قرآن تماماً وصف کمال محمد است

[illegible]

قرآن تماماً وصف کمال

محمد است اصلم

کتابخانهٔ مجلس شورای ملی

کتاب نفحات الانس جامی و قصائد میرزا ملک مشرق

مؤلف

مترجم

موضوع

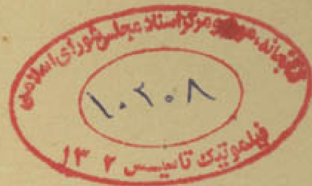
شمارهٔ قفسه ۳۴۰۹

۸۲۱۷

شماره ثبت کتاب

۵۰۵۳۱

۱۹۷۱

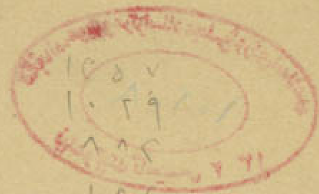

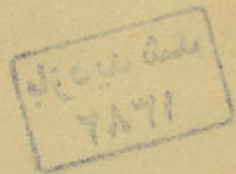
بازدید شد
۱۳۸۲

بازبینی شد
۳۶ - ۳۲

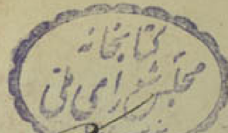
کتابخانه
دکتر قاسم غنی
۱۴۲۵

در اواخر این نسخه بعد از نفثات قسمتی از اشعار
شاعری شیعه با تخلص «مشرقی» که مراد از آن
باید میرزا ملک مشرقی از شعراء
معاصر شاه عباس اول باشد (رجوع کنید به فهرست
ریو ص ۷۵، ۷۸ و ۱۸۲b).

خط مرحوم میرزا محمد خان قزوینی است

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند

دادند

شب آب حیاتم

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند و اندرون ظلمت

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند و اندرون ظلمت شب آب حیاتم دادند

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند و اندرون ظلمت شب آب حیاتم دادند

۸۳۱۷
۵۰۵۳۱

کتابخانه
دکتر قاسم غنی
۱۳۲۵

کتاب
دکتر قاسم
۱۳۲۵

بسم الله الرحمن الرحيم

شيخ ذو النون مصري قدس سره العزيز
ابو الاسود مكي نور الله روحه
ابو يعقوب هاشمي قدس سره
فضيل بن عياض قدس الله تعالى سره
شيخ معروف كرخي قدس الله سره العزيز
داود بن احمد دارائي نور الله مضجعه
ابراهيم بن ادهم قدس الله تعالى سره
ابو الحارث الاولاسي قدس سره
ابراهيم المرباطي قدس الله سره
ابراهيم الصاو البغدادي نور الله مضجعه
ابراهيم اجري رحمة الله تعالى
ابراهيم بن شماس السمرقندي قدس سره
... شخرف المروزي رحمة الله تعالى

اسرافيل قدس الله تعالى سره
ابو الاسود دراجي قدس سره
وليد بن عبد الله السقار رحمة الله تعالى
يوسف اسباط قدس سره العزيز
ابو سليمان داراني قدس الله تعالى روحه
ابو سليمان داود بن نصر الطائي قدس سره
ابراهيم بن سعد العلوي الحسني
ابراهيم شتبنه هروي رحمة الله تعالى
ابراهيم الطروش نور الله قبره
ابراهيم اجري صغير رحمة الله تعالى
محمد بن خالد الاجري رحمة الله تعالى
فتح بن علي الموصلي قدس الله تعالى سره
بشر بن حارث عبد الرحمن الحافي قدس سره

بشر الطرابي قدس الله تعالى سره
شقيق بن ابراهيم البلخي قدس الله تعالى سره
حارث بن الاسد المحاسبي قدس سره
ابو تراب الرملي الدملي رحمة الله تعالى
سري بن مغلس السقطي قدس الله روحه
ابو جعفر السماك رحمه الله روحه
يحيي بن معاذ الرازي روح الله تعالى روحه
ابا يزيد البسطامي قدس الله تعالى سره
ابو حفص حداد قدس الله تعالى سره
سالم بن محمد رحمة الله تعالى
عبيد الله مهدي باوردي رحمة الله تعالى
ابو الحسن البارودي قدس الله تعالى روحه
احمد بن عاصم انطاكي رحمة الله تعالى
علي ... رحمة الله تعالى
احمد بن الحواري الانطاكي رحمة الله تعالى
سهل بن عبد الله التستري قدس الله ...
عباس بن يوسف الشكلي رحمة الله تعالى
... ابو حمزه خراساني قدس الله تعالى سره
حمزه بن عبد الله العلوي الحسيني قدس الله تعالى
... الهمداني قدس الله تعالى روحه
ابو عقال بن علوان المغربي رحمة الله
ابو الحسين النوري قدس الله تعالى سره
ابو جعفر الكرخي رحمة الله تعالى
... عثمان المكي الصوفي رحمة الله تعالى

قاسم حربي رحمة الله تعالى
داود البلخي قدس الله سره
ابو تراب نخشبي قدس الله تعالى سره
ابو حاتم عطار قدس روحه
علي بن عبد الحميد القضابري رحمة الله تعالى
احمد بن خضرويه البلخي قدس الله سره
خلف بن علي رحمة الله تعالى
ابو علي سندي قدس الله تعالى روحه
ابو محمد حداد رحمة الله تعالى
ابو مزاحم شيرازي رحمة الله تعالى
حمدون قصار قدس الله تعالى
منصور بن عمار قدس الله سره
محمد بن منصور الطوسي قدس الله تعالى سره
حاتم بن عنوان الاصم رحمة الله تعالى
عبد الله خبيق بن ساباط الانطاكي رحمة الله تعالى
عباس بن حمزه النيشابوري قدس الله تعالى
عباس بن احمد الشاعر الازدي رحمة الله تعالى
ابو حمزه بغدادي قدس الله تعالى روحه
ابو سعيد خراز قدس الله تعالى سره
ابو شعيب المقفع رحمة الله تعالى
حماد قرشي قدس الله تعالى سره
سيد الطائفه جنيد البغدادي قدس الله تعالى
كهمس بن الحسين الهمداني رحمة الله تعالى
ذكريا بن عرلويه رحمة الله ...

شاه شجاع کرمانی قدس سره
ذکریا بن یحیی الهروی نور الله روحه
ابو عثمان المغربی قدس الله روحه
علی بن محمد الصباح البلخی رحمة الله تعالی
شیخ ابو العباس حمزه بن بغدادی قدس سره
ابو عبدالله النباجی قدس الله تعالی سره
ممشاد الدینوری قدس الله تعالی سره
احمد بن ابراهیم المسوحی رحمة الله تعالی
ابو یوسف الحسین الرازی قدس الله تعالی
ثابت الجنازی رحمة الله تعالی
سمنون بن حمزة المحب الکذاب قدس الله
عمرو بن ابو ثابة رحمة الله تعالی
سعدون مجنون رحمة الله تعالی
علی بن سهل بن الازهر الاصفهانی رحمة الله تعالی
محمد بن فاذه رحمة الله تعالی
علی بن حمزة الاصفهانی الحلاج رحمة الله تعالی
علی بن موفق البغدادی رحمة الله تعالی
ابو الغریب الاصفهانی رحمة الله تعالی
ابو عبدالله بن الجلا قدس الله تعالی روحه
ابو عبدالله البسری قدس الله تعالی سره
ابو عبدالله الحصری قدس تعالی
علی بن بندار بن الحسین الصوفی الصیرفی
محمد بن علی الحکیم الترمذی قدس تعالی
ابو عبدالله عبادانی رحمة الله تعالی
ابو عبدالله السالمی قدس الله روحه

ذکریا بن الویه رحمة الله تعالی
زیاد بن الکبیر الهمدانی رحمة الله تعالی
ابو طالب الاجمیمی رحمة الله تعالی
ابو العباس المسروق قدس الله روحه
ابو عبدالله المغربی روح الله تعالی روحه
ابو عبدالله الانطاکی روح الله روحه
الحسن بن علی المسوحی قدس الله تعالی
رویم بن احمد بن یزید بن رویم قدس الله سره
عبدالله بن جابر قدس الله تعالی روحه
ابو ثابت الرازی رحمة الله تعالی
زهرون المغربی قدس الله سره
میمون المغربی قدس تعالی سره
عطار بن سلیمان رحمة الله تعالی
محمد بن یوسف بن معدان البنا قدس الله
سهل بن علی المروزی رحمة الله تعالی
علی بن شعیب البقی قدس الله تعالی سره
ابو احمد القلانسی رحمة الله تعالی
ابو عبدالله القلانسی قدس الله تعالی
ابو عبدالله خاقان الصوفی رحمة الله
ابو عبدالله السجزی رحمة الله تعالی
جعفر بن المرتعش رحمة الله تعالی
محمد بن الفضل البلخی قدس الله تعالی
علی بن بکار قدس الله تعالی
ابو عبدالله الحضری رحمة الله تعالی
ابو طالب محمد بن عطیه الحارثی المکی

ابو عبدالله جاوباره صوفی رحمة الله
ابو القاسم رازی رحمة الله
ابو بکر بیغذی رحمة الله تعالی
ابو ذر الترمذی رحمة الله تعالی
محمد ابن الحسین الجوهری رحمة الله تعالی
ابو علی جوزجانی رحمة الله تعالی
طاهر مقدسی رحمة الله تعالی
ابو یعقوب نهرجوری قدس الله تعالی
ابو یعقوب الترمذی رحمة الله تعالی
محمد بن وهب رحمة الله تعالی
ابو یعقوب مذکوری رحمة الله تعالی
ابو یعقوب اقطع رحمة الله تعالی
ابو یعقوب خراط عقلانی رحمة الله تعالی
خیر نساج قدس الله تعالی
محفوظ بن محمد رحمة الله تعالی
ابراهیم عیسی قدس الله تعالی سره
ابو محمد جریری قدس الله تعالی روحه
غیلان السمرقندی رحمة الله تعالی
ابو العباس بن عطا قدس الله تعالی
ابو العباس رزیزی رحمة الله تعالی
ابو العباس احمد بن یحیی شیرازی رحمة الله تعالی
ابو العباس بروعی رحمة الله تعالی
ابو احمد بن علی السیاری رحمة الله تعالی
ابو العباس نهاوندی رحمة الله تعالی
ابو العباس نیناتی رحمة الله تعالی

ابو بکر الوراق الترمذی قدس الله تعالی
ابو القاسم الحکیم السمرقندی رحمة الله تعالی
صالح ابن مکتوم رحمة الله تعالی
هاشم بیغذی رحمة الله تعالی
ابو بکر کسائی دینوری رحمة الله تعالی
محمد و احمد ابنا ابی الورد رحمة الله تعالی
ابو یعقوب السوسی رحمة الله تعالی
ابو یعقوب الزیات رحمة الله تعالی
ابو یعقوب میدانی رحمة الله تعالی
ابو یعقوب مزابلی رحمة الله تعالی
ابو یعقوب میدانی رحمة الله تعالی
ابو یعقوب بن بزی رحمة الله تعالی
ابو یعقوب کورتی رحمة الله تعالی
محفوظ بن محمود رحمة الله تعالی
ابراهیم خواص قدس الله سره العزیز
ابراهیم بن ثابت رحمة الله تعالی
غانم بن سعد رحمة الله تعالی
غیلان الموسوس رحمة الله تعالی
ابو صالح المزین رحمة الله تعالی
ابو العباس دینوری رحمة الله تعالی
ابو العباس باوردی رحمة الله تعالی
ابو العباس السیاری رحمة الله تعالی
ابو العباس سهروردی رحمة الله تعالی
اخی فرج زنجانی رحمة الله تعالی
ابو العباس تبرنخ رحمة الله تعالی

ابو العباس حمزه بن محمد قدس الله تعالی
عبد الملک اسکاف رحمة الله تعالی
فارس بن عیسی البغدادی رحمة الله تعالی
ابو منصور کاوکلاه رحمة الله تعالی
محمد بن حامد ترمذی رحمة الله تعالی
بنان بن محمد الحمال قدس الله تعالی
بنان بن عبد الله رحمة الله تعالی
ابو الحسن بن محمد المزین رحمة الله تعالی
ابو الحسن الصبی رحمة الله تعالی
ابو الحسن بن شعره رحمة الله تعالی
ابراهیم بن داود القصار رقی رحمة الله تعالی
ابو جعفر سومانی رحمة الله تعالی
ابو جعفر بن حمدان بن علی بن بینان رحمة الله
ابو جعفر سامانی رحمة الله تعالی
ابو عبد الله البرقی رحمة الله تعالی
ابو جعفر المخدوم قدس الله سره العزیز
ابو الحسین الوراق قدس الله سره
ابو بکر الدراج رحمة الله تعالی
ابو الحسین مالکی رحمة الله تعالی
ابو بکر واسطی قدس الله تعالی سره
ابو بکر ذقاق صغیر قدس الله تعالی سره
ابو بکر عطا جعفی رحمة الله تعالی
ابو بکر الشبلی قدس الله تعالی سره
ابو بکر الصیدلانی رحمة الله تعالی
ابو بکر بن عیسی المطوعی رحمة الله تعالی

حسین بن منصور الحلاج البیضاوی رحمه الله
ابراهیم فاتک ونبیل احمد بن فاتک رحمه الله
احمد بن حسین بن منصور الحلاج رحمه الله تعالی
ابو عمرو دمشقی قدس الله تعالی سره
عبد الله بن محمد الخراز رحمة الله تعالی
ابو اسحاق بن ابراهیم الحمال قدس الله تعالی
بنان بن علی رحمة الله تعالی
ابو الحسن الصایغ الدینوری قدس الله تعالی
ابو الحسن سیوطی رحمة الله تعالی
ابو حامد الاسود المعروف بابن نجی رحمه الله
ابو جعفر خفار قدس الله تعالی سره
ابو جعفر صیدلانی رحمة الله تعالی
ابو جعفر الفرغانی رحمة الله تعالی
ابو جعفر حداد رحمة الله تعالی
ابو جعفر معاذ مصری رحمة الله تعالی
ابو جعفر دامغانی رحمة الله تعالی
ابو الحسین الدراج رحمة الله تعالی
ابو الحسین سلامی رحمة الله تعالی
ابو الحسین هاشمی رحمة الله تعالی
ابو بکر زقاق کبیر قدس الله سره
ابو بکر الکتانی قدس الله سره العزیز
ابو بکر الشفاق رحمة الله تعالی
ابو بکر یزدانیار ارموی رحمة الله تعالی
ابو بکر الخباز بغدادی رحمة الله تعالی
ابو بکر بن طاهر الابهری رحمة الله تعالی

ابو بکر بن ابی سعدان رحمة الله تعالی
ابو بکر سکاک رحمة الله تعالی
ابو بکر المصری رحمة الله تعالی
ابو بکر طمستانی قدس الله تعالی
ابو بکر الشبهی قدس الله تعالی
ابو بکر السوسی قدس الله تعالی
ابو بکر خورتی رحمة الله تعالی
ابو بکر رازی رحمة الله تعالی
ابو بکر هوازنی رحمة الله تعالی
ابو بکر مغازلی رحمة الله تعالی
ابو بکر همدانی رحمة الله تعالی
ابو بکر بن داود الدینوری رحمة الله تعالی
ابو علی الثقفی رحمة الله تعالی
ابو علی مشتولی رحمة الله تعالی
ابو علی خیران رحمة الله تعالی
عبد الله بن محمد المعروف المرتعش رحمه الله
عبد الله حداد رازی رحمة الله تعالی
عبد الله خیاط رافقی رحمة الله تعالی
ابو الخیر حبشی رحمة الله تعالی
ابو الخیر حمصی رحمة الله تعالی
ابو یزید مرغزی خراسانی رحمة الله تعالی
ابراهیم الجیلی رحمة الله تعالی
ابراهیم مرغیستانی رحمة الله تعالی
مظفر کرمانشاهی قرمیسینی رحمة الله تعالی
ابو الحسین بن هند الفارسی رحمة الله

ابو بکر عطوفی رحمة الله تعالی
ابو بکر سقا رحمة الله تعالی
ابو بکر الدقی قدس الله تعالی
ابو بکر فرا قدس الله تعالی سره
ابو بکر طرسوسی الحرفی قدس الله سره
ابو بکر جوزنی رحمة الله تعالی
ابو بکر قصری رحمة الله تعالی
ابو بکر جیفند رحمة الله تعالی
ابو بکر اشنانی رحمة الله تعالی
ابو بکر قطیعی رحمة الله تعالی
ابو بکر کفنبری رحمة الله تعالی
ابو علی رودباری رحمة الله تعالی
ابو علی الکاتب المصری قدس الله تعالی
ابو علی الرازی رحمة الله تعالی
ابو علی سیرجانی رحمة الله تعالی
عبد الله بن محمد منازل قدس الله تعالی
ابو الخیر شعلانی رحمة الله تعالی
ابو الخیر التیناتی الاقطع قدس الله تعالی
ابو الخیر عسقلانی رحمة الله تعالی
ابراهیم شیبان الکرمانشاهی القرمیسینی قدس
ابراهیم بن احمد المولد الصوفی رحمة الله
ابراهیم دهستانی رحمة الله تعالی
ابراهیم نازویه رحمة الله تعالی
ابو الحسین شنبان رحمة الله تعالی
ابو الادیان رحمة الله تعالی

ابو جعفر محمد بن علی النسوی المعروف بمحمد علیان
ابو عمرو الزجاجی رحمة الله تعالی
جعفر بن محمد بن الخلدی الخواص قدس الله تعالی
بندار بن الحسین بن محمد بن المهلب الشیرازی رحمة الله
عبد الله بن عبد الرحمن الرازی الشعرانی رحمة الله علیه
ابو الحسین القرافی رحمة الله تعالی
ابو سلیمان خواص مغربی رحمة الله تعالی
ابو بکر رازی الجبلی رحمه الله تعالی
ابو الحسین الحصری رحمة الله تعالی
ابو النصر خبازو ابو الحسن سوهان اذن رحمهما الله تعالی
جهم رقی رحمة الله تعالی
ابو عبد الله خفیف الشیرازی قدس الله تعالی
ابو بکر الشعرانی رحمة الله تعالی
ابو جعفر الحذاء قدس الله روحه
ابو محرز رحمة الله تعالی
مومل الحصاص رحمة الله تعالی
ابو بکر الاسکافی رحمة الله تعالی
ابو محمد الخفاف رحمة الله تعالی
عبد الله قصار رحمة الله تعالی
ابو طالب بن خزرج بن علی رحمة الله تعالی
ابو الفضل جعفر الجعدی رحمة الله تعالی
عبد العزیز بحرانی رحمة الله تعالی
شیخ ابو علی بن الحسین بن محمد الاکار رحمه الله
شیخ روزبهان بقلی قدس الله تعالی سره
شیخ عبد الله بلیانی رحمة الله تعالی

ابو سعید الاعرابی رحمة الله تعالی
ابراهیم بن یوسف بن محمد الزجاجی رحمه الله تعالی
ابو الحسن الصوفی الفوشنجی رحمة الله تعالی
ابو عمرو بن نجید قدس الله تعالی
ابو الحسین السیروانی قدس الله تعالی
ابو سلیمان نیلی رحمة الله تعالی
ابو القاسم نصرآبادی قدس الله تعالی
ابو بکر فالیزبان رحمة الله تعالی
ابو الحسین بن سمعون رحمة الله تعالی
شیخ احمد حرانی رحمة الله تعالی
ابو الحسن الانوی رحمة الله تعالی
ابو الخیر مالکی رحمة الله تعالی
ابو محمد الغایدی رحمة الله تعالی
عبد الرحیم اصطخری رحمة الله تعالی
عبد الرحیم اصطخری رحمة الله تعالی
علی بن شلویه رحمة الله تعالی
ابو الضحاک رحمة الله تعالی
حسین بن حمویه صاحب ابو جعفر الحزار الاعظم
ابراهیم المتوکل رحمة الله تعالی
ابو علی وارجی رحمة الله تعالی
ابو القاسم القصری رحمة الله تعالی
ابو الحسن حکیمی رحمة الله تعالی
شیخ ابو اسحاق ابراهیم بن شهریار کازرونی
شیخ ابو الحسن کردویه رحمه الله تعالی
شیخ جمال الدین محمد بکلیجا رحمة الله

موسی بن عمران جیرفتی رحمة الله تعالی
بمیر بن نیشابوری رحمة الله تعالی
ابو عبد الله رودباری قدس الله تعالی
ابو عبد الله دونی رحمة الله علیه
ابو عبد الله المقری رحمة الله تعالی
ابو محمد الراسبی رحمة الله تعالی
ابو الحسین السیروانی الصغیر قدس الله تعالی
ابو الحسین طرزی رحمة الله تعالی
شیخ محمد بن باخری رحمة الله تعالی
ابو الحسین حداد مروی رحمة الله تعالی
ابو مرجه سفال فروش رحمة الله تعالی
عارف عیار رحمة الله تعالی
شیخ عمران لمغی رحمة الله تعالی
ابو حامد دوستانی رحمة الله تعالی
ابو منصور معمر بن احمد الاصفهانی رحمه الله
شیخ ابو الفضل بن حسن السرخسی رحمه الله تعالی
شیخ ابو العباس قصاب الاملی قدس الله تعالی
شیخ ابو علی سیاه رحمه الله تعالی
ابو علی شبویی المروزی رحمة الله تعالی
شیخ محمد قصاب املی رحمة الله تعالی
شیخ عبد الله الباکستانی رحمة الله تعالی
شیخ ابو القاسم گرگانی قدس الله تعالی
خواجه محمد معشوق الطوسی قدس تعالی
ابو عبد الرحمن السلمی النیشابوری قدس الله
ابو سهل الصعلوکی رحمة الله تعالی

خواجه علی بن حسن کرمانی رحمة الله تعالی
ابو عبد الله تروغبدی رحمة الله تعالی
عبد الله بن بانک رحمة الله تعالی
ابو عبد الله معلی رحمة الله تعالی
ابو القاسم المقری رحمة الله تعالی
ابو عبد الله الدینوری رحمة الله تعالی
ابو الحسین جهضم الهمدانی رحمه الله
ابو الحسین بن برکی رحمة الله تعالی
شیخ احمد جوالگر رحمة الله تعالی
ابو المظفر ترمذی رحمة الله تعالی
شریف حمزه عقیلی رحمة الله تعالی
ابو الحسین سالبه ابن ابراهیم رحمه الله
ابو الحسین ورد الرودباری رحمه الله
بابا فرغانی رحمة الله تعالی
ابو نصر سراج رحمه الله تعالی
خالوی نیشابوری رحمة الله تعالی
شیخ احمد نصر رحمة الله تعالی
ابو علی دقاق رحمة الله تعالی
شیخ لقمان سرخسی قدس الله تعالی
شیخ ابو الحسن خرقانی قدس الله تعالی
شیخ ابو سعید ابو الخیر قدس الله تعالی
خواجه مظفر احمد بن حمدوی قدس الله
امیر علی عبور رحمة الله تعالی
حسین بن محمد بن موسی سلمی رحمه الله تعالی
شیخ ابو القاسم القشیری رحمة الله

شیخ ابو العباس شقانی رحمة الله تعالی
علی بن عثمان بن علی الجلابی الغزنوی رحمه
ادیب کمندی رحمة الله تعالی
احمد بخار استرابادی رحمة الله تعالی
شیخ ابو زرعه اردبیلی رحمة الله تعالی
شیخ عبد الله باکو رحمة الله تعالی
ابو اسحاق شامی رحمة الله تعالی
خواجه محمد بن ابی احمد چشتی رحمة الله تعالی
خواجه مودود چشتی رحمة الله تعالی
ابو الولید احمد بن ابی الرجا قدس الله
خواجه یحیی بن عمار شیبانی رحمة الله تعالی
شیخ ابو الحسن سجزی رحمة الله تعالی
کاکا احمد سنبل و برادر وی فرجه رحمهما
ابو منصور حوشت رحمة الله تعالی
شیخ احمد جاجی رحمة الله تعالی
ابو علی کیالی رحمة الله تعالی
ابو علی بوته گر رحمة الله تعالی
ابو منصور کازر رحمة الله تعالی
شیخ ابو سعید معلم رحمة الله تعالی
شیخ عمو رحمة الله تعالی
ابو الحسن نجار رحمة الله تعالی
محمد عبد الله کازرونی رحمة الله تعالی
خواجه خیر جه رحمة الله تعالی
ابو نصر بن ابی جعفر بن ابی اسحاق الهروی الجهاوی رحمه الله
ابو عبد الله المختار بن محمد بن احمد الهروی رحمه الله

ابو الفضل محمد الحسن الختلی رحمة الله تعالی
خواجه احمد حماد سرخسی رحمة الله تعالی
ابو الحسن مثنی رحمة الله تعالی
شیخ ابو زرعه رازی رحمة الله تعالی
ابو عبد الله المشهور بباکولی رحمة الله
شیخ مومن شیرازی رحمة الله تعالی
خواجه احمد ابدال چشتی رحمة الله تعالی
خواجه یوسف بن محمد بن سمعان رحمة الله
خواجه احمد بن مودود بن یوسف چشتی رحمة الله
ابو اسمعیل عبد الله بن ابو منصور محمد الانصاری الهروی
طاقی قدس الله تعالی سره
کاکا ابو الفضل بستی رحمة الله تعالی
ابو منصور محمد الانصاری رحمة الله تعالی
شیخ احمد چشتی و برادر وی خواجه اسمعیل چشتی
شیخ ابو سلمه باوردی رحمة الله تعالی
ابو علی ذکر رحمة الله تعالی
شیخ اسمعیل نصرابادی رحمة الله
ابو اسمعیل دباس خرجنی رحمة الله تعالی
شیخ محمد ابو حفص کورانی رحمة الله تعالی
شیخ احمد کوفانی رحمة الله تعالی
شیخ ابو اللیث فوشنجی رحمة الله تعالی
فرخ رحمة الله تعالی
ابو عبد الله بن عبد الرحمن بن نصیر بالینی قدس سره
سلطان مجد الدین طالب قدس الله روحه
شیخ ابو زر بوزجانی رحمة الله تعالی

شیخ الاسلام احمد النامقی الجامی قدس الله
شیخ ابو علی فارمدی قدس الله سره العزیز
حجة الاسلام محمد بن محمد الغزالی الطوسی قدس الله
خواجه یوسف همدانی قدس الله سره
خواجه عارف ریوگروی رحمة الله تعالی
خواجه علی رامتنی رحمة الله تعالی
امیر سید کلال قدس الله سره
بابای سماسی قدس الله سره
خواجه علاء الدین عطار قدس الله
خواجه ابو نصر پارسا قدس الله سره
مولانا یعقوب چرخی قدس الله سره
مولانا نظام الدین خاموش رحمة الله
مولانا سعد الدین کاشغری قدس الله سره
شیخ ابو الحسن بستی رحمة الله تعالی
محمد بن حمویة الجوینی قدس الله سره
شیخ برکه همدانی قدس الله سره
شیخ ضیاء الدین ابو النجیب عبد القاهر السهروردی
شیخ نجم الدین الکبری قدس سره
شیخ روزبهان کبیر مصری قدس الله تعالی
شیخ رضی احمد علی لالا الغزنوی قدس سره
خواجه ابو الوفا خوارزمی رحمة الله تعالی
شیخ رضی الدین علی لالا غزنوی قدس سره
شیخ نور الدین عبد الرحمن اسفراینی کرتی قدس سره
شیخ علی مصری قدس الله سره
اخی محمد دهستانی رحمة الله تعالی

شیخ ابو طاهر کرد رحمه الله تعالی
شیخ ابو بکر بن عبد الله الطوسی قدس سره
شیخ احمد غزالی قدس الله سره
خواجه عبد الخالق غجدوانی قدس الله
خواجه محمود انجیر فغنوی رحمة الله تعالی
خواجه محمد بابا سماسی قدس سره
فنعم شیخ رحمة الله تعالی
خواجه بهاء الدین نقشبند قدس الله
خواجه محمد پارسا قدس الله روحه
خواجه حسن عطار قدس الله سره
خواجه علاء الدین غجدوانی قدس الله سره
خواجه عبد الله امامی اصفهانی رحمة الله تعالی
خواجه ناصر الدین عبید الله دام الله تعالی برکاته
شیخ حسن سکاکی سمنانی قدس الله سره
عین القضاة همدانی رحمة الله تعالی
شیخ فتحه قدس الله سره
شیخ عمار یاسر رحمة الله تعالی
شیخ مجد الدین بغدادی قدس الله سره
شیخ اسمعیل قصری رحمة الله تعالی
بابا کمال جندی قدس الله سره
شیخ نجم الدین رازی المعروف بدایه قدس سره
شیخ جمال الدین احمد جرجانی قدس سره
ابو المکارم رکن الدین علاء الدوله احمد بن محمد
شیخ نجم الدین محمد بن محمد الاذکانی رحمة الله
ابو البرکات تقی الدین اخی علی دوستی

امیر علی بن شهاب بن محمد الهمدانی قدس سره
بابا محمد طوسی رحمة الله تعالی
شیخ حافظ بهاء الدین عمر اردمی رحمه الله
شاه علی فراهی رحمة الله تعالی
شیخ بهاء الدین عمر قدس الله تعالی
مولانا جلال الدین محمد البلخی الرومی قدس سره
شیخ صلاح الدین فریدون القونوی المعروف
شیخ نجیب الدین علی بزغش الشیرازی رحمه الله
سلطان ولد قدس الله تعالی سره العزیز
شیخ جمال الدین عبد الرزاق الکاشی رحمه الله
شیخ محمد یمنی رحمة الله تعالی
شیخ محمد یمینی رحمة الله تعالی
شیخ نور الدین عبد الصمد نطنزی رحمه الله تعالی
جواب مکتوب وی شیخ رکن الدین علاء الدوله رحمه الله بر ظهر آن نوشته و بکرمان فرستاد
شیخ زین الدین ابوبکر الخوافی رحمه الله
خواجه شمس الدین محمد الکوسوی الجامی قدس سره
مولانا جلال الدین محمود زاهد فرغانی رحمه الله
مولانا ظهیر الدین خلوتی رحمة الله تعالی
مولانا ظهیر الدین خلوتی رحمة الله تعالی
شیخ نظام خلدی دهلوی المعروف شیخ نظام الدین اولیا قدس الله سره
شیخ محی الدین عبد القادر الجیلی قدس الله تعالی سره
شیخ صدقه بغدادی رحمة الله تعالی
شیخ ابو محمد عبد الرحمن طفسونجی رحمة الله تعالی
شیخ بقا بن بطو قدس الله تعالی سره

شیخ عبد الله غرجستانی رحمة الله تعالی
اخی علی قتلغ شاه رحمة الله تعالی
مولانا فخر الدین لورستانی رحمة الله تعالی
شیخ محمد شاه فراهی رحمة الله تعالی
سید برهان الدین محقق رحمة الله تعالی
مولانا شمس الدین محمد بن علی بن ملکداد
شیخ حسام الدین حسن بن محمد الحسن بن اخی ترک
ظهیر الدین عبد الرحمن علی بن بزغش رحمة الله تعالی
شیخ الشیوخ شهاب الدین ابو حفص عمر السهروردی
شیخ شمس الدین صفی رحمة الله تعالی
شیخ ابراهیم مجذوب رحمة الله تعالی
شیخ ابراهیم مجذوب رحمة الله تعالی
شیخ عز الدین محمود کاشی رحمة الله تعالی
مکتوب شیخ کمال عبد الرزاق رحمة الله تعالی
امیر قوام الدین سنجانی رحمة الله تعالی
مولانا زین الدین ابوبکر تایبادی رحمه الله
مولانا جلال الدین ابو یزید پورانی رحمه الله
شیخ بهاء الدین زکریا ملتانی قدس الله
شیخ بهاء الدین زکریا ملتانی قدس الله
شیخ ابو عبد الله الصومعی رحمة الله تعالی
شیخ حماد دباس رحمة الله تعالی
شیخ سیف الدین عبد الوهاب رحمه الله
ابو عمرو جبر نفتی رحمة الله تعالی
قضیب البانی قدس الله تعالی سره

محمود الاوانی که این فواید معروف است رحمه الله
شیخ ابو مدین مغربی رحمة الله تعالی
ابو الربیع ابن الکفیف المالقی رحمه الله تعالی
سیدی احمد بن ابی الحسن الرفاعی قدس الله سره
شیخ حاکیر قدس الله تعالی روحه العزیز
ابو الحسن علی بن حمید الصعیدی المعروف بابن الصباغ
ابن الفارض الحموی المصری قدس الله تعالی سره
شیخ محی الدین محمد بن علی العربی قدس الله تعالی
شیخ مؤید الدین الجندی رحمة الله تعالی
شیخ موسی سدرانی رحمة الله تعالی
شیخ ابو الغیث جمیل الیمنی رحمة الله تعالی
شیخ یاسین المغربی الحجام الاسود رحمه الله تعالی
شیخ ابو العباس المرسی رحمة الله تعالی
احمد بن الجعد و شیخ سعید که کنیت وی ابو الحسن است رحمه الله
خواجه قطب الدین یحیی جامی نیشابوری رحمه الله
ابو عبد الله المعروف بابن المطرف الاندلسی رحمه الله
شیخ علی کردی رحمة الله تعالی
شیخ ابو العباس مسروری رحمه الله تعالی
شیخ علاء الدین خوارزمی رحمة الله تعالی
شیخ شهاب الدین السهروردی المقتول رحمه الله
امیر سید قاسم تبریزی قدس الله تعالی
شیخ فرید الدین عطار نیشابوری قدس الله سره
شیخ فخر الدین ابراهیم المشهور بالعراقی قدس الله سره
شیخ اوحد الدین اصفهانی قدس الله تعالی
شیخ نظامی گنجوی رحمة الله تعالی
خواجه حسن دهلوی رحمة الله تعالی

ابو السعود بن شبلی رحمة الله تعالی
ابو العباس بن العریف الصنهاجی
عدی بن مسافر الشامی ثم الهکاری
حیوة بن قیس الحرانی قدس الله سره
شیخ ابو عبد الله محمد بن ابراهیم القرشی الهاشمی
ابو اسحاق بن الطریف رحمة الله تعالی
ابراهیم بن معضاد الجعبری رحمة الله تعالی
شیخ صدر الدین محمد بن اسحاق القونوی قدس سره
شیخ سعید الدین الفرغانی رحمة الله تعالی
شیخ عیسی هتار یمنی رحمة الله تعالی
شیخ ابو الحسن المغربی الشاذلی رحمة الله تعالی
شیخ عفیف الدین التلمسانی رحمة الله تعالی
شیخ سعید حداد مرید وی شیخ جوهر رحمهما الله
شیخ نجم الدین عبد الله محمد الاصفهانی رحمه الله
شیخ ابو عبد الله المرجانی المغربی رحمه الله
شیخ سلیمان ترکمانی مولّه رحمة الله تعالی
شیخ مفرح رحمة الله تعالی
شیخ ریحان رحمة الله تعالی
امام عبد الله الیافعی الیمنی رحمة الله تعالی
شیخ اوحد الدین حامد الکرمانی قدس الله سره
حکیم سنائی غزنوی قدس الله تعالی سره
شیخ شرف الدین مصلح بن عبد الله السعدی
امیر سید حسینی رحمة الله تعالی
افضل الدین بدیل الخاقانی الحقائقی رحمه الله
خسرو دهلوی رحمة الله تعالی
شیخ کمال خجندی قدس الله تعالی

۱۰

واعح ساه

واعح داه

واعح داه

۲

مولانا محمد بشیر بن مشهور بمیرزا ... شمس الدین محمد الحافظ الرازی [illegible]

فی ذکر النساء العارفات الواصلات الی الحق [illegible]

رابعه عدویه رحمة الله تعالی
مریم البصریه رحمة الله تعالی
معاذة العدویه رحمها الله تعالی
شعوانه رحمه الله تعالی
حفصه بنت سیرین رحمها الله تعالی
حکیمه دمشقیه رحمها الله تعالی
فاطمه نیشابوریه رحمها الله تعالی
فاطمه البردعیه قدس سره
ام محمد والده شیخ ابی عبدالله خفیف [illegible]
نصفه رحمها الله تعالی
تحفه رحمها الله تعالی
بی بی تک مرویه رحمها الله تعالی
فاطمه بنت المثنی رحمة الله تعالی
امراة مجهوله رحمة الله تعالی
امراة مصریه رحمها الله تعالی
امراة خوارزمیه رحمها الله تعالی
امراة اصفهانیه رحمها الله [illegible]

لبابه متعبده رحمها الله تعالی
ریحانه واله رحمها الله تعالی
عصیرة العابدة رحمها الله تعالی
کردیه رحمها الله تعالی
رابعه شامیه رحمها الله تعالی
ام حسان رحمها الله تعالی
زیتونه رحمها الله تعالی
ام علی زوجه احمد بن خضرویه رحم[illegible]
فاطمه بنت ابی بکر الکتانی رح[illegible]
تلمیذه سری سقطی رحمها [illegible]
ام محمد رحمها الله تعالی
دختر کعب رحمة الله تعالی
جاریه سوداء رحمها الله تعالی
جاریه مجهوره رحمها الله تعالی
امراة مصریه اخری رحمها [illegible]
جاریه حبشیه رحمها الله تعالی
امراة فارسیه رحمها الله [illegible]

تمام

بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین

بسم الله

الحمد لله الذی جعل مرائی قلوب اولیائه مجالی تجلیات [illegible] والاح منها [illegible]
لوایح نوره القدیم حضارا وابیث اذارا و ذکر [illegible] علی افضل من [illegible]
عن ابصار بصایرهم والمنکشف سر سریان وجوده الساری فی الکل علیهم [illegible] اطوارا وفی الوجود الا ایاه
وعلی آله الطیبین واصحابه الطاهرین وعلی من تبعهم وتبع تابعهم اجمعین الی یوم الدین اما بعد
میگوید بای شکسته زاویه خمول و گمنامی عبدالرحمن بن احمد الجامی ثبته الله علی منهج الصدق والسداد
فی العمل والقول والاعتقاد که شیخ امام عالم عارف ابوعبدالرحمن محمد بن حسین السلمی النیشابوری
قدس الله تعالی روحه در بیان سیر و احوال مشایخ طریقت قدس الله تعالی ارواحهم که کبرای دین
و عظمای اهل یقین اند و جامعند میان علوم ظاهر و علوم باطن کتابی جمع کرده [illegible] و آنرا طبقات
الصوفیه نام نهاده و ایشان را پنج طبقه گردانیده و هر طبقه را عبارت از جماعتی [illegible]
یا دو از منت متقاربه بنوادر و ابیات آثار هدایت از ایشان بوده و سفره و صحبت مریدان و پیشینیان
با ایشان بوده و در هر طبقه بیست کس از مشایخ وائمه و علمای طایفه ذکر کرده [illegible] حقایق وقت و مقام
از کلمات قدسیه و شمایل مرضیه ایشان آنچه دلالت میکند به طریقت و علم و حال و سیرت ایشان بیان
آورده و حضرت شیخ الاسلام کهف الانام ناصر السنة قامع البدعة ابو اسمعیل عبدالله بن محمد الانصاری
الهروی قدس الله تعالی روحه آنرا در مجالس صحبت بجامع تذکیر [illegible] املا میفرموده اند و سخنان
دیگر [illegible] از مشایخ که در آن کتاب مذکور نشده بود بعضی از ذوق و مواجید خود در آن افزوده و یکی
از محبان و مریدان آنرا جمع میکرده و در قید کتابت می آورده آن کتابیست لطیف و مجموعه ایست
شریف مشتمل بر حقایق معارف صوفیه و دقایق لطایف [illegible] بر زبان هروی قدیم که در آن عهد

طاقت در تحریر و تقریر آن کوشش نماید و آنچه معلوم شود بعبارتی که متعارف روزگار است در بیان آورد
و آنرا که مفهوم نشود در حجاب ستر و کتمان بگذارد و از کتب دیگر سخنان چند در معارف و کرامات سخنهای
اضافه آن کرده بر لوح بیان نگارد و شرح احوال آن طایفه و [illegible] کرامات و تاریخ ولادت و وفات
جماعتی که در آن کتاب مذکور نشده با آن منضم گرداند اما بواسطه وفور علایق و تراکم عوایق میسر نشد
تا آنکه در تاریخ سنه احدی و ثمانین و ثمانمایه محب درویشان و معتقد ایشان
آن زبده [illegible] شغل [illegible] امیر نظام الدین علی شیر اعزه الله تعالی بعز قبوله و وفقه لسلوک
طریق وصوله که بطلوع [illegible] اختیار از اعلی مراتب جاه و اعتبار اعراض نموده و بقدم تسلیم و رضا سلوک
جاده فقر و فنا اقبال فرموده ازین فقیر مثل آن صورتی که بر دل گذشته بود و در خاطر متمکن گشته
استدعا کرد و داعیه قدیم بصورت تجدید یافت و رغبت سابق بهمت تقویت و تاکید پذیرفت لاجرم
بصدق همت و خلوص طویت در امضای آن نیت و اقتضای آن امنیت شروع افتاد و مامول از مکارم
اخلاق و مراسم اشفاق مطالعه کنندگان آنکه چون ایشان را ازین انفاس طیبه اولیاء الله فیض
ارواح مقدسه ایشان وقت خوش گردد مصدر و باعث این جمع و تالیف را که بجهت اشتمال بر نفحات انفاس
طیبه مشایخ که از حظایر قدس رسیده و بر مشام جان مشتاقان محاضر انس وزیده مسمی گردید بنفحات الانس
من حضرات القدس از گوشه خاطر فرو نگذارند و به دعا و خیر یاد آرند و ممکان فی جمیع الاحوال [illegible]

تمهید فی الاصول فی الولایة و الولی ولایت مشتق است از ولی که قربست و آن بر دو قسم است
ولایت عامه و ولایت خاصه ولایت عامه مشترکست میان همه مومنان قال الله تعالی الله ولی
الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات الی النور و ولایت خاصه مخصوص است بواصلان از ارباب
سلوک و هی عبارة عن فناء العبد فی الحق و بقائه به فالولی هو الفانی فیه والباقی به و فنا عبارتست
از نهایت سیر الی الله و بقا عبارتست از بدایت سیر فی الله چه سیر الی الله وقتی منتهی شود که بادیه وجود را بقدم
صدق یکبارگی قطع کند و سیر فی الله آنگاه متحقق شود که بنده را بعد از فناء مطلق وجودی و ذاتی مطهر
از حدثان ارزانی دارند تا بدان در عالم اتصاف باوصاف الهی و تخلق باخلاق ربانی ترقی میکند
[illegible] لوم رحمه الله هو الفانی من حاله الباقی فی مشاهدة الحق لم یکن له عن نفسه اخبار و لا مع غیر الله [illegible]

تعالی ... الدنیا والآخرة ... نفسك لله تعالی ...
بوجهك علیه بدنیا وعقبی رغبت مکن که رغبت بایشان اعراض بود از حق سبحانه وتعالی وفارغ کن
خود را از برای دوستی خداوند و دینی وعقبی را در دل خود راه مده روی بحق آر و چون این اوصاف
در تو موجود شد ولی باشی وفی الرسالة القشیریة ان الولی له معنیان احدهما فعیل بمعنی مفعول وهو من
یتولی الله امره قال الله تعالی وهو یتولی الصالحین فلا یکله الی نفسه لحظة بل یتولی الحق سبحانه
رعایته والثانی فعیل مبالغة من الفاعل وهو الذی یتولی عبادة الله وطاعاته فعبادته تجری علیه علی
التوالی من غیر ان یتخللها عصیان وکلا الوصفین واجب حتی یکون الولی ولیا یجب قیامه بحقوق الله
علی الاستقصاء والاستیفاء ودوام حفظ الله ایاه فی السراء والضراء ومن شرط الولی ان یکون محفوظا
کما ان من شرط النبی ان یکون معصوما فکل من کان للشرع علیه اعتراض فهو مغرور مخادع قصد ابو یزید
البسطامی قدس الله تعالی روحه بالولایة فلما وافی مسجده قعد ینتظر خروجه فخرج الرجل ورمی ببزاقه تجاه
القبلة فانصرف ابو یزید ولم یسلم علیه فقال هذا رجل غیر مامون علی ادب من آداب الشریعة فکیف
یکون امینا علی اسرار الحق شخصی نزدیک شیخ ابو سعید ابوالخیر قدس سره درآمد و نخست پای چپ اندر
مسجد نهاد و شیخ او را فرمود باز گرد هر که در خانه دوست ادب آمدن نداند ما را نشاید که با وی صحبت
داریم

القول فی المعرفة والعارف والمعروف والجاهل

فی الفصل الاول من الباب الثالث من ترجمة العوارف
معرفت عبارتست از باز شناختن معلوم مجمل در صور تفاصیل چنانچه در علم نحو مثلا بداند که هر یک از
عوامل لفظی ومعنوی چه عمل کند بیقین دانستن بر سبیل اجمال علم نحو باشد و باز شناختن هر عاملی
از آن علی التفصیل در وقت خواندن سواد عربیت بی توقفی و ترددی و رویتی و استعمال آن در محل
خود معرفت نحو و باز شناختن بفکر و رویت بوقت نحو و غافل بودن از آن با وجود علم سهو و خطا
پس معرفت ربوبیت عبارت بود از باز شناختن ذات وصفات الهی در صور تفاصیل افعال
وحوادث و نوازل بعد از آن که بر سبیل اجمال معلوم شده باشد که موجود حقیقی و فاعل مطلق اوست
سبحانه در آن صورت توحید مجمل علم مفصل عینی گردد چنانکه صاحب علم توحید در صور تفاصیل وقایع
و احوال متجدد و متضاد از ضر و نفع و عطا و منع و قبض و بسط و خفض و رفع معطی و مانع و قابض و باسط
حق را سبحانه بیند و شناسد بی توقفی و رویتی او را عارف نخوانند و اگر با دل ... از آن غافل بود ...

عاجز گردد و فاعل مطلق را جل ذکره در صور وسایط و روابط باز شناسد او را معروف خوانند و عارف
و اگر بکلی غافل بود و تاثیرات افعال را حواله بوسایط کند او را ساهی و لاهی و مشرک خفی خوانند مثلا
اگر معنی توحید را تقریر میکند و خود را مستغرق بحر توحید مینماید و دیگری آن را بر سبیل انکار باو باز گرداند
و گوید این سخن نه از سر حالت بل نتیجه فکر و رویت است در حال برنجد و بر وی خشم گیرد و نداند
که این رنجش عین مصداق قول منکر است والا فاعل مطلق را در صورت این انکار باز شناختی
و بر وی خشم نگرفتی و معرفت الهی را مراتب است اول آنکه هر اثری که پیدا از فاعل مطلق جل ذکره
داند چنانکه گفته شد دوم آنکه هر اثری که پیدا از فاعل مطلق جل ذکره ببیند و داند که نتیجه کدام صفت
است از صفات او سیوم آنکه مراد حق را عز وعلا در تجلی هر صفتی بشناسد چهارم آنکه صفت علم الهی را
در صورت معرفت خود باز شناسد و خود را از دایره علم و معرفت بل وجود اخراج کند چنانکه ابو سعید
برسید قدس سره که معرفت چیست گفت المعرفة وجود جهلک عند قیام علمه گفتند زیادتی
فرمود هو العارف والمعروف و چند آنکه مراتب قرب زیاده شود و آثار عظمت الهی ظاهرتر گردد و علم
بجهل بیشتر حاصل شود و معرفه بنکرت رجوع کرده و حیرت بر حیرت بیفزاید و فی اربه زدنی تحیرا
یکی از نشانها عارف برخیزد و این معنی که تقریر یافت هم علم معرفت نه معرفه چه معرفه امری وجدانی
است و تقریر از آن قاصر اما علم مقدمه اوست پس معرفه بی علم محال باشد و علم بی معرفت وبال

القول فی معرفة الصوفی والمتصوف والملامتی والفقیر والفرق بینهم

وفی الفصل العاشر من الباب
الثالث من ترجمة العوارف بدانکه مراتب طبقات مردم علی اختلاف درجاتهم بر سه قسم است قسم
اول مرتبه واصلان و کاملان و آن طبقه علیاست و قسم دوم مرتبه سالکان طریق کمال و آن طبقه
وسطی است و قسم سیم مقیمان حضیض نقصان و آن طبقه سفلی است و اصلان مقربان و سابقانند
و سالکان ابرار و اصحاب یمین و مقیمان اشرار و اصحاب شمال اهل وصول بعد از انبیا صلوات
الرحمن علیهم دو طایفه اند اول مشایخ صوفیه که بواسطه کمال متابعت رسول علیه السلام مرتبه وصول
یافته اند و بعد از آن در رجوع برای دعوت خلق بطریق متابعت ماذون و مامور شده اند و این طایفه
کاملان مکمل اند که فضل و عنایت ازلی ایشان را بعد از استغراق در عین جمع و لجه توحید از شکم ماهی
فنا بساحل تفرقه و میدان بقا خلاصی و مناصی ارزانی فرموده تا خلق را بنجات و درجات دلالت کنند
و طایفه دوم آن جماعتند که بعد از وصول بدرجه کمال حواله تکمیل و رجوع بخلق بایشان نرفت ... جمع
مستغرق شدند و در شکم ماهی فنا چنان ناچیز و مستهلک شدند که از ایشان هرگز اثری و خبری بساحل تفرقه و جهت

بجا رسید و در سلک زمرهٔ کان قاب قربت نظام دیار حیرت انخراط یافتند و بعد از کمال وصول
ولایت بتکمیل دیگران با ایشان مفوض گشت و اهل سلوک نیز بر دو قسم اند طالبان مقصد اعلا و مریدان
وجه الله یریدون وجهه و طالبان بهشت و مریدان آخرت و منکم من یرید الآخرة و اما طالبان حق
دو طایفه اند متصوفه و ملامتیه متصوفه جماعتی اند که از بعضی صفات نفوس خلاص یافته اند و بعضی احوال و اوصاف
صوفیان متصف و مطلع بر نهایات احوال ایشان شده و لیکن هنوز باذیال بقایای صفات نفوس
متشبث مانده باشند و بدان سبب از وصول بغایات نهایات اهل قرب صوفیه متخلف گشته و اما
ملامتیه جماعتی باشند که در غایت معنی اخلاص و محافظت قاعدهٔ صدق غایت جهد مبذول دارند و در
اخفای طاعات و کتم خیرات از خلق مبالغه واجب دانند تا اگر هیچ دقیقه از مصالح اعمال مهمل
نگذارند و تمسک بجمیع فضایل و نوافل از لوازم شمرند و مشرب ایشان در کل اوقات تحقیق معنی اخلاص
بود و لذت ایشان در تفرد نظر حق باعمال و احوال ایشان بود و همچنانکه عاصی از ظهور معصیت بر حذر بود
ایشان از ظهور طاعت که مظنهٔ ریا باشد حذر کنند تا قاعدهٔ اخلاص خلل نپذیرد و بعضی گفته اند
الملامتی هو الذی لا یظهر خیرا و لا یضمر شرا و این طایفه هر چند عزیز الوجود و شریف الحال باشند هنوز حجاب
وجود خلقیت از نظر ایشان بکلی منکشف نشده باشد و بدان سبب از مشاهدهٔ جمال توحید و معاینهٔ
عین تفرید محجوب مانده باشند چه اخفای اعمال و ستر احوال خود از نظر خلق مشعر و مؤذن است بر رؤیت
وجود خلق و نفس خود که مانع معنی توحیدند و نفس نیز از جملهٔ اغیار است تا هنوز بر حال خود نظر دارند
اخراج اغیار از مطالعهٔ اعمال و احوال خود بکلی نکرده اند و فرق میان ایشان و صوفیه آنست که جذبهٔ
عنایت قدیمه صوفیه را بکلی از ایشان انتزاع کرده بود و حجاب خلق و انانیت از نظر شهود ایشان برداشته
لاجرم در اثبات طاعات و صدور خیرات خود را و خلق را در میان نبینند و از اطلاع نظر خلق مأمون
باشند و باخفای اعمال و ستر احوال مقید نه اگر وقت در اظهار طاعت بینند اظهار کنند و اگر در اخفا
آن بینند اخفا کنند پس ملامتیه مخلصان اند بکسر لام و صوفیه مخلصان اند بفتح لام انا اخلصناهم
بخالصة وصف حال ایشانست و اما طالبان آخرت چهار طایفه اند زهاد و فقرا و عباد و خدم اما
زهاد طایفه باشند که بنور ایمان و ایقان جمال آخرت مشاهده کنند و دنیا را در صورت قبح معاینه
بینند و از التفات بزینت مزخرف فانی او عنان رغبت بگردانند و در جمال حقیقی باقی رغبت نمایند
و تخلف این طایفه از صوفیه بآنست که زاهد بحظ نفس خود از حق محجوب بود چه بهشت مقام حظ نفس است
فیها ما تشتهی الانفس و صوفی بمشاهدهٔ جمال ازلی و محبت ذات لم یزلی از هر دو کون محجوب بود همچنانکه

و همچنانکه از دنیا صرف رغبت کرده باشد از آخرت نیز رغبتش مصروف بود و بس صوفی را در زهد مرتبت
بود ورای زاهد که حظ نفس از آن دور بود و اما فقرا آن طایفه اند که مالک هیچ چیز از اسباب
و اموال دنیوی نباشند و در طلب فضل و رضوان الهی ترک همه کرده باشند و باعث این
طایفه بر ترک یکی از سه چیز باشد اول رجای تخفیف حساب یا خوف عقاب چه حلال را حساب لازم
است و حرام را عقاب دوم توقع فضل ثواب و مسابقت در دخول جنت چه فقرا بپانصد سال
پیش از اغنیا بهشت در آیند سیم طلب جمعیت خاطر و فراغت اندرون از برای اکثار طاعت
و حضور دل در آن و تخلف فقرا از ملامتیه و متصوفه بآنست که او طالب بهشت و خواهان حظ نفس
خود است و ایشان طالب حق و خواهان قرب او و ورای این مرتبه در فقر مقامی عالی است فوق
مقام و مرتبهٔ ملامتیه و متصوفه و آن وصف خاص صوفی است چه صوفی را اگر چه مرتبهٔ او ورای مرتبهٔ
فقر است و لیکن خلاصهٔ مقام فقیر در مقام او مندرج است چه صوفی را اگر چه و سبب آنست که صوفی
را عبور بر مقام فقر از جملهٔ شرایط و لوازم اوست و هر مقامی که از آن ترقی کند صفاوه و نقاوه
آن را انتزاع نماید و در رنگ مقام خود کشد پس فقر او در مقام صوفی وصف دیگر زاید بود و آن سلب
نسبت جمیع اعمال و احوال و مقامات است از خود و عدم تملک چنانکه هیچ عمل و هیچ حال و هیچ مقام از خود
نبیند و بخود مخصوص نداند بلکه خود را نبیند پس او را نه وجود بود نه ذات نه صفت محو در محو
فنا در فنا بود و این حقیقت فقر است که مشایخ در فضیلت آن سخن گفته اند و آنچه پیش از این در معنی
فقر یاد کرده شد رسم فقر است و صورت آن شیخ ابو عبد الله خفیف گفته است قدس سره الفقر عدم
الاملاک و الخروج عن احکام الصفات و این حدی جامع است مشتمل بر رسم فقر و حقیقت آن و بعضی
گفته اند الفقیر الذی لا یملک و لا یملک و فوقیت مقام صوفی از مقام فقیر بآنست که فقیر را ارادت
حظ نفس محجوب بود و صوفی را هیچ ارادت مخصوص نبود و در صورت فقر و غنا ارادت او در ارادت حق
محو بود بلکه ارادت او عین ارادت حق سبحانه باشد و بنا برین اگر صورت فقر و در ستر آن اختیار کند بارادت
و اختیار خود محجوب نشود چه ارادت او ارادت حق باشد ابو عبد الله خفیف رحمة الله گفته است الصوفی
من استصفاه الحق لنفسه تودداً و الفقیر من استصفی نفسه فی فقره تقربا و بعضی گفته اند الصوفی هو الخارج
عن النعوت و الرسوم و الفقیر هو الفاقد للاشیاء و ابو العباس نهاوندی رحمة الله گوید الفقر بدایة التصوف
و فرق میان فقر و زهد آنست که بی وجود زهد فقر ممکن بود چنانکه کسی ترک دنیا کند بعزم ثابت [illegible] و هنوز
رغبت اندران باقی بود و همچنین زهد بی فقر ممکن است چنانکه کسی با وجود اسباب رغبتش از آن منصرف بود

فقر را رسمی است و حقیقتی رسم آن عدم املاکست و حقیقت آن خروج از احکام صفات و سلب
اختصاص چیزی بخود و رسم فقر صورت زهد است امارت آن و معنی زهد صرف رغبت از دنیا و
وحق سبحانه چون خواهد که بعضی از اولیاء خود را در تحت قباب عزت از نظر اغیار محجوب گرداند ظاهر
ایشانرا بلباس غنا که صورت رغبت است بپوشاند تا اهل ظاهر ایشانرا از جمله راغبان دنیا پندارند
و جمال حال ایشان از نظر نامحرمان پوشیده ماند و این حقیقت فقر و زهد وصف خاص و لازم حال صوفی
است و امارت رسم فقر اختیار بعضی از مشایخ صوفیانست و مراد ایشان در آن اقتدا بانبیا و تقلل
از دنیا و ترغیب و دعوت طالبان بصورت فقر بزبان حال و اختیار ایشان درین معنی مستند
باختیار حق نه بطلب حظ اخروی و اما خدام جماعتی باشند که خدمت فقرا و طالبان حق اختیار
کنند چنانکه بداود علیه السلام خطاب کرد که یا داود اذا رأیت لی طالبا فکن له خادما و اوقات خود را
بعد از ادای فرایض در تفریغ و ترفیه خاطر ایشان از اهتمام بامور معاش و اعانت بر استعداد امر معاد
مصروف دارند و ایثار آن بر نوافل عبادات تقدیم کنند و در طلب مایحتاج ایشان در هر طریق که در شرع
مذموم نباشد مداخلت نمایند بعضی بکسب و بعضی بدریوزه و بعضی بفتوح و نظر ایشان در اخذ و اعطا
بر حق بود و خلق را در اخذ و اعطا حق سبحانه دانند و در اعطا واسطه قبول و در عرف این مقام
بر طایفه حال خادم و شیخ مشتبه شده است و خادم را با شیخ فرقی ننهاده اند و فرق آنست که خادم
در مقام ابرار است و شیخ در مقام مقربان زیرا که مراد خادم در اختیار خدمت نیل ثواب آخرت
بود والا بخدمت معتقد نگردد و شیخ بمراد حق قایم بود نه بمراد نفس خود و اما عباد آن طایفه اند که پیوسته
بر وظایف عبادات و فنون نوافل مواظبت و ملازمت نمایند از برای نیل ثواب اخروی و این
وصف در صوفی موجود بود ولیکن معرا و مبرا از شوایب علل و اغراض چه ایشان حق را از برای حق پرستند
نه برای ثواب اخروی و فرق میان عباد و زهاد دانست که با وجود رغبت در دنیا صورت عبادت
ممکن بود و فرق عباد و فقرا آنکه با وجود غنا شاید که شخص عابد بود پس معلوم شد که واصلان دو طایفه اند
و سالکان شش طایفه و هر یک ازین طوایف هشتگانه دو متشبه دارد یکی محق و دیگری مبطل اما متشبه
محق بصوفیان متصوفه اند که بنهایات احوال صوفیان متطلع و مشتاق باشند و بقایای تعلق صفات
از بلوغ مقصد و مقصود معوق و ممنوع و متشبه مبطل بایشان جماعتی که خود را در زی صوفیان اظهار
کنند و از حلیت عقاید و اعمال و احوال ایشان عاطل و عاری باشند و ربقه طاعت از گردن برداشته
خلیع العذار در مرتع اباحت میچرند و گویند تقید باحکام شریعت وظیفه عوامست که نظر ایشان بر ظواهر

اشیا مقصور باشد و احوال خواص و اهل حقیقت از آن عالی ترست که برسوم ظاهر مقید شود و اهتمام
ایشان بمراعات حضور باطن بیش بود و این طایفه را باطنیه و مباحیه خوانند و اما متشبه محق بمجذوبان
طایفه باشند از اهل سلوک که سیر ایشان هنوز در قطع منازل صفات نفوس بود و از تابش
حرارت طلب وجود شان در قلق و اضطراب و پیش از ظهور تباشیر کشف ذات و استقرار و تمکن
در مقام فنا گاه گاه برقی از بوارق کشف بر نظر شهود ایشان لایح و لامع گردد و نفحه از نفحات وصل
از مهب فنا بمشام دل ایشان میوزد چنانکه ظلمات صفات نفوسشان در لمعان نور آن برق منطوی و متواری گردد و
بهبوب آن نفحه باطن ایشان از وهج آتش طلب و قلق شوق روحی و آرامی بخشد و دیگر باره چون
این برق منقطع گردد و آن نفحه ساکن شود ظهور صفات نفوس و حرارت طلب و قلق شوق معاودت
نماید و سالک خواهد که بکلی از ملابس صفات وجود منسلخ و منخلع گردد و غرق بحر فنا شود تا از تعب
وجود یکبارگی بیاساید و چون آن حال هنوز مقام او نگشته باشد گاه گاه بدو نازل گردد و باطن او
بکلی منقطع و مشتاق این مقام بود و او را الف متشبه محق مجذوب واصل کرده باشد و اما متشبه مبطل
بمجذوبان واصل طایفه باشند که دعوی استغراق در بحر فنا و استهلاک در عین توحید کنند
و حرکات و سکنات خود را هیچ بخود اضافت نکنند و گویند حرکات ما همچون حرکات ابواب
که بی محرک ممکن نبود و این معنی هرچند صحیح است ولیکن نه حال آن جماعت بود زیرا که مراد ایشان ازین سخن
تمهید عذر معاصی و مناهی بود و حوالت بارادت حق و دفع ملامت از خود و این طایفه را زنادقه خوانند
سهل عبدالله تستری رحمه الله تعالی فرموده است نعم بارادت حق همچنانست که نسبت حرکت ابواب
بمحرک آن گفت این قایل اگر کسی بود که مراعات اصول شریعت و محافظت حدود و احکام عبودیت
کند از جمله صدیقان باشد و اگر کسی بود که از تورط و انهماک در مخالفات احکام شرع باک ندارد و این سخن را
برای آن گوید تا وجه حوالت اعمال با حق سبحانه و اسقاط ملامت از نفس خود بانخلاع از ربقه ملت
تمهید کرده از جمله زندیقان بود و اما متشبه محق بملامتیه طایفه باشند که بتغیر و تخریب نظر خلق مبالاتی
زیادت ننمایند و اکثر سعی ایشان در تخریب رسوم و عادات و اطلاق از قیود و آداب مخالطات بود
و سرمایه حال ایشان جز فراغ خاطر و طیبة القلب نباشد و رسم مراسم زهاد و عباد از ایشان صورت
نبندد و اکثار در نوافل و طاعات از ایشان نیاید و تمسک بعزایم اعمال ننمایند و جز بر ادای فرایض مواظبت
نکنند و جمع و استکثار اسباب دنیوی بایشان منسوب نباشد و بطیبة القلب قانع باشند و طلب مزید احوال
نکنند ایشانرا قلندریه خوانند و این طایفه از جهت عدم ریا با ملامتیه مشابهتی دارند و فرق میان ایشان آنست

کرد ملامتی بجمیع نوافل و فضایل تمسک جوید ولیکن از نظر خلق پنهان دارد و اما قلندر به زاید فرایض نکوشد
و باظهار و اخفای اعمال از نظر خلق مقید نبود و اما طایفه که درین زمان بنام قلندری موسومند و ربقه
اسلام از گردن برداشته اند و ازین اوصاف که شمرده شد خالی اند این اسم برایشان عاریتست و اگر ایشان را
حشویه خوانند لایق تر نماید و اما متشبه مبطل بملامتیه طایفه باشند هم از زنادقه که دعوی اخلاص کنند و در
اظهار فسق و فجور مبالغت نمایند و گویند مراد ما ازین ملامت حق و اسقاط نظر مردمست از خود و حق سبحانه
از طاعت خلق مستغنیست و از معصیت متضرر نه و معصیت در از خلق منحصر دانند و طاعت را در
احسان و اما متشبه محق بزاهدان آن طایفه باشند که هنوز رغبت ایشان بکلی از دنیا مصروف نشده باشد
و خواهند که یکبارگی از وی بنا رغبت کردانند و ایشان را متزهد خوانند و اما متشبه مبطل بدیشان جماعتی
باشند که از برای قبول خلق ترک زینت دنیا کنند و خاطر از جمع اسباب دنیوی باز نگیرند و بدان طلب تحصیل
جاه کنند در میان مردم و ممکن بود که بر بعضی حال ایشان مشتبه شود و پندارند که ایشان از دنیا اعراض کلی
کرده اند و ایشان خود بترک مال و جاه خریده اند ترکوا الدنیا للدنیا و ممکن که برایشان نیز حال خود
مشتبه شود و گمان برند که چون خاطر شان بطلب اسباب دنیوی مشغول نیست علامت آنست که
اعراض کرده اند و این طایفه را مرائیه خوانند و اما متشبه محق بفقرا آنست که ظاهرش برسم فقر مرتسم بود
و باطنش خواهان حقیقت فقر ولیکن هنوز میل بغنا دارد و بتکلف بر فقر صبر میکند و فقر حقیقی فقر را
نعمتی خاص داند از حق سبحانه و بر آن لطایف شکر همواره بتقدیم میرساند و اما متشبه مبطل آنست که ظاهرش
برسم فقر متحقق بود و باطنش بحقیقت آن معنی مبتلی و مرادش مجرد اظهار دعوی بود و تحصیل قبول خلق و این
طایفه را اهل مرائی خوانند و اما متشبه محق بخادم آنست که همواره بخدمت بندگان حق سبحانه قیام مینماید
و بباطن میخواهد که خدمت ایشان را بغرضی دنیوی مالی یا جاهی مشوب نگرداند و نیت را از غواشی
میل و هوا او را تخلیص کند لیکن هنوز بحقیقت زهد نرسیده باشد پس وقتی بحکم غلبه نور ایمان و اعتقاد
نفس بعضی از خدمات او در محل استحقاق افتد و وقتی بحکم غلبه نفس خدمات و هوا و ریا آمیخته بود و بعضی
که نه در محل استحقاق باشند بتوقع محمدت و ثنا خدمت بلیغ بتقدیم رساند و بعضی را که مستحق خدمت باشند
محروم گذارد و چنین کس را متخادم خوانند و اما متشبه مبطل کسی بود که او را در خدمت نیتی اخروی نباشد بلکه
خدمت خلق را دام منافع دنیوی کرده باشد تا بدان سبب استجلاب اوساخ و اوقاف و اسباب میکند
و اگر نه در تحصیل غرض نفس خود مراد خود موقوف نبیند ترک کند پس خدمت او مقصور بود بر طلب جاه و مال
و کثرت اتباع و اشیاع تا در محافل و مجامع بدان تقدم و مفاخرت جوید و نظر او در خدمت همگی

بحظ نفس خود بود و چنین کس را مستخدم خوانند و اما متشبه محق بعابد کسی بود که اوقات خود را مستغرق
عبادت خواهد ولیکن بسبب بقایای دواعی طبیعت و عدم کمال تزکیه نفس بعضی اوقات در اعمال
و اوراد طاعات او فتور و تعویقات افتد یا کسی که هنوز لذت عبادت نیافته باشد و بتکلیف
بدان قیام مینماید و او را متعبد می خوانند و اما متشبه مبطل بایشان شخصی بود از جمله مرائیه که نظر او
در عبادت بر قبول خلق بود و در دل او ایمان بثواب آخرت نباشد و تا اطلاع غیری بر طاعت خود
نبیند بدان قیام ننماید اعاذنا الله سبحانه من السمعة والریا و بالله العصمة والتوفیق **الفصل الثانی فی التوحید**
و مراتبه و ادابها فی الفصل الثانی من الباب الاول من ترجمة العوارف توحید را مراتبست اول توحید ایمانی
دوم توحید علمی سیوم توحید حالی چارم توحید الهی اما توحید ایمانی آنست که بنده بتفرد وصف الهیت
و توحد استحقاق معبودیت حق سبحانه و تعالی بر مقتضای اشارات آیات و اخبار تصدیق کند بدل و اقرار دهد بزبان
و این توحید نتیجه تصدیق مخبر و اعتقاد صدق خبر باشد و مستفاد بود از ظاهر علم و تمسک بآن خلاص
از شرک جلی و انخراط در سلک اسلام فایده دهد و متصوفه بحکم ضرورت ایمان با عموم مومنان درین توحید
مشارکت کنند و بدیگر مراتب منفرد و مخصوص اما توحید علمی مستفاد است از باطن علم که آن را علم یقین خوانند
و آنچنان بود که بنده در بدایت طریق تصوف از سر یقین بداند که موجود حقیقی و موثر مطلق نیست الا
خداوند عالم جل جلاله و وحده و ذوات و صفات و افعال را در ذات و صفات و افعال او ناچیز داند و هر ذاتی
را فروغی از نور ذات مطلق شناسد و هر صفتی را از پرتو نور صفت مطلق داند چنانکه هر کجا علمی و قدرتی
و ارادتی و سمعی و بصری یابد آن را اثری از آثار علم و قدرت و ارادت و سمع و بصر الهی داند و علی هذا القیاس
جمیع الصفات و الافعال و این رتبه از اوایل مراتب توحید اهل خصوص متصوفه است و مقدم آن را مانند
توحید عام پیوسته و متشابه است و لکن این مرتبه است که گویند بنظر آن را توحید علمی خوانند و نه توحید علمی بود بلکه توحیدی
باشد رسمی از درجه اعتبار ساقط و آنچنان باشد که شخصی از سر ذکا و فطنت بطریق مطالعه یا سماع تصوری
کند از معنی توحید و رسمی از صورت توحید در ضمیر او مرتسم گردد و از آنجا در اثنای بحث و مناظره گاه گاه
سخنی بدان مقرر کند چنانکه از حال توحید اثر در وی پیدا شده و توحید علمی گرچه فرود مرتبه حالی است ولیکن از
توحید حالی بعضی با آن همراه بود و در آن بعض مزاج شراب مقربانست عینا یشرب بها المقربون و صرف شراب این توحید است
و این جنس صاحب آن بجز در ذوقست و در مرتبه بر مزاج حال بعضی از ظلمت رسوم او مرتفع شود
چنانکه در بعضی احوال بر مقتضای علم خود عمل کند و وجود وسایط را که روابط افعال الهی اند در میان نه بیند
اما در اکثر احوال بسبب بقایای ظلمت وجود از مقتضای علم خود محجوب شده و بدین توحید بعضی خفی بر خود داند

حالی آنست که حال توحید وصف لازم ذات موحد گردد و جملهٔ ظلمات رسوم وجود الا اندکی بقیه در اشراق
نور توحید متلاشی و مضمحل شود و نور توحید در نور حال او مستتر و مندرج گردد بر مثال اندراج
نور کواکب در نور آفتاب شعر فلما استبان الصبح ادرج ضوءه • باسفاره اضواء نور الکواکب
و درین مقام وجود موحد در مشاهدهٔ جمال وجود واحد چنان مستغرق عین جمع گردد که جز ذات و صفات
واحد در نظر شهود او نیاید تا غایتی که این توحید را صفت واحد بیند نه صفت خود و این دیدن را هم
صفت او بیند و هستی او برین طریق قطره وار در تصرف تلاطم امواج بحر توحید افتد و غرق جمع گردد
قول جنید قدس الله تعالی سره التوحید معنی یضمحل فیه الرسوم و یندرج فیه العلوم و یکون الله کما لم یزل
و منشاء این توحید نور مشاهده است و منشاء توحید علمی نور مراقبه و بدین توحید اکثر رسوم
بشریت منتفی شود و بتوحید علمی اندکی از آن رسوم مرتفع گردد و سبب بعضی از بقایای رسوم
در توحید حالی آنست که تا صدور ترتیب افعال و تهذیب اقوال از موحد ممکن بود بدین جهت
در حال حیات حق توحید چنانکه باید گزارده نشود و ازینجاست قول ابو علی دقاق قدس سره
که التوحید غریم لا یقضی دینه و غریب لا یؤدی حقه و خواص موحدان را در حال حیات بحقیقت توحید
صرف که یکبارگی آثار رسوم وجود در و متلاشی گردد گاه گاه لمحه بر مثال برق خاطف لامع گردد
و فی الحال منتفی شود و بقایای رسوم دیگر باره معاودت کند و درین حال بکلی بقایای شرک خفی مرتفع
گردد و ورای این مرتبه در توحید آدمی را مرتبهٔ دیگر ممکن نیست و اما توحید الهی آنست که حق سبحانه ازل
آزال بنفس خود نه بتوحید دیگری همیشه بوصف وحدانیت و نعت فردانیت موصوف بوده و منعوت
کان الله و لم یکن معه شیء الکون همچنان بنعت ازلی واحد و فرد است و الآن کما کان و ما ابدالآباد
هم برین وصف خواهد بود و کل شیء هالک الا وجهه بحقیقت بیهلک تا معلوم شود که وجود همه اشیا در
وجود او امروز هالک است و حوالهٔ مشاهدهٔ این حال بفردا در حق محجوبانست و الا ارباب بصایر
و اصحاب مشاهدات که از مضیق زمان و مکان خلاص یافته اند این وعده در حق ایشان عین
نقد است و این توحید الهی است که از وصمت نقصان بریست و توحید خلایق بسبب نقصان وجود
ناقص و حضرت شیخ الاسلام قدس الله تعالی سره کتاب منازل السایرین را باین سه بیت ختم کرده است شعر
و ما وحد الواحد من واحد • اذ کل من وحده جاحد • توحید من ینطق عن نعته • عاریة ابطلها الواحد
توحیده ایاه توحیده • و نعت من ینعته لاحد •

القول فی اصناف ارباب الولایة قدس الله اسرارهم

و فی کتاب کشف المحجوب خداوند سبحانه و تعالی برهان نبوی را باقی گردانیده است و اولیا را
اظهار آن کرده تا پیوسته آیات حق و حجت صدق محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم ظاهر می باشد و ایشان را
والیان عالم گردانیده تا مجرد مر حدیث وی را گشته اند و راه متابعت نفس را در نوشته از آسمان
باران ببرکات اقدام ایشان آید و از زمین نبات بصفای احوال ایشان روید و ببرکات ایشان مسلمانان
نصرت همت ایشان یابند و ایشان چهار هزار اند که مکتوم باشند و یکدیگر را نشناسند و جمال حال
خود ندانند و اندر کل احوال از خود و خلق مستور باشند و اخبار بدین وارد است و سخن اولیا اندرین
ناطق و مرا خود اندرین معنی بحمد الله خبر عیان گشته است و اما آنکه اهل حل و عقد اند و سرهنگان درگاه
حق اند سیصد اند که مر ایشان را اخیار خوانند و چهل دیگر از ایشان را ابدال خوانند و هفت دیگر از ایشان را
ابرار خوانند و چار دیگر اند که ایشان را اوتاد خوانند و سه دیگر اند که ایشان را نقبا خوانند و یکی که وی را
قطب و غوث خوانند و این جمله مر یکدیگر را بشناسند و اندر امور باذن یکدیگر محتاج باشند و بدین بر اخبار
مروی ناطق است و اهل حقیقت بر صحت این مجتمع اند صاحب کتاب فتوحات مکیه رضی الله تعالی عنه
در فصل سی و یکم از باب صد و نود و هشتم از آن کتاب رجال هفتگانه را ابدال گفته است و در آنجا
ذکر کرده که حق سبحانه و تعالی زمین را هفت اقلیم گردانیده و هفت تن از بندگان خود برگزیده و ایشان را
ابدال نام نهاده و وجود هر اقلیمی را بیکی از آن هفت تن نگاه میدارد و گفته است که من در حرم مکه با ایشان
جمع شدم و بر ایشان سلام گفتم و ایشان بر من سلام گفتند و با ایشان سخن گفتم فما رأیت احسن سمتا منهم و لا اکثر
شغلا منهم بالله و فرموده است که مثل ایشان نیز ندیدم مگر یک کس در قونیه شیخ طریقت شیخ
فرید الدین عطار قدس سره گفته قومی از اولیاء الله عز و جل باشند که ایشان را مشایخ طریقت و کبرای
حقیقت اویسیان نامند و ایشان را در ظاهر بپیری احتیاج نبود زیرا که ایشان را حضرت رسالت صلی الله
علیه و سلم در حجر عنایت خود پرورش میدهد بی واسطهٔ غیری چنانکه اویس را داد رضی الله تعالی عنه این
عظیم مقامی بود و بس [illegible] تا کرا اینجا رسانند و این دولت بکه روی نماید ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء
و همچنین بعضی از اولیاء الله که متابعان آن حضرت اند صلی الله علیه و سلم بعضی از طالبان را بجذبات
تربیت کرده اند بی آنکه او را در ظاهر پیری باشد و این جماعه نیز داخل اویسیانند و بسیاری از مشایخ
طریقت را در اول سلوک توجه باین مقام بوده است چنانکه شیخ بزرگوار شیخ ابو القاسم گرگانی طوسی
را سلسلهٔ مشایخ حضرت ابو الجناب نجم الدین الکبری بایشان می پیوندد و از طبقهٔ شیخ ابو سعید ابو الخیر و شیخ
ابو الحسن خرقانی اند قدس الله تعالی ارواحهم در ابتدا ذکر ایشان بوده که علی الدوام گفتی اویس اویس

القول فی الفرق بین المعجزة و الکرامة و الاستدراج

و فی التفسیر الکبیر للامام فخر الدین

الرازی رحمه الله تعالی اذا ظهر فعل خارق للعادة علی انسان فذلک اما ان یکون مقرونا بالدعوی او لا مع الدعوی
والقسم الاول هو ان یکون بالدعوی اما ان یکون دعوی الالهیة او دعوی النبوة او دعوی الولایة او
دعوی السحر وطاعة الشیاطین فهذه اربعة اقسام القسم الاول ادعاء الالهیة وجوز اصحابنا ظهور
خوارق العادات علی یده من غیر معارضة کما نقل ان فرعون کان یدعی الالهیة وکان یظهر علی یده
خوارق العادات وکما نقل ذلک ایضا فی حق الدجال قال اصحابنا وانما جاز ذلک لان شکله وخلقته
یدل علی کذبه فظهور الخوارق علی یده لا یفضی الی التلبیس القسم الثانی ادعاء النبوة وهذا القسم
علی قسمین لانه اما ان یکون ذلک المدعی صادقا او کاذبا فان کان صادقا وجب ظهور الخوارق علی
یده وهذا متفق علیه بین کل من اقر بصحة النبوة واما ان کان کاذبا لم یجز ظهور الخوارق علی یده وبتقدیر
ان یظهر وجب حصول المعارضة واما القسم الثالث هو ادعاء الولایة فالقایلون بکرامات الاولیا
اختلفوا فی انه هل یجوز ادعاء الکرامة ثم انها یحصل علی وفق دعواه ام لا القسم الرابع هو ادعاء السحر
وطاعة الشیاطین فعند اصحابنا یجوز ظهور خوارق العادات علی یده وعند المعتزلة لا یجوز واما الثانی
وهو ان یظهر خوارق العادات علی ید انسان من غیر شیء من الدعاوی فذلک الانسان اما ان یکون صالحا
مرضیا عند الله واما ان یکون خبیثا مذنبا والاول هو القول بکرامات الاولیا وقد اتفق اصحابنا علی جوازه
والمعتزلة الا ابا الحسین البصری وصاحبه محمود الخوارزمی واما القسم الثالث وهو ان یظهر خوارق العادات
علی بعض من کان مردودا عن طاعة الله فهذا هو المسمی بالاستدراج **القول فی اثبات الکرامة للاولیا**
وفی کتاب دلایل النبوة للامام المستغفری رحمه الله کرامات الاولیا حق بکتاب الله تعالی والاثار الصحیحة المرویة
واجماع اهل السنة والجماعة علی ذلک فاما الکتاب فقوله تعالی کلما دخل علیها زکریا المحراب وجد عندها رزقا
قال اهل التفسیر وذلک کان یری عندها فاکهة الصیف فی الشتاء وفاکهة الشتاء فی الصیف ومریم رضی الله عنها
لم یکن نبیة بالاجماع فهذه الایة حجة علی منکر الکرامات للاولیاء وفی کتاب کشف المحجوب خداوند سبحانه
در نص کتاب ما را خبر داد از کرامات که چون سلیمان را بایست که تخت بلقیس پیش از آمدن وی
آنجا حاضر کند و خدای تعالی خواست تا شرف آصف بخلق نماید و کرامات وی ظاهر کند تا اهل زمانه
باز نماید که کرامات اولیا جایز بود سلیمان علیه السلام گفت از شما کیست که تخت بلقیس را پیش از آمدن وی
اینجا حاضر کند قال عفریت من الجن انا اتیک به قبل ان تقوم من مقامک عفریتی از جن گفت من بیارم ویرا
پیش از آنکه تو برخیزی از جایگاه خود سلیمان گفت علیه السلام زودتر خواهم آصف گفت انا اتیک به قبل
ان یرتد الیک طرفک من پیش از آنکه تو چشم برهم زنی آن تخت اینجا حاضر کنم بدین گفتار سلیمان بدوی

متغیر نشد و انکار نکرد و ویرا از ان متخیل نیامد و این هیچ حال معجزه نبود زیرا که آصف پیغمبر نبود پس لا محاله
باید که کرامت باشد و نیز احوال اصحاب کهف و سخن گفتن سگ با ایشان و خواب ایشان
و گشتن ایشان اندر کهف بر یمین و یسار ونقلبهم ذات الیمین وذات الشمال وکلبهم باسط
ذراعیه بالوصید این جمله نقض عادتست و معلومست که معجزه نیست پس باید که کرامت باشد اما
اثبات کرامات اولیا بسنت آنست که حدیث صحیح وارد است که روزی صحابه رضی الله عنهم گفتند
یا رسول الله ما را از عجایب امم ماضیه چیزی بگوی گفت پیش از شما سه کس بجایی میرفتند چون شبانگاه
شد قصد غاری کردند و اندر آنجا شدند چون پاره از شب بگذشت سنگی از کوه افتاد و در غار استوار
گشت ایشان متحیر شدند گفتند که ما را ازینجا هیچ چیز جز آنکه کردارهای خود را بحضرت باری عز اسمه
بجانب شفیع آوریم یکی گفت مرا مادری و پدری بود و از مال دنیا چیزی نداشتم که با ایشان صرف کنم
که مرا و مر ایشان را دادمی و من هر روز پشته هیزم آوردمی و بهای آن قدر وجه طعام خود کردمی
شبی بگاه تر آمدم تا هیزم آن بزرگ را فروختم و طعام ایشان را در نیم آن گشتم ایشان خفته بودند آن قدح
در دست من بماند و من بر بالای ایستاده و چیزی ناخورده انتظار بیداری ایشان می بردم تا صبح
بر آمد و ایشان بیدار شدند و طعام بخوردند آنگاه نشستم بار خدایا اگر من درین راست گویم مرا فرج ده
رسول پیغمبر صلی الله علیه وسلم گفت آن سنگ جنبیدنی کرد و شکافی پدید آمد دیگری گفت مرا دختر عمی بود
با جمال و دلم پیوسته مشغول وی بودی هرچند ویرا بخواندمی اجابت نکردی تا وقتی بحیل صد دینار
زر بوی فرستادم [illegible] بجهان نزدیک افتاد آمد ترسی در دلم پدید آمد از خدا و [illegible]
تعالی دست از وی برداشتم بار خدایا اگر من درین راست گویم ما را فرج فرست پیغمبر صلی الله علیه وسلم
آن سنگ بجنبید فی دیگر کرد و آن شکاف زیادت اما چنانکه از آن بیرون توانند شد آن کس سیوم
گفت مرا گروهی مزدوران بودند چون کاری که میکردم تمام شد همه مزد خود بستدند یکی از ایشان
ناپدید شد یک سال و دو سال و ده سال و چهل سال بگذشت مروی پدید نیامد و من نتایج آن گوسفند
نگاه میداشتم روزی آمد و گفت که من وقتی کار تو کردم یاد آوری و اکنون مرا بان مزد حاجت
است اکنون برو آن گوسفندان جمله حق تست آن مرد گفت بر من افسوس میداری گفتم افسوس نمیدارم
و راست میگویم آن همه فراوی دادم و ببرد بار خدایا اگر من درین راست میگویم ما را فرج فرست
پیغمبر علیه السلام گفت آن سنگ یکبارگی از آن در غار فراتر شد تا هر سه بیرون آمدند و این فعل نقض
عادت بود دیگر حدیث جریج راهبست و راوی حدیث ابو هریره است رضی الله عنه که پیغمبر صلی الله

علیه وسلم گفت در بنی اسرائیل راهبی بود جریج نام و مردی مجتهد بود و مادری داشت مستوره روزی
بازروی دیدار پسر بیامد وی در نماز بود در صومعه نگشاد و بازگشت روز دویم و سیم همچنان بود پس
گفت از تنگدلی که یارب پسر مرا سوار گردان بجهت منش بگیر در آن زمانه زنی بود بدسیرت گفت
من جریج را از راه ببرم به صومعه وی شد جریج با او التفات نکرد و بشبانی در آن را صحبت کرد و حامله
شد چون بشهر آمد گفت این از جریج است چون این بنهاد مردم قصد صومعه جریج کردند و پیش سلطان
آوردند جریج گفت ای غلام پدر تو کیست گفت مادرم بر تو دروغ میگوید پدر من شبانیست ثم قال
الامام المستغفری رحمة الله والحجة علیهم من طریق الآثار کثیرة منها قول ابی بکر الصدیق رضی الله عنه
فانه یا بنیة رزقت بکرة وعشیا اثبات الکرامات للاولیاء و روی امام المستغفری رحمة الله تعالی
باسناده عن جابر بن عبد الله رضی الله عنه قال لما ابو بکر رضی الله عنه وقال اذا انا مت فجیئوا الی
علی الباب یعنی باب البیت الذی فیه قبر رسول الله علیه السلام فادفعوه فان فتح لکم فادفنونی قال
جابر رضی الله عنه فانطلقنا فدققنا الباب وقلنا ان هذا ابو بکر رضی الله عنه قد اشتهی ان یدفن عند
النبی صلی الله علیه فتح الباب ولا ندری من فتح لنا وقال لنا ادخلوا وادفنوه کرامة ولا نری شخصا ولا نری
شیئا و روی الامام المستغفری باسناده عن مالک بن انس عن نافع عن ابن عمر رضی الله عنهما ان عمر بن
الخطاب رضی الله عنه خطب الناس بالمدینة فقال یا ساریة بن زنیم الجبل الجبل من استرعی الذئب فقد ظلم
قال فانکر الناس ذکر ساریة وساریة بالعراق فقال الناس لعلی رضی الله عنه انا سمعنا بذکر ساریة وساریة
بالعراق علی المنبر فقال ویحکم دعوا عمر فما دخل فی شیء [illegible] بیت ان جاء رسول ان ساریة
لقی العدو فهزمهم ثم جاء بالغنیمة الی سفح الجبل فاراد العدو ان یحولوا بینهم وبین الغنیمة وسفح الجبل فاتاهم
نداء من السماء یا ساریة بن زنیم الجبل الجبل من استرعی الذئب فقد ظلم قال وکانوا یرون ان صوت عمر رضی
الله عنه هو الذی سمعوه و روی الامام المستغفری رحمة الله ایضا باسناده انه لما فتحت مصر اتی اهلها
عمرو بن العاص رضی الله عنه فقالوا ایها الامیر ان لنیلنا هذا سنة لا یجری الا بها قال لهم وما ذلک قالوا
اذا کانت ثنتا عشرة لیلة تخلو من هذا الشهر عمدنا الی جاریة بکر بین ابویها فجعلنا علیها من الحلی والثیاب
افضل ما یکون ثم القیناها فی هذا النیل فقال عمرو ان هذا الامر لا یکون ابدا فی الاسلام یهدم ما کان قبله
فاقاموا ثلثة اشهر لا یجری قلیلا ولا کثیرا حتی هموا بالجلاء فلما رای ذلک عمرو کتب الی عمر بن الخطاب
رضی الله عنه بذلک فکتب عمر رضی الله عنه انک قد اصبت الذی فعلت وان الاسلام یهدم ما کان
قبله وبعث ببطاقة فی داخل کتابه وکتب الیه انی قد بعثت الیک ببطاقة فی داخل کتابی فالقها فی النیل

فارضینا ابویها

فلما قدم الکتاب الی عمرو بن العاص اخذ البطاقة ففتحها فاذا فیها من عبد الله عمر امیر المؤمنین الی نیل مصر
اما بعد فان کنت تجری من قبلک فلا تجر وان کان الله الواحد القهار سبحانه هو الذی یجریک
فنسأل الله الواحد القهار ان یجریک فالقی البطاقة فی النیل وقد تهیأ اهل مصر للجلاء والخروج منها
لانه لا تقوم مصلحتهم فیها الا بالنیل فاصبحوا وقد اجراه الله تعالی ستة عشر ذراعا فی لیلة واحدة وقطع
الله تعالی تلک السنة السوء عن اهل مصر الی الیوم و روی الامام المستغفری ایضا رحمه الله باسناده
عن نافع عن ابن عمر رضی الله عنهما قال رای عثمان رضی الله عنه لیلة قتل صبیحتها رسول الله صلی الله علیه
وسلم وهو یقول یا عثمان انک تفطر عندنا فقتل رضی الله عنه من یومه و روی المستغفری
ایضا باسناده ان امیر المؤمنین علیا رضی الله عنه سأل رجلا عن حدیث فی الرحبة فکذبه فقال انک کذبتنی
قال ما کذبتک قال فادعو الله علیک ان کنت کاذبا ان یعمی بصرک قال فادع الله فدعا علیه
امیر المؤمنین علی رضی الله عنه فعمی بصره فلم یخرج من الرحبة الا وهو اعمی و همچنین از سایر صحابه و تابعین
و تبع تابعین و مشایخ طریقت بعد هر طبقه چندان کرامات و خوارق عادات ظاهر شده است
که در حیز تقریر و تحریر نگنجد قال الامام القشیری رحمه الله تعالی فی رسالته والکثرة ما تواتر باجناسها من
اجناس الکرامات الاخبار والحکایات صار العلم بکونها وظهورها علی الاولیاء علما قویا انتفی عنه
الشکوک ومن توسط هذه الطائفة وتواتر علیه حکایاتهم واخبارهم لم یبق له شبهة فی ذلک و مقصود از این
جمله مبالغه و تطویل در کرامات اثبات اولیا آنست که تا هر سلیم القلبی که مشاهده احوال و مطالعه
اقوال ایشان نکرده است بسخنان سست و حکایات نادرست اصحاب جهالت و ارباب غفلت
که در این زمان ظاهر شده است و نفی کرامات اولیا میکنند بلکه انکار معجزات انبیا میکنند فریفته نشود و دین
خود بر باد ندهد و همانا که باعث این طایفه بر نفی کرامات آنست که خود را در اعلی مراتب ولایت میدانند
و در بند امور و احوال ایشان را جزوی و قدری باین نفی عیان میکنند تا پیش عوام فضیحت نشوند و از
فضیحت خواص بلی اندیشند با آنکه اگر صد هزار خارق عادت بر ایشان ظاهر شود و چون ظاهر
ایشان موافق احکام شریعت است نه باطن ایشان مطابق آداب طریقت آن از قبیل مکر و استدراج
خواهد بود نه از قبول ولایت و کرامت و فی کتاب اعلام الهدی وعقیدة ارباب التقی تصنیف الشیخ الامام
قطب الاسلام شهاب الدین ابی عبد الله عمر بن محمد الهروی قدس الله روحه ونعتقد ان للاولیاء من امة
نبینا محمد صلی الله علیه وسلم کرامات واجابات وهکذا کان فی زمن کل رسول کان لهم اتباع ظهر
لهم کرامات وتحرفات للعادات وکرامات الاولیاء من تتمة معجزات الانبیاء ومن ظهرت له وعلی یده من

المخرقات وتحلی بغیر الالتزام باحکام الشریعة نعتقد انه زندیق وان الذی ظهر له مکر واستدراج

القول فی انواع الکرامات وخوارق العادات انواع خوارق عادات بسیارست چون ایجاد معدوم
و اعدام موجود و اظهار امری مستور و ستر امری ظاهر و استجابت دعا و قطع مسافت بعیده در مدت
اندک و اطلاع بر امور غایبه از حس و اخبار از آن و حاضر شدن در زمان واحد در امکنه مختلفه و احیای
موتی و اماته احیا و سماع کلام حیوانات و نباتات و جمادات از تسبیح و غیر آن و احضار طعام و شراب
در وقت حاجت بی سببی ظاهر و غیر ذلک من فنون الاعمال الناقضة للعادة وکالمشی علی الماء والسیاحة
فی الهواء وکالاکل من الکون وکتسخیر الحیوانات الوحشیة وکالقوة الظاهرة وکطی الارض کالذی ینفخ
فیحجر او جلد من اهلها وهو بید ... فی السماع وضرب بالید علی الحائط فینشق وبعضهم یشیر باصبعه الی شخص
فیقع او یضرب عنق احد فیطیر العنق راس الشخص البعید وبالجمله چون حضرت حق سبحانه و تعالی بعضی از دوستان
خود را مظهر قدرت کامله خود کرده اند در هیولای عالم هر نوع تصرفی که خواهد تواند کرد و بالحقیقه آن
تاثیر و تصرف حضرت حق است سبحانه که در روی ظاهر می شود و وی در میان نی قال بعض کبار
العارفین والاصل الذی یجمع لک هذا کله انه من خرق عادة فی نفسه مما استمرت علیها نفوس الخلق
او نفسه فان الله یخرق له عادة مثلها فی مقابلتها یسمی کرامة عند العامة واما الخاصة فالکرامة عندهم العنایة
الالهیة التی ومنهم ... حتی خرقوا عوائد نفسهم فتلک الکرامة عندنا واما هذه التی
تسمیها العموم کرامة فالرجال اخفوا من ملاحظتها لما ترکه المستدرج المکور فیها ولکونها معادا صنف
فیخافون ان یکون حظهم علمهم لان المحظوظ محلها الدار الاخرة فاذا اعجل منها بشیء خرعا ان یکون حظ
عملنا وقد ورد فی ذلک اخبار روانی بعض الخوف مع الکرامة فاذن لیست کرامة عندنا وانما
هی خرق عادة فان اقترن معها البشری انها زیادة لا تنقص حظا ولا سبقت جاب
تسمی کرامة فالبشری علی الحقیقة هی الکرامة وقال ایضا اجل الکرامات واعظمها التلذذ بالطاعات
فی الخلوات والجلوات ومنها مراعات الانفاس مع الله ومنها حفظ الادب معه فی ملق الاوقات
فی الاوقات ومنها الرضا عن الله فی جمیع الحالات ومنها البشری لهم من الله بالسعادة الابدیة فی الازل

القول فی انه متی سمیت الصوفیة صوفیه قال الامام القشیری رحمه الله اعلموا رحمکم الله ان المسلمین
بعد رسول الله صلی الله علیه وسلم لم یتسم افاضلهم فی عصرهم بتسمیة علم سوی صحبة الرسول علیه السلام اذ لا فضیلة
فوقها فقیل لهم الصحابة ولما ادرکهم اهل العصر الثانی سمی من صحب الصحابة التابعین ورأوا ذلک اشرف سمة
ثم قیل لمن بعدهم اتباع التابعین ثم اختلف الناس وتباینت المراتب فقیل لخواص الناس ممن لهم شدة

عنایة بامر الدین الزهاد والعباد ثم ظهرت البدعة وحصل التداعی بین الفرق وکل فریق ادعوا ان فیهم
زهادا فانفرد خواص اهل السنة المراعون انفاسهم مع الله الحافظون قلوبهم عن طوارق الغفلة باسم
التصوف واشتهر هذا الاسم لهولاء الاکابر قبل المائتین من الهجرة پس آنچه مذکور خواهد شد درین کتاب
اسامی بسیاری از مشایخ طایفه صوفیه خواهد بود و تاریخ ولادت و وفات ایشان و ذکر سیر
احوال و معارف و کرامات و مقامات ایشان باشد که مطالعه کننده کان را از مطالعه و ملاحظه آن یقینی نسبت
باین طایفه حاصل شود و بدانست جامعی که نفی کرامات و مقامات این طایفه می کنند در ایشان سرایت
نکند و از غایله خطرات آن جماعه محفوظ مانند اعاذنا الله وجمیع المسلمین من شرور انفسنا وسیئات اعمالنا
و ورای این فواید دیگر هست که بعضی از ان بتفصیل مذکور میگردد و قال سید الطایفه ابو القاسم جنید
بن محمد الصوفی قدس الله تعالی سره حکایات المشایخ جند من جنود الله عز وجل یعنی للقلوب بازوی برسید
که این حکایات چه منفعت کند مرید را جواب داد که حضرت حق سبحانه میفرماید وکلا نقص علیک
من انباء الرسل ما نثبت به فوادک یعنی قصه های پیغمبران و اخبار ایشان بر تو میخوانیم و از احوال ایشان
ترا آگاه میکنیم تا دل ترا بان ثبات باشد و قوت افزاید و چون بار و رنج بتو رسد و بر تو وا آورد
از اخبار احوال ایشان بشنوی و بر اندیشی و دانی که چون مثل این بارها و رنجها بایشان رسیده و در آن
صبر کرده اند و احتمال و توکل و منت پیش آورده اند دل ترا از آن ثبات و عزم و صبر افزاید و همچنین شنیدن
سخن نیکان و حکایات پیران و احوال ایشان دل مریدان را تربیت باشد و قوت و عزم افزاید و در آن
بحضرت حق سبحانه ثبات یابد و در بلا و امتحان از و بر در و نیشی و ناکامی قدم فشارد و با عزم مردان ...
و سیرت ایشان کیرد و ایضا صحبتان مشایخ و دوستان حق تعالی دوستی ایشان آید و دوستی ایشان
ترا با ایشان نسبت کند چنانکه گفته اند المودة احدی القرابتین و گفته اند الالفة قرابة اقرب من المودة ولابد
... القایل **شعر** القوم اخوان صدق بینهم نسب ٭ من المودة لم یعدل به نسب
و مصطفی ... علیه وسلم رسید مرد که قومی را دوست میدارد و اما بکردار ایشان نرسید
گفت المرء مع من احب مرد با آنکس است که وی را دوست میدارد و در خبر است از مصطفی صلی الله علیه وسلم
که روز قیامت بنده را نومید مانده باشد از مفلسی کردار حق سبحانه و تعالی گوید بنده فلان ... شخص
در فلان محله می شناختی فلان عارف الهی شناختی گوید می شناختم گوید برو که ترا بوی بخشیدم پس معنی
کر شناخت نسبتی می جویند و سبب نجات می کردد مرد دوستان ویرا و گرفتن سیرت ایشان و بی زبان
بحسان ایشان و لهذا ابو العباس عطا گوید اگر نتوانی که دوست در دوستی ...

و دوستان او زن که دوستی دوستان او دوستی اوست و مصطفی صلی الله علیه و سلم گفت با ابن مسعود اتدری
ای عری الاسلام اوثق قال قلت الله و رسوله اعلم قال صلی الله علیه و سلم الولایة فی الله و الحب فیه و البغض
فیه و فضیل عیاض قدس سره گوید که الله تعالی فردا با بنده گوید یا ابن آدم ما زهدک فی الدنیا فانما طلبت بها
الراحة لنفسک و اما انقطاعک الی فانما طلبت العز لنفسک و لکن هل عادیت لی عدوا او والیت لی
ولیا و کمترین فایده در شنیدن حکایات این طایفه آنست که بداند که افعال و احوال و اقوال وی
نه چون ایشانست یعنی آنکه از وجود بر گیرد و تقصیر خود را در جنب کردار ایشان ببیند از عجب و ریا
و استحسان بپرهیزد و شیخ الاسلام ابو اسمعیل ابو عبدالله الانصاری الهروی قدس سره و هرجا که درین
کتاب شیخ الاسلام مذکور شود مراد ایشان خواهند بود وصیت کرده است که از هر پیری سخنی یاد گیرید
و اگر نتوانید نام ایشان یاد دارید که تا از آن بهره یابید و نیز فرموده است که چنین نشان درین کار است
که سخنان مشایخ شنوی خوشت آید و بدل با ایشان گرایی و انکار نیایی و هرگاه که از دوستان خود
یکی با تو نماید و ترا قبول خیزد و حرمت آید بتر باشد از مرگ و آن بتر باشد که نکنی زیرا که آن دلیل
بر دوری و حجاب باشد نعوذ بالله من الخذلان و اگر در نظر غلط افتد وی نه آن باشد که ترا بوی قبول
نباشد ترا زیان ندارد که قصد تو با وی بوده باشد والله المستعان و علیه التکلان **ابو هاشم الصوفی قدس الله تعالی سره**
نسبت مشهور است شیخ بوده بشام و در اصل کوفی است و با سفیان ثوری معاصر بوده و مات سفیان
الثوری رحمه الله بالبصرة سنة احدی و ستین و مایه و سفیان ثوری گوید لولا ابو هاشم الصوفی ما عرفت
دقیق الریا و هم وی گوید که من ندانستم که صوفی چه بود تا ابو هاشم [illegible] و پیش از وی بزرگان بوده اند
در زهد و ورع و معاملت نیکو در طریق توکل و محبت لیکن اول کسی که وی را صوفی خواندند وی بود
و پیش از وی کسی را باین نام نخوانده بودند و همچنین اول خانقاهی که برای صوفیان بنا کردند آنست
که برمله شام کردند و سبب آن بود که روزی امیری ترسا بشکار رفته بود در راه دو تن را دید ازین
طایفه که فراهم رسیدند دست در آغوش یکدیگر کردند و همانجا بنشستند و آنچه داشتند از خوردنی پیش
نهادند و بخوردند آنگاه برفتند امیر ترسا را معامله ایشان با الفت یکدیگر خوش آمد یکی از ایشان را
بخواند و پرسید که آن که بود گفت ندانم گفت ترا چه بود گفت هیچ چیز گفت از کجا بود گفت ندانم گفت
امیر گفت پس این الفت چه بود که شما را با یکدیگر بود درویش گفت که این ما را طریقت است امیر
گفت شما را جایی هست که آنجا فراهم آیید گفت نه گفت من برای شما جایی بسازم تا با یکدیگر آنجا فراهم
آیید پس این خانقاه برمله بساخت شیخ الاسلام قدس سره خبر دار حل فیها خبرا بات البلاد

وقدرها و فق الله خیار الخیار * هی المعالم و الاطلال و الدار * دار علیها من الاحباب آثار
و ابو هاشم گفته قلع الجبال بالابر ایسر من اخراج الکبر من القلوب بسوزن کوه کندن آسان تر از آنست که
کبر و منی از دلها ابو هاشم شریک قاضی را دید که از خانهٔ یحیی خالد بیرون می آمد بگریست
و گفت اعوذ بالله من علم لا ینفع و هم وی گفته اخذ المرء نفسه بحسن الادب تادیب اهله منصور عمار
دمشقی گوید ابو هاشم صوفی بیمار بود بیماری مرگ وی را گفتم خود را چگونه می یابی گفت بلای عظیم
اما هوا یعنی مهر و دوستی بیش از بلاست یعنی بلا بزرگست اما در جنب مهر حقیر است شیخ الاسلام
قدس سره گفت که بقدر هوا بلا بودی هوا جودی **ذوالنون مصری قدس الله تعالی سره** از طبقه اولی
است نام وی ثوبان بن ابراهیم است کنیت وی ابو الفیض و ذوالنون لقبست و نیز
گفته اند اما اصح اینست و وی حکیم مصر بوده آنجا که قبر شافعی است رضی الله تعالی عنه
و پدر وی نوبی بود و از موالی قریش و نوبه ولایتیست میان صعید مصر و حبشه و وی را برادران
بوده یکی از ایشان ذوالکفل لقب داشته و ذوالنون شاگرد مالک انس بوده و مذهب وی داشت
و موطا از وی سماع داشت و فقه خوانده بود و پیر وی اسرافیل بوده بمغرب شیخ الاسلام
گفت ذوالنون آنست که وی را نشناسند بکرامات و نه بشناسند بمقامات مقام و حال و وقت
در دست وی مسخره بودند و در مانده امام وقت و یگانه روزگار و سر این طایفه است و همه را نسبت
و اضافت با وست و پیش از وی مشایخ بودند و لیکن وی پیشین کسی بود که اشارت را عبارت
آورد و ازین طریق سخن گفت و چون شبلی پدید آمد این علم را بر سر منبر برد و آشکارا کرد و جنید
گفت ما این علم را در سردابها و خانهای گفتیم پنهان شبلی آمد او را بر سر منبر برد و بر خلق آشکارا
کرد و ذوالنون گفت سه سفر کردم و سه علم آوردم در سفر اول علمی آوردم که خاص پذیرفت و عام
پذیرفت و در سفر دوم علمی آوردم که خاص پذیرفت و نه عام در سفر سیوم علمی آوردم که نه خاص پذیرفت و نه عام شریدا طریدا وحیدا
[illegible] علم اول علم توبه بود که آن را خاص و عام قبول کنند و دوم علم توکل و معاملت
و محبت بود که خاص قبول کنند نه عام سیم علم حقیقت بود که نه بطاقت علم و عقل خلق بود در نیافتند
مرا مهجور کردند و بر وی بانکار برخاستند تا آنگاه که از دنیا برفت در سنه خمس و اربعین و مایتین
چون جنازه وی می بردند گروهی مرغان بر سر جنازه وی پر در هم بافتند چنانکه همه خلق را سایه بود
پوشیده و هیچکس از آن مرغان یکی ندیده بود و دیگر پس از وی جنازه مزنی شاگرد شافعی رضی الله عنه
پس از آن ذوالنون را قبول پدید آمد دیگر روز بر سر قبر وی نوشته یافتند چنانکه خط آدمیان

نمی‌دانست که ذوالنون است طفل گل پدید آمد و دیگر روز بر سر قبر وی نوشته یافتند چنانکه بخط حبیب الله
من الشوق قتیل الله هر گاه که آن نبشته را بتراشیدندی باز آن را نوشته یافتندی شیخ الاسلام گفت آن سفر
پسین نه جای بوده که با شیخ بقدم روند که بهمم روند ذوالنون گفته است اعز الله عبدا باعز اعز له من ان یدله
علی ذل نفسه و هم وی گفته اخفی الحجاب و اشده رؤیة النفس و تدبیرها و هم وی گفته التفکر فی ذات الله جهل
و الاشارة الیه شرک و حقیقة المعرفة حیرة شیخ الاسلام گفت حیرت دو است حیرت عام و آن حیرت الحاد و ضلالتست
و حیرت دیگر و عیانست و آن حیرت یافتست و هم گفته اول گسستن و پیوستن و آخر گسستن نه پیوستن
شیخ الاسلام قدس الله سره گفت کشف تجلی وصل اثنین هما فی الاحسن واحد   من فتنم الواحد جبلا فهو بالواحد
جاحد ذوالنون را گفتند مرید کیست و مراد کیست گفت المرید یطلب و المراد یهرب شیخ الاسلام فرمود
که مرید می‌طلبد و با او صد هزار نیاز و مراد می‌گریزد و با او صد هزار ناز و گفت چنین کسی که سوی عقبه
در پای من می‌مالید احمد چشتی بود که وقتی بسیار بار بهرکران فرا من رسید با بوسعید معلم که بنزدیک
شیخ ابو اسحاق شهریار در گورست بیا و پیش ایشان با یکدیگر در مناظره بودند که مرید به یا مراد به چون
فرا من رسیدند گفتند اینک حاکم آمد من گفتم لا مرید و لا مراد و لا خبر و لا استخبار و لا حد و لا رسوم
و هو الکل بالکل بوسعید تیغی داشت از سر بر کشید و بینداخت و با یکی چند بکرد و برفت چشتی در پای من
افتاد و سوی عقبه در پای من می‌مالید   ذوالنون گفته که با جماعتی در کشتی نشستم تا از مصر بجده روم جوانی
مرقع داری با ما در کشتی بود و مرا آرزوی آن همی بود که صحبت وی می‌بود اما هیبت وی می‌بود مرا اینکه ابتدا
بسخن گفتن با وی که سخت عزیز روزگار بود و هیچ از عبادت خالی نه تا روزی صره زر و جواهر مردی
غایب شد و خداوند صره مر آن جوان را متهم کرد و خواستند که با وی جفا کنند من گفتم با وی ازین گونه
سخن گویند تا من از وی بخوبی بپرسم نزدیک وی آمدم و با وی بتلطف گفتم که این مردمان را صورتی
چنین دست داده و بتو بدگمان شده‌اند [illegible] ایشان را از درشتی و جفا باز داشتم اکنون چه باید
روی باسمان کرد و چیزی گفت ماهیان دریا بر روی آب آمدند هر یک جوهری در دهان گرفته
یک جوهر بستد و بدین مرد داد و قدم بر روی آب نهاد و برفت پس آنکه صره برده بود و صره را بیفکند
و بیافتند و اهل کشتی ندامت بسیار خوردند   ذوالنون قدس سره سیاح بوده می‌گوید وقتی
میرفتم جوانی دیدم شوریده‌ای داشت گفتم از کجایی ای غریب گفت غریب بود کسی که با او مونس است
دارد بانگ از من برآمد و بیفتادم بیهوش چون بهوش آمدم گفت چه شد گفتم دارو [illegible] موافق افتاد
شیخ الاسلام گفت قدس سره که خسته او پیدا بود کسی او را دیده بود و جای در تن [illegible] پیدا بود

هر جا که آرام باید دشمن در آرام شود که او وطن غریبانست و مایه مفلسان و همراه یکانگانست و تهی که
کسی را که بضاعت توبه نیست او بوده و درد تو باد از روی او موافق بود درش او را بشنو از دارد
ذوالنون مصری قدس سره بمغرب شد پیش عزیزی قدس سره که از متقدمان مشایخ بود و مسئله
عزیزی گفت بهر چه آمده اگر آمده که علم اولین و آخرین بیاموزی این را روی نیست آن همه خالق
داند و اگر آمده که او را جویی آنجا که اول گام برگرفتی او خود آنجا بود   شیخ الاسلام فرمود او خود
همراهست دست جوینده گرفته در طلب خود می‌تازد اسمعیل قدس الله تعالی سره العزیز از قدیمانست
شیخ الاسلام گفت که وی از پیران ذوالنون مصری است از مغرب بوده بمصر رسیده و بوده و را سخنان
بسیارست در زهد و توکل و معاملات بگو شیخ الاسلام گفت که شیخ [illegible] بصد فرسخ یک سوال
با اسمعیل چون فرصت یافت پرسید از وی هل تعذب الاشرار قبل الدخول گفت مرا مهلت ده تا سه روز
گفت مرا جواب داد نه اگر روا بود ثواب پیش از عمل هم روا بود و عذاب پیش از زلل این بگفت
و زعقه بزد و در شوریده پس آن سه روز بزیست و برفت شیخ الاسلام گفت آن سه روز در یک سخن جواب
آن سه روز در یک خواستن بود اگر در وقت جواب دادی دادی بدیدی و در وقت برفتی برگفت شیخ الاسلام
گفت ربوبیت همه عین عبودیت و تضمنها بکرده پیش از کرده و خلق و خلق زیر حکم خواست وی امیر
امر یکی را رقم حیث عاقبت آن کند که خود خواهد و در نیست حکم و در آن کارها کس چون و چرا نیام
و تیز کردی کار بر علم و حکمت بنجد و کردنها سزای هر کس حیث و غایت وی کیست ابوالاسود
مکی رحمه الله تعالی بزیارت عزیزی رفت سلام کرد و گفت ایها الشیخ من دوست توام عزیزی
بر جست و گفت علیک السلام چون در حال از خود غایب گشت همان حال بود تا سه بار [illegible] که
عزیزی از دوست آب و خاک و رسوم آن نیست [illegible] ست دیدار وی غنیمت گرفت
ابوالاسود راعی قدس سره نیز [illegible] بوده وقتی در بادیه اهل خود را گفت
[illegible] خواهم او مطهره او از شیر پر کرده و بوی داد و وی برفت چون طهارت
احتیاج شد خواست که طهارت کند از مطهره شیر بیرون آمد از راه بازگشت و گفت آب نهادم
که طهارت کنم مرا آب واجب تر از شیر مطهره از شیر تهی کرد و از آب پر ساخت و رفت هر که طهارت
کردی آب [illegible] آمدی و چون تشنه و گرسنه شدی شیر   ابو یعقوب هاشمی قدس سره از ظریفان
بوده رحمه الله [illegible] گفته که هرگز مرا از آن فراموش نشود که روز عیدی با ذوالنون می‌آمدم مردمان از عیدگاه
بازگشته [illegible] گفتا ذوالنون قدس سره گفت این مردمان شادی می‌کنند که امانت خدای را

بگذارده اند خود ندانند که از ایشان بپذیرفته اند یا نه یعنی طاعت رمضان بیا تا بیکسوی باز شویم بر ایشان
بگرییم شیخ الاسلام گفت این حکایت همان حکایت جوهر و جوهری است اگر قیمت ندانستی و شفقتی
و باک نداشتی و اگر دانستی از سفتن آن ترسان بودی و عید باز نگردد و بجای خود نرود و اهل آن
غافل بودند اما آنکه نه اهل آن بودند بیدار بودند ان عید در ایشان اوبجست شیخ الاسلام گفت سیاح
موصلی گفت که داود گفت علیه السلام خداوندا مرا گفتی که دست در وی بشوی خدمت را اکنون
بصحبت می خوانی دل مرا چه چیز بشوید صحبت را گفت الهموم والاحزان تیمار و اندوه شیخ الاسلام گفت
که درین طریق چار چیزست ولید بن عبد الله السقا رحمه الله علیه کنیت وی ابو اسحاق است
از اصحاب ذوالنون بوده قدس سره وی گوید که ذوالنون قدس سره گفت که در بادیه زنگی
دیدم سیاه هر که الله گفتی سفید شدی ذوالنون قدس سره گوید هر که الله یاد کند در حقیقت صفت
وی جدا گردد ابو عبد الله رازی گفته پیش ولید سقا در رفتم میخواستم که در فقر از وی سوالی کنم سر بر آورد
و گفت اسم فقر از مسلم است که هرگز جز حق در خاطر او نیامده است بقیامت از عهده این سخن بیرون
می توانم آمد توفی ولید السقا سنه عشرین وثلثمایة و قیل سنه ست وعشرین وثلثمایه فضیل بن عیاض
قدس الله تعالی سره از طبقه اولی است کنیت او ابو علی است اصل از کوفه است و گفته اند اصل
از خراسان بود از ناحیت مرو و گفته اند وی بسمرقند زاده و بباورد بزرگ شده و کوفی الاصل است
و نیز گفته اند بخاری الاصل است والله تعالی اعلم وفات وی در محرم سنه سبع وثمانین ومایه بوده
فضیل عیاض گوید قدس الله تعالی روحه که من حق را سبحانه و تعالی بر دوستی پرستم که نشکیبم که نپرستم الحمود
الوراق شعر تعصی الاله وانت تظهر حبه ❁ هذا لعمری فی القیاس بدیع ❁ لو کان حبک صادقا
لاطعته ❁ ان المحب لمن یحب مطیع ❁ شیخ الاسلام گفت قدس سره که هر که او را به بیم می پرستد خود را
می پرستد او بطمع نجات خود می جنبد نه بجهت محبت اطاعت فرمان و هر که او را بامید می پرستد او نیز خود را
می پرستد و بنوع نعیم و راحت خود می جنبد نه برای محبت و طاعت من و را نه بر بیم و امید می پرستم
چون مزدوران نه بر دعوی محبت او که از پرستش که سزای او باشد و استحقاق آن دارد عاجزانم بلکه او را
بر فرمان او پرستم که گفت پرستید می پرستم و بر دوستی سنت رسول الله صلی الله علیه و سلم و بتقصیر خود
معترفم محمد بن سعید الریخی را رحمه الله پرسیدند که سفله کیست گفت آنکه حق را سبحانه و تعالی بر بیم و امید
پرستند گفتند پس تو چون پرستی گفت مهر و دوستی وی مرا بر خدمت و اطاعت دارد یوسف اسباط
قدس الله تعالی سره از ثقات مشایخ است از ایمه شرع است و سید در زهد و ورع و خوف و ترع

بر وی غلبه کرد علم بر وی در شوریده مات سنه ست وتسعین ومایه شیخ الاسلام گفت که او گفته که دوستان
او را سه چیز بداده اند حلاوت و مهابت و محبت شیخ الاسلام گفت فضیل عیاض را پسری بود علی نام
از پدر مه بود در زهد و عبادت و ترس روزی در مسجد حرام نزدیک زمزم خواننده برخواند ویوم القیمة
تری المجرمین الایه وی بشنید و زعقه بزد و جان بداد شیخ الاسلام گفت از دوستان نشان و از عارف
جان شعر من مات عشقا فلیمت هکذا ❁ لا خیر فی عشق بلا موت معروف کرخی قدس الله تعالی سره
از طبقه اولی است و از قدما مشایخ است و استاد سری سقطی و غیر او و کنیت وی ابو محفوظ است
نام پدر وی فیروز بوده و دربان امام علی بن موسی الرضی رضی الله تعالی عنهما که بر دست وی مسلمان شده
بود روزی بار داده بود ازدحام کردند و در پای آمد و در آن هلاک گشت و معروف کرخی با داود طائی
قدس الله روحه صحبت داشته و مات داود الطائی سنه خمس وستین ومایه و معروف او در سنه مائتین
از دنیا رفته و وی گفته است که صوفی اینجا مهمانست تقاضای مهمان بر میزبان جفاست مهمان با دب
که بادب منتظر بود نه متقاضی شخصی معروف را گفت مرا وصیتی کن گفت احذر ان لا یراک الله الا فی زی
مسکین شیخ الاسلام گفت که معروف روزی فرا خواهر زاده خود گفت که چون ترا با حاجت بود بمن
سوگند بر ده و مصطفی صلی الله علیه و سلم در دعا می گفت اللهم انی اسالک بحق السایلین علیک
وبحق الراغبین الیک و بحق ممشای الیک بحج این کلمهای تمام بر تو و سیل معروف عن المحبة لیست
من تعلیم الخلق انما هی من مواهب الحق و فضله و قبر معروف در بغداد است بدعا کردن و زیارت و تبرک
بان جا روند و مجربست که هر که دعا کند مستجاب گردد ابو سلیمان دارانی قدس الله تعالی روحه
از طبقه اولی است نام وی عبد الرحمن بن احمد بن عطیه العنسی است و بعضی گفته اند عبد الرحمن بن عطیه
است از قدما مشایخ شام بوده از داراکه دهی است از دههای دمشق و قبر وی در همان دهست
[illegible] احمد بن ابی الحواری است ریحانة الشام و در سنه خمس عشرة ومائتین برفته از دنیا
[illegible] سیده که حقیقت معرفت چیست گفت آنست که مراد جز یکی نبود در دو جهان هم
وی گفته که در کتابی خوانده ام که حق سبحانه و تعالی گفته است که کذب من ادعی محبتی اذا جنه اللیل نام
عنی و هم وی گفته که وقتی که بعراق بودم عابد بودم و بشام عارفم بعضی ازین طایفه گفته اند که بشام
از ان عارف بود که بعراق عابد بود اگر آنجا عابدتر بودی اینجا عارف تر بودی و هم ابو سلیمان گفته
ربما تنکت [illegible] فی قلبی اربعین یوما فلا اذن لها ان تدخل قلبی الا بشاهدین من الکتاب والسنة
و هم [illegible] هر چیزی که ترا از حق سبحانه مشغول کند بر تو شوم است و هر چیزی که خوی تو از حق

باز کند و خوی تو با اسباب کند ترا دشمن است و هر نفسی که از تو برآید در غفلت نه در یاد حق سبحانه
بر تو وبال است و هم وی گفته اذا بکی القلب من الفقد ضحک الروح من الوجد احمد بن ابی الحواری
گوید که ابو سلیمان را گفتم که در خلوت نماز گذاردم و از آن لذت یافتم پرسید که سبب لذت چه بود گفتم آنکه
مرا هیچکس ندید گفت انک لضعیف حیث خطر بقلبک ذکر الخلق و هم وی گفته لکل شیء صدأ و صدأ نور
القلب الشبع و هم وی گفته من اظهر الانقطاع الی الله تعالی فقد وجب علیه خلع ما دونه من رقبته و هم وی
گفته ابلغ الاشیاء اینما بین الله و بین العبد المحاسبة **داود بن احمد دارانی قدس سره** وی برادر ابو سلیمان
دارانی است و صاحب ریاضت عظیم بود و با ابو سلیمان صحبت داشته بود و سخنان وی در معاملت
مثل سخنان برادر وی بود احمد بن ابی الحواری گوید از او پرسیدم که چه گویی در دلی که آواز خوش
در وی اثر میکند گفت آن دل ضعیف و بیمار بود او را معالجه باید کردن **ابو سلیمان داود بن
نصیر الطائی قدس سره** از طبقه اولی است از کبار مشایخ و سادات این طوایف بود و در زمان خود بی نظیر شاگرد
ابو حنیفه رضی الله عنه بود و از اقران فضیل عیاض و ابراهیم ادهم و غیر ایشان بود و در طریقت مرید
حبیب راعی بود و در جمله علوم حظی وافر داشت و در هر جا علی بود که در فقه فقیه الفقها بود عزلت
اختیار کرد و از ریاست اعراض نمود و طریق زهد و ورع و تقوی بر دست گرفت وی را فضایل بسیار است
و مناقب مذکور وی گفته مریدی را که ان اردت السلامة سلم علی الدنیا و ان اردت الکرامة کبر علی
الآخرة ای پسر اگر سلامت خواهی دنیا را وداع کن و اگر کرامت خواهی بر آخرت تکبیر گوی و از
معروف کرخی قدس الله سره روایت کنند که گفته هیچکس را ندیدم که دنیا را در چشم وی قدر و خطر
کمتر بود از داود طائی که همه دنیا را و اهل آن را به نزدیک وی هیچ مقدار نبود و در فقرا به چشم کمال
نگریستی اگرچه پرآفت بودندی **ابراهیم بن ادهم قدس الله تعالی روحه** از طبقه اولی است
کنیت او ابو اسحق است و نسب او ابراهیم بن ادهم بن سلیمان بن منصور البلخی از ابنای ملوک است
در جوانی توبه کرد روزی به صید بیرون رفته بود هاتفی آواز داد که ابراهیم ترا برای این کار
نیافریده اند ترا او را آگاهی پدید آمد دست از طریقت نیکو زد به مکه رفت و آنجا با سفیان ثوری
و فضیل عیاض و ابو یوسف غسولی صحبت داشت و به شام رفته و آنجا کسب می کرد در طلب حلال
ناطوربانی می کرد و وی را حدیث است و از اهل کرامات و ولایت است و به شام از دنیا رفته در سنه
احدی و ثنتین و ستین و مایه و یقال فی سنة ست و هذا اکثر شخصی با ابراهیم ادهم همراه شد و همراهی
وی در کشید چون می خواست که جدا شود گفت شاید که در این صحبت از من رنجه شده باشی گر با

فراوان کردم ابراهیم ادهم گفت من ترا دوست بودم و در دوستی عیب تو بر من پوشیده بود از
دوستی خود ندیدم که نیک میکنی یا بد **شعر** و یقبح من سواک الفعل عندی • و تفعله فیحسن منک ذاکا
عثمان عماره گفت که زبیر حجر بودم با ابراهیم بن ادهم و محمد بن ثوبان و عباد منقری سخن میگفتیم جوانی
دورتر نشسته بود با ارادت و نیاز تمام گفت ای جوانمردان من مردی ام که این کار بسی کردم
شب نخسپم و بروز هیچ نخورم و عمر خویش را به الخشن کرده ام یکسال حج و یکسال غزا جسته که
مرا بو هیچ چیز نرسید و در دل خود هیچ چیز نمی یابم و نمیدانم که شما چه میگویید گفت هیچکس از ما جواب وی
باز نداد و در سخن خویشتن برفتند آخر یکی از یاران گفت که مراد دل بر نیاز وی بسوخت گفتا ای جوانمرد
ایشان نه که این کار بسیار کردند و از خواهان و طالبانند در فراوانی طاعت و خدمت می کوشند در
نگریستن و تیز بینی میکوشند شیخ الاسلام گفت این نه آنست که خدمت و طاعت نباید کرد یعنی
با آن چیزی دیگر می باید صوفی بی خدمت نبود اما تصوف نه خدمت است صوفیان خدمت بکنند از
بیک ازهم خلق زیادت آرند اما آنچه کنند بر و نشمارند یعنی عوض و مزد و مکافات بآن طلب کنند
و با ایشان چیزی دیگر ست در باطن نه در ظاهر ظاهر پس کنند از اند و باطن در جهانی دیگر زنند
ابو القاسم نصرآبادی گفته قدس سره جذبة من جذبات الحق تربی علی عمل الثقلین یکی کشش که
دل تو با او نگرد یعنی محبت و معرفت و صحبت به از کردار آدمی و پری ابراهیم ادهم و علی بکار و حذیفه
مرعشی و سلم خواص قدس سره همه یاران یکدیگر بوده اند با یکدیگر عهد کرده بودند که هیچ چیز نخوریم مگر که دانیم
که از حلال است چون درماندند از یافتن حلال بی شبهه باید که خوردن آمد گفتند چندان خوریم
که از آن چاره نبود و باری شبهه اندک تر بود **ابراهیم بن سعد العلوی الحسنی** قدس الله سره
کنیت وی ابو اسحق بود و شریف حسنی از قدماء مشایخ است از اهل بغداد و از آنجا به شام رفت
و آنجا متوطن شد صاحب کرامات ظاهر بود و ابراهیم ادهم شیخ الاسلام گفت قدس سره که مزار دو سید علوی
ام درین طایفه دو علوی بوده اند یکی ابراهیم بن سعد دیگر حمزه علوی صاحب کرامات ابراهیم
بن سعد بیست و ابو الحارث اولاسی است ابو الحارث اولاسی در ابتدا ارادت به خانه خود خانقاهی
کرده بود یاران پیش ابراهیم سعد رفت و وی در راه بود پای بر آب نهاد و ابو الحارث را گفت
دست بوی داد پای وی در آب فرو شد ابراهیم گفت پای تو در خانقاه آویخته است
وی را مطالبه و عتاب کرد بر آن کار بس گفت تو نه چون این کاری برده از خلق عزلت
گیرد و گفت دل جوی و کرد و کردار کرد **ابو الحارث الاولاسی** رحمة الله تعالی نام وی فیض بن الخضر است

شاگرد ابراهیم سعد علوی است وی گفته که ابتدای دیدن من ابراهیم سعد را آن بود که در غیر ایام موسم
از اولاس بعزیمت مکه بیرون آمدم در راه به سه تن باز خوردم گفتم که من با شما همراهم دو تن از
ایشان جدا شدند من ماندم و یک تن و آن ابراهیم سعد علوی بود شریف بود و حسنی گفت تو کجا
میروی گفتم بشام گفت من بکوه لکام میروم بعد از آن جدا شدیم اما همیشه مکاتبت وی بمن می آمد
وهم وی گفته که روزی با ابراهیم علوی از کوه لکام می آمدم و لشکری دراز گوش زنی را گرفته بود
آن زن بما استغاثه کرد ابراهیم آن لشکری را سخن بگفت قبول نکرد دعا کرد آن لشکری و زن هر دو
بیفتادند بعد از آن زن برخاست و لشکری بمرد گفتم که دیگر با تو مصاحبت نکنم که تو مستجاب الدعوه
هستی می ترسم که از من بی ادبی ظاهر شود و بر من دعا کنی گفت ایمن هستی گفتم نه پس وصیت کرد
و گفت تا توانی بکمتر چیزی از دنیا قناعت کنی وهم وی گفته که روزی در اولاس نشسته بودم دل مرا
بجهت بیرون رفتن در حرکت آمد بیرون آمدم دیدم که شخصی در میان درختان نماز میگذارد مرا هیبتی
او فرا گرفت چون نظر کردم ابراهیم سعد بود نماز را کوتاه کرد و سلام داد و بکنار دریا آمد و لب
بجنبانید ماهیان بسیار صف کشیده روی بوی نهادند بخاطر من گذشت که صیادان کجا اند همه متفرق
شدند پس گفت ای ابوالحارث تو مرد این کار نه برتو باد که در این ریگها از خلق پنهان باشی و بقلیلی از
دنیا بسازی تا اجل تو برسد و غایب شد و دیگر ندیدم اورا وهم ابوالحارث گفته که آوازه ذوالنون مصری
شنیدم بجهت مسئله چند عزیمت زیارت وی کردم چون بمصر رسیدم گفتند وی دی روز از دنیا برفت
بسر قبر وی رفتم و بروی نماز گذاردم و بنشستم مرا خواب در ربود وی را بخواب دیدم آنچه مشکل داشتم از وی
سوال کردم همه را جواب فرمود **ابراهیم ستنبه هروی قدس سره** کنیت وی ابو اسحاق است صحبت
ابراهیم بن ادهم دیده از اقران ابی یزید است وی در اصل از کرمان بود و در هرات اقامت کرده بود از ان
وی را هروی گویند و قبر وی در قزوین است زیارتگاه بزرگ بوی گفته است که [illegible] ابراهیم ادهم
رسیدم اول مرا دلالت بتجرید کرد از دنیا بعد از ان مرا دلالت بکسب کرد [illegible] بر [illegible]
نفقه می نمودم بعد از آن مرا گفت کسب را بگذار و توکل خود را برضای درست کن تا ترا صدق و یقین
حاصل آید آنچه گفت فرمان بردم بعد از آن فرمود که ببادیه درای بقدم تجرید ببادیه در آمدم و مرا حاصل
توکل و اعتماد برضای تعالی میسر شد گفته اند که وی را ضیاعی عظیم بود در هرات چند [illegible] بر توکل
و در همه دعا میکرد و میگفت اللهم اقطع رزقی عن اموال اهل هرات و از همه فتح [illegible] گوید که بعد از آن روزها
گرسنه می ماندم و چون ببازار می گذشتم مردم با هم میگفتند این کسی است که هر شب چندین و چندین درم

نفقه میکند وقتی بحج رفت بر قدم تجرید و چند روز در بادیه هیچ نخورد و هیچ نیاشامید گفت نفس با من
حدیث کرد که ترا نزدیک خدای تعالی قدری و منزلتی است ناگاه شخصی از جانب دست راست
با من در سخن در آمد و گفت یا ابراهیم ترا ان الله فی سر که بوی نگریستم و گفتم قد کان ذلک بود اکنون
پس گفت میدانی که چند گاه است که من اینجا ام هیچ نخورده و هیچ نخواسته با آنکه بر جای مانده و
بر زمین افتاده ام گفتم خدای تعالی داناتر است گفت هشتاد روز است و من شرم میدارم از خدای
عز و جل که خاطری ترا واقع شده است مرا واقع شده و اگر بر خدای تعالی سوگند دهم که این درخت را
زر گرداند هر آینه زر گرداند و به برکت دیدار مرا آگاهی حاصل شد روزی بایزید با اصحاب خود نشسته
بود و گفت برخیزید که باستقبال دوستی از دوستان خدای تعالی میروم چون بدروازه رسیدیم ابراهیم
ستنبه را دیدیم که می آمد بایزید قدس الله سره او را گفت در خاطر من آمد که باستقبال تو آیم و ترا شفیع کردم
بخدای تعالی در حق خویش ابراهیم گفت اگر در همه خلق مرا شفاعت دهند پاره گلی بخشیده باشد شیخ در جواب او
متحیر شد که سخت زیبا گفت وی گفت که روزی بمجلس بایزید حاضر شدم مردمان می گفتند فلان کس
علم از فلان کس گرفته است بایزید گفت مسکینان علم خود را از مردگان گرفتند و ما علم از زنده گرفتیم
که هرگز نمیرد وهم وی گفته من اراد ان یبلغ الشرف کل الشرف فلیختر سبعا علی سبع الفقر علی الغنی والجوع
علی الشبع والدون علی المرتفع والذل علی العز والتواضع علی الکبر والحزن علی الفرح والموت علی الحیوة
ابراهیم رباطی رحمه الله تعالی وی مرید ابراهیم ستنبه است و طریقه توکل از وی گرفته است
و قبر وی بر در رباط زنگی زاده است در هرات وقتی با ابراهیم ستنبه در سفر بود و چون در راه میرفتند
ابراهیم ستنبه با رباطی گفت که با تو هیچ معلوم هست با خود هیچ زادی برگرفته رباطی گفت نه دیگر برفت
باز گفت رباطی با تو هیچ معلوم هست گفت نه باره دیگر برفت پس نشست گفت راست بگوی
که پای من گران شدی تو ام رفت رباطی زر بینداخت در خشم شد و می خواست که زود ترا
[illegible] بیخد و برا سرزنش کند قضا را یکی انگشت دست فرا کرد که بیرون کند دیگری
دیگری را دید افتاده همه راه همچنین بود و حزوی را گفت کذا من عامل الله علی الصدق **ابراهیم کرد
قدس الله سره** شیخ الاسلام گفت که وی از متاخران است و وی گفته است که رکوه صوفی
کف اوست و بالش او دوست و بیت و خزینه وی اوست یعنی حق سبحانه و تعالی شیخ الاسلام
گفت که برین بیفزا ابکاری از دست خود بیفکه با آن در ماند و گفت صوفی باد بنا افتاد گفته
سیبه بود گفت سیب سوزنی بفروختیم گفتم سوزنی می باید چون فرا دست آمد گفتم چیزی

چیزی باید که در آنجا نهم گفتی بدست آوردم گفتم کنف در دست نتوان گرفت رکوه بدست آوردم
گفتم حالی نتوانم گرو فتی بدست آوردم اسباب فراهم پیوست تا باینجا پیوست تا باینجا رسید
این همه از آن سوزن شد ابراهیم خواص قدس سره شعر لقد وضح الطریق الیک حقا * فما احد ارادک
یستدل * فان ورد الشتاء ففنا کهف * وان ورد المصیف فثم ظل ابراهیم الصیاد
البغدادی رحمة الله تعالی کنیت وی ابو اسحاق است با معروف کرخی صحبت داشته بود معروف
ویرا گفت بود لازم گیر فقر را و بترس از آن مذهب وی تجرید و انقطاع بود جنید گوید که روزی
پیش سری سقطی قدس الله تعالی سره آمد پاره حصیر ازار خود ساخته چون سری آنرا دید از اصحاب
فرمود برای وی جبه ازار بخرید گفت ای ابو اسحاق این را بپوش که با من ده درم بود تا برای تو جبه
با خریدم ابراهیم گفت با فقرا نشینی ده درم ذخیره میکنی انرا نپوشید ابراهیم آجری صغیر رحمه الله تعالی
کنیت وی نیز ابو اسحاق است ابو محمد جریری و ابو محمد مغازلی گویند که یهودی پیش ابراهیم آجری آمد
بتقاضای چیزی که پیش وی داشت بعد از آن با هم سخن میگفتند یهودی گفت مرا چیزی بنمای که بآن
شرف اسلام و فضل آن بر دین خود بدانم تا ایمان آرم گفت راست میگوئی گفت آری ابراهیم گفت
ردای خود را بمن ده ردای وی را بستد و در میان ردای خود بپیچید و در آتش و آتشی انداخت
و در عقب آن در آمد و آنرا بر گرفت ردای خود را از آن بگشاد و ردای یهودی در میان
سوخته بود و ردای وی بیرون بسلامت یهودی ایمان آورده ابراهیم آجری رحمه الله تعالی
جنید گفت قدس سره که از عبدون زجاج شنیدم که ابراهیم آجری مرا گفت لان ترد الی الله
عز و جل همک ساعة خیر لک مما طلعت علیه الشمس محمد بن خالد الآجری رحمه الله تعالی از مشایخ
بزرگ است جعفر خلدی از وی بسیاری حکایت میکند از وی آورده اند که گفته است وقتی کار
بعمل آجر مشغول بودم در میان خشتها که زده بودند میرفتم ناگاه شنیدم که خشتی گفت
سلام بر تو باد که انگشت باتش در میاری مزدوران را منع کردم از آنکه خشتها [illegible]
با انفعال یکدیگر نشستم و بعد از آن دیگر خشت نپختم ابراهیم بن شمس السمرقندی قدس سره
مدتها ببغداد مقام داشت و بسمرقند باز آمد وقتی لشکری از کفار بر سمرقند آمد شیخ [illegible]
و بیرون رفت با لشکر [illegible] جمله در هم افتادند و یکدیگر را بسیار بکشتند و [illegible]
کردند وی گفته هرکس میگوید که ادب چیست من میگویم ادب آنست که خود را [illegible] وفات
او بسمرقند بود فتح بن علی الموصلی قدس الله تعالی سره از زهاد کبار متقدمان مشایخ موصل است

بشر حافی از نظیران وست در سنه عشرین ومائتین از دنیا برفت پیش از بشر حافی بهفت سال روز
عید الضحی در کوچها میگذشت آن قربانیها دید که میکردند گفت الهی دانی که چیزی ندارم که برای
تو قربان کنم من دارم و بس انگشت بر گلو نهاد و بیفتاد و بنگریستند برفته بود و خطی سبز بر گلوی
وی روزی بخانه بشر حافی آمد گفت که چیزی خوردنی داری بیار طعام آوردند فتحی بخورد و باقی
در گلیم [illegible] و بیرون رفت ابراهیم گفت بیکو بیند فتح موصلی تمام متوکل است [illegible] طعام برداشته
و بیرون رفت گفت اینها را می آموزد چون توکل درست شود هیچ زیان ندارد شیخ الاسلام گفت که
چون تجرید درست شود ملک سلیمان معلوم نبود و چون تجرید درست نشد باشد همیان از فتوی
از پوست معلوم بود فتح بن علی الموصلی شخرف المروزی قدس سره وی ابو نصر است از قدما
مشایخ خراسان است با قبا رفتی بر رسم لشکریان عبد الله بن احمد حنبل گوید که از خراسان چون
فتح بیامد سیزده سال در بغداد بود در بغداد قوت نخورد از انطاکیه وی را نان سویق می آوردند و می خورد و مدار
نزع ها خود چیزی می گفت گوش با او داشتند میگفت الهی اشتد شوقی الیک فعجل قدومی علیک چون
ویرا می شستند بر ساق وی دیدند نبشته برگ سبز برخاسته از پوست که الفتح لله شیخ الاسلام گفت
که ابراهیم حربی گفت که من حاضر بودم دیدم آن نبشته را گویند که سی و سه بار بر وی نماز کردند
قریب سی هزار مرد مات للنصف من شعبان سنه ثلث و سبعین ومائتین بشر بن الحارث بن عبد الرحمن
الحافی قدس سره از طبقه اولی است کنیت او ابو نصر است و گویند اصل وی از بعض دیهاء مرو است
مقیم بغداد گشت و آنجا برفت از دنیا روز چهارشنبه ده روز از محرم گذشته سنه سبع و عشرین ومائتین
پس از احمد حنبل بسالها و ویرا بزرگ میداشتند از احمد حنبل تا آنگاه که فتنه مخلوق گفتن قرآن افتاد وی
در خانه نشست و احمد با پیش نهاد و ویرا گفتند یا ابا نصر چرا بیرون نیائی و سخن نگوئی نصرت دین را
تقویت اهل سنت را گفت هیهات احمد حنبل در مقام پیغامبران ایستاده است که چون وی تواند کرد
[illegible] ست و وی گفته است ما اعظم مصیبة من فاته الله عز و جل بشر بن الطبرانی قدس سره
[illegible] از متقدمان مشایخ طبریه بود سخت بزرگ بوده و صاحب کرامات بود ویرا خبر آورده اند که
مشایخ گفته اند که ما با بشر در طبریه بودیم ما را از روم امنی است [illegible] این سخن بشنید غلامان داشت که
قیمت هر یک هزار دینار بود همه را آزاد کرد پسرش گفت ما را درویش کردی گفت ای پسر آنرا
کردم که حق تعالی از من چنین چیزی در دل و در پستان خود افگند قاسم حربی رحمه الله تعالی
کان من قطاع الاسد و اوصی ابناء الدنیا مجردا بشر حافی بزیارت وی رفت روزی بیمار شد بشر حافی

بعیادت وی آمد دید که خشتی زیر سر نهاده و یک پاره بوریا کهنه در زیر پهلو انداخته چون بیرون آمد
همسایگان وی گفتند سی سالست که همسایه ماست هرگز از ما حاجتی نخواسته است **شقیق بن**
بن ابراهیم البلخی قدس الله تعالی سره از طبقه اولی است کنیت وی ابوعلی است و در اول
صاحب رائی بود و صاحب حدیث گشت و شاگرد زفر است از قدما مشایخ بلخ است استاد
حاتم اصم و با ابراهیم ادهم صحبت داشته و از طبقه آن و نسبت بروی زیادت کرده در زهد و فتوت و طریق
توکل شقیق وقتی با ابراهیم ادهم گفت که شما در معاش چه میکنید گفت ما چون می یابیم شکر میکنیم شقیق گفت
سگان خراسان همچنین میکنند گفت ما چون می یابیم ایثار میکنیم و چون نمی یابیم شکر میکنیم ابراهیم ادهم بوسه
بر سر وی داد و گفت استاد توئی و در کتاب سیر السلف این حکایت را بعکس این آورده آنچه اینجا
نسبت با ابراهیم ادهم کرده آنجا نسبت به شقیق کرده و آنچه اینجا نسبت به شقیق کرده آنجا نسبت با ابراهیم
ادهم والله تعالی اعلم شقیق گفت که با ابویوسف قاضی در مجلس ابوحنیفه رضی الله عنه حاضر میشدیم مدتی
میان ما مفارقت افتاد چون به بغداد آمدم ابویوسف را دیدم در مجلس مردمان گرد بر گرد وی جمع گشته
بمن نگاه کرد و گفت یا الشیخ چه بوده است که تغیر لباس کرده گفتم آنچه تو طلب کرده یافتی و آنچه من
طلب کردم نیافتم لاجرم ماتم زده و سوگوارم و کبود پوش گشته ام یوسف گریان شد و وی گفته که هم
از کنی ما گروه بیش از آن می ترسیم که از گناه کرد و بعضی دانم که چکرده ام اما ندانم که چه خواهم کرد و وی گفته
که توکل آنست که دل تو آرام گیرد بآنچه خدای تعالی وعده فرموده است و هم وی گفته اصحب الناس
کما تصحب النار خذ منفعتها واحذر ان تحرقک و در بعضی تواریخ بلخ مذکور است که شقیق را در سنه
اربع و سبعین و مائة در ولایت ختلان شهید کردند و قبر وی آنجاست **داود البلخی قدس الله سره**
از قدما مشایخ خراسانست ابراهیم ادهم گوید که در میان کوه و مکه با مردی مصاحب شدم چون وقت
نماز شام گذارد بعد از آن دو رکعت سبک گذارد و در زیر لب سخنی گفت از جانب راست
وی کاسه ثرید و کوزه آبی پیدا آمد خود بخورد و مرا اثر داد این قصه را بیکی از مشایخ [illegible]
و کرامات بود بگفتم گفت ای فرزند وی برادر من داود است و وصف حال وی چندان گفت که در
مجلس بود بگریست پس گفت وی از دیهی دیههای بلخ است که آن دیه بر سایر بقاع افتخار
دارد که داود از وی است پس آن شیخ از من پرسید که تو آن مرد را چه گفتی گفتم اسم اعظم گفت
گفتم آنکه در دل من از آن بزرگترست که بزبان بگذرانم **حارث بن الاسد قدس سره**
از طبقه اولی است کنیت وی ابوعبدالله است از علما مشایخ است و در وقت ایشان جامع علوم

المحاسبی ه

ظاهر و علوم اصول و معاملات و اشارات و وی را تصانیف بوده استاد بغدادیان است اصل وی
بصری است اما در بغداد برفت از دنیا در سنه ثلث و اربعین و مائتین پس از احمد حنبل هم در سال [illegible]
گفته من صحح باطنه بالمراقبة والاخلاص زین الله ظاهره بالمجاهدة و اتباع السنة و هم وی گفته [illegible]
[illegible] المراقبة لا یفتح له السبیل الی سنی المقامات ابوعبدالله خفیف گوید اقتدوا بخمسة من شیوخنا
والباقون سلموا احوالهم الحارث المحاسبی والجنید و رویم و ابن العطاء و عمرو بن عثمان المکی قدس
الله تعالی اسرارهم لانهم جمعوا بین العلم والحقایق و هم حارث محاسبی گفته صفة العبودیة ان لا تری
لنفسک ملکا و تعلم انک لا تملک لنفسک ضرا ولا نفعا گویند حارث محاسبی قدس سره چهل سال بروز
و شب پشت بدیوار باز ننهاد و جز بدو زانو ننشست از وی پرسیدند که چرا خود را بتعب میداری
گفت شرم میدارم که در حضرت مشاهده بنده وار نشینم **ابوتراب نخشبی قدس الله تعالی سره** از طبقه
اولی است نام وی عسکر بن حصین است و گفته اند که عسکر بن محمد بن الحصین از اجله مشایخ خراسانست
بعلم و فتوت و زهد و توکل و با حاتم عطار و حاتم اصم بلخی صحبت داشته استاد ابوعبدالله جلا و
ابوعبیدالله بسری است ابوتراب با سیصد رکوه دار در بادیه شد و دو تن با وی بماندند ابوعبدالله جلا
و ابوعبید بسری و دیگر همه بازگشتند و وی گفته که عارف آنست که هیچ چیز او را تیره نکند و همه چیز از وی
روشن شود و هم وی گفته که نیست از عبادات نافعتر از اصلاح خواطر و لهذا هم وی گفته
من شغل مشغولا بالله عن الله ادرکه المقت فی الوقت و هم وی گفته اذا تواترت علی احدکم النعم فلیبک
علی نفسه فقد سلک به غیر طریق الصالحین و کان هو ایضا یقول بینی و بین الله عهد ان لا امد یدی الی حرام الا
قصرت یدی عنه و هم وی گفته که چون اعراض حق سبحانه بنده را همراه شود زبان او در اولیا بطعن
و انکار دراز شود و ابوتراب در بادیه در نماز بود و باد سموم وی را بسوخت یکسال بر پای بماند
[illegible] بعین و مائتین در آن سال که ذوالنون برفت از دنیا **ابوتراب الرملی الدمی رحمة الله تعالی**
[illegible] از مکه بیرون ایشان را گفت شما بر راه جاده روید که من بر راه توکل میروم گفتند
[illegible] گفت چاره نیست لیکن چون بمکه در آیند در خانه فلان دوست ما فرو آیند چون
بمکه رسیدند او را دیدند وی فرو آمده برای ایشان جای و قطعه گوشت بریان کرده آورده ناگاه موشی
بیامد یک پاره بریان گرفت و من بینداخت گفتند بس هم طعام خورده ام که آنرا از پیش شما برده بود ابوتراب
گفت صادق چنین باشد **ابوحاتم عطار قدس الله روحه** از اقران ابوتراب بوده و استاد
ابوسعید خراز و جنید رحمهما الله تعالی گفته اند ابوحاتم [illegible] باطل الابرار و گفته اند

اول کسی که از علوم اشارت سخن گفته وی بود چون صوفی دیدی با مرقع و فوطه گفتی یا سادتی قد نشرتم
اعلامکم وضربتم طبولکم فیالیت شعری فی ای اللقاء ای رجال تکونون شخصی بر سرای ابو حاتم عطار شد
در بزد گفت کیست گفت درویشی است که میگوید الله ابو حاتم در باز کرد و بیرون افتاد و روی بر خاک
نهاد و بوسه بر پای وی داد و گفت کسی مانده که میگوید الله وقتی بغداد را در ابسته بودند و نشق
بسیار بمرفت شبلی را جواب گفتند اگر نه آن بودی که تو میگوئی الله همه بغداد بسوختی شبلی آنرا
باز گفت گفتند ما نیز میگوئیم الله گفت شما میگوئید الله بنفسها بنفس من میگویم الله حقا بحق قل الله
ثم ذرهم ؎ حقیقة الحق شیء لیس یعرفه ° الا المجرد فیه حق تجرید ° شیخ الاسلام گفت که هم
خلق میگویند که یکی از هزار درمی آویزند و این قوم میگویند که یکی و از ایشان خود میگریزند ؎
الا کل شیء ما خلا الله باطل ° وکل نعیم لا محالة زایل ° و ابو حاتم عطار گفت السیاحة بالقلوب
سری بن المفلس السقطی قدس الله روحه از طبقه اولی است کنیت او ابو الحسین است استاد
جنید و سایر بغدادیان است از اقران حارث محاسبی و بشر حافی است و شاگرد معروف کرخی است
و اما کثر از طبقه ثانیه اند اکثر نسبت بوی درست کنند با بغداد در سه شنبه سیوم ماه رمضان سنه ثلث
و خمسین و مایتین برفته از دنیا جنید گفت قدس سره ما رایت اعبد من السری اتت علیه سبعون سنة
ما رئی مضطجعا الا فی علة الموت هم جنید گفته که روزی بخانه سری در آمدم خانه خود را میرفت
نشسته و این بیت می خواند و میگریست ؎ لا فی النهار ولا فی اللیل لی فرج
فلا ابالی اطال اللیل ام قصرا ° سری در وقتی که محتضر بود جنید را گفت ایاک وصحبة الاشرار
ولا تقطع عن الله وصحبة الاخیار شیخ الاسلام گفت که جنید گفت که وقتی پیش سری سقطی بودم نشسته
قومی بر در سرای وی بودند نشسته سری مرا گفت کیست برو در هیچ بیگانه نیست گفتم نه درویشی
است همین کار می جوید گفت برو این جوان خواندم سری با وی در سخن آمد و دیر بماند و سخن چنان
باریک که من هیچ در نیافتم تنگدل گشتم آخر سری گفت شاگردی کن گرد و گفت بیرون مرا استاد
که ز ابیض نماز مرا بوی می باید آموخت اما علم توحید او مرا تلقین میکند سری گفت این علم در
خراسان بجائی بود و همه جای بود چون بجا با خر برسد هیچ جائی نیابی سری گفت معرفت از بالا فرود
آید چون مرغ برود از کنان دلی بنشیند که در وی شرم بود و حیا انجا فرود آید و هم وی گفت نداء
المعرفة تجرید النفس للتفرید بالحق و هم وی گفته من تزین للناس بما لیس فیه سقط من عین الله
و هم وی گفت بدایات المعرفة تجرید النفس للتفرید بالحق و هم وی گفته که در طرسوس بیمار شدم جمعی از

قرا ن جا نان قرا بان بعیادت من آمدند و چندان نشستند که من آزار یافتم و ملول شدم بعد از آن از من
استدعای دعا کردند دست بر داشتم و گفتم اللهم علمنا کیف نعود المرضی جنید گفت که روزی بر سری
سقطی در آمدم و مرا کاری فرموده بود زود آنرا بساختم و پیش وی بردم کاغذ پاره بمن داد در وی نوشته
؎ سمعت حادیا یحدو فی البادیة ° ویقول ابکی وما یدریک ما یبکینی ° ابکی حذرا
ان تفارقنی ° وتقطع حبلی وتهجرنی علی بن عبد الحمید الغضائری رحمة الله تعالی از متقدمان
مشایخ است له الاحوال البدیعة والاعمال الرفیعة وکان یعد من الابدال وی گوید که در خانه سری
بکوفتم شنیدم که میگفت اللهم من شغلنی عنک فاشغله بک عنی از برکت دعای وی حق سبحانه
و تعالی مرا چهل حج پیاده روزی کرد ابو جعفر السماک رحمة الله علیه وی بغدادیست
از مشایخ سری سقطی منزوی و منقطع و متعبد بوده است جنید گفت قدس سره که از سری شنیدم که گفت
روزی ابو جعفر سماک بر من در آمد دید که نزدیک من جمعی نشسته اند بایستاد و نه نشست پس بمن نگریست
و گفت یا سری صرت مناخ البطالین و باز گشت و ننشست و اجتماع آنجماعت را کراهت دید
احمد بن خضرویه البلخی قدس الله تعالی سره از طبقه اولی است کنیت او حامد است از بزرگان مشایخ
خراسان است از بلخ بود با ابو تراب نخشبی حاتم اصم صحبت داشته بود و ابراهیم ادهم را دیده بود
وی گوید که ابراهیم ادهم گفت التوبة هی الرجوع الی الله بصفاء السر و نظر آن با یزید و ابو حفص حداد است
در سفر حج ابو حفص را زیارت کرد در نشابور و بایزید را در بسطام بکرار ابو حفص را زیارت کرد ابو حفص
را گفتند که ازین طایفه کرا بزرگتر دیدی گفت از احمد خضرویه بزرگتر ندیدم بهمت و صدق احوال ابو حفص
احمد خضرویه را طلب وصیت کرد گفت است نفسک حتی تحیها وهم وی گفت الطریق واضح والحق
لایح والداعی قد اسمع فما التحیر بعد هذا الا من العمی توفی رحمة الله تعالی فی سنة اربعین و مایتین و قبر وی ببلخ
مشهور [illegible] پیر که به یحیی بن معاذ الرازی روح الله تعالی روحه از طبقه اولی است کنیت او
ابو زکریا است و لقب وی واعظ یوسف بن الحسین الرازی گفت بعهد وی شهر رسیدم بدیدار
وی و همه مشایخ هیچکس ندیدم قادر تر بر سخن از یحیی معاذ رازی و وی گفته انکسار العاصین احب الی
من صولة المطیعین شیخ الاسلام گفت که تنب بود که مرد را در طاعت افکنند و از انجا به پیروزی آرد یعنی
در فرو افکنند و عجب شود بخود و وقت بود که در شغلی افکنند یا در معصیتی و وی را از انجا بنیکو
بیرون آرد و در ان بغفلت وی را بخود مشغول کند و نظاره خود بوی از زانی دارد و خداوند بدانست
رجوع کند و خواهد تواند وی را رسد و این بودن بر مرد غرور و مکر است که حکم او در ان نهانی

در عنایت خود وران نشناسی باید که دلیر نباشی که الله تعالی کله کند از قومی که دلیر وار در معصیت وی
میروند و میگویند سیغفرلنا این خود را بیامرزند هیچ چیز در گناه بدتر از حقیر و خشن آن نیست
در حقارت آن منگر در آن نگر که با که میرود و یحیی معاذ را گفتند قومی اند که میگویند ما بجائی رسیده ایم
که ما را نماز نباید کرد گفت بگو رسیده اید اما بدوزخ وی گفته صدق المحبة العمل بطاعة المحبوب و هم وی
گفته کلا اهل ان غربا در دنیا اند و عارفان غربا آخرت و هم وی گفته حق سبحانه و تعالی قومی را دوست
میدارد که دل ایشان را در خود بست کسی که کسی دوست دارد دل او را در خود بسته و سبزوار دو هم
وی گفته هر که از دوست جز دوست دید دیگر دوست ندید و هم وی گفته که اهل معرفة وحش الله اند
در زمین با انس نتوانند گرفت و هم وی گفته که حقیقت محبت آنست که به بر نفزاید و بجفا کم نگردد قال
اهل التاریخ خرج یحیی معاذ الی بلخ واقام بها مدة ثم رجع الی نیشابور و مات بها سنة ثمان و خمسین و مایتین
خلف بن علی رحمة الله تعالی وی از بصره بود و با یحیی معاذ صحبت داشته بود وی گفت که وقتی
در مجلس یحیی بودم کسی را وجدی پدید آمد و دیگری از شیخ پرسید که این چه بوده است گفت سخن خدای شنید
سر وحدانیت بر دلش کشف شد وصف انانیت محو شد ابو یزید بسطامی قدس الله سره
از طبقه اولی است نام وی طیفور بن عیسی بن آدم بن سروشان است جد او گبر بوده مسلمان شد از
اقران احمد خضرویه و ابو حفص و یحیی معاذ است و شقیق بلخی را دیده بود روح الله تعالی ارواحهم و وفات او
در سنه احدی و ستین و مایتین بوده و در سنه اربع و ثلثین نیز گفته اند و اول درست تر است
و استاد وی کردی بوده و وصیت کرده که قبر او فروتر از استاد من نهید حرمت استاد را و وی صاحب
رای بود ولیکن وی را ولایتی گشت که مذهب در آن پدید نیامد شیخ الاسلام گفت که بر بایزید فراوان
دروغ بر بسته اند یکی آنست که وی گفته بر شدم و خیمه برابر عرش بزدم شیخ الاسلام گفت این سخن در شریعت
کفر است و در حقیقت بعد حقیقت درست میکنی بفراوید آوردن خویش حقیقت خویش صحبت نابود خود و در
کن برابر گفتن کفر است توحید بود کا کی درست کی کنی وا رسیدن می باید نه فرارسیدن جعفری گفت
اگر عرش هم کار در باشم جنید تمکن بوده و را بیخ بوده مردی را بزرگ داشته و کار او ضرر گرفته لاجرم
همه فرقها او را پذیرفته اند و او را گفتند وطن تو کجاست گفت زیر عرش یعنی غایت همت من منتهای
نظر من و آرام جان من و سرانجام کار من آنست کلا الله تعالی گفت موسی با تو غریبی و من وطن تو میگویند
که چون بایزید نماز میکردی تعقعه از استخوان سینه وی بیرون می آمدی که میشنیدندی از هیبت حق
سبحانه و تعالی و تعظیم شریعت بایزید قدس سره بدر مرگ گفت الهی ما ذکرتک الا عن غفلة و ما خدمتک الا عن

مرکز یاد نکردم تا اکنون از غفلت مرگ ترا نشنیدم مگر از سر فترة این بگفت و برفت ابو موسی
گوید ساکرد وی که بایزید گفت الله تعالی را بخواب دیدم گفتم راه بتو چونست گفت از خود گذشتی
رسیدی شیخ الاسلام گفت راه بشناخت الله تعالی بسیار است اما راه بیافت در عزیز نیست
بایزید قدس الله تعالی سره پس از مرگ بخواب دیدند گفتند حال تو چونست گفت مرا گفتند ای پیر چه آوردی
گفتم چون درویشی بدرگاه ملک شود او را نگویند چه آوردی گویند چه خواهی و گویند در نیشابور
عجوزه بود و عزا نام او در ما سوال کردی از دنیا برفت بخوابش دیدند گفتند حال تو چیست
گفت گفتند چه آوردی گفتم همه عمر مرا این در حوالت میکردند که خدای داد و اکنون میگویند
چه آوردی گفت راست میگوید از و باز شوید ابو علی سندی قدس الله تعالی سره در شرح
شطحیات شیخ روزبهان بقلی آورده است که وی از استادان بایزید است بایزید گوید
که من از ابو علی علم فنا در توحید می آموختم و ابو علی از من الحمد و قل هو الله ابو حفص حداد قدس
الله تعالی سره از طبقه اولی است نام وی عمرو بن سلمه است از دیه نیشابور است که
جهان بود و شیخ ملامت و پیر ابو عثمان حیری است و شاه شجاع کرمانی بوی نیشابور آمد شیخ
الاسلام گفت که وی بو جهان بود و در وقت خود حق تعالی او را قرا نمود که مرا چرا باید مثل چنین باید
بود و قال ابو محمد المصاحفی الشیرازی رحمة الله تعالی اعطی الجنید الحکمة و اعطی شاه الکرمانی الوجود
واعطی حفص الاخلاص واعطی ابو یزید البسطامی الایمان و ابو حفص رفیق احمد خضرویه و بایزید بوده است
[illegible] عبد الله باوردی مهدی است با وی صحبت داشته مات ابو حفص فی سنة اربع و ستین
و مایتین و قیل فی سنة سبع و ستین والاول اکثر و فی تاریخ الامام عبد الله الیافعی انه مات سنة
خمس و ستین و مایتین و وی گفته است که حسن ادب ظاهر عنوان ادب باطن است مصطفی گوید صلی الله علیه
و سلم لو خشع قلبه لخشع جوارحه وقتی بغداد رسید جنید قدس الله سره استقبال کرد ابو حفص
پیر بود و مریدان بر سر وی بپای ایستاده بودند و ادب نیکو می ورزیدند جنید گفت اصحاب خود را
آداب ملوک آموخته گفت نگاه داشتن ادب ظاهر دوستان حق را عنوان ادب باطن است حق
را او را انه شیخ الاسلام گفت و قل صحبت شیاطینه الا فی وجهه ذاک عنوان
و وی گفته هر که در وقتی افعال و اقوال و احوال خود را بمیزان کتاب و سنت نسنجد و خواطر خود را متهم
ندارد وی را از جمله مردان مشمر و هم وی گفته الفتوة اداء الانصاف و ترک مطالبة الانصاف
ابو محمد حداد رحمة الله تعالی یکی از مریدان ابو حفص بوده از کویان نیشابور بود و پیش ابو حفص آمد

وی را گفت توانگری میکن و بر درویشان می ده و ازان مخور و برای خود سوال میکن و بخور چنین
میکرد و مردم زبان بوی دراز کردند که حرص نگر که کار میکند و سوال هم میکند چون آخر بجای آورد
کر حال وی چون شد وی را بقبول دید آمد و دست احسان بروی بگشادند ابو حفص قدس سره گفت چون حال ترا
بجای آوردند دیگر سوال مکن که سوال بر تو حرام شد از آن کاری که میکنی می خور و میده و گفته اند که وقتی
مریدی بوی آمد وی را گفت اگر قصد این طریق داری اول برو حجامی بیاموز تا نام حجامی بر تو نهند و از
ابتدا ترا عارف خوانند انگاه اگر خواهی بکن و اگر خواهی مکن ظالم بن محمد رحمه الله تعالی
از بزرگان مشایخ بود نام او عبدالله بود ولیکن خود را ظالم نام کرده بود و گفتی هرگز از من بنده که خویش را ظالم
نیامده بس من ظالم باشم و وی از اصحاب ابو جعفر حداد بود وی گفته هر که خواهد که راه بروی گشاده شود این
سه کار را ملازمت باید کرد آرام گرفتن با ذکر حق و از خلق گریختن و کم خوردن ابو مزاحم شیرازی
رحمه الله تعالی وی بزرگ بوده از مشایخ فارس با جنید و شبلی مناظره کرده بود و چون شیخ
گفتی در معرفت مشایخ از وی بر سیدندی صاحب حدیثی سخت بزرگوار بود و شیخ ابو عبدالله خفیف
وی را در کتب با سامی مشایخ فارس ذکر کرده در سنه خمس و اربعین و ثلثمایه از دنیا برفت وی
بزیارت ابو حفص می آمد ابو حفص اصحاب خود را [illegible] درم فتوح رسیده بود و گفته با این خلاها پاک کنم ابو حفص
گفت این کرده ایم هم مارا پاک باید کرد و آنچه فتوح است درویشانرا بکار باید برد بآن مشغول بودند
که شخصی در رسید و ابو حفص را گفت که خود را بشوی و جامه در پوش که شیخ ابو مزاحم از فارس در رسید
گفت اگر این آن ابو مزاحم است که من شناسم می باید که مرا چنین به بیند فی الحال ابو مزاحم در رسید چون
آن حال بدید سلام کرد و جامه بر بیرون کشید و در کار ایستاد و ابو الحسین [illegible] صوفی گوید که من ذل فی
نفسه رفع الله قدره و من عز فی نفسه اذله الله فی عین عباده ابو بکر وراق گوید این کار کسی است که از
خدای تعالی نه بجهد ایمان رسیده است عبدالله مهدی باوردی رحمه الله تعالی وی یکی از بزرگان
این طایفه است استاد ابو حفص حداد است ابو حفص باورد نزدیک وی شد و بشاگردی میکرد
و این عبدالله در ابتدا آهنگر بود و سبب دست از کار باز داشتن وی آن بود که روزی آهنگری
میکرد و آهن در آتش نهاده بود و نابینایی بر در دوکان بگذشت و این آیه میخواند الملک یومئذ
الحق للرحمن عبدالله آن بشنید آن آهن که در دست داشت از دست وی بیفتاد و بیخود دست
با آهن تافته برد و بر داشت شاگرد او بدید بیفتاد و بیهوش گشت شاگرد چون با خود شد بنگریست
آهن در دست خود بدید گفت چون سر من فاش شد رستم [illegible] رفت و دوکان را بگذاشت

حمدون قصار رحمه الله تعالی از طبقه اولی است کنیت او ابو صالح است شیخ و امام اهل ملامت
بود در نشابور طریق ملامت را وی نشر کرده اول مسئله که از وی و از اصحاب وی بعراق بردند
و احوال ایشان بگفتند سهل تستری و جنید گفتند اگر روا بودی که بعد از احمد مرسل صلی الله علیه و سلم
پیغمبر بودی از ایشان بودی حمدون قصار قدس سره عالم بود و فقیه و مذهب ثوری داشت و طریقت
او استاد عبدالله منازل است هیچکس از شاگردان وی طریقت وی نگرفته چون منازل و صحبت
داشته بود با سلم بن الحسین الباروسی و ابو تراب النخشبی و علی نصرابادی که رفیق ابو حفص بود در
سنه احدی و سبعین و مائتین برفته از دنیا در نشابور و قبر وی در حیره است وی گفته که نفس خویش
خویش را بر نفس فرعون فضل ننهیم اول خویش را بر دل فرعون فضل نهم و هم وی گفته من نظر فی سیر
السلف عرف تقصیره و تخلفه عن درجات الرجال و هم وی گفته من رایت فیه خصلة من الخیر فلا تفارقه
فانه یصیبک من برکاته وقتی حمدون جائی مهمان بود میزبان بیرون رفته بود وی را پاره کاغذ در بایست
شد اهل بیت میزبان پاره کاغذ بیرون انداختند حمدون آنرا رد کرد و گفت روا نبود این را بکار
بردن که وی غایب است و من ندانم که وی زنده است یا نی شیخ الاسلام گفت که همه سیرت و کار
ایشان برین قیاس بود اکنون جماعتی اباحت و تهاون شرع و زندقه و بی ادبی و بیحرمتی پیش گرفتند
که ملامتست ملامت نه آن بود که کسی بیحرمتی شریعت کاری کند تا ورا ملامت کنند ملامتی آن بود
که در کار حق سبحانه و تعالی از خلق باک ندارد ابو الحسین البارسی قدس الله سره نام وی سلم بن
الحسین الباروسی است کنیت ابو عمران شیخ ابو عبدالرحمن سلمی وی را در تاریخ صوفیه ذکر کرده
است و گفته که وی از قدماء مشایخ نشابور است از استادان حمدون قصار و مستجاب الدعوات
بوده وی گفت لا یطلع علی شیء من نور الایمان الا باتباع السنة و مجانبة البدعة و کل موضع تری فیه
اجتهادا ظاهرا بلا نور فاعلم ان ثمه بدعة خفیة ابو عبدالله کرام وی را گفته چه گویی در حق اصحاب من گفت
اگر رغبتی که باطن ایشانست بر ظاهر ایشان بودی و زهدی که بر ظاهر ایشانست در باطن ایشان بودی
مردان بودندی نماز بسیاری بینم و روزه فراوان اما از نور ایمان هیچ چیز نمی بینم بر ایشان و گفته که [illegible]
باطن است [illegible] منصور بن عمار قدس الله تعالی سره از طبقه اولی است کنیت او ابو
السری است از اهل مرو بوده و گفته اند از اهل ابیورد و گفته اند از اهل پوشنگ و به بصره بوده وی از
حکماء مشایخ است و سخنان نیکو دارد در معاملات پس از مرگ وی را بخواب دیدند گفتند حال تو چیست
گفت مرا بنواختند و بر آسمان هفتم منبر نهادند و مرا گفت بر رو آنجا از من میگفتی اینجا با من بگوی

و با دوستان دوشنگان من بگوی وقتی بر ناسی بر دست وی توبه کرده بود و توبه شکست و از راه
برگشت گفت هیچ سبب ندانم جز آنکه همراهان اندک دیدی ملول شدی و وحشت یافتی و برگشتی

احمد بن عاصم الانطاکی رحمة الله تعالی از طبقهٔ اولی است کنیت وی ابو علی است و گفته‌اند ابو عبد الله
این درست‌تر است از اقران بشر حافی و سری سقطی و حارث محاسبی است و گفته‌اند فضیل عیاض
را دیده بود و از استادان احمد الحواری است وی گفته امام هر عمل علم است و امام هر علم عنایت
و هم وی گفته که الله تعالی میگوید که انما اموالکم و اولادکم فتنة و نحن نستزید من الفتنة و ما از فتنه را
زیادت میخواهیم و هم وی گفته وافقنا الصالحین فی اعمال الجوارح و خالفناهم فی الهمم و هم وی گفت
الصبر منازل الرضا و ویرا از اخلاص پرسیدند گفت وقتی که عمل صالح بکنی و نخواهی که ترا بآن یاد
کنند و از برای آن ترا بزرگ دارند و ثواب آنرا از غیر حق سبحانه و تعالی نطلبی آن اخلاص است
و هم وی گفته اعمل علی ان لیس فی الارض احد غیرک ولا فی السماء احد غیره

محمد بن منصور الطوسی رحمة الله تعالی وی بغدادی بوده است و صوفی است و محدث استاد عثمان بن سعید الدارمی است
و استاد ابو العباس مسروق و ابو جعفر حداد و مهین و ابو سعید خراز و جنید است ابو سعید خراز گفته
که در ابتدا ارادت بسیاحت شغف تمام داشتم روزی محمد بن منصور گفت ای فرزند مقامات
خود را لازم گیر تا بر تو در اینجا در خیر و برکت گشاده گردد و هم وی گفته که محمد بن منصور الطوسی گفت
که در طواف بودم شخصی طواف میکرد و می زارید و میگفت خداوندا آن کم شده بمن باز ده گفتم آن
کم شده تو چیست گفت زندگانی داشتم با وی خوش وقتی در بادیه تشنه مانده بودم بیگانه گفتم
با بستانست و با دیه [illegible] از کجا آرم هلاک شوم در ساعت میغ برآمد و بارانی عظیم در بادیه و چاهها
گفتم هم اکنون غرق شوم [illegible] با خود آمدم آن نیکوی زندگانی منغص شد بود شیخ الاسلام
گفت کاو را عقوبت کرد که مرا جز این [illegible] که در قدرت من بایستانست [illegible] بود و هم ابو سعید
خراز گفته که از محمد بن منصور پرسیدند از حقیقت فقر گفت السکون عند کل عدم و البذل عند وجود و هم وی گفت
یحتاج المسافر فی سفره الی اربعة اشیاء علم یسوسه و ذکر یونسه و ورع یحجزه و یقین یحمله شیخ الاسلام گفت همه
ازین چار چیز نیز بنشود که تو همیشه در سفری در روی از منزل جاری هر که ازین چار چیز خالی است ضایع
است علمی که رایض وی بود که ویرا راست نرم کند و ذکری که مونس وی بود در تنهائی و وحشت بگیرد
و ورعی که باز دارنده وی بود از ناشایست نگرد و یقینی که مرکب وی بود تا باز بس نماند و در هر جا بیش
در زندگانی باشدی کرامت و هم محمد بن منصور وقتی سخن میگفت با جمعی و جماعة که سخن بذکر کرامات

و ملامتی انجامید و او در نمی گفت سخن میگفت با جمعی و جماعة که سخن بذکر کرامات ملامتی نه سخن ما
مگر اینجا هیچ جواب داد که عند ذکر الصالحین تنزل الرحمة در ساعت در ایستاد و بی هیچ منع

باران ف

علی المکی رحمة الله تعالی وی از این طایفه بوده است در مکه مجاور بود وی گفته من رضی من
الدنیا بالدنیا فهو ملعون و من رضی من العلم بالعلم فهو مفتون و من رضی من الزهد بالفناء فهو محجوب و
من رضی من الحق بشیء دون الحق کائنا ما کان فهو طاغ شیخ الاسلام گفت تو دانی که دنیا کدام
است و آن من بشنا که هر چه دل تو رسد که دل ترا از وی باز پوشد دنیاست و هر چه که ترا
از وی مشغول کند فتنه است و اگر از علم بعلم راضی است مفتون است علم سیرت راست و اگاهی کار
با علمی که ترا سیرت ندهد و اگاهی که بآن کار نگردی بود فتنه است و فی مناجاته الهی ما را برا کاهی فرو مگذار
که اگاهی همه شغل است و در دانش میسند که دانش همه در دوست و تا بنده با خود است حجاب نخست
و این حوست و هر که از زهد بفنا و نیکنامی راضی است محجوب است بی خود درم در کنف صوفی کفر است

ف

حاتم بن عنوان الاصم قدس الله تعالی روحه از طبقه اولی است کنیت وی ابو عبد الرحمن از قدما مشایخ
خراسانست از اهل بلخ بتحقیق بلخی صحبت داشته است و استاد احمد خضرویه است ابو تراب نخشبی و
من نواحی بلخ سید مقیمین و ماتین و گفته اند که وی اصم نبود و ضعیفه با وی سخن میگفت در اثنای
سخن بادی از وی جدا شد و عنی خجالت ویرا گفت آواز بلندتر کن با وی چنان نمود که گوش
وی گرانست و آواز آن نشنید و آن ضعیفه شادمانی شد و آن لقب بر وی بماند وی گفت راست
هر که در این طریق در می آید می باید که چار موت بر خود گیرد موت ابیض و آن گرسنگی است و موت
اسود و آن صبر کردن است بر اذی مردم و موت احمر و آن مخالفت نفس است و موت اخضر و آن
پارها بر هم دوختن است و پوشیدن و هم وی گفته است هر که بامداد شیطان میگوید چه خواهی
خورد میگویم مرگ و میگوید چه خواهی پوشید میگویم کفن و میگوید کجا خواهی بود میگویم در گور شخصی
از وی پرسید که چه آرزو داری گفت عافیت روز تا شب آن شخص گفت این عافیت
نیست که در همه روزها داری گفت عافیت روز من آنست که در وی عاصی نشوم خدا را تعالی
سبحانه شخصی از وی طلب موعظت کرد گفت اذا اردت ان تعصی مولاک فاعصه فی موضع لا یراک
پیرزنی بوی چیزی دست فرستاد قبول کرد گفتند چرا قبول کردی گفت در گرفتن آن ذل خود دیدم و عز وی در
ناگرفتن آن عز خود دیدم و ذل وی عز وی را بر عز خود اختیار کردم و ذل خود را بر ذل وی از وی
پرسیدند که از کجا می خوری گفت و لله خزائن السموات و الارض و لکن المنافقین لا یفقهون

احمد بن ابی الحواری الانطاکی قدس الله تعالی سره از طبقه اولی است کنیت وی ابو الحسن است
از اهل دمشق است صحبت داشته با ابو سلیمان دارانی و ابو عبد الله نباجی و غیر ایشان از مشایخ
وی را برادری بود محمد بن ابی الحواری که در زهد و ورع با وی برابری میکرد و پسر وی عبد الله بن احمد بن ابی
الحواری که از زهاد بود و پدر وی ابو الحواری که نام وی میمون بود از مشهوران و عارفان بود خاندان
ایشان خاندان زهد و ورع بود مات رحمه الله تعالی سنه ثلثین و مایتین وکان الجنید یقول احمد بن
ابی الحواری ریحانة الشام وی گفته که دنیا مزبله و مجمع سگان است و کمتر از سگ آن کس است که از وی
دور نشود زیرا که سگ حاجت خود از آن بگیرد و میرود و دوست دارنده وی از وی بهیچ حال جدا نمی شود
که وی را با ابو سلیمان داران عهدی بود که هرگز مخالفت فرمان او نکند روزی شیخ سلیمان در مجلس سخن میگفت
احمد آمد و گفت تنور تافته شد چه میفرمائی ابو سلیمان جواب نداد دو سه بار تکرار کرد ابو سلیمان را دل تنگ
آمد گفت برو و در آنجا نشین ابو سلیمان ساعتی مشغول شد بعد از آن یاد آمد که احمد را چه گفت گفت
احمد را بجوئید که در تنور خواهد شد چون باز جستند وی را در تنور یافتند یک موی از وی نسوخته بود
و هم وی گفته که محمد بن السماک بیمار بود و قاروره وی را گرفتم که بطبیبی نصرانی برم در راه مردی خوب روی
و خوش بوی پاکیزه جامه پیش آمد و گفت کجا میروی گفتم بفلان طبیب تا قاروره ابن سماک بوی نمایم
گفت سبحان الله در معالجه دوست خدای بدشمن خدای استعانت میجوئید این قاروره را بر زمین
زنید و ابن سماک را بگوئید که دست خود در این موضع وجع نهد و بگوید بالحق انزلناه وبالحق نزل پس
غایب شد چنانکه وی را ندیدم پس بسوی ابن السماک باز گشتیم و قصه با وی بگفتیم دست خود بر موضع
وجع نهاد و آنچه آن مرد گفته بود بگفت در حال نیک شد و گفت آن مرد خضر بود علیه السلام

عبد الله بن خبیق بن سابق الانطاکی رحمه الله تعالی از طبقه اولی است کنیت وی ابو محمد است و وی از
زهاد الصوفیه الآکلین من الحلال والورعین فی جمیع الاحوال اصل وی از کوفه بود اما ساکن انطاکیه
شده بود و طریقت وی در تصوف طریقت سفیان ثوری بود زیرا که با اصحاب سفیان صحبت
داشته ثوری بود زیرا که با اصحاب سفیان صحبت داشته بود و فتح بن شخرف گوید که اول
که عبد الله بن خبیق را دیدم گفت ای خراسانی چهار چیز است که غیر از آن نیست چشم و زبان
و دل و هوا چشم خود را نگاه دار که با آنچه خدای تعالی نه پسندد ننگرد و زبان خود را نگاه دار
که چیزی نگوید که خدای تعالی از دل تو خلاف آن داند و دل خود را نگاه دار که در وی غل و حقد بهیچ [illegible]
و هوای خود را نگاه دار که بهیچ ناپسندی مایل نشود و تا وقتی که این خصلتها در تو نباشند خاکستر بر سر خود

گویا که به بخت شدی وی گفت که چنین بمن رسیده است که حبری از احبار بنی اسرائیل میگفت یا رب کم اعصیک
ولا تعاقبنی فاوحی الله الی نبی من انبیاء بنی اسرائیل قل له کم اعاقبک وانت لا تدری الم اسلبک
حلاوة مناجاتی

سهل بن عبد الله التستری قدس الله تعالی سره از طبقه ثانیه است کنیت او ابو محمد
است از کبار این قوم و علمای این طایفه است امام ربانی که اقتدا را شاید در احوال قوی بوده اما در
سخن ضعیف است شاگرد ذوالنون مصری است و صحبت داشته با خال خود محمد بن سوار قدس الله
تعالی سره از اقران جنید است و پیش از جنید برفت از دنیا در محرم سنه ثلث و ثلثین و مایتین
وکان عمره ثمانین سنه سهل گوید که سه ساله بودم که شب زنده میداشتم و نماز کردن خال خود محمد
سوار می نگریستم مرا می گفت ای سهل برو خواب کن که دل مرا مشغول میداری و روزی مرا گفت
هیچ یاد نمیکنی آن خدای را که ترا آفرید گفتم چگونه یاد کنم گفت هر شب در جامه خواب خود سه بار بگوی در دل خود
بی آنکه زبان تو بجنبد که الله معی الله حاضری الله ناظری الله شاهدی چند شب آن را بگفتم وی را آگاه
کردم بعد از آن گفت هر شب هفت بار بگوی چند شب آن را بگفتم وی را آگاه کردم بعد از آن گفت
هر شب یازده بار بگوی چند شب آن را بگفتم و در دل خود از آن حلاوتی یافتم چون سالی بر آن
بگذشت گفت یاد دار آنچه ترا آموختم و بر آن مداومت نما تا بگور درآئی که ترا آن سود خواهد داد
در دنیا و آخرت بعد از چندگاه دیگر مرا گفت من کان الله معه و هو ناظره و شاهده کیف یعصیه ایاک
والمعصیه از سهل پرسیدند که نشان بدبختی چیست گفت آنست که ترا علم دهد و توفیق عمل ندهد و عمل
دهد و اخلاص ندهد که عمل کنی بی کار کنی و دیدار و صحبت دهد با نیکان و ترا قبول ندهد از عبد الله غسال
پرسیدند که نشان نیکبختی و بدبختی چیست گفت نشان نیکبختی آنست که ترا فرا خدمت کند
و ترا الهام کند و نشان بدبختی آنست که فرا خدمت کند و حاضر نکند [illegible] غسال گفت که بدبختی بدرست
بسته است بشناخت نه بدوزخ رسیدن و نیکبختی بدوست پیوستن است بشناخت نه بهشت
رسیدن شیخ الاسلام گفت هیچ نشان نیست بدبختی را روشنتر از روز بتری هر که نه در زیادتست در
نقصانست سهل گفت اول هذا الامر علم لا یدرک و آخره علم لا ینفد و هم وی گفت [illegible]
[illegible] و هم وی گفته درویشی کرا از دل وی شیرینی چیزی از دوستی مردمان فرا افتد [illegible]
هرگز فلاح نیابد و هم وی گفته در تفسیر قوله تعالی واجعل لی من لدنک سلطانا نصیرا یعنی لسانا ینطق
عنک ولا ینطق عن غیرک و هم وی گفته در تفسیر آیه ان الله یامر بالعدل والاحسان عدل آن بود که انصاف
[illegible] از نفس بدهی و احسان آنکه [illegible] و هم وی گفته که هر که بامداد کند و همت وی

و سخن وی آن باشد که چه خورد و ست از وی بشنوی و هم وی گفته که شیطان از خفته گرسنه بگریزد
و هم وی گفته که طوبی کسی را که دوست آن وی را جوید اگر دوست آن وی را یافت نور یافت و اگر
در طلب مرد شفیع یافت از وی پرسیدند که از مسلمانان که کار کی نزدیکتر گفت ممتحن صبور وی تا بها
برا بسر داشت و بیچارگان بدعای وی نیک میشدند و در حق خود هرگز دعا نکرد شیخ الاسلام دانی که چرا
چنین بود زیرا که او خلق را شفیع بود و از برای خود با خصومت نبود ابو نصر تستری مرا گفت که آن
ابو اسیر سهل از چه که وی را چندان ولایت بود من گفتم که سهل و لایت از آن علت یافته بود از آن
دعا نکرد تا از وی نشود گویند که در میان مریدان وی جوانی بود امرود از شیخ سهل درخواست محاسن
کرد گفت دست فرا کن بچند میخواهی جوان دست فرا کرد محاسنی نیکو بدستش در آمد عباس
بن حمزة النیشابوری قدس الله تعالی روحه کنیت وی ابو الفضل است مردی بزرگست از متقدمان با ذوالنون
و بایزید قدس الله سرهما و غیرهما صحبت داشته در ماه ربیع الاول سنه ثمان و ثمانین و مائتین برفت
از دنیا پیش از جنید جد ابو بکر جنید ست ابو بکر جنید گوید که وی گفته که ذو النون گفت و علما طلبوا
ما لی علیهم ما بذلوا و هم وی گفت که ذو النون گفته کیف لا ابتهج بک سرورا و قد کنت اخطر ببالک
حین رزقتنی الاسلام و در روایت دیگر حین جعلتنی من اهل التوحید یعنی چون شاد نباشم بتو که بعلم
تو میگذشتم آن وقت که مرا از اهل توحید کردی عباس بن یوسف الشکلی رحمه الله تعالی
کنیت او نیز ابو الفضل است از مشایخ قدیم بغداد است وی گفته که هر که بحضرت حق سبحانه و تعالی مشغول آید
از ایمان وی نباید پرسید شیخ الاسلام گفت هر که امروز از و مشغول است یعنی بجود و خلق فردا
از و مشغول باشد یعنی محجوب باشد از دولت مشاهده او قومی اند که مشغول اند بادو و از همه خلق
و قومی اند که مشغول اند از و بغیر او شعر اشتغلت قلبی عن الدنیا و لذتها • فانت و القلب
شیٔ غیر مفترق • و ما تطابقت الاجفان عن سنة • الا وجدتک بین الجفن و الحدق •
عباس بن احمد الشاعر الازدی کنیت او نیز ابو الفضل است یگانه مشایخ بوده و در وقت
خود زبان نیکو داشت سخنوری طاهر شاگرد ابو المظفر کرمانشاهی است شیخ الاسلام گفت که من یکی
تن دیدم که وی برادر شیخ ابو القاسم بو سلمه باوردی در خانه عباس برطه شام بود و شیخ ابو سعد مالینی
حافظ گوید که بر بالین شیخ عباس بودم و او محتضر بود گفتم چونی و حال تو چیست گفت مترددم ندانم که
چون کنم اگر اختیار کنم که بروم ترسم که دلیری بود و گستاخی و دعوی داری اگر این جا بودن اختیار
کنم ترسم که از وی منصرف باشم و کراهیت دیدار بود منتظرم تا خود چه گوید و چه کند شیخ ابو سعید

بوالقاسم

ف

دیر که بیرون آمدم وی در وقت برفت شعر ولو قلت لی مت مت سمعا و طاعة • و قلت لداعی
الموت اهلا و مرحبا • شیخ الاسلام گفت که مالک دینار محتضر بود گفت آنچه دانی که زندگانی برای چه می
کنم نمیخواهم و آن وقت بود که در بصره چوبها بکشت مذنب گفت اگر گذاری برای تو زیم و اگر بیری
بتو آیم و در وقت برفت ان صلاتی و نسکی و محیای و مماتی لله رب العالمین شیخ الاسلام گفت
این قوم یعنی دوستان وی برای او زیند و با او زیند و برای او میرند و با او خیزند همه خلق برای آن زیند
تا خورند و برای خود زیند و دوستان وی برای آن خورند تا زیند و برای او زیند و با او زیند
ابو حمزه خراسانی قدس الله تعالی سره از طبقه ثانیه است گفته اند اصل وی از نیشابور بوده
با مشایخ عراق صحبت داشته و از اقران جنید بوده و با ابو تراب نخشبی صحبت داشته و سفر کرده
و با ابو سعید خراز رفیق بوده و وی از جوانمردان مشایخ است در سنه تسعین و مائتین برفته
از دنیا پس از جنید و نوری و پس از خراز و ابو حمزه بغدادی وقتی در مسجد ری پای تابه خواست
کسی دبیقی انداخت بقیمت فراوان آنرا فرو درید و بر پای پیچید وی را گفتند این چه بود که
کردی این چنین پای تابه نتوانستی خرید جواب داد که لا اخون المذهب گفت مذهب
خیانت نکنم و صاحب کشف المحجوب گفته که من دیدم درویشی را از متاخران که سلطان وی را سعید
نقل از درستادی که این بگیرد به صرف کن وی بگرمابه شد و آن جمله را بگرمابانان داد و برفت شیخ
شیخ الاسلام گفت التصوف و التصرف لا یکونان معا تصوف و تصرف بهم نبود دنیا دریغ داشتن و از دنیا
قیمت نهادن مرد را از تصوف بیرون برد چون یکی از مهتر صوفیان دنیا را قیمت ننهد و اندر
بیران نخورد نه اگر همه دنیا لقمه سازی و در دهان درویشی نهی اسراف نباشد اسراف آن باشد که بجز حق
حق سبحانه صرف کنی حق تعالی از دست تو چندان ترک دنیا نخواهد که از دل تو ترک دوستی دنیا خواهد
الدنیا مزبلة تنک منها بحبرة دنیا همه کلوخی است و نصیب تو از آن کلوخ کردی شبلی گوید کسی که
در دنیا زاهد شد باز نمود حضرت حق را که این قیمت داشت اگر دنیا را پیش حضرت حق هیچ
قیمت بودی بدشمنان خود ندادی ابو حمزه در وجد و صحت حال مثل نداشت گویند که چون آواز
دولاب شنیدی وجد پیش رسیدی وقتی در خانه حارث محاسبی آواز گوسفندی شنید وجدش رسید
گفت لبیک یا سیدی حارث گفت این چه حالت اگر بیان کنی نیکو و نعمت و اگر نه ترا بکشم گفت ای
بیچاره و خاکستر و نخاله باهم بیامیز و [illegible] چندین سال تا ترا این مسئله روشن شود ابو حمزه
بغدادی قدس الله تعالی روحه از طبقه ثانیه است نام وی محمد بن ابراهیم است و گویند از فرزندان

عیسی بن ابان بن جعفر از اقران سری سقطی است و با وی و با بشر حافی صحبت داشته و در سفر رفیق
ابو تراب نخشبی بود و ابو بکر کتانی و خیر نساج و غیرهما از وی حدیث روایت کنند در سنهٔ تسع و ستین
و مائتین برفته از دنیا پیش از جنید و ابو حمزه خراسانی و پس از ابو سعید خراز وی گفته لولا الغفلة
لمات الصدیقون من روح ذکر الله شیخ الاسلام گفت از یاد او بر اندیشم از علم خود بگریزم
بر زهر خود بر نشینم در غفلت گفت او بزم گفت وقت او دیگر کسی مرا در غزل و غفلت نگه داشت
مشغول دارد و از باری که بر من بود اندک با ستانیم طمع دارم که از همه جز وی از وی باید شیخ ابو عبدالله
خفیف را گفتند چرا عبد الرحیم اصطخری با سگبانان بدشت میرود گفت تا از آن بار وجود که بر وی است
دم زند شیخ الاسلام گفت تلذذ و خوشی در طلب است در یافت خوشی نیست در یافت صدمت است
که از او می‌گشند شیخ الاسلام شعر وجدانکم فوق السرور • و فقدکم فوق الحزن • ابو حمزه
گوید که الله تعالی میگوید که و اعرض عن الجاهلین و نفس جاهل تر از جاهلان است او در زیست اگر از وی
اعراض کنی وقتی ابو حمزه در بغداد از قرب الله تعالی چیزی می اندیشید از خود غایب گشت
در رفتن استاد چون با خویشتن آمد خود را در میان بادیه دید از قرب الله تعالی چیزی می اندیشید از خود
غایب گشت چون با خود آمد سیزده روز گذشته بود وی را گفتند از چه بجای آوردی که چندین روز گذشت
که کسی نبود که ترا گوید گفت پیش از آنکه غایب گشتم از ماه سیزده روز مانده بود و چون با خویش آمدم ماه نو
دیدم دانستم که چندان گذشته است و ابو حمزه گفته است حب الفقراء شدید و لا یصبر علیه الا الصدیق
وقتی بطرسوس رفته بود و بر آنجا قبولی عظیم پیدا شد و مردمان روی بوی آوردند ناگاه از وی در حال
سکر سخنی صادر شد که مردم فهم آن نکردند بر وی بحلول و زندقه گواهی دادند و از طرسوس بیرون
کردند و چهار پایان وی را بغارت کردند و فریاد میکردند که این چهار پایان زندیقی است چون از
طرسوس بیرون رفته این بخواند شعر لک فی قلبی المکان المصون • کل عتب علی ...

حمزة بن عبد الله العلوی الحسینی قدس الله تعالی روحه کنیت او ابو القاسم است سافر فی البوادی
علی التوکل سنین فقال لم اضع جنبه علی الارض سنین فی الحفر و کان لا یاکل معه فی اسفاره رکوة
الا الفقر فی الذکر حمزه علوی شاگرد ابو الخیر تیناتی است وی در سینه نگر دریا دید بروی گفتی
نگم سیر از معلوم است وی گفته که صوفی را در باطن نگاه نی باید داشت که در حضر که صوفی سفر دید
حضرت یکی از علویان فیرا شیخ الاسلام گفت که پدر من مرا مدت پنج سال در پیش ابو یزید که پیری
بود از صوفیان مردی فرستاد از وی یکی باید داشتم که روزی گفت از علوی کرئی خویش

از تجرد و زهد و فقر و بگلی بیرون نیابی ازین کار یعنی از تصوف بوی نیابی شیخ الاسلام گفت
جانست که او گفته آنکه با وی گوید و با وی نیاز و صوفی اوست و اگر نه از نسب چیزی نیابی بس گفت
که مراد و دوست امام شناسم ازین طایفه یکی حمزه علوی شناسم یکی ابراهیم سعد علوی صاحب کرامات
و دیگر حمزه علوی ابو سعید خراز قدس الله سره از طبقهٔ ثانیه است نام وی احمد بن عیسی است
و لقب وی خراز و گفته اند که وی روزی خرز موزه میکرد و باز می‌گشاد گفتند این چیست گفت
نفس خود را مشغول میکنم پیش از آنکه مرا مشغول کند وی بغدادی الاصل است و در صحبت صوفیان
بصره شده و در مکه مجاور بود و از ائمهٔ قوم و اجلهٔ مشایخ است یگانه و بی نظیر شاگرد محمد بن منصور طوسی
و با ذو النون مصری و ابو عبید بسری و سری سقطی و بشر حافی قدس الله تعالی اسرارهم و غیر ایشان
صحبت داشته گفته اند که وی پیشین کسی است که در علم فنا و بقا سخن گفته شیخ الاسلام گفت
که وی خویشتن را بنا کردی جنید فرا می نبود اما یار طلی جنید بود از یاران و اقران وی است لیکن
همه از وی پیش از وی برفته و در سنهٔ ست و ثمانین و مائتین و قیل فی التی بعدها کذا فی تاریخ
الامام عبد الله الیافعی رحمه الله تعالی جنید گفت لو طالبنا الله تعالی بحقیقة ما علیه ابو سعید الخراز
لهلکنا و قیل عزیز راوی عن الحکایات عن الجنید ای شیء کان حاله قال اقام کذا و کذا سنة یخرز
فما فاته الحق بین الخرزتین خراز گوید که در ابتداء حال ارادت محافظت بر وقت خود میکردم وقتی
در بیابانی در آمدم و میرفتم از قفای خود آواز چیزی بر آمد دل خود را از التفات باز داشتم چشم خود را از
نظر آن نگاه داشتم بسوی من می آمد تا بمن نزدیک شد دیدم که دو سبع عظیم بر دوش من بالا آمدند
من بایشان نظر نکردم نه در وقت بر آمدن و نه در وقت فرود آمدن شیخ الاسلام گفت که اگر بگوید
که ابو سعید العارفین است سید عارفین حق است سبحانه و اگر از آدمیان میگوید محمد عربی
صلی الله علیه و سلم و اگر ازین طایفه ابو سعید خراز مرتعش گوید همه خلق عیال اند بر خراز چون بچیزی
از حقایق سخن گوید شیخ الاسلام گفت از مشایخ بیکبار از وی شناسم در علم توحید همه بروی عیال اند
هم واسطی و هم فارس عیسی بغدادی و غیر ایشان هم وی گفته که دنیا از خراز بر بود و تیز بیری آمد و هم
وی گفته که زرد نگشت که خراز پیغمبر بودی از بزرگی و فرتش امام این کار اوست و هم وی گفت
که ابو سعید خراز زبر گلی است که وی را می باید که کسی باو میتواند رفت و در واسطی زبرگلی هست
الا آن باید است و جنید زبرگی تیزی که در می باید که وی علی بود و هم وی گفته که خراز غایتیست که فوق او
کس نیست هم وی گفته که خراز گوید که بیش ره اول این کار توبه است که وی را امر کند تا خرابات

و هم شیخ الاسلام گفت که توحید [illegible] گفت که ای غیب
با من گفتند [illegible] و کار می و برای قسم
خود را بیافتم اکنون خود را [illegible] بدادم و
که چون او پیدا شود تو نباشی چون تو باشی او پیدا نشود [illegible] قدس سره
باده ببستم تا از خود بگسستم و از خود بگسستم [illegible] شیخ ابو علی سیاه گوید
که ماوراء النهر میگویند [illegible] و عراقیان [illegible] خواجه
بر سنگ خواجه [illegible] ولیکن من با عراقیانم [illegible] ابو سعید خراز گوید من ظن
انه ببذل المجهود یصل فمتعن و من ظن انه بغیر بذل المجهود یصل فمتمن شیخ الاسلام گفت که وی را
بطلب نیابند اما طالب بود تا بیابد [illegible] طلب کنند و هم وی خراز گوید ریاء العارفین خیر من
اخلاص المریدین و هم وی گوید مدارا کردن وقت نهی ضایع کردن وقت باقی است و هم
وی گوید مرکز هیچ وقت از وی شاد نبوده ام و هم وی گوید روزی در مسجد حرام نشسته بودم شخصی
از آسمان فرود آمد بپرسید که صدق و علامت دوستی چیست گفتم وفاداری گفت صدقت
رفت بر آسمان و هم خراز در عرفات بود حاجیان دعا می کردند و می زاریدند گفت مرا آرزو آمد که
من هم دعا کنم باز گفتم که چه دعا کنم یعنی هیچ چیز نمانده که بمن نکرده باز قصد کردم که دعا کنم تقی
آواز داد که پس از وجود حق دعا می کنی یعنی پس از یافت ما چیزی از ما می خواهی ابو بکر کتانی با بوسعید
خراز نامه نوشت که تا تو از ین جا برفتی در میان صوفیان نقار و عداوت پدید آمد و الفت برخاست
وی جواب نوشت که از تنگی حقیقت بجای ایشان [illegible] ابوالحسن مزین گوید که
که در میان صوفیان نقار بود از ترک ایثار بود شیخ الاسلام گفت قدس سره نقار تنگ [illegible] گوید
نقار آنست که با یکدیگر گویند مکن مکن یعنی آنچه موافق طریقت ایشان باشد اگر کسی میدود از هر چه
موافق آن نباشد نهی کنند تا از عهده حق صحبت بیرون آمده باشد و من الاشعار المنسوبة الی الخراز
قدس سره الوجد یطرب من فی الوجد راحته . والوجد عند حضور الحق مفقود . قد کان یطربنی وجدی
فاز عجنی عن رویة الوجد من بالوجد مقصود . شیخ ابو عبد الرحمن سلمی رحمه الله تعالی در کتابی
که در بیان مبادی ارادت مشایخ و اوایل احوال ایشان جمع کرده است می گوید که ابو عبد الله جلا گفته
که ابو سعید خراز گفت که مرا در ابتدای حال [illegible] شخصی دعوی صحبت من می کرد [illegible]
و من از وی می گریختم روزی تنگدل شدم بادیه در آمدم چون مقداری برفتم باز نگریستم دیدم که

شخصی از عقب من می آمد چون نزدیک شد گفت کجا می روی [illegible] با خود گفتم اللهم
اکفنی شره [illegible] مراد از میانه جاده نگاه داشت
آن شخص بکناره جاده نشست [illegible] مرا از ین جاده بیرون آری
و از شر آن شخص نگاه داری [illegible] آن شخص پیش من آمد
و معذرت خواهی کرد و دست و پای مرا ببوسید و گفت مرا قبول کن که در خدمت تو باشم و در اثبات
خود [illegible] صدق و اخلاص که از وی مشاهده کردم و صحبت مصاحب
می بود تا از دنیا برفت احنف الهمدانی رحمه الله تعالی وی از کبار مشایخ همدان است
گفت که در ابتدا کار من آن بود که در بادیه بودم تنها مانده شدم دست نیاز برداشتم و گفتم خداوندا
ضعیفم و در بادیه مانده و بضیافت تو آمدم چون این گفتم در دلم افتاد که مرا که میگوید ترا که خوانده
است گفتم یا رب مملکتی است که طفیلی را گنجایی دارد ناگاه کسی آواز داد [illegible]
باز نگریستم دیدم که اعرابی است بر شتر سوار گفت ای عجمی کجا میروی گفتم بمکه گفت ترا که خوانده است
گفتم نمیدانم گفت وی من استطاع الیه سبیلا شرط کرده است گفتم آری ولیکن من طفیلی ام گفت
نیکو طفیلی تو مملکت [illegible] است گفت می توانی که این شتر را نگاه داری گفتم آری از شتر فرود آمد
و بمن داد و گفت برو بخانه خدای . ابو شعیب المقنع رحمه الله تعالی نام وی صالح است ساکن
مصر بود [illegible] ابو سعید خراز بود هفتاد حج گذارده بود پیاده و در هر حج از صخره بیت المقدس
احرام [illegible] در آمدی بر توکل گویند در آخر حج سگی دید در بادیه که از تشنگی زبانش از
دهان بیرون مانده بود بانگ زد که کیست که هفتاد حج بیک شربت آب بخرد شخصی یک شربت آب بوی داد
آن را بان سگ داد و گفت این بهتر است مرا از حجهای من زیرا که رسول علیه الصلوة والسلام فرموده است
فی کل ذات کبد حری اجر . ابو عقال بن علوان المغربی رحمه الله تعالی از مشایخ معروفست و با ابو هارون
اندلسی صحبت داشته و بمکه برفت از دنیا و قبر وی در آنجاست ابو عثمان مغربی گفته که بعضی از
اصحاب ابو عقال مرا گفتند که وی در مکه چهار سال هیچ نخورد و هیچ نیاشامید تا بمرد و بعضی بیشتر ازین گفته
و بعضی گفته اند که [illegible] قحط افتاد [illegible] بمقدار بود
گذشت هیچ نیافتم از زندگانی نومید شدم در سر من افتاد که بار کن خانه بروم و آنرا در پیچم و در انجا
بمیرم خواستم که برخیزم نتوانستم برخاستن [illegible] و خود را بانجا رسانیدم و در رکن خانه بر گردم
[illegible] در خاطر من گذشت و گفته شده [illegible] باز گشت و آن ابیات اینست

عقدت علیک ممکنات خواطری * عقد الرجا فانزمنک حقوقا * ان الزمان عدا علی فردنی
علما بانک صاحبی فصد بقا * ما نالنی یوما بوجه مساوئ * الا عمدت به الیک طریقا * حسبی بانک عالم
بحاجتی * اذ کنت ماموناً علی شفیقا * باز گشتم و نبشت بر نزم باز نهادم ناگاه غلام سیاه آمد
جیره بریان و نان بسیار و کاسه بزرگ طعام بسر او آورد گفت بو عقال تو ئی گفتم آری آن ابا بیش من
بنهاد بدانه اشارت کرد من جز ان بخوران بیامدند و من در میان ایشان ح هیچ یکی از ایشان نبودم

حماد قرشی رحمة الله تعالی روحه کنیت وی ابو عمر است بغدادی است از بزرگان مشایخ
بوده جنید قدس سره بوی میرفته است جعفر خلدی گوید که چند روز برآمد که حماد قرشی را ندیدم به
سرای وی شدم در بخود نشستم تا بیاید در حجره کا شدم وی چیزی خوردنی نداشت بود مقنعه از سر
اهل خود باز کرده و فروخته و چیزی داده در آورده و پیش اصحاب نهاده تحفه در آمد و سی دینار زر
آورده و برابر او دوختی می چید آخر سوگند خورد و نپذیرفت اهل وی از خانه آواز داد که امروز مقنعه من
فروخته است و چیزی خریده بگیرید که چه بگیند جعفر خلدی گوید پیش جنید رفتم و آن قصه را باز
گفتم جنید او را بجو آمد گفت علم آن با من بگوی گفت بیمار شدم و آن مقنعه را به دلال دادم کرد
برآمد و آن بفروخت آوازی شنیدم که گفت سند این را با سی بکردی جواب آن تو آید آن سی دینار
جواب آن بود از آن نپذیرفتم جنید او را گفت اصبت صواب کردی که کرفی بهشیخ الاسلام گفت
که نگیرید که باداش غره نکردید

ابوالحسین نوری قدس سره از طبقه ثانیه است و نام وی احمد بن محمد و گویند
محمد بن محمد و احمد درست است معروفست با بن البغوی مردی از خراسانست که شهری [illegible] میان بهرات
در رود و منشا و مولد وی بغداد بوده با سری سقطی و محمد علی قصاب و احمد ابی الحواری صحبت داشته
و ذو النون مصری را دیده بود و از اقران جنید بوده اما نیز وقت تر از جنید بعلم بسیار بود و نوری
بزرگان وی شوری داشت و نتی جنید را از صبر و تسلیم چیزی پرسیدند خواست که جواب گوید
نوری بانگ بروی زد که تو وقت بحث صوفیان پیک سری بازبندی و دست در دانشمندی
زدی سخن این طایفه مکوی و وی پیش از جنید برفت از دنیا پس خمس و ثمانین و مائتین و فی
تاریخ الیافعی انه توفی سنه ست و ثمانین و مائتین چون نوری برفت جنید گفت ذهب نصف
هذا العلم بموت النوری نوری قدس سره میزنه تسبیحی داشت در دست وی را گفتند تستجلب الذکر
گفت لا بل اجتنب الغفلت گفتند باین تسبیح میخواهی که الله تعالی را یاد تو بود گفت نی بلکه بدین
تسبیح غفلت می جویم و هم وی گفته لا یغرنک صفاء العبودیة فان فیه نسیان الربوبیة و با گفتند

که الله تعالی را بحجت شناختی گفت با بد گفتند پس عقل چیست گفت عاجز ست لبیم باه نماید مکر عاجز
و هم وی گفته که هر گاه الله عز و جل خود را بکسی ننماید هیچ دلیل جز او را بوی نرساند اذا استتر الحق
عن خلقه لم یهده استدلال و لا خبر شیخ الاسلام گفت جوانی خراسانی با ابراهیم قصار آمد گفت میخواهم
نوری را ببینم گفت او چند سال نزدیک ما بوده هیچ از وحشت بیرون نیامد یکبار که در شهر می گشت با کس
نیامیخت دو سال در ویرانه خانه قرار گرفت هیچ بیرون نیامد مکر نماز و سالی زبان باز گرفت با کس
سخن نگفت آن جوان گفت التماس میخواهم که او را ببینم وی را بنوری دلالت کرد چون در آمد نوری گفت
با کی صحبت داشته گفت با شیخ ابو حمزه خراسانی گفت آن مرد که از قرب نشان میدهد و اشارت
می کند گفت آری گفت چون با وی رسی وی را سلام کوی و بگوی اینجا که مائیم قرب بعد بعد است ابن
الاعرابی گوید قرب نگویند تا مسافت نبود و تا مسافت بود دوکانگی بجی می بود پس قرب بعد بود
و هم نوری گفت که سه عینی از عارف مولی امی تراز وقید متعبدان بهزار بهزار سال و هم وی گفته نظرت
یوما الی النور فلم ازل انظر الیه حتی صرت ذلک النور

سید الطایفه جنید البغدادی قدس الله تعالی سره
از طبقه ثانیه است کنیت او ابو القاسم است و لقب وی قواریری و زجاج و خراز است قواریری
و زجاج از آن گویند که پدر وی آبگینه فروختی و فی تاریخ الیافعی ان الخراز بالخاء المعجمة و الزاء المشددة
المکررة و انما قیل له الخراز لانه کان یعمل الخز گویند که جنید اصل وی از نهاوند است و مولد و منشا وی
بغداد و مذهب ثوری داشته معین شاگرد شافعی و گفته اند مذهب سفیان ثوری داشت با سری سقطی
و حارث محاسبی و محمد قصاب صحبت داشته بود و شاگرد ایشان بود وی از ائمه و سادات این قوم است
و همه طبقه بوی درست کنند چون خراز و رویم و نوری و شبلی و غیر هم ابو العباس عطا گوید امامنا فی
هذا العلم و مرجعنا المقتدی به الجنید خلیفه بغداد و رویم را گفت ای بی ادب وی گفته من بی ادب باشم
و نیم روز با جنید صحبت داشته ام یعنی هر کس که با وی نیم روز صحبت داشته باشد از وی بی
ادبی نیاید [illegible] شیخ ابو جعفر حداد گوید اگر عقل مردی بودی بصورت جنید بودی گفته اند از این
طبقه [illegible] کرا بیش از احبار هم نبود جنید بغداد و ابو عبد الله جلا بشام و ابو عثمان حیری بنیشابور
در سنه سبع و تسعین و مائتین برفت از دنیا کذا فی کتاب الطبقات و الرسالة القشیریة و فی تاریخ
الیافعی انه مات سنه ثمان و تسعین و مائتین و قیل تسع و تسعین و مائتین و الله تعالی اعلم
روزی جنید قدس سره در ایام صغر با کودکان بازی [illegible] سری سقطی گفت ما تقول فی
الشکر یا غلام گفت الشکر ان لا تستعین بنعمه علی معاصیه سری گفت بسیار میترسم که بهره تو همین

چنین زبان باشد جنید گفت همیشه از آن سخن ترسان می بودم تا اگر روزی بروی در آمدم و آنچه
محتاج الیه وی بود همراه در آوردم گفت بشارت باد ترا که از حضرت حق سبحانه تعالی درخواسته
بودم که این را بر دست مفلحی یا موفقی بمن رساند جنید گفت قدس الله سره که سری را گفت که مجلس نه
و مردم را سخن گوی و من نفس خود را متهم میداشتم و استحقاق این نمیدانستم تا اگر حضرت رسالت صلی الله
علیه وسلم در یکی از شبها جمعه بخواب دیدم که گفت تکلم علی الناس بیدار شدم و پیش از صبح بر در خانه
سری رفتم و در بکوفتم گفت مرا راست گوی ندانستی تا ترا گفتند پس بامداد مجلس نهادم و در عام آغاز
سخن کردم و خبر منتشر شد که جنید سخن میگوید جوانی ترسا به در لباس ترسایان بر کنار مجلس ایستاد و گفت
ایها الشیخ ما معنی قول رسول الله صلی الله علیه وسلم اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله تعالی
جنید گفت سر لحظه در پیش افکندم پس سر بر آوردم و گفتم اسلام آور که وقت اسلام تو رسیده است
امام یافعی میگوید رحمه الله تعالی که مردم می پندارند که جنید را درین یک کرامت است و من میگویم
درین دو کرامت است یکی اطلاع وی بر کفر آن جوان و دیگر اطلاع وی بر آنکه وی در حال اسلام خواهد آورد
جنید را گفتند تو این علم را از کجا میگویی گفت اگر از کجا بودی برسیدی [illegible] گفته تصوف آنست
که ساعتی نشینی بی تیمار شیخ الاسلام گفت که بی تیمار چه بود یافت بی جستن و دیدار بی نگریستن که
بیننده دوره دیدار علت است و هم وی گفته استغراق الوجد فی العلم خیر من استغراق العلم فی الوجد و هم وی
گفته اشرف المجالس و اعلاها الجلوس مع الفکرة فی میدان التوحید و هم وی گفته اعرف همتک الی
الله تعالی عز و جل و ایاک ان تنظر بالعین التی بها تشاهد الله عز و جل الی غیر الله عز و جل فتسقط عن عین
الله تعالی و هم وی گفته [illegible] با یاران بهتر از شفقت شیخ الاسلام گفت قدس الله سره
طالعت داری به از حرمت داری و هم جنید گوید مردمان پندارند که من شاگرد سری سقطی ام من
شاگرد محمد بن علی قصابم از وی برسیدم که تصوف چیست گفت ندانم لکن خلق کریم یظهره الکریم فی
زمان کریم من رجل کریم بین قوم کرام شیخ الاسلام گفت که سخنی [illegible] میگوید که اول گفت ندانم
پس گفت خلقی است کریم ظاهر گشته از کریمی در زمان کریم از مرد کریم میان قوم کریمان و الله تعالی
داند که آن خلق چیست شیخ الاسلام گفت قدس سره اذا اصغی عبد ارضیه بخالصه و عده من خالصه
القی الیه کلمة کریمة من لسان کریم فی وقت کریم علی مکان کریم بین قوم کرام الکلمة الکریمة سخنی تازه بود
[illegible] خود وی از حق فرستاده بود و بقیع گوش آسوده بدل تشنه بگذرد ایده و [illegible] رسانده
سخنی از دو هستی و از دو دست نشان تشنه مانند آب [illegible] را در زمان شنیده [illegible] از ان باز رستی

عنوان س وخوکک من باب الهوی ان ازرته یسر و لکن الخروج عسیر من لسان
کرم از زبان و ترجمه نشان از حق ترجمان و برنامهٔ صحبت عنوان نه گوینده داست و نه زبان
زبانی سخن همه گوش شنونده آن بجان و فی وقت کریم در چه زبان و در زمانی که خبر از علم بازست
در آن درگذشته عمر مجلسات از نیکویی آن و عمر جهانیان آن از روی آن کریمان علی مکان
کرم جائی که نه دل پراکنده و نه زبان خواهنده و نه سمع بازنگرنده بین قوم کرام نزدیک محقق گویان
و مستمع سوزان و ناظر برسان شیخ الاسلام گفت قدس سره وقتی جنید با ذوالنون فرا شیخ
رسید و وی را گفت اکنون که این جنون تو از چیست جواب داد که جیت فی الدنیا فجنبت
بنزانه جنید را پرسیدند که بلا چیست گفت البلاء هو الغفلة عن المبلی و شبلی را پرسیدند
که عافیت چیست العافیة قرار القلب مع الله تعالی لحظة تحفظی جنید را گفت پیران خراسان
پیران یافتیم که حجاب سه است یکی حجاب خلقت و دوم دنیا و سیوم نفس جواب داد که این حجاب
دل عامه است خاص محجوب بچیز دیگر است رویة الاعمال و مطالعة الثواب علیها و رویة النعمة
شیخ الاسلام گفت قدس سره آنکه کردار خود میبیند دل او از الله تعالی محجوبست و آنکه با دانش خود جوید
و آنکه با دانش خود جوید بر آن و آنکه از منعم نعمت نگرد هم محجوبست واسطی گوید مطالعة الاعواض علی الطاعات
من نسیان الفضل با دانش طاعات غم اختیار کردن و طلب کردن ثواب فضل و منة الله تعالی را فراموش
کردن است و هم واسطی گفته و ایاکم و لذات الطاعات فانها سموم قاتلة عارف عیسی بغدادی گفته است
حلاوة الطاعات و الشرک سواء شیخ الاسلام گفت که تا از خود نبندی خوش نشت نیابد و لذت نیابی و پسند
از خود ترکست طاعات بگذار حیا نجنب فرمانست بغرض علم و منت و آنگاه از خود می بند و در گفتها
و پسند خود بر روی یو زن س اذا محاسنی اللاتی ادل بها هی الذنوب فقل لی کیف اعتذر سبیل
الجنید قدس سره یمکن العطار من غیر عمل فقال کل العمل من عطائه یمکن **ابوجعفر الکرخی** رحمه الله از اقران
جنید است و گفته اند از استادان وی و از جملهٔ مشایخ بغداد بوده جعفر خلدی گوید که جنید در روز
وفات وی ابن الکرنبی بالای سر وی نشسته بود سر خود بآسمان برداشت ابوجعفر گفت بعیدست و دور
سر خود بسوی زمین فرود آورد ابوجعفر گفت بعیدست و دوری معناه ان الحق اقرب الی العبد من ان
یشار الیه فی جهة ما **ابوجعفر الکرمانی** رحمه الله تعالی کنیت وی ابو محمد است از همدان بوده با
بسیاری از مشایخ صحبت داشته بود وی گفته که شبی مهمان در خانه خود نشسته بودم یکی در بزد با خود
گفتم حبیب باشد چون در بگشادم جنید بود و سلام کرد و گفت قاصد زیارت تو آمدم معلوم شد از آنکه

کهمش بن الحسین الهمدانی

خاطر تو باز گشت دیگر روز در همدان طلب کردمش نیافتم و از جمعی که از بغداد رسیده بودند پرسیدم
که فلان وقت وی غایب بود هیچکس نشان نداد همان شب آمده بود و رفته عمرو بن عثمان المکی رضی
قدس الله تعالی سره از طبقه ثانیه است کنیت او ابو عبدالله است استاد حسین منصور حلاج است
نسبت با جنید کنند و با خراز صحبت داشته و از اقران ایشانست و ابو عبدالله نباجی را دیده بود
و کان یقول ما صحبت احدا کان انفع لی صحبة ورؤیة من ابی عبدالله النباجی و عالم بوده بعلوم
حقایق اصل وی از یمن است سخن او باریک شد وی را بکلام منسوب کردند و مهجور ساختند و از
مکه بیرون کردند بجده رفت وی را قاضی کردند و فی کتاب صفة الصفوة لابن الجوزی انه توفی ببغداد سنه
ست وتسعین ومائتین وقیل سبع وتسعین وقیل احدی وتسعین ویقال انه توفی بمکه والاول اصح
وی گفته المروة التغافل عن زلل الاخوان و قال ابو حفص المروة بذل الاخ لاخیه جاهه و ما ملک فی الدنیا
وتخصیصهم بالدعاء فی الغیب و هم عمرو بن عثمان گفته لا یقع علی کیفیة الوجد عبارة لانه سر الله تعالی عند
المؤمنین یعنی عبارت بر کیفیت وجد دست نیابد زیرا که آن سر حضرت حق است نزدیک مومنان و عبارت
بنده اندر آن تصرف تواند کرد و آن سر حق بنا شد از آنکه تکلف بنده بالکلیه از اسرار ربانی منقطع بود
و گویند که عمرو باصفهان آمد جوانی بصحبت وی پیوست پدر وی را منع آمد و بیمار شد و مدتی بر آمد
روزی عمرو بر خاست و با جمعی بعیادت وی رفتند آن جوان التماس کرد که قوال چیزی بگوید
عمرو قوال را اشارت کرد و این بیت بخواند ~ مالی مرضت فلم یعدنی عائد
منکم ویمرض عبدکم فاعود ۰ چون بیمار این بشنید برخاست و بنشست و شدت بیماری
او کمتر شد گفت دیگر از قوال این بیت دیگر بخواند ~ واشد من مرضی علی صدودکم
صدود عبدکم علی شدید ۰ بیماری از وی زایل شد و صحیح النفس برخاست و هر اندیشه که در دل
گذشته بود توبه کرد و وی را بعمرو تسلیم نمود و یکی از بزرگان طریقت شد روزی علی وی را گفت یا قوال
الذکر فی الجملة گفت وجود او و مع معرفة اوصافه یافت یگانه دانستن و بشناخت اوصاف
شیخ الاسلام گفت قدس سره که آدمی افراد مولی بیابد آنکه افراد مولی یابد آدمی است آنکه مجهول بود
و جنید چیزی دیگر است شاه شجاع کرمانی قدس سره از طبقات ثانیه است
از اولاد ملوک بوده از رفیقان ابو حفص است با ابو تراب نخشبی و ابو عبدالله ذراع بصری و ابو عبید
بسری صحبت داشته استاد ابو عثمان حیری است و وی با قبا رفتی و با بو حفص نامه نوشتی و سیروانی
و حیری با طلب نان گفتند و دقاق با کلیم در زی گردان و شاه پیش ابو حفص برفته از دنیا ماتت

یحیی

بوده سنه سبعین ومائتین و قیل قبل الثمانین و وی را کتابیست رد بر یحیی بن معاذ رازی در فضل غنی بر فقر
که یحیی کرده و وی آن را جواب باز داده و فقر را بر غنی تفضیل نهاده چنانچه هست شیخ الاسلام گفت قدس
سره که از فضل درویشی ترا آن تمام است و کفایت که مصطفی صلی الله علیه و سلم درویشی بر توانگری
برگزید و حضرت حق وی را آن اختیار کرد و بپسندید و شاه شجاع بزرگ بوده خواجه یحیی عمار شاه شامی
بود روزی ابو حفص نشسته بود در نیشابور شاه شجاع بر سر او بایستاد با قبا و از وی چیزی پرسید
ابو حفص باز نگریست او را دید با قبا گفت بگذار که تو شاهی گفت من شاهم در آن سوال بجا آورد که
شاه است و دانست که این سوال جزوی نتواند کرد با قبا شاه گفت وجدنا فی القبا ما طلبنا فی العبا
شیخ الاسلام قدس سره گفت شاه چهل سال نخفته بود بر طمع وقتی در خواب شد حق تعالی را بخواب دید
بیدار شد و این بیت بخواند ~ رأیتک فی المنام سرور عینی ۰ فاحببت التنعس والمناما
پس از آن پیوسته همی خفتی یا در خفته باشد یا در طلب خواب ~ المسجون
والی استغفی ربابی غشیة ۰ لعل خیالا منک یلقی خیالیا ۰ روزی شاه در مسجد بود درویشی
بر پای خاسته و در سر نان خواست کسی نیناداد شاه گفت کیست که پنجاه حج من بخرد
بهر نان بدین درویش دهد فقیهی نشسته بود بشنید گفت ایها الشیخ استخفاف بالشریعه گفت
هرگز خود را قیمتی ننهادم که از خود را چه قیمت نهم و هم وی گفته من غض بصره عن المحارم وامسک
نفسه عن الشهوات وعمر باطنه بدوام المراقبة وظاهره باتباع السنة لم تخطئ له فراسة ابو عثمان
حیری قدس سره از طبقه ثانیه است نام وی سعید بن اسماعیل الحیری النیشابوری است اصل وی
از ری است شاگرد شاه شجاع است و با ابو حفص حداد و یحیی معاذ رازی صحبت داشته بود امام
وقت بود استاد نیشابوریانست و با شاه شجاع از مرو به نیشابور آمد ابو حفص وی را گفت اینجا
بباید بود شاه را اینجا اشتغال و عیال دارد تو کسی نداری شاه باز گشت وی پیش ابو حفص بماند ابو حفص
برای وی مجلس نهاد در ماه ربیع الاول سنه ثمان و تسعین ومائتین برفته از دنیا و قبر وی در نیشابور است
وی را گفته جوانمردان که اند گفت ایشان که خود را نبینند و هم وی گفته الشوق من شعار المحبة وی را امام
و مقتدای ربانی گفتند و گفته اند ربانی آن بود که شاگردان را بگونه علم بپرورانند تا قوی شوند علم
معین را و وی چنان بود و در سخن ضعیف است اما در معاملات نیکوست و هم وی گفته الشهادة بالامر
من قلة المعرفة بالامر ذکریا بن دلویه رحمه الله تعالی کنیت وی ابو یحیی است از اهل نیشابور بوده
از شاگردان احمد حرب از جمله زهاد و متوکلان بوده و در لقمه نیک با احتیاط بوده است و از کسب خود

گفته که

گفت که

خوردی ابوعثمان حیری رحمه الله تعالی گفته است مرگ چون ابویحیی بیمراد را اندیشه مرگ نبود و اندیشه
بعد از مرگ هم نبود و وفات وی در سنه اربع وتسعین ومائتین بوده در نیشابور ذکریا بن یحیی
الهروی قدس الله تعالی سره از کبار مشایخ بوده و مستجاب الدعوات احمد حنبل رحمه الله تعالی گفته است
که زکریا از جمله ابدالست ابوسعید زاهد گفته است که زکریا را بدیدم و با او صحبت داشتم از جمله صدیقان
بود و وفات وی در هرات بود در رجب سنه خمس وخمسین ومائتین زیاد بن الکبیر الهمدانی
رحمه الله تعالی از همدان بوده و در صحبت جنید قدس سره بوده و فقیه و مستجاب الدعوات بوده [illegible]
الهمدانی رحمه الله تعالی گفته است که فتی در مسجد آدینه شدم زیاد را دیدم در محراب نشسته و دعا
استسقا می‌کرد هنوز دعا بآخر نرسیده بود که باران چنان بگرفت که بخانه نتوانستم رفت ابوعثمان
المغربی قدس الله تعالی روحه وی از طبقه پنجم است نام وی سعید بن سلام المغربی است شاگرد
ابوالحسین صائغ و نهروری است از ناحیت قیروان مغرب بوده سالها در مکه مجاورت کرده و آنجا سید
الوقت و یگانه مشایخ بوده آنجا دیرا تفقد افتاد و نیشابور آمد و در نیشابور برفت در سنه ثلاث وسبعین
و ثلثمایه و قبر وی در نیشابور است پهلوی ابوعثمان حیری و ابوعثمان نصیبی هر سه پهلوی یکدیگر [illegible]
صحبت داشته با ابوعلی کاتب و حبیب مغربی و ابوعمرو زجاجی و ابویعقوب نهرجوری را دیده بود
و صاحب کرامات ظاهر بوده و فراست تیز وی گفته که ابتداء در آمدن من درین کار آن بود که
من اسپی سگی داشتم و در کوهی نزدیک پیوسته شکار میکردم و کاسه داشتم چوبین که در آن
شیر میکردم روزی خواستم که از آن کاسه شیر خورم آن سگ بانگ بسیار کرد و برمن حمله کرد چنانکه
مرا از شیر خوردن باز داشت چون بار دوم قصد کردم که شیر بخورم باز برمن حمله کرد چون بار سیم
خواستم که بخورم سر در آن کاسه کرد و شیر را خورد و بگشت در ساعت آماس کرد و بمرد همانا که وی
دیده بوده که ماری سر در آن شیر کرده بود و خود را فدای من کرد چون از او دیدم توبه کردم و درین
و درین کار درآمدم شیخ الاسلام گفت قدس الله سره ابوالحسین کوشانی مرا گفت که ابوعثمان
مغربی گفت که آن روز که من از دنیا بروم فرشتگان خاک باشند ابوالحسین گفت چون وی برفت
من حاضر بودم در نشابور کس کس را نمیدید از بسیاری گرد شیخ الاسلام گفت که وی سی سال در مکه بود
در حرم بول نکرده بود حرمت حرم را ابوعثمان گفته یا یحیی هذا الامر الا برائحة الدم و هم وی گفته
الامساک حفظ الجوارح تحت الاوامر و هم وی گفته که صحبت توانگران بر صحبت درویشان
گزیند الله تعالی وی را بمرگ دل مبتلا کند و هم وی گفته العاصی خیر من المدعی لان العاصی ابدا یطلب طریق

توبة والمدعی یحیط ابدا فی حبال دعواه ابوطالب الاخمیمی رحمه الله تعالی از جمله مشایخ بوده و از وی
کرامات بسیار ظاهر شده ابوعثمان گوید که با ابوطالب در سفر بودم در راه از سباع خوف عظیم
پدید آمد و سباع بسیار بودند من گفتم سنگی می‌باید که گذشت ابوطالب شب آنجا مقام کرد و من
هیچ نخفتم از خوف و او بخفت پس مرا گفت چرا نخفتی گفتم از خوف سباع خوابم نیامد گفت مرا از خوف حق بود و از
هیچ چیز نترسد چون تو از سباع می‌ترسی بعد ازین با هم صحبت نداری و برفت وی گفته است در مناجات
الهی گرنه زبان بودی کرا زهره آن بودی که نام تو بر زبان راندی طلحة بن محمد الصباح النیلی رحمه الله تعالی
از کبار اصحاب ابوعثمان حیری است مات سنه ثمانین وثلثمایه ابوعثمان مغربی وی را گفت خواهی ترا پند
دهم که پنجاه سالست که خلق را پند دهم و نمی‌پذیرند گفتم خواهم گفت تهمت برگیر از خود و تهمت گیر
و تهمت از خلق برگیر تا جنگ برخیزد شیخ الاسلام گفت که صحبت با الله تعالی سه چیز است دیدن فضل او
و عیب خود و عذر خلق و این را چهارم نیست عذر خلق بیین که همه آن میرود که او میخواهد ایشان
زیر قدر و حکم او مضطرند و عیب خود بین تا منت یاد داری شیخ الاسلام گفت که ابوعثمان نصیبی گفت
که شبلی گفت که دست بر ابویعقوب مبدانی فرود آوردم در ان وقت که بمصر میرفتم گفتم جز که الله
هیچ سوی بخود رفتن تا وی گفت لعین ابوالعباس بن مسروق قدس الله سره از طبقه ثانیه است
نام وی احمد بن محمد بن مسروق است از اهل طوس است به بغداد ساکن شده و هم آنجا از دنیا رفت
در سنه تسع وتسعین ومائتین و گفته اند که در صفر در سنه ثمان وتسعین ومائتین الله تعالی اعلم جنید
قدس سره از وی حکایت کند از استادان ابوعلی رودباریست شاگرد حارث محاسبی و سری
سقطی و محمد بن منصور و محمد بن الحسین الرجالانی است با ایشان صحبت داشته از قدماء مشایخ بوده
و اجلاء ایشان شیخ الاسلام گفت که ابوالعباس مسروق بغدادی گوید که شب شنبه نشسته بودم و مادر
و پدر برمن میگریستی و صبی که من نماز آدینه آمده بودمی و از ایشان کی چیزی شنیده بودمی
سئل عن التصوف فقال خلو الاسرار مما منه بد وتعلقها بما لیس منه بد و هم وی گفته هر که ترک التدبیر عاش
راحة شیخ ابوالعباس گوره زن بغدادی رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت که وی گفت که نفس
خویشتن را مشغول کن بچیزی از آنکه ترا از شغل وی کند لقد طلب الفراغ [illegible]
الاسباب البلاء من الفراغ ابوعبدالله المغربی روح الله تعالی روحه از طبقه ثانیه است نام
وی محمد بن اسماعیل است کوینه که استاد ابراهیم خواص و ابراهیم بن شیبان کرمانشاهی ابوبکر رازی
بیکندیست [illegible] ابوعلی رازی مرد بیست و عمر ابوعبدالله صد و بیست و دو سال بوده و عمر استاد وی

ابوالحسین محمد بیست سال بود شاگرد عبدالواحد زید بصری بود و عبدالواحد زید شاگرد حسن
بصری است رحمهم الله تعالی و قبر ابو عبدالله بر سر کوه طور سینا است پهلوی استاد وی ابوالحسن
علی بن رزین و قبر رزین در زیر درخت خرنوب است گویند در سنه تسع و سبعین و مائتین برفته از دنیا شیخ الاسلام
گفت که هرگز وی تاریکی ندیده بود و آنجا که خلق را تاریکی بودی وی را روشنی بودی وی گفت بآن
خدای که ابو عبدالله مغربی بیافرید که اگر الله تعالی هر شهوت دارم همه باز بستاند مرا دوستر از آن
باشد که اکنون مرا گوید در بهشت شو این مثل آنست که علی بن ابی طالب کرم الله وجهه گفت اگر مرا
اختیار دهند که در بهشت شو یا در مسجد من در مسجد شوم که بهشت نصیب منست به نزدیک او و مسجد
نصیب او نزدیک من وقتی ابو عبدالله مغربی بر سر کوه با یاران سخن میگفت سخن بجایی رسید
که گفت بنده با وجدان نرسد تا یکی جو به که در وی مانده است سنگ از کوه بجنبید و پاره پاره می شد
و بهامون می آمد و وی گفته افضل الاعمال عمارة الاوقات فی الموافقات هم وی گفته ما نطقت
الی هذه الطائفة ولا عرفت ما نطقت ولابی عبدالله المغربی قدس الله سره
یا من بعد الوصال اذ نبا • کیف اعتذاری من الذنوب • ان کان ذنبی لدیک جمی • فاننی منه لا اتوب
و هم وی گفته ما رایت انصف من الدنیا ان خدمتها خدمتک وان ترکتها ترکتک هرگز از دنیا
منصف تر چیزی ندیدم اگر وی را خدمت کنی وی ترا خدمت کند و چون از وی اعراض کنی و طلب
خداوند بر دست گیری از تو بگریزد و اندیشه آن بر دولت تیا در دل پس هر که بصدق از دنیا اعراض
کند از شر او ایمن گردد و از آفت او رسته شود **ابو عبدالله النباجی قدس سره** نام وی سعید بن برید
است وی از قدماء مشایخ است از اقران ذوالنون مصری و از استادان احمد ابوالحواری ابو
عبدالله نباجی گفت الادب حلیة الاحرار و هم وی گفته لکل شیء خادم و خادم الدین الادب شیخ
الاسلام گفت که ابو عبدالله نباجی گوید که چشم بر دار که هیچ نشان روشنتر از وی نیست هم
ابو عبدالله گوید که موسی علیه الصلوة گفت الهی من ترا کجا یابم گفت چون قصد درست کنی مرا
یابی و کتانی گوید که چون قصد درست کردی وی را یافتی و حلاج گوید لا تعجب ان یکی کامست
شیخ الاسلام گفت آن یکی کامست تویی چون از خود در گذشتی باو رسیدی **ابو عبدالله الانطاکی
روح الله روحه** نام وی احمد بن عاصم الانطاکی است از اعیان قوم بوده است و از سادات
ایشان و عالم علوم شریعت عمری دراز یافته و با قدما صحبت داشته بود و اتباع تابعین را دریافته
و از اقران بشر و سری سقطی بوده و مرید حارث محاسبی بوده و صحبت فضیل بوده رسیده بود شیخ الاسلام

گفت که وی گفته که از همه کس از هیچ چیز حسد نیاید مگر از معرفت عارفان به معرفت الصمد نقی ابوعلی
دقاق گوید معرفه رهبة کقطرة و رهبة لا علیها تبقی ولا علیک تبقی معرفة رهبی چون بارات
آسمانی نه بهار را فنا دهد و نه تشنه را سیراب کرداند و هم انطاکی گفت انفع الفقر ماکنت متجملا
به راضیا انفع یعنی نیکوترین فقر آنست که تو بدان متجمل باشی و بدان راضی یعنی جمال خلق همه در اثبات اسباب
بود و جمال فقر در نفی اسباب و اثبات مسبب و رجوع با وی و رضا با حکام وی زیرا که فقر فقد سبب بود و
فقد وجود سبب و بی سبب حق بود و با سبب با خود پس سبب محل حجاب آمد و ترک اسباب
محل کشف و جمال فقر در جهان در کشف و رضاست و ناخوشی عالم در حجاب و سخط و این بیانی
واضح است در تفضیل فقر بر غنا والله تعالی اعلم **ممشاد الدینوری قدس الله تعالی سره** از طبقه
ثالثه است از بزرگان مشایخ طریقت و جوانمردان ایشان یگانه در علم و کرامات ظاهر و احوال نیکو
ابو یحیی جلا دیده بود وی و از مشایخ صحبت داشته و از اقران جنید و رویم و نوری و غیر ایشان بود گفته اند
در سنه تسع و تسعین و مائتین برفته از دنیا وی گفته که الله تعالی عارف را آینه داده است در هر گاه که
در آن نگرد الله بیند شیخ الاسلام گفته که بر او در دل و هم جایی است که جز وی نرسد چون بتفرقه رها
آن باز گردد بیاساید حصری گوید که دوش می اندیشیدم که مرا گاه گاه چنین تفرقه می بود حال مریدان
و شاگردان من چگونه خواهد بود اگر نه آن بودی که دانستم که او جای دارد در دل دوستان خود که
جز وی آنرا نگیرد و جز وی آنجا نگذرد و پاره پاره می شد ما بالی بعیون و ظنون القیتها
لی فی سری مراد ای وجهک فیها • و هم ممشاد گفت که جمل حالست که بهشت با هر چه در وست
بر من عرض میکنند و گوشه چشم بعاریت بآن نداده ام شیخ الاسلام گفت که در صحبت حضور او نگرستن
بغیر او نگرستن بدو و الله تعالی پیغمبر خود را صلی الله علیه و سلم میگوید ما زاغ البصر و ما طغی قل الله
ثم ذرهم و هم ممشاد گفت هرگز بر هیچ پیر نشده ام و سوال هیچ مراد از حالی با او شده ام با او خود
چه گوید و هم وی گفته همه معرفت صدق افتقار است بالله تعالی و هم وی گوید طریق الحق بعید والصبر
مع الحق شدید شیخ الاسلام گفت راه بحق دور است مگر او دست گیرد و صحبت و صبر کردن
و رو دشوار گذرانیدن با خداوند سخت مگر او مونس بود و هم ممشاد گفته هر که بر دوستی از دوستان
حق انکار کند عقوبت وی آنست که هرگز وی را آن ننهند که او داشته بود ذوالنون قدس سره
گفت هر که بر غره رزاقی که برزق زند انکار کند هرگز آنرا بصدق در نیابد یعنی بر اصل آن انکار کند
فرا از رزق وی چه رزق وی بر وی است نور ایست نکرد راست بین تا بهره یابی شیخ الاسلام

گفت که ابو عمرو گوید شاگرد ممشاد که روزی پیش ممشاد نشسته بودم جوانمردی از در خانه در آمد و [illegible]
اجازت خواست شیخ گفت توانی که صوفیان را بخانه بری و باز آنکه در میان نه شیخ بهانه می جست [illegible]
نکرد چون بیرون شد اصحاب گفتند شیخ هرگز چنین نکردی آن چه بود شیخ گفت او از این جوانمردان نیاید
وی در آمد آن از دست وی بشد اکنون می آید و چیزی نفقات می کند میخواهد که سرمایه خود را باز یابد
تا مهلا او زوال بیرون گفت این باز نیابد قال الشیخ ابو عبد الله الطاقی رحمه الله تعالی سمعت محمد بن خفیف
یقول رایت ممشاد الدینوری فی النوم کانه قائم رافع یدیه الی السماء و هو یقول یا رب القلوب یا رب
القلوب و السماء تدور فی راسه حتی وقعت علی راسه فانشقت و حمل ممشاد روزی ممشاد از در سرای
خود بیرون شد سگی بانگ کرد ممشاد گفت لا اله الا الله سگ بر جای بمرد و قال ممشاد ادب المرید فی التزام
حرمات المشایخ و خدمة الاخوان و الخروج عن الاسباب و حفظ ادب الشرع علی نفسه **حسن بن علی المسوحی**
قدس الله تعالی روحه کنیت وی ابو علی است گویند که از استادان جنید و ابو حمزه است اما از اقران ایشان
کان فی [illegible] اصحاب سری سقطی جنید گوید حسن مسوحی را چیزی گفتم در انس گفت و یحکم لو مات من
تحت السماء ما استوحشت اگر خلق همگی یکبار بمیرند مرا ملالت نیاید و وحشت نگیرد شیخ الاسلام گفت
محمد بن عبد الله گازر وی را بجایی تنها یافت [illegible] فراموش کرده بود وی را عذر میخواست
که من ترا فراموش کرده بودم گفت رنجه مشو که الله تعالی وحشت تنهایی از دوستان خود برداشته است
لسمنون المحب **شعر** علیک بالنفس بالتخلی فالعیش بالانس والتسلی **احمد**
بن ابراهیم المسوحی قدس الله سره کنیت وی نیز ابو علی است و هو من اجله مشایخ بغداد با سری سقطی
صحبت داشته و از وی روایت کنند و از حسن مسوحی نیز گفته اند که وی حج میکرد با یک پیرهن
در ردای وی و نعلین نگه نکرد با کوزه بردار وی و چون انگشت سیبی شامی در کوزه نهادی و بوی میکردی و از
میان بغداد تا مکه بآن بگذرانید وی گفته من فتح له شیء من غیر مسالة فرده و هو محتاج الیه احوجه الله
الی ان یاخذه مثله بمسالة **رویم بن احمد بن یزید بن رویم قدس سره** از طبقه ثانیه است کنیت او
ابو محمد است گفته اند که ابو بکر است و ابو الحسن و ابو شیبان نیز گفته اند بغیره رویم بغدادی است
که قرات از نافع روایت کند از بغداد است از اجله مشایخ آن فقیه بوده است و عالم بر
مذهب داود اصفهانی شیخ الاسلام گفت که رویم خود را شاگرد جنید میخواند اما از یاران
و بیست اما از وی و مهموی از رویم و دو بستر دارم که صد از جنید و ابو عبد الله خفیف گوید
که هرگز ندیده ام کسی که در توحید سخن نیکوتر گفت چنانکه رویم سئل رویم عن التصوف فقال

هو الذی لا یملک شیئا و لا یملکه شیء و قال ایضا التصوف ترک التفاضل بین الشیئین خود را در آخر عمر
میان دنیا داران پنهان کرد تا بآن شغل محجوب گشتی جنید گفت ما فارغ مشغولیم و رویم مشغول
فارغ شیخ الاسلام گفت رویم بزرگست تلبیس خود را بتوانگری و مهتری فرا نمودی و وکیل قاضی
بوده و ویرا جاه با لشکر بوده و حشم تمام ابو عمرو زجاج بخدمت جنید میکرد و ویرا گفت
بوده که زنهار نزدیک رویم نروی چون زجاج را عزم رفتن خاست با خود گفت از بغداد بروم
و رویم را ندیده باشم چون کسی بپرسد چه عذر آرم پنهان از جنید بوی شد و ویرا دید در جاه با لشکر و حشم
چون خلوت شد دختری که از آن وی بود نزدیک وی آمد رویم بو عمرو را گفت اصحاب تو میگویند چرا این شغل
را نگذاری و در میان [illegible] می چگونه ایم چرا این شغل کرد کان نشاند تا بیاموزم ایشان را خبر کنم آنچه از
وی یافتم و ایشان را علم توحید گویم شیخ الاسلام گفت که جنید را میگفتند یاران او را چون
بو عمرو پیش جنید آمد وی را آگاه کرد بوده که وی به نزدیک رویم رفت گفت همین بگوی چون وی دید
ویرا گفت سخت بزرگوار گفت الحمد لله از بیم ترا میگفتم بوی مرو تا به که بدان سیرت و تلبیس
ویرا ببینی ترا چشم تو نیابد مایه خود بباد دهی الحمد لله که نیکو دیده مردی بزرگست در فنون علم
مذکورست که رویم گفت من قعد مع الصوفیه و خالفهم فی شیء مما یتحققون به نزع الله نور الایمان
من قلبه وقتی کسی رویم را چیزی گفته بود و از آن خشم وی با کس گفت بدانی که می آرم که پای تا بسر
در سر بنده ام و بیازار سر آیم و باک ندارم ابو عبد الله خفیف بوی شد چون باز گشت رویم دست
بر کتف وی نهاد و گفت ای پسر هو بذل الروح فلا تشتغل بترهات الصوفیة گفت کار جان
فدا کردن است نه بترهات صوفیان مشغول شوی شیخ الاسلام گفت بذل روح نه آن
بود که بفرا شوی ترا باک شده آنست که با الله تعالی بهر جان خود منازعت در نگیری جان و تن
در کار او کنی و هنوز بر خود باقی کنی یا که هیچ رنج که از و بتو رسد تنگدل نشوی [illegible] دیگری کسی
نزدیک وی در آمد و ویرا گفت کیف حالک وی گفت کیف حال من کان دینه هواه
و همته دنیاه لیس بصالح تقی و لا بعارف نقی چگونه باشد حال کسی که دین او هوای او بود
و همت او دنیا او نه نیکوکاری از خلق رسیده و نه عارفی بود از خلق گزیده و این عبارت عیوب
نفس است و همانا که در جواب تحقیق حال [illegible] اشارت کرده است و نیز روا بود که
در آن وقت وی را باد و با دیگر گذشته باشد از وصف احوال خود عبارت کرده است و الله اعلم صفت
[illegible] و سئل رویم عن الانس فقال ان تستوحش من غیر الله حتی من نفسک و سئل عن المحبة فقال

المانعة فی جمیع الاحوال و انشد ولو قلت لی مت مت سمعاً وطاعة وقلت لداعی
الموت اهلاً و مرحبا وقال الرضا استلذاذ البلوی فی الیقین بالمالک شیخ الاسلام گفت
پس از خراز رویم را مه نهادی پس جنید نوری را رویم گفت بیست سال کمر را بستم که
هیچ چیز دلی در خاطر من نگذشت مگر بعد از آنکه حاضر شده و هم وی گفته اخلاص آنست که دید
تو از عمل تو مرتفع شود یعنی عمل را از خود نبینی و نه دانی و هم وی گفت که فتوت آنست که برادران
خود را معذور داری در هر ذلتی که از ایشان واقع شود و با ایشان چنان معامله نکنی که از ایشان عذر باید
خواست و هم وی گفت اذا وهب الله لک مقاماً فعالاً فاخذ منک المقال و ترک علیک الفعال
فلا تبال فانها نعمة و ان اخذ منک الفعال و ترک علیک المقال فنح فانها مصیبة و ان اخذ منک
المقال والفعال فاعلم انها نقمة و هم وی گفته فقر را حرمتی است و آن ستر و اخفا و غیرت است
هر که آن را کشف کرد و با خلق نمود اهل فقر نیست و ویرا در فقر کرامتی نی و هم وی گفته من علم الحکیم ان
یوسع اخوانه فی الاحکام و یضیق علی نفسه فیها فان التوسعة علیهم اتباع العلم والتضییق علی
نفسه من حکم الورع و هم وی گفته ادب المسافر ان لا یجاوز همته قدمه و حیث ما وقف قلبه یکون منزله

یوسف بن الحسین الرازی قدس الله تعالی سره از طبقه ثانیه است کنیه او ابو یعقوب است شیخ ری و
جبال بوده و در وقت خویش امام بوده در این طایفه را اما می شکوه و تلبیس طریق ملامت داشته
مردمان را بر خویشتن بشورانیدن و قبول ایشان بخود بشکستن و ویران کردن و خود را از چشمها بیفکندن
خدمت کرده ذوالنون مصری است و با ابوتراب نخشبی و یحیی معاذ رازی و غیر ایشان صحبت داشته رفیق
ابوسعید خراز بوده در سفرها و ویرا مکاتبات با جنید سخت نیکو و بسیار گفته که ... بر رفته
از دنیا در وقت مردن گفت الهی خلق را با تو خواندم بجهد و جهد خواندم با خود بکردم از بهر آنکه بخشش
از ایشان پس برفت ویرا بخواب دیدم گفتند حال تو چیست گفت الله تعالی مرا گفت آن سخن را باز گوی
بازگوی گفتم گفت ترا بتو بخشیدم شیخ الاسلام گفت دانی که چرا گفت ترا بتو بخشید میان تو و خود
و او واسطه در نیاورد که میان او و دانا وسیلت و واسطه هم اوست شیخ الاسلام گفت کرد یاران همه
که یکدیگر باز دارید که شما را هی با هم هم از شما آید میان ایشان ترجمه و وسیله هم ایشان اند یوسف بن
الحسین گفت به نزدیک ذوالنون رفتم بمصر چون ویرا دیدم موی بر اندام من برخاست بن گریست
و گفت از کجایی گفتم از ری گفت بر تو زمین تنگ شده بود که بمصر آمدی گفتم آمدم تا خدمت تو ادب یابم گفت
دور باش از آنکه دروغ گویی با خیانت کنی گفت یا بنی بیع حالک مع الله لا یشغلک عنه شاغل ولا اشتغال

یا یقول الحق منک فانهم لن یغنوا عنک من الله شیئا و اذا صحت حالک مع الله ارشدک الطریق
الیه و اقتد بسنة النبی صلی الله علیه وسلم و لی بر العلم و ایاک ان تدعی فیما لیس لک فیهلکک علامة المریدین
الا الله تعالی و هم وی روزی از ذوالنون طلب وصیت کرده گفت ایاک ... الاوراد المشغلة فان النفس
تالف و انظر ما فیه مخالفة نفسک من صیام او فطر فاعملها فان فی متابعة النفس شیئا طاعة کانت
او معصیة فتنة فما الفت النفس شیئا الا و فیه بلا و خطر نیز ذوالنون مصری وصیت کرده است و برا
فقال لا تسکن الی مدح الناس ولا تجزع من قبولهم و ردهم فانهم قطاع الطریق واسکن الی تحقق
من الله الیک سرا و علانیة و یوسف بن الحسین گفته الخیر کله فی بیت و مفتاحه التواضع و الشر کله فی بیت
و مفتاحه الکبر و هم یوسف بن الحسین گوید از ذوالنون جدا شدم ویرا گفتم مرا وصیتی کن گفت ترا خدا
از بیخ خلق دریغ مدار و تا توانی دل خود را جز برای الله تعالی مدار و فرمان الله را گرامی دار تا او ترا گرامی دارد

عبدالله بن حامد قدس الله سره شیخ الاسلام گفت که وی خال یوسف یوسف بن الحسین است از مستعدان
مشایخ بوده و از اقران ذوالنون و صحبه ذوالنون یوسف بن الحسین میگوید که از مصر می آمدم از پیش ذوالنون
روی بری نهاده چون به نهاوند رسیدم خال من عبدالله حاضر آنجا بود می خواست که بحج رود نزدیک
وی شدم گفت از کجا می آیی گفتم از مصر بری میروم میخواهم که مرا وصیتی کنی گفت نه پذیری گفتم تا پذیرم
کی پذیرم گفت نه پذیری گفتم باشد که بپذیرم گفت دانم که نه پذیری گفتم بود که بپذیرم گفت چون
شب در آید برو و کتب خویش و هر چه از ذوالنون نوشته در دجله انداز گفتم ببینیم تا آن شب
مرا از اندیشه خواب نبرد و مرا از دل برنیامد و دیگر روز ویرا گفتم ببینیم ... گفت نه گفتم
گفتم ترا که نه پذیری گفتم چیزی دیگر بگوی گفت هم نه پذیری گفتم بپذیرم گفت چون بری شوی نیکو که ذو
النون را دیدم و از آن باز اری سازی یوسف حسین گفت چند شیم هم شب می اندیشیم این بر من صعب تر
می آید از گفت پیشینه دیگر روز ویرا گفتم این بر من صعب تر می آید گفت گفتم که نه پذیری آخر گفت ترا
کمتر از آن چاره نیست گفتم کو می گفت چون بخانه باز شوی خلق را با خود مخوان که با او میخوانم و جان گنج
... الله تعالی دهیاد تو بود شیخ الاسلام گفت الله تعالی با موسی علیه السلام گفت ای موسی جان کن که
... زبان تو با دشمن بود و هر جا که شوی گذر تو بر من بود ابوعبدالله ناجی یوسف بن الحسین
گفت جهان از صادقان و راستان خالی شده است اگر توانی صدق را لازم گیر در جمیع احوال
خود و بدان که در زهره مردان این راه نیایی و قرابت ایشان نیابی با آنکه رقم همه جهان بنشوی
و از خاص بندگان الله تعالی نگردی مگر بعد از مهاجرت و مفارقت خلایق یوسف بن الحسین گوید

کرد سخن مجلس آن نفع نرسانید که سخن ابو عبد الله نباجی زیرا که مرا دلالت کرد باسقاط جاه و من
آنرا قبول کردم ثابت الخباز رحمة الله تعالی از قدماء مشایخ است با جنید و رویم صحبت داشته
است و طریقت از ایشان گرفته و پیوسته حکایت از ایشان گفتی ابو ثابت الرازی رحمة الله تعالی
از مشاهیر علماء و قراء و فقراء بوده وی گفت وقتی در مسجدی نشسته بودم و کودکی را قرآن تعلیم
میکردم یوسف بن الحسین آنجا بگذشت مرا گفت شرم نداری که مخنثی را تعلیم قرآن میکنی من
گفتم سبحان الله کودکی خورد بهشتی را چنین میگوید پس بر نیامد که آن کودک با مخنثان در هم
بخدمت وی رفتم و ارادت کردم سمنون بن حمزه المحب الکذاب قدس الله سره از طبقه ثانیه
است امام اهل محبت کنیت وی ابو الحسن است و گفته‌اند ابو القاسم خود را کذاب لقب
نهاده بود تا کذاب گفتندی باز نشکستی یگانه بود در علم محبت هم عصر از آنکه با سری سقطی و محمد
بن علی القصاب و ابو احمد القلانسی صحبت داشته بود و از اقران جنید و نوری است پیش از
جنید برفت از دنیا و بعضی گفته اند پس از وی وی گفته محبت بنده را صافی نشود تا از خشتی بر همه عالم
تنهد و هم وی گفت اول وصال العبد للحق هجرانه لنفسه و اول هجران العبد للحق مواصلته لنفسه روزی
سمنون بر کنار دجله دید شاخ چوبی را بران خود میزد و این ابیات میخواند ران وی پاره شده
بود و خون میرفت وی آگاه نی — کان لی قلب اعیش به • ضاع منی فی تقلبه
رب فاردده علی فقد • ضاق صدری فی تطلبه • و اغث ما دام بی رمق • یا غیاث المستغیثین
گویند روزی سمنون این دو بیت برخواند — ترید منی اختبار سری
وقد علمت المراد منی • ولیس لی فی سواک حظ • فکیف ما شئت فاختبرنی • در حال
باحتباس بول مبتلا گردید جزع میکرد و صبری نبود آن شب جمعی از اصحاب وی در خواب دیدند
که سمنون دعا و تضرع میکند و از خدای تعالی شفا میخواهد چون سمنون آنرا دانست که مقصود از آن
تادیب با ادب عبودیت است و اظهار عجز به ستر حال کرد و بمکتبها می‌گشت و با کودکان میگفت ادعوا
لعمکم الکذاب شخصی برا دید سر در کشید بعد از ساعتی سر برآورد و زفیر کرد و این بیت بخواند
— ترکت العواد علیلا لعاد • و سرت قومی خالی الفؤاد • ابو احمد قلانسی گفته که ورد سمنون
در هر شبانروزی پانصد رکعت بود و هم وی گفته که مردی در بغداد چهل هزار درم بر فقرا انفاق کرد
سمنون گفت یا ابا احمد ما را استطاعت این نفقه نیست برخیز تا بگوشه باز رویم و بهر درمی یک
رکعت نماز بگذاریم پس بمداین رفتیم و چهل هزار رکعت نماز کردیم غلام الخلیل شخصی بود مرائی خود را

پیش خلیفه صوفی گری معروف ساخته بود و همواره از مشایخ و درویشان سخنان ناخوش بخلیفه رسانیدی
تا ایشان مهجور شوند و اعتبار وی بیفزاید روزی زنی را چشم بر سمنون افتاد و خود را بر وی عرض
کرد سمنون التفات ننمود آن زن نزدیک جنید رفت و گفت سمنون را بگوی تا مرا بزنی کند
جنید را آن ناخوش آمد وی را زجر کرد و آن زن پیش غلام الخلیل رفت و تهمتی چنانکه زنان نهند بر سمنون
نهاد غلام الخلیل سعایت بر دست گرفت و خلیفه را بر وی متغیر کرد امید نیز بود تا وی را بکشد چون
سیاف را بیاوردند خواست تا بقتل وی فرمان دهد زبانش بگرفت گفتن آن تاخیر کرد و آن شب
خلیفه را بخواب نمودند که زوال ملک تو در زوال حیات اوست دیگر روز او را بخواند و عذر خواست
و انشد ابو فراس لسمنون المحب — و کان فؤادی خالیا قبل حبکم • و کان بذکر الخلق یلهو و یمزح
فلما دعا قلبی هواک اجابه • فلست اراه عن فنائک یبرح • رمیت ببین منک ان کنت کاذبا
و ان کنت فی الدنیا بغیرک افرح • وان کان شیء فی البلاد باسرها • اذا غبت عن عینی بعینی یملح
فان شئت واصلنی وان شئت لا تصل • فلست تری قلبی لغیرک یصلح • [illegible] قدس الله سره
از اهل الجبل است از اقران مظفر کرمانشاهی در صحبت یکدیگر بمکه رفتند و مروی در پیش مظفر
در پس بود و سیده زن مظفر در پیش ایشان و هم در مکه رفتند از دنیا رحمهم الله تعالی ابو عبد الله مغربی گوید
که شیخ جوانمردی ندیدم از جوانمردان چون مروی شیخ الاسلام گفت که وقتی بتماشا بیرون شده
بود با جمعی از درویشان این دو بیت برخواندند — و سنا برق نفی عنی الکری
لم یزل یلمع لی من ذی طوی • منزل سلمی به نازله • طیب الساحة معمور الفنا • وی نعره زد و شهید
و بایکی چند بزد وقتی شوریده و باز گشت من تماشا خود نکردم عمرو بن ابی الوثابة رحمة الله تعالی
کنیت وی ابو الاصبع شیخ الاسلام گفت که در کتاب احمد بن ابی الحواری دیدم که وی شیخ بود
بمکه و بنام از دنیا برفته وی را بخواب دیدند و احوال وی پرسیدند گفت حاسبونی فدققوا
ثم منوا فاعتقوا شما را با من در گرفتند خرده خرده پس منت نهادند و یکبار بگذاشتند میمون المغربی
قدس الله روحه و هو من اهل المغرب و کان من السیاحین و هو من قدماء المشایخ و کان رافق ابا حمزة
البغدادی فی الاسفار و کان صاحب آیات و کرامات وی سیاه بود چون در سماع در آمدی هیچ
شدی وی را گفتند که حال تو در سماع میگردد گفت اگر شما نیز از آن آگاه باشید که من آگاهم حال شما هم
بگردد و حکایت کان معه جراب کلما اراد شیئا ادخل یده فیه واخرجه منه سعدون المجنون رحمه الله تعالی
عطاء بن سلیمان گوید وقتی در بصره قحط افتاده بود و مردمان باستسقا بیرون شده بودند من با ایشان بودم

در میان گورستان آوازی شنیدم باز نگریستم سعدون مجنون را دیدم در اطاقی از آن گورها
دست بر زانوی خود میزد و با خود چیزی میگفت پیش وی رفتم و سلام کردم گفت علیک السلام
من کشف عنک العطایا پس گفت این چه انبوهی است تنفخ فی الصور ام بعثر من فی القبور گفتم نه باران
که تنگی افتاده گفت تو با ایشان آمده گفت مطلب سماوی ام مطلب خاکی گفت خواهی که من آب
بخواهم گفت خداوندا بآن راز دوشینه من بر تو که باران فرستی باران در ایستاد و گفت ای عطا انهم
مردکه نازانند بناید شد **عطار بن سلیمان قدس الله تعالی سره** از زهاد بصره است بزرگ
وقت خود بوده روزی بیمار بود در آفتاب خفته وی را گفتند چرا سایه نیایی گفت میخواهم که اب
اگر گامی نرسیم که مرا گویند که در راحت نفس خود گام بر گرفتی **علی بن سهل بن الازهر**
الاصفهانی از طبقهٔ ثانیه است کنیت او ابوالحسن است از قدما مشایخ اصفهان است
شاگرد محمد بن یوسف البناء است از اقران جنید بوده و میان ایشان مکاتبات و رسالات بوده
با ابوتراب نخشبی صحبت داشته و کان له همة عظیمة مما کان لیمتنع عن الاکل و الشرب عشرین یوما
بیبیت فیها فانما تماها بعد ان کان نشوه نشوا ابناء النعمة و المترفین وی گفته ما اخلفت فقط الا اهلی
و شاهین وقتی عمرو بن عثمان مکی را بمکه سی هزار درم وام برآمد باصفهان آمد بنزدیک علی سهل
اصفهانی تا وی را یاری دهد علی سهل وام وی را معلوم کرد که چند است نقد کرده بمکه فرستاد و وی
آگاه نکرد پس او را بنواخت و کیل او کسی کردی چیز گفت ولی از وام برآید بشه چون بمکه رسید
وام را باز داد و یافت بر آسود شیخ الاسلام گفت دانی که علی سهل چرا چنین کرد از بیم عذر خواستن
و باز شکر گذاردن که هیچ آزادمرد و از ابر نتابد علی سهل گوید روا نیست پیش ما که این طایفه را
درویش خوانند که ایشان توانگرترین خلقند شیخ الاسلام گفت حق سبحانه و تعالی کرجامعه اگر
مدینه داران داد از جاه بیرون شان داد و طعام پاکیزه با ایشان داد و لذت طعام بدرویشان
داد و هم علی گفت اعاذنا الله و ایاکم من غرور حسن الاعمال مع فساد بواطن الاسرار و هم وی گفته
التصوف التبری عمن دونه و التخلی عمن سواه و پرسیدند از وی حقیقت توحید گفت قریب
من الظنون بعید من الحقایق و انشد لبعضهم **شعر** فقلت لاصحابی هی الشمس ضوءها
قریب و لکن فی تناولها بعد • شیخ الاسلام گفت که علی سهل را گفتند روز بلی را یاد داری
گفت چون ندارم گوئی که دی بوده و بعضی این سخن را با بوجعفر محمد بن فاذه که وی نیز از شاگردان
محمد بن یوسف البناست نسبت کرده اند چنانکه در کتاب سیر السلف مسطور است و می تواند بود

که این سخن از هر دو بزرگ واقع شده باشد و می تواند بود که یکی از نام فلان را سهوی افتاده باشد
شیخ الاسلام گفت درین فصل است صوفی رازی در نزد اجه بود و آن روز را هنوز شب نیامده
صوفی مرا از وی رست و کان علی بن سهیل یقول لیس موتی کموت احدکم انما هو دعاء و اجابة ادعی
فاجیب فکان کما قال کان یوما قاعدا فی جماعة فقال لبیک فوقع **محمد بن یوسف بن معدان البناء قدس الله تعالی سره**
کنیت او ابوعبدالله است گفته اند که وی از سیصد شیخ کتبت حدیث کرده بود پس ارادت
طریقت انقطاع بر وی غالب شد و بنوبت مکه بیرون رفت و بادیه را بقدم تجرید قطع کرد و گفته اند
که وی در روز بعمل بنائی مشغول بودی از انچه حاصل کردی کفری بنفقه خود صرف کردی و باقی
را بفقرا تصدق نمودی و با وجود کسب و عمل هر روز یک ختم قرآن کردی چون نماز خفتن بگذاردی بسوی
کوه رفتی تا صبح آنجا بودی و بسیار میگفتی خداوندا یا مرا آشنائی و معرفت خود روزی کن یا کوه را فرمان
ده تا بر سر من فرود آید که بی آشنائی و شناسائی تو زندگانی نمیخواهم و وی گفته چون بمکه در آمدم دیدم
پیران در مقام ابراهیم نشسته اند نزدیک با ایشان نشستم قاری خواند بسم الله الرحمن الرحیم بر دل من
چیزی واقع شد فریادی کردم پیران قاری را گفتند خاموش کن پس مرا گفتند ای جوان ترا چه بود
که فریاد کردی چندین قاری یک آیه نا خوانده گفتم باسمه قامت السموات و الارض و باسمه قامت
الاشیاء و کفی به بسم الله سماعا همه پیران برخاستند و مرا در میان خویش نشاندند و گرامی
داشتند و هم وی گفته که در مکه بسیار دعا میکردم که یا من دل مرا بجود آشنائی و شناسائی ده یا جان
مرا بستان که مرا بی شناخت تو بجان حاجت نیست در خواب دیدم که گوینده میگوید اگر این میخواهی
یک ماه روزه دار و با کس سخن مگوی پس بزمزم در آی و حاجت خواه چون ماه تمام شد بزمزم در آمدم
و دعا کردم لم تقطی از چاه زمزم گفت یا ابن یوسف اختر من الامرین واحدا ایهما احب الیک العلم مع
الغنی و الدنیا ام المعرفة مع القلة و الفقر گفتم المعرفة مع القلة و الفقر پس از چاه زمزم آواز آمد که قد اعطیتک
گویند که جنید قدس سره بفضل و کمال وی قایل بود و در سالی که شیخ علی سهل اصفهانی وی را بنامه
نوشته بوده است که سل شیخک ابا عبدالله ما الغالب علیک پس علی بن سهل از وی سوال کرد
گفت بنویس بوی که والله غالب علی امره **محمد بن فاذه رحمه الله تعالی** کنیت او ابوجعفر است
شاگرد ان محمد یوسف بناست کان مجتهدا قویا فی العبادة سخیا فی البذل و العطیة هر روز سه ختم
قرآن کرد داشته وی را از برد هیرت بسیار رسیده سالها بر محمد بن یوسف و عیال او نفقه کرده
چنانکه وی خواسته دوستی داشته وی را فرموده بود که ما یحتاج وی را میخرید و بمنزل وی میبرد

و وی را گفته بود که هیچکس را ازان آگاه نکند چون چند سال برین گذشت محمد بن یوسف
درگذشت وی را الحاح تمام کرد که بگوی چه کس است که این کفایت مؤنت عیال من میکند
گفت محمد بن فاذه گفت جزاه الله عنی افضل الجزاء و عزیزی که در میان زمستان بر محمد بن فاذه
درآمد او را دید با یک پیرهن نشسته گفت یا ابا جعفر سرما نمی‌یابی گفت دست خود بیار و بگوی
لا اله الا الله دست خود در زیر پیرهن او درآوردم و گفتم لا اله الا الله دیدم که از گرمی عرق
میکرد **سهل بن علی المروزی** رحمة الله تعالی وی بود که در سرای عبد الله مبارک
این کنیزکان طرب آهسته کرد چرا بر بام کرد چرا از بام فرو نخوانی ابن المبارک گفت چنین کنم
چون بیرون شد گفت بکوشید و وی را دریابید که هم اکنون میرود از دنیا اگر او بام من بدید خود رفت
که بدیده وی درستاد انداز بهشت که بر بام من هیچ کنیزک نبود و وی دروغ نگوید چون از سرای
بیرون رفت عالی جان بداد و سهل بن علی مروزی را پرسیدند که از نواختها الله تعالی که بنده را
بران بنوازد کدام است گفت فراغت دل مصطفی صلی الله علیه و سلم فرمود نعمتان مغبون فیهما
کثیر من الناس الصحة والفراغ و هم سهل علی گوید الفراغ بلاء عظیم البلاء یا شیخ الاسلام گفت که کسی که تقوی بر وی
غالب نباشد وی را شغل به از فراغت باشد با فراغت وی را بلا بنی نجیز و اما آنکه متقی بود و صاحب
ورع و خداوند دل وی را فراغت ملکی بود بی بها فراغت دل خانه صحبت حق است سبحانه و در وی
وکان ابن کارنج حج گوید که مرگ او را طریق عزم بنشت او را برزیارت روی نیست **علی بن حمزة
الاصفهانی الحلاج رحمه الله** شیخ الاسلام گفت که وی نه حلاج بود چون حسین منصور شاگرد محمد بن یوسف
بنا بوده باصفهان علی بن حمزه گفته است که هرروز کاری نزدیک محمد بن یوسف بنائی بودم
باصفهان با وی می‌نشستم و او در علم حلال چیز درو زن فراوان گفتی از حکایات و من می‌نوشتم وقتی
از نزدیک وی بحج شدم چون باز گشتم به بصره رسیدم خبر وفات محمد بن یوسف به بصره رسید
رسیدم که صفت نتوان کرد و گفتم اصفهان مرا برنتابد به بصره نشستم نزدیک شاگردان سهل
تستری و ایشان از وی حکایات میکردند و از سخنان وی چیزی باز میگفتند و وقتی که سخنی رفتی که مرا
خوش آمدی و از کسی خواستمی که برای من بنوشتی که من نابینا بودم روزی بر کناره آب طهارت میکردم
هرچه نوشته بودم از آستینم در آب افتاد و تباه شد رنجی بمن رسید عجب صعب که بروزگار
دراز جمع کرده بودم آن شب سهل تستری را بخواب دیدم مرا گفت ای مبارک رنجه شدی که دفترها
نو در آب افتاد گفتم آری ای استاد گفت حق دوستی آن سخنان و حق الله از خود طلب کنی حق

دوستان او گفتم ای استاد مرا طاقت این نیست در این سخن بودم که مصطفی صلی الله علیه و سلم را
دیدم که می‌آمد با جماعتی از یاران از اصحاب صفه چون من آنرا بدیدم از شادی پیش مصطفی صلی الله
علیه و سلم دویدم در روی من بخندید گفت جزاک الله خیرا ابن صدیق را یعنی سهل تستری را که دوستی این طایفه
و این سخنان بعین حقیقت باز می‌دانست که مصطفی صلی الله علیه و سلم آمده بود که باهل
این سخن گوید سهل گفت استغفر الله یا رسول الله مصطفی صلی الله علیه و سلم بخندید از شادی آن بیدار
شدم شیخ الاسلام گفت که دوستی این کار این کار است نزدیکست که انکار برین کار از بین کار
بود که از حقیقت هیچ چیز مجاز نرود غلام الخلیل در آخر عمر مجذوم شد یکی از بزرگان این طایفه شنید گفت
یکی از نار رسید که آن منصور فرمت در وی بسته است و نیک نکرده که او منازع این طایفه بود
که اعمال ایشان بر وی بجای می‌میگرفت بد اندیشی شد و بدین سخن با غلام الخلیل گفتند از ان توبه
کرد و مرجع داشت پیش مشایخ فرستاد قبول نکردند که انکار این طایفه اطراف مرو را توبه
رساند کسی که اقرار داشته باشد خود چون بود **علی بن شعیب السقا قدس الله سره** از جهره نشابور
بوده با ابو حفص صحبت داشته بود و پنج حج گذارده بود همه از نشابور احرام بسته بود و در زیر میزاب
دو رکعت نماز گذارده وی را گفتند این نماز چیست گفت لیشهدوا منافع لهم منافع منت
از حج من باو و قصه اندیشه کردن وی در قرب الله تعالی و غایب گشتن وی از خود سیزده روز
در بیان احوال ابو حمزه بغدادی گذشت شیخ الاسلام گفت از قرب الله تعالی بخود اندیشیدن هجرت
و خند لیشیدن حجابست **علی بن موفق البغدادی رحمة الله تعالی** از قدماء مشایخ عراق بوده سفر بسیار
کرده ذوالنون مصری را دیده بود شیخ الاسلام گفت که وی را شصت و اند حج آرند وقتی حج کرده بود و با خود
می‌گفت تا سفر می‌شوم و نمی‌دانم که دل من وقت من خود در چه کارم آن شب حق تعالی را بخواب دید
و وی را گفت یا علی بن موفق تو بخانه خویش خالی کسی را که بخوانی کرم ما را خواستی بخواندی و دنیا و در وی
وی گفت که خداوندا اگر من ترا از بیم دوزخ می‌پرستم در دوزخ فرود آر و اگر بامید بهشت می‌پرستم
هرگز مرا بانجا جای مده و فروغ آن بمن مرسان و اگر بمهر می‌پرستم یک دیدار بنمای و پس از آن هرچه خواهی میکن
ابو احمد القلانسی قدس الله تعالی سره وی از قدماء مشایخ است نام وی مصعب بن احمد البغدادی
است گویند که اصل وی از مروست از اقران جنید و رویم بوده و فی التاریخ حج ابو احمد القلانسی
سنة سبعین و مایتین و مات بمکه بعد انصراف الحاج قبیل ابو احمد القلانسی گفته که روزی در میان قومی
بودم گفتم که از اران من در میان سخن از خصم بپرسید که تو گفتی آن من شیخ الاسلام گفت نه او بسته در میان

صوفیان که گویی از آزار من با نعلین من از ادب ایشانست که خود در او میان یاران چیزی بینند
مگر بعد زیارت مزار شیخ سیروانی گوید که چون صوفی گوید که نعلین من با آزار من می باید که در وی نگری
یعنی که این از ملک نباشد چون احمد قلانسی بیمار شد و محتضر گشت گفت خداوندا اگر مرا نزد تو
هیچ قدری بودی مرگ عزیز بن التنزلین بودی صورتی واقع شد و برا در محفه بردن آوردند که جای
دیگر برند و در راه بمرد **ابوالغریب الاصفهانی قدس الله سره** از محققان بود و صاحب آیات و کرامات
در عشق بعین جمع رسیده بود و او را حلولی خواندند شیخ ابوعبدالله خفیف او را دوست داشتی
و با او مزاح کردی وقتی در سرا ارادر زند کلاه خود نوبت گشت یاران خود را پیش خود خواند
و گفت از بهر خدا مرا بشما یک حاجت روا خواهید کرد گفتند آری بگوی گفت چون مرا اینجا
مرگ آید مرا در گورستان کافران دفن کنید یاران متحیر گشتند که این چیست گفت خداوندا گفت
بودم که اگر مرا نزد یک تو هیچ قدری هست مرا بطرطوس مرگ ده اکنون اینجا می میرم دانستم که مرا
نزد یک وی هیچ قدری نیست عنقریب در وی آثار صحت پدید آمد و برخاست بطرطوس شد
و آنجا برفت یکی از این طایفه گوید که بر ابوالغریب آمدم در طرطوس هر دو ران وی آماس کرده بود
و از سرون وی نیز آن شکافته بود و ریم و خون بسیار میرفت حالتی عجب داشته یکی از وی
برسید که چونی گفت چنین که می بینی اما هنوز نگفتم که مصطفی **ابوعبدالله القلانسی قدس سره**
وی از کرام قوم و بزرگان این طایفه است وی گفته که در بعضی سیاحات خود در کشتی نشسته
بودم باد برخاست طوفانی عظیم شد اهل کشتی بدعا و تضرع درآمدند و نذرها کردند مرا گفتند تو نیز
نذری کن گفتم من از دنیا مجردم چه نذر کنم الحاح بسیار کردند گفتم با خدای تعالی نذر کردم که اگر از این ورطه
خلاص یابم هرگز گوشت فیل نخورم گفتند این چه نذر است که میکنی هرگز کسی گوشت فیل خورده است
گفتم همچنین در خاطرم افتاد و خدای تعالی بر زبان من گذرانید ناگاه کشتی بشکست من با جماعتی در
کنار افتادم و چند روز گذشت که هیچ نخورده بودیم در میان آنکه نشسته بودیم ناگاه فیل بچه پیدا شد وی را
بگرفتند و بکشتند و از گوشت وی بخوردند و بر من عرض کردند گفتم من نذر کردم که گوشت فیل
نخورم الحاح کردند که مقام اضطرار است نقض عهد رخصت فرمانه بردم و از خود برگشتم چون
چیزی نخورده بودند در خواب شدند هنوز ایشان در خواب بودند که مادر آن فیل بچه آمد و بوی می‌کشید
تا باستخوانهای خود رسید از بوی کرد و بعد از آن آمد و آن مردمان را بوی کردن گرفت از هر کدام
که بوی آن می یافت از زیر دست و پای می مالید و می کشت تا همه را بکشت پس بسوی من آمد

و مرا بوی کرد و تا دیری و از من هیچ بوی نیافت پشت بجانب من کرد و بخرطوم خود اشارت بمن کرد
که سوار شو من در نیافتم پای خود را بالا داشت دانستم که میخواهد که سوار شوم سوار شدم پس
اشارت کرد که راست بنشین راست بنشستم و در رفتن آمد بشتاب تمام تا آورد مرا در شب
بموضعی که زراعت و سیاهی می نمود و اشارت کرد که فرود آی فرود آمدم بازگشت بشتاب تر
از نخستین چون بامداد کردم جماعتی پیدا شدند و مرا بخانه خود بردند ترجمان ایشان حال من برسید قصه را
باز گفتم مرا گفتند میدانی که از آنجا که ترا آورده است تا اینجا چند راه است گفتم نه گفتند هشت
روزه راه است که ترا بیک شب آورده **ابوعبدالله الجلا قدس الله تعالی سره** از طبقه ثانیه
است نام وی احمد بن یحیی الجلاست و گفته اند که محمد بن یحیی احمد در شهرت بغدادی الاصل
است اما برمله و دمشق بوده از اجله مشایخ شام است شاگرد ابوتراب نخشبی و ذوالنون مصری
و از آن پدر خود یحیی الجلا و با ابوعبید بسری بوده و صحبت یافته استاد و فقیه بوده عالم بود و صاحب
ورع و شیخ ابوالخیر تیناتی ابوعبدالله جلا را دید که در هوا میرفت و شیخ ابوالخیر او را زد و او کرامتها ختم
جواب داد که شناختی شیخ الاسلام گفت ابوالخیر شناخت شخصی ای گفت و ابوعبدالله شناخت
مقام و شرف را شیخ الاسلام گفت که ابوبکر واسطی با جلالت خود گفته که من مردی دیدم دیده ام
آن هر دو تمام ابوسعید الحجوری و آن نیم مرد ابوعبدالله الجلا و واسطی را گفتند چون آن هر دو تمام
گفتی و این نیم مرد گفت ابوسعید حجوری از دست هیچ مخلوقی چیزی نخوردی و کان یاکل مما لیس للمخلوقین
فیه صنع و ابن جلا از حال مرد هیچ بخورد که ورا علی بن عبدالله القطان گفتندی ابوبکر واسطی را
نشسته بدی تا نماز خواری خلق تیر دیگ او بامکه عزیزی توحیدی در علم او ابوعبدالله جلا را پرسیدند
از محبت گفت ما لی و للمحبة وان ارید ان اتعلم التوبة و ورا پرسیدند که متی یستحق الفقیر اسم الفقر گفت اذا لم یبق
علیه من نفسه بقیة ظاهرا او باطنا شیخ الاسلام گفت بصحبت ابوتراب نخشبی در بادیه شد بار گوشها
و دوشن با او بنامید ابوعبدالله جلا و ابوعبید بسری **ابوعبدالله خفاف الصوفی رحمه الله تعالی**
وی از کبار صوفیه بغداد است شیخ جعفر خلدی گفت است که وی صاحب کرامات بوده و از ابن خفیف
رازی نقل کرده است که گفته مرا بمن در بازار بغداد دکانی داشت هر روز در دکان نشسته بودم ناگاه شخصی
بگذشت ما مکانی آن وی از فقرا بغداد است و من هنوز بحد بلوغ نرسیده بودم خاطرم بجانب وی
کشش کرد برخاستم و بروی سلام کردم و با من یک دینار بود بوی دادم از من بستد و روان شد
و با من چندان التفات نکرد با خود گفتم که این دینار را ضایع کردم در عقب وی روان شدم تا مسجد

شو تیز بر رسیدم آنجا دیدم که سه تن از فقرا نشسته اند آن دینار را بیکی از ایشان داد و خود در نماز ایستاد و آنکس که دینار گرفت بود بیرون رفت و من از عقب وی رفتم تا طعام خرید و پیش ایشان آورد و باهم بخوردند و آن شخص همچنان در نماز بود چون از طعام فارغ شدند روی بایشان کرد و گفت هیچ میدانید که مرا چه چیز از موافقت شما باز داشته گفتند نی گفت خواجۀ آن دینار را بمن داد تا این زمان از خدای تعالی در میخواستم که وی را از بندگی دنیا آزاد کرداند و آزاد کردانید ابن قصاب گوید که من لی خواست پیش وی بنشستم و گفتم راست میگوئی ای استاد و وی شیخ خاقان صوفی بود توفی سنة تسع و سبعین و مائتین **عبد الله البسری قدس الله سره** نام وی بن حسان است از قدماء مشایخ است با ابو تراب نخشبی صحبت داشته قال ابن الجلاء رحمه الله تعالی لقیت ستمائة شیخ ما رأیت منهم مثل اربعة ذو النون المصری و ابو تراب النخشبی و ابو عبد الله البسری و ابو العباس بن عطا قدس الله ارواحهم یکی از اصحاب ابو عبد الله بسری گفته که وی بکاری مشغول بوده و تا وقت چه سه روز مانده بود دو کس از این طایفه آمدند که یا ابا عبد الله هیچ میری گفت نی پس روی بمن کرد و گفت شیخ تو و تا ان خود را خواست قادر تر است از ایشان را آنچه میگویند یعنی طی ارض میگویند که چون ماه رمضان شدی ابو عبد الله بخانه در آمدی و اهل بیت را گفتی که در خانه را بروی بر آورند و سوراخی بگذاشتندی هر شبی نانی از آنجا بینداختی چون روز عید آمدی در خانه باز کردندی آن سی نان در زاویۀ خانه نهاده بودی نه هیچ خورده و نه هیچ نماز بی طهارت و نه خواب کرده و سی شبانروز بر یک طهارت نماز گذارده گویند که ابو عبید بغزا رفت بر اسب کره سوار در اثنای راه آن اسب کره بیفتاد و بمرد گفت خداوندا این اسب کره را عاریت بمن ده چنانکه ببری برسم اسب کره از زمین برخاست زنده چون از غزا فارغ شد و ببری رسید بسر خود را گفت زین اسب کره را بردار پسر وی گفت کرم است و عرق دارد گفت بردار که وی عاریت است چون زین از وی گرفت بیفتاد و بمرد و وی گفته کان النعم طرد فمن رضی بالطرد و البلاء قربة فمن ساءه البلاء فقد احب ترک القربة و التقرب الی الله تعالی و گویند که روزی با اصحاب خود در دمشق جائی نشسته بود سواری بگذشت در عقب وی غلامی غاشیه بر دوش میدوید خسته و آلوده چون برابر ابو عبید و اصحاب وی رسید گفت اللهم اعتقنی و ارضی منه پس روی با ابو عبید کرد و گفت ای شیخ مرا دعائی کن ابو عبید گفت اللهم اعتقه من النار و من الرق فی الحال مرکوب آن سوار سوار را بایستاد التفات بآن غلام کرد و گفت ترا آزاد کردم خاصه لوجه الله غلام غاشیه را پیش وی انداخت و گفت

ای خواجه تو مرا آزاد کردی که این جامه آزاد کردند و اشارت با ابو عبید و اصحاب وی کرد و ایشان لی بود بیرون می آوردم بیفتاد و بشکست سرمایه ضایع شد گفت ای فرزند سرمایه خود آن ساز که سرمایه بدرست و الله که بعد ترا هیچ سرمایه نیست در دنیا و آخرت جز الله تعالی **ابو عبد الله السجزی رحمه الله تعالی** از طبقۀ ثانیه است از بزرگان مشایخ خراسانست و جوانمردان ایشان با ابو حفص صحبت داشته و بادیه بریده بارها در توکل وی گفته علامة الاولیاء ثلثة تواضع عن رفعة و زهد عن قدرة و انصاف عن قوة و هم وی گفته سود مند ترین چیزی مرید را صحبت صالحانست و اقتدا بایشان در اخلاق و افعال و زیارت کردن قبرها و دوستان خدای تعالی و قیام بخدمت یاران و فقیران پرسیدند که چرا برسم صوفیان مرقع نمی پوشی گفت از نفاق باشد که لباس صوفیان و جوانمردان بپوشم و زیر بار جوانمردی در نیایم پس گفتند وی را که فتوت چیست گفت خلق را معذور داشتن در آنچه بر ایشان میرود و تقصیر خود دیدن و شفقت بر همه خلایق چه نیکوکار و چه بدکردار و کمال فتوت آنست که ترا خلق از حق مشغول نگرداند شخصی وی را گفت یک دینار زر سرخ دارم میخواهم بتو دهم مصلحت چون می بینی گفت اگر بهی ترا بهتر و اگر نه مرا بهتر یکی ازین طایفه میگوید که با ابو عبد الله سجزی باطرابلس همراه شدم چند شبانروز رفتیم که هیچ نخوردیم بار کدوی تر دیدیم بر راه افتاده برداشتم تا بخورم شیخ بجانب من نگریست دانستم که از آن کراهیت داشت بینداختم بعد از آن پنج دینار از شیخ رسید به دهی رسیدیم گفتم تا بدیه طعامی بخرد و برگذشت و نخرید بعد از آن گفت شاید که گوئی پیاده میرویم گرسنه و چیزی نخرید اینک بر سر راه دهی است نزدیک آنجا مردی است صاحب عیال چون بآن ده در آئیم بخدمت ما مشغول خواهد گرفت آن پنج دینار را بوی ده تا بر خود و عیال خود نفقه کند چون بآن ده رسیدیم بوی دادیم و نفقه کرد چون بیرون آمدیم گفت تو کجا میروی گفتم با تو همراهی میکنم گفت من با تو همراهی نمیکنم خیانت میکنی در پاره کدوی تر و با من صحبت میکنی بآن دنیا مدر که با مصاحب باشم **ابو عبد الله الحصری قدس الله سره** از اهل بصره است از مشایخ قدیم شاگرد و شیخ موصلی است بقول عبد الفتح الموصلی بقول اصحب ثلثین شیخا کانوا یعدون من الابدال کلهم اوصونی عند فراقی ایاهم بقلة الاکل و معاشرة الاحداث **جعفر ابن المرتعش رحمه الله تعالی** از علماء مشایخ این قوم است ذکر ابو عبد الله الحصری انه سمعه یقول منذ ثلثین سنة اطلب من یقول الله تحقیق هذا الاسم فلم اجده **علی بن بندار بن الحسین الصوفی الصیرفی** از طبقۀ خامسه است کنیت او ابو الحسن است از بزرگان متأخرین مشایخ نشابور است و از منسوبه

از دیدار مشایخ و معروف از صحبت ایشان در نشابور با عثمان حیری وی محفوظ صحبت داشته بود
و در سمرقند با محمد فضل بلخی و در بلخ با محمد حامد و در جوزجان با علی جوزجانی و در ری با یوسف بن الحسین
و در بغداد با جنید و رویم و سمنون و ابن عطا و جریری و در شام با طاهر مقدسی و ابن جلا و ابو
عمرو دمشقی و در مصر با ابوبکر مصری و ابوبکر دقاق و ابو علی رودباری مشایخ جهان دیده بود و حدیث
بسیار یاد داشته و ثقه بود در حدیث در سنه تسع و خمسین و ثلثمایه برفت از دنیا وقتی علی بندار
با شیخ ابو عبد الله خفیف به تنگی پلی رسیدند شیخ ابو عبد الله خفیف وی را گفت پیش رو ای ابو الحسن
گفت بچه سبب پیش روم ابو عبد الله خفیف گفت که تو جنید را دیده و من ندیده ام شیخ الاسلام
گفت جهت نسبت این طایفه دیدار پیرانست و صحبت ایشان علی بندار گفت دار اسست علی البلوی
بلا بلوی محال و هم وی گفت فطلب الحق بالهوی و انما وجود الحق بطرح الدارین و هم وی گفت
که دور باش از مخالفت خلق هر که خدای تعالی به بندگی وی راضی است به برادری وی راضی باش
و هم وی گفته که دور باش از مشغولی بخلق که امروز در شغل بخلق سودی نمانده است و هم وی گفته که در مشغلی
رفتم بعد از سه روز ابو عبد الله جلا در آمدم گفت کی آمدی گفتم سه روز است گفت درین سه روز
کجا بودی که من نیامدی گفتم با این جوجا بودم بحدیث نوشتن شغلک الفضل عن الفرض گفت فضیلت
یعنی فضایل نوافل ترا از فریضه مشغول داشت شیخ الاسلام گفت پیران را فرایض این دوست
چرا که از دیدار پیران آنرا بنده که هیچ چیز نیابد فرصت علم تقدم الحدیث و هم شیخ الاسلام گفت آنکه
این صحبت که با دوستان خود کردی هر که ایشان را جست ترا یافت و ترا ندیده ایشان را یافت
و اتخذ لنفسه شعر صبرنی مراه من یعفک * من یرنی بعین ... و تریهم ینظرون الیک
و هم لا یبصرون جوانمردان با جوانمردان است جوانمرد باید تا جوانمرد را بیند هر که جوانمرد را دید
خدا او را دید که حق را دید آنکه نه او است قصه بر بدید حق نگاه کاهی رهی را از دست رهی بر باید و
خویشتن را بهانه رهی ببیند قوم عقاید بدید ها بدیدن او بیاساید آنکه حقیقت برو دری باز آید و
گر رهی هرگز باری نیابد هم شاید تا آنکه ... رهی هم از رهی میز آید بهر چه از بهانه نی کاهد حقیقت
می فزاید چون بهانه بتمامی برخاست حقیقت فرود آید آدمی با این کار گبت که این کار نه بابت
آدمی است یکی را دید بر بهانه آمد و یکی را بر حقیقت کار حقیقت دارد و بهانه را حجت علی بندار پسری
داشت محمد نام نجیب بن نجیب عزیز بود و عارف بن عارف نادر شیخ الاسلام گفت که بخط محمد بن علی
جت ببغداد دیدم که در کتابی که واسطی گفته مرد این طایفه در اندرین کار علم و سخن آن همه ازین دو آیه

از قرآن بیابند یکی انزل من السماء ماء و دیگر و البلد الطیب شیخ الاسلام گفت که این آیت ختم وی را
محمد بن الفضل البلخی قدس الله سره از طبقه ثانیه است کنیت وی ابو عبد الله است
بلخی الاصل متعصبان وی را از بلخ بیرون کردند بیکجا بسبب مذهب وی روی بسمرقند کرد و وی را ان
نفرین کرد شیخ الاسلام گفت پس آن وز بلخ هیچ صوفی نخاست بسمرقند رفت وی را آنجا قاضی ...
الا مجاهنیج کردند بنشابور رسید از وی مجلس خواستند بر کرسی شد و گفت الله اکبر و الله اکبر الله
اکبر و از کرسی فرود آمد و آخر بسمرقند باز گشت و آنجا برفت از دنیا در سنه تسع عشر و ثلثمایه
ابو عثمان حیری بوی نوشت که علامت شقاوت چیست گفت سه چیز است آنکه علم دهند و توفیق
عمل نه دهند و توفیق عمل دهند و اخلاص در آن محروم گردانند و دولت صحبت دوستان
خدای تعالی دریابند و رعایت اکرام و احترام بجای نیاورند و ابو عثمان گفته است محمد بن الفضل سمسار
الرجال یعنی نقاد مردانست شیخ الاسلام گفت که ابو بکر واسطی که در وجود سخن کس چون او نگوید
وی سخن خود گوید و از دیگران اندک حکایت کند یکی از آن اینست که گفت محمد بن الفضل گفت
آن چیزی که بود وی همه نیکو و تنها نیکو شود و به نبود وی همه زشت و تنها زشت شود و آن اتفاقست
شیخ الاسلام قدس سره گفت سخت نیکو گفت فاستقم سخت نیکو گفت فاستقم کما امرت یکی مصطفی را
صلی الله علیه و سلم گفت مرا وصیت کن گفت قل امنت بالله ثم استقم نیکو یکی بر آن بپای و محمد
بن الفضل گوید عجب میدارم از کسی که بیابانها و وادیها قطع میکند تا برسد بخانه وی و آنجا آثار
انبیا بیند چرا وادی نفس و هوا را قطع نمیکند تا بدل برسد و آثار پروردگار خود بیند و هم وی
گوید که چون مرد را ببینی که طلب دنیا میکند آن نشان ادبار و نگونساری اوست و هم وی
گفت اعرف الناس بالله اشدهم مجاهدة فی اوامره و اتبعهم لسنة نبیه یعنی بزرگترین اهل معرفت مجتهد
ترین ایشان است در فرمان او و شریعت و راغب ترین ایشانند در حفظ سنت و هر که بحق نزدیکتر بود بامتثال
امر شرع حریص تر بود و هر که دورتر از متابعت رسول صلی الله علیه و سلم معرض تر و وی را از زهد پرسیدند
گفت بچشم نقصان در دنیا نگریستن و اعراض از وی عزیزانه و گرامی زیستن **محمد بن علی الحکیم الترمذی**
قدس الله سره از طبقه ثانیه است کنیت وی ابو عبد الله است از کبار مشایخ است با ابو تراب نخشبی
و احمد خضرویه و ابن جلا صحبت داشته و حدیث بسیار روایت کرده وی را تصانیف بسیار است و کرامات ظاهر
اندر بیان هر کتاب چون ختم الولایت و کتاب النهج و نوادر الاصول و غیر این کتابها دیگر کرده است و در علوم
ظاهر هم وی را کتب است و تفسیر ابتدا کرده بود اما عمر وی بتمام آن وفا نکرد و وی صحبت با خضر علیه السلام

ابوبکر وراق مرید وی بود روایت کنند که هر شب شنبه خضر علیه السلام به نزدیک وی آمدی و واقعها
پرسیدندی صاحب کتاب کشف المحجوب گوید که وی سخت معظم است به نزدیک من چنانکه جملگی اهل
شکار وست و شیخ من گفتی محمد در یتیم است که در عالم ندارد وی گفته است صنفت حر قائم بر بیر
ولا غیب الی شی منه ولکن کان الله اشد علی نفسی انسانی هم وی گفته است من جهل اوصاف العبودیة
فهو باوصاف الربوبیة اجهل یعنی هر که خود را نشناسد او را چون بشناسد و هم وی گفته حقیقت دوستی
الله تعالی دوام انس است بجا او و سئل عن صفة الذات والفعل کل ما یحتمل الزیادة والنقصان
فهو من صفات الفعل وکل ما لا یقع علیه الزیادة والنقصان فهو من صفات الذات و سئل عن الایثار فقال
اختیار حظ غیرک علی حظ نفسک وقال فی الیقین الیقین استقرار القلب علی الله تعالی وعلی قوله وامره وقال
فی السکر السکر تعلق القلب بالمنعم حضرت خواجه بهاء الدین محمد البخاری المعروف بنقشبند قدس سره در وقتی
که از مبادی احوال و سلوک خود حکایت میکرده اند و اثر توجهات خود را بارواح طیبه مشایخ کبار در بیان
می آورده می گفته اند که هر گاه توجه بروحانیت قدوة الاولیا خواجه محمد علی حکیم ترمذی نموده شدی اثر آن
توجه ظهور بی صفتی محض بودی و هر چند در آن توجه سیر افتادی هیچ اثری ندیدی و بعضی مطالعه نقاد [?]
مشایخ گفته اند اولیاء الله مختلفند بعضی با صفتند و بی نشان و بعضی با صفتند و بعضی صفات نشان گشته اند
مثلا گویند اهل معرفه یا اهل معامله یا اهل محبت یا اهل توحید اند و کمال حال نهایت درجات اولیا
را در بی صفتی و بی نشانی گفته اند بی نشانی اشارت بکشف ذاتی است که مقامی بس بلند و درجه بس
شریفست و عبارت و اشارت از کنه آن مرتبه قاصر است **علی بن بکار قدس الله تعالی سره**
کنیت وی ابوالحسن است از متقدمان مشایخ است ابراهیم ادهم را صحبت داشته سکن المصیصة مرابطا
که چون شب در آمدی وی کنیزک جامه خواب وی بینداختی از ابدست خود بسودی و گفتی والله که تو بستر
خوشی و الله که امشب بر تو نخوابم چهل سال بس نماز بامداد را بوضوی نماز خفتن بگذاردی یکی از بنی هاشم
گوید که پیش علی بکار در آمدم وی را دیدم که اسب خود را جو پاک می کرد گفتم ای ابوالحسن ترا کسی نیست که این کار
بکند گفت در بعضی غزوات بودم شکست بر مسلمانان افتاد بگریختند من هم با ایشان بگریختم اسب من کاهلی
کرد گفتم انا لله وانا الیه راجعون اسب همین گفت انا لله وانا الیه راجعون آن وقت است که مرا با لان
کنیزک میگذاری که تعهد حال من کند گفتم ضامن شدم که من بعد خود با آن قیام نمایم و با کسی دیگر نگذارم و از وی آورده اند
که با یکی از اصحاب بصحرا بیرون رفتند تا هیزم جمع کنند و از یکدیگر دور افتادند و صاحب وی هر چند نگاه
بروی چون بیامد عقب وی برفت دید که مرقع نشسته و سبعی سر بر کنار وی نهاده در خواب شده

و از وی مگس میراند صاحب وی گفت چند نشینی گفت ای شیخ سر در کنار من نهاده در خواب شد
منتظرم تا بیدار شود و بتو برسم **ابو عبدالله عبادی رحمه الله تعالی** از شاگردان
خاص سهل عبدالله تستری است وی گفته که روزگاری از شبلی سخنان می شنیدم مرا
آرزو بودی که وی را ببینم پدری بهم ضعیف داشتم با او در مانده بودم نمی توانستم رفت چون پدر
از دنیا برفت برخاستم و به بغداد آمدم چون به نزدیک وی رسیدم قومی دیدم از درویشان که از
پیش وی بیرون می آمدند مرا نشناختند گفتند بچه آمده گفتم آمده ام که شبلی را ببینم بر کدام راه است گفتند
مست است از بیمار که دعوی سروری [?] کرد گفتم برم چون به نزدیک وی در آمدم و آرزو زیاده بود
روز صدمت و شوری گفتم سلام علیکم السلام گفت علیکم السلام ایش انت ابک الله و
عادت وی آن بود که چنین گفتی گفتم من آن نقطه ام که در زیر باست وی گفت مقام خود
معلوم کن که خود کجاست من گفتم اگر بگویم هم بند بردم و از وی بگریختم و پاره دور شدم که وی را
سیر ببینم و بر وی نگاه درویشی در آمد و گفت سلام علیک شبلی گفت و علیک السلام ایش انت
ابادک الله آن درویش گفت محال گفت در چه گفت فی حال او و را آن خوش آمد بخندید من این
فایده از وی گرفتم و رفتم **ابو عبدالله الحصری رحمه الله تعالی** مرتعش گوید که ابو عبدالله
حصری را از تصوف سوال کردم و بیست سال بود که سخن نگفته بود مرا از قرآن جواب داد
گفت رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه گفتم صفت ایشان چونست گفت لا یرتد الیهم طرفهم
وافئدتهم هواء گفتم محال ایشان از احوال کجاست گفت فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر گفتم
زیادت کن گفت ان السمع والبصر والفؤاد کل اولئک کان عنه مسئولا **ابو عبدالله الساجی قدس**
الله تعالی نام وی احمد بن سالم البصری است بصره بود شاگرد سهل تستری شصت سال با وی
می بود و طریقت از وی گرفته شیخ الاسلام گفت که ابو عبدالله سالمی گفته بود که الله تعالی
در ازل همه چیز مبدیه و ویرا مهجور کردند بدین سبب شیخ الله خفیف گوید که این قدم و هر بود کلام الله تعالی
شیخ الاسلام گفت که ابو عبدالله خفیف انصاف نداده است ممکن است که او و بدان علم را گفته باشد
ابو عبدالله سالمی را پرسیدند که بچه چیز شناسند اولیاء الله را در میان خلق گفت بلطافت زبان
و حسن اخلاق و تازه روئی و سخاوت نفس و قلت اعتراض و پذیرفتن عذر هر که خواهد پیش ایشان و تمامی
شفقت بر همه خلق نیکوکار ایشان و بدکار ایشان و هم وی گفته که وی درا منت کلید دوستی
است **ابو طالب محمد بن علی بن عطیة الحارثی المکی رحمه الله تعالی** وی صاحب قوت القلوب که

ابو عبده

که جمع اسرار طریقت است قالوا لم یصنف فی الاسلام مثله فی دقایق الطریقة نشأ بمکة ثم خرج
فقعد علی تجاه الارض ثم دخل البصرة وقدم بغداد وتوفی بها فی جمادی الآخرة سنة ست وثمانین
ونسبت در تصوف شیخ عارف ابو الحسن محمد بن ابی عبدالله احمد بن سالم البصری است و نسبت
شیخ ابو الحسن به پدر خود ابو عبدالله احمد بن سالم و انتساب پدر وی به سهل بن عبدالله التستری قدس
الله ارواحهم **ابو عبدالله جاوباره صوفی همدانی رحمه الله تعالی** از کبار مشایخ است
جاوباره نام جایی است به ثغر روم وی بود که عهد کرده بود که چیزی که مراد دل ایشان بود نخورد
شود نخوردم وقتی در مسجد شونیزیه بودم طعام آوردند دل وی از آن برسید نخورد یاران وی را
گفتند هر ساعت خلاف کنی بخور نخورد آن شب در مسجد بماند وی را احتلام افتاد در خواب
با وی گفتند چیزی خوردی که دل تو از آن بر حذر نبود که تو بلا رسد گفت از شیخ ابوبکر دقاق
مصری پرسیدم صحبت با که دارم گفت با آنکس که مرحمه الله تعالی از تو داند با او بگوی از تو زهد
داند تو نیز شیخ الاسلام گفت که قبول صحبت پس از عیب دیدن درست آید که آدمی بجای عیب
است چون بهتر و نیکوتر صحبت بپیوندی چون عیب پدید آید صحبت ببری آن نه صحبت
صحبت پس از شناخت عیب است مگر عیب دینی و بدعتی باشد که آن دیگر است که خصم آن بود
مداهنت و محنتی بود در دین مگر بضرورت آن عیبی که نه در دیانت و بدعت باشد جدا بود و آدمی
نه معصوم است از وی جرم آید که گفته وجهولا و ظلوم است شافعی گوید رضی الله عنه که دوست
بودم که ترا با او جدا باید کرد شیخ الاسلام گفت هر که چون از تو عیب خطا آید از وی عذر باید
خواست و اگر با تو نیکی کند باید گفت آن نه دوستی و صحبت باشد شخصی پیش معاذ رسید که صحبت
با که دارم گفت با آنکه چون بیمار شوی به پرسیدن تو آید و چون از تو چیزی ببیند خود از تو عذر خواهد
و از شرایط صحبت که حق صحبت بدهی حق خود طلب نکنی و عیب خود ببینی و عیب دیگران را
عذر خواهی خلق را بپذیری قدر وجه مضطر و مقهور مبینی خصومت بر خود و فا و انصاف بر خود لازم گیری
و عذر نیاری وقتی امیر کافور شیخ ابو عبدالله جاوباره چیزی فرستاد وی نپذیرفت
و باز فرستاد و بعینی لشکریست کافور گفت ای چه پروردها فی السموات وما فی الارض وما بینهما وما تحت
الثری فاین الکافور شیخ الاسلام گفت که این سخن کافور مرا از کردار او بود اما انهم از برکات
پیر بود و شیخ ابو علی کاتب را گفتند که فلان کس از لشکری چیزی نمی ستاند و فلان کس می ستاند
گفت آنکه نمی ستاند از علم نمی ستاند و آنکه می ستاند از عین می ستاند شیخ الاسلام گفته که بعضی

از مشایخ چنین میکرده اند و آن ایشان را از عین درست می آید چون با علم بودند نگرفتند و آن
نور باشد و ایشان خواسته دارد که همه چیز از یک جا بود و شادی و غم و نعمت و بلا از یکجا می بیند
اما چون کسی بر آن عین و بیدار نباشد مثل این ناکند عصمه الله تعالی برده وی بر دو دین
و شریعت در سر آن کند اعاذنا الله و جمیع المسلمین عن ذلک **ابوبکر الوراق الترمذی**
قدس سره از طبقه ثانیه است نام وی محمد بن عمر الحکیم الترمذی است صاحب چند احمد
خضرویه را دیده بود و با وی صحبت داشت و وی را تصانیف بسیار بوده و تربیت و ادب خلق بر وی بود
و کتب آسمانی خوانده بود و وی را دیوان شعر است وی گفته اگر طمع را پرسند که پدر تو کیست
گوید شک در مقدور و اگر گویند پیشه تو چیست گوید اکتساب ذل و خواری و اگر گویند غایت
تو چیست گوید حرمان وکان ابوبکر الوراق یمنع اصحابه عن الاسفار والسیاحات ویقول مفتاح کل
برکة الصبر فی موضع ارادتک الی ان یصح لک الارادة فاذا صحت لک الارادة فقد ظهر علیک اوایل البرکة
شیخ الاسلام گفت هر که اکنون بسفر شود و ترک نماز و ترک مذهب گفته بود و از عصمت حق بیرون
رفته باشد ان الله مع الذین اتقوا والذین هم محسنون و ابوبکر وراق گفته که مردمان سه گروه اند
یکی امرا دوم علما سیوم فقرا چون امرا تباه شوند معاش و اکتساب رعیت تباه شود و چون علما
تباه شوند طاعت پرورش شریعت تباه شود و چون فقرا تباه شوند خوی ها و اخلاق تباه شوند
فساد امرا الظلم باشد و فساد علما بطمع و فساد فقرا بریا **ابو القاسم الرازی رحمه الله تعالی**
نام وی جعفر بن احمد بن محمد است نسبت ابو نشستی و صحبت با ابن عطا و محمد بن ابی الحواری و ابو علی
رودباری قدس الله تعالی سرهم داشته است کتابی داشته جمله بر این طایفه خرج کرد چنانکه از روز
از دنیا بیرون رفت مشایخ ری گفته اند که جابر در ابو القاسم جمع بود که کس را نبود جمال و مال و علم
بکمال و سخاوت تمام روزی دعوتی بصوفیان ساخته بود و جعفر خلدی نیز آنجا حاضر بود چون سفره بنهادند
ابو القاسم دست نکشید گفتند موافقت باید کرد گفت صایمم جعفر خلدی گفت اگر ثواب روزه تو بر تو
دوست تر از شادی دل برادرانت روزه بگشای حالی دست بطعام برد و وفات وی در سنه ثمان
وسبعین وثلثمایه بود **ابو القاسم الحکیم السمرقندی رحمه الله تعالی** نام وی اسحاق بن محمد بن اسمعیل
و قد قال وافی وصف لم یکن نظره من العرش الی الثری الا الی الله سبحانه وکان معاملته مع الخلق طلبا للحظوظ نفسهم
دون حظ از کبار مشایخ است صحبت داشته با ابوبکر وراق و وی را سخنان نیکوست در معاملات و عیب
نفس و آفات اعمال توفی رحمه الله فی المحرم یوم عاشورا سنة اثنتین واربعین وثلثمایه و دفن بمقبره

حاکم و بزه وی گفته اگر بعد از مصطفی صلی الله علیه وسلم پیغمبری روا بودی در ایام ما ابوبکر وراق
بودی از علم وی و حکمت وی و شفقت وی بر خلق و عدل و انصاف گویند که روزی ابوالقاسم
حکیم در سرای خود نشسته بود ابوطاهر که از بزرگان آن وقت بود در سرای وی آمد ابوالقاسم
بگریست و صاحب دید و سر وی باز کرد و دید بر دکانی نشست شیخ ابوالقاسم غلام خود را گفت تبری
بیار و آن سرو را بیفکن که گفت برو ابوطاهر را بخوان چون درآمد گفت یا ابوطاهر آنکه ترا از حق تعالی
و تعالی حجاب شد از میان برداشتم لیکن با تو صحبت چنان کن که در خشتی ترا از وی حجاب نشود و روزی
نشسته بود و بر خلق حکم همی کرد یکی از بزرگان بزیارت وی آمد و برا چنان مشغول دید سجاده برسوی خوش
انداخت و نماز کرد و چون فارغ شد شیخ ابوالقاسم مرا و را گفت ای برادر این خود که دکان کنند
مروانت که در میان چندین شغل دل با خدای تعالی تواند داشت **بکر سعدی رحمهم الله تعالی** از سعد
سمرقند است این طایفه شاگرد ابوبکر وراق میگفت که ابوبکر وراق مردی کریم بود و خدای بزرگواری
نکردی که تعظیم کردی صالح ابن مکتوم رحمه الله تعالی وی نیز از مریدان ابوبکر وراق بوده از پیچ و سخنان
وی باز داشتی پیوسته از آن سخن گفتی **ابوذر الترمذی رحمه الله تعالی** از مشایخ خراسان بوده
صاحب کرامات عبدالله خفیف گفته است با جمعی بودم در کرمان با ابوذر بصحبت هشتم معروف که جمع را چیزی
بایستی ابوذر برخاستی و در نماز ایستادی در حال آن چیز پدید آمدی **ابوهاشم سعدی رحمه الله تعالی**
وی نیز از سعد سمرقند است و شاگرد ابوبکر وراق است و از وفات وی یادی بود و گفته که ابوبکر
وراق گفت که سخن افزونی دل را سخت کند شیخ الاسلام گفت که پیش از و گفته اند که خواب فراوان
و خورد فراوان و گفت فراوان دل را سخت کند و ابوبکر وراق گفته که آن گفت فراوان در چیزها شمرده
است یکی ازین طایفه گفته است که با ابوبکر وراق در راه می رفتم در یک سوی ردای وی ظرفی دیدم
نوشته و بر دیگر سو مینم پرسیدم از وی که آن چیست گفت آن را نوشته ام تا هر گاه که خواهم اخلاص
یاد آید و هر گاه خواهم مروت یاد آید شیخ الاسلام گفت اخلاص آن بود که در معامله با او کسی دیگر نبینی
و با خلق مروت برای آن بود تا گوار باشی و هم ابوبکر وراق گفته که تصفیه عبودیت اثبات محبوبیت است
و انکار ربوبیت و هم وی گفته که عارف نبود آنکه علم معرفت گوید پیش ابنا دنیا شیخ الاسلام گفت که ابوبکر
وراق گوید که محمد مسلم گفت زود باشد که مرا کاری دارم وی زاهد بود و عابد دل وی بر دو خلق بود و یوسف
خیاط گفت تا جز آن کاری هست که الله تعالی پیش تو آرد و نیز گفت آن خبث از خانه بیرون آمده که بجانه باز
شوی چون سال که مرکز بران نیست از خانه بیرون نیامده ام که بجانه باز روم ابوبکر وراق گوید که آن

در سخن یوسف خیاط به از صد ساله عبادت محمد مسلم و هم ابوبکر وراق گفته ربما اصلی رکعتین وانصرف
منهما و انا بمنزلة من ینصرف من السرقة من الحیاء **محمد بن الحسین الجوهری رحمه الله تعالی** کنیت وی
ابوبکر است از اهل بغداد بوده شاگرد ذوالنون مصری است مردی بزرگ است شیخ ابوبکر واسطی
بجلالت وی خود از وی حکایت کند ابوبکر واسطی امام توحید گوید که محمد حسن جوهری گفته که مردی
ذوالنون مصری را گفت مرا دعایی کن گفت ای جوانمرد اگر ترا کاری در سابق تقدیر حق پیش رفته
باشد بسیار دعاها ناکرده مستجاب است و اگر نه تا شد غرق شده را از آب از بانگ چه سود جز غرق شدن
و زیادتی آب در گلو رفتن شیخ الاسلام گفت شخصی پیر را گفت مرا دعایی کن گفت تا بخیزد از در سابق
علم حق رفته است به از معارضه یکی از پیران گوید اگر نه آن بودی که وی گفته که مرا بخوانید و از من بخواهید
ادعونی استجب لکم و ما خلقت الجن والانس الا لیعبدون ای لیدعونی من هرگز دعا نکردمی ولیکن
گفت و فرموده که بخواه می خواهم شیخ الاسلام گفت دعا صوفیان را نه مذهب است که ایشان حکم سابق
را می نگرند که همه بوده بود و نهاده بوده با خصم بجا آوردن تا باسی از نشست مکلف کاری که بوده است
نابوده چون نکنم چون نکنم هم مطلق بدانند که چه خواهد بود و حکیم در آنست که چه بود شیخ الاسلام
گفت که این نه آنست که دعا باید کرد و ورد باید خواند من هر شبانروزی ورد خود بخوانم و آن دوبیت
نص و دعاست لیکن هیچ چیز نمی خواهم آن ذکر زبان بود و فرمان بجا آوری را و همت غیر آن **ابوبکر الکسائی**
دینوری قدس سره تعالی از قهستان عراق بوده به دینور مردی بزرگ است از قدما و از اقران اصحاب جنید و
اقران اصحاب ایشان و در ریاضت بسیار و سفر بسیار معروف است جنید گوید اگر نه ابوبکر کسائی بودی مرد در
عراق نبودی جنید را با او مکاتبات است در مسائل نیکو پیش از جنید رفت از دنیا از جنید هزار مسئله
پرسیده بود و همه را جواب نوشته بود و بوی فرستاده چون وی را وفات نزدیک آمد همه را بشست
خبر وفات وی بجنید رسید گفت کاش آن مسائل را که از من پرسیده بود و نشستی گفتند بشست جنید
ملول گشت شیخ الاسلام گفت جنید نه از آن می ترسید که آن بدست عام افتد یا بدست سلطان از آن
می ترسید که بدست صوفیان افتد و از آن دکانی بر سازند یعنی سخن گفتن و قبول جستن شیخ الاسلام
گفت که جنید گفت از هزار صوفی یکی عالم بود و صوفی را آن بس بود که می شنود و میداند از این قوم دل صحیح
بود و زبان شیخ الاسلام گفت که روم گفت که چون حال از مرد بازرستانند مقال بازگذارند و برا هلاک
کردانند شیخ ابوالخیر عسقلانی گفته که چون ابوبکر کسائی در خواب شدی از سینه وی آواز قرآن خواندن
شنیدندی **ابوعلی جرجانی رحمه الله تعالی** از طبقه ثانیه است نام وی حسن بن علی است

از بزرگان مشایخ خراسان است در وقت خود بی نظیر بود وی را تصانیف است در معاملات و در بیان
آفات و در بیان فی شیء من علوم المعارف والحکم صحبت داشته با محمد بن علی ترمذی و محمد فضل بلخی و قریب
السن است با ایشان وی گفته الخلق کلهم فی میادین الغفلات یرکضون و علی الظنون یعتمدون و عندهم
انهم فی الحقیقة یتقلبون و عن المکاشفة ینطقون و هم وی گفته بدبخت آنکس است که حق سبحانه
گناه وی را بپوشاند و وی آن را اظهار کند. محمد و احمد ابنا ابی الورد رحمة الله تعالی از طبقه ثانیه
اند از بزرگان مشایخ عراق از اقران جنید صحبت داشته اند با سری سقطی و با ابو الفتح حمال و حارث محاسبی و طریقه
و طریقه ایشان در ورع نزدیک بطریقه بشر حافی است محمد ابو الحسن است شاگرد ابو بشر حافی است
وی گوید وقتی نماز شام تمام کردم پای دراز کردم هاتفی آواز داد و گفت اهکذا تجالس الملوک و هم وی
گوید از ادب فقیر است که ملامت و سرزنش نکند گرفتاران محبت دنیا را و بر ایشان رحمت
و شفقت کند و دعا خیر کند ایشان را تا خدای تعالی خلاصی دهد ایشان را از آنچه در آن اند و هم وی گفته
هلاک مردم در دو چیز است اشتغال بنافله و تضییع فریضه و عمل کردن بجوارح بی موافقت دل و سبیل من
الولی انتقال من ولی الی ولی. الله تعالی عداء احمد بن ابی الورد گوید چون الله تعالی در دل بنده خیر بیفزاید
وی در رتبه خیر بیفزاید چون در جاه وی بیفزاید وی در تواضع وی بیفزاید و چون در مال وی
بیفزاید وی در سخاوت بیفزاید و چون در عمر بیفزاید وی در اجتهاد و در عبادت بیفزاید. طاهر مقدسی
قدس الله تعالی سره از طبقه ثالثه است از بزرگان مشایخ شام و قدما ایشان ذو النون مصری را
دیده بود و یحیی جلا صحبت داشته عالم بوده ذو النون شبلی بر ابحر الشام خوانده طاهر مقدسی گوید
که ذو النون مرا گفت العلم فی ذات الحق جهل والکلام فی حقیقة المعرفة حیرة والاشارة عن المشیر شرک شیخ الاسلام
گفت که سخن در ذات حق جهل است که بیچگونی در ذات الله سخن نیست و روا نبود گوید مگر آنکه
الله تعالی خود را و پیغمبر وی گفت وی را و کیفیت آن دانستنی نیست و جز تصدیق و تسلیم در آن روا نیست
و سخن در حقیقة معرفت حیرت است که او خود را شناسد بحق الحقیقة دیگر همه عاجز اند و متحیر و از عجز رهی را از
معرفت خود و بنقص خود معرفت می نگارد مصطفی کریم صلی الله علیه و سلم در ثنا و دعا الله تعالی گفت لا احصی
مدحک و لا احصی ثناء علیک انت کما اثنیت علی نفسک و حق تعالی گوید لا یحیطون به علما از وی جنب
دانی اگر او ست خدای یگانه بی همتا و اشارت از مشیر شرک است یعنی شرک خفی که اشارت کننده باید و او
بود که یکی در میانه هست بحقیقت او ست دیگر همه بهانه و وی در بود هستی یگانه
الا کل شیء ما خلا الله باطل. طاهر مقدسی گوید اگر مردمان نور عارف ببینند در آن بسوزند اگر

عارف از وجود پدیدار آید در آن بسوزند و هم وی گوید وجد المعرفة النجم و هم النفوس مذ بیمثل
و یصفو. ابو یعقوب السوسی قدس الله تعالی سره نام وی یوسف بن حمدان است استاد ابو یعقوب
نهرجوری است از قدما مشایخ است عالم بوده صاحب تصانیف در بصره می بود و در ابله که شهری است
در کنار دجله نزدیک بصره و از بصره قدیمی تر و قیل انها من جنان الدنیا از دنیا برفته وی گفته
هر که علم توحید گوید بتکلف شرک است شیخ الاسلام گفت هر که علم تصوف گوید بتکلف او شرک است
هر که سخن گوید در معرفت تواند گفت زندقه است سخن بزرگان آنگاه باید گفت و آن وقت باید گفت
در سکوت از خدای تعالی ترسی سخن حاجت تحقیق آن را مباح کند کلام این طایفه نه چون کلام دیگران است
چون زندگانی نباشد میرد و بار زندقه و از آنجا می افتد که چون متفرق باشی از جمع و توحید گوئی
چون خود و باشی تفرقه را توحید کار رخ از گوید لا یصلح هذا العلم الا لمن یعبر عن وجده و ینطق عن فعله
ابو یعقوب نهرجوری رحمة الله تعالی از طبقه رابعه است نام وی اسحق بن محمد از علما مشایخ است
با جنید و عمرو بن عثمان مکی صحبت داشته شاگرد ابو یعقوب السوسی است سالها در مکه
مجاور بوده و آنجا رفت از دنیا در سنه ثلثین و ثلثمایه شیخ الاسلام گفت که من یک تن
دیده ام که مشکوت که من وی را دیده ام امام الیقین نسند ابو یعقوب نهرجوری گوید که با این کار
رسی با بزرگی علم و عمل و خلق نکوئی یعنی بدل همت از علم و خیر و گذری تا نگاه همت بازداری
و عمل از بهر ثواب نکنی یعنی و را از برای ثواب باشی و در خلا و ملا با او باشی نه با عمل
و ثواب آن. ابراهیم بن فاتک گوید که ابو یعقوب نهرجوری گوید الدنیا بحر و الاخرة ساحل
والمرکب التقوی والناس علی سفر و انشد نهرجوری: العلم منک و طال العذر
منک لی حتی انقضت فلم تعذل ولم تلم. اقام عفوک لی فاختلع عندک لی مقام شاهد
عدل غیر متهم. هم ابو یعقوب گوید اعرف الناس بالله اشدهم تحیرا فیه و هم وی گفته من اخذ
التوحید بالتقلید فهو عن الطریق بعید. ابو یعقوب الزیات رحمة الله تعالی جنید گوید
با یکی از اصحاب در خانه ابو یعقوب زیات بگوئیم گفت شما را با خدای تعالی مشغولی نبود
که از مشغولی آمدن بمن مشغول گردانید گفتم که چون آمدن ما بتو از جمله مشغولی بحق است آن حق
حق سبحانه و تعالی ببدیده می شنویم ابو یعقوب را بعضی مریدان رسید که قرآن یاد داری گفت
نه گفت واغوثاه بالله مریدی که از قرآن یاد ندارد چون ترنجی است که بوئی ندارد پس بچه چیز
ترنم کند و بچه چیز ترنم میکند و بچه چیز با پروردگار خود راز میگوید. احمد بن وهب

رحمة الله تعالی کنیت وی ابو جعفر است از بصره بود و با ابو حاتم عطار صحبت داشته و استاد
وی بوده و ابو یعقوب زیات بود مدتی در مسجد شونیزیه بر توکل نشسته وی گفت هر که طلب توانگری
برخاسته نام فقر از وی برخاست وفات او در سنه سبعین و مائتین بود ابو یعقوب المزابلی رحمه الله
تعالی بغدادیست از اقران جنید است وی را پرسیدند که تصوف چیست گفت حال یضمحل فیها معالم
الانسانیة ابو یعقوب اقطع رحمه الله تعالی کاتب الجنید در رسالهٔ وی بمکه بود ابو عبد الله خفیف گوید
که ابو الحسن مزین گوید که بمکه رسیدم شیخ ابو یعقوب اقطع در حال رفتن بود بر وی در آمدم مرا گفتند
اگر بتوانی تلقین کنی شهادت بر وی عرضه کن مرا فریب دادند که من کودک بودم بر بالین وی نشستم بوی
نگریست گفتم ایها الشیخ اشهد ان لا اله الا الله وی گفت ایای تعنی بعزة من لا یذوق الموت ما بقی بینی
و بینه الا حجاب العزة گفت مرا میخواهی این شهادت گفتن بعزت آنکه هرگز مرگ نچشد که نماند میان
من و میان او مگر پرده عزت شیخ الاسلام گفت پرده عزت او نه از وی است که اوست و تو ابو الحسن
مزین بر ورکای میگفتی که کذابی چون مزا آمد که شهادت بر دوستی از دوستان او عرض کند شیخ
ابو عبد الله خفیف گوید که مرد در الوهیت مستوحت آمده بود و از ورای پرده عزت شهادت
میکردند شیخ الاسلام گفت شیخ ابو عبد الله طاقی محتضر بود یکی شهادت بر وی عرض کرد گفت خاموش
تو بی ادبان دیگر منان آمده و شهادت بر دوستی از دوستان او عرض میکنید تو آن خود بگوی
که من آن خود گفته ام توفنی مسلما والحقنی بالصالحین این گفت و جان بداد و وقتی جماعتی بر یکی
از مشایخ شهادت عرض کردند وی از آن غیرت بگریست و بر یکی شهادت میکرد تا همه گفتند
سر باز نهاد و جان بداد یکی پس از وفات وی را بخواب دید گفت حال تو چیست گفت بگویم چه گفت
ایمان بروی گفت بردم گفت بدبرمرگ شهادت نگفتی گفت آن خود در من رسیده بود
ابو یعقوب زیزی رحمه الله تعالی شیخ ابو عبد الله خفیف گوید که روزی با ابن زیزی در سماعی
حاضر شدیم قوال این بیت میخواند شعر لو استندت میتا الی نحرها عاش و لم ینقل الی القبر
وقت ابن زیزی خوش شد ستونها را از پس پشت بر زمین نهاد و سینه خود را بالای کرد
و چشم خود را بآسمان دوخت و میگفت بگو که والله که بجز من کسی نمی‌شنود ناگاه خون از رگهای
گردن وی بگشاد که چند اشتی از آنجا فصد کرده بودند همچنان می بود تا بیهوش بیفتاد
و خونها را بشستند و خرقه بر آن موضع بستند و هم شیخ ابو عبد الله خفیف گوید که میان ابن زیزی و ابراهیم
خواص و ابن زیزی افتاری واقع شد ابن زیزی وی را گفت چند دعوی کنی و دعوت

توکل

توکل به بادیه در میآئی بچه با خود داری از مرقع و رکوه همه اسباب گرایه است اگر دعوی توکل
میکنی چنانکه من کردم تو ببادیه درآی ابراهیم خواص در غضب شد و بیرون رفت و ابن زیزی
در عقب وی برفت و ازار و دو تا نان بکو گرفت و کوزه و آبگینه چون بوی رسید مرقع خود
بکش و اینها را بپوش مرقع را بکنید و آنها را بپوشید رکوه را از وی بستد و کوزه و آبگینه را
بوی داد و گفت برو چون ابراهیم حج کرد و باز گشت ابن زیزی مرقع و رکوه وی را برداشت و
استقبال وی کرد گفت اکنون هر چه خواهی بپوش و خواص را از پس که ریاضت و فاقه کشیده بود
موی‌ها ریخته بود ابن زیزی را گفت قتلتنی اسعدک الله و هم وی گفت که شیخ ابو طالب خزرج گفت
که میان من و ابن زیزی در اخلاص سخنی میگذشت اصحاب بر آن بودند که شب در خانه من
باشند مروت که من سخن گفتم گفت باش تا شب بیاید و من هیچ نمیدانستم که وی چه میگوید
چون برخاستم ابن زیزی گفت انتظار من ببر که من بیگاه خواهم آمد ما طعام خوردیم و نصیب
وی بگذاشتیم چیزی از شب گذشته بود که آمد و بطهارت خانه در رفت گفتیم مگر طهارت میکند
و خود با خود دفی داشته است آنجا پنهان میکرد و پس بیرون آمد چون پاسی از شب گذشت و مردم
آرام گرفتند ما بخاطر خوش و وقت صافی نشسته بودیم که ابن زیزی برخاست و دف پنهان کرده را
بیرون آورد و آغاز دف زدن و سرود کردن کرد و همه همسایگان جمع شدند و نظاره میکردند همسایگان
گفت شاید که چون ابو طالب آنجا تنها باشد چنین‌ها بکند ما این از وی آموختیم و او شیخ ما است
این کارها بیرون میزد و سرود میگفت ابو طالب گفت هنوز سحر بود که خانه‌ها را خالی کردم و بجای
دیگر رفتم چون بامداد شد گفتم توبه کردم که دیگر هرگز ذکر اخلاص نکنم ابو یعقوب مذکوری رحمه الله
از وی پرسیدند که توکل چیست گفت ترک اختیار و از سهل تستری پرسیدند گفت ترک تدبیر
و از خرقانی پرسیدند گفت رضا و ابو حفص حداد را پرسیدند گفت تبری از توان خود و از حلاج
پرسیدند گفت دیدن مسبب و از فتح موصلی پرسیدند گفت ملال از سبب و از شقیق پرسیدند
گفت دیداری در بحر غرق و از شبلی پرسیدند گفت در و بدار دل فراموش کردن همه کس ابو یعقوب
میدانی رحمه الله از مشایخ نصیبین است شبلی از بغداد و مصر می شد بجالالی خواستن که آن
وقت که عمل داشته بود اسب در زمین کسی کرده بود و گذر بروی ابو یعقوب میدانی افتاده بدیره
شبلی بدری هنوز بنوعی در بن کار آمده بود و اول ارادت وی بود و مردی فربه بود و شبلی دست بر
وی آورد و گفت خیرک الله ابو یعقوب گفت امین مردمان نگفتند این چیست که وی را گفت

چنانکه کودکان را گویند و پس ازان بویعقوب را هیچ و آنچه بود شبلی گوید که چون دست بسر وی
فرود آوردم و گفتم جزاک الله هیچ موی ننمود بر سر وی که گفت این **ابو یعقوب خراط عقلانی**
رحمة الله تعالی وی گفت که بوالحسن نوری درآمدم بر خود مجره داشتم مرا گفت ای ابو یعقوب خواهی
که چیزی نویسی گفتم آری بیتی چند بر بدیهه املا کرد که بنویس بنوشتم حاصل معنی ابیات آنکه هرچه شما
درین اوراق اثبات می کنید و می نویسید ازان محو کرده ام لاجرم شما بسبب آن اثبات از ادراک
و فهم آنچه مقصود ست محجوب گشتید و ما بسبب این محو ابواب ادراک و فهم مقصود بی امتداد و انقطاع
گشاده شد و باعث بر آن موعظت و تذکیر تنبیه خواهی شما ست چند نیم شما را که ورق می نو[یسید]
و می شمارید و حوزه را ازانچه مقصود ست محجوب میدارید **ابو یعقوب کورنی رحمة الله تعالی**
شیخ الاسلام گفت که من وی را دیده ام پیری روشن بود صاحب وقت و کرامات پیوسته چوبی دو شاخ
در دست در دسته یعنی زیمالی بر میان آن بسته او را گفته اند این باری جهت گفت این
هم فنی است شیخ ابو جعفر ملکی را گفت که روزی می گذشت جماعتی معه لان نشسته بودند بر ایشان
خواند تحسبهم جمیعا وقلوبهم شتی و برگذشت **ابو یعقوب خیر نساج قدس الله تعالی سره**
کنیت او ابوالحسن است و نام وی محمد بن اسمعیل اصل وی از سامره است و ببغداد نشستی
با ابو حمزه بغدادی صحبت داشته بود و از سری سقطی سوالات کرده و گفته اند که مرید سری
بوده و از اقران جنید است از طبقه ثانیه است استاد نوری و ابن عطا و جریری است
و ابراهیم خواص و شبلی هر دو در مجلس وی توبه کردند شبلی را بجنید فرستاد و حفظ حرمت جنید
را و جنید گفت است خیر خیرنا عمر وی دراز کشید صد و بیست سال بزیست و در سنه اثنی
وعشرین وثلثمائة از دنیا برفت شیخ الاسلام گفت که وی نه کرباس بافتی وی سخن بافتی
جعفر خلدی گفته است که خیر نساج را پرسیدم که پیشه تو بافندگی بود گفت نی گفتم پس چرا
ترا نساج گویند گفت با خداوند سبحانه عهد کرده بودم که رطب نخورم روزی نفس بر من غالب [شد]
مقداری رطب گرفتم چون یک رطب خوردم ناگاه دیدم که شخصی بر من نگریست و گفت ای
خیر ای گریزپای و ورا غلامی بوده است خیر نام از وی گریخته بود شبه وی بر من افتاد و پس
مردمان گرد آمدند گفتند والله این غلام تست خیر گفت من حیران مانده ام و دانستم که بچه گرفتار
شدم و جنایت خود را شناختم پس مرا با جائی برد که غلامان وی بافندگی میکردند مرا زده و گفت ای غلام
بدکردار از خواجه خود میگریزی درآی و همان کار خویش ازین میکردی می کن پای خود در کارگاه

چولاهکی او بکنم و کرباس می بافتم چنانکه گویا سالها آن کار کرده بودم چهار ماه با وی بماندم و
بافندگی میکردم شبی برخاستم و وضو ساختم و در سجده افتادم و گفتم خداوندا دیگر بار نکنم
آنچه کردم چون بامداد شد شبه آن غلام از من برفت و من بصورت اصلی خود باز گشتم و خلاص
شدم و این نام بر من بماند پس سبب نام بافندگی بر من آن جنایت بود که خداوند تعالی بر من
عقوبت کرد و گویند که وی دوست داشتی که وی را خیر خوانندی و گفتی روا نباشد که مسلمانی
مرا نامی نهاده است من آنرا بگردانم وی را پس از مرگ بخواب دیدند و گفتند خدای عزوجل
با تو چه کرد گفت لاتسألنی عن هذا ولکن استرحت من دنیاکم القذرة ابوالحسین مالکی رحمة الله
تعالی گوید که در وقت نزع خیر نساج حاضر بودم وقت نماز شام در آمد وی را غشی افتاد و از هوش
بشد چون چشم بگشاد و سوی در خانه اشارت کرد و گفت قف عافاک الله بایست ساعتی مرا
زمان ده که تو مامور خداوندی و من هم مامور خداوندم و بنده فرمان وی آنچه ترا فرمان که تو داری
فوت نشود و من در قبضه توام اما نماز مرا فوت میشود بوقت باز بسته تر هم کار از من فوت شود
پس آب خواست و وضو ساخت و نماز شام بگذارد و چشم بر هم نهاد و جان بداد رحمه الله
تعالی رحمة واسعة **محفوظ بن محمود رحمة الله تعالی** از طبقه ثانیه است وقیل من الثالثة از قدما
مشایخ نیشابور است و بزرگان ایشان از اصحاب ابوحفص با بوعثمان حیری صحبت داشته از دنیا
برفت در سنه ثلث و اربع وثلثمائة بر وی پهلوی ابوحفص در نیشابور است وی گفته التوکل ان یکل العبد
بلا طمع ولا شره و هم وی گفته من اراد ان یبصر طریق رشده فلیتهم نفسه فی الموافقات فضلا عن
المخالفات **محفوظ بن محمد رحمة الله تعالی** وی بغدادی است یکی از سالکان طریقت تصوف است
وی گفته من ابصر محاسن نفسه ابتلی بمساوی الناس ومن ابصر عیوب نفسه سلم من رویة مساوی الناس
وهم وی گفته اکثر الناس خیرا اسلمهم للمسلمین صدرا **ابراهیم الخواص قدس الله سره** از طبقه ثانیه
است وقیل من الثالثة کنیت وی ابو اسحاق است یگانه بوده در طریق تجرید و توکل وکان اوحد المشایخ
فی وقته استاد جعفر خلدی و غیره از متصوفه است و غیر ایشان گویند بغدادی است و بری [از اهل]
بوده و از اقران جنید و نوری بوده و پیش از ایشان از دنیا برفته در سنه احدی وتسعین
ومائتین اگر درست شود و یوسف بن الحسین وی را شسته و دفن کرده در مسجد برفته علت شکم مرا وی
که فارغ گشتی غسل کردی و گویند آخر روز که برفت از دنیا هفتاد بار اجابت کرده بود و هر باری غسلی
آورده و سرمایه عظیم بود بسین بار در آب برفته و قبر وی در زیر حصار طرک است شیخ الاسلام

گفت است که هرگز خبری نشنیدم با آن صعب و شکوه که گوی شیر بیشت خفته که نگاه فرا آن
رسمی وی صحبت دار خضر بود علی نبینا و علیه الصلوات الرحمن شیخ ابوبکر کتانی گوید وقتی خواص
از سفر آمد گفتم در بادیه چه شگفت دیدی گفت خضر علیه السلام پیش رسید گفت ابراهیم خواهی
که با تو همراهی کنم گفتم نه گفت چرا گفتم او در شکی است ترسیدم که دل من با تو بیوفتد شیخ الاسلام
گفت شیخ خرقانی را گفته اند میان خرقانی که با من میگفت اگر با خضر صحبت یابی توبه کن و اگر از وی شی
بیکه روی از آن توبه کن ابراهیم خواص گفت العلم کله فی کلمتین لا تتکلف ما کفیت و لا تضیع ما استکفیت
یعنی رنج مکش در طلب آنچه در قسمت ازلی برای تو کفایت کرده شده است و آن رزقست و ضایع
مکن و آنچه از تو کفایت آن طلب کرده اند و آن قضاء احکام خداوندست از اوامر و نواهی
ابوالحسن علوی گوید که در مسجد دینور شدم خواص را دیدم در صحن مسجد در میان برف گفتم سلام علیک
یا ابا اسحاق بیا تا در پوشش روی دیدم که مرا بروی شفقت آمد گفت مرا با مجوسیت می خوانی یعنی از
تجرید با سبب آمدن و از او و با علاقت آمدن مجوسیت بود و شیخ الاسلام گفت نشان دوکانگی
بجاست مجوسیت بجاست ابوالحسن گوید پس خواص دست مرا گرفت و بر تن خود نهاد در عرق
غرق بود نزدیک بود که از گرمی دست من بسوزد و در من بنگریست و بخندید و این دو بیت بر خواند
شعر لقد وضح الطریق الیک حقا ۰ فما احد بغیرک یستدل ۰ فان ورد الشتاء فانت صیف
وان ورد المصیف فانت ظل ۰ ممشاد دینوری گوید که هم خواب بودم در مسجد فراهم خود نمی
که خواهی دوستی از دوستان ما ببینی برخیز بر سر تل توبه شو بیدار شدم برف آمده بود آنجا رفتم
خواص را دیدم مربع نشسته و گرد بر گرد وی مقدار یک بدستی جز تهی از برف و با آن همه برف که بر روی
آمده بود در عرق غرق گفتم این منزلت بچه یافتی گفت بخدمت فقرا وقتی کسی وی را دیده در بیابان
جنبه زده و بغرامت نشسته گفت یا ابا اسحاق اینجا چه نشسته گفت برو ای بطال اگر ملوک زمین بدانند
که من اینجا در چه حالم بشمشیر بر سرم آیند آورده اند که وقتی در مسجد نشسته بود بر سر سجاده شخصی مشتی درم بر روی
سجاده وی نهاد وی برخاست و سجاده بیفشاند و آن سیمها در خاک و سنگ ریخته و گفت
این نشستنگاه به بیش از این بر من آمده است آنکس گوید که هرگز کسی عزوی ندیدم که چنان کرد
و بذل خود که آن سیم برچیدم از زمین فضل بازی در ری صد هزار درم میراث رسید از پاشید
چون با خویشتن آمد و از حال با علم افتاد دو درم مانده بود گفت این را در علم بکار بردم آخر گفت
این را چه بود که کردم از وجد با علم افتادم نزدیک ابراهیم خواص رفت از وی پرسید که صد هزار درم

میراث یافتم بپاشیدم دو درم مانده بود در علم بکار بردم خواص گفت این ترا از آن افتاد که
در اول از آن فرجی آب خورده بودی چرا دست بآن بردی تا ترا آخر باین بکر فتند بعد از آن
بوسه بر دست وی زد و گفت فدای آن دستم که چون بنزل کرد از وجد با علم افتاد یعنی با جهل
نقد شخصی با شبلی رسید که از دویست درم چند درم زکوة باید داد گفت از تو بگویم یا آن
خویش گفت آن تو کدام است و آن من کدام گفت آن از دویست درم پنج درم باید داد و مرا از
دویست درم پنج درم گفت این دویست خود دادم آن پنج صبت گفت آن دویست درم
کرداری بمهم و پنج دیگر وام کنم گفت این مذهب کیست گفت مذهب ابوبکر صدیق رضی الله عنه

ابراهیم بن عیسی قدس الله تعالی سره از اصفهان بوده و صحبت معروف کرخی داشته ابراهیم
خواص قدس سره گفته در بغداد بودم بر کنار دجله وضو میساختم کسی را دیدم از آن جانب دجله
بر روی آب می آمد روی بر زمین بنهادم و گفتم بعزت جلال تو که روی بر ندارم تا این مرد را نام
ابراهیم بن عیسی را دیدم بیامد و مرا بپای بجنبانید و گفت هر گاه خواهی که کسی را از اولیای حق تعالی
ببینی بگوی هو الاول و الآخر و الظاهر و الباطن و هو بکل شیء علیم وفات او در سنه سبع و اربعین
و مایتین بوده باصفهان **ابراهیم بن ثابت رحمه الله تعالی** کنیت وی ابو اسحاق است از
مشایخ بغداد بود و جنید قدس الله سره صحبت داشته شیخ ابوعبدالرحمن سلمی گفته است که ابراهیم
گفتم مرا دعایی کن گفت اختیار تو آنرا که ترا بنهاده اند در ازل باز معارضه وقت و هم وی را گفتم
مرا وصیتی کن گفت کاری مکن که از آن پشیمان شوی و وفات وی در سنه تسع و ستین و ثلثمایه بوده

ابو محمد جریری قدس الله سره از طبقه ثالثه است نام وی احمد بن محمد بن الحسین و گفته
اند حسین بن محمد و گفته اند عبدالله بن یحیی از کبار اصحاب جنید بود و بعد جنید ویرا نشاندند از بزرگ
وی از علما مشایخ قوم بود صحبت داشته بود با سهل عبدالله تستری که در سال هبیر در جنگ قرامطه از
تشنگی بمرد و سنه اثنی عشره و قیل سنه اربع عشره و ثلثمایه درویشی میگوید من آن سال با آن مردمان بودم
از دست قرامطه بجستم چون برفتند باز آمدم به نزدیک قافله شفقت اسلام ما کرد خسته را و تشنه را
آب و مرا نظاره کردم که حال ایشان چیست میان خستگان و کشتگان ابو محمد جریری را دیدم بر میان
خستگان افتاده و سال وی از صد گذشته بود گفتم یا شیخ مرا دعا کنی بخدای تعالی این بلا کشف کند مرا گفت
گفتمش مرا جواب ده که ان کلم کمن خواهم در رویش گفت دیگر باره این سخن با من گردانیدم مرا گفت
او این وقت دعا نیست این وقت رضا و تسلیم است یعنی دعا پیش از نزول بلا باید و چون

بلا آمد رضا باید داد و قلت لک حاجة فقال ان اعطیتنی محبته کا ماء فاخذه و اراد ان یشرب فنظر
الی فقال هولاء عطاش و انا اشرب لا کان هذا ابدا هذا سره و فزده علی و مات فی ساعته رحمة الله تعالی
وی گفته التصوف غیرة لا یصلح تصوف بصلح یابد که آن غیرتست و آن تیر بیت چون برق از نور
اعظم که از بالا در آید تا آنکه اندازد آنکه طالب آنست از وی گریزانست و آنکه اهل آنست اگرچه
گریزانست آن بوی شتابانست شیخ الاسلام گفت آن چنگ آنست که میگریزی و آن
در تو می آویزد نه آنست که دست تو آن میزند و در دست نمی آید نه بگس کی این سخن گفته از چاشنی گفته
و عیان بگرفته نه از علم بگوید از علم چنین سخن نیاید درویشی ابو محمد جریری را گفته بر بساط انس بودم
دری از بسط بر من گشاده شد از مقام خود بلغزیدم و از آن محجوب شدم راه نگم کرده خویش چون
یابم مرا بر راهی که بآن رسم دلالت کن ابو محمد بگریست و گفت ای برادر همه باین درد گرفتار اند
و باین داغ مبتلا لیکن بیتی چند بگویم که بعضی از این طایفه گفته اند

قف بالدیار فهذه آثارهم ⁕ تبکی الاحبة حسرة و تشوقا ⁕ کم قد وقفت بها اسایل مخبرا
عن اهلها او صادقا او مشفقا ⁕ فاجابنی داعی الهوی فی رسمها ⁕ فارقت من تهوی فعز الملتقی

غانم بن سعد رحمة الله تعالی از بغداد بود و با ابو محمد جریری صحبت داشته بود و در
ورع و مجاهده کامل بود وی را بعد از وفات بخواب دیدند گفتند حق تعالی با تو چه کرد گفت بر من
رحمت کرد و بهشت در آورد گفتند بدان معاملتها گفت نی اگر بدان معاملتها بازنگرسته بودی
هلاک باز می غیلان السمرقندی رحمة الله تعالی از کبار مشایخ بود و با جنید صحبت داشته بود و
از وی طریقت گرفته و در معارف صاحب سخن بود وی گفت عارف از حق بحق نگرد و عالم از دلیل بحق
و صاحب وجد از دلیل مستغنی باشد غیلان الموسوس رحمة الله تعالی وی را غیلان المجنون نیز
گفتندی از متقدمان مشایخ عراق بود در خرابها بودی و با کس ننشستی و از کس چیزی قبول
نکردی و کس ندیدی که او چه خوردی محمد بن السمین گفت غیلان را دیدم در ویرانها گوفته از وی
پرسیدم که بنده از خطر غفلت کی رهد گفت آنگاه که بدانچه وی را فرموده اند مشغول باشد و از آنچه
نهی کرده اند غافل و در حساب نفس خود عاقل ابو العباس بن عطا قدس الله سره از طبقه ثالث
است نام وی احمد بن محمد بن سهل بن عطا الآدمی است بغدادیست از علما مشایخ است
و از ظریفان صوفیان وی را امتحان نیکو و زبان فصیح است و در معنی قرآن صاحب تصنیفات است
قرآن را تفسیر کرد از اول تا آخر بزبان اهل اشارت شاگرد ابراهیم مارستانی است و از یاران جنید

بو سعید خراز وی را بزرگ میداشت خراز گوید التصوف خلق و لیس بنعت و ما رایت اجلاء الا الجنید
و ابن العطا بسبب حلاج کشته شده است در ذو القعده سنه تسع و ثلثمایه و قیل سنه احدی عشر و ثلثمایه
در ایام خلافة القاهر بالله آن وزیر که حلاج را بکشت ابو العباس را گفت در حلاج چه گویی گفت تو خود
چه کار داری که از آن باز پرسی تو سیم مردمان بازده وزیر گفت تا فکش بشکنند فرمود تا دندانها
وی یکان یکان می کندند و بر روی فرو می بردند تا کشته شد سئل ابن عطا ما افضل الطاعات
قال ملاحظة الحق علی دوام الاوقات وی گفته در تفسیر قوله تعالی یمیتنی ثم یحیین یمیتنی عنی ثم یحیینی به
و هم وی گفته در تفسیر قوله تعالی ان الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا فقال ثم استقاموا علی انفراد
القلب بالله تعالی و هم وی گفته الادب الوقوف مع المستحسنات فقیل له ما معنی ذلک فقال ان تعامل
الله بالادب سرا و علانیة فاذا کنت کذلک کنت ادیبا و ان کنت اعجمیا شعر

اذا نطقت جاءت بکل ملیحة ⁕ و ان سکتت جاءت بکل ملیح ⁕ شیخ الاسلام گفت که ادب
آنست که با الله تعالی معاملت در گیری از شراب و خاک در عونت نفس بر خیزی نگویی که من کردم
گویی که او و توفیق و عنایت او ابو صالح المزین رحمة الله تعالی از بزرگان روزگار خود
بود با ابن عطا صحبت داشته بود صاحب خلوت بود و با کس ننشستی سهل بن عبدالله گفته است
که مرا آرزو بود که با ابو صالح صحبت دارم وقتی در حرم وی را دیدم و از وی صحبت خواستم گفت ای سهل
اگر ابو صالح فرو میرد صحبت با که داری گفتم ندانم گفت اکنون همان انگار و از صحبتش بیندیش
ابو العباس الرزیزی رحمة الله تعالی شیخ الاسلام گفت که وی گفته ابو الحسین عبادانی
گفت که من و درویشی به بصره آمدیم شش روز بر آمد چیزی نخوردیم روز هفتم شخصی در آمد و دو پاره زر آورد
یکی مر او را و یکی مرا من آن خود را بوی دادم تا طعامی آورد بخوردیم و وی براه آورد من بکنار دریا
رسیدیم آن دیگر پاره زر بملاح دادیم تا ما را در کشتی نشاند دو روز در کشتی میرفتیم میدیدم که درویشی
در کنجی سر فرو برده چون وقت نماز شدی نماز بسکه از وی باز نگرد بروی بنشستی رفتم و گفتم ما
یاران توییم اگر چیزی بکار باشد بگو نمی گفت چون باشد بگویم گفتم بگوی گفت فردا نماز پیشین من
از دنیا بروم شما از ملاح درخواهید تا شما را بکناره برد و اگر این جامه من چیزی بوی باید داد
بدهید چون بکناره شوید درختی بینید در زیر درختی که بزرگتر است همه ساز و برگ من نهاده
بیند کار مرا بسازید و آنجا دفن کنید و این مرقع من حاجی نکنید بگیرید چون بحله رسید برنامی
آنجا لطیف ابن مرقع از شما بازخواهد بوی دهید دیگر روز نماز پیشین بکرد و در مرقع برد چون

پیش وی شدیم برفته بود و ملاح کشتی بکنار برد درختانی دیدیم و در آنجا درختی بزرگ آنجا شدیم
گوری دیدیم کنده و همه اسباب نهاده که روی بساختیم و دفن کردیم و مرقع برگرفتیم و روی بحله
نهادیم بر زمانی بدیره آمد بران نشان که او داده بود ما را گفت آن ودیعت بیارید گفتیم چنین
گنیم گفتیم از بهر خدای با تو سخنی گوییم گفت بگویید گفتیم او که بود و تو کهٔ وان چه قصه است گفت
او درویشی بود و میراث اسعی داشت وارث طلب کرد مرا با و نمود هم اکنون شما میراث بمن
سپارید و بروید از او بوی سیر و دیم گفت شما اینجا باشید تا من بازآیم از چشم غایب شد و آن
مرقع در پوشید و جامه خود پاک برون کرد و گفت این آن شماست و رفت و در مسجد حله شدیم
دو روز آنجا بودیم چیزی فتوح نشد از جمله آن جامه چیزی بیار خود دادیم که طعامی آر تا بخوریم ساعتی
بودیم دیدیم وی می آمد و خلقی عظیم و روی او بخته در آمدند و مرا نیز بگرفتند و می کشیدند گفتیم آخر
چه بوده است باز گوید گفتند امروز سه روز است که امیر این حله جامه دزدیده است و جامه وی با شمای
یابیم مرا بردند تا پیش امیر پس گفت بزنید که جامه وی با شماست راست بگوید قصه از اول
تا آخر باز گفتیم وی بگریست و روی با آسمان کرد و گفت الحمد لله که از صلب چون او کسی بود
کز تراشاید شیخ الاسلام گفت همه خلق زنده از مرده میراث برند مگر این طایفه که مرده از زنده
میراث برد و گفت بمجلس ما پیری از خداوندان ولایت صحبت ندارد بصدق که نه چون او برود
از احوال ولایت وی چیزی میراث برد **ابو العباس دینوری قدس الله روحه** از طبقهٔ خامسه
است نام وی احمد بن محمد است صحبت داشته با یوسف بن الحسین و عبد الله خراز
و جریری و ابن عطا و رویم را دیده بود و نیکو طریقت بود با استقامت به نیشابور آمده و آنجا مدتی
اقامت کرد و مردم را موعظت می گفت بزبان معرفت بنکوترین بیانی بعد از آن از نیشابور به ترمذ
آمد خواجه محمد حامد شاگرد ابو بکر وراق بدیدهٔ وی آمد و بوسه بر رکاب وی داد و شاگردانرا
خوش نیامد وبرا گفتند چرا آن کردی گفت من شنیده ام که خداوند را بنکوی بستاید و از
ترمذ بسمرقند رفت و آنجا برفت از دنیا پس از اربعین و ثلثمایه ابو العباس را گفتند که خدا را
بچه شناختی گفت بالمکه شناختم یعنی بمعرفتم و هم وی گفته ادنی الذکر ان ینسی ما دونه و نهایة الذکر ان
یغیب الذاکر فی الذکر عن الذکر و یستغرق بمذکوره عن الرجوع الی مقام الذکر و هذا حال فناء الفنا
ابو العباس احمد بن یحیی الشیرازی رحمه الله تعالی استاد شیخ ابو عبد الله خفیف است شیخ ابو عبد الله
گفته که من جوانی متحقق در وجد ندیدم سکر تمام داشت چون بحجاز رفتی با شیر بازی کردی چنیده دیدم

و سهل عبد الله را دریافته بود و شیخ ابو عبد الله گفته که شبی پیش شیخ احمد یحیی بودم و با ما کودکی بود از اصحاب
وی که بخواب رفت در آنجا نه خود می بایست رفت زمستان بود و آتشی عظیم بر افروخته بود و احمد یحیی
رباطی بود وقت وی خوش شده بود در سماع از اصحاب گفتند کیست که فلان کودک را بخانهٔ وی
رساند هیچکس جواب نداد احمد بن یحیی و اخگر بزرگ برکف خود برگرفت و آستین بر آن فرو کرد آن
کودک را گفت برخیز و برا بر خانهٔ وی رسانید و ما روشنای آن اخگر از بالای جامهٔ وی میدیدیم
آن کودک در خانهٔ خود در آمد وی آن دو اخگر را از دست بینداخت انگشت شده بود بعد از آن
مسجد در آمد و نماز میکرد تا بنماز بامداد گفتند **ابو العباس باوردی رحمه الله تعالی**
وی بزرگ بود و شبلی را دیده بود وی به نیشابور بوده و شیخ ابو بکر طمستانی نیز به نیشابور بوده
و شبلی را دیده مرد و گفته اند که شبلی صاحب حال بود و در او توحید ندانسته شیخ الاسلام گفت
چنانست که ایشان گفته اند شبلی در توحید مه عبارة سخن میگوید نه متمکنانه **ابو العباس بردعی**
رحمه الله تعالی نام وی احمد بن محمد بن هارون البردعی الصوفی است از شیخ ابو بکر طاهر ابهری نقل
حکایت کنند میگوید که من نقش گفت هر که دیدار وی ترا منفعت نکند سخن وی نیز ترا منفعت نکند
و هم وی گفته که ابو بکر طاهر ابهری گفت لا یصلح الکلام الا لرجل اذا سکت خاف العقوبة بسکوته
ابو العباس السیاری قدس الله تعالی از طبقهٔ خامسه است نام وی قاسم بن القاسم بن المهدی
است دختر زادهٔ احمد بن سیار از اهل مرو است شیخ ایشانست شاگرد ابو بکر واسطی عالم
بود بعلوم و حقایق احوال و فقیه بود و حدیث بسیار نوشته و برا از پدر میراث بسیار بماند جمله بداد
و دو تار موی پیغمبر صلی الله علیه و سلم بخرید خداوند تعالی به برکات آن دو موی و برا توبه داد و بصحبت
ابو بکر واسطی افتاد و بدرجه رسید که امام صنفی از متصوفه شد که ایشان را سیاریه خوانند چون از دنیا
می رفت وصیت کرد تا موی را در دهان وی نهادند و قبر وی در مرو است مردمان بحاجت
خواستن آنجا شوند و کفایت مهمات طلبیدی و مجرب بوده و در سنه اثنین و اربعین و ثلثمایه برفت
از دنیا وی گفته که التوحید ان لا یخطر بقلبک ما دونه توحید آن بود که دون حق را به نزدیک تو خطر
نمانده خاطر مخلوقات را بدل تو گذر نبود و هم وی گفته که واسطی را در مرگ گفتند ما را وصیتی کن
گفت احفظوا مراد الله فیکم **عبد الله ابو احمد بن علی السیاری رحمه الله تعالی** وی خواهرزادهٔ ابو العباس
است شاگرد وی سرای خود را در مرو بر صوفیان وقف کرد سبب آن بود که دعوتی کرد صوفیان
را رقص میکردند یکی در رقص بهوا بر شد و ناپدید گشت و هرگز پیدا نیامد و در سنه خمس و سبعین

ف

ف

و شغلها به برفت از دنیا و یگفته که شنیدم از خال خود ابو العباس که می گفت اگر روا بودی که در
نماز بجای قران بیتی از شعر خواندندی این بیت بودی شعر اتمنی علی الزمان محالا
ان تری مقلتای طلعة حر ابو العباس السهروردی رحمة الله تعالی نام وی احمد است بمکه بوده با مشایخ
وقت جون سیروانی و غیر او وی گفته که بمکه بودم روز عید اضحی جمعی انبوه نشسته بودند و شیخ
سیروانی حاضر بود قوال چیزی بر خواند سیروانی برخاست گریان و برفت قوم گفتند آن
پیر بعد از آن گر دچه افتاد دیگر بر سماع منکر شد شیخ ابو الحسن جرکی حاضر بود و گفت با خدای عهد کردم
که اگر وی بر سماع منکر شده باشد من هرگز بسماع ننشینم شیخ ابو العباس سهروردی گفت من با تو
موافقم دیگر روز این مرد و من برخاستیم با جمعی از مشایخ و بسلام سیروانی شدیم خواستند که
از ان چیزی گویند وی گفت من با تو موافقم دیگر روز این مرد و من برخاستیم با جمعی از مشایخ
و بسلام سیروانی شدیم خواستند که از آن چیزی گویند وی گفت روزگاری من بر ریگ می خفتم
و دست بر بالین میکردم و شانه سنگ بر پهلوی من بود بسماع می نشستم اکنون بر زش می خفتم
و شما چنان جون جنت مرا کی حلال بود که با شما در سماع نشینم ابو العباس نهاوندی رحمة الله تعالی
شیخ الاسلام وی را از طبقه سادسه دانسته است نام وی احمد بن محمد بن الفضل است شاگرد جعفر خلدی
است و پیر شیخ عمو و شیخ ابو العباس مر پیر را عمو نام کرده و عمو سالار بود و شیخ الاسلام گفت که عباس فقیر
مروی مرا گفت که ابو العباس نهاوندی گفت که هرکه ازین علم سخنی گوید که الله تعالی نه حجت وی بود الله تعالی
خصم او بود و شیخ الاسلام گفت که سخن گفتن با حق راست سخن گفتن از ذات او سمع و ران اسناد
یعنی شنیده او کتاب و سنت سخن گفتن از دین او کتاب و سنت و اجماع و آثار صحابه و ران اسناد
و سخن گفتن از صحبت او هرکه ازین سخن گوید که الله تعالی نه موجود وی بود که سمع او بود که باو بشنود
و بصر او بود که باو بیند الله تعالی خصم او بود و شیخ الاسلام گفت که نهاوندی گفت که اینکه
خداوندان همت اند اگر دست جیب ایشان را مشغول دارد بدست راست دست جیب خود
ببرند و هم شیخ الاسلام گفت که شخصی بود سطبر و ش نهاوندی فقرا از وی در دنیا می آسودند با فقرا
وی را مهجور کردند و از وی چیزی نمی ستدند نهاوندی را از آن پرسیدند گفت وی خرسند
شد باآنکه برکت درویشان مال وی را می افزاید مال وی به فقرا حرام شد نهاوندی گفت که در ابتدا
که ما در این کار بگرفتیم دوازده سال هر بکریبان فرو بردم تا یک گوشه دل من بمن بازدادند
وی گفته که همه عالم در آرزوی آنند که حق تعالی یک ساعت ایشان را بود و من در آرزوی آنم که حق تعالی

یک ساعت مرا بمن بازنماید تا بینم که خود چه جرم و کجایم در سخنان شیخ ابو سعید ابو الخیر مذکور است که
اصل این حدیث آن باشد که مرورا باو باز نگذارد رسول الله علیه السلام گفتی که اللهم لا تکلنی الی نفسی
طرفة عین ولا اقل من ذلک کس را یک چشم زدن بخود باز نگذارد و گفتم از آن پیرزن را و بدم مرد که سخنان
استاد ابو علی دقاق شنیده بود و میرفت و میگفت که گفتند ما را طرفة العین بما بازنگذار من خود
در آن بیکشم و زاری کرد یا رب ما خود طرفة العین بمن باز نگذار تا خود بدانم که کجا استاده ام و من نهاوندی
گفت که با خدای تعالی بسیار نشسته و با خلق اندک ترسانی شنید که در میان مسلمانان جماعتی
می باشند بخانقاه شیخ ابو العباس قصاب در آمد شیخ گفت بیگانه در کوی آشنایان چه کار دارد ترسا
بازگشت و گفت کی معلوم شد تا نانجا رسم خانقاه شیخ ابو العباس نهاوندی کرد چون بآنجا در آمد شیخ
هیچ نگفت چهار ماه با ایشان وضوی می ساخت و نماز میکرد و بعد از چهار ماه پای فراز دریا کرد که برود شیخ
فرمود که جوانمردی نبود که چون حق نان و نمک افتاد بیگانه بیائی و بیگانه بروی ترسا مسلمان
شد و بانجا مقام کرد و بعد از شیخ بجای شیخ نشست اخی فرج زنجانی قدس الله تعالی وی مرید شیخ
ابو العباس نهاوندی است روز چهارشنبه غره رجب سنه سبع و خمسین و اربعمایه از دنیا برفت
و قبر وی در زنجان است میگویند که وی را گربه بوده است که هر گاه جمع مهمانان بخانقاه شیخ توجه کردندی
آن گربه بعدد هر یک از ایشان بانگ کردی خادم خانقاه بعدد بانگ گربه آب در دیگ ریختی و بر عدد
مهمانان بر عدد بانگهای وی یکی زیادت بود تعجب کردند آن گربه میان آن جماعت در آمد و بیگانه را
بوی کرد و بر یکی از ایشان بول کرد چون تفحص کردند وی ازین بیگانه بود گویند که روزی خادم
مطبخ تغاری شیر در دیگ کرده بود که برای اصحاب شیر برنج پزد ماری سیاه از بام درو
کنار دیگ افتاد آن گربه بانگ میکرد و گرد دیگ میگشت و بانگ میکرد و اضطرابی می نمود خادم
چون از آن معنی غافل بود وی را زجر میکرد و دور می انداخت چون خادم هیچ نوع متنبه نشد گربه خود را
در دیگ انداخت و بمرد چون شیر و برنج بریختند ماری سیاه از آنجا ظاهر شد شیخ فرمود که آن
گربه خود را فدای درویشان کرد وی را در قبر وی کنید و زیارتگاه ساختند میگویند که الحال قبر وی ظاهر است
و مردمان زیارت آن میکنند ابو العباس شامی رحمة الله تعالی نام وی احمد بن محمد
بن زکریا است اصل از شام بوده و بمصر نشستی شیخ عباس فقیر مروی وی را بمصر دیده بود و شیخ عمو
عباس را گفت که همواره بر در سرای وی اسبان و ستوران بودی که مردم بزیارت وی آمدندی
وقتی مرا بر در سرای وی که ستوران نگاه دار بر دل من گذشت که نیک کاری بدست آوردم

از خراسان بمصر آمدم که سبوکشی کنم خود آنجا فراغتی داشتم در ساعت کسی آمد که شیخ ترا میخواند شدم در
گفت مردی هنوز در کسوف رفتند زنده بود که صد رشتی بر در سرای نوشتوان ببندد ازند و را کسی نبینند
که آن کار بدارد شیخ الاسلام گفت آنچنان بود که آن شیخ گفت همواره بر در سرای عباس شوربه
بودی که سلاطین بیامدندی بوی ابو العباس بن سریج رحمه الله نام وی احمد بن عمر
بن سریج است در سنه ست و ثلثمائه برفته اند بغداد وی را شافعی کهین میخواندند از بزرگی وی و فقیه
عراق بود در بغداد بوده و جنید را دیده و صحبت داشته وقتی که سخنی گفتی در اصول و فروع
بکلامی که حاضران را شگفت آمدی گفتی که میدانید که مرا این سخن از کجاست از برکت مجالست
ابو القاسم جنید است قدس الله تعالی عبد العزیز بحرانی بکنار مجلس ابو العباس سریج شده و از وی
ازین طریق سوالی کرد جوابی نیکو شنید نعره بزد و از هوش بشد چون بهوش آمد ابو العباس گفت
من روزگاری با پیر خود جنید بوده ام و صحبت داشته ام اکنون با این فقها مشغول گردیده ام اگر چنانکه
شما خواهید روزی تعیین کنم که خاصه شما را سخن گویم از زبان شیخ ابو عبد الله خفیف گفته است
که پیش از آنکه ابن سریج بشیراز آید اصحاب علم صوفیه را همه جاهل نام کرده بودند چون وی بشیراز آمد و بیان
مرتبه و مقام ایشان کرد و بزبان ایشان سخن گفت بفضل ایشان گواهی داد و بارها در مجالس علما
گفت که والله تا آدمی نشدم مگر بواسطه ایشان ادب نیاموختم مگر از ایشان آن زمان علما صوفیه را
بشناختند و ایشان را بزرگ داشتند ابو العباس حمزه بن محمد قدس الله تعالی سره از متقدمان مشایخ شیراز است
در ورع کامل بوده و مستجاب الدعوة و سخاوتی عظیم داشته رفیق احمد حنبل بوده و مذهب احمد
بیراث آورده و صحبت با ابراهیم ستنبه رحمه الله تعالی داشته وی گفته هرکه صحبت اولیا و مشایخ
مهذب نکند هیچ چیز مهذب نشود و وفات او در سنه احدی و اربعین و مائتین بود حسین بن
منصور الحلاج البیضاوی قدس الله تعالی سره از طبقه ثالثه است کنیت او ابو المغیث است از بیضا
بوده که شهری است از شهرهای فارس وی نه حلاج بود همواره روزی بر دکان حلاجی بود که دوست
وی بود وی را بکاری فرستاد و گفت من روزگاری نه بر دم بانگشت اشارت کرد و پنبه از یکسو شد
و پنبه دانه از یکسو وی را حلاج نام کردند و جنید و نوری را صحبت داشته و شاگرد عمرو بن عثمان مکی است
مشایخ در کار وی مختلف بوده اند بیشتر وی را رد کرده اند مگر چند تن ابو العباس عطا و شبلی و شیخ ابو عبد الله
خفیف و شیخ ابو القاسم نصرآبادی و ابو العباس سریج بکشتن وی رضا نداد و فتوی ننوشت و گفت
من نمیدانم که او چه میگوید و در کشف المحجوب است که جمله متاخران قدس الله تعالی ارواحهم او را قبول

کرده اند و بجز بعضی از متقدمان مشایخ قدس الله تعالی ارواحهم بمعنی طعن اندر وی نبوده با مهجور
معاملت مهجور اصل نباشد و از متاخران سلطان طریقت شیخ ابو سعید ابو الخیر قدس الله سره
فرموده که حسین منصور حلاج در علو حال است در عهد وی در مشرق و مغرب کس چون او نبوده
شیخ الاسلام گفت که من وی را نپذیرم موافقت مشایخ را و رعایت شرع و علم را و رد نیز نکنم شما نیز
چنان کنید و وی را موقوف گذارید و آنرا که وی را پذیرد دوستتر دارم از آنکه رد کند ابو عبد الله
خفیف وی را گفته است امام ربانی شیخ الاسلام گفت که وی امام است اما با هر کسی نگفت وی ضعفا
حمل کرد و رعایت شریعت نکرد و انجا افتاد و وی را سبب آن افتاد که آن همه دعوی بر شب و روز بیکهزار
رکعت نماز میکرد و آن شب که روز آن کشته شد پانصد رکعت نماز گزارده بود شیخ الاسلام گفت
که وی را سبب سلام امام گشتند روزان چو بود و بر وی که گفتند این که وی میگوید بی حجت است جنان در
بود و شبلی برابر روی وی باز ایستاد و گفت اولم ننهک عن العالمین آن قاضی که کشتن وی حکم کرده
بود گفت او دعوی خدایی میکرد و این دعوی حلولی تکبت شبلی گفت من همان میگویم که او میگفت
لیکن او را نگویی مرا ابراهیم دعویش وی را در افکنده و فتوی در سرای جنید بود و گفت کیست گفت جنید ذن حق
بلکه حکمی الهی شبه نفسها کدام چوب و دست که بچوب حرب کنند و آنچه وی را افتاد و به عالم است
وی بود عمرو بن عثمان مکی که جزوی که تصنیف کرده بود و در توحید و علم صوفیان وی آنها را بجهان
بر گرفت و آشکارا کرد و بخلق نمود سخن باریک بود و در نیافتند بر وی منکر شدند و مهجور ساختند وی
بر حلاج نفرین کرد و گفت آدمی کشی با وی کار که دست و پایش ببرد و چشم بر کنند و بر دار کنند و آن
همه انجا شد بدعا استاد وی عبد الملک اسکاف رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت که عبد الملک
اسکاف شاگرد حلاج است و بیست سال عمر وی را بوده با شریف حمزه عقیلی بوده با شیخ
وی بود من و بهر فارسی ابو الحسن طبری و ابو القاسم جناته همه یاران شریف حمزه عقیلی بودند
و شریف حمزه بهتر و از همه بهتر میداشت جز من گفت که عبد الملک اسکاف گفت که وقتی حلاج را
گفتم که ای شیخ عارف که باشد گفت عارف آن باشد که روز سه شنبه که ششم روز مانده از ماه
ذی القعده سنه تسع و ثلثمائه وی را بباب الطاق بردند ببغداد و دست و پای وی ببریدند و چشم
وی برکندند و نگونسار بر دار کردند و بسوزانیدند و خاک وی بر باد دادند عبد الملک گفت چشم نهادم آن
وی بود و آن همه گفته بود با وی بکردند شیخ الاسلام گفت ندانم که او خود میدانست که آن وی را
خواهد بود یا خود چنان میگفت آن خود وی را بود و وی را شاگردی بود و سکل نام او را با وی بکشتند

وی را شاگردی الحسین نام کرده اند و ابو العباس عطا را هم بسبب وی کشتند **ابراهیم فاتک** و قیل احمد
بن فاتک رحمه الله رحمة کنیت وی ابو الفاتک است بغدادی است با جنید روزی صحبت داشته
و کان من الجنید بکثرة وی نیز شاگرد حلاج بوده و منسوب بوی وی گوید که آن شب که وی را بردار کردند حق سبحانه و
تعالی را بخواب دیدم گفتم خداوندا این چه بود که با حسین کردی گفت بنده خود را گفت سر خود با وی
آشکارا کردم خلق باز گفت وی را عطائی دادم رعنا گشت خلق را با خود خواند شیخ الاسلام
گفت که آن کشتن حلاج را فضل است بکرامت اگر وی تمام بودی وی را آن نیفتادی
سخن با اهل باید گفت تا سر او آشکارا نشود و چون با نااهل گوی بروی حمل کرده باشی ترا
از آن گزند و عقوبت رسد و نیز شیخ الاسلام گفت وی در آنچه میگفت نا تمام بود اگر وی در آن
تمام بودی آن سخن مقام و نفس و زندگانی وی بودی بر وی کسی منکر گشتی چیزی در می بایست
وقت گفتن بود و محرم بود من سخن میگویم از آنکه وی می گفت و عامه می شنوند اما انکار نمی آرند
و آن سخن پوشیده می مانند زیرا که هر که اهل آن نبود خود در نیابد شیخ ابو عبد الله خفیف گوید که بحیله
بسیار در زندان شدم سرای نیکو دیدم فرشی نیکو و مجلسی نیکو و ریسمان بسته منتظر بر آن افکنده
و غلامی نیکو روی ایستاده غلام را گفتم شیخ کجاست گفت در سرایه گفتم چند گاه است که خدمت
شیخ میکنی گفتم هرده ماه گفتم درین زندان چه میکند گفت با بند و من بنده آهنی هر روز هزار رکعت
نماز نافله میکند الا که گفت این درها خانه که می بینی در هر یک زندانی است و زدی با خونی پیش
ایشان میرود و ایشان را نصیحت میکند و سبلت و موی ایشان می چیند گفتم چه میخورد گفت خوانی با
الوان طعام پیش او می آورند ساعتی در همه نگاه میکند انگاه بسر انگشت بدان چیزی زند و فرمه میکند
و از آن هیچ نمی خورد انگاه از پیش او برگیریم درین سخن بودم که ناگاه از سرایه بیرون آمد
با روی نیکو و قامتی نیکو صوفی سپید پوشیده فوطه رملی بر سر بسته بطرف صفه بر آمد مرا گفت ای
جوان از کجائی گفتم از پارس گفت از کدام شهر گفتم از شیراز خبر مشایخ از همه بپرسید تا بحدیث ابو العباس
عطا رسیدم گفت اگر وی را ببینی بگوی تا نهار آن رقعها را نگاه دارد دیگر گفت پیش تو چون آمدی
گفتم بمروت بعضی از لشکریان گفت بسی درین سخن بودم امیر زندان در آمد و زمین ببوسید و نشست
گفت زا جیست گفت تا دشمنان مرا پیش خلیفه غمز کرده اند که یکی از بزرگان را رها کرده و ده هزار دینار بستد
دیگر با زعامه بجائی وی قاف ند درین ساعت مرا می برند که بکشند گفت برو والسلام چون برفت
شیخ در میان سرای بر پای نشسته و دستها با آسمان بر داشت و سر در پیش افکند با انگشت سبابه اشارت

میکرد و می گریست چندانی که از آب چشمش زمین تر شده بیهوش گشت روی بر زمین نهاد و ناگاه امیر
زندان در آمد وی باز نشست گفت چه بود ترا گفت مرا آزاد کرد گفت حال تو چون شد گفت چون
بنزدیک خلیفه بردند گفتند تا بدین ساعت بر سر آن بودیم که ترا حالی بکشیم درین ساعت دلم با تو
خوش شد برو که عفو کردم پس از شیخ خواست که روی خویش پاک کند از وی تا آن ریسمان که منتقه
بر آن بود جست کز بود است فراز کرد و منتقه بر داشت ندانم که دستش فراز شد یا منتقه وی آمد
انگاه بیرون آمدم پیش ابن عطا رفتم و پیغام بگذاردم گفت اگر وی را بینی بگو اگر مرا بگذارند شبی با صد و
مرید بکوه وار بیت المقدس بر آمد و در آن وقت قندیلها را نشانده بود و مد رهبانان گفت این
قندیلها کی باز فروزند گفتند سحرگاه گفت تا سحر دیر بود با انگشت سبابه اشارت کرد و گفت الله
نوری از انگشتش نوری بیرون آمد و چهار صد قندیل را آن نور بر افروخت و آن نور بانگشتش باز آمد
رهبانان گفتند تو بر کدام ملتی گفت بر ملت حنفیان کمترین ام از امت محمد مصطفی صلی الله
علیه و سلم و علی آله انگه رهبانان را گفت کدام دوسته میدارید نشستن نزد بنده پیش شما یا رفتن گفتند حکم
تراست گفت پارام آر بستانند درین قفله سیزده هزار درم پیش شیخ آوردند هنوز صبح بر نیامده بود
که جمله را صرف کرد انگه بیرون رفت شخصی طوطی داشت بمرد حلاج گفت که خواهی که وی را زنده کنم
گفت خواهم اشارت کرد بانگشت وی بر خاست زنده و وی را پرسیدند که توحید چیست گفت
افراد القدم عن الحدث شیخ الاسلام گفت دانی که توحید صوفیان چیست نفی الحدث و اثبات الازل
حسین بن عیسی البغدادی رحمه الله تعالی کنیت وی ابو القاسم است از خلفای حسین منصور حلاج
است و کان فارس البغدادی رحمة الله علیه من متکلمی مشایخ القوم و المقدمین فی العبادات له کلام
حسن فی الاحوال و الاشارات بخراسان آمده و از انجا بسمرقند رفته اقامت کرد تا از دنیا برفت و معلم
شیخ علم الهدی ابو منصور ماتریدی بوده است و توفی الشیخ ابو منصور سنه خمس و ثلثین و ثلثمایه و فارس
رحمه الله تعالی معاصر شیخ ابو القاسم حکیم سمرقندی نیز بوده است و قدم تاریخ وفات و شیخ ابو القاسم و در صحبت
یکدیگر بوده و در طریقت مصاحب یکدیگر بوده اند تا آن زمانکه مرگ ایشانرا از هم جدا ساخت و سنگ تفرقه
در میان انداخت و فارس بغدادی مقبول همه بوده است شیخ حال کرده اند و سخنان وی از مصنفات
خود آورده شیخ عارف ابو بکر بن اسحاق الکلاباذی البخاری رحمه الله تعالی در کتب خود سخنان بی واسطه
از وی بسیار روایت کرده و شیخ ابو عبد الرحمن سلمی و امام قشیری رحمهما الله تعالی بیک واسطه یا بیشتر
و غیر ایشان نیز فارس گوید که حلاج را پرسیدم که مرید کیست گفت هو الرامی باول قصده الی الله

وتعالی فلا السیح حتی یصل مرید آنست که از تحت نشانه قصد خود الله تعالی را سازد و تا بوی نرسد
هیچ چیز نیارامد و بهیچکس نپردازد و هم وی گفته خاطر الحق هو الذی لا یعارضه شیء شیخ الاسلام گفت
که بر حلاج بسیار سخنها دروغ گویند و کلمات نامفهوم و نا راست بندند و کتبها مجهول بوی
منسوب دارند و آنچه درست شود از وی نیک بود و شعر وی فصیح بود و انشد الحلاج رحمه الله تعالی

شعر انت بین الشغاف والقلب تجری * مثل جری الدموع من الاجفان * وتحل الضمیر جوف
فوادی * کحلول الارواح فی الابدان * لیس من ساکن تحرک الا * انت حرکته خفی المکان
یا هلالا بدا لاربع عشر * لثمان واربع واثنتان

احمد بن حسین بن منصور الحلاج رحمه الله شیخ الاسلام گفت که از ابو عبدالله باکو شنیدم که گفت از احمد بن حسین منصور شنیدم بخجند که پسر
خود را گفتم که مرا وصیتی کن گفت نفس خود را بشغلی افکن پیش از آنکه ترا در شغلی افکند گفتم ای
پدر چیزی بیفزای گفت وقتی که همه عالم در خدمت کوشند تو در چیزی کوش که ذره ازان به از همه
از علم ثقلین بود شیخ الاسلام گفت که ثقلین جن و انس بود گفتند آن چیست گفت آن معرفت

ابو منصور بکاوکلاه رحمة الله تعالی شیخ الاسلام گفت که شیخ ابو منصور بکاو کلاه بر خرس از مشایخ
اهل ملامت بوده وقتی فارغ بوده که یاران وی بسفر شده بودند وی در رباطی شد از آن کسی چاه
فراکندن گرفت تا به آب رساند چون تمام برآمد و پهلوی آن دیگر میکند و خاک آن در چاه نخستینه
میکرد چون تمام شد چاه دیگر کندن گرفت یکی وی را گفت که پروانه نه فعل دور زان چه میکنی
گفت نفس خود را در شغلی می افکنم پیش از آنکه مرا در شغل افکند و مشایخ ازین باب سخن کرده اند ابو
عبدالله دینوری در دریا جامه مرقع خود را دوختن و بریدن گرفت آنگاه می بازآوردی

ابو عمرو دمشقی قدس الله تعالی روحه از طبقه ثالثه است مشایخ شام بوده است و از اجلاء ایشان صحبت داشته
بود و با ابو عبدالله جلاء و اصحاب ذوالنون در سنه عشرین وثلثمایه برفت از دنیا وی گفته چنانکه
فریضه است بر پیغمبران اظهار آیات و معجزات همچنان فریضه است بر اولیا پنهان داشتن کرامات
تا خلق در فتنه نیفتند و هم وی گفته التصوف رویة الکون بعین النقص بل غض الطرف عن کل
ناقص بمشاهدة من هو منزه عن کل نقص و هم وی گفته علامة فساد القلب ان یکل الله العبد الی نفسه
فیالقه ولا یبالی حسن الکلاءة والرعایة والنبی صلی الله علیه وسلم یقول اکلاءنی کلاءة الطفل الولید و هم وی گفت
اذا اصطفت الارواح بالقرب اثرت علی الهیاکل انوار الموافقات

محمد بن حامد الترمذی رحمه الله از طبقه ثامنه است کنیت وی ابوبکر است از جوانمردان مشایخ خراسان است احمد خضرویه را دیده بود

بدان و راه نیز دیده بوده ابو نصر محمد بن محمد بن حامد یکی از قبیلان خراسان بوده محمد حامد گفته است سرمایه
تو دل تست و وقت تو چون مشغول کنی دل خود را به ظن و گمان کردن خاطر تو آید ضایع کنی اوقات
خود را بچه بنا برد وقت باید بس که سود تواند کرد و آنکه سرمایه زیان آورد شیخ الاسلام گفت که صوفی
دلست و وقت و زنده کانی اکرار صوفی وقت و دل و زنده کانی هر دو جهانند هم وی گفته چون وقتی
از اوقات تو سالم گردد و از آفت غفلت بخود باش پس پرانی از آنکه چیزی که مخالف آن باشد بیگری
که از علامه نارستی باطن است و هم وی گفته الانسان فی خلقه احسن منه فی جدیده

عبدالله بن محمد الخراز رحمه الله تعالی از طبقه ثالثه است از کبار مشایخ ری بوده است کنیت وی ابو محمد است سالها
بمکه مجاور شد کرده با ربع بوده و حتی کرد بنده بلی باک دشاطب فتوة اکل با شیخ ابو عمران کبیر صحبت داشته و ابو
حفص حداد را دیده بود و اصحاب بایزید و بایزید بزرگ میدیده شد انه مات قبل العشرین وثلثمایه وی گفته الجوع
طعام الزاهدین والذکر طعام العارفین و هم وی گفته صیانة الاسرار عن الالتفات الی الاغیار من علامة الاقبال
علی الله تعالی و هم وی گفته العبودیة الظاهرة والحریة الباطنة من اخلاق الکرام یوسف بن الحسین گفته است
که من مثل عبدالله ندیدم و عبدالله هم مثل خود ندیده و نی کوید عبدالله خراز در مکه بود که گفت خرقت
ما فتوت نمی قرای چون از مجلس برخاست پیری از آنان که با وی بودند گفت می خواهید که چیزی
از فتوت شیخ خود با شما گویم گفتم آری گفت با هیچ کس از مریدان خود که عزیمت مکه داشته از ری
بیرون آمدند چون بمنزل رسیدند که با مکه منزل و میل مانده بود گفت با اصحاب شنود علم الله گفتند
ای استاد کجا میروی و میان تو و مکه اندکی مانده است گفت من از ری تا اینجا بنیت متابعت
شما آمده ام تا اینجا حاضر شد همراهی شما خوش بود اکنون پس باز میگردم و از اینجا نیت حج میکنم
میسر ان شاء الله تعالی و از آن وقت تا موسم حج پنج ماه مانده بود

بنان بن محمد الحمال قدس الله تعالی سره از طبقه ثالثه است و اسطی الاصل است اما بمصر نشست و آنجا برفته از دنیا در رمضان سنه ست عشر
وثلثمایه از کبار مشایخ مصر است و کان من العاملین الجامع الامرین بالمعروف و له المقامات المشهورة والکرامات
المذکورة با جنید و آن مشایخ که در آن وقت بوده صحبت داشته و از استادان ابوالحسن نوری بوده
شیخ الاسلام گفت که وی عظیم حال بود که وی امام بود و وقتی احتساب کرده بود و وی را در پیش شیر انداخته
انداختند شیر وی را بوی میکرد و [illegible] وی را بیرون آوردند گفتند که آن وقت که ترا شیر بوی
میکرد و میلیسید در دل تو چه بود گفت فکرت در خلافی که علما میکنند در سؤر سباع کرده ام و تا در رسید
از بزرگترین احوال صوفیان گفت الثقة بالمضمون والقیام بالاوامر ومراعات السر والتخلی من الکونین بالتشبث

بالحق تعالی وی گفته که در مکه بودم نشسته و نزدیک من جوانی بود شخصی کیسه درم آنجا چند درم پیش وی نهاد
گفت مرا بدین حاجت نیست آن شخص گفت بر مسکینان و فقیران قسمت کن چنان کرد نماز شام که شد وی را
دیدم که در وادی برای خود چیزی می جست گفتم کاش چیزی برای خود از آن درمها نگاه میداشتی
گفت نمیدانستم که تا این زمان خواهم زیست هم وی گفت که چند گاه چیزی نیافتم که قوت خود سازم
و کار من بحد ضرورت رسید دیدم که در راه قطعه زر افتاده است خواستم که بر دارم با خود گفتم که لقطه است
بگذاشتم باز یاد کردم حدیثی را که روایت کرده اند از رسول صلی الله علیه وسلم اذا کانت الدنیا دما عبیطا
لکان قوت المسلمین منها حلالا پس آن زر را برداشتم و در دهان خود نهادم و میرفتم دیدم که جماعتی کودکان
حلقه زده اند و یکی از ایشان بر زمین نشسته و با ایشان در تصوف سخن میراند بایستادم تا بشنوم
که چه میگویند یکی از ایشان پرسید که متی یجد العبد حلاوة الصدق گفت اذا رمی القطعة من الشدق آن زر را
از دهان بیرون کردم و انداختم و هم وی گفته که در مکه مجاور بودم و خواص آنجا بود با وی آشنائی
نداشتم اما مرا که وی را میدیدم هیبتی و شکوهی از وی در دلم می آمد چند روز بر من گذشت و هیچ فتوحی
نرسید در مکه مردی بود مزین فقرا را دوست میداشت و طریقه وی آن بود که چون فقیری بهر حجامت
بوی آمدی گوشت خریدی و طعام پختی تا آن فقیر بخوردی بر دکان وی رفتم گفتم میخواهم که حجامت کنم
کس را فرستاد تا گوشت خرد و طعام پزد در میان حجامت کردن نفس من صحبت کرد که چون از حجامت
فارغ می شوی طعام پخته می شود دانستم که آن خاطر نیکو نیست گفتم ای نفس با حجامت با طعام
عهد کردم که از آن طعام نخورم بعد از حجامت برخاستم که بروم مزین گفت سبحان الله تو خود طریقه میدانی
عذری گفتم و بمسجد حرام شدم امروز چیزی نیافتم و دیگر روز تا نماز دیگر چیزی نیافتم چون نماز دیگر
برخاستم بروی در افتادم و بیهوش گشتم مردمان گرد من در آمدند پنداشتند که دیوانه شده ام ابراهیم
خواص آنجا بود مردمان را از من دور کرد و پیش من بنشست با من بلطف صحبت آغاز نهاد و گفت
چیزی می خوری گفتم شب نزدیک است گفت نیکو میکنید ای مبتدیان قدم استوار دارید بدین تا فلاح
یابید پس برخاست برفت نماز خفتن گذارده بودم آمد و با خود کاسه عدس و دو قرص آورد و گفت
بخور بخوردم گفت دیگر می خوری گفتم آری برفت و مثل آن دیگر بیاورد بخوردم گفت دیگر می خوری گفتم
همین بسنده است پس در خواب شدم تا صبح برنخاستم و نماز نگذاردم و طواف نکردم بعد از آن
رسول صلی الله علیه را بخواب دیدم گفت بنان گفتم لبیک یا رسول الله گفت علم کل شیء [illegible]
همین قبله بیدار شدم با خود عزیمت کردم که دیگر هرگز سیر نخورم احمد بن مسروق گوید که بنان گال

گفت که وقتی بعضی اصحاب را دعوت کردم این بیت بخواند شعر من عاداتنا فاینا فلا بفضل علینا
فاذا نحن اجبنا رجع الفضل الینا ابو اسحاق بن ابراهیم الجمال قدس الله تعالی سره از بزرگان مشایخ بوده است
و کرامات ظاهر داشته و مقام وی بکوه لکام بوده یکی از این طایفه گوید در کوه لکام راه گم کردم ناگاه
به پیری رسیدم پوستینی پوشیده چون مرا دید گفت الله اکبر همانا راه گم کردی گفتم بلی گفت سی
سالست تا هیچ آدمی ندیدم عصائی بمن داد گفت این عصا ترا راه نماید و مرا گفت برو ساعتی
برفتم خود را بانطاکیه یافتم عصا بنهادم تا وضو سازم عصا گم شد با اهل انطاکیه این حکایت باز
گفتم گفتند ابو اسحاق جمال بوده است که کسی او را نبیند تاسف خوردم بنان بن عبدالله رحمه الله تعالی
کنیت وی ابوالحسن است وی از بزرگان مشایخ مصر است وی گفته است [illegible] که دلش [illegible] روزی
بسته بود وی را کسب باید فرمود شیبان بن علی رحمه الله تعالی وی از متقدمان مشایخ مصر است
و مستجاب الدعوه بوده و بسیار کس از مشایخ مرید وی بوده اند و در علم طریقت وی را سخنان نیکوست گوید
یکی از مریدان پیش وی آمد و دستوری خواست که بحج رود و بتجرید گفت اول دل خود را مجرد کن از سهو
و غفلت و نفس خود را از هوا و زبان خود را از لغو آنگه بتجرید حاصل آید خواه در دنیا و خواه در دار
ابوالحسن بن محمد المزین رحمه الله تعالی از طبقه ثالثه است نام وی علی بن محمد است از اهل بغداد
است با جنید و سهل بن عبدالله صحبت داشته و با آنکه از طبقه ایشان نبود بمکه مجاور بوده و آنجا برفته از دنیا
در سنه ثمان و عشرین و ثلثمائه بوده است که از ابویعقوب اقطع حکایت کند شیخ الاسلام قدس سره
گفت که ابوالحسن مزین دو بودند یکی کبیر و یکی صغیر مزین کبیر از اهل بغداد است و در بغداد او مدفون است
شاگرد وی گفت که وی گفته که الکلام من غیر ضرورة مقت من الله تعالی بالعبد شیخ الاسلام گفت که
گرد کردار گرد که از گفتار رنج گرفتاری نیاید مزین صغیر نیز از اهل بغداد است لیکن در مکه مدفون است
و بعضی گفته اند این دو مزین پسران خاله یکدیگر بوده اند مزین صغیر گفت که راهها بالله تعالی بیش از عدد
نجوم آسمان اند و من در آرزوی یکی از آنم می باشم شیخ الاسلام گفت که وی در وجود عارف بود لیک
از عطش سخن بیرون که عطشان بود و این طریق چون مستسقی است که هرچند آب بیش خورد تشنه تر شود
باید و سیری نیاید و از آنجا عزیز است که دیده هرکه ترا بیش بیند بیش جوید و هم مزین صغیر گفت که مرا کسی بی
کرجا که بلغزید انگشت وی جراحت شد نفس وی نماند که روغن زیت خواهد دید که در پیش او وی جست
روغن زیت روانست آنرا التفات نکرد و هم وی گفته که در مکه بودم مرا عزیمت سفر خواست چون
بمکه رسیدم که انبا میمون گویند دیدم جوانی که در جان دادن است گفتم بگو لا اله الا الله

چشم بگشاد و گفت ـــ انا ان مت فالهوی حشو قلبی • وبداء الهوی یموت الکرام
و پس جان بداد کار وی بساختم و بروی نماز کردم و دفن کردم و در عجب شدم از خاطر من برفت بگفتم
که یکبار آمدم میگوید که بعد از آن خود را سرزنش میکرد و میگفت چه جای آمدن است و اولیاء خود را
خدا را شهادت تلقین میکنند دستوری شیخ الاسلام گفت که ابوالحسن مزین با شیری رسید گفت نعم
اما نه فاقبره تنبیه بر جای بماند چون بر سر کوه رسید گفت ثم اذا شاء انشره . بعد تنبیه بر پای قامت زنها

ابوالحسن الصائغ الدینوری قدس الله تعالی از طبقهٔ ثالثه است نام وی علی بن محمد بن سهل از کبار مشایخ
دینور است و بمصر بوده و آنجا برفته از دنیا در سنهٔ ثلثین و ثلثمایه و شیخ ابوسعید مالینی گوید که وی
شب شنبه برفت نیمه رجب سنه احدی و ثلثین و ثلثمایه وی استاد ابوالحسن قرافی و دقی و ابو
عثمان مغربی است و ابوعثمان مغربی گوید که هیچکس ندیدم از مشایخ روشنتر و نورانی تر از ابویعقوب
نهرجوری و با هیبت تر از ابوالحسن صایغ دینوری شاگرد ابوجعفر صیدلانی است وی گفته
دو بار از دنیا بیزار باید شد یکبار که بیرون آیی خلق بقبول روی بتو نهند باز با دنیا شوی نه با شغل
و حرص چنانکه قبول خلق را ببرد و باطن از ان منقطع باشی تا کنی و ترک دنیا بزرگتر باشد از
کار طلب آن زیرا که فتنهٔ قبول خلق زیادتست از فتنهٔ اقبال بر دنیا و هم وی گفته من فساد الطبع
التمنی والامن و هم وی گفته که جنگ شغل اهل النهی نهانکها از وی پرسیدند که مرید کیست و صفت
وی چیست این آیه برخواند که ضاقت علیهم الارض بما رحبت و ضاقت علیهم انفسهم و ظنوا ان لا
ملجأ من الله الا الیه **ابوالحسن الصبیحی رحمه الله تعالی** از طبقهٔ ثالثه است بعضی گفته اند نام وی حسین
بن عبدالله بن بکر است و کنیت وی ابوعبدالله و بعضی گفته اند نام وی احمد بن محمد است و کنیت
وی ابوعبدالله است مدرست ترانست که اول گفته شد و در اصل از بصره بوده و گویند که در سرای وی
خانه بوده در زیر زمین که سی سال از آنجا بیرون نیامد بمجاهدت عبادت مشغول بوده و گفته اند
که طعام نخوردی اهل بصره وی را از بصره بیرون کردند بسوس رفت و همانجا وفات کرد و قبر وی
آنجاست رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت که وی روز آدینه در مسجد بصره ایستاده بود
نماز کرده خود را گفت این خلق را که می بینی همه را بهشت است اندرین کار که ما را افتاده مسجد بصره
آن وقت چنان بود از انبوهی خلق سجود نمی توانستند کرد روی بر زمین بر پشت یکدیگر می نهادند
وی گفته که الغریب هو البعید عن وطنه و هو مقیم فیه و هم وی گفته الغریب هو الذی لا جنس له و هم وی
گفته الغریب من غاب عن الجناس **ابوالحسن سیوطی رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام گفته که وی ازین طایفه
بوده است شیخ ابوعلی رودباری گوید که هارون گفت صاحب سهل عبدالله که با ابوالحسن سیوطی بودیم
در بادیه چون گرسنه شدیمی و راه حج حاجت افتادی ابوالحسن بانگ بر گرگ کردی تا جایی که سنگ بود
از وادی وی آن آواز رو داشتی که آنجا مردم است بار از آنجا چیزی آوردی شیخ ابوعلی رودباری
گوید که هیچکس در عطف و مهربانی با یاران چون ابوالحسن سیوطی نبود شیخ الاسلام گفت باید که خدمت
یاران بر خود واجب دانی و در خدمت مقصود بینی نه مخدوم یعنی نظر تو در خدمت بر مقصود حقیقی
باشد که حق باشد که حضرت خواست سبحانه و تعالی نه بر آنکس که خدمت وی میکنی وقتی درویشی
پیش شیخ سیروانی آمد بیگرفت این کار را برای ما مکن بحکم و امر که بفضل شیخ سیروانی بانگ بر وی زد
و گفت نه مغرور است آنکه خدمت یار را بر خود واجب نداند **ابوالحسن بن شنبوه رحمه الله تعالی** نام وی
عمرو بن عثمان بن الحکیم بن شنبوه است از مشایخ صوفیان است ابوسعید مالینی در ارتفیعین خود وی را
در آورده از مشایخ مصر بوده گویند از گور وی آواز قرآن خواندن می شنودند هرکه بزیارت وی
شدی شنیدی **ابوحامد الزنجی الاسود المعروف بالزنجی رحمه الله علیه** وی از استادان ابوعلی رودباری
است شیخ الاسلام قدس الله سره گفت که این شعر در جامع مصر شد ابوحامد زنگی را دید که نماز
میکرد و گفت یا اباحامد از پس جای بزرگ فرو آمدی گفت بشغل خط عاصیان فرود آمدم شیخ الاسلام
گفت که ابوعبدالله رودباری گفت که از حسین بن محمد الرازی شنیدم گفت ابوعبید گفت دراز
ده ماه که بر سنگی در یافت در خواب شدم تقی آواز داد که تو پنداری که عبادت همه نماز و روزه است
صبر بر احکام الله تعالی از نماز و روزه فاضلتر است ابوالحسن مزین گفت که ابوحامد اسود سی سال در
مسجد حرام در برابر کعبه نشست که بیرون نیامد مگر برای طهارت و کس ندید که وی چیزی خورده باشد
یا آشامیده باشد ابوحامد را امر کاهو وجدی رسیدی سفید شدی و چون آن وجد برفتی سیاه باز گشتی
ابراهیم بن داود القصار الرقی رحمه الله تعالی از طبقهٔ ثانیه است کنیت وی ابواسحاق است از مشایخ
شام است از اقران جنید و ابوعبدالله جلا و عمر بسیار یافت و طبقه سیم جنید و شیخ سلمی وی را
در طبقهٔ ثالثه ذکر کرده است در سنه ست و عشرین و ثلثمایه برفت از دنیا صحبت وی با مشایخ شام
بوده و ذوالنون مصری را دیده و فقر را ملازم بوده و بر تجرید و زندگانی نیکو و در ان دوستی اهل آن
شیخ الاسلام گفت که وی سی سال یکسفر کرده بود و دل خلق در بر صوفیان بقبول آورده است گفته
از ان بی اذا میها که بی دهان کرده بود و منوی آن همه را باصلاح آورد و نیکو که چه جوانمردی داشته و قبول
این قول که همه خود را فدا کرده تا بدار کی اصلاح فساد کسانی راکه با این قوم بادخواند جزاه الله

عن الاسلام والطریقة جیرا ابراهیم نصار گوید قیمة کل انسان بقدر همته فان کانت همته الدنیا
فلا قیمة له وان کانت همته رضی الله تعالی فلا یمکن استدراک غایة همته ولا الوقت علیها
ابراهیم مراوی گوید که مردی پرسید ابراهیم نصار را که متی المحب اوهل ینطق بما وهل یخفی
کتمانه فانشا یقول منشدا شعر ظفرتم بکتمان اللسان فمن لکم • بکتمان دمع وهو بالدهر رق
حملتم جبال الحب فوقی واننی • لاعجز عن حمل القمیص واضعف • وانشدنا شیخ الاسلام انشدنا
شیخ ابوعبدالله الطالکی لبعضهم رحمهم الله تعالی شعر یبدو فاجهدان اکاتم حبت
فتبین فی علامة الکتمان • خفقان قلبی وارتعاد مفاصلی • وغبار لونی والتقاد لسان
فمایکذبنی شهود اربع • وشهود کل قضیة اثنان • وانشدنا ایضا لبعضهم شعر
حملتمونی علی ضعفی بفرقتکم • ما لیس تحمله سهل ولا جبل • ابراهیم نصار گفت بنده است نزار
دنیا وجز صحبت فقری وصحبت خدمتی ودوستی از دوستانا وهم وی گفته من تعزز بشی غیرالله فقد
ذل نفسه وهم وی گفت که در وقت مخلوق گفتن قران احمد حنبل در زندان بود جرا آورده که ذاالنون مصری
را بزندان می برند که قران المخلوق می گوید ومن آوازه ذوالنون شنیده بودم وخلق بنظاره می رفتند وآن
وقت من کودک بودم من هم برفتم چون ویرا دیدم در چشم من حقیر آمد زیراکه وی بصورت ظاهر حقیر بود
گفتم با این همه آوازه ونام ذوالنون اینست فی الحال ذوالنون روی بمن کرد از میان همه خلق وگفت
ای پسر چون الله تعالی از بنده اعراض کند زبان وی بطعن در اولیاء الله دراز شود ومن بیهوش بیفتادم
آب بر روی من زدند بهوش بازآمدم برخاستم صوفی شدم شیخ الاسلام قدس سره گفت که چون دیدکسی را که حق
سبحانه ویرا بجود بوشیده بود همه خلق حجاب دیده واو حجابست پیش دوستان خود فردا که قوم را
بینند همه نشناسند چنانکه اینجا می بینند ونمی شناسند وتراهم ینظرون الیک وهم لا یبصرون
محمود سبکتکین بسر قبر بایزید شد درویشی دید آنجا گفت ای استاد شما چه گفتی گفت وی گفتی هرکه مرا
دید ویرا آتش نسوزد محمود گفت این چه سخن است بوجهل مصطفی را صلی الله علیه وسلم دید ویرا بسوزند
آن درویش گفت ای امیر ندید یعنی وی برادرزاده ابوطالب می دید نه پیغمبر خدا وگرنه ویرا نسوختندی
ابوجعفر حداد قدس الله تعالی سره وی از اصحاب جنید است وکان فریبا السن وکان من الناس
یعده من اقران الجنید وکان یعد نفسه من اصحابه شیخ الاسلام گوید که جنید گفته است که بجوانی در بغداد
می گشتم در ویرانی شدم شیخ ابوجعفر حداد بغدادی را دیدم رنجه شدم گر کرامت بری رسید که من چرا آمدم
در حالت گفتم ای شیخ سخنی بگوی تا بازگردم گفت چه گویم گفتم راه باو جون نسخه گفت بشارت الا

نه خریداری تو بودی تو نه خریدار او بودی اگر او نه زانمی بایستی تو راه باو نمی بردی ابوجعفر
سوانی رحمة الله تعالی شیخ الاسلام گفت که وی ازین طایفه است وی گفته است حدیثک
من حدیث الذنوب ورضیعک من بصرک العیوب واخوک من سائرک الی علام العیوب وحزنک ابوجعفر
صیدلانی رحمة الله تعالی وی استاد ابوالحسن صایغ دینوری است بغدادیست از اقران
جنید وابوالعباس عطا بمکه مجاور بوده وبمصر برفته از دنیا وقبر وی بپهلوی رقاق مصر است
صحبت داشته با ابوسعید خراز از استادان ابن الاعرابیست شیخ الاسلام قدس الله سره گفت
ابوالحسن صایغ دینوری گوید که استاد من ابوجعفر صیدلانی گفت که اول ارادت مصطفی را صلی الله
علیه وسلم بخواب دیدم نشسته در صدر وجمعی مشایخ ازین طایفه گرد برگرد وی مصطفی صلی الله علیه وسلم
وعلی آله در نگریست در آسمان بازگشاده فرشته فرود آمد طشتی ابریقی در دست پیش یکیک
می نهاد دست می شستند چون بمن رسید گفتند برگیرند که از ایشان نیست ابریق وطشت برداشتند
وبرفت من گفتم یا رسول الله من نه از ایشانم اما دانی که من ایشان را دوست میدارم مصطفی گفت صلی الله
علیه وسلم کسی ایشان را دوست میدارد او از ایشانست طشت بازآوردند تا من دست بشستیم مصطفی
صلی الله علیه وسلم در من نگریست ومی خندید گفت ما را دوست میداری یا نه ابوجعفر گفت آن وقت
صحبت من نه با این قوم بود وابراهیم ادهم گوید شبی بخواب دیدم که فرشته طوماری بدست داشت
وچیزی می نوشت گفتم چه می نویسی گفت نام دوستان او گفتم نام من نوشتی گفت نه گفتم من از ایشانم
نه دوستان ویم اما دوست دوستان ویم ایشان را دوست دارم درین بودم که فرشته در رسید
وگفت طومار را زود برگیر ونام وی بر سر نویس که دوست دوستان من است ابوالعباس عطا گوید
اگر نتوانی که دوست وی زنی در دوستان وی زن اگر در جای ایشان نرسی شفیع باشند
ابوجعفر بن حمدان بن علی بن سنان رحمة الله تعالی از طبقه ثالثه است از کبار مشایخ نیشابور است
صحبت داشته با ابوعثمان حیری وابوحفص را دیده یگانه در وقت خوف وورع وزهد بود در سنه
احدی عشر وثلثمایه برفت از دنیا وی گفته تکبر المطیعین علی العصاة اعظم عندهم من معاصیهم وهم
وی گفته جمال المرء فی حسن مقاله وکماله فی صدق فعاله وهم وی گفته علامة من انقطع الی الله علی الحقیقة
ان لا یرد علیه ما یشغله عنه ابوجعفر الفرغانی رحمة الله تعالی نزیل بغداد من اصحاب الجنید ورداء
خادم نام وی محمد بن عبدالله است وی گفته التوکل باللسان یورث الدعوی والتوکل بالقلب یورث
المعنی شیخ الاسلام گفت ابوعبدالله باکو گفت که ابوجعفر فرغانی خادم ابوعثمان حیری بست روزی

در نشابور بود و در رکاب وی میرفت باز آمده بود و گل بسیار بود بر دل ابوجعفر گذشت که او
بر اسب چه داند که حال من در میان این گل چیست ساعتی گذشت که ابوعثمان از اسب فرود
آمد و ویرا گفت برنشین گفت ای شیخ زینهار این چه حالتست و چه خود می پیچید که برنشین دیگر بار
گفت برنشین فایده نکرد برنشست ابوعثمان غاشیه بر گردن نهاد و در پیش وی میرفت
و ابوجعفر بر اسب چنین و بر هم زده آخر فرو آمد شیخ گفت فرغانی چون وی بر اینجا گفت ای شیخ مرا پس
شیخ گفت وقتی که بر اسب بودم و تو غاشیه بر دوش میرفتی همچو تو بودم تو نبودی که تو بر اسب بودی
و من پیش تو میرفتم ویرا آن ادب کرد **ابوجعفر ساسانی رحمة الله** وی گفته که وقتی میرفتم بکوه
لبنان افتادم آنجا قومی از ابدال یافتم با ایشان جوانی بود که خدمت ایشان کردی شبانگاه
دسته گیاه بر دیدی برای ایشان بپختی سه روز آنجا بودم و روز چهارم بامداد مرا گفت که زندگانی
مرا دیدی برو که زندگانی ما بتوانی کرد ما را دعا کردند و من برفتم بعد از چندگاه به بغداد افتادم آن
برنا را دیدم که دلالی میکرد و من بر وی بگفت عجب ماندم در روی وی نگریستم که وی باشد یا نه
وی مرا بجای آورد و یکسو باز شدم گفت چه چیز می نگری گفتم بجای آنی که تو آن هستی که ترا دیدم
بکوه لبنان گفت هستم گفتم اینجا چون افتادی و این چه کار است گفت روزی ماهی بریان میکردم
درونم نعمت بهتر را بسوی خود نهادم بدین جای افتادم **ابوجعفر حداد رحمة الله تعالی**
شیخ الاسلام گفت که ابوجعفر حداد دو اند یکی کبیر و یکی صغیر کبیر بغدادی است از اقران جنید و
بوده است و ابوجعفر بن بکر الحداد الصغیر مصری است از اصحاب ابوجعفر کبیر است و با ابن عطا نشسته
و شاگردی کرده و ابوتراب نخشبی را دیده و با او صحبت داشته شیخ الاسلام گفت که ابوجعفر حداد
بمصر بود و هفده سال آهنگری میکرد هر روز یک دینار کسب کردی ده درم و از آن هیچ برای خود
بکار نبردی و بر درویشان نفقه کردی و شبانگاه بر در سرای جنید شدی و نان پاره چند
بخشی و بخوردی و بمسجد شدی بخفتی از هیچ کس سوال نکردی و نه پرسیدی که گرسنگی و نظاره میکردی
تا چه رفتی وی گفته او رایت خیر الفقر فی ثوبه ظاهر فلاح شیخ الاسلام گفت ابوجعفر حداد در بادیه
بود بر سر چاهی دولاب میگردانید ابوتراب بانجا رسید شیخ الاسلام گفت که این زمان ابوتراب نخشبی
است که این دیگر است و گفت یا جعفر این حله میکنی گفت شانزده روز است تا آب نیافتم اکنون
بآب رسیدم نشسته ام میان یقین و علم تا کدام غلبه کند برای بروم ابوتراب گفت یا جعفر
ترا ازین شانی بود عظیم و برفت شیخ الاسلام گفت که یقین آن بود که اکنون تشنه نه ام بانجا

نیست و صبری نتوانم کرد و علم آن بود که خدای را سبحانه می باید پرستید و روا نبود که در خون خود سعی کردن
باشم آب بر باید گرفت شاید که آب نیابم ابوتراب مرا ورا روا داشت لاجرم ابوجعفر پنهان نداشت
و بر وی آشکارا کرد **ابوعبدالله البرقی رحمة الله تعالی** استاد ابوالحسن سیروانی کهین است وی گوید
که از ابوجعفر حداد مصری و از ابن البرقی که مرد مصر بود پرسیدم که تصوف چیست مرد جواب داد
که تصوف آن راه دوست بر زمین که گاه اشکارا کند و گاه پنهان شیخ الاسلام گفت اگر از پی هزار
زندگانی یابی از مخلوق درین باب نه از پی شنوی آسمان و زمین همه صانع خود را اشکارا باز نمود
و در هیچ چیز جان اشکارا نیست که در دیده دوستان خود این چنین دوستان او سفر و زیارت
ایشان از بهر اینست و روا نبود هیچ مرقع پوشی را که روز او و شب شود تا این نداند بیدار او و روح در تن
تو روح بود و به بیدار و دوستان او در روح تو روح بود **ابوجعفر مغاد مصری رحمة الله تعالی** از کبار مشایخ
مصر است از متقدمان ایشان شیخ الاسلام گفت که ابوعلی کاتب ابوعثمان مغربی را گفت که ابن
البرقی بیمار بود و طبیب آب ویرا آورد و نخورد و گفت در مملکت که حادثه افتاده تا بجای نیارم که چه
افتاده است آب نیاشامم سیزده روز چیزی نخورد تا خبر آمد که قرامطه در حرم افتاده و خلق را بکشته
اند و حجر الاسود را شکسته اند پس بخورد ابوعثمان مغربی ابوعلی کاتب را گفت این بس کاریست
ابوعلی گفت اگر نه بس کاریست تو بگو امروز در مکه چه واقع است گفت امروز در مکه منع است
که همه مکه در زیر منع است و جنگست میان طلحیان و بکریان مقدمه طلحیان مردیست را سیاه
با دستار سرخ از آن بنوشتند بعد از آن رسید همچنان بود که وی گفته بود ابوعثمان مغربی گوید
هر که حق را اجابت کرد در مملکت وی را اجابت کرد و شریف حمزه عقیلی شیخ گفت که عارف نبود آنکه در مملکت
چیزی بجنبد و با زاید که ورا خبر نبود شیخ الاسلام گفت این باطل است عجوبت این همه بر شاه
بر بنده آن نهند که بر ما بد بعضی را بعضی نه همه فلا یظهر علی غیبه احدا و ما کان الله لیطلعکم علی الغیب والله اعلم
و بس **ابوجعفر المجذوم قدس الله سره العزیز** از اقران ابوالعباس عطاست خرقه روزگار خود بوده و خوش
رسیده بود و خبر با شراب خفیف گوید از ابوالحسین دراج شنیدم که می گفت مرا در سفر از همراهان
ملال گرفت که میان ایشان تعارف بود عزم کردم که تنها روم چون بمسجد بیاد سیه رسیدم
جری دیدم مجذوم و بر روی بلای عظیم مرا بدید بر من سلام کرد و گفت ای ابوالحسین عزم حج
داری بکراهیت و خشم گفتم آری گفت همراهی خواهی با خود گفتم از همراهان تن درست بگریختم در دست
مجذوم می افتادم گفتم نه گفت همراهی کن گفتم بخدا که همراهی نکنم گفت ای ابوالحسین صنع الله

سبحانه و تعالی بالضعیف حتی یتعجب القوی گفتم تحقیق همین است و بانگ بر وی برزدم چون یکدو منزل برسیدم
جایگاه ویرا دیدم بفراغت نشسته میگفت یا ابا الحسین یصنع الله سبحانه بالضعیف حتی یتعجب القوی سخن
گفتم و برفتم اما در دل من هیبتی بر وی تردد و وسواسی پیدا شد چون بتعجیل تمام وقت صبح را بمنزل بمکه
رسیدم بمسجد در آمدم ویرا دیدم بفراغت نشسته میگفت یا ابا الحسین یصنع الله بالضعیف حتی یتعجب القوی
پیش وی رفتم و بروی در افتادم و گفتم المعذرة الی الله ثم الیک خدایرا و ترا عذر میخواهم گفت مقصود
تو چیست گفتم خطا کردم همراهی میخواهم گفت تو گفتی نخواهم و سوگند خوردی مرا کراهیت میآید که سوگند
ترا دروغ سازم گفتم پس چنان کن که در هر منزل ترا ببینم گفت کردم رنج راه و گرسنگی از من برفت
و مرا هیچ اندوهی نماند جز آنکه زودتر بمنزل رسیم و ویرا ببینم چون بمکه رسیدم صوفیانرا از قصه
گفتم شیخ ابوبکر کتانی و ابوالحسن مزین گفتند او شیخ ابوجعفر مجذوم است سی سالست که ما در آرزوی آنیم
که ویرا ببینیم کاش او را باز توانی دید برفتم چون در طواف شدم ویرا دیدم باز آمدم و ایشانرا گفتم که
دیدم باز آمدم گفتند اگر این بار ویرا ببینی ویرا نگاه دار و ما را آگاه کن گفتم چنین کنم چون بمنا و عرفات
رفتم ویرا نیافتم روز نحر جمره کسی با من سخن گفت و گفت السلام علیک یا ابا الحسین ویرا دیدم وی بود مرا از دیدن
وی حالتی شد که فریاد کردم و بی خود افتادم وی برفت چون بمسجد خیف رفتم باز ازو گشتم روز وداع
در پس مقام ابراهیم نماز گذاردم کسی از پس پشت من مرا بکشید و گفت یا ابا الحسین هنوز بانگ خواهی کرد
گفتم زنهار ای شیخ از تو التماس میکنم که مرا دعایی گویی گفت من دعا کنم تو دعا کن تا من آمین کنم گفتم پس
دعا کردم و وی آمین کرد و یکی خواستم که قوت من روز بروز زیاده شود و چنان شد چندین سالست که بر من هیچ
گذشت که چیزی برای فردا ذخیره کرده باشم و دیگر خواستم که درویشی را بمن دوست کن و اکنون هیچ
چیز در دنیا بمن از درویشی دوستر نیست و دیگر خواستم که فردا که خلق را حشر کنی مرا در صف دوستان
خود انگیزی و بار دهی و امید میدارم که چنان شود و شیخ الاسلام گفت که محمد سکرف مرا حکایت کرد
که پیش بار که سبکتگین محمود غزنوی بهری آمد یکی از لشکریان وی از روستایی خروار کاه خنید دعا
نام بداد و ویرا بنواخت و گفت بار دیگر که آری این گرو آن روستایی بدی دانست و بروی آمد
و دوستی گرفت اتفاقا عرفه عید قربان رسید آن روستایی گفت که امروز حاجیان حج
کنند کاشکی من نیز آنجا بودمی لشکری گفت خواهی که ترا آنجا برم اما بشرط آنکه با کسی نگویی گفت نگویم
اندوزه را بعرفات برد و حج بگزاردند و باز آمدند روستایی با وی گفت عجب میدارم که چنین
حال در میان لشکریان می باشی گفت اگر چون منی نباشد درین لشکر چون تو ضعیفی با عجوزی بیابد و دا

خواهد که در وی نگرد و او وی را بستاند و اگر در غارت زنی جوان رسند ویرا از دست ایشان که رها کند
من درین لشکر از بهر چنین کارها ام زنهار که با کسی نگویی شیخ الاسلام گفت باید که بچشم حقارت
در کس ننگری که دوستان وی پنهانند نه بصیرت و نه فراست صادق نداری در خلق تصرف نکنی که بر خود
ستم کنی خرمای پوشیده بلند گفته است چون امانت از میان مردم برخاست وی دوستان وی
دوستان خود را نهان کرد و گفته من که باشم که ترا دوست دارم دوستان ترا دوست میدارم

ابوجعفر دامغانی رحمه الله تعالی یکی ازین طایفه گفته است بمدینه بودم ناگاه مردی عجمی بزرگ سر را
دیدم که وداع پیغمبر صلی الله علیه و سلم میکرد و چون بیرون رفت از پی وی برفتم تا بمسجد ذو الحلیفه
رسید نماز کرد و تلبیه کرد و من از پی وی بیرون رفتم التفات کرد و مرا دید و گفت چه میخواهی گفتم میخواهم
که از پی تو بیایم وی منع کرد و الحاح کردم گفت اگر لابد است در پی من قدم منه الا بر جای قدم من گفتم بلی
و او برفت و بغیر راه مشهور پیش گرفت چون پاره از شب گذشت روشنایی چراغی دیدم گفت
این مسجد عایشه است تو پیش میروی یا من پیش روم گفتم آنچه تو خواهی اختیار کنی وی پیش برفت و من
بخواب رفتم چون وقت سحر بمکه در آمدم و طواف و سعی کردم و در آمدم پیش ابوبکر کتانی رحمه الله و جماعت
مشایخ پیش وی نشسته بودند سلام کردم شیخ ابوبکر کتانی مرا گفت کی رسیدی گفتم همین ساعت گفت
از کجا می آیی گفتم از مدینه گفت چند گاهست که بیرون آمده گفتم دوش ایشان در یکدیگر نگریستند شیخ ابوبکر
مرا گفت با که بیرون آمدی گفتم با مردی که حال وی و قصه وی چنین و چنین بود گفت او شیخ جعفر
دامغانی است این در جنب حال او اندکیست بعد از آن گفت برخیزید ویرا طلب کنید و مرا گفت ای
برادر من دانستم که این حال تو نیست و پرسید که زمین در زیر قدم خود چون یافتی گفتم مثل موج که
بر کشتی در میآید **ابوالحسین الوراق قدس سره** از طبقه ثالثه است نام وی محمد بن سعد است
از کبار مشایخ نیشابور است و قدمای ایشانست از اصحاب ابوعثمان حیری عالم بوده است بعلم
ظاهر و سخن گوی در دقایق علوم و معاملات و عیوب افعال مات قبل العشرین و ثلثمایه وی گفت
[illegible] آنست که یاد کنی جنایت یار خود را پس از آنکه عفو کردی و هم وی گفته که حیات دل
در یاد کردن زنده ایست که هرگز نمیرد و عیش گوارنده زندگانیست بالله تعالی نه غیر آن و هم وی گفته
علامت دوستی الله تعالی متابعت دوست و سنت رسول صلی الله علیه و سلم **ابوالحسین الدراج رحمه
الله تعالی** از طبقه ثالثه است بغدادیست خادم ابراهیم خواص در سماع برفته در سنه
ثلثمایه با شیخ ابوعمرو دمشقی و ابوعمرو بن مقری رازی شیخ الاسلام گفت که ابوالحسین دراج از

یکی ویرا ببغداد دید گفت پیر شما شما را بچه دلالت میکرد گفت بگزاردن طاعت و بتقصیر دیدن معصیت
گفت این گبری محض است در تصوف و توحید یگانگی می باید شیخ الاسلام گفت تقصیر آن
وقت بینی که خود را کرده بینی چرا همه نه او بینی شیخ الاسلام گفت ابو طیب مصری گوید من لم یخرج
له وفاء العبودیة فی نجز الربوبیة لم تصف له العبودیة شیخ الاسلام گفت که واسطی با یکی آشنا
است و یک شاگرد ابن عطا و جنید است و شاگرد ابو العباس سیاری جنید را بوی نامه ایست و در نامه
نبشت بسم الله الرحمن الرحیم سلام علیک یا ابا بکر و رحمة الله و برکاته اما بعد یا ابا بکر احذر کو یه
علما و حکما از الله تعالی بر خلق رحمت اند چنان کن در سخن خویش که خلق را رحمت باشی و خود را بلا و از
حال خویش بیرون آئی و با حال ایشان شو که با ایشان سخن می گوئی بقدر طاقت حال ایشان با ایشان
سخن گوی و خطاب بران موضع نه که ایشان را بران موضع می یابی فهذا ما بلغ ذلک قل لهم
فی انفسهم قولا بلیغا شیخ الاسلام گفت جنید دانست که او نه بطاقت خلق سخن گوید ویرا برفق
و راحت فرمود شیخ الاسلام گفت که واسطی گوید آنکه گوید نزدیکم دور است و آنکه دور است درستی
او نسبت تصوف است ابو بکر زقاق کبیر قدس الله سره شیخ الاسلام ویرا از طبقه ثالثه
داشته است نام وی احمد بن نصر است وی مصری است استاد ابو بکر زقاق صغیر است و ابو بکر
دقی است چون زقاق کبیر از دنیا برفت شیخ ابو بکر کتانی گفت انقطع حجة الفقراء فی دخولهم
مصر وی از اصحاب و اقران جنید بوده است وی گفته من هذه الطریق روح الانسان
دهم وی گفته که این سخن کسی را شاید که سالها برای خدای تعالی مزبله جان رفته باشد ابو بکر زقاق
صغیر قدس الله تعالی سره شیخ الاسلام گفت که زقاق صغیر بغدادی است شاگرد و زقاق کبیر است بابتدا
است در حدیث داشت حدیث می نوشت پس با طریقت اهل حقیقت گشت یک چشم بود
ابو بکر رازی گوید ویرا گفتم سبب یک چشم شدن تو چه بود گفت در بادیه شدم بر توکل گفتم از زاد
اهل منازل هیچ نخورم و روح را یک چشم من بروی من فرو دوید از گرسنگی وی گفته که چهل سال است
تا از جنید یک سخن شنیده ام در فنا هنوز چاشنی آن در جان من است ابو بکر الکتانی قدس الله
سره العزیز از طبقه رابعه است نام وی محمد بن علی بن جعفر البغدادی الکتانی است از اصحاب
جنید بوده و بمکه مجاورت کرده سالها و آنجا برفته در سنه اثنین و عشرین و ثلثمائه در ان سال که عبد
الواحد اصفهانی گذشته ابو الفرج در طرسوس برفته از و بنام نقش گوید کتانی چراغ حرم است
وی گفته الصوفیة عبید الظواهر احرار البواطن شیخ الاسلام گفت که وی صحبت با خضر بود علیه السلام

ببغداد او بری آمد بزیارت یوسف بن الحسین ویرا گفت برای چه آمده گفت از برای دیدار
و زیارت تو گفت اگر کسی در راه ترا سرای آراسته و کنیزکی نیکو دادی آن ترا از زیارت من مانع
آمدی گفت اگر بودی بعنایة الله تعالی چون مرا آن چنان نبودی شیخ الاسلام گفت جوابی سخت نیکو باز
داد او را چون از وی این حکایت برسید بکبر ابو بکر الدراج رحمة الله تعالی وی برادر ابو الحسین دراج
بوده در بغداد می بوده ابو الحسین فاضل تر و زاهد تر و بزرگتر بوده گفته است تا من درین راه آمده ام
مرا خاطر فاسد بر من نگذشته است ابو الحسین سلامی رحمة الله تعالی شیخ الاسلام گفت که وی مرد
بزرگ بوده و صاحب تاریخ استاد وی گفت که عجب موصلی راهب بوده وی گفت که بر مسلمانان
آیتی فرو آمده نه اند که از پس آن آیة الله تعالی را چون زارند ما یکون من نجوی ثلثة الا هو
رابعهم الا آیه ابو الحسین مالکی رحمة الله تعالی نام وی احمد بن عبد الملک المالکی است بغدادی
فصیح بوده با جنید و نوری و آن طبقه صحبت داشته بطرسوس بوده و آنجا برفته از دنیا
ابو الحسین هاشمی رحمة الله تعالی وی گفت از جنید پرسیدم که دل کی خوش بود گفت آن وقت
که او در دل بود شیخ الاسلام گفت که او سخن جوانمردان گفت در دل یاد او بود و مهر او بود و صحبت او
و گفت دل کی خوش بود که او ناظر بود وی کی خوش بود که او حاضر بود ابو بکر واسطی قدس الله تعالی
نام وی محمد بن موسی است و کان یعرف بابن الفرغانی از قدمای اصحاب جنید و نوری است از علمای
مشایخ قوم بوده هیچ کس در اصول تصوف چون وی سخن نگفته است عالم بوده باصول علوم ظاهر
شیخ الاسلام گفت که واسطی امام توحید است و امام مشرق در علم اشارت وی بجوانی از فرغانه
آمده و ویرا آنجا سخن کم است بمرو آمد گفت شهر بشهر میگردم در آرزوی نیوشنده ویرا گفتند چرا
بمرو آرام گرفتی ایشان را تیزتر فهم یافتم و همانجا برفته پیش از سنه عشرین و ثلثمائه و مرقد وی
وی آنجاست معروف و مشهور شیخ الاسلام گفت ازین طایفه کسی هست که با وی می نگرم و با واسطی بر نگرم
و کسی است با وی می نگرم و کسی هست که با وی بر می نگرم و بر یحیی معاذ رازی فرو می نگرم و بجعفر ابادی می نگرم
و بواسطی بر نگرم شیخ الاسلام گفت که واسطی گوید که من واو و او و من و کردن من و باو یش او
من و اجابت او همه شوخی است درو گاه گلی شیخ الاسلام گفت که از زبان مجلس در خراسان آن
نیامده که از زبان واسطی آن وقت که از عراق می آمد چون نیشابور رسید ابو عثمان حیری برفته بود
ویرا ابد و سخنان وی شنید از وی پرسید که چون اوفتی اینان را گفت صاحب ایشان ایشان را نیز
مگر نیست محض مبنی در گاه گلی وادی شیخ الاسلام گفت که ابو بکر قحطبی از شاگردان ابو عثمان حیری است

وقتی خضر وی را گفت یا ابا بکر همه مردمان ازین طایفه مرا می شناسند و من ایشانرا نمی شناسم
وی گفت که خضر علیه السلام گفت که در مسجد صنعا بودم همین مردم بر عبد الرزاق حدیث میخواندند
دور در گوشه مسجد جوانی بود سر بگریبان فرو برده وی را گفتم مردم بر عبد الرزاق حدیث میخوانند
و تو اینجا نشسته چرا از وی و از وی حدیث نشنوی گفت من اینجا از رزاق می شنوم تو مرا
با عبد الرزاق میخوانی گفتم اگر راست میگویی من کیم گفت خضر و سر بگریبان فرو برد شیخ الاسلام
گفت آن ظریف تر بودی که هم چنانکه از رزاق می شنید از عبد الرزاق هم می شنیدی که از مشایخ
ا ... ان مانده که ظاهر ایشان چون ظاهر عام بود و باطن ایشان چون باطن خاص که شریعت برتن
است و حقیقت بر جان و سر و هم وی گفت من لم یتأدب بالاستاد فهو بطال و هم وی
گفته که کن فی الدنیا ببدنک و فی الآخرة بقلبک شیخ ابوبکر رازی گفت که شیخ ابوبکر کتانی در پیری
مکر بست بر خیده وی سوال میکرد گفت هذا رجل اضاع امر الله فی صغره فضیعه الله فی کبره یعنی
دی نگه ... وی در جوانی فرمان الله تعالی را ضایع کرد الله تعالی وی را در پیری فرو گذاشت خار و خوار و ذلیل
اگر وی در جوانی در فرمان او کوشیدی در پیری بذل سوال گرفتار نشدی که پیران اهل سنت
هر چند مه تر شوند بر چشم و دل خلق عزیزتر شوند شیخ الاسلام گفت که ابوبکر کتانی را نا گرد
مصطفی صلی الله علیه وسلم می گفتند از بس که وی را بخواب دیدی معلوم بودی که کدام روز یا شب
خواهد بود از وی سوالها کردندی وی آن سوالها از مصطفی صلی الله علیه و سلم بپرسیدی
و جواب شنیدی وقتی مصطفی صلی الله علیه وسلم وی را گفت که هر که هر روز چهل و یکبار بگوید
یا حی یا قیوم یا لا اله الا انت چون دلها بمیرد دل وی نمیرد شیخ الاسلام گفت که شیخ ابو القاسم
دمشقی گوید استاد و سالمی که از کتانی پرسیدم که تصوف چیست گفت که نیک آنست که تو در ...
و یکی از ابو حفص پرسید که صوفی کیست جواب داد که صوفی بر چه که صوفی گشت شیخ الاسلام گفت
که این علم سر الله است و این قوم صاحب سرار ... بسا نا بار از ملوک چه کار رهی این کار یافته ...
نه دریافت بکار آن نشناخت کس نیافت نه بکوشش های و طلب کوه ... پای ادب سوال جاهل
و از انکار رست برین کار هر کس که ازین کار بوی داد و او را با سوال چکار و انکار مکن که از انکار شوم ...
انکار آن کنند که ازین کار محروم است قومی مشغول اند ازین کار و قومی برین کار با نکار رو قومی جوید
در ستر این کار آنکه برین کار با نکار رست مزدورست و آنکه در ستر این کار غرقه نورست ابوبکر
عطا حبشی رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گوید که وی گوید که روزی بربالا نشسته بودم دیدم ...

می آمد و خاری می آورد و مردی در آنجا بانگ بلند میگفت اللهم لبیک و سعدیک لئن ابتلیت
فطالما عافیت و سیل می برد وی را تا بدریا و جهه موضع سیل است و خود آنرا از بهر آن جهه خوانند
که سیل در آید هر چه پیش او آید برود و ببرد

ابوبکر الشقانی رحمه الله تعالی نام وی محمد بن عبد الله
است صاحب ابو سعید خراز وی گفته که ابو سعید خراز گفته که روزی در صحرا میرفتم نزدیک
بوده سگ از سگان شبانان بر من حمله آوردند چون نزدیک من رسیدند بمراقبه مشغول شدم ناگاه سگی
سپید از میان ایشان بیرون آمد و بر ایشان حمله کرد و ایشان را از من دور کرد و ایشان و از من جدا
نشد تا آن سگان دور برفتند بعد از آن باز نگریستم وی را ندیدم و هم وی گفته که ابو سعید خراز
گفته کن بذکر الله فان تورث خالک عبثت من ذکر الله و ذکر الله ایاک شیخ الاسلام گفت زبان
در سر ذکر شد و ذکر در سر مذکور و دل در سر مهر و سر در نور و جان در سر عیان شد و عیان از میان دور
بهره چون بحق رسید و بهره آدم با آدم آب و خاک با فنا شد و دو کانگی بعدم رجع الحق الی اصحابه و
بقی المسکین علی التراب منها

ابوبکر الشبلی قدس الله تعالی سره از طبقه رابعه است نام وی جعفر
بن یونس نوشته اند شیخ الاسلام گفت که وی مصریست ببغداد آمد و در مجلس خیر نساج توبه کرد
شاگرد جنید است عالم بوده و فقیه و مذهب مالک داشت و موطا حفظ کرده
بود و بر وی حاجب الحجاب خلیفه بود و فی طبقات السلمی انه خراسانی الاصل بغدادی المنشأ و المولد و اصله
من اسروشنه من فرغانه و مولده کانه قیل سامره جنید گفته است لا تنظروا الی ابی بکر الشبلی بالعین التی
ینظر بعضکم الی بعض فانه عین من عیون الله هشتاد و هفت سال عمر وی بود در سنه اربع و ثلثین
و ثلثمایه برفته از دنیا در ماه ذی الحجه و هم جنید گفت لکل قوم تاج و تاج هذا القوم الشبلی شبلی یک چندی
در بیمارستان بوده شبلی گفت الغربة هی حرقة القلب لا غیره شیخ الاسلام گفت که شیخ ابو سعید النبی
صوفی این حکایت از شبلی آورده که وی گفته که این سرها به وقت که دارید بدار دارید فردا همین خواهید
داشت و ناوجا و مد صحبت با وی باین می باید کرد و شیخ الاسلام گفت که از اینجا می باید برد که فردا کو
سنا فقال ارجعوا وراءکم فالتمسوا نورا شیخ الاسلام گفت و وصیت کرد که این حکایت
بنویسید و باور دارید که شما را از شبلی هیچ چیز نیابید ازین حکایت فردا وقت تو بیابید که این
وقت که اینجا داری میسر اند کسی شبلی را گفت مرا دعایی کن این بیت بخواند
مضی من والناس یستفتون بی • فهل لی الی لیلی الغداة دلیل • وی را گفتند ترا خوش نمی بینم که
دعوی محبت وی میکنی تقاضای لاغری میکنند گفت احب قلبی و ما دری بدنی

و نوری ما اقام فی السمن ۔ وی را پرسیدند که مردی سماع میکند و مینالند که چه میشود این چه بیت
جواب او این ابیات ۔ رب ورقاء هتوف بالضحی * ذات شجو صدحت فی فنن
ولقد اشکو فما افهمها * ولقد تشکو فما تفهمنی * غیر انی بالجوی اعرفها * وهی ایضا بالجوی
تعرفنی * ذکرت الفا و دهرا صالحا * فبکت شجوا و هاجت شجنی * شیخ الاسلام گفت این ابیات
مجنون عامر است نه شبلی را اما وی انشاد کرد شبلی عبدالرحمن خراسانی را گفت یا خراسانی
هل رایت بغیر الشبلی احدا یقول الله قط فقال نعم قلت ورایت الشبلی یوما یقول الله فخر الشبلی
مغشیا علیه عبدالرحمن خراسانی گوید که شخصی بر سرای شبلی آمد و در بزد شبلی فراز آمد سر برهنه و پای برهنه
گفت کرا میخواهی گفت شبلی گفت نشنیدی کرامات کا فرا فلا رحمه الله شیخ الاسلام گفت که نفس خود را
میگفت وقتی جمعی در خانه وی بودند در آفتاب نگریست دید که بغروب نزدیک است گفت وقت
نماز است برخاستند و نماز دیگر بگزاردند شبلی بخندید و گفت چه خوش گفته است آنکس که گفته است
نسیت الیوم من عشقی صلوتی * فلا ادری عشائی من غدائی * فذکرک سیدی اکلی و شربی
و وجهک ان رایت شفاء دائی * و یکی از این طایفه گوید که در مسجد مدینه بر حلقه شبلی بایستادم
سائلی بانجا رسید و میگفت یا الله یا جواد شبلی آه کشید و گفت چگونه توانم که حق سبحانه را بجود
بستایم و مخلوقی در مدح مخلوقی میگوید ۔ تعود بسط الکف حتی لو انه * اراد انقباضا لم تجبه انامله
تراه اذا ما جئته متهللا * کانک تعطیه الذی انت سائله * و لو لم یکن فی کفه غیر روحه * لجاد بها
فلیتق الله سائله * هو البحر من ای النواحی اتیته * فلجته المعروف والجود ساحله * بعد از آن بگریست
و گفت بلی یا جواد فانک وجدت تلک الجوارح و بسطت تلک الهمم ثم مننت بعد ذلک علی اقوام
بالاستغناء عنهم و عما فی ایدیهم بک فانک الجواد و کل الجواد فانهم یعطون عن محدود و عطایک لاحد لها
و صفة فیا جوادا العلو کل جواد و بجاد منه جاد شبلی گفت در تفسیر قوله تعالی قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم
ابصار الرؤس عن المحارم و ابصار القلوب عما سوی الله گفته اند که وی بشنید که کسی میگفت الخیار عشرة
بدانق فریادی کرد و گفت اذا کان الخیار عشرة بدانق فکیف الشرار ۔ وی گفته که وقتی عهد کردم
که نخورم مگر حلال در بیابانها گشتم تا بانجیر بنی رسیدم دست دراز کردم که بخورم از آن انجیر بن
آواز آمد که عهد خود نگاهدار و از من مخور که من ملک یهودی ام از وی پرسیدند که چه چیز عجب تر
گفت دل که خدای خود را بشناسد و در وی عاصی شود بکیر دینوری گوید خادم شبلی که نزدیک وفات
خود گفت بر من یک درم مظلمه است و چندین هزار درم برای صاحب آن صدقه داده ام و هنوز بر دل

من هیچ شغلی از آن گران تر نیست و هم بکیر گوید که در بیماری گفت که مرا وضو ده وضو دادم تخلیل
لحیه فراموش کردم زبان وی گرفته بود دست مرا بگرفت و بمیان لحیه خود در آورد و پس جان بداد
یکی از بزرگان آن را بشنید گفت چه گوئید در مردی که در آخر عمر ادبی از آداب شریعت از وی
فوت نشد و هم بکیر گوید که شبلی را در روز جمعه در آن بیماری خفتی شد گفت بمسجد جامع میرویم تکیه
بر دست من کرد و بود و میرفت مردی در راه ما را پیش آمد شبلی گفت بکیر گفتم لبیک گفت فردا
ما را با این مرد کاریست پس برفتیم و نماز بگزاردیم و بخانه باز آمدیم شب را فوت شد گفتند در فلان موضع
درویشی صالح که غسل مردگان میکند سحرگاه بدر خانه وی رفتم و حلقه در بزدم و گفتم السلام علیکم
از درون خانه گفت شبلی بمرد گفتم بلی پس بیرون آمد دیدم همان مرد بود که در راه مسجد پیش
آمده بود و تعجب گفتم لا اله الا الله گفت تعجب از چه میکنی سبب را گفتم پس سوگند بروی دادم که
تو از کجا دانستی که شبلی بمرد گفت ای نادان از آنجا که شبلی دانست که وی را امروز با من کاریست

ابوبکر یزدانیار ارموی رحمة الله از طبقه رابعه است نام وی حسین بن علی بن یزدانیار است
وی را طریقه ایست در تصوف که بآن مخصوص است و بعضی از مشایخ چون شبلی و غیره بروی انکار
کرده اند و کان ینکر علی بعض مشایخ عراق و تقادیبهم عالم بوده بعلوم ظاهر و علوم معاملات و معارف
شیخ الاسلام گفت که ابوبکر یزدانیار حق تعالی را بخواب دید گفت خداوندا حاجتی دارم گفت چه
حاجت خواهی به از آنکه دادم نه ترا از دوست بدصوفیان برهانیدم شیخ الاسلام گفت که
دیده ام جائی که پرسیدند که ما دوستیند الصوفیه گفت لحال المحال والاشارات الباطلة و ویرا قصه ایست
در راز صوفیان و انکار بر ایشان و در آن اشکال است مردی بزرگ است و صاحب تلبیس است در ظاهر
دعوی و باطن وی گفته که الملائکة حراس السماء و اصحاب الحدیث حراس السنة و الصوفیة حراس الله
شیخ الاسلام گفت که ابوالعباس نهاوندی روزی پس از نماز با جماعت و صوفیان ترا همه جمعیت و بگفت
هر بخسبید که او نکو شد یعنی امرا و صحبت او و دوستی با او و هم وی گفته نمی بینید مرا که سخن میگویم
در صوفیه و الله که بر ایشان سخن نمیگویم مگر از جهت غیرت بر ایشان که اسرار حق سبحانه بغیر ایشان
گفتند و گرنه ایشان سادات اهل عالم اند و محبت ایشان تقرب میجویم بحق سبحانه و هم وی گفته المعرفة
تحقیق القلب بوحدانیة الله تعالی و هم وی گفته المحبة اصلها الموافقة والمحب هو الذی یوثر رضی
محبوبه علی کل شیء و هم وی گفته من استغفر و هو ملازم الذنب حرمه الله علیه التوبة والانابة الیه

ابوبکر الصیدلانی رحمه الله تعالی از اجله مشایخ و اعلام ایشان بوده است شبلی وی را بزرگ داشته

است از فارس بوده و در نشابور وفات کرد وی گفت که صحبت با حق دارید و اگر نتوانید صحبت
با آنکس دارید که صحبت دار حق است سبحانه تا برکت صحبت وی شما را بوی رساند و هم وی گفته
که عاقل آنست که سخن بقدر حاجت گوید و هر چه افزونی بود از آن دست بدارد و هم وی گفته
که بالله تعالی بسیار نشینید و با خلق اندک یکی از مریدان وی گوید که بعد از وفات وی برای
قبر وی لوحی ساختم و نام وی برانجا نوشتم خراب کردند بار دیگر راست کردم باز خراب کردند
همچنین چند بار هر چند راست کردم خراب کردند و با غیر وی چنین نمیکردند سر آنرا از استاد
ابو علی دقاق پرسیدم گفت آن مرد در دنیا گمنامی اختیار کرده بود حق سبحانه وی را نیز پنهان
میخواهد که تو میخواهی وی را آشکارا کنی این کی میسر شود **ابوبکر الحناز بغدادی رحمه الله** وی از استادان
حریری است وی گفته که العیال عقوبة تنفید شهوات الحلال **ابوبکر بن الیسع المطوعی رحمه الله**
از ابهر است از اقران ابو بکر و برنه کر از وی ابو بکر طاهر بر وی در آمد و وی محتضر بود وی را گفت حسن
فلک بر یک گفت یا خون منی چنین سخن گوید اکر با بکمار و بر سس وی میکنم و اگر نخواهد فرمان
برم و بر وی هم بمرد مات سنة خمس و ثلثمائه **ابو بکر بن طاهر الابهری رحمه الله** از طبقه رابعه است نام وی
عبد الله بن طاهر بن الحارث الکمال است از کبار مشایخ جبل است از اقران شبلی بوده عالم بوده و با یوسف
بن الحسین صحبت داشته رفیق مظفر کرمانشاهی بوده شیخ مهلب مصری گوید و هو مهلب بن
احمد بن مرزوق که با هیچکس صحبت نداشتم از مشایخ که مرا صحبت وی آن نفع کرده باشد که صحبت شیخ ابو بکر
طاهر در سنه ثلثین و ثلثمائه برفته از دنیا روزی ابو بکر طاهر بدکان بزازی بر گذشت پسر بزاز دوست
وی بود چون شیخ را دید از دکان برخاست و در پی وی رفت چون بزاز آمد پسر را ندید در خشم شد و
بر اثر پسر برفت وی را دریافت و لطمه ای بر پیچید و از پیش شیخ ابو بکر وی را بدکان برد شیخ ابو بکر از آن
همه شب رنجه بود دیگر روز بدر سرای آن بزاز رفت کنیزکی که داشت با خود ببرد و وی را بیرون
طلبید و گفت دوش همه شب رنجه بودم و از مال دنیا این کنیزک دارم اگر بپذیری بکفارت آن
رنج بتو دادم و اگر نه پذیری آزاد کردم آنمرد بر پای وی افتاد و گفت ای شیخ من جرم کرده ام
و تو عذر میخواهی گفت راست که تو جرم کرده ما را اینچنین ... که از وی حقیقت چیست گفت هم آن
علم است پرسیدند که علم چیست گفت همه آن حقیقت است وی گفته الجمع جمع المتفرقات والتفرقه
تفرقة المجموعات فاذا جمعت قلت الله و اذا فرقت نظرت الی الکون و هم وی گفته که مردی را
دیدم که وداع کعبه میکرد و می گریست و این بیت میخواند شعر الا رب مزید نو و نیز عم انه

یحکی والناس اودو اقرب **ابوبکر بن ابی سعدان رحمه الله** از طبقه رابعه است نام وی
احمد بن محمد بن ابی سعدان است بغدادیست از اصحاب جنید قدس سره از اقران رودباری عالم تر
مشایخ وقت بوده بعلوم این طایفه ابو الحسن حصری و ابو العباس فرغانی گفته اند که نمانده است
درین زمانه این طایفه را جز دو تن ابو علی رودباری بمصر و ابی بکر بن ابی سعدان بعراق و ابو بکر در یابنده
تر است از ابو علی وی گفته هر که با صوفیان صحبت دارد باید که وی را نفس نبود و دل و ملک و چون
بچیزی نگرد از اسباب از بلوغ مقصد خود بیفتد و آن نرسد و هم وی گفته الصوفی هو الخارج عن النعوت
والرسوم والفقیر هو الفاقد للاسباب ففقد السبب اوجب له اسم الفقر و سهل له الطریق الی المسبب و هم
وی گفت من لم یتطرف فی التصوف فهو غبی ای جاهل شیخ ابو عبد الله خفیف گفته است که رویم
در بغداد بعد از نماز عید مرا گفت ابن ابی سعدان را می شناسی گفتم آری گفت برو و بگوی
که ما را امروز بمجالست و موانست خود مشرف گردانند برفتم وی را در خانه یافتم در دهلیزی که در آنجا
غیر یکپاره بوریای کهنه هیچ نبود و وی بر آنجا نشسته بود ادای رسالت کردم گفت این سفره را بگیر
و شخصی است به بیرون بری و نا خوردنی بیاری گفتم بکرا اجابت ابو محمد رویم میکنید گفت آری و لیکن
روی عن علی رضی الله تعالی عنه ان رسول الله صلی الله علیه و سلم دعی الی مادبة و هی الغنی تسمونها الولیمة
فقال قم بنا یا علی الی البیت ناکل کسرة تحسن مواکلتنا مع الناس من سفره را بردم و بآن شخص
دادم سه رغیف کامخ آورد و بخوردیم و رفتم **ابوبکر عطوفی رحمه الله تعالی** نام وی محمد بن علی
بن الحسین بن وهب العطوفی است شاگرد جنید است قدس الله تعالی سره توفی بالرمله سنة خمس
و اربعین و ثلثمائه وی گفته که استاد من گفت جنید اگر کسی را بینید که ایمان دارد باین طایفه و این سخنان
بید برو زینهار وی را بگوئید تا مرا بدعا یاد آرد شیخ الاسلام گفت که حلاج در آخر کتاب عین الجمع گوید هر که
باین سخنان ایمان دارد و از آن چاشنی دارد وی را از من سلام کنید و شیخ عمو گفت که شیخ سیروانی گفت اگر
پای دارید بخراسان روید بزیارت کسی که ما را دوست دارد و شیخ عباس گفت که شیخ سیروانی گفت
که وصیت میکنم شما را به نیکویی با کسی که این طایفه را دوست دارد **ابوبکر شکاکی رحمه الله تعالی**
وی گفته که مشتاق بمرگ لذتی پیش از آن یابد که زنده از شربت شهد شیخ الاسلام گفت بان خدای
که جز او خدای نیست که بنده نیکبخت را هرگز روزی نباید نیکوتر و با راحت تر و خوشتر از آن روزی که
عزرائیل علیه السلام بوی آید گوید که مژده بادت بارحم الراحمین می شوی و با وطن خود می رسی و نعیم مقیم
و وی آنجهان منزل است و زندان مومن است این بودن عاریتی اینجا بهانه ایست یکبار بهانه

را ببرد و دور کند و در حقیقت باز شود و مرد بزندگانی جاوید برسد
موت التقی حیاة لا انقطاع لها • قد مات قوم وهم فی الناس احیاء • ابو بکر سقا رحمه الله تعالی
وی گفته که در کشتی بودم باد برخاست و موج در گرفت و خلق بدعا کردن و فریاد برداشتند در کشتی
درویشی بود سر در گلیم کشیده پیش وی رفتند و گفتند دیوانی خلق در دعا و زاری کردن اند
تو هم چیزی بگو سر از گلیم بیرون کرد وی گفت • عجبت لقلبک کیف انقلب
و سر در گلیم برد گفتند چه دیوانه ایست و رای گویند دعا کن وی بیت میخواند باز سر از گلیم
بیرون کرد و دیگر نیم بیت بگفت • وشدة حبک لی لم ذهب • آن باد و شورش
کم شد باز با وی گفتند که چیزی بگوی سر بیرون کرد و بیتی دیگر بگفت
واعجب من ذا وذا اننی • اراک بعین الرضی فی الغضب • موج بیارامید و باد ساکن شد
شیخ الاسلام گوید که او دو بیت آورده و من سیم آن دیده ام جای دیگر و آن اینست
فان جدت بالوصل احییتنی • والا فهذا طریق العطب • ابو بکر المصری رحمه الله تعالی نام وی محمد
بن ابراهیم است استاد ابو بکر رقی و دقی است شاگرد زقاق کبیر است با جنید و نوری صحبت
داشته توفی فی شهر رمضان سنة خمس واربعین وثلثمایة مع ابو بکر الصوفی ابو بکر مصری گوید با جنید
بودم و ابو الحسین نوری برخاست رقص میکرد جنید نشسته نوری فرا جنید آمد و گفت برخیز
و این آیة برخواند انما یستجیب الذین یسمعون جنید گفت وتری الجبال تحسبها جامدة وهی تمر
مر السحاب • ابو بکر الدقی قدس الله تعالی سره • از طبقه خامسه است نام وی محمد بن داود الدینوری
است و گویند باصل دینوری است اما بشام نشستی عمر وی صد و بیست سال کشید از اقران
ابو علی رودباری بود و با غیر او صحبت داشته بود و با ابن جلا دعوی نسبت درست کند شاگرد
زقاق کبیر است جنید را دیده بود و با ابو بکر مصری صحبت داشته بود و جهانی بود از کبار مشایخ وقت
بانگونتر حال در سنه نیف و خمسین وثلثمایه برفته از دنیا شیخ الاسلام گفت بو عبد الله باکو گفت که غلام
دقی گفت که دقی گفت العافیة والتصوف لا یکون وحصری گفت الصوفی والعافیة صوفی را با عافیت
چه کار شیخ ابو عبد الله رودباری بر کناره دریا وضو و دست طهارت میکرد و آدمی آمد و دست
و پای شیخ فرو گرفت و خون می آمد وی در ماند و گفت آنکه العافیة اوازده او هذا العافیة فی العلم یعنی الشریعة
شیخ الاسلام گفت که ابو بکر دقی گفته که بنصیبین شدیم رمضان سمیعی گفت وقت خوش بود و قوال خوش
و هیچ بیگانه نبود و هیچ ذوقی و حالی نمی شد همه را امید بود و نه همیشه گفت وقت طیب و قوال طیب و ما فینا

ضد فاینه الجمود دقی میگوید که گفتم وقتنا فوق السماء سمیعی گفت چه میگوئی گفتم آنچه او میخواهد
همه از من وقت همواره بگوش می آید که من و تو در تصوف و تو کجا بود صوفی را جز یکی نبود
حالی پیدا شد و شوری برخاست که همگان جامه می دریدند وی افتاده و بانگ میزد و هیچکس
نماند که جامه ندریده بود شیخ الاسلام گفت که وقتی دقی در بادیه بزارید و گفت الهی از آن حقیقت
خود که مرا دیدی بهر من چیزی بر دل من آشکارا کن تا جان من بیاساید چیزی بر وی آشکارا شد
زاری کرد بروی افتاد و نزدیک بود که تباه شود و گفت الهی بپوش که طاقت ندارم آن را بپوشیدند
شیخ الاسلام گفت که پنهان کردن غیب هم غیب از الله تعالی رحمت است که آن در این جهان هیچ
هر چیزی که از آن جهان آشکارا شود اگر ذره ای رو نهد بمیرد یا عقل اگر طاقت آن ندارد احوال
و رسوم وی متغیر شود و آنچه از غیبات و حقیقت پنهان به با بر آن شوی در سرای غیب و حقیقت
که این کرد بنا سرای نهاده است و زندان تاریک چون مدت بسر آمد و روزی خورده شود حقایق
غیب گشاده شود وقتی گفت علامة القرب الانقطاع عن کل شیء سوی الله وهم وی گفته کلام
الله تعالی اذا جاء تجلی السر برا سرافة زالت البشریة برعوناتها وسل عن سوء الادب الفقراء مع الله
تعالی فی احوالهم فقال ذلک انحطاطهم من حقیقة العلم الی ظاهر العلم • ابو بکر طمستانی قدس الله تعالی سره
از طبقه خامسه است از فارس بوده شاگرد شبلی و ابراهیم دباغ شیرازیست از کبار مشایخ بوده
و صاحب آیات و کرامات یگانه بود در حال و وقت خود شبلی وی را بزرگ میداشت و قدر و محل
وی را بزرگ می نهاد با مشایخ فارس صحبت داشته و یرا در حقی عظیم مینداشتند سکر و محبت بر وی غالب
بوده و رموز و کلام عالی داشت در فارس سخن او را کسی قوت شنیدن نداشت مشایخ وقت صحبت
جانی صواب ندیدند وی بخراسان رود به نیشابور آمده و آنجا برفته از دنیا بعد از سنة اربعین وثلثمایة
وی گفته ما الحیوة الا فی الموت یعنی ما الحیوة القلب الا فی اماتة النفس شیخ الاسلام گفت که هیچ زنده
زندگی نکند تا از خود بنمیرد بمیری تا بو زنده نگردی کسی ابو بکر طمستانی را گفت مرا وصیتی کن گفت
الهمة الهمة فان علیها مدار الامر والیها یرجع الامر وهم وی گفته بزرگترین نعمتی بیرون آمدنست از نفس
برای آنکه نفس بزرگترین حجابهاست میان تو و الله تعالی وهم وی گفته که ممکن نیست بیرون آمدن
و رستن از نفس هم بنفس هم که از نفس خود با توان رست بصحبت ارادت او • ابو بکر فرا قدس
الله تعالی سره • از طبقه خامسه است نام وی محمد بن احمد بن حمدون الفراست از اجله مشایخ نیشابور
بود با فراست عظیم شیخ عمو وی را دیده بود و گفتا اگر من ابو بکر فرا را ندیدمی صوفی نشدیمی صحبت

با علی ثقفی و عبدالله منازل و ابوبکر الشبلی و ابوبکر طاهر ابهری و مرتعش و غیر ایشان از مشایخ یگانه
و طریقت نیکو داشت در سنه سبعین و ثلثمایه برفته از دنیا شیخ عمو گفت با جمعی قصد حج داشتم چون
بنشابور رسیدیم اصحاب مرا گفتند که بزیارت ابوبکر فرا مرو که او کم بیند که با ما در وی در شود و تو باز گردی
لختی بپیچیدم آخر گفتم جهت می گفتم شاید که باز گردم وی را بیابم بوی شدم وی را در مسجد نیافتم چون
ساعتی برآمد وی را دیدم که از در مسجد در آمد شوری در روی و پاره جبه پوستین در دست که او بر
گرفته بود سلام کردم گفت علیک السلام از کجا می گفتم از هراه گفت کجا میروی گفتم بسوی قبله گفت
چه برو داری گفتم دارم گفت باز گرد و به هر شهر گفتم چنین کنم پیش یاران رفتم چندان گفتند که با سر رفتن
آمدم مرا هیچ عظیم گرفت دیگر روز نیز در پیش شیخ ابوبکر رفتم گفت نقضنا العهد عهد شکستی گفتم ای شیخ
توبه کردم گفت منم ابوبکر نور الله علی کل شیء لا یصل الی طلب نور المعرفة بحال و هم وی گفته کتمان الحسنات
اولی من کتمان السیئات فانک بذلک ترجوا النجات ابوبکر الشبهی قدس الله تعالی سره از طبقه خامس
است نام وی محمد بن جعفر الشبهی است از جوانمردان مشایخ وقت بوده در نشابور با ابوعثمان حیری
صحبت داشته پیش از سنه ستین و ثلثمایه برفته از دنیا و هم وی گفته که الفتوة حسن الخلق و
بذل المعروف ابوبکر طرسوسی حرمی قدس الله تعالی شیخ الاسلام وی را الطبقه سادسه داشته است نام وی
علی بن احمد بن محمد الطرسوسی است سالها بمکه مجاور بوده وی را طاوس الحرمین میخواندند از عبادت وی
بزرگ بوده شاگرد ابوالحسین مالکی است و صحبت داشته با ابراهیم سبیان کرمانشاهی و نسبت وی درست
کردی در سنه اربع و سبعین و ثلثمایه برفته در مکه شیخ سلمی وی را دیده اما در تاریخ نیاورده و از اقران شیخ سیروانی
بوده شیخ الاسلام گفت که شیخ ابوالعباس فقیر مرا گفت که شیخ ابوبکر حرمی گفت که در مکه مهمان کسی بودم
میزبان کنیزکی داشت که چیزی می توانست خواند کنیزک بخواند ~ لا تمیتک نعشر فاقتلوا و اکثروا
درویشی بر پای خاست بانگی چند بکرد و گفت که ملامت کرده مرا تو مکرر این حرف گفت بیفتاد
و برفت از دنیا شیخ الاسلام گفت که ابو عبدالله باکو گفت ابو بخارا در خانه فوزنی بکه در سماع بود
گوینده چیزی برخواند پارسی وی برخاست با نشست راست آنگاه گفت نعره از تو بیفتاد و از دنیا
شد و برفت شیخ الاسلام گفت که ابوالقاسم ساج با قوم در دعوتی بود گوینده برخواند ~
کل بیت انت ساکنه * غیر محتاج الی السرج * وجهک المامون حجتنا * یوم یاتی الناس بالحجج *
لا اتاح الله لی فرجا * یوم ادعوا منک بالفرج * ابوالقاسم ساج دست راست برآورد و بانگی زد
و بیفتاد و بگریستند برفته بود و شیخ الاسلام گفت که یکی از این طایفه گفت که در نشابور حادثه بود که مردم

شهر بیرون رفته بودند من در مسجدی بودم و در کنج آن مسجد درویشی دیگر بود گوینده در آمد و درویش
وی را گفت که چیزی بگوی بیت خواند ~ الغیث مینی و من الحب غرفته * لا یشفعنی ابدا او یشفعنی الابدا
لا فرجن من الدنیا و حبکم * بین الجوانح لم یشعر به احد * آن درویش چنانکه وی طپید تا میان دو غار گاه
جان را بسپرد چون بنگریستم برفته بود شیخ الاسلام گفت که صوفی در شهر الله که میان بصره و کوفه است برفت
جای کوشکی رسید و بر آن کوشک منظری بود و پیش وی کنیزکی مغنی چیزی میخواند آن صوفی از وی بشنید
که میخواند ~ کل یوم تتلون غیر هذا بک اجمل * کل یوم تتحول غیر هذا بک اجمل * درویش با خویش آمد و به وی
خورد گفت یا جاریه بالله و بحیوة مولاک لا عدت علی هذا البیت کنیزک که آن امی گرد چه گفت چرا نگرانی کنی دگر
کنزدی گفت در زیر کوشک درویشی است و وقت وی خوش گشته است از بهر وی میگویم خواجه سر فرو کرد آن
درویش را دید خوش گشته و پای میکوفت آخر یکی بگفت و بانگی بزد و بیفتاد و جان بداد آن خواجه چون آنرا
بدید حال وی بگشت کنیزک را آزاد کرد و چاکران شهر را بخواندند و بیامد درویش را نماز کردند و دفن کردند و آن پیر
گفت مرا شناسید من فلان بن فلانم شما را گواه میکنم که هر چه مراست از ضیاع و املاک همه وقف کردم بر
درویشان و کوشک سبیل کردم و هر چه داشت از زر و سیم همه بداد و جامه بیرون داد و ازاری دربست و مرقع
درپوشید و ردا بر کتف برافکند و روی در بادیه نهاد و برفت مردمان می نگریستند تا از چشم ایشان غایب
شد و چشمها گریان پس از آن کسی وی را ندید و خبر وی نشنید ابوالحسین دراج و فوطی حکایت کنند که این را
دراج گوید ما رأیت احسن من ذلک الیوم شیخ عبدالله جاگو گوید که بمغرب در جیره بودم عجب یکی در جماع
تیروان مردی دیدم که بصفه بنشسته و می شکافت و دامن چیزی که آنجا است اسپالنی گفت رجلا
صوفی ضعیف دو دیگر دو دیگر دیدم آنجا یکی جبله نام و دیگری زریق نام و هر کدام را از ایشان شاگردان بود و هم
مریدان روزی جبله بزیارت زریق شد با یاران یکی از اصحاب زریق قرآن خواند یکی از یاران جبله را
وقت خوش شد بانگی بزد و جان بداد وی را بیرون دفن کردند چون دیگر روز شد جبله نیز نزد زریق آمد و گفت
کجا شد آن یار تو که ما را قرآن خواند وی را بخواندند جبله بانگی بزد و فریادی بکرد و خواننده بر جای بمرد جبله گفت
واحد بواحد و البادی اظلم یکی بیکی و الکرابتد اکر و ظالم تر ابوبکر السوسی قدس الله تعالی سره نام وی محمد بن ابراهیم
السوسی الصوفی است شامی بوده شهر رمله شیخ عمو و احمد کوفانی الصوفی وی را دیده اند و گفتند در دمشق
نوادی الحجه سنه ثمان و ثمانین و ثلثمایه شیخ الاسلام گفت که وی شبی گفت که ما را کسی باید که چیزی برخواند
لختی جستند نیافتند و مجنان شیخ ابوبکر طلب بکرد از پس که وی گفت یکی گفت ای شیخ کسی می باید
ام بین نزدیکی بر نوای سست مطرب اگر بیاید بیارم الکنس بطیب گفت باید برو بیدند و بیارند رفتند و

وی را آوردند چیزی خورده بود وی را بنشاندند وی بخواند القوم اخوان صدق بینهم نسب من المودة
لم یعدل به نسب الابیات کاری برخاست از نیکویی و خوشی وقت همه کس خوش گشت و شیخ
در شوریده چون فارغ شدند از سماع مطرب بیفتاد و بر سجاده شیخ قی کرد پس گفت هیچ کس وی را
همچنان بر سجاده در پیچید و پراکنده شوید و جای دیگر خواب کنید چون روز شد مطرب با هوش
مطرب با هوش آمد خود را در سجاده دید پیچیده در صفه قندیل آویخته متحیر بانگ برآورد
که از بهر خدا این چه حالت است مرا اینجا چون افتادم کمی فرا آمد و وی را از حال وی خبر کرد که چه بود
و چه رفت وی بر آنچه خود شکسته بیکرده و جامه در یده در پوشید و از جمله اصحاب شد و چون
شیخ از دنیا برفت به پیری خانقاه وی را بنشاندند از روزگار نیکو و معاملت نیکو که ورزیده بود و شیخ الاسلام
قدس سره گفت که نام وی محمد بن طبرانی بود و من وی را دیده ام که پیری آمد بخانقاه شیخ عمو
بود و بغایت ... و محمد طبرانی پیر شده بود و مشایخ بوی می آمدند که ما را از آن بیت بخوان و قصه باز گوی
شیخ عمو با احمد کوفانی میگفت آن بیتها تمام یاد ندارم گفت اینها این نیم بیت پیش یاد ندارم
شیخ الاسلام گفت پس از آن کسی این بیتها بمن آورد تمام و من نیز خود آنرا در کتابی یافتم شعر
القوم اخوان صدق بینهم نسب * من المودة لم یعدل به نسب * تراضعوا درة الصهباء بینهم
و اوجبوا لرضیع الکأس ما یجب * لا یحفظون علی السکران زلته * ولا یریبک من اخلاقهم ریب
شیخ الاسلام گفت که ذو النون مصری و شبلی و خراز و نوری و دراج همه در سماع از دنیا رفته اند
رحمهم الله تعالی سه تن از ایشان سه روز بر لب ستند و جبر از ایشان نیز بود و از مشایخ و مریدان که در سماع
برفته اند چه در قرآن و چه در سماع و غیر آن زرارة بن ابی اوفی قاضی بصره در محراب بود قرآن میخواند
کمی بر خواند فاذا نقر فی الناقور الآیة وی بانگی بزد و بیفتاد و برد و شیخ الاسلام گفت سماعی دیدار اولیا
مرد بود و مرد را گوش باید بود و دیده باید بود چه جای طاقت و هوش بود و صاحب کتاب کشف المحجوب گفت من
معاینه درویشی را دیدم که در جبال آذربایجان میرفت و این بیتها میخواند شعر والله ما طلعت شمس
ولا غربت * الا وانت منی قلبی و وسواسی * ولا جلست الی قوم احدثهم * الا وانت حدیثی بین جلاسی
ولا تنفست محزونا ولا فرحا * الا وذکرک مقرون بانفاسی * ولا هممت بشرب الماء من عطش * الا رایت
خیالا منک فی الکاس * [illegible] ابوبکر جوزقی رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت که وی
کوزقی در نیشابور بزرگ بوده خداوند فتوت و جوانمردی خوش بود و خواجه سهل صعلوکی بود روزی خواجه
سهل وی را دید گفت چون خوش باشد چون هیچ چیز نیابی گفت بتو الم مرا بر نجری و من شکری بینی

دیگر کنی که من در وقتم بخواری درفتم دیگری گفت بیا که برخیزم و رفتی در سرای خواجه سهل شد جای وی
بر بوی خاست چون بیرون آمد بر نجاست ابوبکر باز گشت و این دو بیت برخواند شعر
انی وان کنت ذا اعیال * قلیل مال کثیر دین * لستقف برزق ربی * حوائجی حیثه و بینی برون آمد
دیگر مرکز بوی نرفت ابوبکر خورقی رحمه الله تعالی قزوینی در نشان وی گفته که روزی
در بادیه می شدم و کام از تشنگی خشک شده بود و طاقت برسیده بر زبانی ایستادم که آمد سلام کردم جواب
داد و نیکو گفت ایها الشیخ چه بوده است گفتم تشنه شده ام خیاری میخواهم که دهان تر کنم آن پیر گفت
در رو و باز کن پیر گفت ما لسخن آن پیرا چاره بود و باز نگر بستم بوستانی دیدم از خیار و خربزه و بادرنگ
در شدم و خیاری ... کردم و بیرون آوردم پس شیخ ابوسعید ابوالخیر گوید قدس الله تعالی روحه روزی بگذر
سرای ابوبکر جوزقی رسیدیم او پیری با شکوه بود در شدیم و سلام گفتیم گفتم که ای پیر ما را حدیثی املا کن
جزوی باز کرد و گفت رسول صلی الله علیه و سلم گفته است که خداوند را سبحانه دو لشکر است آسمانی و یکی
بزمین آنکه باسمانند فرشتگانند و ایشانرا علامتهای سبز بوده و آنکه بزمینند خراسانیاند اکنون که
آن لشکر این طالبان نباشند آن لشکر صوفیان باشند که همه اسان و همه جهان باز خواهند گرفت
بین جاهی از ایشان و در راهی که میروند از دور ریکی بنداری که لشکری می آید این در سنت مردمان
خداوند عز و جل میماید بحقیقت این لشکر ایشانند ایشانند مردان خداوند که خداوند را می طلبند و وی را
میجویند و از دنیا اعراض کرده اند و بخداوند خویش مشغول گشته اند آن دیگران که بیرون از خدای
چیزی می طلبند و وی را میجویند ایشان جز او هیچ چیز را نجویند و نخواهند ایشان امیران جهانند و با دل
روی زمین اند و این پوشیده است بر بیشتر خلق ابوبکر الرازی رحمه الله تعالی مردی متورع
مجتهد بوده گفته اند که از مشایخ کسی که بالی تر از وی بوده مردی که مستبند که دیدار دیدی اسیر کار
وی شدی از کثرت عبادت شکر به دل صفای وقت و اضطراب وی در سماع در ابتدای کار خود
بسیار بمکه رفت و مشایخ صوفیه را دریافت و یکسال مجاورت کرد وی گفت که در مکه وقتی بر من تنگ
شد همی رفتم در راه که بیاد فتوح رسید جامه من خلق شده بود خواستم که آن بر همین کار م چون بجه
باز گشتم و خواستم که بمکه در آیم از آنجا می هبان و سنگ دفن کردم و علامتی بران نهادم پس بمکه
در آمدم چون از طواف فارغ شدم با ابوعمرو زجاجی شدم و از وی مسئله پرسیدم گفت برو و آن دینار
که دفن کرده در سر خود صرف کن رفتم و آن چنان کردم پس بوی آمدم آن مسئله را جواب داد
ابوبکر مفید رحمه الله تعالی نام وی محمد بن احمد بن ابراهیم است امام بزرگ بود از شهر

بر جرا با جنید او یوسف بن الحسین را دیده بود و با بوعثمان حیری صحبت داشته بود در سنه
اربع وستین و ثلثمایه برفته از دنیا عمر وی دراز کشید نیکو ادب بود و ظریف همت و مستقیم الحال
شیخ عمو ویرا دیده بود و ویرا کتابی است در آنجا آورده که ابوسعید خراز را بعد مرگ پرسیدند
که چه آرزو داری گفت حیرت دارم بر غلطه هم وی گفته که یوسف بن الحسین گفته که چنان شده ام
که سخن مر غیر الله تعالی می شنود شیخ الاسلام گفت که این سخن با جز چنان شود که آن پیر گفت
ابوبکر قصری رحمة الله تعالی از قصر هبیره بود و لیکن بشیراز نشستی بزرگ بود و محقق و اهل ادب را
دیدی شیخ قصری ابوعبدالله خفیف گوید که روزی با شیخ ابوبکر قصری بودم گفت خیز تا بصحرا رویم
می رفتیم قومی دیدیم که بر بام بازار نرد می باختند شیخ ابوبکر برفت و با ایشان بنشست و با ایشان
دست درازی کرد و از خجالت آب از من میرفت که این چیست که میکند که مردمان می بینند
آخر فرود آمد و رفتیم آخر دیدیم که تنی چند شطرنج می باختند بسوی ایشان رفت و نطع ایشان
بگرفت و بدرید و چوبها بشکست و دو تن از ایشان را رو برکشید قصری گفت کار دوم امید
تا بخورم ایشان شکوه داشتند بر که نشستم و با من باوی در خصومت که آن فراخ روی اینجا چه و این
انقباض اینجا چه بود وی بجا آورد گفت آن وقت بنظر ازلی می نگریستم فرق ندیدم و اکنون
بنظر علمی می نگریستم حکم بدیدم **ابوبکر موازنی رحمة الله تعالی** وی مصری بود و هست استاد شیخ
سیروانی است وی گوید که از ابن جبار شنیدم که گفت روز عید اضحی نزدیک حجره بودم درویشی دیدم
ابتر و پرده است وی کوزه یار که میگفت یا سیدی تقرب الناس الیک بذا لحم وقربانا نحو
ولست الملک الا تغفر فشهق شهقه و مات **ابوبکر شستانی رحمة الله تعالی** شیخ ابوعبدالله
خفیف گوید که یکی زنا کرد و ان خبر آمد که شیخ ابوبکر شستانی از بام بیفتاد و پای وی بشکست و رب
و آن چنان بود که نوجوانی آمده بود و قوالی میکرد ویرا پنهان از شیخ عبدالله گفته بودند تا بخواند
خواند ابوبکر شستانی در سماع خوش شد و از بام بیفتاد و برفت شیخ ابوعبدالله گوید که آنجا رفتم
گفتم چه می خواندند گفتند این دو بیت شعر ولقد بذنوب بدایه ٭ والموت دون بدایه
ان عاش عاش معنیا ٭ او مات مات بدایه ٭ آن کودک را کسیل کرد و گفت بگرد این قوم مگرد
ابوعبدالله خفیف چهار روز از خود غایب شد ابوبکر شستانی را در گور کرد شیخ ابوعبدالله خفیف جز
شیخ الاسلام گفت تشنه ما تن بس در چه بگو در آب و گفت وفای دوستی در دوستی رفتن است
ابوبکر معاذلی رحمة الله تعالی استاد سیروانی بوده بمصر وی گوید می خواستم که ابوالحسن مزین را

بیازمایم در سرای وی شدم و در بزدم و گفتم یا اهل الدار واسونی بشئ ای خداوندان سرای با من
بچیزی مواسا کنید وی اهل خود را گفت ای مومنه چیزی فرا وی ده اگر وی الله را شناختی
بمن بیامدی یعنی از مودن چون از او دیدم این را بگذاشتم و برفتم **ابوبکر قطیعی رحمة الله تعالی**
وی حافظ و امام بغداد بود و در حدیث شاگرد عبدالله بن احمد بن حنبل است جنید را دیده بود وی گفت
که از جنید شنیدم که میگفت من هو کل یوم فی شان کیف یشغل بشئ من البعض فما لک ای انگه هر روز
در کاری دیگری چه بود که روزی در کار تو کنی تا قطیعی ببغداد فی ذی الحجه سنه ثمان وستین
وثلثمایه **ابوبکر همدانی رحمة الله تعالی** شیخ الاسلام گفت که حسین بقیر گفت که ابوبکر همدانی گفت
که درویشی سه چیز است ترک الطمع والمنع والجمع طمع بچیز کسی نکنی و اگر چیزی بسر تو آید منع نکنی و چون
بیابی جمع نکنی **ابوبکر کفشغیری رحمة الله تعالی** کفشغیری دهی است در شام وی گفته که در رجب
بنی اسرائیل می رفتم مرا نان بریزه آرزو کرد و باقلی در وقت آواز باقلی فروش شنیدم در بیشه
که پیش من آورد شیخ الاسلام گفت این نه آن کرامت است این نه طریق تصوف بیغاره است درویشی
در بادیه تشنه شد و یاران تشنه همی فرو گذاشتند از زیر آب سر وان درویش گفت بعزتک لو کان زمزم
آب بکرامت دست ابی که اسیلی نخورد و شربتی آب بخورد که نه بکرامت تم آب نیاید از هم غرور گفت
قادری که آب در جوف من آب بر آری یعنی کرامات ظاهر ازمکاین نبود شیخ الاسلام گفت که حقیقت
نه بکرامات درست شود که حقیقت خود کرامات است و کرامات ابدال روزها و دریا بود و اهل کرامات غرور
این نباشد جز عطا که چون با آن نگری ترا با آن بازگذارند از عطا معطی بسندی و از کرامات مکرم
و گفت کرامات ما که مر ما از این کار بسر و آورد چون بسوی اخیر صوفیان کرامات را در گفتند
آن خود نثار بود برایام ایشان **ابوبکر بن داود الدینوری رحمة الله تعالی** بنام شناسا است
و با ابن جلا رحمة الله تعالی صحبت داشته وی گفت معده محل طعام است اگر حلال در وی افکنی بت
طاعت یابی و اگر شبهت بود راه حق پوشیده کند و اگر حرام بود معصیت زاید و گویند صد سال
بزیست و بدینور وفات یافت سنه خمس و ثلثمایه **ابوعلی رودباری رحمة الله تعالی** وی از طبقه
رابعه است نام وی احمد بن محمد بن القاسم بن المنصور از ابنای روسا و وزرا است و نسب
وی بکسری میرسد روزی جنید در مسجد جامع سخن میگفت که وی بمجلس جنید افتاد و جنید با مردی
سخن میگفت آن مرد گفت اسمع یا هذا ابوعلی بپنداشت که او را میگوید باستاد و گوش با سخن داشت
کلام جنید در دل وی جای گرفت و آنچه در آن تمام کرده بود ترک کرد و بر طریقت قوم اقبال نموده

حافظ حدیث بوده و عالم و فقیه و ادیب امام و سید قوم خال او ابو عبدالله رودباری است
شیخ ابو علی کاتب گوید ما رایت اجمع لعلم الشریعة والحقیقة ابی علی الرودباری رحمة الله تعالی
هرگاه که ابو علی کاتب ابو علی رودباری را نام بردی گفتی که سیدنا شاگردان وی را از آن
رشک می آمد گفتند این چیست که وی را سیدنا خود می گوئی گفت از آنکه او از شریعت بطریقت
شد ما از حقیقت بشریعت می آئیم شیخ الاسلام گفت مرد را ازین کاه با آستان نیز بند ندانند اگر از
آستان بدرگاه می فرستند نیست بس مرد بود که ناز با نیاز فرا پیوندد از نیاز با ناز آید
و از طهارت با نماز شوی ابو علی رودباری در بغداد با جنید و نوری و ابو حمزه و مسوحی و با آنکه از طبقه
ایشان بوده اند از مشایخ قدس الله تعالی اسرارهم صحبت داشته و در شام با ابو عبدالله الجلا وی نیز
بغداد وسطی او در مصر مقیم گشته و شیخ مصریان و صوفیان ایشان بوده از شعرای صوفیان است
وی گفته در وقت نزع ۞ وحقک لا نظرت الی سواکا ۞ بعین مودة حتی اراکا
توفی سنه احدی و عشرین و ثلثمایه و هم وی گفته ۞ من لم یکن بک فانیا عن حظه
وعن الهوی والانس بالاحباب ۞ او تیمه صبابة جمعت له ۞ ما کان مفترقا له من الاسباب
فکانه بین المراتب قایم ۞ لمنال حظ او لحسن ثواب ۞ شیخ الاسلام گفت که مراد وی ازین شعر
حد ستکه هیچکس را جای باز نگذاشته که همه بگفته و وی گفته دلاهم قبل اعمالهم و عاداهم بعد
اعمالهم ثم جازاهم باعمالهم شیخ الاسلام گفت کل این علم همه این است که همه را از حق باید دانست
این عالم همه هست و خلق غافل اند ازین خلق مشغول بپوستند مغز می باید یعنی حقیقت و هم وی
گفته اضیق السجون معاشرة الاضداد و هم وی گفته فضل المقال علی الفعال منقصة و فضل الفعال
علی المقال مکرمة و هم وی گفته علامة اعراض الله تعالی عن العبد ان یشغله بما لا ینفعه و هم وی گفته
ما لم تخرج من کلیتک لم تدخل فی حد المحبة وقتی بگرمابه رفته بود جامه خانه حشمتی بموضعی افتاد
در فکر شد تا از درویشان در گرمابه کیست چون در رفت درویشی را دید بخدمت بر پای ایستاده بر سر جوانی
امرد که پیش حجام نشسته بود ابو علی هیچ نگفت چون آن جوان امرد برخاست آن درویش سبزی
فرو کرد شته و خدمت نیکو بجای آورد و چون غسل کرد ازار خشک آورد و آن جوان بیرون رفت آن
درویش نیز در خدمت وی بیرون رفت ابو علی نیز بنظاره بیرون رفت آن درویش جامه بر آن جوان
فرو افکند و گلاب بر وی افشاند و عود بسوخت و مروحه برگرفت و او را باد می کرد و آب
پیش وی داشت و هرچه توانست کرد از جهد و امکان بجای آورد و آن جوان در روی وی نمی نگریست جوان
برخاست تا بیرون رود درویش را صبر برسید گفت ای ابر چه بود که گردی تا تو بمن نگری گفت بیزاری
و تو بنگرم درویش بیفتاد و بمرد و آن جوان برفت ابو علی در موضع آن درویش را آنجا نقاوه برد و کفن
ساخت و دفن کرد پس از آن مدتی شیخ ابو علی بحج می رفت آن جوان را در بادیه دید مرقع خشنی پوشیده
ابو علی بوی نگریست گفت تو آن نیستی که آن درویش را گفتی که بیزار باش تا تو بنگرم گفت هستم ای شیخ
و آن خطائی بود که رفت شیخ گفت اینجا چون افتادی گفت از آن روز باز باین کار در آمدم آن
شب وی را بخواب دیدم مرا گفت بمردم و هم تو بنگریستی اکنون باری بمن بنگر از خواب در آمدم و توبه کردم
و بر خاک وی شدم و موی ببریدم و مرقع بگردن افگندم و با خدای عهد کردم که تا زنده باشم
هر سال بحج میشوم و بنام وی لبیک می زنم و حج میکنم و بر خاک وی می آیم و بوی می سپارم کفارت
آن کرده خود را ۞ **ابو علی الثقفی رحمة الله تعالی** از طبقه رابعه است نام وی محمد بن عبدالوهاب
است ابو حفص حداد و حمدون قصار را دیده بود و در نیشابور امام و مقدم بود در اکثر علوم شرع
همه را فرو گذاشت و بعلم صوفیان مشغول گشته ابو عثمان حیری وی را نیکو گفتی یکان احسن
المشایخ کلاما فی عیوب النفس و آفات الاعمال در سنه ثمان و عشرین و ثلثمایه برفته از دنیا و هم وی
گفته العلم حیاة القلب من الجهل و نور العین من الظلمة و هم وی گفته هر که صحبت دارد بنیکان را
نه بطریق حرمت حرام شود وی را فواید ایشان و برکات نظرات ایشان و از انوار ایشان هیچ چیز
بروی پیدا نگردد و از وی پرسیدند که عیش که صعبتر و کی خوشتر گفت عیش آنکه بر نومیدی زید شیخ
الاسلام گفت که ناامیدی از وی در کفر دارد که ناامیدی از الله تعالی کفر است لا ییاس من روح الله
الا القوم الکافرون لا تقنطوا من رحمة الله روزی در صحبت احوال محبان سخن میگفت در آن میان
این دو بیت را بخواند ۞ الی کم یکون الصد فی کل ساعة ۞ وکم لا تبین القطیعة والهجر
رویدک ان الدهر فیه کفایة ۞ لتفریق ذات البین فانتظر الدهر ۞ و در اثنای مجلس خود بسیار
گفتی خود بیار گفتی این همه را هیچ نفروخته و همه را بهیچ خریده ۞ **ابو علی الکاتب المصری قدس تعالی سره**
از طبقه رابعه است از کبار مشایخ مصر است صحبت داشته با ابو بکر مصری و ابو علی رودباری و پیر
ابو علی شنتولی است صاحب کرامات ظاهر بوده و ابو عثمان مغربی وی را بزرگ میداشت وی را
می گفتند از رودباری از بزرگی و تمامی علم وی گوید که هرگاه که چیزی بر من مشکل شدی حضرت
مصطفی را صلی الله علیه وآله وسلم بخواب دیدمی و از وی پرسیدمی شیخ الاسلام گفت که شیخ ابو علی کاتب
را در مصر یکی مصر بود که چیزی بوی دادی وی بمرد شیخ بسر قبر وی شد گفت میان من و تو این واسطه بود

و شرک وی برفته و توحید من درست کرد یعنی آنکه توحید من نزد درست شد بر دست وی که ما
نیکو نمی کن وی گفته که الله تعالی گفته که وصل الینا من صبر علینا شیخ ابو القاسم نصرآبادی گوید
که ابو علی کاتب را گفتم بکدام یک مایل تری ازین دو بفقر یا بغنا گفت بآنکه بلنده تر است در رتبه و درجه
آن پس این دو بیت بخواند شعر ولست بنظار الی جانب الغنی * اذا کانت العلیاء فی
جانب الفقر * وانی لصبار علی ما ینوبنی * وحسبک ان الله اثنی علی الصبر ابو علی مشتولی رحمه الله تعالی
نام وی حسن بن علی بن موسی است شاگرد ابو علی کاتب و ابو یعقوب سوسی است مشتول
دهی است بر دو فرسنگی مصر وی آنجا در سنه اربعین و ثلثمائة برفته از وی گفته که پیغمبر را
صلی الله علیه و سلم بخواب دیدم مرا گفت یا با علی می بینم ترا که دوست میداری درویشان را
و میل داری بصحبت ایشان گفتم چنین است یا رسول الله صلی الله علیه و سلم پس روی بمن
کرد و گفت میخواهی که ترا بوکیلی درویشان و کفایت مهمات ایشان بجای کنم بترسیدم که بر دست
من چیزی رود که نباید یا کاری پیش آید که بدست من بر نیاید گفتم یا رسول الله صلی الله
علیه و سلم بشرط عصمت و کفایت گفت بشرط عصمت و کفایت من خاموش شدم پس از آن هر
کاری برخاست در درویشان روی بوی نهادند بارزوها و بایستها آن همه راست میشد چون
خواسته بود که کجا نیش اشاد خود ابو علی کاتب آمد و آنرا باز گفت وی را گفت چه کرده بودی
صفتی از حرم که ترا از میان درویشان برگزید و یعنی درویشی و نان داشت بدان کفایت نوان آن
شیخ الاسلام گفت که او بجود منکر شد و آنرا بلکه بفرمود مصطفی صلی الله علیه و سلم و مدد وی
میکرد زنهار که غافل نباشی و از مکر و غرور ایمن نشوی روزی ازین طایفه یکی بوی در آمد و کیسه زر
پیش نهاد و گفت من برای این بتو نیاورده ام گفت بستان که این را من میدهم و اسطه ام حقوق
شمارا بشما می رسانم آن عزیز این قصه را شیخ ابو علی کاتب باز گفت شیخ گفت که من گمان نمی بردم
اکنون در دنیا کسی باشد که مثل این سخن بگوید قصه خواب بر ایشان بگفت گفت رحم الله ابا علی
فی هوه و برفق الکلام بجهتها شیخ الاسلام گفت که ابو علی مشتولی از مشتول بمصر رفته از مشتول
بزیارت شیخ ابو یعقوب سوسی در بصره میگشت و از کسی نمی پرسید که خانه وی کجاست تا روزی
بکو نمی فرود شد دکان صلاحی دید شاگردی بران نشسته نزدیک او رفت حجره وی پرسید گفت وی را
میخواهی گفت آری گفت چون ببوی شوی نزا خواهد گفت بر در گرد دار کرد که هر که بوی شوی آن
کوچه اگر رفت و دست بر حجره وی باز نهاد آواز آمد که درای در زنده گفت یا خنثی که مر ترا

بکرم بکرد و اگر این همه کرد و درست چیزی هست بار کرداد ابو علی الرازی رحمه الله تعالی
شیخ الاسلام گفت که وی گفته اذا رایت الله عز و جل یوحشک من خلقه فاعلم انه یرید ان یونسک بنفسه
یعنی هرگاه ببینی که حق تعالی ترا از خلق وحشت دهد از حاضر بیابانی و غایب را بجوئی بدانکه مراد
او آنست که ترا با خود انس دهد و آرام دهد ابو علی جیران رحمه الله تعالی نام وی حسین بن صالح
بن جیران است فقیه بوده شافعی حج کرده بوده میان فقه و ورع وی را تکلیف کردند که قاضی القضاة شود
قبول نکرد گویند که ابو الحسن علی بن عیسی وزیر مقتدر بالله صاحب البلد را گفت که شیخ ابو علی جیران را بیا
قضا را بر وی عرض کنند وی نپذیرفت و پنهان شد چند کس بر در خانه وی موکل ساختند که تا چون
بآب محتاج شود بیرون آید ده روز زیادت بیرون نیامد وزیر را خبر رسید گفت وی را بگذارید مقصود
ما آن بود که مردم بدانند که در مملکت ما کسی هست که قضای شرق و غرب بر وی عرض کردند قبول
نکرد و وی گفته اذا استنبه الرجل تم عقله شیخ الاسلام گفت که چون دل بیدار بود مرد معلق خود
ابو علی بیرجانی رحمه الله تعالی آورده اند که وی را مسافری رسید برای وی سوزنی او را حضار
بار بیازار فرستاد که بهتر ازین می باید و شیخ ابو علی با بزرگی و پیری و ضعف خویش هر بار
دو یکی می آورد تا هفتاد بار بعد از هفتاد بار سوزنگری بیاورد تا چنانکه میبایست او را سوزنی اختیار
کند آن مسافر گفت دریغا که نیم خادم پیش بودی که دلت بگرفت و من از برای تجربه میکردم
که سوزن کرا نیاورد وی همه مقصد بارت بخواستم فرستاد عبد الله بن محمد المعروف المرتعش رحمه الله تعالی
از طبقه ثالثه است کنیت وی ابو محمد است نشابوری است از محله حیره بغداد بوده یگانه مشایخ عراق
و ائمه ایشان از اصحاب ابو حفص حداد است و جنید را دیده بود گفته اند عجایب بغداد سه است
اشارات شبلی و نکته مرتعش و حکایات خلدی و مرتعش در بغداد بوده در مسجد شونیزیه و آنجا برفته
در سنه ثمان و عشرین و ثلثمائة و در قولی ست و عشرین و ثلثمائة و ابو حفص وی را بسیاحت فرموده
بود هر سال هزار فرسخ سفر میکرد و پای برهنه و هیچ شهر بیش از ده روز نبودی و گاه بودی که سه
روز بودی ابراهیم بن مولد گوید که مرتعش به رقه آمد ابراهیم قصار بوی طبق نان و انگور فرستاد و
مرتعش را پوستینی و میزری بودی میزر را از رشته و پوستین را بفروخت و بثمن آن
نان و انگور خرید و با ابراهیم قصار فرستاد و گفت نان و انگوری اگر ترا بالله تعالی حالی هست بر و
ابی ابراهیم بن مولد گوید که ابراهیم قصار را گفتم وا دم که اینجاست با وی سخن بگوی بدو روی
سلام بگنیدی مدت دراز در رقه اقامت کرد روزی بوی رسیدم و گفتم یا ابا محمد تو هنوز اینجایی

با این همه خواری که از جهت نانم رسید گفت بجهت این مرا اینجا می‌بینی که قدری اقامت کردم و گرنه من
در شهرهای دیگر چندین روز چیزی نمی‌یافتم و رغیفی گفته که هرگز خوردنی بباطن خاص ندیدم تا خود را بطعام
عام ندیدم از وی پرسیدند که تصوف چیست گفت اشکال و تلبیس و کتمان و هم از وی پرسیدند
که ای الاعمال افضل گفت رویة فضل الله بس این بیت بخواند انی المقاد و را و اذا ساقنی
الحتف العاجز بالحازم * و هم وی گفته افضل الارزاق تصحیح العبودیة و ملازمة الخدمة
و هم وی گفته اول کار من آن بود که من دهقان در نیشابور بودم در خانه خود نشسته ناگاه جوانی آمد
مرقعی در بر و کلاه بر سر و بسوی من اشارت کرد و در وی چیزی لطیف چیزی می‌خواست با خود گفتم جوانی است
تندرست این من شرم نمی‌آید که سؤال می‌کند و ورا هیچ جواب ندادم بانگی بمن زد که از او بیم ترسیدم
پس گفت اعوذ بالله بما خاطر بک و اختلج بصدرک من بخود شدم و بروی در افتادم و عذر خواستم
از خانه بیرون آمد بود و سر او در کنار خود نهاده مرده بود بسیار گریستم در آمده چون بعد از ساعتی بخود
آمدم آن جوان رفته بود و حسرت بسیار خوردم و از آنچه کرده بودم پشیمان شدم چون شب رسید
بغایت غمگین در خواب شدم حضرت امیرالمؤمنین علی را رضی الله عنه در خواب دیدم و آن جوان
با وی حضرت امیر با من عتاب میکرد و سرزنش میکرد و گفت ان الله تعالی لا یحب منع سائل
از خواب در آمدم و هر چه داشتم تفرقه کردم و روی بسفر آوردم بعد از یازده سال شنیدم که مردم
مرده است چنین بوده بگشتم و از خدای تعالی در خواستم که مرا خلاصی دهد بیرا که بمن رسیده بود
خدای تعالی عنایت کرد بمن و از آن خلاص شدم و همیشه آن جوان را بجویم چشم هرگز از غیر شکی
وی خالی نشده ام و نخواهم شد تا آن دم که بخدای تعالی برسم **عبدالله بن محمد منازل قدس الله تعالی سره**
از طبقه رابعه است کنیت وی ابو محمد است از بزرگان مشایخ نیشابور بوده و یرا طریقی است که بآن
منفرد است صحبت داشته با حمدون قصار و طریقت از وی گرفته معلم بوده بظاهر سندکی گفته از شیخ
که مردی بنزد شما شنیدم حمدون قصار با وی است که مردمان را بهیچ نام نبرد و مردم نام عبدالله منازل که مرده از
خود نام نبرد وی گفته هر که در این کار بزرگی آن ضیعت شود و هر که بضعف در آید قوی شود یعنی بنیاز و حرمت
و ارادت در آید نه بدعوی و وقت و هم وی گفته که هیچ چیز نیست در اکنون که ذل کسب و ذل سوال و ذل بجنبد
باشند و هم وی گفته هر که لازم کرداند نفس خود را چیزی که بآن محتاج نباشد و از آن چاره داشته باشد
هر آینه برکات آن ضایع کرداند از احوال خودش آن از چیزهایی که بآن محتاج باشد و از آن چاره نداشته
باشد و هم وی گفته اگر درست شود بنده را در همه عمر یک نفس که او از ریا و شرک پاک شده باشد هر آینه

برکات

برکات آن نفس در آخر عمر وی سرایت کند **عبدالله حداد رازی رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام گفت که وی گفته
که هر که حق تعالی را در جوانی فرو گذارد وی را در پیری فرو گذارند و یرا می‌نهند **عبدالله بن خفیف قدس
الله سره** شیخ الاسلام گفت که وی گفت که مصطفی را صلی الله علیه و سلم بخواب دیدم گفتم یا رسول
الله صلی الله علیه و سلم حقیقت این کار که ما در آنیم چیست گفت شرم داشتن از حق تعالی که چون با خلق
باشی از وی خالی باشی یعنی می‌باید که چون بظاهر با خلق باشی بباطن با حق باشی و شرم داری از وی
که بباطن نیز مشغول خلق باشی رسول صلی الله علیه و سلم این بگفت و برفت بر اثر وی
برفتم گفتم یا رسول الله صلی الله علیه و سلم بیفزای گفت بخشودن بر خلق رفتی که با حق باشی
یعنی رفتی بباطن با حق باشی سبحانه باید که بظاهر با خلق باشی و بر ایشان بخشایی حقوق ایشان را فاقامه
نگه داری **عبدالله شادانی رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام گفت که وی گفت مصطفی را صلی الله علیه و سلم
بخواب دیدم گفتم یا رسول الله صلی الله علیه و سلم با کدام قوم نشینم گفت بآن قوم که بکجا هی
شوند یعنی قدر و شان ایشان در آن قوم که مهمانی کنند یعنی توانگران **ابو الخیر التیناتی الاقطع قدس الله تعالی سره**
از طبقه رابعه است نام وی حماد است غلامی بوده بمینیانه که دهی است میان فرما و تنیس مصر و گویند
نبات از نصیبین است از ولایت مغرب نسبت با تینات کنند از آنکه در آن جا می‌بافت و دو بابی دو دست نداشت
چوکی داشت با شیر مؤانست داشت قیل لبعضهم ان الحیات تانس به قال نعم الکلاب یانس بعضها ببعض
بعینه دی زنهار در دعوی بود بوقت خود مشرف بر احوال خلق در سینه و از بعضیس و مطلع در فتنه از دنیا
وی را آیات و کرامات بسیار ظاهر بوده صحبت داشته با ابو عبدالله جلا و جنید و غیر ایشان از مشایخ
در طریق توکل یگانه بوده وی گفته هر که عمل خود ظاهر کند مرائی است و هر که حال خود ظاهر کند مدعی وی گفت
در بالود مردی را دیدم کنار آب ایستاد او را گفت این چه بدبختی است تشنگی آب می‌میرد دو فتی دیگر برابر او دیدم
کره بهوا میرفت گفت این چه بدبختی است فرودآی و دیر و آخر بانک بر وی زد گفت کی میرود وی گفت یخ گفت
اکنون بر شیخ الاسلام گفت کرامات فروش و دیر قبول کنند اهل زور دست و کرامات خود اگر چه بلند سنگ
کند سکینه حقیقت ترک کرامات است و درای این چیزیست که آن زهاد و ابدال فرو شود آید صوفی عارف اگر آن
حماست وی کرامات شیخ الاسلام گفت که عباس بن محمد الحلال گوید از مرو که ابو الخیر تیناتی مرا گفت
که مرقع در کردن کشنده که کجا می‌شوی گفتم بطرسوس و بیت المقدس گفت چه انگیخت با زنشینی و در وی باز کف
شیخ الاسلام گفت آن کنج کجا بود جایی که تو جانشینی شیخ الاسلام گفت که او صالح مدینانی گفت هم
بیرون کرد در خانه ابو الخیر تیناتی شدم بزیارت مرا گفت اکنون سفر کجا می‌کنی گفتم بطرسوس گفت

ف

بعضهم

خود ف

ف

ف

امسال کجا نیت داری گفت نیت مکه دارم گفت الله تعالی شما را چیزی داد و حق آن نشناسید از آن
دیگر نمی‌شناسید شما در بادیه‌ها و دریاها افکنده ساخت ابو صالح گفت ای شیخ حج و غزا را چی گویی
گفت آری حج و غزا را میگویم چرا وقت خود را غنیمت بگیر بدوبان بازنشینید شیخ الاسلام
گفت مریدی پیش ابو القاسم خلال مروزی شد از وی دستوری خواست که بسفر میروم
برگفت چرا می‌روی گفت ای که غزو و [illegible] کرد و برگفت چرا در با مباشی که غزو و [illegible] کرد یکی
از اصحاب ابو الخیر تیناتی گوید که شیخ روزی نشسته بود گفت و علیکم السلام گفتم با که سخن میگویی
گفت یکی از فرزندان آدم در هوا میگذشت بر من سلام کرد او را جواب دادم ابو الحسین قرافی
گوید که بزیارت ابو الخیر تیناتی رفتم چون وداع وی میکردم تا بدر مسجد بیرون آمد و گفت یا
ابو الحسین میدانم که با خود معلومی برنمیداری لیکن این دو سیب را با خود بردار از وی بستدم و در
جیب نهادم سه روز برفتم هیچ فتوحی نرسید یکی از آن دو سیب را بیرون آوردم و بخوردم
خواستم که دیگری را بیرون آرم دیدم که هر دو سیب در جیب منست پس از آن سیبها می‌خوردم
و باز در جیب من پیدا می‌شد تا بموصل رسیدم بخاطر من رسید که این سیبها معلوم من شده و
توکل را بر من فاسد ساخته‌اند آنها را از جیب بیرون آوردم و بنگریستم دیدم که درویشی
خود را در عبایی پیچیده میگوید که من سیب آرزو میکند همه را بوی دادم چون از وی برگذشتم
در دل من افتاد که شیخ ابو الخیر آن سیبها را بوی فرستاده بود برگشتم و آن درویش را طلب کردم
نیافتم یکی از این طایفه میگوید که پیش ابو الخیر تیناتی بودم و من از بدایت حال خود حکایت آغاز کرد
از وی پرسیدم که سبب دست بریدن شما چه بود گفت دستی گناهی کرد ببریدند مرا گمان
آن شد که در جوانی کاری که سبب دست بریدن شد از وی واقع شده است دیگر هیچ نگفتم
تا آنکه بعد از چند سال با جمعی از مشایخ بوی رسیدیم با یکدیگر از مواهب و کراماتی که از حق سبحانه
نسبت بایشان واقع شده بود سخن میگفتند تا سخن بطی الارض رسید و در آنجا هر کسی سخن میگفت
ابو الخیر را خاطر از آن تنگ آمد گفت چند میگویید که فلان در یک شب به مکه میرود و فلان در یکروز
من غلامی حبشی می‌شناسم که روزی در جامع طرابلس نشسته بود و سر در مرقع کشیده خوش خرم در خاطر
وی درآمد و در بستر خود گفت کاشکی اکنون من در حرم بودمی چون سر از جیب مرقع بیرون کرد
خود را در حرم یافت آن جماعت در یکدیگر نگریستند و با یکدیگر باشارت گفتند که این غلام حبشی
وی است پس یکی از آن جماعت گستاخی کرد و گفت اصحاب می‌پرسند که سبب دست بریدن

شما چه بود گفت دستی گناهی کرد ببریدند گفتند مدتهاست که این میگویی میخواهیم که سبب آن بگویی
گفت من مردی بودم از مغرب مرا هوای سفر خاست باسکندریه آمدم و دوازده سال آنجا بودم از آنجا
سفر کردم و دوازده سال دیگر در میان شطا و دمیاط اقامت کردم گفتند اسکندریه شهریست معمور
آنجا می‌توانی بود اما در میان شطا و دمیاط هیچ آبادانی نیست چون معاش میکردی گفت بر کنار
خلیج دمیاط خانگکی از نی ساخته بودم و در آن زمان راهگذریان بدمیاط بسیار فرو می‌آمدند چون
شبانگاه چیزها میخوردند سفره‌های خود را بیرون سوی می‌افشاندند نان ریزه که می‌ریخت با سگان
مزاحمت میکردم نصیب خود می‌گرفتم و در تابستان قوت من این بود و چون زمستانی شد در
نواحی خانه من بردی بسیار بود و از زمین می‌کندم و بیخ آن را که تازه و سفید بود میخوردم و آنچه از وی سخت
و سبز بود می‌انداختم این بود قوت من ناگاه ببر من ندا دادند که ای ابو الخیر تو چنان گمان می‌بری که
با خلق در قوتهای ایشان شریک نیستی و دعوی توکل میکنی و حال آنکه در میان معلوم نشسته‌ای
گفتم الهی و سیدی و مولائی سوگند بعزت تو که هرگز دست بآنچه از زمین رویاند دراز نکنم و هیچ
نخورم مگر آنچه تو بمن رسانی دوازده روز گذشت نماز فرض و سنت و نفل میگذاردم بعد از آن
از نفل عاجز شدم دوازده روز دیگر نماز فرض و سنت میگذاردم بعد از آن از سنت هم عاجز شدم
دوازده روز دیگر فرض میگذاردم بعد از آن قیام عاجز شدم دوازده روز دیگر فرض میگذاردم بعد
از آن از قیام عاجز شدم دوازده روز دیگر نشسته میگزاردم بعد از آن از نشستن نیز عاجز شدم
دیدم که دیگر فرض از من فوت می‌شود پس پناه بخدای تعالی بردم و در سر گفتم الهی و سیدی بر من
خدمتی فرض کرده که از آن سوال خواهی کرد و رزق را ضمان شده که بمن رسانی پس آن رزقی که ضمان شده
بر من تفضل کن و بآن عهدی که بسته‌ام مرا مگیر ناگاه دیدم که در پیش من دو قرص پیدا شد و در میان
آن چیزی و هیچ نگفت که در میان آنچه چیز بود و از اصحاب هم کسی نپرسید پس دایم آن دو قرص
از این شب تا شبی دیگر می‌یافتم بعد از آن اشارت چنان شد که بجانب ثغر باید شد بجانب ثغر رو
دم تا بوی رسیدم اتفاقا روز جمعه بود در صحن مسجد جامع شخصی قصه زکریا علیه الصلوة والسلام و آمدن
وی در درخت و دو نیمه کردن وی باره و صبر کردن وی بر آن میگفت در نفس خود گفتم الهی و سیدی
زکریا علیه السلام مرد صابر بوده است اگر مرا نیز مبتلا کنی ببلای صبر کنم پس از آن روان شدم تا بانطاکیه
رسیدم بعضی از دوستان مرا دیدند و دانستند که عزیمت ثغر دارم برای من شمشیری و سپری و حربه
آوردند پس بثغر رفتم و از خدای تعالی شرم داشتم که از ترس عدو در پس سور مقام گیرم روز در

که در بیرون سور بود مقام گرفتم و شب بکنار دریا می‌آمدم و حربه را از زمین فرو می‌بردم و سپر را بآن
باز می‌نهادم و محراب می‌ساختم و شمشیر را حمایل می‌کردم و تا روز نماز می‌گزاردم چون نماز صبح بگزاردم
به بیت باز می‌گشتم بعضی از روزها نظر کردم چشم من بر درختی افتاد که بعضی از میوه‌های وی سرخ شده
بود و بعضی سبز بود و شبنم بران نشسته بود و می‌درخشید مرا خوش آمد عهد مرا بر من فراموش گردانید
دست باز درخت دراز کردم و از میوه‌ها آن چیزی که فتم در دهن داشتم و بعضی در دست که عهد مرا
فریاد من داد آنچه در دست داشتم بریختم و آنچه در دهان بود بینداختم و با خود گفتم که وقت محنت
و ابتلا رسید و سپر و حربه را دور انداختم و بر جای بنشستم و دست بر سر خود زدم و هنوز نیک
قرار نیافته بودم که جمعی سواران و پیادگان گرد من در آمدند گفتند برخیز و مرا می‌بردند تا بساحل
رسانیدند دیدم که امیر آن نواحی سوار ایستاده است و گروهی از سواران و پیادگان گرد بر گرد
وی و جماعتی از سیاهیان که روزی پیشتر قطع طریق کرده بودند پیش وی باز داشته از چون
پیش امیر رسیدم گفت چه کسی گفتم بنده از بندگان خدای تعالی پس از سیاهان پرسید که وی را می‌شناسید
گفتند وی مهتر شماست خود را فدای وی میکنید پس حکم کرد که دستها و پایهای ایشان را ببرید
یک یک را پیش می‌آوردند و از هر کدام یک دست و یک پای می‌بریدند چون نوبت بمن رسید گفت پیش آی
و دست خود را دراز کن دست خود را دراز کردم ببریدند گفتند پای خود را دراز کن دراز کردم
و روی باسمان کردم و گفتم الهی دستم بریده می‌شود من گناه کرده بود پای را چه گناه است
ناگاه سواری در میان ایستاده بود خود را بر زمین انداخت و گفت چه میکنید میخواهید که آسمان
بر زمین فرود آید این فلان مرد صالح است و نام مرا گفت آن امیر خود را از اسب بینداخت
و دست بریده مرا برداشت و بوسه داد و در من آویخت و می‌گریست که مرا بحل کن گفتم
من ترا در اول بحل کرده‌ام و دستی بود که گناهی کرده بود و ببریدندش بعد از آن بگریستم و گفتم کدام
مصیبت ازین عظیم‌تر که هم دست بریده شده و هم آن دو ورق از دست برفت شیخ الاسلام
گفت پیری بوده بزرگ نام وی علم بود و صاحب تصنیفات وی گوید که بر روزگاری مرا
موالی در چشم نیامدی و ایشان را کسی نداشتمی مگر آنها که باصل از عرب بودند شبی در خواب
دیدم این طایفه را حلقه حلقه و جوق جوق تا بر آسمان گرفته ندائی بر آمد که ای پیر بگیر این همه که دیدی این
همه موالی اند از عجم در میان ایشان یک تن است از عرب شیخ الاسلام گفت من سیزده ابو الخیر شناسم
از این طایفه همه موالی بوده‌اند میدانی جهانی و جنید بن را نام برد ابو الخیر تیناتی و ابو الخیر عسقلانی

و ابو الخیر حمصی مالکی و ابو الخیر حبشی ببین **ابو الخیر حبشی رحمه الله تعالی** شیخ عمود
شیخ عباس بدیدار وی تبرک می‌کردند وی بمکه مجاور بود روزی شخصی در مسجد حرام گفت کجا اند
آنانکه جوانمردان میگویند پس اشارت بصوفیان کرد بر سبیل حقارت گفت جوانمردان اینانند
ساعتی گذشت شیخ ابو الخیر حبشی می‌آمد با هیبت و خشم تمام زردی بر روی وی پدید آمده آن
سخنها که آن شخص گفته بود دانسته بود پس گفت کیست آنکه میگوید کجا اند جوانمردان جوانمردی
باید تا جوانمرد ببیند و گویند وی همانست که جز وی را برابر فرمانست و نام وی اقبال بود
و لقب وی طاوس الحرمین گفتند وی ابو الخیر غلامی بود حبشی مر بعضی خواجگان حجاز را و در اوان
بندگی تربیه بندگی حق سبحانه اشتغال تمام داشت همواره خواجه وی میگفت از من چیزی بخواه
و از وی هیچ نمی‌خواست روزی بر وی الحاح بسیار میکرد و گفت اگر میخواهی مرا خاصه لوجه الله
آزاد کن خواجه گفت چندین سالست که من ترا آزاد کرده‌ام و بحقیقت تو خواجه بودی و من
بنده پس خواجه خود را وداع کرد و روی بغداد آورد بقصد زیارت یکی از مشایخ چون بانجا رسید
آن شیخ مشرف بموت بود و چون سلام کرد گفت و علیک السلام یا با الخیر مشتاق بودیم و ترا بقیی
است شریف که در حجاز بآن مشرف خواهی شد و برا وصیت بمجاورت حرمین شریفین زادهما الله
تعالی شرفا کرد و گفت مقصود تو آنجا حاصل خواهد شد شصت سال مجاور حرمین بود که هرگز از هیچ کس
هیچ چیز طلب نکرد وی گفته که شصت سال در مدینه مجاورت کردم و سختیها را بسیار کشیدم هرگاه
خواستم که از کسی سوال کنم هاتفی آواز داد که شرم نمیداری که روی که بآن سجده ما می‌کنی از آن بهیش
غیر ما خوار گردانی گفته اند هرگاه که در مدینه مقدسه نبویه علی ساکنها الصلوة والسلام در آمدی گفتی
السلام علیک یا رسول الثقلین جواب آمدی که و علیک السلام یا طاوس الحرمین وی گفته الحر من یجب
علی نفسه خدمت الاحرار والفقر من لا یری لنفسه علی احد منة و لا یری لنفسه استغناء عن احد هم وی
گفته که بر بجارت احرارست و تواضع سود ایشان در سنه ثلث و ثمانین و ثمانمایة برفته از دنیا
ابو الخیر عسقلانی رحمه الله تعالی بغداد آمد و چندگاه اقامت کرد و مشایخ صحبت داشته و از آنجا
بجبل زرو بهار رفت و متاهل شد و هم آنجا وفات کرد **ابو الخیر حمصی رحمه الله تعالی** نام وی حبیب را
راه بر قدم توکل قطع کرد توفی بعد العشر و ثلثمایة **ابراهیم بن شیبان الکرمانشاهی القرمیسینی قدس الله سره** من
الطبقة الرابعة است کنیت وی ابو اسحاق است شیخ جبل بوده و در وقت خویش بر اتمامات در ورع
و تقوی که خلقی از آن عاجز بود از اصحاب ابو عبدالله مغربی و ابراهیم خواص است و عبدالله منازل تربیت

کرد وی چه گونی گفت ابراهیم حجة الله علی الفقرا و اهل الادب و المعاملات در سنه سبع و ثلثین و ثلثمایه
از دنیا رفته وی گفته هرکه حرمت مشایخ نگاه ندارد بدعوبهای دروغ و دکانهای ظنی فروغ گرفتار
شود و بآن فضیحت گردد و هم وی گفته که چون درویش گوید که نعلین من باید که در روی نگاه
نکنی یعنی در صحبت باید که نزاملک نباشد و هم وی گفته که پدرم را وصیت کرد که علم بیاموز
از برای آداب ظاهر و ورع را بشناس کم از برای آداب باطن و دور باش از آنکه چیزی ترا از
خدای تعالی مشغول گرداند کم افتد که کسی از وی روی بگرداند باز دولت آن یابد که روی بوی آرد

ابویزید مرغزی خراسانی قدس سره شیخ الاسلام گفت که خواجه ابویزید مرغزی فقیه خراسان بحج می شد
بکرمانشاهان رسید ابراهیم شیبان را آنجا یافت آن سال حج را بگذاشت و صحبت وی را لازم گرفت
عمارت دل چون در او و پس از آن حج کرد چون خواجه ابویزید از دنیا برفت او را بزانی عظیم بود
بیرون نتوانستند برد در خانه دفن کردند بعد رتبت که باز بیرون برند چون خواستند که بیرون
برند در گور نبود شیخ الاسلام گفت آن ولایت نه از فقیه یافته بود که از آن پیر و صحبت وی یافته بود

ابراهیم بن احمد المولد الصوفی الرقی رحمة الله تعالی از طبقه رابعه است کنیت وی ابو اسحق از کبار
مشایخ رقه است و فتیان ایشان با ابوعبد الله جلا و ابراهیم قصار رقی صحبت داشته در سنه
اثنین و اربعین و ثلثمایه برفته از دنیا برادر وی ابوالحسن علی بن احمد وی را پس از وفات وی
بخواب دید گفت مرا وصیتی کن گفت علیک بالقلة و الذلة الی ان تلقی ربک وی گفته حقیقة
الفقر ان لا یستغنی العبد بشی سوی الحق سبحانه و هم وی گفته که عجب می آید مرا از کسی که شناخت
که وی را راهی هست بخدا و نه روی چون زندگانی کند با غیر او و حال آنکه خدای تعالی میگوید و انیبوا
الی ربکم و اسلموا له و هم ابراهیم رقی گوید که من در ابتدای امر خود قصد زیارت مسلم مغربی کردم چون
بمسجد وی در آمدم امامتی میکرد و الحمد را غلط میخواند گفتم که رنج من ضایع شد آن شب آنجا
ببودم روز دیگر بقصد طهارت خواستم که بکرانه فرات روم شیری خفته بود باز گشتم دیگری بر اثر من
می آمد عاجز فرو ماندم بانگ برگرفتم مسلم از صومعه بیرون آمد چون شیران وی را بدیدند تواضع کردند
وی گوش هر یک بگرفت و بمالید و گفت ای سگان خدای عز و جل گفته ام شما را اگر با مهمانان من کار
می گیرید اکنون مرا گفت ای ابا اسحق شما براست کردن ظاهر مشغول شده اید تا از خلق می ترسید و ما براست
کردن باطن تا خلق از ما می ترسند

ابراهیم جبلی رحمة الله تعالی از زمین جبل بوده پیر بزرگ
و با شکوه بوده این طایفه را وقت صافی داشته شیخ ابو العلا [illegible] گوید که ابراهیم [illegible] را دیده بود

شده بود که وی را بزنی بوی منسوب شده چنانکه از بیقراری در دوستی وی از نزدیک وی نتوانست
خاست وی با خود گفت این چیست که من در افتاده ام با این حال تا جزو روم که با شیم برخاست
و غسل کرد و نماز گذارد و سر بزانو نهاد و گفت الهی توانی ولی که بودی دل مرا حال اول باز ده در ساعت
زن را تب گرفته و روز سیم را برفت ابراهیم وی را دفن کرد و با سر وقت خود شد پای برهنه
و سر برهنه جایی دیگر در آمد

ابراهیم دهستانی رحمة الله تعالی شیخ الاسلام گفت که شیخ محمد قصاب
دامغان مرا گفت که آن وقت که در بیع با اهل کلام مرید آمدندی از ایشان رنجه بودم برخاستم
و بشیخ ابراهیم دهستانی شدم که از وی بپرسم یعنی مذهب و سخن ایشان چون پیش وی رسیدم هنوز
با وی از آن چیزی نگفته بودم مرا گفت محمد باز گرد لا یعرف الله غیر الله را عجز الله کسی نشناسد
سخن ذوالنون است که العلم بذات الله جهل شیخ الاسلام گفت که او را نتوان شناخت جز باو
و سخن او چون او را بقرآن و سنت بشناسی و را نتوان شناخت عقل مخلوق است بر بیچون خودی
دلالت کند هر که درو ازو با تو سخن گوید بپذیر که او خود گوید و از عقل و قیاس خود گوید بپذیر که ایمان
سمعی است نه عقلی

ابراهیم مرغینانی رحمة الله تعالی شیخ الاسلام گفت که وی گفته که آنچه گوش
دریابد علم است و آنچه فهم دریابد حکمت است و آنچه باو بشنوی و باو دریابی حیاتست

ابراهیم نازویه رحمة الله کنیت وی ابواسحاق است او مشایخ نیشابور است ابوحفص را دیده با ابوعثمان
حیری صحبت داشته و وی را در فتوت شانی بوده است عظیم نام وی ابراهیم محمد بن سعد است اما
بصورت نیکویی وی و خوش خواندن وی وی را نازویه لقب کردند

مظفر کرمانشاهی قرمیسینی رحمة الله تعالی وی از طبقه رابعه است از کبار مشایخ جبل است و از فقرا صادق با ابوعبد الله خراز
صحبت داشته بود و با بزرگتر از وی نیز در طریقت خود یگانه مشایخ بود استاد عباس شاعر است
شیخ الاسلام گفت که وی شب را به نیم بخش کرده بود سه یکی نماز گزاردی و سه یکی قرآن خواندی
و سه یکی مناجات کردی و بر خود می زاریدی و این بیت می گفتی **شعر** لقد لسعت حیة الهوی
کبدی • فلا طبیب لها و لا راقی • الا الحبیب الذی قد شغفت به • فعنده رقیتی و تریاقی
وی گفته العارف من جبل قلبه لمولاه و جسده لخلقه و هم وی گفته من صحب الاحداث علی شرط السلامة
و النصیحة اداه ذلک الی البلاء فکیف بمن صحبهم علی غیر شرط السلامة و هم وی گفته باید که نظر تو در
دنیا برای اعتبار باشد و سعی تو در وی بر حد اضطرار و زهد تو در او بر سبیل اختیار از وی پرسیدند
که فقیر کیست گفت فقیر آنکه باو هیچ حاجتش نباشد که همه او باشد و بس **ابوالحسین بن بنان الحمال رحمه الله**

از طبقه رابعه است نام وی ... با ابو سعید خراز صحبت داشته و نسبت بوی درست کند و پیش
رفته از دنیا ابو عثمان مغربی گوید که ابو علی کاتب گفت که وقتی ابو الحسین بنان گوید که خلق
تشنه در بادیه باشند و من بر کنار نیل و هم وی گوید که بزرگ ندارد قدر دوستان الله تعالی را
مگر بزرگ قدری بنزدیک وی **ابو الحسین بن هند الفارسی رحمه الله** از طبقه رابعه است نام وی
علی بن هند القرشی است از کبار مشایخ فارس است و از علماء ایشان صحبت داشت با جعفر
حذاء جعفر بزرگتر از وی چون عمرو بن عثمان و جنید و طبقه ایشان وی گفته که هر که احدی تعالی
بر بساط قرب خود جای دهد وی را راضی و خشنود دارد و هر چه بر وی کند از آنکه زیرا که بر بساط قرب
بی رضا و ناخشنودی نباشد و هم وی گفته که حسن خلق با الله تعالی بترک شکایت و با امرها
روزگار نهای وی گفته انکه نشاط دل و طیب نفس آن تمام نیابی تا با خلق به نیکو کاری و بردباری
و هم وی گفته اجتهدا لا تفارق باب سیدک بحال فانه ملجأ الکل فمن فارق تلک الحضرة لا یری
بعدها قرارا و لا مقاما و قال کنت من کرتی تها فالالهم فهم کرتی فالهن المقر شیخ ابو عبد الله خفیف گفته
که شیخ ابو الحسین هند جهمی در شیراز در دعوتی بود و من در سفر بودم گفته بود که خفیف ابو عبد الله
کجا رید جماعت عذری گفته بودند دیگر باره گفته بود البته خفیف وی کجا رید کجا رفته است اتفاقا من هم
در آمدم و سلام کردم ابو الحسین هند بر خاست و جامه از زیر بغل گرفته وی گشت و بگفت عویه
المؤمنین لا تکذب پس من گفتم که هیچ خوردنی دارید که من گرسنه ام آنچه که گذشته بود نیاوردند
ابو الادیان رحمه الله تعالی کنیت وی ابو الحسن است و نام وی علی و برادر زاده ابراهیم
ابو الادیان گفتندش که در مجلس همه دینها مناظره کردی و مخالفان را شکستی وی بصری است
در ایام جنید بوده با ابو سعید خراز صحبت داشته عالم بوده و صاحب لسان و بیان و عطایی بوده احمد نام
وی گفته که روزی میان ابو الادیان و میان مجوسی سخنی میگذشت ابو الادیان گفت که آتش باذن
خدای تعالی کار میکند مجوسی گفت نه چنین است که بطبع خود کار میکند و اگر چنانچه مجوس میگوید
که آتش بفرمان خدای تعالی کار میکند بدین نور درایم اتفاق بران کردند که آتش برافروزید و ابو الادیان
در میان آتش رود هیزم بسیار جمع کردند و آتش عظیم برافروختند و مردم بسیار حاضر آمدند چون هیزم
تمام بسوخت اخگرها را بر روی زمین پهن کردند ابو الادیان سجاده انداخته بود و نماز میکرد چون سلام
نماز باز داد و برخاست و بر بالای اخگرها برفت چون بآخر رسید روی با مجوسی کرد و گفت این کفایت
است یا نوبت دیگر درایم چون این سخن گفت روی در هم کشید مجوسی مسلمان شد احمد گوید چون نسبت

و برای ما لیدم و در زیر انگشت پای وی آبله دیدم مقدار سیبی گفتم شیخا این چیست گفت چون برانش
برفتم نایب بودم چون آخر آتش رسیدم حاضر گشتم این سخن بگفتم و اگر این حضور در میان آتش
بودی بسوختمی شیخ الاسلام گفت هر گاه وی بحج رفتی از خانه خود لبیک زدی و از آنجا احرام گرفتی
وقتی از حج باز آمد و دو لبیک زدن گرفت گفتند بر وی مکن کنون باز آمدی ما را لبیک میزنی
گفت این بار لبیک حج را میزنم که لبیک او را میزنم گفته بر بیاید که از دنیا برفته **ابو جعفر محمد بن**
علی النسوی المعروف بحمد علیان رحمه الله از طبقه رابعه است از مشایخ نسا بوده و از اجله اصحاب ابو عثمان
حیری گوید که وی امام اهل معارف است وی از نسا قاصد با ابو عثمان آمد که پرسیدن مسایل از وی و در
راه آب دهان نخوردی و خواب نکردی و بطهارت رفتی چون طهارت بشکستی نرفتی تا طهارت نکردی
شیخ الاسلام گفت که با ابو عثمان رفتی سوار بودی طعام خوردن و بی طهارت رفتن ادا نکردی با ابو عثمان
میرفت مقصود او چیزی دیگر بود وی گفته هر که اختیار و خواست خود اظهار کرامت میکند وی مدعی
است و هر که بی خواست وی بر وی کرامتی ظاهر میشود وی ولی است و هم وی گفته چون دوست مداری
کسی را هرگز از بر و احسان وی یک طرفة العین خالی نیستی و چون دشمنی کنی یک طرفة العین
در مقام موافقت وی نباشی و هم وی گفته که هر که با غیر الله تعالی آرام گیرد الله تعالی وی را فرو گذارد و هر که
با الله تعالی آرام گیرد و طریق آرام گیرد و طریق آرام با دیگران بر وی بپوشد **ابو سعید الاعرابی رحمه الله تعالی**
از طبقه خامسه است نام وی احمد بن محمد است بصری الاصل است بمکه ساکن شده بود عالم بوده و
برای بن خالد تصنیفات بسیار است با جنید صحبت داشته و با عمرو بن عثمان و ابو الحسین نوری و حسن
و ابو جعفر حفار و ابو الفتح حمال قریب است بطبقه چهارم در سنه اربعین و احدی اربعین و ثلثمائة
برفته از دنیا در وقت خود شیخ حرم بوده شیخ الاسلام گفت که وی را جزوی است در نکتهای توحید سخن
نیکو در آنجا گفته لا یکون قربة الا و ثمه مسافة نزدیکی نگویند تا مسافت نبود شیخ الاسلام گفت در قرب
دوگانگی است که یکی بدیگری نزدیک بود و بس چون نیک قرب بعد باشد تصوف یگانگی است وی گفته
التصوف کله ترک الفضول و المعرفة کلها الاعتراف بالجهل و هم وی گفته لا یکون الشوق الا الی غائب شیخ الاسلام
گفت که داود طائی گفتند تو مشتاقی گفت من نه دورم غایب مشتاق بود دوست من حاضر است و هم وی
گفته است که الله تعالی بعضی الاخلاق دوستان خود را دشمنان خود داده تا با آن بر دوستان وی مخالفت
میکنند و آن سبب دوستان وی می آسایند **ابو عمرو الزجاجی رحمة الله تعالی** از طبقه خامسه است نام
وی محمد بن ابراهیم است و گفته اند نام وی ابراهیم است نشابوری الاصل است صحبت داشته با ابو عثمان

جریری و جنید و رویم و خواص گویند که چهل سال در مکه مجاور بوده و در حرم بول نکرده و موی نینداخته تعظیم
حرم را و نزدیک شصت حج گزارده بود ابو القسم نصرآبادی گوید که بمکه بودم و مشایخ وقت چون نهرجوری
کتانی و ابو الحسین مزین کبیر و صغیر و غیر ایشان از مشایخ حلقه میزدند و صدر همه ابو عمرو زجاجی
بود و چون سخن نقلی وی حکم کردی و بوی حوالت کردندی پیوسته گفتی من سی سال طهارتجای
بدست خود پاک کرده ام و بآن تفخری کرد در سنه ثمان و اربعین و ثلثمایة برفته از دنیا وی گفته
لا ینقص من البشریة شیء حتی لی من ان امشی علی الماء یعنی اگر از وجود بشریت من چیزی کم شود
دوستر دارم که بر آب بروم وهم وی گفته که مادرم بمرد از وی پنجاه دینار میراث بمن رسید
بقصد حج بیرون آمدم چون ببابل رسیدم مرا شخصی پیش آمد و گفت که با خود چه داری با خود گفتم
هیچ بهتر از راستی نیست گفتم پنجاه دینار گفت بمن ده همیان را بوی دادم آنرا بشمرد و همچنان یافت
که گفته بودم گفت بستان که راستی تو مرا بگرفت پس از مرکب خود فرود آمد که بر نشین گفتم نمیخواهم
گفت چاره نیست و الحاح بسیار کرد سوار شدم گفت من بر اثر تو ام سال آینده بمن رسید
در مکه او با من می بود تا از دنیا برفت گویند که در موسم حج عجمی پیش وی آمد که برات من بده که حج کرده ام
و یاران تو مرا بتو نشان داده اند که برات حج از تو بستانم شیخ سلامت صدر و سادگی وی دانست
که یاران با وی مزاح کرده اند بملتزم اشارت کرد و گفت آنجا رو و بگوی یا رب اعطنی البرات
ساعتی بر نیامد که آن عجمی باز گشت و در دست وی کاغذی و بخط سبز بر آن نوشته که بسم الله الرحمن
الرحیم هذه برات فلان بن فلان من النار **ابراهیم بن یوسف بن محمد الزجاجی الخ** کنیت وی ابو
اسحاق است ولادت وی بعسکر و زجاجی است و یاد در تاریخ مشایخ آورده از کبار اصحاب ابو حفص است
و در طریق ملامت و خلاف نفس صاحب مذهب است از وی حکایت کنند که گفته است فی خلاف النفس
علی دوام الاوقات برکة و لقد ساعدت نفسی مرة فی خطوة فما امکننی تدارکها الی سبعین **جعفر بن محمد
بن الخلدی الخواص قدس الله تعالی سره** از طبقه خامسه است کنیت وی ابو محمد بغدادیست و خلد
محلتی است ببغداد حصیرباف بود و شاگرد جنید و ابراهیم خواص است و با نوری و رویم
و سمنون و جریری صحبت داشته بود و با غیر ایشان از مشایخ وقت و عالم بوده بعلوم این طایفه و صاحب
جمع کتب و تواریخ و حکایات و سیر مشایخ بوده وی گفته که دویست دیوان دارم از آن مشایخ و دو هزار
پیر را شناسم ازین طایفه وی گفته که عجایب عراق سه چیز است شطح شبلی و نکته مرتعش و حکایات من وی بر
شیخ ابو العباس نهاوندیست ببغداد برفته در سنه ثمان و اربعین و ثلثمایة و قبر وی بشونیزیه است

بنزدیک سری سقطی و جنید شیخ الاسلام گفت که من یک تن دیده ام که وی را دیده بود از وی حدیث
داشت قاضی منصور هروی وی را ببغداد دیده بود وی گفته الفتوة احتقار النفس و تعظیم حرمة
المسلمین وهم وی گفته کن شریف الهمة فان الهمم تبلغ الرجل بالمجاهدات وهم وی گفته که در
بیت المقدس بودم و دیدم که مردی همه روز خود را در عبای پیچیده بود ناگاه برخاست و روی
آسمان کرد و گفت کدام دوستر میداری آنکه دو عبا و پالوده دهی یا آنکه قندیلهای این خانه را
درهم شکنم پس بجای خود باز گشت و بخفت من با خود گفتم این مرد روستائیست یا خود از
اولیاء الله است در میان آنکه من در تفکر کار وی بودم که شخصی در آمد با وی زنبیلی بزرگ بر سر است
و چپ می نگریست تا وی را دیده آمد و به بالای سر وی نشست و گفت برخیز پس از زنبیل دو عبا
و پالوده بیرون کرد و آن فقیر نشست و بخورد چندانکه خواست پس گفت باقی را بفرزندان خود
بر آن شخص برخاست و برفت من در عقب وی برفتم و گفتم بخدای بر تو که این مرد را می شناسی
گفت نی من هرگز وی را ندیده بودم غیر از امروز چند روز بود که فرزندان من دو عبا و پالوده میخواسته
بودند و من مردی فقیرم حالی میسرم نگشت امروز که خدای تعالی من فتوحی رسانید گفتم آنچه میخواسته
امروز بکدیبانی کسب کردم و هر آنچه گفته بودند خریدم و بخانه آوردم خواب بر من غلبه کرد
بخفتم هاتفی آواز داد که برخیز و آنچه از وی پخته بمسجد برو و پیش آن مرد که خود را در عبای پیچیده
بنه که او این را از برای وی ساخته ام آنچه از وی باقی ماند بفرزندان خود آور از خواب در آمدم و فرمان
را بجای آوردم تا بخورد هم بدانستم و اینجا آوردم چنانکه دیدی شیخ الاسلام گفت که از جعفر خلدی
پرسیدند که عارفان کیانند گفت هم ما هم لو کانوا هم لما کانوا هم ایشان نه ایشانند اگر ایشان
ایشانند نه ایشانند شیخ الاسلام گفت معنیش آنست که صوفی نبود و اگر بود صوفی نبود و این سخن
از وی گفت که آن از لطافت وی بوده تا گردی از آنکه شنیده بود و شیخ الاسلام گفت سبحان الله گفت
زار آنکه دید و در جهان نیست در دست نهان تخصی در پیرهن روان بگویند دیوانگان کالبد در دل کم
و دل در جان و جان در آنکه زنده بانست جاودان **ابو الحسن الصوفی البوشنجی رحمه الله تعالی**
از طبقه خامسه است نام وی علی بن احمد بن سهل از یگانگان جوانمردان خراسان بود ابو عثمان
حیری را دیده و در عراق با ابو العباس عطا و جریری صحبت داشته بود و در شام با طاهر مقدسی و ابو عمرو
دمشقی صحبت داشته و با شبلی در مسایل سخن گفته بود و بوشنجی اعلم مشایخ وقته بعلوم التوحید و علوم المعاملات
و احسنهم طریقة فی الفتوة و التجرید و کان خلقا [illegible] متعهدا للفقراء مات سنة ثمان و اربعین و ثلثمایة

از بن تکلف بلاد و جنت بوی نشسته و طریقت صوفیان نیکو دانسته و سفرها نیکو کرده وی است
که عهد کرده بودم که هرگاه مرا احتلام افتد چیزی بدهم مرد و یعنی که آن از خلل افتد در نفس یا از شبهه
نه راست وقتی در بادیه بودم مرا احتلام افتاد و تنها بودم ازار از پای بیرون کردم و در مغیلان
انداختم تا کسی برسد بردارد و وفا کردن عهد را وی را پرسیدند که تصوف چیست گفت اسم لا حقیقة
وقد کان قبل حقیقة ولا اسم ابوعثمان مغربی گوید که از وی پرسیدند که ظریف کیست گفت
الخفیف فی ذاته واخلاقه وافعاله ومعاملته من غیر تکلف ابوبکر رازی گوید که شنیدم که ابوالحسن
نوشنجی می گفت که مردم سه گروه اند اولیا که باطن ایشان بهترست از ظاهر ایشان و علما که ظاهر
و باطن ایشان برابرست و جهال که ظاهر ایشان بهترست از باطن ایشان خود انصاف نمی دهند
و از دیگران انصاف می طلبند و هم وی گفته لیس فی الدنیا شیء اسمج من محب بسبب عوض بندار
بن الحسین بن محمد بن المهلب الشیرازی رحمه الله از طبقه خامسه است کنیت وی ابوالحسین از شیراز است
بارجان بوده و تربتش ارجانست عالم بوده باصول و بر ادر علوم حقایق ربانی است نیکو گفتار
شبلی است با جعفر حدا صحبت داشته و شبلی قدر وی بزرگ می داشته استاد ابوعبدالله خفیف
است و میان ایشان مفاوضات و رسایل بسیار در سنه ثلاث وخمسین وثلثمایه برفته از دنیا
در آن سال که شیخ ابوعلی کاتب برفته و شیخ ابوذر عطری وی را غسل کرده وی گفته نه از دوست که از
با خود برسی که از کجا می پرسی و در چه کاری از وی پرسیدند که تصوف چیست گفت وفا بعهد
شیخ الاسلام گفت که وفا بعهد آنست که هر چه بر دل گذشته که برای او بکنی بکنی وقتی عمادی با من فی
گفت که مشایخ گفته اند که هیچین خاطر که بر دل گذرد از حق بود و شیخ ابوالحسین حضرمی همدانی گوید که بندار
ارجانی گفت که الله تعالی چیزی از معرفت به بنده و به از بندگان خود و آن بنده بموجب آن معاملت
نکند الله تعالی آنرا از وی باز نستاند و بگذارد و وجب را تا با وی فردا بآن حساب کند اما زیادتی
باز گیرد و عدد زیادت در بند و شیخ الاسلام گفت هر که نه در زیادتست در نقصانست و این صعب آست
این قوم را و هم بندار گفت من لم یترک الکل سماعا فی حب الحق فالعبد له الکل حقیقة و هو الحق سبحانه
ابوعمرو بن نجید قدس الله تعالی سره از طبقه خامسه است نام وی اسمعیل بن نجید بن احمد السلمی است
جد شیخ عبدالرحمن السلمی از جانب مادر وی از کبار مشایخ اصحاب ابوعثمان حیری است و آخرین کسی که
برفته از ایشان از دنیا توفی سنه خمس وستین وثلثمایه جنید را دیده بود و از کبار مشایخ وقت خود بود
و برا طریقی خاص بود از تلبیس حال نگاه داشت و وقت و صحبت فراوان داشت و نفقه بود روزی

ابوعثمان را از برای بعضی از ثغور مسلمانان چیزی طلبید هیچکس هیچ نداد ابوعثمان تنگدل شد چنانکه در مجلس
بگریست چون شب درآمد ابوعمرو بعد از نماز خفتن کیسه دو هزار درم در آنجا پیش ابوعثمان آمد و گفت
این وجه را در آنچه میخواستید صرف نمایید ابوعثمان خرم شد و وی را دعا خیر کرد چون بامداد شد و
ابوعثمان بمجلس نشست گفت ای مردمان ما با ابوعمرو بسیار امیدوار شدم که دو هزار درم برای
ثغر مسلمانان آورد جزاه الله خیرا ابوعمرو از میان مردم برخاست و بر جمع گفت آن از مال مادر من بود
وی بآن راضی نیست از این باز دهید تا بوی باز دهم ابوعثمان بفرمود تا آن کیسه را آوردند و
بوی دادند چون شب درآمد باز آنرا پیش ابوعثمان برد و گفت چه شود که این وجه را چنان صرف کنید
که غیر از ما کسی نداند ابوعثمان بگریست وی گفت رب سکوت ابلغ من کلام و هم وی گفته من کرمت
علیه نفسه هان علیه دینه و هم وی گفته تربیة الاحسان خیر من الاحسان از وی پرسیدند که آن چه صفت
که بنده را که از آن چاره نیست گفت ملازمة العبودیة علی السنة و دوام المراقبة و هم وی گفت لا شیء
بغیر الله تعالی جسته **عبدالله بن عبدالرحمن الرازی الشعرانی رحمه الله** از طبقه خامسه است کنیت او ابومحمد
باصل ازری بوده و در نشابور بزرگ شده و با جنید و ابوعثمان و محمد بن الفضل و رویم و سمنون
و ابوعلی جوزجانی و محمد حامد و غیر ایشان از مشایخ قوم صحبت داشته و از کبار اصحاب ابوعثمان بود
و ابوعثمان وی را بزرگ میداشت و وی را ریاضات عجیب است عالم بوده بعلوم این طایفه و حدیث داشت
و نفقه بود در سنه ثلث وخمسین وثلثمایه برفته از دنیا وی گفته که عارف بپرستد الله تعالی را بر رضا
وی کار کننده بود بر موافقت حالی و هم وی گفته که معرفت حجاب است میان بنده و الله
تعالی و هم وی گفته که دنیا آنست که محجوب گرداند ترا از الله تعالی و هم وی گفته که شکایت و تنگدلی
از اندکی معرفت زاید **ابوالحسین السیروانی قدس الله سره** نام وی علی بن محمد السیروانی است
استاد ابوالحسن سیروانی صغیرست از سیروان مغرب بوده است بزرگ بوده و بدمیاط نشستی شیخ ابو
سعید لیثی آورده در اربعین مشایخ که شیخ ابوالحسن سیروانی کبیر گوید که سهل عبدالله تستری گوید کل من
لم یکن حرکته و سکونه امام یقتدی به فی ظاهره ثم یرجع الی باطنه فقطع به و هم وی گوید الرضا فوق الموافقة
مع ما یبدو من الغیب و هم وی گوید از خواص طلب صحبت خواص گفت الزم الفقرا فانک خیر منهم
ابوالحسین القرافی رحمه الله تعالی نام وی علی بن عثمان بن نصر القرافی است و قرافه دهی است بمصر
و گویند که وی بدمیاط بوده شاگرد ابوالخیر تیناتی و ابوالحسن الصایغ الدینوری صد و ده سال عمر وی بوده
در سنه ثمانین وثلثمایه برفته از دنیا شیخ الاسلام گفت که قرافی یگانه دنیا و بی نظیر بود در وقت خویش

و بس حاد النظر و حاضر الوقت بود با عام سنی بود و با خاص عارف و در خود موحد بود و در زنان خود
کم شیخ الاسلام گفت با آخر عمر خود ده تن از مشایخ متاخرین اختیار کرده بود و شیخ ابوالخیر تیناتی و قرافی
و حصری و علی بندار صیرفی و نصرآبادی و نهروانی صغیر و بنداوندی و قصاب و خرقانی و طاقی و ... گفت
اینها جدا الله وقتی قرانی در کشتی اضطراب کرد و دست و پای او ببستند و در آب انداختند چون
وقت نماز شد بر آب در صف اول دیدند جامه وی تر نا شده شیخ الاسلام گفت که زنده و بر آنکس که
وی بروح دیگر زنده است شیخ الاسلام گفت سید السادات قرانی گوید که چون ترا چیزی دهند بعلا
شریعت را حیب بود که پنهان داری **ابوسلیمان نیلی رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام گفت که ابوسلیمان
نیلی بقرانی آمد بوسه بر سر قرانی داد و ابوسلیمان تخت خلق جامه بود و قرانی بوی نگریست و گفت یا ابا سلیمان
ترا این خلق جامه می بینم اما در میان دو ابروی تو حکومت می بینم و تخت زیر سری نهی اما حاکمی در آن
میان بعد از آن وی را این صوفیگری بمغرب حاکم کردند ابوبکر وقتی بعراق آمد وی را گفت یا ابابکر اکنون
میگویند که مجرد تر جهانی توئی هر تر در میان دو گهواره می بینم پس از آن چندان بر نیامد که زنی خواست
وی را دو فرزند آمد در میان دو گهواره نشسته بود و سخن قرانی را یاد میکرد و قرانی را در فراست عجائب
بسیار است **ابوسلیمان خواص مغربی رحمه الله** از این طایفه است از مشایخ مغرب وی کاست که
وقتی در کوهستانی می شد بر خری نشسته مگس خر را بگزید خر بجنبید و پای وی در درخت کرا آمد و انکار شد
چوبی بر سر خر زد خر روی باز پس کرد و بزبان فصیح گفت ده که بر دماغ خود میزنی و هوش قران ابی الخیر
مات بدمشق **ابوالقاسم نصرآبادی قدس الله تعالی** از طبقه خامسه است نام وی ابراهیم بن محمد بن محمویه
است مولد و مقام وی نیشابور بوده است شیخ اهل اشارت و حقایق و لسان تصوف بوده در زمان
عالم بوده بانواع علوم از حفظ سنن و علم تواریخ و مخصص بعلوم حقایق شاگرد ابراهیم شیبان است
شبلی رو ... را دیده بود و با ابوعلی رودباری و مرتعش و ابوبکر طاهر ابهری و غیر ایشان صحبت داشته
آخر عمر بمکه رفت و ابوعثمان مغربی اشرا دیده وی آمد و تعبیت با وی گفت مکه چه جای تست و گفته
بلکه چه جای تست جای تست بسی بر نیامد که سببی افتاد که ابوعثمان بنیشابور آمد و آنجا برفت در سنه
اثنین و سبعین و ثلثمایه شیخ الاسلام گفت که اسمعیل پسر نصرآبادی گفته اگر دی گفت اذا انکشفی
من بوادی الحق فلا تلتفت بها جنة ولا الی نار ولا تخطرهما ببالک واذا رجعت من ذلک الحال فعظم ما
عظمه الله تعالی و هم وی گفته که الراغب فی العطاء لا اقدار له والراغب فی المعطی عزیز **ابوبکر رازی**
الجبلی رحمه الله نام وی محمد بن عبدالله الرازی است نیشابوری بوده از اکابر مشایخ خراسانست

مردی بوده و از لقای مشایخ است و استاد ابوعبدالرحمن سلمی است سلمی تاریخ خود را بنا بر تاریخ وی کرده
ابوبکر بیکندی است شیخ الاسلام گفت که وی را وقتی عظیم بود و قبول بسیار در نیشابور روزگار
کودکی مبتلا شد وی را متهم کردند و مهجور ساختند آخر معلوم کردند که بخلاف آن بوده وی را دیگر باز قبول
پدید آمد روزی در جامع نشسته بود و شیخ علی بندار صیرفی با وی گفت ایها الشیخ این چه بود که واقع شده و آن
از کجا افتاد ترا گفت ای پیر کرم ابراهیم و صدق و یقین موسی و عصمت عیسی و همت و صبر محمد
عربی صلوات الله علیهم اجمعین کسی را بود و نگاه داشت وی نبود چون با دفتر جهد همه را باد
برد و مرد در میان آن بود شیخ الاسلام گفت کسی ابوبکر رازی را گفت در سماع بچگی گفت
بس فتنه آمیز است و طرب انگیز خویشتن را از فتنه کوش مدار گفت از مشایخ آن گروه اندر
گفت دوست بدار آن وقت که وقت تو چون وقت ایشان بود تو هم چنان کن **ابوبکر فالیزبان**
رحمه الله تعالی از بخارا است بزرگ بوده جنید را دیده بود و عمر وی دراز گشته شیخ الاسلام گفت که شیخ
عمو با من گفت که در سنه سبعین و ثلثمایه ببخارا شدم بزیارت شیخ فالیزبان وی را طلب کردم خانه
بود و یک در داشت وی در آنجا بود پیش وی در آمدم و سلام کردم مرا بنشاند و سفره آورد و نان
بود و جوز و نمک من گرسنه بودم دست دراز کردم و میخوردم در میان خوردن بوی نگاه کردم
وی میگریست من دست باز کشیدم مرا گفت بخور که من از شادی می گریم که ابوالقاسم جنید مرا گفت
که زود بود که این سخنان چنان شود که در کوی دو حجره بود در یکی از این سخنان بود و دران دیگر نبود
اکنون که از آن حجره باین حجره آمد در یکی از این سخنان بود و شنود اکنون که از مرات کسی
بخارا می آید و طلب این کار میکند این کار ربک است وقت نیامده **ابوالحسین الحصری رحمه الله تعالی**
از طبقه خامسه است نام وی علی بن ابراهیم البصری است اصل از بصره بود و بغداد نشسته و شیخ عراق
است شیخ سمی گوید که کسی ندیدم از مشایخ تمام حال تر از وی و نیکو زبان تر و بزرگ همت تر از وی لسان
الوقت بود و یگانه مشایخ بعلم و تجرید مخصوص بود و کسی در توحید و تقریر چون وی نگفت حنبلی
مذهب بود شیخ الاسلام گفت که وی شاگرد شبلی بود و شبلی را خود وی خود شاگردی نبوده سخن
شنوانی بسیار بوده اند که سخن وی نشنوده اند از وی الا این حصری حجت یعنی میراث شبلی وی
گرفته بود و حصری را استاد جز شبلی نبوده و شبلی در کار وی دور در رفته بوده وی را گفتی انت دیوانه
شبلی بنیه بینک تالیف از آن حصری و عبدالله خفیف همتای یکدیگر بوده اند ابن خفیف بالت تر
بود و حصری بباطن تر شیخ الاسلام گفت که شیخ عمو حصری را دیده بود و وی گفته که حصری را دیده ام

در سنه احدی و سبعین و ثلثمائه به مکه شدم گفتم چون باز گردم بزیارت حصری و ابو عبدالله خفیف شوم همان سال
خبر بمکه رسید که حصری ببغداد و عبدالله خفیف بشیراز برفتند توفی الحصری رحمه الله تعالی یوم الجمعه فی شهر ذی الحجه
سنه احدی و سبعین و ثلثمائه وی گفت الصوفی لا ینزعج فی انزعاجه ولا یقر فی قراره و هم وی گفته الصوفی الذی
لا یوجد بعد عدمه ولا یعدم بعد وجوده یعنی صوفی آنست که چون از وجود طبیعی خود فانی شود دیگر باز نگردد و
کالفانی لا یرد هم وی گفت سحرگاهی مناجات کردم و گفتم الهی از من راضی هستی ندا آمد که ای کذاب
اگر تو از ما راضی بودی رضاء ما طلب کردی وی را گفتند ما را وصیتی کن گفت علیکم به اول الآخر
بالفرار او ثم تنزرون المشایخ فی المعارف ثم تقفون علی التفرید باسقاط الحدثان و هم وی گفته وقتی
که اوقات و انفاس من بر من تنگ شود از هیچ چیز طلب راحت خوشی نمیکنم مگر از فرا یاد آوردن القای
که پیش ازین بر من گذشته است در وقت صفای انس و مودت بی آمیزش کدورت تنها و این بیت
خوانده است ـ ان سر المنیف سمی لیلی ٭ لزمان یهم بالاحسان **ابوالحسین بن**
سمعون رحمه الله نام وی احمد بن محمد بن اسمعیل بن شمعون است و کان یلقب بالناطق بالحکمة از مشایخ
بغداد بوده او را زبانی نیکو در علم تذکیر بوده شیخ ابوبکر اصفهانی خادم شبلی گوید که روز جمعه
در مسجد جامع پیش شبلی نشسته بودم ابوالحسین بن سمعون کودک بود در آمد کلاهی در رغایب تکلف بر سر
نهاده بر ما بگذشت و سلام نکرد شبلی از پس پشت وی نظر کرد و گفت یا ابابکر میدانی که خدای تعالی را درین
درین کودک کمینی ازین طایفه گوید که در مجلس ابن سمعون بودم و یکی ازین در پای منبر وی نشسته بود و
خوابش در ربود ابن سمعون از سخن باز ایستاد چندانکه بیدار شد ابن سمعون با وی گفت که رسول را صلی الله
علیه وسلم بخواب میدیدی گفت آری گفت من هم ازین سبب از سخن باز ایستادم تا خواب بر تو نشورانم و از آنچه
در آن بودی بر بعید نشوی و بر وی گفتند که مردم را از چه و ترک دنیا میخوانی و خود بهترین جامهها می پوشی و خوشتر
طعامها میخوری چون است ابن سمعون گفت وقتی که حال تو با الله تعالی چنان باشد که ترا باید نرم جامه و خوش
طعام زیان ندارد شیخ الاسلام گفت که من با ابوالحسین بن سمعون نرسیدم که استاد حصری او را بمجلس
هر که استاد ترا رنجه دارد تو از وی رنجه نباشی سگ به از تو بود شیخ الاسلام گفت که ابن سمعون صاحب
کلام بود و حصری صاحب درد ابن سمعون گفته که هر سخنی که از ذکر خالی است لغو است و هر خاموشی که
از فکرت خالی است سهو است و هر نظر که از عبرت خالی است لهو است توفی ابن سمعون سنه
ست و سبع و ثمانین و ثلثمائة و بجا چون وفات کرد در سرای وی دفن کردند و بعد از سی و
سال خواستند که بگورستان نقل کنند کفن وی همچنان تازه و نو بود و اثر کهنگی و فرسودگی بران نبود

ابونصر خباز و ابوالحسن سوهانی رحمهما الله تعالی شیخ الاسلام گفت که از مشایخ کازرگاه دو تن قدیم
ترند یکی شیخ ابونصر خباز مردی بزرگ بود قومی از شاگردان وی بحج میرفتند بزیارت حصری شدند حصری
از یشان خواست که چیزی خوانند اگر توانند یکی از ایشان آن را برآورد حصری بیقرار گشت در سماع گفت
استاد شما را این بیت باز گوید و گفت نه شما شاگردان ابونصر خبازید بدان کوه مرگی گفتند آری
گفت بی دستوری از پیش وی بیرون آمده اید باز گردید و نزدیک وی شوید هر که باز گشت سلامت
یافت و هر که برفت بسموم بسوخت و بعرفات نرسید و دیگری از مشایخ کازرگاه ابوالحسین سوهان آرزن
بود که در مسجد جامع مالکشت شیخ الاسلام گفت که شاگرد وی با من گفت که بر بالین شب رمضان
سجده کردی تا صبح می زاریدی و می گفتی خداوندا آن روزه که داشتم با بتو و آن حج و نماز که کردم
و آن قرآن که خواندم از همه توبه میکنم مرا بکان بیامرز و فرا پذیر **شیخ احمد حرانی رحمه الله تعالی**
وی آنست که سی سال شبانروز در مکه مجاور بوده بر یک بهاری و آن وقت که خواسته بر بهار بود
وی گفت که شیخ ابوالحسن معتمر میگوید که با حصری نشسته بودم مردی در آمد گفت مرا وصیتی کن گفت
آنرا دو همتک جهم رقی حاضر بود گفت یا شیخ دور افکندی وی را حصری گفت اکیل علیه کالکالو علی
چنانکه بر منبر بیهوده برد بیهوده بهم جهم رقی **جهم رقی رحمه الله تعالی** هو من متاخری الفتیان
و المشایخ و کان من الفقراء الصادقین و کان مشتهرا بالسماع والهایمه ما بین السجد شیخ
الاسلام گفت که جهم رقی در گرمابه بود بیرون آمد و مردمان را گفت بیرون آئید همه بیرون
رفتند حمام فرو د آمد و هم وی بود که روزی شخصی پیش وی بتکلف رقص میکرد وی رفت
و سر در میان دو پای آن شخص کرد و وی را از دیواری دیگری زد از هوش ببرد وی را **ابوالحسن**
الاموری رحمه الله تعالی بزرگ بود ازین طایفه در ایام حصری و ابوعبدالله رود باری و ابن
خفیف همه مشایخ وقت بوده بدرجه بدرآری و قبر وی انجاست از وی پرسیدند که وقاعجبت
گفت آنچه از آن باز آمدی بدان باز نگردی گفتند این خود عام است گفت آنگه بدانی که از چه
آمدی **ابوعبدالله خفیف شیرازی قدس الله تعالی سره** از طبقه خامسه است نام وی محمد بن خفیف
بن اسفکشاد الضبی است شیرازی بوده و مادر وی از نشابور است در وقت خود شیخ المشایخ بود
وی را شیخ الاسلام میخواندند شاگرد شیخ ابوطالب خزرج بغدادیست رویم را دیده بود و با کتانی
و ابویوسف بن الحسین الرازی و ابوالحسین المالکی و ابوالحسین مزین و ابوالحسین الدراج صحبت داشته و با بوطاهر
مقدسی و ابوعمرو دمشقی و غیر ایشان و نیز از دیدار مشایخ مرزوق بوده عالم بوده بعلوم ظاهر و علوم حقایق

شیخ الاسلام گفت سخنهاء درین علم چندان تصنیف نیست که ویرا اعتقاد پاک و سیرت نیکو داشته
شافعی مذهب بوده در سنه احدی و ثلثین و ثلثمائه برفته از دنیا شیخ الاسلام گفت که از وی دو سخن
دارم که گرا کنند که باز گویند یکی آنکه از وی پرسیدند که تصوف چیست گفت وجود الاسف فی حین الغفلة
و دیگر آنکه از وی پرسیدند که عبدالرحیم اصطخری چرا با سگبانان بدشت میشود و قبا می‌بندد
گفت تا تخفف من ثقل ما نقل علیه گفت بشود تا از آنکه در انا ست دمی زنده تا از بار وجود سبکتر گردد
شیخ الاسلام گفت در وجود دلالت نبود که در وجود فریفتگی نیست و صدمت بود که دران حواس
مرده برجهد و انشد لغیره
اریدا لانسی ذکرها فکانما • تمثل لی لیلی بکل مکان
شیخ الاسلام ابوعبدالله خفیف گفته است که روزی زنی بمن آمد که در فلان جای زنی دیگر است
از روستای نواحی شیراز و از شیخ سوالی دارد و نمی‌تواند که خود بیاید شیخ گفت که من نزدیک
وی رفتم گفت ما را قصه عجیب واقع شده که در حیرت آن مانده‌ایم در قبیله ما کودکی بود روزی
روزه افطار نمیکرد و با کسی سخن نمیگفت و گوسفند چرانیدن از ایشان ما بیرون میرفت و
گوسفندانرا نمیرسانید و بیک جانب میرفت و نماز میکرد درین روزها بیمار شد از برای وی پیران
قبیله در حوایج خود بران کنده شده بودند دیدیم که از روی زمین بلند شد و در هوا میگشت چنانچه
ایشان بگرد و مادرش چون آن را بدید بدوید تا ویرا بگیرد و بوی نرسید وی بالا میرفت و ما بوی
می‌نگریستیم تا در هوا از نظر ما غایب شد مردان قبیله را خبر کردم و پراکنده ساختم گفتم شاید که در
میان این کوهها و وادیها افتاده باشد هیچ جا از وی اثر نیافتند شیخ گفته است که من نظاره بودم
آن زن گفت شاید این را از من باور ندارید جماعتی از زنان قبیله را آواز داد و همه بران گو
گواهی دادند شخصی دران مجلس که شیخ این حکایت میکرد گفت ایها الشیخ این می‌تواند بود شیخ گفت
تا دران اینجا کس هست که منتظران چنین باشند و هم شیخ ابوعبدالله خفیف گفته است که نوجوانی از فراسیان
همراه حاجیان بشیراز آمد و بیمار شد بیماری سخت و پیش ما مردی بود صالح و زنی داشت صالحه آن جوان را
بخانه وی فرستادم تا خدمت و رعایت وی کنند روزی آن مرد آمد و رنگ او متغیر شده و گفت
عظم الله اجرکم که آن جوان درگذشت گفتم که رنگ تو متغیر چراست گفت دوشینه آن جوان مرا گفت
امشب حاضر من باش که امشب پیش خدا روم عجوزه خود را گفتم که اول شب تو حاضر وی باش
و بعد از آن مرا بیدار کن و تو در خواب شو چون آن عجوزه مرا بیدار کرد من تا سحر رعایت حال وی میکردم
ناگاه مرا خواب در ربود ناگاه کسی مرا آواز داد که در خواب می‌شوی و خدای تعالی [illegible]

گرد است از خواب درآمدم بر خود لرزان و در سرای آواز حرکت روشنائی عظیم و آن جوان در نفس
آخر چشم ویرا بپوشانیدم و دست و پای ویرا دراز کردم و جان بداد آن مرد را گفتم این سخن را
بکس مگوی و به تکفین و تجهیز وی مشغول شدیم **ابوالخیر مالکی رحمه الله تعالی** نام وی بندار بن
یعقوب المالکی است از بزرگان مشایخ بوده انواع علوم جمع کرده بود شیخ ابوعبدالله خفیف گفته است
که بجوانی روزه میداشتم و وصال میکردم و شب در مسجد جامع می‌بودم و برای من یک قندیل
میگذاشتند اتفاقاً شبی باران آمده بود و چراغ مرده یکی در مسجد را کوفتن گرفت خادم جواب
نداد دل من تنگ شد رفتم و در باز کردم دیدم که ابوالخیر مالکی است درآمد و نشست از هیبت وی
نپرسیدم از او باز کردم و طعام بران گفت بخور که من در خانه خود بودم این را پیش تو آوردم
نتوانستم که بخورم که خاطرم بسوی تو بود و از هیبت وی نتوانستم گفت که در دو عالم با وی چیزی
خوردم چون فارغ شدم گفتم ایها الشیخ سوالی دارم گفت بگوی گفتم متی یصفو العیش
مع الله قال اذا ارتفعت المخالفة من این سخن تعجب کردم چون بامداد آنرا با مشایخ گفتم
تعجب کردند گفتند میخواهیم از وی بشنویم از وی پرسیدند گفت تا بذکر تا یجری باللیل لا
یجری بالنهار و بالنهار قرار نگرد **ابوبکر الشیرازی رحمه الله تعالی** شیخ عبدالله خفیف گفته ما رایت زاهدا فی
الدنیا بالصدق ظاهرا مثل ابی بکر الشیرازی روزی قصد زیارت وی کردم در اصطخر و شب بروی
آمدم گفت یا اباعبدالله امشب به برکت صحبت تو طعام چرب خواهم خورد پس برخاست و دیگ سفالین
[illegible]ست بر آتش نهاد و پاره گوشت قدید خشک داشت در دیگ انداخت و آب در وی ریخت
و اندکی نمک در آن افکند و دیگ را بر جوش آورد و با وی دران رباط دیگری می‌بود ویرا گفت هیچ
نان پاره چند داری گفت آری و چند پاره نان آورد آنرا ترید کرد و آن شوربای آن دیگ برآنجا
ریخت و آن گوشت را بر روی آن نهاد و گفت بخور ترید میخوردم و وی میگفت که گوشت
بخور پاره از آن گوشت گرفتم گفتم نمیخواهم گفت شاید تو فلان و فلان طعام خواهی آنرا فردا
خواهد بود بشهر در آییم و آنرا برای تو بگیریم چون بامداد کردم بشهر درآمدم فقرا جمع شدند و طعامی حاضر
کردند چیزی از آن طعام برگرفته شد و بوی درآمدم گفت بگوی چه کار کردی گفتم هنوز چیزی نخورده‌ام از
تو التماس میکنم که با من طعام خوری با هم طعام خوردیم و من بشیراز روان شدم **ابومحمد القنایدی رحمه الله تعالی**
وی یکی از استادان شیخ ابوعبدالله خفیف است وی گفته که هرگز کاسبی که حقیقت کسب را رعایت کند
چون ابومحمد عبایدی ندیدم هر روز نیم دانگ کسب میکرد و قوت وی از آن بود و جبه را [illegible]

و از آن دو نان می پخت یکی افطار میکرد و یکی صدقه میداد و هم وی میگفت که روزی بر وی در آمدم
پیش وی چیزی بود که موش پاره پاره کرده بود گفتم این چیست گفت این را موش پاره کرده است
و من نیز از موشان تشویشم شبها بر روی من برمیدوند گفتم چراغ چرا روشن نکنی گفت چهل سالست که
چراغ روشن نکرده ام که از حساب آن می ترسم که از آنچه چیز باید که میسر شود و همه را حسابست

ابو جعفر الحذاء قدس الله روحه کنیت ابو محمد صحب الجنید و من فی طبقته و کان الشبلی یذکر مناقبه و یقول
بفضله و از بندار بن الحسین آورده که گفته است که مردی تمام حال تر از جعفر حذاء ندیده ام و وی نزدیک من
برتر از شبلی است هم بندار گفته است که وی مختصر بوده شخصی بر وی در آمد در لباس صوفیان وی
گفت اطعمنی [illegible] ایشان نظرهای خود را بیازار استند توفی سنة احدی و اربعین و ثلثمایه
و قبر وی در شیراز است شیخ ابو عبدالله خفیف گفته است که روزی مومل جصاص مرا گفت برو به بین که
جعفر حذا را چه حالست بر وی در آمدم و دیدم که بر بساطی نشسته و گرد اگرد وی بالشتها نهاده جامه
شیرازی در بر و طاسی بر سر و سر نهی در غایت خوبی سلام کردم و نشستم وی مرا پرسید و من وی را
پرسیدم هنوز نشسته بودم که حالی در آمد و او واتشطیخ در آورده بخواستم که برخیزم گفت بنشین
تا هم چیزی خوریم گفتم شیخ روزه کردم بیرون آمدم چون پیش مومل رسیدم گفت چون دیدی جعفر را
چنانکه دیده بودم گفتم مومل دست بر آورد و گفت خدایا ما را سلامت و عافیت ارزانی دار چون مدتی
بر آن گذشت مومل باز مرا گفت برو بر جعفر در آی و حال وی را به بین برفتم و بسرای ویران در آمدم
و جعفر را طلب کردم گفتند در خانه است سه روز است که هیچ نخورده یافتم رسیده آن خانه در آمدم
وی را دیدم روی بر خاک نهاده و در بر جامهای کهنه بر وی سلام گفتم سر بر داشت و همه اطراف روی
وی از تنگ [illegible] گفت یا با عبدالله حال چه گویم چون می بینی با وی رفق و تلطف کردم اندک انگبین یافت
اهل منزل گفتند سوگند بخدای بر تو که وی را طعام بخورانی که سه شبانه روزست که هیچ نخورده بسیار جهد کردم
تا وی را اندکی سویق خورانیدم چون پیش مومل آمدم گفت چون دیدی جعفر را آنچه دیده بودم گفتم مومل
گفت اگر آن نعم در توقف داشتی و بدین مبتلا نشدی **هشام بن عبدان رحمه الله** کنیت وی ابو محمد
است شیخ ابو عبدالله خفیف گفته است که چون هشام بن عبدان در نماز می ایستاد وی را وجد و حال میگرفت
در محراب بسر پیش می رفت و قران میخواند گاه بودی که از خشم نماز وی یهود و نصاری و مجوس جمع شدندی
و نظاره وی کردندی وی را یک گوسفند بود که شیر وی خوردی وی را بر میداشت و برای چرانیدن به صحرا
می برد روزی هشام در خواب رفته بود چون بیدار شد دید که در زراعت شخصی در آمده است وی هر د

وی را پیش زراعت برد و گفت وی را ایستانی که زراعت را خورده است صاحب زراعت گفت بحل
بحل کردم گفت مرا آن صاحب نیست هر چند جهد کرد قبول نکرد و بگذاشت و برفت شیخ ابو عبدالله
خفیف گوید که روزی با هشام در دعوتی بودم صاحب دعوت یک جام حلوا آورد و پیش شیخ نهاد
که شیخ بخورد گفتم که شیخ هم بده گفت ما اون نکرده است که شما را بدهم هر چند گفتم فایده نکرد
از پیش وی بر بودیم و بخوردیم هشام را دهشتی و حیرتی رسید که یکسال از نماز باز ایستاد و مردم
وی را بکفر میکردند و قصه وی بمشایخ مسجد جامع رسید روزی همه بر وی در آمدند و ابن سعدان
محدث با ایشان بود گفت مرا می شناسی گفت آری تو ابن سعدانی گفت چرا نماز نمی گذاری هشام
گفت مرا عارض چند روزی بنماید و مانع من میشود از نماز گفت مثل چه خاموش گشت و هیچ جواب
نداد و از شیخ ابو عبدالله خفیف پرسیدند که سبب چه بود که هشام نماز نمیکرد گفت پیوسته مطالع
جمال غیب میکرد و امور غیبی بر وی غالب آمد در مقام حیرت افتاد و از اعمال ظاهری باز ماند روزی
روزی مشایخ مسجد جامع جمع شدند و هشام را حاضر کردند که شنیده ایم که تو بشاهد قایلی و هر که چنین
قایل است وی را توبه می باید داد و با ادب می باید کرد هشام گفت مرا تلقین توبه کنید تلقین کردند
توبه کرد روز دیگر بامداد آمد و در برابر مشایخ بایستاد و گفت گواه باشید که من از توبه دی
توبه کردم مشایخ بر خاستند و پای وی بگرفتند و می کشیدند تا از مسجد بیرون کردند **ابو محرز
رحمه الله تعالی** از نواحی شیراز است و از اصحاب ذوالنون مصری شیخ ابو عبدالله خفیف گفته است ابو
محرز گفته که از بیت المقدس بعزیمت شیراز بیرون آمدم با قافله سلطان و اتباع وی همراه شدم چون
اقوال و افعال ایشان را مشاهده کردم در سر خود بر ایشان انکار کردم و ایشان را دشمن گرفتم و قصد
کردم که از ایشان مفارقت کنم ناگاه آوازی بر آمد که کمر قایمه گم شده است قاید سوگند خورد که
همین قافله را تفتیش کنند همه را تفتیش کردند همین جز ما ندم گفتند همه را تفتیش کردیم بجز کسی باقی
نمانده است مگر این شیخ رقعش وی را کسی چون متهم دارد قاید گفت من سوگند خورده ام از این جا بر نخیزم
مرقع بالا و فشتند آن کمر در میان من بود گفتم والله مرا با این علم نیست قاید گفت این از وی
وی عظیم تر است بعد از آن گفتند با وی چه باید کرد هر کسی چیزی گفتند قاید گفت وی را
بر سر قافله بنشانید تا هر که در قافله است یک یک بر وی بگذرند و در روی وی سرزنش کنند
بعد از آن وی را بگذارید و با وی همراهی مکنید همچنان کردند و مرا بر جای بگذاشتند و برفتند و قصه
خود کردی ابو حفص رسید با بو مزاحم که پیشتر گذشت در مقامات شیخ ابو عبدالله خفیف

نسبت بشیخ ابو محمد کرده است نه شیخ ابو مزاحم والله تعالی اعلم

عبد الرحیم اصطخری رحمة الله تعالی

کنیت وی ابو عمرو است سفر عراق و حجاز و شام کرده بود و با رویم صحبت داشته و سهل بن
عبد الله تستری را دیده بود و طریقت وی ستر و اخفا و ترک اظهار طهارت بود جامهای شاطرانه می پوشید
و سگان داشت که شکاری برد و کبوتران نیز میداشت شیخ ابو عبد الله خفیف گوید
که چون بروم در آمدیم مرا از حال عبد الرحیم اصطخری سوال کرد گفتم در همین سالها از دنیا رفت
گفت خدای بر وی رحمت کناد با بسیاری ازین قوم در کوه لکام و غیر آن صحبت داشتم اما وی عجایب
تر ندیدم گویند که وقتی بصید بیرون رفت شخصی پنهان از عقب وی برفت چون
میان کوهها رسید سگان را بگذاشت و در راهها با خود داشت در پوشید و بر پای بایستاد
و بذکر خدای تعالی مشغول شد آوازی در کوه برآمد که مرا تصور آن شد که هیچ حجر و شجر نیست و هیچ
جان دار نیست مگر که موافقت وی ذکر میگویند گویند که در خانه وی یک پوست گاو بود که شاخهای
نیز بر آنجا گذاشته بودند چون تابستان در آمدی شاخها را بگرفتی و آن پوست بعضی را کندی
و چون زمستان شدی در خانه کشیدی جعفر حذا گفته است که باصطخر رفتم تا عبد الرحیم را زیارت کنم
بسرای وی رسیدم دیدم که خراب شده است بروی در آمدم دیدم که در زاویه خانه نشسته
و با کهنه خرقه بروی پای که حیران شدم و ترحم کردم مرا گفت که ترا چه شد گفتم و کجا سالی چون مردی
از جای خود برخاست و بیابانی مرا فرود آمد و سگی عظیم بود و بر دوشت در بام برد و گفت بخیز
ای قوی و این را فرود آور من عجب ماندم گفت امروز سه روز است که هیچ نخورده ام
و در چه توانی بیار شاید که مرا اشتها آید و با تو بخورم من بیرون رفتم و از هر چه در بازار یافتم چیزی
آوردم و پیش نهادم و در آن نگریست گفت بنشین و بخور شاید که مرا رغبت شود گفتم من رغبت
خوردن گرفتم در میان آنچه آورده بودم یک خربزه بود آنرا برید مرا گفت از آن یکی بمن ده بوی دادم
و دندان زد و خاییدن گرفت نتوانست که فرو برد بینداخت و گفت بردار که دل بسته شده است
وی را از پدر بیست هزار درم میراث رسید اما در ذمه قومی بود ایشانرا گفت ده هزار بمن دهید و ده هزار
دیگر شما را بحل کردم بوی دادند آنرا در توبره کرد شب در راه وسوسه تشویش داد که گاهی گفت تا آنرا
بتجارت کنم و سود آنرا بر فقرا نفقه کنم و گاهی گفت در خانه نهم و بر بود تا آنرا نفقه کنم در میان شب
برخاست و توبره را بر بام برد و دست بیرون کرد و بهر جانبی می انداخت تا توبره خالی شد چون
بامداد شد همسایگان گفتند که ما دوش درم باریده است عبد الرحیم توبره را بیفشاند [illegible] نیفتاد

با اصحاب گفت بشارت باد که دین و با فقرا شد ایشان با کم گفتند این دیوانه را به بیند ده هزار درم
بانیده است و به نیم درم شادی می کنند وقتی عبد الرحیم به عبادان رفت و پس و بکر و از آنجا
از دست کرده مرد شب بجهت افطار وی نانی می آوردند بامداد هیچنان بر جای می بود اهل عبادان
مشغوف وی شدند چون آنرا دیدند از آنجا قصد سهل عبد الله تستری کرد و بر وی در آمد و گفت
مهمان توام گفت چه می باید کرد و گفت سکباج می باید سهل گفت چون نکنم که اصحاب مرا گوشت
بنخورند گفت چه دانم تو بضیافت من قیام نمای سهل فرمود که سکباج بپختند گفت همچنان دیگ را
بیارید چون آوردند سایلی بر در برای خدای چیزی طلبید گفت دیگ را بوی دهید دادند و وی
هیچ نخورد روز دوم سهل همچنان با وی گفت چه میخوری گفت همان چه دی گفتم چون آنرا
بپختند گفت همچنان دیگ را بمن آرید آوردند و غلام سهل آنگه وی داند بر در بایستاد
تا اگر سایلی بیاید منع کند سهل آن گفت غلام خود را بگوی تا منع سایلی نکند سهل غلام را منع
کرد ناگاه سایلی سوال کرد گفت دیگ را بوی دهید دادند روز سیم گفت مرا چه میخواهی گفت
همان که پیشتر گفته بودم چون بپختند پیشتر آمد و هیچ نخورد تا ماه تمام شد بعد از آن مردی را
دید که چند نان پاره خشک دارد و بر لب آب نشسته آب تر میکند و میخورد وی را استدعا کرد و با وی
بنشست و بخورد **مومل الجصاص رحمة الله تعالی** وهو من کبار مشایخ شیراز سافر الی الحجاز والعراق وکان حسن
اللسان فی علم التوحید وعلوم المعارف مع انه امی لا یکتب وی جواب داد از مسایلی که علی سهل
اصفهانی بشیراز فرستاده بود و چون نماز بامداد بگزاردی بدرس قرآن مشغول بودی تا آفتاب بر آمدی
نماز چاشت بگزاردی و بیرون آمدی یکی ازین طایفه گوید که یکبار چون از نماز بیرون آمد در عقب
وی برفتم در خانه وی رسیدم نزدیک بصد تن بودند از ارباب حوایج که آنجا جمع آمده بودند حاجت
همه را در گوش کرد و یاران خود را در قضای حوایج ایشان پراکنده ساخت و غلامان را گفت دست
افزار با طلبان جای رسید که مرا شما را رسم این همه کار در یک ساعت بگرد من متحیر شدم روی بمن
کرد و گفت ای فرزند مرا بامداد در مسجد دیدی این زمان خدای را ذاکر ترم از آنگه بامداد در مسجد
بودم هر گاه که بکار مشغول بودی با هیچکس زیادت از جواب سلام نگفتی و گفتی من فرد و مرا گر جواب
سلام واجب نبودی نگفتی شیخ ابو عبد الله خفیف گفته است که چون مومل جصاص بمکه در آمد شیخ
ابو الحسن مزین رفت سلام کرد و بنشست و گفت یا ایها الشیخ سوالی دارم و من مردی عجمی ام با من برفق
[illegible] سهل باشد پرسید گفت هل ترتقی الهموم الی نقاء المواجید ابو الحسین

ابوالحسین بوی بنگریست و گفت از کجائی تو گفت از شیراز گفت بچه مشهوری گفت بموصل از اینجا
برخیز که جای تو نیست و ویرا پهلوی خود بنشاند و دایم با وی میگفت که انت رجل اعجمی امی و
میخندید و بعد از آن هر که مسئله می پرسید اشارت بموصل میکرد و میگفت از شیخ بپرسید و بوی
حواله میکرد و هم شیخ ابوعبدالله خفیف گفته است که عزیمت حج کردم و من هنوز خرد بودم موصل
جصاص مرا وصیت کرد که بموقف برسی قصد بس که در عرفات کن و اولیا را آنجا طلب کن
که جای ایشان آنجا می باشد چون بموقف رسیدم زود بگذشتم و مردمان بگذاشتم مجلس را ندیدم
تر سیدم خواستم که باز گردم باز ارادت بر من غلبه کرد مقداری دیگر رفتم بتلی رسیدم دیدم
که در روی وی چهل کس ایستاده اند و سرها پیش افکنده و در میان ایشان شیخی است بزرگ و شیخ من
ابو محمد عبایدی با ایشانست چون مرا دیدند شیخ من اشارت کرد پس پیش رفتم و سلام کردم
جواب دادند شیخ من مرا پهلوی خود خواند چون فارغ شدند همه بجهانی بیت که بودند روان شدند
و شیخ مرا گفتند که کودک را محافظت کن میان آن شیخ و شیخ خود میرفتم می شنیدم که از کلام وی
حرفی بگوش من نمی آمد مرا در خاطر چنان آمد که استغفار میکنند چون بمزدلفه رسیدم شیخ
من مرا گفت که اصحاب خود را آواز ده و آواز دادم جواب دادند پیش ایشان رفتم آنجا بمشعر الحرام
رفتند و بایستادند و نماز میگزاردند من مقتضای حاجت خود کردم و با ایشان بازگشتم تا بامداد
نماز میکردند چون از نماز فارغ شدند غایب گشتند و دیگر ایشان را ندیدم علی بن شلویه رحمة الله تعالی
شیخ عبدالله خفیف گفته است که میان علی بن شلویه و دیگری سخنی میگذشت علی بن شلویه گفت
و مردی را می شناسیم که بر سر کوهی بود وقت نماز شد و آب بر کوهی دیگر بود و در برابر آن خواست
که طهارت کند مرد و کوه پس فرا هم آوردند پای خود از این کوه بر آن کوه نهاد و طهارت کرد و نماز گذارد
و هم شیخ ابوعبدالله خفیف گفته است که از بس که علی بن شلویه در کوهها و صحراها می بود جماعتی از کردان
مشغوف وی شده بودند و کسان از روستای ایشان پیش وی آمدند و گفتند هر کدام دختری داریم
که هر یک را چهار هزار کوسفند است میخواهیم که تو ایشان را بزنی کنی و آن کوسفندان از برای صادر
و وارد و فقرا باشند دختران را نکاح کرد روزی موصل ویرا دید گفت این زمان بر ما تفضیل کن تو هم مثل ما
باشدی گفت من این را از برای خدای تعالی کردم موصل گفت منیز از برای خدای تعالی کرده ام علی بن
شلویه گفت من ایشان را سه طلاق کرده ام شما هم اگر راست میگوئی سه طلاق گوید موصل ویرا گفت یا
ای میشوم سنت السنة فی الطلاق ابوبکر الاسکاف رحمة الله تعالی شیخ ابوعبدالله خفیف گفته است

که ابوبکر اسکاف سی سال روزه داشت چون وقت نزع آمده باره پنبه آب تر کردند و پیش دهان وی
بردند از او بینداخت و بروزه برفت ابوالضحاک رحمة الله تعالی شیخ ابوعبدالله خفیف گفته است
که ابوالضحاک شنیدم که بر بام خانه نشسته بودم ابلیس را دیدم که در کوچه میگذشت گفتم ای ملعون
اینجا چه میکنی پای از زمین برداشت و ببام من برآمد و در هم افتادیم و سیلی بروی می زدم و ویرا
میانداختم و از آن سالها گذشت و وقتی مرا اتفاق حج افتاد چون باز گشتم بجوئی رسیدم که پل
نبسته بودند و آب عظیم بود و از گذشتن عاجز شدم ناگاه پیری ضعیف دیدم که در آب در آمد با خود
گفتم من ضعیف تر از این نیستم برخاستم و در عقب وی در آمدم چون بمیان آب رسیدم آن پیر پای
بکنار جوی نهاد و بیرون رفت من در میان آب ماندم بر من غلبه کرد و غرق شدم و جامهای من
تر شد و آب مرا می گردانید و می برد تا آنکه خدای تعالی اعانت کرد و آب مرا بر کنار انداخت آن
پیر بر آب ایستاده بود و نظاره میکرد چون خدای تعالی مرا نجات داد و بیرون آمدم آن پیر گفت چون دیدی
یا با الضحاک توبه کردی که دیگر مرا سیلی نزنی ابو محمد الخفاف رحمة الله تعالی شیخ ابوعبدالله خفیف
گفته است که ابوالحسین مزین بما نوشت که شما را امر بیست در دریا که اگر نجات باید زود باشید
که برای شما جوابی آرد و بابو محمد خفاف خواسته بر دو هم وی گفته است که ابو محمد خفاف با مشایخ
شیراز یکجا نشسته بودند سخن در مشاهده و معرفت هر کس بقدر حال خویش سخن میگفتند و ابو محمد خفاف
خاموش بود موصل جصاص ویرا میگفت تو هم سخنی بگوی گفت هر سخن خوب که درین باب بود گفتند
موصل گفت بر حال تو هم سخن بگوی گفت آنچه شما گفتید حد علم بود و حقیقت مشاهده و حقیقت مشاهده
آنست که حجاب منکشف شود و ویرا عیان ببینی ویرا گفتند تو این را از کجا میگوئی و این ترا چون
معلوم شده است گفت در بادیه تبوک بودم و فاقه و مشقت بسیار بمن رسید در مناجات بودم
ناگاه حجاب منکشف شد و ویرا دیدم بر عرش خود نشسته سجده کردم و گفتم مولائی ما هذا مکانی موضعی
منک چون قوم این سخن شنیدند همه خاموش شدند موصل ویرا گفت برخیز تا بعضی مشایخ را زیارت
کنیم برخاست موصل دست وی گرفت و بخانه ابن سعدان محدث در آمدند و سلام گفتند ابن سعدان
تعظیم و ترحیب ایشان کرد موصل گفت ایها الشیخ نرید ان تروی لنا الحدیث الذی روی عن النبی صلی الله
علیه و سلم انه قال ان للشیطان عرشا بین السماء والارض اذا اراد بعبد فتنة کشف له عنه ابن سعدان
گفت حدثنی فلان عن فلان و اسنده الی النبی صلی الله علیه و سلم قال ان للشیطان عرشا بین السماء والارض
[illegible] فتنة کشف له عنه چون ابو محمد این حدیث را بشنید گفت یکبار دیگر اعاده کن اعاده کرد

۶۲۹۴۱۳

گریان شد و برخاست و بیرون رفت چند روز وی را ندیدم بعد از آن آمد گفتم درین ایام غیبت کجا بودی
نمازهایی را که از آن وقت گزارده بودم قضا کردم زیرا که شیطان را بر سینه بودم پس گفت
چاره نیست از آنکه بهمان موضع که وی را دیده ام و سجده کرده ام بازگردم و دو رکعت کنم پس بیرون
رفت و دیگر چیزی وی را نشنیده ام والله اعلم **حسن بن حمویه صاحب ابو جعفر الحوار الاصطخری** شیخ ابو عبد الله
خفیف گفته است که ابو جعفر صاحب حسن حمویه اصطخری نزدیک ما آمد ابن زیدان گفت آرزو دارم
که امشب نزدیک ما حاضر کنی وی را بمجلس وی حاضر کردم و در اثنای مجلس ابن زیدان وی را گفت
دوست میدارم که از حکایات خویش چیزی بگوی گفت مرا خود حکایتی نیست اما از مشایخ آنچه
دیده ام با تو حکایت کنم ابن زیدان گفت مرا همین میخواهم مرا گفت من و جمعی دیگر پیش حسن جمع
نشسته بودیم و وی سر پیش افکنده بود ناگاه صیحه زده و بآن صیحه از نظر ما غایب شد ما در یکدیگر نگریستیم
و با یکدیگر گفتیم که این قصه را با هیچکس نگوییم که خواهد گفت با ما دروغ و دیگر آورده سه روز بودیم که وی را
ندیدیم و از وی چیزی نشنیدیم و هر که از وی چیزی پرسیدی گفتیم مشغول است بعد از سه روز ناگاه
دیدیم که از در مسجد در آمد متغیر اللون و از هیبتی که داشت کسی را با وی مجال سخن نبود و من با وی بسبب
انبساط میکردم گفتم ایها الشیخ نزدیک من مقداری شیر تازه است اجازت میدهی که بیارم و هیبت وی را
شیر تازه خوش می آمد گفت بیار آوردم یک لقمه بخورد و پس بدست اشارت کرد که بخور بعد شیخ ابو عبد الله
خفیف گفته که ابن زیدان روی بمن کرد که هیچ شک نیست که این روایت صادق است اما این حکایت را باور
نمیدارم چه سازم که مرا باور شود گفتم که از برای شیخ جامه خواب بینداز تا خواب کند و از شیخ راه بپرسم
جامه خواب انداختند وی در خواب شد من با ابن زیدان نشستم و این را بیان میکردم تا آن وقت که گفت
که بیرون رفتم شیخ ابو عبد الله را پرسیدند که آن حال بچگونه بود گفت وی از امکان خود دور شده بود اما وی را
لباسی می پوشانیدند که با آن از ابصار غایب شد **عبد الله قصار رحمه الله تعالی** شیخ ابو عبد الله خفیف گفته است
که عبد الله قصار گفت که بعزیمت حج وقتی بیرون میرفتم مشایخ شیراز مرا گفتند که چون بر سهیل بن عبد الله
تستری در آیی سلام ما بوی برسان و بگوی که ما بفضل تو معترفیم و هر چه گویی باور میداریم از تو چنین با
رسیده است که روز عرفه از جای خود بیرون میروی و بموقف عرفات با سایر حجاج حاضر میشوی اگر
این درست است ما را چیزی ده که با آن ایمان داریم عبد الله قصار میگوید که قصد وی کردم و در روی در آمدم
و سلام کردم و وی نشسته بود و ازاری در خود پیچیده و نعلینی از چوب پیش خود نهاده و چشم [illegible]
چون والی هیرانی هیبت بر من مستولی شد سخن نتوانستم کرد در میان آنکه نشسته بودم [illegible] گفت

زنوبان

ایها الشیخ مرا ادب برجای مانده وی را آورده ام تا دعایی کنی سهل گفت لم لا تحمله الی عند ربه
آن زن در جواب گفت انت من عند ربه پس سهل گفت بسوی من بدست اشارت کرد و برخاستم
و دست وی بگرفتم برخاست و نعلین بپوشید و روان شد و آن زن بیرون شد وی را بیرون
کنار شط آن صبی را دید در سماع به سهل وی را گفت دست خود ببین و آن زن گفت بر فقیر برخاست
و بجای آمد سهل صاحب جاریه را گفت تو برو پس صبی را گفت وضو ساخت و دو رکعت نماز بگزارد
تمام کرد پس آن زن را گفت دست وی بگیر گرفت با یکدیگر برفتند عبد الله گفت چون آن را
بدیدم وقت مرا [illegible] انبساط کردم و رسالت شیخ رسانیدم سهل ساعتی سر پیش افکند بعد از آن
گفت بادوست حوالت القوم یومنون بالله یفعل ما یشاء قلت نعم فما سوالهم عن ذلک **ابراهیم
المتوکل رحمه الله تعالی** شیخ ابو عبد الله خفیف گفته است که یکی ازین طایفه با من گفت که بصحرا بیرون
رفتم دیدم که ابراهیم متوکل جامها خود در سایه نشسته و در آفتاب انداخته وی را گفتم بیا تا برویم و با هم چیزی
خوریم بر آمد جامه خود را همچنان بپوشید با من همراه شد چون مقداری راه برفتیم دیدم که یکی از [illegible]
در راه بیفتاده او را برداشت و پاک بشست و بخورد و برفت و گفت بر تو که مرا همین کفایت
مر صحبت کردم بنام یکی از مشایخ ابراهیم متوکل را گفت میخواهم که درین راه نزدیک من افطار کنی قبول
کرد یک شب وی را گفت بر فقیر ما سخن درگیر نمی برخاست گفت آن سفره فرود آر گفت من آن را نمی گیرم
زیرا که حرکت است در اسباب حرکت نکنم یک شب وی را دید که سفره پیش نهاده و چیزی میخورد گفت
گفتی که من در اسباب حرکت نکنم پس این چیست گفت الله که من اسباب حرکت نکردم از جای خود برخاستم
سفره بر سفره آمد و در پیش من افتاد اینست که میخورم **ابو طالب بن خزرج بن علی رحمه الله تعالی**
شیخ ابو عبد الله خفیف گفته است که ابو طالب خزرج از اصحاب جنید بود بشیراز آمد و علت شکم داشت
مشایخ گفتند که خدمت وی را [illegible] میکنند من اختیار کردم هر شب قریب شانزده هفده بار
برخاست یکی از شبها نشسته بودیم و ضیعی از شب گذشته بود چشم من گرم شد بیکبار آواز داده بود
نشنیده بودیم دیگر بار آواز داد و برخاستم و طشت پیش بردم گفت ای فرزند وقتی که خدمت مخلوقی را
بر خود تولی کردی خدمت خالق را بچگونه بجای خواهی آورد و هم وی گفته است وقتی غایب بودم
آواز داد که شیرازی همین نشنیدم دیگر بار آواز داد گفت شیرازی همین لعنک الله [illegible] و طشت
نزدیک بردم علی دیلم از شیخ ابو عبد الله پرسید که تو ان لعنک الله را از وی شنیدی چون شنیدی
گفت چون گفت رحمک الله شیخ الاسلام گفت فلاح نباشد مریدی را که ذل استاد و پیر نکشیده باشد

وقفای وی نخورده باشد و لعنک الله او نشنیده و یرحمک الله بر وی نا شنیده بود و بدرود و ناگاه ی نرو
نگفته باشد وی خود رسته باشد لا یفلح استاد و پیر در باید مرد بی پیر چنان سنده و لا یفلح
نباشد که بی استاد و پیر شیخی آواز برکشد آمد شیخ ابو طالب گفت شیرازی این چه آواز بود شیخ
ابو عبدالله خفیف گفت که من در شبا روزی یک باقلی خشک بخوردم هر روز باقلی می آوردم تا اکنون
نخورده باقلی آورده ام در ماهی شیخ ابو طالب گفت شیرازی این را نشان دار که انچه مرا افتاد از ان
افتاد که با ابو الحسین مزین در دعوتی حاضر شدم بزه بریانی بر مایده آوردند و من عهد داشتم بریانی
نخورم دست خود را از ان کشیده داشتم ابو الحسین مزین گفت کل یا انت یعنی بخور بی اکمه(؟)
خود را در میان بینی مزین گمان بردم که حال چنانست که میگوید لقمه بخوردم احساس کردم که ایمان
از من بیرون رفت و من هر روز از ان وقت باز پس تر میروم شیخ الاسلام گفت یعنی وی را
بر شش و هشتاد افتاد که ایمان وی معاینه بود و ایمان تو شهادتست و ایمان عارف مشاهدت
شیخ ابو عبدالله خفیف گفته است که هیچ چیز نیست مریدان را زیان مندتر از مسامحه نفس در رخصت جستن
و قبول تاویلات و هم شیخ ابو عبدالله گفته که اول مجلسی که ابو طالب در شیراز داشت بلباسی پوشیده
و عصائی در دست گرفته آمد و بر کرسی نشست و من پهلوی او بودم بمردم نگریست و گفت
نیند انم چه گویم گناهکاری ام چون گناهکاران بگریست و مردم با گریه بدیده و فریاد و گریه از مجلس
برخاست وی را قبول عظیم پدید آمد که خاک قدمهای وی به نیت شفای بیماران می گرفتند بعد از ان
سببی واقع شد که هیچ کس بوی التفات نکرد و از وی همه کس اعراض کردند و از شیراز شبانه رفت تا جای
نیز کسی بوی التفات نکرد از انجا باصفهان رفت من علی سهیل جزری نوشتم و شیخ محل و مقام وی
بر علی سهیل و رنما مد در باره او سخنان گفت علی سهیل از وی اعراض کرد از انجا بکوهستان رفت
و بهمدان در آمد ابو علی وارجی عامل همدان بود پرسید که حاجت تو چیست گفت وامی
که دارم ابو علی انرا ادا کرد و پرسید که دیگر چه حاجت داری گفت در فلان موضع برای من رباطی
بساز بساخت بانجا در آمد و از آسیا دساخت و لباس سیاه پوشید و در انجا بود و بنا بر
شیخ الاسلام گفت که جوانمرد آنست که چون وی را مصیبتی رسد یا از وی چیزی فوت شود و مصیبت
را فرا سازد و حسرت و ندامت تدارک جوید نه انکه اهل مصیبت و فوت باشد و از ان نهانی از در
دعوی کند و قفای معزز گردد شیخ ابو عبدالله گفت که شیخ ابو طالب گفت جوانی از خراسان نزد
جنید آمد جنید عصا و رکوهٔ وی بخانه برد و در بیت و آن شب اصحاب را [illegible]

وی را با خود ببرید و بعد از وی پیش من آرید چون شب طعام خوردند بطریق مزاح و طیبت اکثر بی باختن
آغاز کردند و اشارت بان جوان کردند که موافقت کن وی با مزودی ایشان رتبه بر گرفت و بوی نگاه
کرد و گفت و خاموش باش و اگر نه بر خیزم و سرت از تن جدا بکنم آن جوان خاموش کرد و دیگر هیچ نگفت
روز دیگر این حکایت بجنید گفتند برخاست و بخانه رفت و عصا و رکوه را باز جو بیرون آورد
بیرون آمد و با اصحاب گفت چند نوبت شما را وصیت میکنم که چون غریبی اینجا آید وی را خوار مدارید
سوگند بخدا که عصا و رکوه را بخانه برده داشته است بی آنکه منم بوی دهم و برفته

ابو علی وارجی رحمه الله تعالی

شیخ ابو عبدالله خفیف گفته است قدس سره که ابو علی وارجی بشیراز آمد بعیان و صحبت
و از برای جهاد رود و از وی فقرا مایده بنهاد و بعد از نماز شام می آمد و با ما می نشست و با یکدیگر سخنان
گفتیم یکی از شبها ذکر ایام ارادت در میان آمد پیراهن خود را بالا داشت بر گردن وی نشانی بود
لقد رطوبی گفتیم این چیست گفت در کوه لکام بودم و پلاسی پوشیده بودم گردن مرا بخورد چون
از ان جا باز گشتم گوشت بر آورد و این نشان آنست که باقی مانده پس گفتم که سبب در آمدن
تو در این عمل چه بود گفت مادر من پیر و ضعیف شد و بر من وام بسیار جمع آمد محتاج شدم باین کار

ابو الفضل جعفر الخلدی رحمه الله تعالی

شیخ ابو عبدالله گفته است که جعفر خلدی رسانید هر که
ابو عمرو اصطخری گفته است که غسل میکردم انار شکافته شده دیدم که دوست از بس نشسته ام پیدا
و از ار مرا الحکم در میان من نیست جعفر خلدی برخاست و با اصطخری رفت و بخانه ابو عمرو در آمد و پای
بگرفت اصحاب ابو عمرو چیستند گفت بگذارید که غضب ولی الله است و دوازده دور سنگ راه پیمای
است پس ابو عمرو بمقام اعتذار در آمد و گفت چنان نگفته ام که چنین و چنین گفته بعد از ان
اصحاب را گفت که وی را خدمت کارهای نیکو کردند

ابو القاسم النصیبی رحمه الله تعالی

وی از کبار
اصحاب جنید بود شیخ ابو عبدالله خفیف گفته است که روزی مرا گفت که بصحرا بیرون بر و ویرا بصحرا
بیرون بردم بموضعی رسیدیم که مصطبه بود و جماعتی نرد بازی میکردند و ایشان بیازی کردن
نشست من از ان متغیر شدم و خجل شدم و در وقت باز گشتن بجایی دیگر رسیدیم جماعتی شطرنج
میباختند از ان متغیر شد و پیش رفت و رقعه ایشان را بیفشاند آن جماعت کار او را کشیدند و گفت
[illegible] و چون بتین و جپید بخوردم من از بس در حال وی عجب شدم از وی سوال کردم گفت وی که بخشم الهی
[illegible] ایشان را شد و وقتی که بخشم غیر اللهی چنین این سخن پیش گذشت اما آن جا شیخ الاسلام گفت ابو بکر
[illegible] گفت در مقامات شیخ ابو القاسم نصر آبادی تربیت و نشاید که وی را دو گفته بود و جا شد با یکی بر سبیل

٦٨٩٨٣

سهو و توقع یافته باشد والله تعالی اعلم و هم شیخ ابوعبدالله فرموده که ابو القاسم بصری کثیر الاطراق
بوده یعنی بسیار سر در پیش می انداخت از وی سبب آن را پرسیدم گفت پیش از این در قدیم
الایام در هفت شبانه روز یکبار چیزی میخوردم مردی از جن می آمد و بر من سلام میکرد و او را
نمی دیدم یک روز وی را گفتم چه باشد که ظاهر شوی ناگاه دیدم که شخصی در خوبترین صورتی بر من ظاهر شد
گفتم چه کسی گفت من از مومنان جنیانم و قومی که امثال شما را می بینیم دوست میداریم که بر ایشان
کنیم و سلام کنیم پس گفتم بعد از این بر من هر وقتی ظاهر میشو و مرا دوست گرفت و با من انس تمام
پیدا کرد و چیزها بمن می آموخت روزی وی را گفتم بیا تا بمسجد درآییم و ساعتی بنشینیم گفت وقتی
که بنشینی و سخن گویی و مردم ترا ببینند و مرا نه بینند ترا بوسواس نسبت خواهند کرد گفتم بیا
تا در اخراهای مسجد بنشینیم که مردم ما را نه بینند پس درآییم و بنشستیم گفتا این مردمان را چون می بینی
گفتم بعضی را بینم در خواب و بعضی را آگاه گفت بنگر بر سرهای ایشان تا چه می بینی گفتم فی چشمهای مرا باز کرد
دیدم که بر سر کسی غرابی نشسته است بعضی را بالهای خود چشم فرو کشیده است و بعضی را بر سر نشسته
است و بعضی را گاهی بوی فرو می آید و گاهی بالا میرود گفتم این چیست گفت مگر نخوانده ای قول الله
تعالی که ومن یعش عن ذکر الرحمن نقیض له شیطانا فهو له قرین اینها شیاطین اند که بر سرهای
ایشان نشسته اند و بر هر یک بقدر غفلت وی استیلا یافته اند و آن جنی بدین طریق بمن می آمد
بر من ظاهر میشد تا روزی سخت گرسنه شدم و هیچ از زمان صدقه بقیه بود تا وقت افطار که
داشتم چهار روز مانده بود بار دیگر از آن نان گرفتم و بخوردم گرسنگی من ساکن شد ناگاه آن جنی
آمد و بر من سلام کرد اما ظاهر نشد گفت ما از بهر این ریاضات و صبر بر آن میخواهم شما را چون
ترا امتحان کردیم بر آن صبور نبودی این بگفت و برفت و دیگر باز نیامد این مرد در پیش
انداختن هم از آن وقت است **عبدالعزیز بحرانی رحمة الله تعالی** شیخ ابوعبدالله خفیف گفته
است که عبدالعزیز بحرانی در زمستان سخت به شیراز آمد و جامهای کهنه داشت و مرقعی
که در رسیده و بر اطراف فقرا میکرد سه روز در شیراز بود با وی در این باب سخن گفتند گفت
نفس من میگریزد از جامهای شما پس مرا گفت یا باعبدالله مرا از این شهر بیرون کن که در نیت من نیست
که من در شهر جامه نو بپوشم گفتم کجا میروی گفت بجانب بحر متابعه وی کردم و بدروازه که بآن
جانب بود بیرون رفتیم ناگاه دیدیم که ابوالخیر مالکی بر اشتر خود نشسته و پای می جنباند [illegible] او از
می دهد و با خود حوز و نان همراه دارد و بنشاندیم تا بجا رسید گفت تفصیل کن تا ابراهیم [illegible] الخوزم

پس ننشستیم و نخوردیم بحرانی برخاست و سجاده بر دوش خود انداخت ابوالخیر گفت کاش این
ما حاجتی با خود برداری گفت طبخ من پیش رفته است ابوالخیر گفت ما این ها را حکمی بحرانی گفت
گفته پیش مکان انداز و برفت **ابوالحسن حکیمی رحمة الله تعالی** وی گفته که از جنید شنیدم که گفت
روزی در مجلس سری سقطی بودم و آنجا مردم بسیار بودند من خرد تر ایشان بودم سری گفت
که چه چیز است که خواب را می برد هر کسی چیزی گفت گرسنگی یکی گفت کم خوردن آب چون نوبت
بمن رسید گفتم علم القلوب باطلاع الله علی کل نفس بما کسبت گفت احسنت یا بنی و مرا نزدیک خود
نشاند و از روز باز هر جا که هستم بر همه مقدمم و هم حکیمی گفته است که حال یکی از مشایخ از جنید پرسیدم
که اقتدا را شاید گفت اگر در وی پرهیزکاری و طلب قوت حلال می یابی اقتدا را شاید و اگر نه او را
بگذار **شیخ ابوعلی الحسین بن محمد الاکار رحمه الله** وی از اصحاب شیخ ابوعبدالله خفیف است و شیخ شیخ ابو اسحاق
کازرونی قدس الله تعالی ارواحهم گویند که شیخ حسین اکار بکازرون رسید مشایخ آنجا پیش وی
جمع شدند و شیخ ابو اسحاق هنوز کودک بود وی سخن با ایشان آغاز کرده بود وی را گفتند این کودک قرآن را
نیک میخواند وی را فرمود تا قرآن خواند وی را خوش آمد و تواجد کرد چون فارغ شد وی را از مشایخ طلبید
شیراز آمد و از مشایخ رفت و اصحاب شیخ ابوعبدالله خفیف است سماع حدیث فرموده و با وی بعراق
و حجاز مسافرت کرده و بر برکت صحبت رسید با خر رسید و شیخ حسین بعد از ثلثمائه از دنیا برفت و قبر وی
در روضه شیخ ابوعبدالله خفیف است در شیراز **شیخ ابواسحاق ابراهیم بن شهریار کازرونی رحمه الله تعالی** وی حارس
الاسلام است و والد وی از دهاقین کازرون بوده و شهریار پدر شیخ مسلمان شده و ولادت او در سال
[illegible] در زمان اسلام بوده و انتساب شیخ در تصوف بشیخ ابوعلی حسین بن محمد الفیروزابادی [illegible]
بوده و صحبت بسیار از اصحاب حدیث رسیده بود در کازرون و شیراز و بصره و مکه و مدینه و از همه
روایت حدیث و اخبار داشت و دیگر شیخ ابوالحسن علی بن محمد بن عبدالله جهضم همدانی دیده بود و از وی
روایت کند که ذوالنون گفت علیک بالقصد فان الرضا بقلیل الرزق تنزلک الی العمل یعنی بر تو باد توسط
احوال اختیار کنی بضرورت وقت قناعت کنی و طالب عادت نباشی بدرستی که رضا برزق اندک عمل
اندک را پاک کرداند و مرا هست عمل پاک شایسته قبول حضرت پاک باشد یکی از وزرا را با شیخ ارادت تمام
بود هر چند جهد کرد که شیخ از وی چیزی قبول کند نکرد پیغام به شیخ فرستاد که هر چند جهد کردم از من هیچ قبول نکردی
از بهر تو چند بنده آزاد کردم ثواب آن را بتو بخشیدم شیخ قدس سره جواب فرستاد که رسالت تو
بمن رسانید [illegible] شکر بگویی تو گفتم لیکن آزاد کردن بنده کان مذهب من نیست بلکه مذهب من بنده کردن

ثلثمایه

از آداب است برفق و احسان شیخ رضی الله عنه حضرت رسالت را صلی الله علیه وسلم بخواب دید پرسید که
یا رسول الله ما التصوف رسول صلی الله علیه وسلم گفت التصوف ترک الدعاوی وکتمان المعانی
دیگر پرسید ما التوحید رسول صلی الله علیه وسلم گفت کل ما یجس بالک او خطر فی خیالک فالله سبحانه
بخلاف ذلک التوحید ان تنزه عن الشک والشرک والتعطیل دیگر پرسید که ما العقل رسول صلی الله علیه
وسلم گفت ادناه ترک الدنیا واعلاه ترک التفکر فی ذات الله تعالی توفی رضی الله عنه فی شهر ذی القعده سنه
ست وعشرین واربعمایة

شیخ روزبهان بقلی قدس الله تعالی سره کنیت ابو محمد بن ابی النصر البقلی الفسوی
ثم الشیرازی سلطان عرفان بوده و برهان علما و قدوه عشاق در بدایت حال سفر عراق و حجاز و شام کرده است
با شیخ ابو النجیب سهروردی در سماع صحیح بخاری در سفر اسکندریه شریک بوده است و خرقه از شیخ
سراج الدین محمود بن خلیفه بن عبد السلام بن احمد بن سالبه پوشیده واشتغل بالریاضات الشدیدة
فی اطراف شیراز وجبالها کان صاحب ذوق و استغراق و وجد دایم لا یسکن وجده ولا یرقی دمعته
ولا یطمین فی وقت من الاوقات ولا یسلوا ساعة من الحنین والزفرات یتاوه کل لیلة بالبکاء
والعویل و مرورا سخنانست که در حال غلبه وجد از وی صادر شده است که هر کسی فهم آن نرسد
واز سخنان وی بیت:
آنچه نه دیدست دو چشم زمان * و آنچه که نشنید دو گوش زمین
در گل ما رنگ نمودست آن * خیز و بیا در گل ما دان ببین *
وی را مصنفات بسیار است چون تفسیر
عرایس و شرح شطحیات عربی و فارسی و کتاب الانوار فی کشف الاسرار و غیر آن که تعداد آن
طولی دارد و در کتاب الانوار فی کشف الاسرار آورده است که قوال باید که خوبروی باشد که عارفان
در مجمع سماع بسه چیز محتاج اند بجهت ترویح قلوب روایح طیبه و وجه صبیح و صوت ملیح بعضی گفته اند
ازین قول اجتناب بهتر است زیرا که بچنین کارها رفیق را اعلم است که طهارت قلب و کمال
رسیده باشد و چشم وی از دیدن غیر حق پوشیده شده گویند که پنجاه سال در جامع عتیق در شیراز تذکیر کرد
و وعظ گفت اول که بشیراز در آمد و میرفت تا مجلس گوید شنید که زنی دختر خود را نصیحت میکرد
که ای دختر حسن خود را با کسی اظهار مکن که خوار و بی اعتبار می گردد شیخ گفت ای زن حسن بآن
راضی نیست که تنها و منفرد باشد او همه آن میخواهد که بعشق قرین باشد حسن و عشق در ازل عهدی
بسته اند که هرگز از هم جدا نباشند اصحاب را از استماع آن چندان وجد و حال واقع شد که بعضی در آن سر رفتند
شیخ ابو الحسن کرد وی میگوید که در دعوت بعضی صوفیه با شیخ روزبهان جمع شدیم و هنوز وی را نمی شناختم
در خاطرم آمد که من در علم و حال از وی زیاده ام بر سر من مطلع شد و گفت ابو الحسن این اظهار خود را نفی کن

که امروز بهمکین روزبهان را بر زمینست و وی یگانه زمان خودست و بدین معنی اشارت کرده
درین شعر:
درین زمانه منم قاید صراط الله * ز حد عالم و زمان تا ستانه اقصی
رونمای معارف مرا کجا بینند * که هست منزل جانم بآن ورای ورا *
وی صاحب سماع بوده در آخر
عمر از آن باز ایستاده با وی درین معنی سخن گفتند گفت انی اسمع الآن من ربی عز وجل فی سماع من
ما سمعت من غیره و گویند در آخر عمر وی را فالجی دریافت بعضی از مریدان ابی بکر بوی بکو بمصر رفته و از
خزاین سلاطین قدری روغن بلسان خالص آورد و برای مداوا چون پیش آورد و گفت جزاک الله خیر بیک
رو در خانقاه بیرون رو و آنجا سگی است گرگین [illegible] آن روغن را بروی مال و بدان که روزبهان
بهیچ روغن نیک نشود و این بند بست از بندهای عشق که خدای تعالی بر پای وی نهاده است تا آن زمان
که سعادت لقای وی در رسد شیخ ابو بکر طاهر که از اصحاب شیخ بوده است گوید که هر سحر بنوبت با شیخ
قرآن میخواندم یک عشر وی و یک عشر من چون وی فوت شد و با من تنگ شد آخر شب بر خاتم
و نماز میگزاردم پس بر سر تربت شیخ بنشستم و بنیاد قرآن خواندن کردم و گریه بر من افتاد که از وی تنها
مانده بودم چون عشر تمام کردم آواز شیخ شنیدم که از قبر می آمد و عشر دیگر میخواند تا آن زمان که اصحاب
شیخ شدند و آن منقطع شد و مدتی حال برین گونه بود روزی با یکی از اصحاب این را باز گفتم بعد از آن
دیگر نشنیدم صاحب فتوحات مکیه رضی الله عنه می آرد که شیخ روزبهان در مکه مجاور بود و کان
کثیر الزعقات فی حال وجده فی الله بحیث انکان یشوش علی الطایفین بالبیت فکان یطوح علی سطح
[illegible] اوقات الحال ناگاه بمحبت زنی مغنیه مبتلا شد و بمجلس مینداست و آن وجد و صیحها
[illegible] وی در محبت آن [illegible] بود اما اول برای خدا بود و این زمان از برای مغنیه دانست که مردم
را جای اعتقاد خواهد شد که وجد و صیحات وی این زمان نیز از برای خدای تعالی است بمجلس
صوفیه حرم آمد و خرقه بیرون کرد و پیش ایشان انداخت و قصه با مردم گفت و گفت نمیخواهم که در حال
خود کاذب باشم پس خدمت مغنیه را لازم گرفت حال عشق و محبت وی را با مغنیه گفتند و گفتند که
وی از اکابر اولیاست مغنیه توبه کرد و خدمت وی را پیش گرفت محبت آن مغنیه از دل وی زایل شد
بمجلس صوفیان آمد و خرقه خود در پوشید توفی رحمه الله فی منتصف محرم الحرام سنه ست وستمایة

شیخ ابو الحسن کرد وی رحمه الله تعالی صاحب علم و تقوی بود شصت سال در خانه که در شیراز داشت
منزوی شد در شیراز که جز برای نماز جمعه و کفایت بعضی مهمات علی سبیل الندرة بیرون نیامد و خضر علیه السلام
[illegible] صحبت میداشت گفته اند که سبب وفات وی آن بود که شخصی بر وی

درآمد و گفت اینجا مردیست که میگوید نفس من چون نفس عیسی است علیه السلام زیرا که وی مرده طبیعت را زنده
میکرد و من مرده غفلت را زنده میکنم شیخ ابوالحسن آهی برکشید و گفت یارب بدان عمر را زود ادا کن تا زمانی را از تحمل
که در روی مثل این سخنان می شنوم دیگر زندگانی نمیخواهم شکم وی بگرفت در همان برفت تا آخر محرم الحرام
ست و سبعمایه چون شیخ روزبهان بقلی بیمار شد شیخ ابوالحسن کردویه و شیخ علی سراج که مرد بزرگ بوده و عارف
و اولا شیخ روزبهان روی بایشان کرد و گفت بیایید که از این قید حیات جسمانی و زندگانی فانی بیرون
آیم و بحیات ابدی روحانی متصف شوم ایشان قبول کردند شیخ گفت من پیش از شما میروم و تو ای ابوالحسن
بعد از یازده روز می رسی و تو ای علی بعد از یکماه شیخ در منتصف محرم برفت و شیخ ابوالحسن در آخر آن
و شیخ علی در آخر صفر رحمهم الله تعالی **شیخ عبدالله بلیانی قدس الله تعالی سره** لقب وی اوحدالدین
است و از فرزندان شیخ ابوعلی دقاق است و نسبت وی بشیخ ابوعلی چنین است عبدالله بن
مسعود بن محمد بن علی بن احمد بن عمر بن اسمعیل بن ابی علی الدقاق قدس الله تعالی ارواحهم و استاد ابوعلی
را یک پسر بوده است و یک دختر فاطمه بانو منکوحه شیخ ابوالقاسم قشیری رحمة الله تعالی و سلسله
خرقه وی چنین است که مذکور می شود شیخ عبدالله وی خرقه از پدر خود دارد ضیاءالدین مسعود و امام
الدین مسعود نیز گویند و وی از شیخ اصیل الدین شیرازی و وی از شیخ رکن الدین شیرازی و وی از شیخ
رکن الدین سجاسی و وی از شیخ قطب الدین ابورشید ابهری و از شیخ جمال الدین عبدالصمد زنجانی
و هر دو از شیخ ابوالنجیب سهروردی قدس الله تعالی ارواحهم وی گفته که در اوایل از خلق انفراد جستم
چند دو سال در کوه بسر بردم چون از کوه باز آمدم بصحبت زاهد ابوبکر همدانی رحمة الله تعالی پیوستم وی
مردی صاحب کرامات بود و فراستی صادق داشت و در وی همه آن بود که هر شب برخاستی و
عصای آهنین داشت از آن در زیر بغل خود آن کردی تا روز بپای ایستادی من نیز بموافقت وی از عقب
ایستادم وی وقتهای روی بازپس کردی و غیرت آوردی و گفتی برو جای بخسپ من بر زمین می نشستم
تا وی مشغول کار خود می شد دیگر باره برمیخاستم و بموافقت کار وی میکردم تا انگاه که حال وی بمن فرود آمد
انگاه تنهائی گزیدم و زاهد ابوبکر رحمة الله از غایت انبساط که با من داشت مرا لولی میگفت شنیدم
که روزی گفته که لولی آمد و از ما چیزی گرفت و برد ندانم کجا رفت بعد از چند گاه پیش وی رفتم
فرمود که کجا بودی چه آوردی تواضع نمودم و هیچ نگفتم ساعتی نشستم زاهد از من سوالی کرد که جوابش
این بود که گفتم من بغیر خدا نیستم زاهد گفت سخن منصور آوردی من گفتم بیک آه که برآرم توانم که
صد هزار چون منصور پیدا کنم چون این گفتم زاهد عصا برگرفت و بر من انداخت من از جای بجستم و آن عصا

(ازخود)

از خود رد کردم زاهد مرا دشنام غلیظ داد و گفت منصور را بر دار کردند و تو از یک عصا
میگریزی جواب دادم که آن از ناتمامی منصور بود و اگر نه بگریختی که نزد حضرت حق سبحانه و تعالی
و تقدس همه یکی است چون این گفتم زاهد گفت مگر کبابی خورده گفتم آری خورده ام اما از خوان
حقیقت زاهد فرمود شاد باش خوردی و نمک خوردی بیا و بر سر سجاده بنشین و از آنگاه از بعد از آن
زاهد گفت آنکه گفتی از ناتمامی منصور بود که بگریخت و او را بر دار کردند بچه دلیل گفتی گفتم دلیل
آنست که هر سواری که دعوی سواری کند و اسب بتازد چنانکه عنان از دست وی نرود
و اگر برود تواند سر اسب باز گردد و راست گفته است که وی سوار چالاک است و اگر سر اسب
باز نتواند گرفت او در سواری ناتمام است چون این گفتم زاهد تصدیق فرمود که راست گفتی
من از تو دیده ورتر ندیدم و هم وی گفته است که مرا گفتند که یکی از اصحاب شیخ شهاب الدین
سهروردی قدس الله تعالی روحه که وی را شیخ نجیب الدین بزغش میگویند بشیراز آمده است
بسیار خرم شدم از آن جهت که از مقامات و احوال صوفیان آنچه دانسته بودم حاصل کرده
بودم و طلب زیادتی میکردم و پدرم میگفت آنچه من از خدای تعالی خواسته بودم او را
بعبدالله داد و آنچه بر من بغداد دریچه گشاد و نه برخاستم و بشیراز رفتم و بخدمت شیخ نجیب الدین
مشرف شدم و چیزی چند از احوال و مقامات و واقعات خود با وی گفتم همه را نیک استماع
کرد و هیچ جواب نگفت ساعتی بنشستم و از آنجا بیرون آمدم بعد از آن مراجعت ضرورت و جهت
[illegible] بردم و شیخ نجیب الدین را ببینم تا چه میگوید چون بدر خانه وی رسیدم
گفتند وی در اندرون است بر در آن خانه بیرون که شیخ نجیب الدین آنجا می نشیند منتظر نشستم
تا بیاید چون انجا نشستم در پیش سجاده وی چیزی دیدم که هر چه با وی گفته بودم همه آنجا نوشته بود
با خود گفتم شیخ بآن محتاج بوده است که نوشته است حال وی بدانستم که تا بکجاست نشستم
و بیرون آمدم چون بگازرون رسیدم با کسی برخوردم و عزیمت تازگی در خود پیدا کردم
و خلوت نشستم و هر چه از خدای تعالی خواستم پنج روز در آن خلوت بمن داد و وی در شیراز بود
روزی بخانقاه شیخ سعدی علیه الرحمة درآمد شیخ سعدی یک مشت فلوس بیاورد و در نظر
وی نهاد و گفت بفرمای تا درویشان این تبرک سفره دهند وی گفت ای سعدی فلوس
می آوری و آن ظرف انجیر بیار که شصت و دو عدد انجیر در آن نهاده تا درویشان سفره و
در حال [illegible] سعدی برفت و آن ظرف بیاورد و همچنان که وی فرموده بود آنرا افرستاد و

و از برای درویشان سفره تمام آوردندی شیخ را مریدی بود طباخ که در بازار آش پختی هرگاه که شیخ
بر دکان وی رسیدی کاسه آش بستدی و همانجا ایستاده بخوردی روزی کاسه آش
در دست داشت که درویشی رسید جامه سفید نیز پاکیزه متکلف پوشیده سلام کرد و گفت میخواهم
که مرا بخدای تعالی دلالت کنی و بگوئی که راه در چیست تا چنان کنم شیخ فرمود که شاید کاسه آش که در دست
داشت بوی داد و گفت از بنیاد این کار بستان و بخور درویش [illegible] بستد و بخورد چون از طعام
فارغ شد گفت این دست طعام آورده و هم این خرقه که پوشیده اکنون هرگاه که چیزی میخوری
چنین مکن گفت ای شیخ این نتوانم کرد بچیزی دیگر اشارت فرمای شیخ فرمود چون این نمیتوانی
کردن چیزی دیگر ترا بگویم هم نتوانی کرد برو که مرد این کار نیستی یکی از مریدان شیخ در کوه عزلت
گرفته بود ماری بر وی رسید خواست که وی را بگیرد وی را بگزید و اعضای وی آماس کرد خبر بشیخ رسید
جمعی را فرستاد و وی را آوردند گفت آن مار را چرا گرفتی تا ترا زخم زد گفت شیخا تو گفته که غیر خدا نیست
من آن مار را غیر خدا ندیدم از این جهت دلیری کردم و [illegible] گرفتم شیخ فرمود هرگاه حق تعالی
را لباس قهر پوشیده بگریز و [illegible] اگر چنین نکنی که این ساعت در آن افتاده بس است
در زیر سر وی کرد و او را بازنشاند و گفت من بعد ای شیخ چنین مکن تا وقتی که وی را نیک بشناسی [illegible]
دعائی کرد و باد بر وی دمید آماس باز نشست و شفا یافت وی گفته است درویشی نه نماز و روزه
است و نه احیا نشستن این جمله اسباب بندگی است درویشی نارنجیدنست اگر آن حاصل کنی
واصل گردی و هم وی گفته است خدای دان باشید و اگر خدای دان نباشید خود دان
نیز مباشید از برای آنکه چون خود دان نباشید خدای دان باشید پس گفت از این بهتر بگویم
و اگر خدای ندانید خود مباشید و اگر خود نباشید خدای باشید خدای باشید اگر خدای نباشید
خود مباشید که اگر خود نباشید خدای باشید روزی بزیارت شیخ روزبهان بقلی رفته بود
قدس الله تعالی سره و شیخ صدر الدین روزبهان بر سر تربت پدر نشسته بود چون شیخ عبدالله
در برابر تربت بایستاد و شیخ صدر الدین بتعظیم وی برخاست مدت بسیار بایستاد و نشست و باز
برخاست و مدتی دیگر بایستاد و شیخ عبدالله بوی التفات نکرد چون از زیارت فارغ شد
گفت شیخا دیرگاه است که برپای ایستاده ام و شما هیچ التفات نفرمودید گفت که شیخ روزبهان
اناری بدست من داده بود بخوردن آن مشغول بودم و از جمله اشعار وی است

ما جمله خدای پاک پاکیم ‌ نی زآتش و باد و آب و خاکیم ‌ از هستی و نیستی چه [illegible] ‌ عریان [illegible] جاکیم

از انجمله است این ابیات شعر حقیقت جز خدا دیدن روا نیست ‌ که جز یک مرد و عالم جز خدا نیست
نیکو بنگر که عالم او شده نه ‌ که این نسبت بهو کردن روا نیست ‌ نه او عالم شد و نه عالم او شد
همه او را چنین دیدن خطا نیست ‌ و از آن جمله است این رباعی شعر
تا حق بدو چشم سر نبینم مردم ‌ از پای طلب دمی نشینم مردم ‌ گویند خدا بچشم سر نتوان دیدن
آن ایشانند من چنینم مردم ‌ وفات وی در روز عاشورا سنه ست و ثمانین و سبعمائة
بود قدس الله روحه شیخ جمال الدین محمد الکلیجاری رحمه الله تعالی کان شیخا وجیها جلی النظر زکی
الفجر ذا المجاهدات و خلوات و اوراد و کثیرة من العبادات و الطاعات و لکلمات روحانیة و اشارات
رحمانیة شیخ عبدالله بلیانی قدس الله سره فرموده است که در آن زمان که خورد سال بودم شیخ
جمال الدین الکلیجاری رحمه الله می بود و در صحبت پدرم خواجه ضیاء الدین مسعود رحمه الله تعالی
می بود و من پیوسته بذکر مشغول می شدم آواز خوش داشتم و از برای جمعیت خاطر خود
و تنها در اثنای ذکر گفتن چیزی از اشعار نیز بترنم میخواندم شیخ جمال الدین گوش بآن آواز من میکرد
و از آن وقت وی خوش می شد و من از حال وی خبر داشتم که گوش بمن دارد و از آنچه میخواندم
خوش می شدم و دیگر بذکر مشغول می شدم روزی از روزها شیخ جمال الدین نزدیک من آمد و گفت
ای شیخ عبدالله چرا چنین میکنی که در اثنای ذکر گفتن چیزی خوش میخوانی تا ما گوش بتو داریم و تو
خاموش می شوی و ما را اینجا بسمل میگذاری دیگر چنین مکن و خاطرها درویشان را بجز چون ازو
[illegible] پدرم نیز ضیاء الدین مسعود همچنان فرمود و سخن ایشان را قبول کردم وی
[illegible] در قوله تعالی واعبد ربک حتی یأتیک الیقین یقین نیست جز عیان یعنی [illegible]
عیان یعنی بی صورت عمل عبادت نیست و معنی که بهتر از عمل است اینست و صورت عمل بی
نیست عیان یعنی قدیم عبادت نبود بلکه رسم و عادت بود و طالب آنست که مطلوب وی
جز عیان یعنی قدیم نیست و مرد حجیان یعنی قدیم است پس معنی محال و باطل است توفی رحمه الله
سنه نیف و خمسین و سبعمائة و قبر وی در شیراز است موسی بن عمران الجیرفتی رحمه الله تعالی
بزرگی بوده بجیرفت پیر شیخ ابوعبدالله طاقی است شیخ الاسلام گفت ابوعبدالله خفیف را با
موسی عمران جیرفتی تقاری افتاد بوی نامه با پیغام فرستاد که من در شیراز هزار مرید دارم که اگر
یکی هزار دینار طلبم شب را بامداد نکنند موسی عمران جواب باز فرستاد که من در جیرفت هزار دشمن
دارم که [illegible] بر من دست یابند مرا تا شب درنگ ندهند و زنده نگذارند صدق تو با شیخ [illegible]

خواجه علی بن حسن کرمانی رحمه الله تعالی شیخ کرمان بود و متاخرترین مشایخ آنجا و علم و خانه داشت
و کار بنظام و مرید بسیار و معاملت نیکو دعوی مریدی شیخ عمو کردی تا شیخ عمو از دنیا برفت بر جای
وی ننشست باز نگذاشت یعنی بر مسند ارشاد ننشست شیخ الاسلام گفت که در کرمان میان
خواجه علی حسن و میان خلیل خازن نقار افتاد خلیل بخواجه علی نامه فرستاد و در آن نوشته
که تو از بامداد تا چاشتگاه داروی شربت و گوارش خوری تا طعام خوش توانی خورد و از سر
تنعم و مرا از بامداد تا چاشتگاه فکر در باید گشت تا چیزی یابم که بخورم صوفی تو نه باشی یا من
مشایخ طلب نیز بودند و نمی پسندیدند قبول حسن و قبول داشتن خلق را از بیم غرور که در آن
است ایشان را یه تو خورند و نفس رعنا را معجب کنند تا از حد خود در گذرد و اگر الله تعالی نگاه
ندارد و این عقبه عظیم است این قوم را حمزه نیشابوری رحمه الله تعالی پیری بزرگ
بود از صوفیان و ملامتی بود و نیشابور رفته بزیارت یا بکاری دیگر و یک خادم با وی ویرا
آنجا قبول عظیم خاست و مریدان بسیار پدید آمدند از آن برنج می بود و شغل دل وی می افزود
چون باز گشت خلق بسیار با وی بیرون آمدند و با وی در رفتن ایستادند از خادم پرسید که اینان
کرا آمده اند گفت بخدمت تو می آیند صبر کرد و هیچ نگفت تا بر بالائی رسید و با وی تخت می بست
بند شلوار بگشاد و بول آغاز کرد چنانکه جامها خود و جامهای ایشان نیز پلید کرد آن قوم گفتند
احسن زهی شیخ و زهی معاملت نیکو همه منکر از وی باز گشتند آن خادم که با وی بود پس وی می پیر
دل برنگ که این چه بود که وی کرد جمعی مریدان با ارادتهای تازه و نظرهای نیکو بودند
که وی چه کرد می رفت تا آب رسید بر تیغ و جامه بآب در آمد و جامهای و تن خود پاک بشست
و بیرون آمد و در رفتن و مردی باز پس کرد و خادم را گفت باید که انکار نکنی که اگر بدان
عظیمی و فتنه و شغلی چنان بزرگ باین مقدار بول از خود باز توان کرد چرا مونت آن باید
کشید ایشان بچه کار آیند جز آنکه مردم را رعنا و معجب کنند و از مایه مردم خور شوند و شغل دل
افزایند و این قبول بیش از دین عیب باشد چون اندک عیبی پدید آمد باری نه برما و آن
بر دو همه منکر گردند شیخ الاسلام گفت دانی که آن چرا کرد از جهت آنکه طبع و نفس وی بآن خوش
شده بود آن بر وی واجب بود ابو عبدالله جرو قیبدی رحمه الله تعالی از طبقه خامسه است نام وی محمد
بن محمد بن الحسین است از اجله مشایخ شام بود با ابو عثمان حیری صحبت داشته و آن مشایخ که از طبقه
وی بودند یگانه مشایخ بود در طریقت خود کرامات ظاهر داشت مجرد بود و بلند حال و بزرگ همت

پس از سنه خمسین و ثلثمائه برفته از دنیا وی گفت طوبی لمن لم یکن له وسیلة الیه غیره و هم وی گفته
ترک الدنیا للدنیا من جمیع الدنیا وی گفته الله تعالی بنده خود را از معرفت خود چیزی بهره و بآن مقدار
که ویرا معرفت داده بود بلا روی بکار رود تا بقوت آن معرفت آن بلا را بر میدارد و هم وی گفته که
دور باش از تمیز در خدمت زیرا که کسانی که از خدمت ممتاز گردانی تمام نماند اندیشه
را خدمت کن تا مراد حاصل شود و مقصود فوت نشود ابو عبدالله الرودباری رحمه الله تعالی از طبقه
خامسه است نام وی احمد بن عطا است شیخ شام است بصور نشستی و صور بکنار دریا است و قبول
بصور بود و اکنون در دریا است خواهرزاده ابو علی رودباری است بزرگ بوده و صوفی در صورت
قرابان مادر وی فاطمه خواهر شیخ ابو علی رودباری است گفتی هذا افراخ خاله کان صوفیا عالما بوده
بعلم قران و علم شریعت و علم حقیقت و حدیث داشت ویرا اخلاق و شمایل نیکو بود و موصوف
بود بتعظیم فقرا و دوستی درویشان و رفق کردن با ایشان در سنه تسع و ستین و ثلثمائه
برفته از دنیا ویرا کتابی است در آداب فقر شیخ الاسلام گفت که ابو عبدالله رودباری گفته که
برادر بادیه دست بر یک فرو شد گفت جل الله شتر با وی بزبان فصیح گفت
یا الله شیخ الاسلام گفت که من دوش دیده ام که ویرا دیده بود شیخ ابو عبدالله باکو و شیخ ابو القاسم
ابو سلمه باوردی شیخ ابو عبدالله باکو گفت که عبدالله رودباری گفت التصوف ترک التکلف و استعمال
التظرف و حذف التشرف و شیخ ابو القاسم ابو سلمه باوردی گفت که شیخ ابو عبدالله رودباری گفت
چهل از مرد بیرون در درویشی که از مرد بیرون فاذا اجتمعنا فتناهینک بم فتبدا شیخ الاسلام
ابو عبید بسری گفت که با شیخ ابو عبدالله رودباری باقلی میخوردم باقلی بسندید نجابای
بخادم شیخ ابو عبدالله گفت باجامی چیزی که خود را اسندی در راه درویشی می نهی که بخورم
شیخ الاسلام گفت که محمد شیری گفت که در کلوخ خلا هم الضافت عبدالله بن مانک رحمه الله تعالی
شیخ الاسلام گفت که عبدالله مانک از اعیان فارس بوده نام وی محمد بن ابراهیم مانک است شاگرد
بندار ارغانی است شبلی را دیده بود و عمر وی صد و اند سال بود و چون سخن گفتی دو کس بودند بر دو
وی که آب دهان وی پاک می کردند که دندان نداشت آب دهان وی بیرون می افتاد و شیخ الاسلام گفت
که شیخ ابو نصر قبانی بر دست عبدالله مانک دیده بود و حدیث داشته و من بوی حدیث خوانده ام وی گفت
مرا که شیخ عبدالله مانک را گفت که شبلی روزی بر منبر گفت که حق چند حاضر بود گفت که غیبت حرام
است شیخ الاسلام گفت که ابو سعید خراز مصر آمد ویرا گفتند ای سید قوم چرا سخن گوی می گفتا تا

از حق غایب اند و ذکر حق با غایبان غیبت اند **ابو عبدالله دونی رحمه الله علیه** وی از متاخران
بوده و وی ... است شیخ الاسلام گفت که خرقانی با من گفت که شاگرد عبدالله
دونی با من گفت که شیخ ما مست بزیست و مست برد شیخ الاسلام گفت که راست گفت شاگرد وی
خرقانی گفت من گفتم آن ابوبکر شبلی بوده که مست بزیست و مست برد که من شبلی را بر سیدندم که
نقر جبت گفت اسم واقع فادام هو الله گفت نامیت افتاده چون تمام شود اوست شیخ الاسلام
گفت که دونی قرآن فراوان خواندی و سماع آن دوست داشتی چون به آیه زکوة یا صدقه
رسیدی خوش شدی چیزی از خود بیرون کردی یکی را گفتی بدره پیراهن بیرون بنه و باز کرد
تا مرگ برسد برگیرد **ابو عبدالله مولی رحمه الله تعالی** وی در هرات می بوده در ایام پیر ابوسعد دونی زاهد
روزی در مسجد جامع هنوز پیر ابوسعید نیامده بود در سخن آمد سخنی گفت پس گفت اگر توحید
صرف با بدانیک بگفتم و اگر علم گویم دگر می باید فردا ابوسعید بیاید و شما را بگوید شیخ الاسلام گفت
که از اول این کار رسم گویندگان یک سخن میگوید یکی با مزام تر میگوید می رهد و یکی بی الزام تر میگوید
می آویزد و آن حبت که ابو عبدالله مولی میگفت کودکان از پس وی در می آمدند و می گفتند تو
ابو عبدالله مولی وی میگفت ای دوست ابو عبدالله بگذار مولی میگوی شیخ الاسلام گفت که ابو عبدالله
مولی این کار را از یک سخن آورده و آن آنست که وقتی گرسنه بود و وی را از روی آن که دو نان گرم
بود و دوشاب که بخورد در آن گرسنگی در مسجد جامع بخفت یکی از مریدان وی آنجا رسید و وی را خفته
دید بر سجاده و دست در زیر سر کرده با خود گفت شاید که وی گرسنه بود بیامد و رفت و دو نان
گرم بستد و پاره دوشاب در آن میان کرد و بیاورد و در زیر سجاده وی نهاد بوی نان گرم بوی رسید
بیدار شد آن را دید که آرزو کرده بود روی با آسمان کرد و گفت آنچه کارک که ترا باید بتوانی ساخت
یعنی اگر غایت بود کارک دوستان خود بی سبب و جهد می سازی شیخ الاسلام گفت از جهد ما
و طلب ما هیچ چیز نیامد و هیچ چیز نرسیم مگر آنکه او را رعایتی باشد بکسی **ابو عبدالله المقری رحمه الله تعالی**
از طبقه خامسه است نام وی محمد بن احمد بن محمد المقری است صحبت داشته با یوسف بن الحسین
و عبدالله خراز رازی و ابوالمظفر کرمانشاهی و رویم و جریری و ابن عطا از جوانمردان مشایخ
بوده و سخی ترین ایشان پنجاه هزار دینار میراث بوی رسید ورای ضیاع و عقار از همه بیرون
آمد و بر فقرا انفقه کرد و بر وحدت و تجرید احرام بست با وجود آنکه هنوز در حد شصت سنه
بود در سنه ست و ستین و ثلثمایه برفته از دنیا وی گفته الفقر الصادق الذی یملک کل شیء

و هم وی پیش ... رقص میکرد ... بگفت شیخ الاسلام گفت ... عبدالله ... را رسیده

ولا یملکه

ولا یملکه شیء و هم وی گفته من تعزز عن خدمة اخوانه اورثه سبحانه ذلا لا انفکاک منه ابدا هرکه
او خدمت از یاران و برادران دریغ دارد او را ذلی دهند که هرگز از آن نرهد و هم وی گفته که فتوت
نیکو خویی است با آنکه وی را دشمن داری و بذل مال برای آنکه دل او از وی کراهت دارد و حسن صحبت
و معاشرت با آنکه طبع ترا از وی نفرت باشد و هم وی گفته که چون بصحبت عبدالله خراز رسیدم گفتم
ایها الشیخ مرا چه میفرمایی گفت بسیجز بحرص بر ادای فرایض بتمام ترین جهدی و طاقتی و حرمت داشتن
جماعت مسلمانان و متهم داشتن خاطرهای خود مگر آنکه بموافق حق باشد **ابوالقاسم المقری رحمه الله تعالی**
از طبقه خامسه است نام وی جعفر بن احمد بن محمد المقری است برادر ابو عبدالله مقری از بزرگان مشایخ
خراسان بوده و یگانه در وقت خود و طریقت خود عالی حال و شریف همت بوده شیخ سلمی گوید لم نلق
احدا من المشایخ فی همته و وقاره و جلسه صحبت داشته بود با ابن عطا و جریری و ابوبکر بن ابی سعدان
و ابوبکر ممشاد و ابو علی رودباری در سنه ثمان و سبعین و ثلثمایه برفته از دنیا در نشابور وی گفت که
عارف آنست که وی را معروف وی مشغول کرد و باز از آنکه بخلق نگرد و بچشم زیادة و قبول و هم وی گفته
ابل برکة الدخول فی التصوف ان تصدق الصادقین فی الاخبار عن انفسهم و عن مشایخهم
از طبقه خامسه است نام وی عبدالله بن محمد الراسبی البغدادی است
از کبار مشایخ بغداد است صحبت داشته با ابن عطا و جریری بشام رحلت کرد و باز ببغداد آمد و آنجا
رفته از دنیا در سنه سبع و ستین و ثلثمایه وی گفت اعظم حجاب بینک و بین الحق سبحانه اشتغالک
...ک و اعتمادک علی عاجز مثلک فی اسبابک و هم وی گفته الهموم عقوبات الذنوب و هم وی
...ن الصوفی صوفیا حتی لا تقله ارض و لا تظله سماء و لا یکون له قبول عند الخلق و یکون مرجعه
فی کل الاحوال الی الحق سبحانه روزی بنزدیک وی ذکر محبت میرفت گفت المحبة اذا ظهرت افتضح
بها المحب و اذا کتمت قتل المحب کمدا و انشدها **شعر** و لقد افارقه باظهار الهوی
عمدا لیستر سره اعلانه • و لربما کتم الهوی اظهاره • و لربما فضح الهوی کتمانه • اذ الحبیب لذی
الحبیب بلاغه • و لربما قتل البلیغ لسانه • کم قد رایت قائم سلطانه • للناس فی حبه سلطانه
ابو عبدالله دینوری رحمه الله تعالی از طبقه خامسه است نام وی محمد بن عبدالخالق الدینوری است
از اجله المشایخ و اکبرهم حالا و افصحهم فی علوم هذه الطایفه و باز گشت وی بصحبت فقر و التزام
اداب آن و محبت اهل آن بود سالها در رمله و عکا اقامت کرد و پس به دینور باز گشت و آنجا
وفات کرد چنین است در طبقات سلمی و شیخ الاسلام گفته است که وی آخر عمر در رمادای القری بمسجد

و هم وی گفته که ما تبین منی احد ... لا یمکننی القیام بواجب

در آمد مردمان بر نشستند و وی را مهمان نداشتند و چیزی خوردنی ندادند آن شب از گرسنگی بمرد روز دیگر
آمدند و وی را کفن کردند روز دیگر بمسجد در آمدند کفن را دیدند در محراب نهاده و کاغذی در
میان کفن و بر آنجا نوشته که دوستی از آن ما بشما آمد و وی را مهمان نداشتید و طعام ندادید
و از گرسنگی بکشتید کفن شما را نخواهیم شیخ الاسلام گفت که ابو عبدالله دینوری گفته که الله تعالی
خود بر فقرا سلام میکند و میگوید در قرآن نقل سلام علیکم که بندوی سی سال در کشتی ماند
که او بنی جست مرغ باز میکرد و وی وحشت ما بکلامی آمد گفت نفس خویش را مشغول کنیم
پیش از آنکه ما را مشغول کند وی گفته که صحبت خردان با بزرگان از جمله توفیق الله تعالی است مر
خردان را و از زیرکی ایشان است و رغبت بزرگان بصحبت خردان علامت خذلان بزرگان و حماقت
و بیخردی ایشان است رغبت بزرگان و هم وی گفته مر بعضی اصحاب خود را لا یعجبک ما تری من
هذه اللبسة الظاهرة علیهم فما زینوا الظواهر الا بعد ان خربوا البواطن شیخ الاسلام گفت که وی گفت
من اصحاب خود را عمارت باطن فرمودم نه خرزه ظاهر و آرایش جامه مغانی خشنود مباد از آنکه
این کار کردند اما همین آرایش جامه مرقع و میان بند و سجاده و کنف ما نند آن کردند و معانی
و صفای باطن نامه که میبایستی که این کار همه آنست و بس و آن کسانی که خداوندان معانی و ماسا
نیکو در نگاه داشتند خود دل آن ندارند و طاقت آن نیارند که وای او بهری دیگر مشغول باشند
و هم وی گفته که در بعضی سفرهای خود لنگی دیدم که بیجای بر میجست گفتم ترا سفر چه ضرورت
که لنگی آنرا فرا گفت تو مسلمانی گفتم آری گفت این آیه را نخوان و حملناهم فی البر و البحر
چون حامل و برنده او بود بسته می نماید بی آلت بر دارد و کسی بروی در آمد و گفت کیف
این بیت بخواند اذا اللیل البس قربه تقلب فیه فتی موجع ابوالحسن السیروانی
الصغیر قدس الله سره از طبقه سادسه است نام وی علی بن جعفر بن داود است از سیروان مغرب
بوده و شاگرد سیروانی کبیر است صاحب خواص بصحبت بوده و بمکه مجاورت میکرده و آنجا رفته
از دنیا شاگرد و معاذ مصر بست و ابوبکر مصری ازینی جنید و شبلی و ابوالخیر تیناتی و کتانی و ابوعلی
کاتب و ابو علی مصری و ابوبکر مصری و غیر ایشان را از مشایخ وقت دیده بود و مجاور بشیخ حرم
بوده در وقت خویش و یگانه مشایخ وقت و روزگار بود و شیخ سلمی وی را در تاریخ صوفیان ذکر
کرده و گفت که عمر وی صد و بیست و چهار سال بکشید و بآخر عمر مقعد شده و هر گاه که موذن قد قامت
کردی وی خاستی و چون نماز بگذردی باز مقعد شدی و در حال سماع نیز همچنان بود و شیخ عباس

بر میکردند بیدار وی وجه کردندی که فخر نکردندی که لاف ایشان فرض بود و آن بیزاری وی برسید
که صوفی چیست گفت لا فزا و لا فقرا و بیگانه و دشمن و بیگانه زیستن از خلق و وی گفته الصوفیه مع
الانوار لا مع الاکدار و شیخ الاسلام گفت که شیخ حاجی گفت که وی گفته که صوفی از مقامات و احوال بر
گذشته است آن همه بر قدم وی است و همه در حال وی جمع شیخ الاسلام گفت که شیخ عمو گفت که
شیخ سیروانی گفت آخر ما یخرج من رؤس الصدیقین حب الریاست عباس گفت که وی گفت شما را دوست
میکنم کسانی که شما را دوست میدارند و همو گفته که وی گفت لا اکرمن پای دشمنی بخراسانی آمدی از بایست
کسی که شما را دوست میدارد شیخ حاجی گفت که سیروانی گفت که کسی بود که بزرگان بوی می نگرند و مقام
وی می بینند و او خود نداند که هیچ چیز دارد و شیخ سیروانی گفت من طلب عزا بباطل اورثه الله ذلا بحق
شیخ سعید فرغانی گفت که مرا از آنچه گفته اند که آخر ما یخرج من قلوب الصدیقین حب الجاه عند الله که شوقت
بحصول مقام شفاعت نه حب جاه عند الخلق که وصول باول مقام صدیقیت بزرگ آن جاه عند الخلق
موقوفست قدس سره و هم وی گفت التصوف ترک الخلق و افراد الهمة و در عقب آن گفت و وی گفته
من محبته او خلوا فی شیء الا افسدوه و هم وی گفته من ترک تدبیره عاش طیبا و هم وی گفته ما افت
الناس الا الناس الفقراء هم ملوک الدنیا و الآخرة استعجلوا الراحة و هم وی گفته که از جنید شنیدم که
هر که بوی فقر رسد و بر وی جامه بود افزونی که از ان باشد و آن از بخیلی بوی رسیده بود و هم وی
گفته جبلوا علی الطلب فهو لا یحیی بالطلب و هم وی گفته که مرتعش گفت العب الفقر عز و بسته
فی الله ابن سیروانی گفت هات ما من اللعب انما المروة فقد الیقین و هم سیروانی گفته که از
پیر شیبانی شنیدم که گفت مرا اشراف دوستر بود از تخت [illegible] آن گاهی [illegible] مرتع [illegible] شیخ
سیروانی گفت مستوجب آن نشد که راز الله که یقین ابوالحسین بن جهضم الهمدانی قدس الله تعالی سره از طبقه
سادسه است نام وی علی بن عبدالله بن الحسین بن جهضم الهمدانی بزرگ بوده و شاگرد گوکبی جعفر
خلدی است شیخ حرم بوده وی را کتابیست معتبر مسمی ببهجة الاسرار در ذکر حکایات صوفیان و مقامات
این طایفه و فی تاریخ الیافعی انه توفی سنة اربع عشر و اربعمائة شیخ احمد کوفانی وی را دیده بود و شیخ الاسلام
گفت که من کس فرستادم که بزیارت شیخ ابوالحسین جهضم شد بمکه و حج نکرد که من بزیارت وی آمده ام
بزرگی وی جز آن نیاسخت و آن شیخ اسلام بود و شیخ الاسلام گفت که زیارت مشایخ و خدمت
ایشان برین طایفه فرض است شیخ الاسلام گفت که عقیل بستی از بست بحج میرفت گفت بزیارت ابو
العباس شومی وی شلواری خواهم که شلوار نداشت چون بوی شد شیخ شلواری بوی داد و گفت

درویش و ذکر و نگاه داشت که نشنیده در منزل ثعلبیه می یافت نگاه داشت که بحج شیخ ابوالحسن جهضم

را پیری بوده بهنجار و مرا از وی رنجی می بود در [illegible] مسجد حرام مسکه شکستی با شیخ

سیروانی گفت شیخ از چه راست بر منبر نه از منبر است بر پراگنده بزرگی در روی بود وی که ابو منبر آمدی

از بزرگی هر او وست که بسر در زبان خلق افتاده باشد و انگشت نمای مردم گشته ابوالحسین

طرزی رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت طرز جانبست بفارس وی بزرگ بوده و بزرگی میداشت

درویشانرا و اصحاب وی با ادب و صیانت بوده اند شیخ الاسلام گفت که ابو نصر حاجی مرا گفت

که ابوالحسین طرزی را دیدم که پای تا بر درویش با برو نشسته بود و در سر و روی خوبی بالید شیخ الاسلام گفت

قومی بودند بکو اشان یا خشم می بودند خداوندان دل روشن صافی از من درخواستند که ما را شیخ

عبدالله طاقی بر از وی دستوری خواهیم و ایشانرا بر وی بردم و گفتم میخواهند که ایشانرا

وصیتی کنی گفت شما جاهلانید گفتم آری گفت کتاب نند گفتم آری سخت نیکو باشد کاری میکنند

و اهل خود را نیکو میدارند و شبانگاه پراکنده هر کسی بخود و الطعام بریکی کرده و بایکدیگر می آرند

و با هم میخورند و ساعتی می باشند و آنگاه پراکنده می شوند و ایشانرا دعا کرده و برخاستیم من آن

شیخ عمو را گفتم شیخ عمو گفت که اصحاب ابو عبدالله دونی ابوالحسین طرزی چنین میکردند تا بر جا بودند

ابوالحسین سیرکانی رحمه الله تعالی وی بمکه مجاور بوده با مشایخ بهم چون شیخ سیروانی و ابوالعباس ورد

و شیخ ابواسامه و ابوالحمید حنفی و ابوسعید شیرازی و شیخ محمد ساهری همه یاران یکدیگر بوده اند و شیخ

و ابوالعظیم مقام می داشتند شیخ الاسلام گفت شیخ ابوالحسین سرکی در بادیه بود با یاران [illegible]

شیرازی و شیخ ابواسامه از هراة و شیخ محمد ساهری و جمعی دیگر که سموم خاست ابوالحسین گفت من

که این کار مرا افتاده است من بروم و شما همه زمید و سیراب شوید جان بود وی برفت

و میغ آمد و باران در ایستاد ایشان همه سیراب شدند و سیل در آمد و پا بر گرفت و پیر شیخ الاسلام

گفت زندگی وی را از غربت آب بود و تشنه و گفته و برا و از آب داد و باد و ستان خورد

چنین کند شیخ الاسلام گفت که شیخ ابوالحسین قرنی یافتی روزی که در مسجد حرام میان صوفیان از درویشی

سخنی میرفت وی گفت چندین چه گویید از درویشی گرد درویشی را بر دیوار نویسند یکی از ما با کجا

نگذرد و هر کسی میگویند که در رو فهم توهم شوید بگفتند این صحبت که وی میگوید اکنون ما ز در روش

جولاهی آمده ما را از در بیرون میکند آنچه مشایخ بودند گفتند جای آنست که وی میگوید جنگ

و نفار برخاست وقت عمره آمد ابوالحسین سرکی بعمره شد باز آمد و باز گرد و جماعت همه حاضر بودند

وی برخاست و فرا سر هر یک میشد و بوسه بر سر وی میداد و عذر میخواست یکی از مشایخ وی را بد

خوانده بود و گفت سخن حق گفتی و مهمانان مشایخ هر باری بود و اکنون آمدی و از آن برگشتی بقول

سفیهی چند گفت من از آن برگشتم اما من هرگاه بعمره شدمی در راه چند آیة قرآن بخواندمی و ورد

بسیار امروز در راه با خود می گفتم او چنین گفت من چنین گویم آن دگر چنین گفت من چنین

گویم همه راه در خصومت بودم اکنون آمدم خود را و دل خود را باز یافتم ایشان خواه حق باشند

خواه بر باطل من دل خود را دوا کردم یعنی فارغ ساختم فراغت دل بخصومت بیهوده دور شود

کسی را که ولی باشد شیخ محمد ساهری رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت که شیخ محمد ساهری است

بسر قبر مصطفی صلی الله علیه و سلم آمد و گفت که مهمان تو آمدم یا رسول الله یا انست که مرا سیر

کنی یا انگه از قندیلها را در هم شکنم یکی بوی آمد و وی را بخواند و خرما و حلوا خوردنی ساخته بود وی را سیر

کرد و گفت چه گفته بودی رسول خدای را صلی الله علیه و سلم بخواب دیدم گفت مرا مهمانیست

پس برخوی وی را بخانه بیر و سیر کن و وی را بگوی که جای بدل کن که اینجا جای ادب و حرمت شیخ احمد

ابوبکر رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت که وی نیز از یاران ایشانست و صحبت یکدیگر

[illegible] از فرغانه بود و در حرم مجاور شیخ الاسلام گفت که شیخ عمو گفت وقتی بمکه تنگی افتاده

بود و از صوفیان قومی متاهل شدند و زن خواستند و لیمها میدادند تا حال فراخ تر گشت و بر

معلوم افتادند شیخ چوال کر زن خواست چون شب گذشت روز دیگر طیبت با صوفیان گفت

[illegible] این کار چندان خوش بود و چندین کارها می گفتند شیخ الاسلام گفت

[illegible] خوردی گفت برای آنکه روزی با پیری هم کاسه بودم پاره گوشت بدان

بسته بیامد با جایی نهادم وی بانگ بر من زد و گفت چیزی خود را نپسندی چرا دیگری را پسندی

در دهن نه از زبان تنها چیزی مخور تا با ادب شوم شیخ عمو گفت که پس از آن وی را بخراسان دیدم

هم تنها چیزی چیزی نخورد ابوالحسین حداد هروی رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت که وی بنده کی

درویش محمود طریقی از ظرفاء صوفیان وی هم بمکه مجاور بوده با مشایخ و از همه شیخ ابوالعباس قصاب

آمده در سید که چرا از وی صحبت جواب داد که بگویم ای ابوالحسین چرا فرو دی آن بود که مریدی بر یاران

سرد گشتی بهوای دل و همانا که شیخ ابوالحسین بجهت اشتغال بعضی کارهای خود یاران را انتظار

داده بوده است مریدی بر ایشان سرد کرد شیخ الاسلام گفت که در جیبه مرا از شیخ احمد کوفانی یک

حکایتست که چیزی از رزه گفت که ابوالحسین در آخر عمر در اسفرایین بوده یکی وی را گفت که آن

شبی که ترا میزبانی نبود بخانهٔ من آی گفت این نبود که دکانی بود و آن مرا برای خود می بایست هم
احمد گفته است که ابوالحسین بآخر عمر از بعضی صوفیان سمعی اظهار ملالت کرد و گفت مرا برگ
برگ آن نمی بود از آنهم طلاک گرفت عادتش خود بیرون از آن دعا سه روز برنیست و در چهارم روز
بجوار حق پیوست ابوالمظفر ترمذی رحمه الله تعالی از طبقهٔ سادسه است نام وی حبال بن احمد است
امام بود و زاهد و حنبلی مذهب ترمذ کوی کردی شیخ وقت خویش است خضر علیه السلام
را حنبلی وی بود وی سخن میگفتی شاگرد محمد حامد و شاگرد وی است شاگرد ابوبکر وراق و پیر پیر
شیخ الاسلام و وی را سخن بسیار است و حکایات نیکو در معاملت زهد و ورع و تقوی شیخ الاسلام
گفت که ابوالمظفر ترمذی و استاد وی محمد بن حامد و استاد وی ابوبکر وراق ترمذی کس از خود
باز نمی کردند ابوبکر وراق گوید تا مسلمانی نشسته باشد کس از خود باز مکن که از تو بر خیزد و بروی نشیند
معلوم میشود که آن وقت کس خود باز نمی کردند که گمی بودی دکو بیند جامهای پوشیدندی هیچ
کس بروی نه دیدی نشسته حضرت حق سبحانه و تعالی شغل ایشان کفایت کرده بود بانی نیکو
امیرچه سفال فروش رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت که پدر من گفت که امیرچه سفال فروش کژدم
از دکان برداشتی و بیاره بردی و انجا بگذاشتی شیخ الاسلام گفت که پدر من همچنین هیچ جانور
این مذهب ابدال است و ایشان از ابدال بودند و اهل کرامات مردی را وقت خوش گشت و رشته
خود را دید دیگر گفت چه می باید کرد تا مرد شما را ببیند گفت هیچ جانور نباید آزرد و آن مرد هیچ جانور
نمی آزرد و در رشته خود را می دید روزی مورچه وی را بگزید چیزی بروی زد مورچه بیفتاد پس از آن
هرگز رشته ندید شیخ الاسلام گفت که وقتی امیرچه سفال فروش بر در دکان بود کسی پیش وی
نشسته بود عجوزی آمد گفت بیرون آی که فلان کس برفت بجنازهٔ وی نمی آیی و برفت امیرچه بپیان
دکان در رفت ساعتی گذشت بیرون نیامد آن مرد بدکان در رفت وی را ندید بعد از آن امیرچه
بیرون آمد گفت کجا بودی گفت در پیشان دکان گفت من در آمدم ترا ندیدم گفت آن عجوزه را دیدی
که اینجا آمد و گفت که فلان کس برفت همین کس برفت بود هم برفتم و بروی نماز گزاردم و باز آمدم پاره
چراغ یمانی در دست داشت گفت این در راه افتاده بود میخواهی امیرچه سفال فروش گفت که وقتی
بلخ می آمد شتر و هوا قبه بسته بودند بر قبه خنیاگری چیزی میزد و این بیت میخواند
همچو علم شیری برکرده زباد ـ گفتی عشقم سیم بتوانی داد ـ من آن را یاد گرفتم و وقتی کسی بوی
رسید گفت این قرابها کرنی فروشی بیدانی که چه میگفت گفت قرا از پس آن روبه بین که چه میکنند

شیخ الاسلام هرو را دیده بود شریف حمزه عقیلی رحمه الله تعالی هروی بوده و به بلخ مقیم گشته
صاحب کرامات و مقامات و صحبت دار خضر بوده علیه السلام و مستجاب الدعوة و پیر پیر شیخ الاسلام
است و یاران داشت همه بزرگان و خداوندان کرامات چون پیر فارسی و عبدالملک اسکاف
و ابوالقاسم حنانه و حسن طبری و عارف عیار و پدر شیخ الاسلام ابو منصور علی بن محمد الانصاری
رحمهم الله تعالی شیخ الاسلام گفت که پدر من گفت که ابوالمظفر ترمذی گفت هر که بجای تو
نیکوئی کرد ترا ببسته خود کرد و هر که با تو جفا کرد ترا رسته خود کرد رسته به از بسته شیخ الاسلام
گفت در آسمان از زمین تا هر که رسته باشی هو گفتی پیری حکایت کرد مرا از پیری دیگر که محمد عبد الله
مرا در ابتداء ارادت سفر خاست به نیشابور رفت روزی در مسجدی بود پیری در آمد
گفت کجا میروی گفت بسفر گفت معلومی داری گفت نه گفت بر هیچ نکنی گفت چون
[illegible] شود بخواهم گفت کرا دوست داری از آنکه ترا چیزی دهد یا از آنکه ندهد گفت آنکه چیزی
دهد گفت هنوز نارسیده ای از او دوستر باید داشت که ترا چیزی ندهد که آنکه ترا چیزی دهد ترا از و
بخود میخواند یعنی دل تو بوی می گراید و آنکه ترا چیزی ندهد ترا با او میگذارد [illegible] پس ازین راز وی
دوستر باید داشت که ترا از خود باو راه مینماید گفتم باز گردم تا خود را باین راست کنم بالی فراز
دریای کرد و آمد پیری [illegible] و پس از آن شود آنچه بود و هم آن پیر حکایت کرد که پیری گفت
نیشابور که پیری معتمر [illegible] اینجا آمد و گفت که جهان گشتم نه رسته دیدم و نه از خود برست
شریف عیار رحمه الله تعالی بلخ بوده از اصحاب شریف حمزه عقیلی است نام وی منصور
وری گفته که میگویند که علی رضی الله تعالی عنه در خیبر برکند اگر یاری الله نبودی [illegible] و شاهد
مصطفی صلی الله علیه وسلم و ذوالفقار اگر نه کوه قاف برکندمی [illegible] باشد شیخ الاسلام گفت که
این نقص است در علی که این کرامت است علی را این [illegible] ابوالحسین علی بن ابراهیم رحمه الله تعالی
در انشیخ الشیخ میخوانند شیرازی بوده بزرگ و یگانهٔ روزگار خود و پیر عباسی هروی است و مشایخ
جهان بخانقاه وی آمدندی از اصحاب شیخ ابو مسلم فسوی است در شیراز خانقاهی داشت سی سال
بخدمت فقرا مشغول بوده طعام صادر و وارد کرده و جمعی کثیر از علما و صلحا در خانقاه وی گرفته
بوده اند توفی سنه ثلث و سبعین و اربعمائه و دفن فی خانقاهه چون شیخ محتضر شد خادم خود شیخ
عبدالله بن ابی عبدالرحمن را فرستاد تا ترتیب کفن وی کند وی ببازار رفت و دو کفن خرید
تجهیز و میت کرد چون باز آمد شیخ رفته بود شیخ را در بر گرفت و گفت احد و جان بداد و پهلوی وی

شیخ وفن کرده وی گفته است مرید را در حکم کسی بودن بهتر هزار بار از آنکه در حکم خود بودن از آنکه
صحبت با غیر از برای خدای عز و جل بود و صحبت با خود از برای پروردن هوا **شیخ عمران ثلمی**
رحمه الله تعالی ثلث دیه است نزدیک مصر وی ابن الجلی بوده شیخ الاسلام گفت که اوراق
ابراهیم علیه السلام آن بود که بی مهمان چیزی نخوردی خانه را او با ابوالضیفان می خواندند شیخ
عمو گفت که نهاوندی دیگ بنخفتی که تا مهمان نبودی و شیخ عباس فقیر هروی گفته که عمران ثلمی
چیزی نخوردی بروز تنها چون مهمان رسیدی با وی بخوردی و چون نرسیدی روزه داشتی
روزی بیگاه کسی نرسیده بود نیت روزه کرده بود روز نزدیک شام رسیده بود ناگاه مهمان
در رسید وی را بحدیث می داشت تا روزه وی تمام شود که شب نزدیک بود آن شب حق تعالی
بخواب دید که وی را گفت که عمران تا با ما عادتی داشتی نیکو ما با تو سنتی داشتیم نیکو تو عادت
بدل کردی ما نیز سنت خود بدل کردیم بیدار شد رنجه و اندیشه مند دیر بر نیامد که والی مصر [illegible]
که ملک عمران بود عاملی فرستاد تا حساب وی کنند و آن عامل ترسا بود بر وی زور کرد و وی را
از آنجا بیا بست کرحت شیخ الاسلام گفت شیخ ابوالعباس فقیر گفت مرا که شیراز بودم پیش
ابوالحسین سال [illegible] در خانقاه که یکی در آمد ما نشناختیم که وی کیست شیخ ابوالحسین در وی نگریست گفت
عمران تویی گفت بلی شیخ برخاست و وی را استقبال کرد و در بر گرفت و بجای برد و بنشاند چون دیده
دید که در چشم وی می رفت گفت این چیست که در چشم تو می رود گفت وفی عینی شیء و در چشم من چیزی
است از آن بی خبر بود عباس گفت که شیخ مرا گفت که مروی زود وی را بگرما به بر بگرما به بردم شیخ
جامه تن خود بیرون کرد و بگرما به فرستاد چون بیرون آمد جامه شیخ در وی پوشیده بود بخانقاه
آمدیم آن شب دعوتی ساختند نیکو که ابوالحسین بخانه وی بسیار بود که هر سال همه مشایخ بکجا
بخانه وی آمدندی بمصر [illegible] ثلث و وی دعوت کردی شیخ گفت باری یک چند نزدیک من باشد
تا بعضی از آن خدمتها که کرده [illegible] دیگر روز بامداد عمران بازی افراز خواست شیخ گفت
میروی گفت آری شیخ رنجه شد گفت [illegible] تا بر اسانی گفت میروم که من مرد
متقاتم مباد که مرا در [illegible] باز نهم تا خود چه شود شیخ عباس
گفت که پس از آن وی را در مصر [illegible] یکی گوشت وی خورده **ابوالحسین**
مروالرودی رحمه الله وی شبلی را دیده بود گفت که شبلی را پرسیدند که اکرم الاکرمین که بود گفت
آن بود که وقتی گناه کسی را آمرزیده بود هرگز کسی را با آن گناه عذاب نکند که این آن گناه است

که من فلان دوست و بنده را بیامرزیده ام شیخ الاسلام گفت که وی داناد و ران کرم باز گسترد
گناه اولین و آخرین گم کرد **ابوحامد دوستانی رحمه الله تعالی** مستی مرو بوده شیخ الاسلام گفت
که من یک تن را دیده ام که وی را دیده احمد چشتی و وقتی دیگر گفت که احمد چشتی گفت که ابوسعید
مالینی گفت و این در ستر است که ابوسعید مالینی ابوحامد را دیده بود و از وی پرسید که متی تسقط
الحشمة قال اذا قدمت الصحبة سقطت الحشمة شیخ الاسلام گفت که حشمت عزت است میان هیبت
و حشمت چون صحبت قدیم شود حشمت برخیزد و هیبت بماند و شیخ الاسلام ابوسعید مالینی را دیده
بود اما نشناخته که طفل بوده و کس تعریف نکرده همانا که آن یک تن را دیده بود که ابوحامد را دیده
بود و وی را ای گفت شیخ الاسلام گفت که احمد چشتی گفت که ابوحامد دوستانی در مرو در دو کان
[illegible] بود و سقائی آب بوی داد و ساعتی آب را در دست نگاه داشت سقا گفت ای شیخ چرا
نخوری گفت یکساعت صبر میکنم تا وی آب خورد صبر میکنم تا وی آب خورد که دوستان
او بر همت چیزی نخورند شیخ الاسلام گفت که بر همت خوردن آن بود که چیزی میخوری که بر دیگری ایثار
کنی ایثار ظاهر نا وی تیره می بود و انگه از وی بشنو خوری آن خود شره بود یا ایثار پنهان کن
با میانه خوردن در شرح تعرف مذکور است که تعظیم حق سبحانه بر ابوحامد دوستانی چنان غالب شده بود
که چون نماز ابتدا دی و گفتی الله اکبر [illegible] انکه اگر گفتی بیهوش شدی و بیفتادی سالها عمر وی برین
گذشت و هم برین وفات کرد و گویند که هرگز بخود جامه نپوشیدی بلکه مریدان وی در وی
جامه پوشانیدندی و اگر کسی را بآن حاجت بودی فرصت نگاه داشتی چون پیش وی کسی نبودی
جامه از وی برکشیدی و پوشانیدند و برگشتند [illegible] گفتی که چرا چنین میکنی ابوحامد دوستانی با رفیقی میرفت
در راهی آن رفیق گفت مرا اینجا کسی است تو اینجا باش تا در شوم و صله رحم بجای آرم وی در شد
ابوحامد در نشست آن مرد آن شب بیرون نیامد و برفی عظیم آمد دیگر روز آن مرد بیرون آمد ابوحامد در
میان برف گم شده و برف از وی می رفت آن مرد گفت تو هنوز اینجایی گفت گفته بودی که اینجا باش
دوستان وفای دوستان بجای آرند [illegible] **رحمه الله تعالی** نام وی علی عثمان [illegible] غزنه
بوده و در روشنان آن دیار [illegible] صاحب کرامات عظام بود و صاحب
کتاب صاحب کشف المحجوب [illegible] رض بود شیخ الاسلام گفت شیخ عمو
[illegible] دیده بود و وی گوید که روزی پیش [illegible] بودم یکی در آمد و گفت دعایی بکن که مرا [illegible]
[illegible] مرکب [illegible] بیری بود که [illegible] آمدی و آب [illegible] نشسته بودم چوب در پای او [illegible]

پوشیدی

آتش نهاده بود و پای بر آفتابه زد و گفت انگشتش بر کبد اطفال برود بر شهر سهلکون از اسب افتاده
و گردنش بشکست و هم شیخ گوید که کسی درآمد و گفت ای بابه دعا کن تا باران آید و عالم و دران
در ابتدا دیگر هفته همان مرد آمد و گفت دعا کن تا باز ایستد که همه خانها ویران شد و آمد و دعا کرد و باران
باز ایستاد و صاحب کشف المحجوب گوید که با پیره عجوزه بود و فاطمه نام چون قصد زیارت آب کردم
و نزدیک وی رسیدم گفت بچه آمدی گفتم تا شیخ را ببینم بصورت روی بمن نظری کند بشفقت
گفت ای کابر من خود از فلان روز تا امی بینم تا از نسق غایب نگردانند خواهمت دید روز را حساب
کردم از آن روز ابتدای توبهٔ من بود پس گفت ای پسر سپردن مسافت کار کودکانست بیش ازین
زیارت همت کن که شخص گرامی آن نکند که زیارت وی کنند واندر حضور اشباح هیچ چیز نیست
است پس گفت ای فاطمه آنچه داری بیار تا این درویش بخورد طبقی انگور تازه بیاورد و وقت آن
نبود و بران رطبی چند و بر غار نه رطب ممکن نبود **ابو منصور معمر بن احمد الاصفهانی رحمة الله تعالی**
شیخ الاسلام گفت وی شیخ صفاهان بود و بزرگ و امام و عالم بعلوم ظاهر و علوم حقایق یگانهٔ مشایخ
در وقت خود حنبلی مذهب بود و شیخ گرگانی وی را دیده بود و وی را گفتم که از وی هیچ سخن یاد داری
گفت روزی در میان سخن می گفت که الفقر عز نزدیک گفتم تمام بود و از پیری یک سخن
دیر است و پس الفقر اکو بیند در فنون علم کامل بوده و در ریاضات و معاملات شانی عظیم داشت
صاحب کتاب لمع است و وی را تصانیف بسیارست ورای آن در علم طریقت و حقیقت و
مسکن طوس بوده است قبر وی آنجاست و مرید ابو محمد مرتعش است و تربیت سهل بن عبدالله تستری دیده
بوده بود گویند که ماه رمضان ببغداد رسید و در مسجد شونیزیه وی را خلوتی دادند و امامت درویشان
بوی تفویض نمودند تا عید امامت کرد و در تراویح پنج ختم کرد و هر شب خادم قرصی بخانه وی آوردی چون
روز عید شد برفت خادم نگاه کرد قرصها همه برجای بود و وقتی شب زمستان بود و در آتشدان
آتش میسوخت در معارف سخن میرفت شیخ را حالتی پدید آمد روی با آتشدان نهاد و در میان آتش
خدای را سجده آورده روی وی را از آتش آسیبی نرسید شیخ را از ان سؤال کردند گفت کسی که در درگاه
او آب روی خود ریخته بود آتش آبروی را نتواند سوخت ابو نصر سراج گفت جماعت گویند الناس فی
حفظ الاداب علی ثلثة طبقات الطبقة الاولی اهل الدنیا و ادبهم فی البلاغة والفصاحة وحفظ العلوم
واسمار الملوک واشعار العرب والثانیة اهل الدین فی ریاضة النفوس وتادیب الجوارح وحفظ الحدود و ترک
الشهوات والثالثة اهل الخصوصیة وادبهم فی طهارة القلوب ومراعاة الاسرار والوفاء بالعهود وحفظ

ابو نصر سراج رحمة الله تعالی

الاوقات وقلة الالتفات بالخواطر واستواء السر والعلانیة وحسن الادب فی مواقف الطلب
واوقات الحضور ومقامات القرب وقتی زمستان بود و در آتشدان آتش میسوخت و در معارف
سخن میرفت شیخ را حالتی پدید آمد روی بر آتشدان نهاد و در میان آتش خدای را سجده
آورد و روی وی را از آتش آسیبی نرسید شیخ را از ان سؤال کردند گفت کسی که در درگاه او آب
روی خود ریخته بود آتش روی او نتواند سوخت از وی آمده که گفته هر جنازه که پیش خاک من
بگذرانند مغفور بود و بحکم این بشارت اهل طوس جنازها را پیش وی آوردندی و زمانی
بداشتندی و ببردندی **شیخ ابو الفضل بن حسن السرخسی رحمة الله تعالی** نام وی محمد بن الحسن
است وی مرید ابو نصر سراج است و پیر شیخ ابو سعید ابو الخیر هر گاه شیخ ابو سعید را قبض
بودی قصد سر خاک پیر ابو الفضل کردی خواجه طاهر فرزند شیخ ابو سعید گوید که روزی شیخ را قبض
رسید در میان مجلس گریان شد و همه مجلس گریان شدند گفت هرگاه ما را قبض بودی روی
سوی خاک پیر ابو الفضل کردمی بسط مبدل شدی ستور زین کنید در وقت برنشست و جمله
اصحاب با وی رفتند چون بصحرا رسیدند قبض شیخ گشاده گشت و وقت او صفت بدل شد
درویشان نعره و فریاد برآمد و شیخ را از معرفت سخنی میرفت چون بسرخس رسید از راه بسر خاک
پیر شد و از قوال این بیت درخواست معدن شادیست این معدن جود و کرم
قبلهٔ ما روی یار و قبلهٔ هر کس حرم . و شیخ را دست گرفته بودند و گرد آن خاک طواف
میکرد و نعره میزد و درویشان سر و پا برهنه بر خاک می غلطیدند چون آرامی پدید آمد شیخ گفت این
روز را تاریخی نویسند که بهتر ازین روز نه بینند بعد ازان مر مریدی را که آرزوی حج بودی شیخ
وی را بر خاک پیر ابو الفضل فرستادی و گفتی آن خاک را زیارت کن و هفت بار گرد آن خاک
طواف کن تا مقصود حاصل شود و صاحب کتاب کشف المحجوب بزرگی را نام می برد و می گوید
که من پیش از وی شنودم که گفت که وقتی بودم و بمحلتی رفته بودم و بطلب برگ توت از
برای کرم پیله در درختی شده بودم و کرمکاهی و شاخهای آن درخت میزدم شیخ ابو الفضل بر آن
کوی بگذشت و مرا ندید و هیچ شک نکردم که از خود غایب بود و بر حکم انبساط سر برآورد و گفت
خداوندا یک سال بیش است که مرا دانگی ندادهٔ که موی خود باز کنم با دوستان خود چنین کنند گفت
در حال همه اوراق و اغصان و اصول درختان زر دیدم آنگاه گفت عجب کاری که گستاخی دل را
از سخن نتوان گفت و هم صاحب کشف المحجوب گوید که روزی نشسته نزدیک ابو الفضل حسن آمد

ابو الخیر

وی را ندید که چیزی از وی درخواست گفت یا ابا الفضل اندرین چیز دو چه میجویی گفت همان که تو اندر آنی
گفت پس این خلاف چرا است گفت خلاف تو می‌بینی که از من می‌پرسی که چه میجویی از مستی هشیار
شو و از هوشیاری بیدار گرد تا خلاف برخیزد و بدانی که من و تو چه می‌طلبیم شیخ ابو الفضل
حسن سرخسی وقتی از هوا درآمده بود در رخت نشست یکی آن مرید شیخ ابو الفضل گفت چه می‌نگری
این ترا می‌باید گفت زنان نمی‌باید کرد یعنی که من طلب نکرده‌ام شیخ ابو سعید گوید
قدس الله تعالی سره که پیر ابو الفضل در سکرات گفتند ایها الشیخ ترا کجا دفن کنیم جواب داد
گفتند بطان گورستان بیرون گفت الله الله مرا آنجا بنه که نتوانند چرا برای آنکه آنجا
و اما ماندند و بزرگان ماندند ما بارگی نیستیم گفتند پس کجا دفن کنیم گفت بر سر تل مرا در گور کنید که
مقامر ماندند و کنجکاو ماندند و خرابات ماندند و دوال بازان ماندند مرا آنجا در گور کنید که در خور با ایشانم
و طاقت ایشان نداریم ما این گناهکاران می‌زیم که ایشان برحمت او نزدیکتر باشند
شیخ ابو سعید فرموده سمعت الشیخ ابا الفضل محمد بن حسن سرخسی شیخ وقته یقول الماضی
لا یذکر و المستقبل لا ینتظر ما فی الوقت یعتبر و هذا صفة العبودیة ثم قال حقیقة العبودیة شیئان
الافتقار الی الله تعالی و هذا من اصل العبودیة و حسن القدوة برسول الله صلی الله علیه و سلم و هو الذی
لیس للنفس فیه نصیب و لا راحة چون شیخ ابو الفضل از دنیا برفته بود از وی مرقع بجا مانده و درویشی
و یک روز در مسجد نشسته بودند کسی در مسجد باز کرده مرقع را در مسجد انداخت و گفت این مرقع
بکار نشما را نخواهم و برفت **خالوی نیشابوری رحمة الله تعالی** نام وی احمد است جرس
در جرس برفته بزرگ بوده با ولایات ظاهر و کرامات بسیار وی را مریدی بود محمد بن حسن نام
دنیای خود بر وی پاشیده بود و شیخ الاسلام گفت بر آنکه مرید تمام بود سخن پیر را گوش تمام بود
تا همه جهان روشن شود که شیخ تمام بوده خالوی نیشابوری بزرا توان با محمد حسن گفتی آنچه فرا می
میدهند و وی تازه فرا مریدان می‌دهد وقتی خالوی از دنیا میرفت کار سازی کفن وی میکرد
گفت من کفن شما را نمی‌خواهم که او خود مرا در کنار عنایت گرفت و جان بداد **شیخ ابو العباس قصاب**
الاملی قدس الله تعالی سره نام وی احمد بن محمد بن عبد الکریم است شیخ اهل طبرستان بود مرید محمد
بن عبد الله الطبری است و وی مرید ابو محمد جریری صاحب کرامات عظیم و فراست تیز بود و در وقت
و عزت زمان خود بود و تا زنده بود رعایت وی بود و وی گفته بود و انی بازارک ما با خرقانی
افتد پس نوبت بخرقانی افتاد وی را گفتند که شیخ سلمی طبقات کرده مشایخ را گفت نام من در آن

نیاورده گفتند

نیاورده گفتند نه گفت هیچ نکرده وی امی بود اما کلام و نکته‌های عالی داشته یکی از ائمه طبرستان
گفته که از افضال خدای تعالی یکی آنست که کسی را بی تعلیم و تعلم چنان کرده‌اند که چون ما را
در اصول دین و دقایق توحید چیزی مشکل شود از وی پرسیم و آن ابو العباس قصاب است
شیخ الاسلام گفت که وی در ایام من بوده است همواره با شیخ عمو میگفتم که میخواهم سه پیر را زیارت
کنم شیخ ابو العباس را بآمل و شیخ احمد نصر را به نشابور و شیخ ابو علی سیاه را بمرو وی گفت که من بهار
بخواهم رفت ترا با خود ببرم او خود برفت و روزی نبود لیکن پیوسته کسی می‌آمدی از نزدیک
وی بخانقاه شیخ عمو من احوال وی و سخن وی می‌پرسیدم مجلس با احوال وی و سخن وی چنان
معلوم منست که مرا وی گفت که وقت کیمیاست شیخ احمد کوفانی گفت که وی همه شب فریاد
میکردی و سخن می‌گفتی تا آخر گفتی یا ملکی شیئی لیس کمثله شیئ یعنی یا بقی شیئ شیخ الاسلام گفت که من
دو تن را دیده‌ام که از وی بتمام سخن باز توانستندی گفت یکی شیخ ابو علی که در حکایت آن جوان
آن سگ که دید گفتند که کار بنمایند است نه بنده و وی گفته از و دیگری شیخ محمد قصاب آملی
شاگرد وی شیخ الاسلام گفت که ابو الفارس کرمانشاهی کس فرستاد بر شیخ ابو العباس که اینجا قحط
افتاده است دعا کن شیخ سیبی بجا فرستاد و باران آمد و قحط برخاست شیخ ابو العباس نماز بسیار کردی
وقتی نماز میکرد وی یکی از درویشان درزی میکرد جامه میدوخت همانا که بتکلف می‌دوخت مر
که شیخ سلام نماز باز داد وی او را دیدی مردرزی که راست بنا مدی بازی کرد شیخ گفت آن
نه سمی نه سمی یعنی آن بت نیست بت نیست که وی را می‌پرستی شیخ ابو سعید ابو الخیر گوید
قدس الله تعالی سره که شخصی نزدیک شیخ ابو العباس درآمد و از وی طلب کرامات کرد شیخ ابو العباس
گفت نمی‌بینی که آن نه از کرامات پسر قصابی بود و از پدر قصابی آموخته چیزی با او نمودند
و او را ببردند به بغداد تا ختنه پیش شبلی و از بغداد بمکه تاخت و از مکه بمدینه تاخت و از
آنجا به بیت المقدس تاخت خضر را با وی نمودند و در دل خضر افگندند تا او را قبول کرد و صحبت
افتاد و اینجا باز آورد و عالمی را روی با وی نهاد تا از خرابات‌ها تائب می‌آیند و از ظلمتها زنار می‌شویم
و او بر میکنند و نعمتها فدا میکنند و از اطراف عالم سوختگان می‌آیند و زیارت او را می‌جویند
کرامات بیش از این بود آنرا گفت ای شیخ کرامات باید که ببینم شیخ گفت نیک بین اکرم وقت
که پسر گلشی در صدر بزرگان نشسته و زمین فرو نشود و این دیوار بر وی نیفتد و این خانه بر وی
فرود نیاید [illegible] ولایت دارد بی آلت و کسب روزی خورد و خلق را خوراند این

این نکرامانست هم شیخ ابوسعید گفته که ما در آمل بودیم که مردی از مصر بیامد که حدیث
شیخ ابوالعباس شنیده بود و وی خدای نادانی بود که از مصر تا آمل آمده بود تا صوفیگری کند و شیخ
را از جای ببرد چون درآمد سلام گفت و پای افزار بیرون نکرد و در طهارت جای
شد کوزها بود که بآن دست در روی میشستندی برمی گرفت و می شکست تا هیچ نماند
گفت شیخ خود را بگویید تا کلا آرد و ایشان کوزه را کلا گویند با شیخ گفتند گفت شیخ دیگر کلا
ببرید گفتند هر چه اینجا بود همه بشکست گفت از بازار بیارید دیر می آورد تا آن غافل از طهارت
جای بیرون آمد و گفت چرا کلا نیاورید اگر کلا ندارید شیخ را بگویید تا بیاید و ریش خود را فرا من
دهد تا بدان استنجا کنم شیخ این سخن بشنید از جای بجست و محاسن دراز داشت و بعینه
بر دو دست خود نهاد و میرفت و میگفت کار قصاب بیسری بدانجا رسید که ریش او استنجا
شاید آن غافل بشکست و در پای شیخ افتاد و گفت ای شیخ از تو مسلمان میشوم روزی کودکی
اشتری را زمام گرفته بود با بار گران در بازار آمل بکشید گل بود پای شتر از جای بشد و
بیفتاد و خرد بشکست مردمان قصد آن کردند که آن بار از وی فرو گیرند شیخ از آنجا می گذشت
گفت اینجا چه بوده است حال را با وی گفتند زمام شتر را بگرفت و روی سوی آسمان کرد و گفت
پای این شتر را درست کن و اگر درست نخواهی کرد چرا دل قصاب بگریستن این کودک بسوختی در حال
شتر برخاست و در رفتن آمد وی گفته اگر همه عالم اگر خواهند با تو بخداوند خودی باید کرد و الا
در رنج باشند زیرا که چون خوی با وی کنی در بلا مبتلی بینی بلا بر تو بلا نیاید و رنجه دل نگردی که خدای
تعالی برضا و خط ما تقدیر خود متغیر نکند پس رضا بحکم موجب راحت هر که با وی خوی کند دلش براحت
شود و هر که از وی اعراض کند بورود قضا رنجه دل گردد **شیخ احمد نصر رحمة الله تعالی** وی از
کبار مشایخ بوده معاصر شیخ ابوالعباس قصاب است حصری را دیده در آن وقت شیخ ابوسعید ابوالخیر
از میهنه عزیمت زیارت و صحبت شیخ ابوالعباس کرده بود شیخ احمد نصر در شهر نسا بود در خانقاهی
که بالای شهر نسا است بر کنار گورستان که خاک مشایخ و تربت بزرگان آنجاست و استاد ابوعلی دقاق
آنجا خانقاهی بنا کرده است باشارت مصطفی صلی الله علیه وسلم چون شیخ ابوسعید نزدیک شهر
نسا رسید بشهر نیامد و در زیر شهر و بیابان بگذشت در روی شیمه که دهی است که قبر محمد علیان
آنجاست نهاد و شیخ احمد نصر بصومعه که در آن خانقاه داشت سر بیرون کرد و با جمعی صوفیان
که آنجا بودند گفت هر که می باید که شاه باز طریقت را ببیند اینک میگذرد به شیمه باید شد تا وی را

اینجا دریابید چون استاد ابوعلی دقاق رحمة الله تعالی به نشابور آمد بزیارت تربت مشایخ صوفیان
را بقعه نبود آن شب حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم بخواب دید که او را فرمود که برای صوفیان
اینجا بقعه بساز و بآن موضع که اکنون خانقاه است اشارت فرمود و خطی گرد آن درکشید که چندین
باید ساخت بامداد استاد ابوعلی برخاست و بآن موضع آمد آن خط که مصطفی صلی الله علیه وسلم
کشیده بود بر زمین همچنان ظاهر بود و همگنان بدیدند و استاد بران خط دیوار خانقاه نهاد
و تمام کرد و در گورستان برابر کوه که پهلوی آن خانقاه است تربت چهار صد بر سر است از کبار
مشایخ و مشاهیر اولیا بدین سبب صوفیان نسا آنرا شام کوچک گفته اند یعنی چنانکه بشام تربت انبیاست
علیهم الصلوات الرحمن بنسا تربت اولیاست قدس الله ارواحهم احمد نصر بیست حج گزارده بود و بیشتر
مردم خراسان بسته بود روزی در حرم از اسرار حقایق این طایفه چیزی در عبارت اصحاب طامات
بلفظ دوبیتی در افتاد مجاوران در حرم بودند گفتند تو این سخن چرا گفتی وی را از حرم
بیرون کردند در همان ساعت حصری در بغداد از خانه خود بیرون آمد و خادم را گفت آن جوان
خراسانی که هر سال حج می آید چون بیاید پیش منش میار چون احمد نصر بغداد آمد بخانه حصری شد خادم
گفت شیخ در فلان وقت بیرون آمد و گفته بار ندهی احمد چون آن بشنید بیهوش افتاد و آن
چند شبانروز برداشت آخر روزی حصری بیرون آمد و گفت آن ترک ادب که بر تو گذشته غرامت
آنرا باید که بروم شوی و یکسال خوکبانی کنی و شب در آنجای در طرسوس که کافران از مسلمانان
گرفته اند و ویران کرده تا بروز نماز کنی و در نهار که یکساعت بخسپی شاید که دلهای پیران ترا قبول کنند
احمد چون صادق بود فی الحال آنچه شیخ فرمود قیام نمود و بعد از آن در خانه شیخ آمد خادم گفت
رو و بیا که امروز هفته ایست که شیخ بیرون آمد و گفت احمد ولدی و قرة عینی وی از شادی لبیک
زد و روی بحرم نهاد و پیران حرم استقبال وی کردند و گفتند یا ولداه و قرة عیناه **شیخ ابوعلی سیاه
رحمة الله تعالی** وی از اکابر مشایخ مرو بوده و ابوالعباس قصاب و احمد نصر و غیرهما ازین طایفه
معاصر بوده و با استاد ابوعلی دقاق صحبت داشته بود و در ابتدای دهقانی کردی گویند یکسال
روزه داشت و کس ندانست هر روز بامداد چون از خانه بیرون آمدی دو نان برداشتی
و گفتی بازگیرید خود بصحرا خورم و در راه بر درویشان دادی و اگر در صحرا اثر یکان نگفتی چیزی خوردی
گفتی بخانه خوردهام وی گفت بصحرا هر بیل که بزمین فرو بردمی دیگر از خاک بر آمدی و مرا همه روز دل
با حق بودی شیخ گفت که مردی وی را گفت که مجلس بود که عیب خلق وا گفت بود گفتش حق

ساتر العیوب بود شیخ ابو علی گفت خویشتن را از من بپوش که آن حال آمد و بیامد و جامه بر وی پاره
شد و وی برهنه گشت پیش شیخ زاری و تضرع کرد و شیخ دعا کرد و آمرزید بحال خود باز آمد وقتی
شخصی را بدر خانه خویش کاغذی در دست دید گفت آن چیست گفت فتوی است امام ابو علی که مفتی
آن وقت بود جواب کرده است گفت آن را پیش امام باز بر که در جواب خطا کرده است از آن شخص
پرسید که این فتوی را پیش او بردی و وی آن را بخواند گفت شیخ خط نمی تواند خواند امام ابو علی
برخاست و پیش وی آمد و گفت آری آن ابو علی بود و این ابو علی با نفس دوزخ رسیده بود وی
وفات او بمرو بود در شعبان سنه اربع و عشرین و اربعمایة **ابو علی دقاق رحمة الله تعالی**
نام وی حسن بن محمد الدقاق است زمان وقت بود در نیشابور و امام فن خود بود در زمان خود
بی نظیر بیان صریح و لسان فصیح داشت مشایخ بسیار دیده بود و مرید نصرآبادی بود و مذکری کردی
در نیشابور رفته از دنیا در ماه ذی القعده سنه خمس و اربعمایة شیخ الاسلام گفت که هر سال وی جایی
رفتی و بشهر دیگر مقام کردی و آخر باز آمدی استاد ابو القاسم قشیری داماد وی بود و شاگرد وی
و مجالس وی جمع کرده بود دقاق شوری داشت و گرم بود وی میگفتی می باید که بجای بانگ سری
کو کی کنم بعذر بانگ نمیم که وی در کار مریدان در فراخت بود و گفتند بهری شوری را بعذر کنند
زیرا که هر که در مجلس نعره زدی وی را بر آن نعره زدی شیخ الاسلام گفت که شیخ عمو گفت که در
مجلس دقاق بودم کسی چرا از نزول پرسید باین دو بیت جواب داد
خلیلی هل ابصرتما او سمعتما • باکرم من رب مشی الی عبد • اتی زایراً من غیر وعد و قال لی • اصونک
من تعلیق قلبک بالوعد • وی گفته چون مدعی ببینند دامن وی محکم کنند که معنی داران
و محققان برمیشنه صاحب کتاب کشف المحجوب گوید که از بهری شنیدم که گفت روزی بمجلس وی
در آمدم بنیت آنکه از توکل پرسم وی دستار طبری نیکو بر سر داشت و دلم بآن میل کرد گفتم
ایها الاستاد توکل چه باشد گفت آنکه از دستار مردم طمع کوتاه کنی این بگفت و دستار بمن انداخت
ابو علی دقاق گفت که هر که را درگذشتند برود و باز نیاید میدان خالی ماند شیخ الاسلام گفت
نه ردست ناز نشست باز آی که قصه دراز است هم ابو علی دقاق گفته که درختی خودروی که کسی
آنرا نه پرورده باشد برگ بر آرد و لی بار نیارد و اگر آرد بی مزه آرد پس گفت من این طریق از
نصرآبادی گرفتم و او از شبلی و او از جنید و هرگز پیش نصرآبادی نرفتم تا غسل نکردم و روزی
بری رسید کسی وی را بشناخت گفت هذا ابو علی دقاق است بزرگان آمدند و بخواهند عادرس

کردند قبول

کردند قبول نکرد الحاح بسیار کردند و منبر بنهادند تا وعظ گوید بمنبر بالا رفت و اشارت براست کرد
و گفت الله اکبر و روی بقبله کرد و گفت رضوان من الله اکبر و بجانب چپ اشارت کرد و گفت
فینبؤا و ابقی خلق یکبار بهم بر آمدند و غریو برخاست و چند کس بر جای بمردند استاد در میان
آن مشغله از منبر فرود آمد و برفت بعد از آن وی را طلب کردند نیافتند مریدی داشت
بادرکانی بیمار شد شیخ بعیادت وی آمد و وی را پرسید که ترا چه شد گفت شب برخاستم که وضو
بسازم تا بی بر شب طهارت افتاد و درد سخت پدید آمد و تب در پوست استاد گفت ترا با این فضول
چه کار که نماز شب کنی ترا مرد و ریا از خویشتن دور می باید کرد و کسی را که سر درد کند طلا بر پای نهند
هرگز به نشود و چون دست نجس شود و آستین بشوید هرگز پاک نگردد و هم استاد ابو علی گفته در مناجات
یا خداوندا مرا رسوا مکن که بسی از تو لافها زده ام بر سر منبر و اگر رسوا خواهی کرد در پیش
یاران رسوا مکن و ان مرا و مرقع صوفیان را مکن و رکوه بیک دست می دهد و عصا بدیگری و دست
کرین شیوه صوفیان دوست میدارم آنگاه مرا بار کوه و عصا و مرقع سر بر و وی از داوریهای دوزخ
دره تا من ابد الآبدین خونابه بفراق بخورم و دران داوری نوحه میکنم و در نکوبی ری خویشتن
می کرم و مانم باز مانده که خویش میپندارم باری اگر قرب توام نبود توام بود هم وی گفته خداوندا
ما ه پیران خود نگاه سیاه کردیم و تو موی ما را بروزگار سفید کردی ای خالق سیاه و سفید
فضلی بکن و سیاه کرده ما را در کار سفید کرده خویش کن استاد ابو القاسم قشیری پس از وفات
وی را بخواب دید که بسیار بیقراری میکرد و می گریست گفت ای استاد چه بوده است مگر باز گشتن بدنیا
می بایدت گفت آری و لی نه از برای مصلحت دنیا و نه برای آنکه مجلس گویم اما از بهر آنکه میان در بندم
و عصا بر گیرم و همه روز بیک یک در میشوم و حلقه و عصا بر در میزنم و میگویم مکنید که نمیدانید که از که
باز می مانید گویند در آخر عمر چندان درد بر استاد پدید آمده بود که هر آخر روزی بر بام برآمدی و روی
بآفتاب کردی و گفتی ای سرگردان مملکت امروز چون بودی و چون گذاشتی هیچ جا از اندوهگین این
حدیث نامی ... این هر که میت چون تو عالم گردی • زین ره و زیم بجنبش راه آوردی
امروز کرا دیدی که اندر ره عشق • بر رخ بودش گردی بر دل دردی • و هیچ جا از زیر و زبر شدگان
بی واقعه خبری یافتی هم ازین جنس میگفتی تا آفتاب فرو شدی و گویند که سخن وی در آخر حیات چنان
شد که کسی فهم نمیکرد و طاقت نمیداشت مردم اندک جهد و یا بیست کس بمجلس وی آمدی شیخ الاسلام گفت
استاد چون ... دقاق را سخن عالی شد مجلس او از خلق خالی شد **ابو علی شیوخی المروزی رحمة الله تعالی**

نام وی محمد بن محمد بن عمر بن شبویه است کان لسان الوقت بناحیته وعدیم النظیر بها از اصحاب ابو العباس
سیاری است وفی تاریخ المشایخ الصوفیة القاسم بن القاسم ابو العباس بن بنت الامام احمد بن سیار
المروزی لسان وقته فی علوم الحقایق واحد من بقی من جلة من صحبه محمد بن محمد بن عمر بن شبویه وفی انساب
السمعانی ابو علی الشبوی یروی عن ابی عبد الله محمد بن یوسف الفربری شیخ ابو سعید ابو الخیر گوید قدس الله
تعالی سره که استاد ابو علی دقاق نزدیک پیر شبوی آمد و ما بمرو بودیم و پیر شبوی آمد صحیح بخاری باو داشت
و ما صحیح بخاری از وی سماع داریم و پیر را ازین معنی آگاهی تمام بوده است و استاد ابو علی دقاق را این سخن
ری آورد و پیر شبوی استاد ابو علی را گفت که ما را ازین معنی نفس زن ای استاد ابو علی گفت این سخن
بر ما بسته است گشاده نیست گفت روا بود ما نیاز خویش حاضر کنیم تا تو از نیاز ما سخن بگشا بدان که
آتش است و نیاز سوخته استاد ابو علی اجابت کرد و مجلس نهاد و وی بر سر منبر سخن می گفت و گرم
اهل آن نبودند پیر شبوی از در مسجد درآمد و استاد را چشم بروی افتاد و سخنش بگشاد چون مجلس
بآخر رسید پیر شبوی گفت تو آنی که بودی این ما بودیم نیاز ما بدیع رای بگشاد و منار نیاز نزدیک تر
ست اگر بر سنگ خاره افتد چشمه آب بگشاید روزی در تابستان در گرمگاه روز که خاک گرد بود
ابو علی شبوی را دیدند که میرفت گفتند ایها الشیخ کجا میروی گفت بطلان خانقاه میروم که آنجا درویشان خفته
و من نخفته ام که در روزی صد و بیست رحمت از آسمان بر درویشان رحمت آید و تخصص
وقت قیلوله اکنون میروم که آنجا قیلوله کنم باشد که از آن رحمت نیز بر من بارد بزرگان گفته اند
که خویشتن را در میان ایشان در خبر آن آنحو خویشتن را از ایشان و دوستی ایشان نفرا نمای گرچه دانی
که چگونه رسوائی ~ عاشق نمای خویشتن از جمله اجنبی * تا فردا که گویند تو کیستی گوئی من از
دوستان ایشانم و چون سخن ایشان شنوی و اگر چه معنی ندانی سر در جنبان تا فردا گویند تو کیستی گوئی
من از سر جنبانان ایشانم گویند بیا که ز احمیت بکر بران بسبب بر ~
با عاشقان نشین و هم عاشقی گزین * با هر که نیست عاشق با او مشو قرین شیخ ابو القاسم
بشر یسین رحمه الله از جمله مشاهیر علما عصر و کبار مشایخ دهر بوده است و نشست وی در مهنه بوده
و انجا از دنیا برفت در سنه ثمان و ثلثمائة شیخ ابو سعید ابو الخیر گفته است که در کودکی در آن وقت که
قرآن می خواندم پدرم ابو الخیر مرا بنماز آدینه میبرد و در راه پیر ابو القاسم بشر یاسین پیش آمد گفت ای ابو الخیر
این کودک از کیست پدرم گفت از ماست نزدیک ما آمد و بر سر پای نشست و روی بر روی ما نهاد
و چشمهای وی پر آب گشت و گفت یا ابا الخیر ما نتوانستیم رفت ازین جهان که جای خالی می دیدیم و درویشان

ضایع می ماند اکنون که فرزند ترا دیدم ایمن گشتم که ولایتها را ازین کودک نصیب خواهد بود پس
پدرم را گفت چون از نماز بیرون آئی او را نزدیک ما بیار چون در صومعه وی شدیم و بنشستیم
طاقی بود نیک بلند در آن صومعه پیر ابو القاسم پدرم را گفت بو سعید را بر دوش بگیر تا قرصی بر آن
طاق است فرو گیرد پدرم مرا برگرفت دست دراز کردم و آن قرص را از آن طاق فرو گرفتم قرصی
بود جوین گرم چنانکه مرا از گرمی آن خبر می بود شیخ ابو القاسم آن قرص را از من بستد و چشم پر آب کرد
و آن قرص دو نیمه کرد و یک نیمه با من داد و گفت بخور و یک نیمه خود بخورد و پدرم را هیچ نداد پدرم گفت
ای شیخ چه سبب بود که ما را ازین تبرک نصیب نکردی شیخ ابو القاسم گفت ای ابو الخیر سی سالست
که این قرص برین طاق نهاده ایم و ما را وعده کرده اند که این قرص در دست آنکس که گرم خواهد شد
گیتی بوی زنده خواهد گشت و ختم این حدیث بر وی خواهد بود و اکنون این بشارت
ترا تمام باشد که آنکس این پسر تو خواهد بود شیخ ابو سعید قدس الله تعالی سره گفته است که روزی
پیش ابو القاسم بشر یاسین بودیم ما را گفت ای پسر خواهی که با خدای تعالی سخن گوئی گفتیم خواهیم
گفت هر وقت که در خلوت باشی این بگوی و بیش ازین مگوی ~
بی تو جانا قرار نتوانم کرد * احسان ترا شمار نتوانم کرد * گر بر تن من زبان شود هر موئی * یک شکر تو
از هزار نتوانم کرد * شیخ لقمان سرخسی قدس الله تعالی سره وی در ابتدا مجاهده بسیار داشته است
و معامله باحتیاط ناگاه کششی افتاد و عقلش برفت لقمان را گفتند آن چه بود و این چیست گفت هر چند
بندگی بیش کردم بیش می بایست درماندم گفتم الهی چون پادشاهان را بنده پیر شود آزادش کنند
تو پادشاه عزیزی در بندگی تو پیر گشتم آزادم کن ندائی شنیدم که ای لقمان آزادت کردم
نشان آزادی وی آن بود که عقل از وی برگرفتند پس وی از عقلای مجانین بوده است شیخ
ابو سعید ابو الخیر بسیار گفته است که لقمان آزاد کرده خدای است سبحانه از امر و نهی و هم شیخ ابو سعید
ابو الخیر گفته است که شبی جماعت خفته بودند و در خانقاه بسته بود و ما با پیر ابو الفضل بر سر حظیره نشسته
بودیم و سخنی میرفت در معارف مسئله مشکل می شد لقمان را دیدیم که از بام خانقاه در پرید و در پیش ما نشست
و آن مسئله را بگفت چنانچه اشکال برخاست باز برپرید و بر بام شد پیر ابو الفضل گفت
ای ابو سعید مرتبه این مرد می بینی گفتم می بینم گفت ایشانرا نشاید گفتن گفتم چرا گفت از آنکه علم ندارند
شیخ ابو سعید پرسید که در سرخس ظریف کیست گفت در شهر ما لقمان گفتند سبحان الله در شهر ما هیچ
کس از وی [illegible] تر و شوخگین تر نیست شیخ گفت شما را غلط افتاده است ظریف پاکیزه بود و پاکیزه

آن بود که با هیچ چیزش نبود و امیرش بنا شد و هیچکس را از وی با وی پیوند تر و بی علاقه تر و پاکیزه تر نمی‌بینم
که در همه عالم هیچ چیز پیوند ندارد نه با دنیا و نه با آخرت و نه با نفس و هم شیخ ابوسعید ابوالخیر گفته است
که ما در سرخس بودیم پیش ابوالفضل حسن یکی درآمد و گفت لقمان را مجنون را بیماری پدید آمده است و
فرومانده و گفته ما را بفلان رباط برید سه روز است تا آنجاست با هیچکس سخن نگفته است امروز
گفته پیر ابوالفضل را بگوئید که لقمان میرود و پیر ابوالفضل چون آن سخن شنید گفت تا رادوم با جماعت
آنجا شدیم چون لقمان را دید تبسم کرد پیر ابوالفضل به بالین وی بنشست وی در پیر می‌نگریست و وقتی
گرم میزد و هیچ لب نمی‌جنبانید یکی از جمع گفت لا اله الا الله لقمان تبسم کرد و گفت ای جوانمرد ما خراج
داده‌ایم و برات بشنه ده و باقی بر توجه داریم آن در وی گفت آخر خویش با وی باید داد لقمان
گفت ما را عبید و میغز ما نمی‌برد کادوق پیر ابوالفضل را خوش نگفت همچنین است ساعتی بود نفس
منقطع شد و همچنان در پیر می‌نگریست و هیچ تغیر در نظرش پدید نیامد بعضی گفته‌اند تمام شد بعضی گفته
نشده هنوز نظرش راست و درست است پیر ابوالفضل گفت تمام شده است ولیکن تمام نشده‌ایم
وی چشم فراز نکند چون پیر ابوالفضل برخاست وی چشم لقمان بر هم نهاد **شیخ محمد قصاب آملی
رحمه الله تعالی** وی بدامغان می‌بوده است شیخ الاسلام گفت که شیخ محمد قصاب شاگرد شیخ ابوالعباس
قصاب بود و سیاه ذکری بیکردی و پیرا از مجلس گفتن معاف داشته بود که عام را سخن مگو که سخن
وی بلند شده بود وی بزرگ بوده همه بدامغان جنبه بوده‌اند وی روح آن دیار شیخ الاسلام گفت
اگر خرقانی و محمد قصاب بجای من بودندی وی روح آن دیارم شیخ الاسلام گفت اگر خرقانی و محمد قصاب
بجای من بودندی من شما را بوی فرستادمی بخرقانی که وی شما را سودمندتر بودی از خرقانی
یعنی خرقانی منتهی بود و مرید از وی بهره کم یافتی شیخ الاسلام گفت که محمد قصاب با من گفت که
مردمان صفاتی باشند یعنی رحمت و کرم و عفو که ایند پیش از صفات نه پسند و معنی علم صوفیان
باز نیست با معطی است نه با عطا و هرچه جز او است حجاب است از وی **شیخ ابوالحسن خرقانی قدس
قدس الله تعالی سره** نام وی علی بن جعفر است یگانه و غوث روزگار خود بوده قبله وقت
که در روزگار وی رحلت بوی بود شیخ ابوالعباس قصاب گفته بود که این بازارگه با خرقانی افتد
یعنی رحلت بوی و زیارت پس از وی و وفات وی بخرقانی گشت چنانکه گفت بود و انتساب شیخ
ابوالحسن در تصوف بسلطان العارفین شیخ ابویزید بسطامی است قدس الله تعالی سره و تربیت از روحانیت
در سلوک از روحانیت شیخ ابویزید است و ولادت شیخ ابوالحسن بعد از وفات شیخ ابویزید بمدتی است

و شیخ ابوالحسن شب سه شنبه عاشورا سنه خمس و عشرین و اربعمائه برفته از دنیا روزی
با اصحاب خود گفت که چه چیز بهتر بود گفتند شیخا هم تو بگوی گفت دلی که در وی همه یاد کرد
او بود از وی پرسیدند که صوفی کیست گفت صوفی به مرقع و سجاده صوفی نبود و صوفی به رسوم
و عادات صوفی نبود صوفی آن بود که نبود و هم وی گفته صوفی روزی بود که با آفتابش حاجت نبود
و شبی بود که باه و ستاره‌اش حاجت نبود و نیستی است که هستیش حاجت نبود از وی پرسیدند
که مرد بچه داند که وی بیدار است گفت بآنکه چون حق را یاد کند از فرق تا قدمش را یاد کرد حق خبر
داشته باشد و از وی پرسیدند که صدق چیست گفت صدق آنست که دل سخن گوید یعنی آنکه بر
که در دلش بود و از وی پرسیدند که اخلاص چیست گفت هرچه برای حق کنی اخلاص است و هرچه
با خلق کنی ریاست و از وی پرسیدند که گرا رسد در بقا و فنا سخن گفتن گفت کسی را که بیکتار
ابریشم از آسمان در آویخته باشند و باد بیاید که درختها و بناها همی کند و همه کوهها
بر کند و همه دریاها انباشته کند وی را از جایگاه نتواند جنبانید و وی گفته است که هرگز با کسی
صحبت نداید که شما گوید خدا او گوید چیزی دیگر و هم وی گفته که اندوه طلب کن تا آب چشمت بیاید
که حق تعالی گریندگان را دوست میدارد و هم وی گفته که اگر کسی سرودی بگوید و بآن حق را خواهد بهتر
از آن که قرآن خواند و بآن حق را نخواهد و هم وی گفته که وارث رسول صلی الله علیه وسلم آن کس
بود که بفعل رسول صلی الله علیه وسلم اقتدا کند نه آن بود که روی کاغذ سیاه کند شبلی گفته است
که آن خواهم که نخواهم و وی گفته که این هم خواستنی است و هم وی گفته امروز چهل سال است که
که تا در یک وقتم و حق بدلم می‌نگرد بجز خود را نمی‌بیند ما بقی فیه لغیر الله شیء ولا فی صدری لغیره قرار
و هم وی گفته چهل سال است تا نفسم یک شربت آب سرد می‌خواهد یا شربت دوغ ترش نخواهم هنوز
بوی نداده‌ام و هم وی گفت علما و عباد در جهان بسیارند ترا از آن باید بودن که در روز و شب
آری چنانکه حق پسندد و شب و روز آری چنانکه حق پسندد و هم وی گفته که روشن ترین دلها
آن بود که در آن یاد خلق نبود و بهترین کارها آن بود که در آن اندیشه مخلوق نبود و حلال
ترین نعمتها آن بود که بجهد تو بود و بهترین رفیقان آن بود که زندگانیش با حق بود
شیخ عبدالله داستانی رحمه الله تعالی نام وی محمد بن علی الداستانی است و لقب وی
شیخ المشایخ عالم بوده با انواع کرامات مختص بوده ان درگاه حق بود و وی را کلام مهذب بوده است
و اشارات ... از اقران شیخ ابوالحسن بوده و نسبت ارادت وی به واسطه شیخ عمر بسطامی

که برادر او بود سلطان العارفین و مرید وی است میرسد در ماه رجب سنه سبع عشر و اربعمایة برفته
از دنیا و عمر وی پنجاه و ... سال بود و صاحب کتاب کشف المحجوب گوید که من از شیخ سهلکی
که از اصحاب وی بود شنیدم که گفت وقتی در بسطام ملخ آمد و همه کشتها و درختها از بسیاری
آن سیاه شده و مردم دست بفریاد برده شیخ مرا گفت این چه مشغله است گفتم ملخ آمده است
و مردمان بآن رنجه دل میباشند شیخ برخاست و بیام برآمد و روی بآسمان کرد فی الحال
همه ملخها برخاستند نماز دیگر را یکی نمانده بود و هیچکس را یک شاخ زیان نشد شیخ ابو سعید ابو
الخیر قدس الله تعالی سره نام وی فضل الله بن ابی الخیر است سلطان وقت بود و جمال اهل طریقت
و مشرف القلوب در وقت وی همه مشایخ وی را مسخر بودند پیر وی در طریقت شیخ پیر ابو الفضل
بن حسن سرخسی است شیخ ابو سعید گفته که یکروز می آمدم بر در شارستان سرخس تلی خاکستر بود
و لقمان مجنون بر آن نشسته قصد وی کردم و بر آن بالا شدم وی پاره بر پوستین می دوخت
و ما بوی می نگریستیم و حضرت شیخ چنان ایستاده بود که سایه وی بر پوستین لقمان افتاده بود
چون آن پاره بر پوستین دوخت گفت یا با سعید ما ترا با این پاره بر پوستین دوختیم پس برخاست
و دست ما بگرفت و می برد تا بخانقاه پیر ابو الفضل و پیر را آواز داد و وی بیرون آمد گفت
یا ابا الفضل این را نگاه دار که از شماست پیر ما را دست بگرفت و در خانقاه برد و در صومعه
بنشست و جزوی بگرفت و در آن نظر میکرد ما را چنانچه عادت دانشمندان بود طلبی در سینه پدید
آمد که در آن جزو چیست پیر بدانست گفت یا با سعید صد و بیست و چهار هزار پیغمبر را که بخلق فرستاد
گفته با خلق بگوئید که الله این آمدند تا یکی این کلمه گفتند در این کلمه مستغرق شدند شیخ گفت
این سخن آن شب ما را در خواب نگذاشت بامداد پیش از آفتاب برآمدن از پیر دستوری خواستم و باز
تفسیر پیش بو علی فقیه آمدم چون بنشستم درس اول خواجه ابو علی فقیه این آیه بود قل الله ثم ذرهم
فی خوضهم یلعبون در آن ساعت دری در سینه ما گشادند بسماع این کلمه ما را از ما فرا ستد
خواجه علی آن تغیر در ما بدید گفت دوش کجا بودی گفتم نزدیک پیر ابو الفضل گفت برخیز و باز آنجا
شو که حرام بود ترا ازان معنی با این آمدن ما نزدیک پیر ابو الفضل شدیم واله و متحیر همه این
کلمه گشته چون پیر ابو الفضل ما را بدید گفت یا با سعید مست شده همی ندانی پس و پیش
همان ما گم نکنی تو این سر رشته خویش . گفتم ای شیخ چه میفرمائی گفت درای و بنشین و این سخن
را باش که این کلمه با تو کارها دارد و چون پیر ابو الفضل برحمت حق تعالی پیوست ما را در مدت

حیات پیر هر اشکالی که بودی بوی رجوع افتادی حل اشکال ما را هیچکس متعین نبود الا شیخ ابو
العباس تا پیر برفتم نزدیک شیخ ابو العباس یکسال در آنجا نشسته بود و در میان جمع اگر شب در وقتی
نماز افزونی کردی گفتی ای پسر تو عجب که مرد این پسر یکجند برای شما می کنند که و برای این شیخ
کار نیست و بدین حاجتی ندارد هرگز در آن یکسال شیخ ابو سعید را نگفت که تو عجب نماز مکن
جایگه دیگر از او دیبا در برابر خود جایگاهی داده بود و یکشب شیخ ابو العباس از صومعه بیرون آمد مگر
فصد کرده بود و رگش گشاده شده بود و شیخ ابو سعید از آن حال خبر داشت برخاست و خود
را از او به خود بیرون آمد و پیش شیخ آمد و دست وی ببست و بست و جامه از وی باز کرد و جامه
خویش پیش وی داشت شیخ بستد و در پوشید پس جامه شیخ را بشست و نمازی کرد و بر رسن نهاد
تا خشک شد بمالید و در نوردید و پیش شیخ آورد شیخ اشارت کرد که ترا باید پوشید
شیخ ابو سعید در پوشید بر او بخود رفت چون بامداد شد جماعت برخاستند و حاضر آمدند در شیخ ابو
العباس نگریستند جامه شیخ ابو سعید دیدند و در شیخ ابو سعید جامه شیخ ابو العباس در تعجب ماندند
شیخ ابو العباس گفت آری دوش نثارها رفت همه نصیب این جوان مهنگی آمد مبارکش باد شیخ
ابو سعید گفته است روزی دو کس پیش شیخ ابو العباس آمدند و بنشستند و گفتند ما را با یکدیگر سخنی
رفته است یکی میگوید اندوه ازل و ابد تمامتر و یکی میگوید شادی ازل و ابد تمامتر شیخ چه میگوید
شیخ دست بر روی فرو آورد و گفت الحمد لله که منزلگاه پسر قصاب نه اندوه است و نه شادی لیس عند
ربکم صباح و لا مساء اندوه و شادی صفت تست و هر چه صفت تست محدث است و محدث را
بقدیم راه نیست پس گفت پسر قصاب بنده خدا است در امر و نهی در پی مصطفی صلی الله علیه وسلم
در متابعت سنت اگر دعوی راه جوانمردی کنند کو پیش آئید چون آن دو کس بیرون شدند پرسیدم که آن
دو کس که بودند گفتند یکی ابو الحسن خرقانی است و دیگری ابو عبد الله داستانی و هم شیخ ابو سعید گفته است
که چون یکسال نزدیک شیخ ابو العباس مقام کردم گفت باز گرد و با میهنه شو تا روزی چند این علم بر در سرای
تو زنند ما بحکم اشارت وی باز آمدیم با انوار خلعت و فتوح بسیاری بوده است مر او را از مشایخ ماوراء النهر نام
وی محمد بن ابو نصر حبیبی هرگز شیخ را ندیده بود و وقتی خواجه ابو بکر خطیب که از ائمه مرو بوده و در درس
قفال شیخ را ندیده بود و جهت شغلی قصد بخارا کرد محمد حبیبی نزدیک وی آمد که شیخ شنیده‌ام عزم میهنه داری
و مرا سوالی است میخواهم که از شیخ ابو سعید بپرسی و جواب باز آری و لیکن باید که او نداند
که من این ... ده ام گفت آن سوال چیست گفت از وی بپرس که آثار را محو بود و گفت من این

یاد نتوانم داشت بر کاغذ بنویس بنوشت و بوی داد خواجه ابوبکر خطیب گفت چون بنشابور آمدم
و در کاروانسرا فرود آمدم مردی صوفی در آمد و آواز داد که خواجه امام ابوبکر خطیب در کاروانسرا
در کدام است آواز دادم که منم گفت شیخ ابوسعید سلام میرساند و میگوید که ما آگاه بودیم
که تو در کاروانسرا فرود آمدی باید که بنزد ما آیی گفتم که بگرمابه شوم و غسل کنم و بیایم و از آن
سلام و پیام حالی عظیم بر من آمد و آن درویش را دیدم ایستاده با عود و گلاب گفتند ما را
بخدمت تو فرستاده است چون بپیش شیخ آمدم و شیخ مرا دید گفت

اهلا لسعدی الرسول وحبذا • وجاء الرسول بحب جاء المرسل • سلام کردم جواب داد
و گفت اگر تو رسالت آن پیر را خوار میداری سخن او بنزدیک ما عزیز است تا تو از مرو
بیرون آمده منزل منزل می‌شماریم یا تا چه داری و آن پیر چه گفته است از هیبت شیخ
سوال از خاطرم رفته بود کاغذ را بیرون آوردم و بشیخ دادم شیخ گفت اگر جواب اکنون گوییم
بر تو لازم شود که باز گردی شغلی که داری بگزار و چون بروی جواب گوییم تا در نشابور بودم
هر شب بر شیخ بودمی وقت برگشتن جواب بر طلبیدم گفت آن پیر را بگوی لا تبقی ولا تذر
عین نمی‌ماند اثر کجا ماند سر در پیش افکندم و گفتم مفهوم نشد گفت این در بیان دانشمندی نیاید
این بیتها یاد گیر و با وی بگوی — جسم همه اشک گشت و چشم بگریست • در عشق تو
بی جسم همی باید زیست • از من اثری نماند این عشق ز چیست • چون من همه معشوق شدم عاشق کیست
گفتم شیخ بفرماید تا در جایی ثبت کنند حسن مودب را فرمود تا بنوشت چون بمرو آمدم در وقت
بر محمد حیشی بیامد و قصه را جمله با وی بگفتم و این بیتها بر خواندم چون بشنید نعره بزد و بیفتاد و
و از آنجا دو کس او را بیرون بردند و بخفت و در خاک بود شیخ قدس سره گفته است
بر رسته دگر باشد و بربسته دگر • آنچه تعلم و تعلق شغفر بر زبان دارد و متمسک آن طایفه
انا وجدنا آباءنا علی امة بربسته است تا حیات عاریتی زبان را حرکت مددی کند در بیان غرور و
مرایی می‌نماید چون نامه ملک الموت پدید آید بر آیه عاریه از سر زبان بردارند و رسوایی مرد
ظاهر شود و آنچه تعلق بدل دارد بر رسته است و از وی توقع ثمرات بیابد در دنیا و دین •
روزی قوالی در پیش شیخ این بیت خواند — اندر غزل خویش نهان خواهم گشتن
تا بر لب تو بوسه زنم چونش بخوانی • شیخ گفت این بیت که گفته است گفتند عماره گفت خیزید
تا بزیارت او شویم شیخ با جمعی بزیارت وی شد و این رباعی را آن حضرت شیخ کرده است

در راه یگانگی نه کفرست و نه دین • یک گام ز خود برون نه و راه ببین • ای جان و جهان
تو راه اسلام گزین • با مار سیه نشین و با خود منشین • و هم حضرت شیخ فرموده‌اند که این
ابیات بر پیش جنازه ما بر خوانند — خوبتر از این بیت در همه آفاق کار • دوست
بر دوست رفت و یار بنزدیک یار • آن همه اندوه بود وین همه شادی • وان همه گفتار بود
وین همه کردار • شیخ را پرسیدند از معنی این خبر که تفکر ساعة خیر من عبادة سنة شیخ گفت
اندیشه یک ساعته اندر نیستی خود بهتر از عبادت یکساله در اندیشه هستی خود و بعد از آن گفت
— تا روی ترا بدیدم ای شمع طراز • نه کار کنم نه روزه دارم نه نماز • چون با تو بودم
مجاز من همه نماز • چون بی تو بودم نماز من همه مجاز • استاد ابوصالح که مقری شیخ بود بیمار شد
حضرت شیخ مر ابوبکر مودب را که ادیب فرزندان شیخ بود بخواند و فرمود دوات و قلم و پاره
کاغذ بیار تا برای ابوصالح چیزی بنویسم دوات و قلم و کاغذ آورد و فرمود بنویس —
حوران بنظاره نگارم صف زد • رضوان ز تعجب کف خود بر کف زد • یک خال سیه بران رخان
مطرف زد • ابدال ز بیم چنگ در مصحف زد • خواجه ابوبکر مودب این را بنوشت و بنزدیک
ابوصالح بردند و بر وی بستند در حال صحت یافت و در همان روز بیرون آمد و در زیر درختی
که برگ آن زرد شده بود و این بیت بخواند — تو از مهر زرد و من از مهر زرد
تو از مهر ماه و من از مهر ماه • شیخ را گفتند فلان کس بر روی آب میرود گفت سهل است بزغی
و صعوی بر روی آب میرود و گفتند فلان کس بر روی آب میرود و گفت سهل است در هوا می‌پرد گفت
زغنی و مگسی در هوا میپرد گفتند فلان کس در یک لحظه از شهری بشهری میرود گفت شیطان نیز در یک نفس
از مشرق بمغرب میرود و اینچنین چیزها را بس قیمتی نیست مرد آن بود که در میان خلق نشیند و داد
و ستد کند و زن خواهد و با خلق آمیزد و یک لحظه از یاد خدای غافل نباشد شیخ را پرسیدند که نعوت
چیست گفت آنچه در سر داری بنهی و آنچه در کف داری بدهی و از آنچه بر تو آید نجهی و هم شیخ گفت
العبد لیس ما سواه هوس و انقطع النفس و هم شیخ گفته حجاب میان بنده و خدای زمین و آسمان نیست
عرش و کرسی نیست پندار و منی تو حجاب است از میان برگیر و بخدا رسیدی شیخ فرموده‌اند که در سفر بودیم
بدهی رسیدیم گفتم اینجا از پیران هیچکس بوده است گفتند پیری بوده است که وی را دیده گفتم
هیچکس هست که وی را دیده باشد گفتند اینجا پیری هست در بیشه که وی را دیده است فرستادیم تا آن
پیر بیامد ... وده بود پرسیدیم که تو او را دیده گفت کودک بودم که وی را دیدم گفتیم که از وی چه شنیدی

گفت مرا قوت آن نبود که از سخن وی دانستمی لیکن یک سخن یاد دارم از وی روزی مرقع داری از را
برسید و پیش وی درآمد سلام کرد و گفت پای افزار بیرون کنم ایها الشیخ که بتو بیا حاکم
که گرد همه عالم بگشتم خود نه با سودم و نه سوده نیز ندیدم پیر گفت جز از خویش دست بداشتی
تا تو خود با سودی و خلق نیز از تو با سودندی ماکفتیم این سخن تمام است که آن پیر گفته و برتر
ازین سخن نباشد هم شیخ فرموده اند که این حدیث آن باشد که مرد را با وی بازنگذارند رسول صلی
الله علیه و سلم می گفتی اللهم لا تکلنی الی نفسی طرفة عین و لا اقل من ذلک و الیک چشم زدن
بخود وا بازمگذار و کم از آن ما بمرو بودیم بمسجد و پیری صراف دادیم گفت ای شیخ در همه عالم هیچکس را
نگذارد که تا شربتی آب بمن دهد یا برمن سلام کند و همه خلق میخواهند تا ساعتی از خود برهند و من
میخواهم بدانم که یکساعت که کجا ایستاده ام تا آخر عمر آتشی در وی افتاد و بسوخت هم شیخ فرموده اند که ذکر
اکبر ذکر خداوند بزرگ است نه چنانکه تو او را یاد کنی بل چنانکه او ترا یاد کند ذکر خداوند بزرگتر
بود ذکر تو پیدا بود که تا کجا بود ترا بجست این حدیث مرا و بجد فرا پیش باید گرفت آنروز که گفت
بان پیرزن که خدا را کجا جویم گفت دوست درنا کجاش جستی که یافتی هرکجاش جویی یابی من طلب
شیئا وجد وجد که جست یافت و هر که جوید یابد هم شیخ فرموده اند که جوانی نزدیک پیری
در شد و گفت ای پیر مرا سخنی بگوی پیر ساعتی سر فرو برد و تفکر کرد پس سر برآورد و گفت ای
جوان انتظار جواب می بری گفت آری پیر گفت هرچه دون حق است جل جلاله گرای سخن کنند
و هرچه سخن حق است عز و علا عبارت در نیابد ان الله تعالی اجل من ان یوصف بوصف الله
او بذکر یکی ازین طایفه گفته است که من پیش شیخ ابوسعید بودم خواستم که ببغداد
روم مرا گفت چون ببغداد روی دار تو پرسند که چه دیدی و چه دیدی و چه فایده گرفتی چه خواهی
گفت گوی روی ریشی دیدم گفت تا شیخ چه فرماید شیخ گفته که تا همی دانند این بیتها بروی
خوانی **شعر** قالوا خراسان اخرجت شیا . لیس له فی جماله ثانی . فقلت لا تنکروا محاسنه
فمطلع من الشمس خراسانی . و هر که تازی نداند این رباعی بروخواند **رباعی**
سبزی و بهشت و نوبهار از تو برند . آنی که بخلد یادگار از تو برند . در حیسان نقش و نگار از
تو برند . ایران همه فال و روزگار از تو برند . خدمت شیخ از استاد ابو علی دقاق پرسید
که این حدیث بر دوام بود استاد گفت نه شیخ سر در پیش انداخت ساعتی دیگر سر برآورد و گفت
ای استاد این حدیث بردوام بود گفت اگر بود نادر بود شیخ دیگر بار سر در پیش افکند ساعتی دیگر

سر برآورد و گفت ای استاد این حدیث بر دوام بود گفت اگر بود نادر بود شیخ دست برهم زد و
و گفت این از آن نادرهاست خدمت شیخ شب جمعه وقت نماز خفتن چهارم شعبان سنه
اربعین و اربعمایة از دنیا برفته و عمر ایشان هزار ماه بوده است **شیخ ابوالقاسم گرگانی قدس
الله تعالی سره الکریم** نام وی علی است در وقت خود بی نظیر بود و در زمان خود بی بدل نسبت وی
به دو واسطه بشیخ ابو عثمان مغربی میرسد شیخ ابو علی کاتب و شیخ ابو علی رودباری اند سید الطایفه جنید
قدس سره وی را حالتی قوی بوده است [illegible] صاحب کشف المحجوب گوید وقتی مرا واقعه افتاد و طریق
حل آن بر من دشوار شد قصد شیخ ابوالقاسم گرگانی کردم وی را در مسجدی یافتم که در در سرای وی بود
تنها بود و آن واقعه مرا بعینها با ستونی میگفت من ناپرسیده جواب خود یافتم گفتم ایها الشیخ
این واقعه منست گفت ای پسر این ستون را خدای تعالی درین ساعت ناطق کرد اینها از من بپ
سوال کرد روزی شیخ ابوسعید و شیخ ابوالقاسم گرگانی قدس الله تعالی روحهما با هم نشسته
بودند در طوس بر یک تخت و جمعی درویشان در پیش ایشان ایستاده بر دل درویشی گذشت
که آیا منزلت این دو بزرگ چیست شیخ ابوسعید روی بآن درویش کرد و گفت هر که خواهد که دو پادشاه
بیند بهم در یک وقت در یک جای بر یک تخت گو در نگر آن درویش چون این بشنید در آن دو بزرگ
نگریست حق سبحانه و تعالی حجاب از پیش چشم وی برداشت تا صدق سخن شیخ بر دل وی کشف
گشت و بزرگواری ایشان بدید پس بدلش رسید که آیا حق را تبارک و تعالی در زمین هیچ بنده هست
بزرگوارتر ازین دو مرد شخص شیخ ابوسعید روی بآن درویش کرد و گفت مختصری ملکی بود که هر روز در آن
ملک چون ابوسعید و ابوالقاسم هفتاد هزار فرا رسند هفتاد هزار برسد **خواجه مظفر احمد بن حمدان
قدس الله تعالی سره** کنیت وی ابو احمد است خدای تعالی در باطن وی ریاست در این قصه بدی گشاده
و تاج کرامت بر سر وی نهاده و وی را بیان نیکو بود و عبارت عالی در فنا و بقا شیخ ابوسعید ابوالخیر
قدس الله تعالی سره فرموده اند که ما را بدین درگاه از راه بندگی آوردند و خواجه مظفر را از راه خداوندی
یعنی ما از مجاهدت بمشاهدت یافتیم و وی از مشاهدت بمجاهدت آمد صاحب کشف المحجوب گوید
که من از وی شنیدم که گفت آنچه بزرگان بقطع بوادی و مفاوز یافتند من بر روی مسند و در بالش صدر
یافتم و اصحاب رعونت این قول را ازان بر دعوی برد ارند و آن از نقص ایشان بود و هیچ حال اصحاب
از صدق حال دعوی نباشد خاصه که از اهل آن بود روزی خواجه مظفر در نوقان میگفت که کار ما با شیخ
ابوسعید همه رفت که پیمانه ارزن بکه دانه شیخ ابوسعید است و باقی خرمن یکی از مریدان شیخ ابوسعید

آنجا حاضر بود و از سر گرمی برخاست و پای افزار کرد و پیش شیخ آمد و آنچه از خواجه مظفر شنیده بود
بگفت شیخ گفت برو و خواجه مظفر را بگوی که آن یکی هم تو نیی با هیچ چیز نخسبم **خواجه محمد معشوق طوسی**
قدس الله تعالی سره نام وی محمد است از عقلای مجانین بوده است سخت بزرگوار و صاحب حالتی
کمال در شهر طوس می بوده است قبر وی آنجاست در آن وقت که شیخ ابوسعید ابوالخیر از مهنه
عزیمت نشابور کرده بود یکی از دیهها که در نواحی طوس بود برسید درویشی را گفت بشهر طوس
باید رفت نزدیک خواجه محمد معشوق و با وی گفت که دستوری است که بشهر ولایت تو در آییم چون
آن درویش برفت شیخ بفرمود تا اسب زین کردند و برنشست و سوار شدند و همه صوفیان در خدمت
شیخ چون یک فرسنگی شهر رسیدند موضعی که از آنجا شهر را بتوان دید اسب شیخ بایستاد و همه جمع
بایستادند چون آن درویش پیش معشوق رسید و پیغام شیخ بگزارد معشوق تبسم کرد و گفت بگوی
تا در آید چون معشوق این سخن بگفت شیخ از آنجا اسب براند و جمع روان شدند و در راه آن درویش
بشیخ رسید و سخن معشوق باز گفت شیخ هم از راه پیش معشوق آمد و وی شیخ را استقبال کرد
و در بر گرفت و گفت فارغ باش که این نوبت که اینجا میزنند روزی چند را بدرگاه تو خواهند آورد و عین
القضاة همدانی در بعضی از رسایل خود نوشته است که محمد معشوق را نگردی از خواجه محمد حمویه و از خواجه
محمد امام احمد غزالی رضی الله تعالی عنهما شنودم که روز قیامت صدیقان را همه این تمنا بود که کاشکی خاک
بودندی که روزی محمد معشوق قدم بر آن خاک نهاده بودی و این محمد ترک قبا بسته بودی که روزی بجامع طوس
آمد شیخ ابوسعید ابوالخیر قدس الله سره مجلس میداشت این محمد ترک قبا زد و شیخ ابوسعید را رحمة الله
علیه خاموش کرد و زبانش ببست چون ساعتی بر آمد سلطان ابوسعید گفت ای سلطان ای سر وجود
بند قبا بگشای که بند بر هفت آسمان و زمین نهاد **امیر علی عبور رحمة الله تعالی** عین القضاة
در بعضی از مکتوبات خود در بیان آنکه هیچ گونه حضور و غیبت یکسان نبود بلکه دل را وجود قرب القلوب تقاضای
قرب الابدان هم بکند میگوید که امیر علی عبور پیر بزرگ بود و مریدی داشت او را محمد شهرابادی نام یکروز
این مرید را بفرستاد تا از بازار چیزی آرد این مرید برفت هم آن چیزی حاضر نبود و در وقت خود را انتظار کرد
و آن چیز که پیر خواسته بود بخرید و بعد از بیست روز چون چند روز برین واقعه بر آمد کس بیامد و احوال پیر بود
نکرد اتفاق شد حقیقت کار را او را کس نکرد تا پیش پیر آمد چون در آمد امیر علی وی را گفت ای جوانمرد چندین
هزار سال جان را در غیبت عشق آفرینش نومی سوخت تا بس نبود که این فراق ظاهر در وی بایست که تعبیه
ز بی نظام حرم بیاید هم وی گوید در بیان این حال جماعتی که براه بی کار را و تا مسلوک کرده‌اند بعضی از ایشان را

مغلوبی در باز خود نگاه داشت مستی سایبان بر ایشان شد و هر که با شیر بود در پیش برو افتادند و از جمله
مغلوبان آن دو ترک بود تا که حسین قصاب از ایشان حکایت کرد که یکبار وقتی عظیم در راه می رفتم
ناگاه دو ترکان از میان آن کاروان بیرون شدند و با سلوک راه در پیش گرفتند و با خود گفتم که این دو ترک
گمراهی میباشند تا دیگر از این راه معهود پی بر پای ایشان نهادم و می رفتم و کاروان را همچنان میگذاشتم
شب در آمد چون پاره راه برفتم ناگاه روی ماه پوشیده شد تا بر سیاه من راه گم کردم و لیکن چاره
نمیدانستم طریق رفتن چون نیم شبی شد دیگر باره ماه از ابر بیرون آمد و اثر قدم آن دو جوانمرد باز یافتم و میرفتم
چون صبح برسید کوهی پدید آمد آن دو ترکان مردوار پای بر بالای کوه نهادند و بیک ساعت بالای آن
بالا شدند من نیز جانی می کندم ساعتی میافتادم و ساعتی بر میرفتم آخر بسر آن کوه شدم آفتاب طلوع میکرد
لشکرگاهی عظیم دیدم خیمه‌های بی نهایت زده و در آن میان خیمه دیدم عظیم رسیدم که آن خیمه
از آن کیست گفتند از آن سلطان است پای راست از رکاب بیرون آورده‌ام آوازی بگوشم رسید
که سلطان در خیمه بیت بر نشسته است و شکار رفته و مراقعش زایل شده پای چپ در رکاب مانده
و پای راست باز آورده هنوز در انتظار آنم که سلطان باز گردد و عین القضاة گوید که آن دو ترکان
یکی محمد معشوق بوده است و یکی امیر علی عبور قدس الله تعالی اسرارهم **ابو عبد الرحمن السلمی النیشابوری**
قدس الله تعالی سره نام وی محمد بن حسین بن محمد بن موسی السلمی است صاحب تفسیر حقایق و طبقات مشایخ
و غیر آن مصنفات بسیار دارد مرید شیخ ابوالقاسم نصرابادی است و خرقه از دست وی دارد
و نصرابادی مرید شبلی است شیخ ابوسعید ابوالخیر بعد از وفات پیر ابوالفضل صحبت وی رسیده و خرقه
از دست وی پوشیده شیخ ابوسعید گفته نزدیک شیخ ابوعبدالرحمن سلمی در شدم اول کرت که او را
مرا گفت تا ذکر کرد نویسم بخط خویش گفتم بنویس بنوشت بخط خویش سمعت جدی اسماعیل بن نجید السلمی یقول
سمعت ابا القاسم الجنید بن محمد البغدادی یقول التصوف هو الخلق من زاد علیک الخلق زاد علیک
بالتصوف و احسن قبول تقیة الخلق قال الامام ابوسهل الصعلوکی الخلق هو الاعراض عن الاعتراض صاحب
کتاب فتوحات الملکیه قدس الله سره فی الباب الحادی و الستین و مائة فی المقام الذی بین الصدیقیة
والنبوة میگوید که در محرم سنه سبع و تسعین و خمسمائة باین مقام در آمدم و من در سفر بودم در بلاد مغرب حیرت بر من
غالب شد و بحیثیت تنها بی انفراد وحشت عظیم روی نمود و ندانستم که نام این مقام چیست با وجود
آنکه مرا حاصل بود و بدین نصرت و وحشت از آن منزلی که بودم که رحلت کردم و بعد از نماز دیگر
بجانه شخصی که میان من و وی بود انس تمام بود در وی آمدم و از آن حیرت و وحشت با وی سخن میگفتم

ناگاه دیدم که سایه شخصی ظاهر شد از جای خود بر جستم گفتم شاید که کسی باشد که نزدیک وی مرا فرج حاصل
آید مرا مبالغه کرد چون تامل کردم دیدم که شیخ ابو عبد الرحمن سلمی است که روح وی در صورت
جسمانی متمثل شده است و حق سبحانه بجهت رحمت بر من ویرا بمن فرستاد ویرا گفتم که ترا درین
مقام می بینم گفت که درین مقام قبض روح مرا کرده اند و درین مقام از دنیا بعقبی رفته ام و صحبت
درین مقام با شیخ کردم و دفنت و عدم مرا انست جو درین مقام کردم گفت الغریب مستوحش پس
گفت بعد آن سبقت لک العنایة الالهیة بالحصول فی هذا المقام فالحمد لله یا اخی و راضی باش
بالکه با خضر علیه السلام درین مقام شارک باشی ویرا گفتم یا ابا عبد الرحمن این مقام را هیچ
نامی شنیده ام که آن نامش خوانم گفت هذا یسمی مقام القربة فتحقق پیش شیخ ابو عبد الرحمن گفته است
الذی لا یبقی للصوفی من شیان الصدف فی الاحوال والادب فی المعاملات وفی تاریخ الیافعی
انه توفی السلمی سنة اثنتی عشرة واربعمایة **حسین بن محمد بن موسی سلمی رحمه الله تعالی** وی پدر شیخ
ابو عبد الرحمن السلمی است از کبار مشایخ است ابا عبد الله منازل و ابو علی ثقفی صحبت داشته
است و شبلی را دیده بود مجاهده دایم داشت و در علوم معاملت کامل بود و چون شیخ ابو عبد الرحمن
متولد شد هر ملکی که داشت بفروخت و بصدقه داد و او را گفتند بسری آمد برای وی هیچ باز
نگرفتی گفت اگر صالح بود هو یتولی الصالحین و اگر مفسد بود من آلت فساد نداده باشم
توفی رحمه الله سنة نیف واربعین وثلثمایة **ابو سهل الصعلوکی رحمه الله تعالی** وی محمد بن سلیمان
الصعلوکی الفقیه کان امام وقته فی علوم الشریعة و واحد زمانه والمتفق علی تقدمه علی
لسان الولی والعدو وصحب الشبلی والمرتعش و ابو علی الثقفی ورافق ابو الحسن القوشنجی و ابا نظر الصعا
النیشابوری وکان حسن السماع وطیب الوقت شیخ ابو عبد الرحمن سلمی گوید که ابو سهل صعلوکی
را از سماع پرسیدند گفت یستحب لاهل الحقایق ومباح لاهل العلم ویکره لاهل الفسق والفجور وی
گفته که هرگز دست در جیب نکرده ام و گره در جیب نزده ام و مرا قفل و کلیدی نبوده است
و هم وی گفته قد تعدی من تمنی ان یکون لکن یعنی ابو عبد الله خفیف گفته که خواجه مشغوفست بسخن
شیخ حراجین گفت که این بد است قد تعدی من تمنی ان یکون ولکن تمنی شیخ الاسلام گفت که این
بد است و سهل چنین گفته که من که او را الطلب نیابد المطالب باید توفی ابو سهل الصعلوکی الامام
فی النیشابوری فی ذی القعده سنة تسع وستین وثلثمایة وتوفی ابنه ابو الطیب سهل بن محمد بن سلیمان
الصعلوکی الامام فی رجب سنة اربع واربعمایة شیخ الاسلام گفت که سهل صعلوکی گفته من تصدر

قبل اوانه فقد تعدی لهوانه روزی سهل صعلوکی در درس گفت که عجب بعضی اهل وی گفت که در
قرآن مرا این شگفت تر می آید که الله تعالی با موسی می گوید و اصطنعتک لنفسی شیخ الاسلام
گفت که مرا حسد است برین سخن که وی گفته **شیخ ابو القاسم القشیری رحمه الله تعالی** نام وی عبد
الکریم بن هوازن القشیری است صاحب رساله و تفسیر لطایف الاشارات است و غیر آن وی را در
هر فنی لطایف بسیار است و تصانیف لطیف مرید ابو علی دقاق است و استاد ابو علی
فارمدی توفی فی ربیع الآخر سنة خمس وستین واربعمایة صاحب کشف المحجوب گوید که امام قشیری
را از ابتدا حالش پرسیدم گفت مرا وقتی سنگی می بایست از بهر روزنی خانه هر سنگ که می
گرفتم گوهری میشد می انداختم و این از آن می بود که هر دو نزدیک وی یکسان بود لابلکه هنوز
گوهر خوارتر بود که ویرا ارادت آن نبود و ارادت سنگی داشت وهم صاحب کشف المحجوب گوید که از
وی شنیدم که گفت مثل الصوفی کعلة البرسام اوله هذیان وآخره سکون فاذا تمکنت خرست وهم
قشیری گفته است التوحید سقوط الرسوم لظهور الاسم وفناء الاغیار عند طلوع الانوار تلاشی
الخلایق عند ظهور الحقایق بفقد رؤیة الاغیار وحد قربة لجناب جل ذکره ومما انشد لنفسه
سقا الله وقتا کنت اخلو بوجهکم • وثغر الهوی فی روضة الانس ضاحک • اقمنا زمانا والعیون
قریرة • واصبحت یوما والجفون سوافک **شیخ ابو العباس شقانی رحمه الله تعالی** نام وی احمد
بن محمد است در فنون علوم چه اصول و چه فروع امام بود و مشایخ بسیار دریافته بود و از کبرای اهل
تصوف بود صاحب کشف المحجوب گوید مرا بوی انسی عظیم بود و وی را بر من شفقتی صادق و در بعضی
علوم استاد من بود و هرگز از ابن صنف کسی را ندیدم که شرع را نزدیک وی تعظیم بیشتر بود از آنکه
نزدیک وی پیوسته از دنیا و عقبی نفور بودی و پیوسته گفتی اشتهی عدما لا وجود له و بپارسی گفتی که
هر آدمی را بایست محال باشد و مرا نیز بایست محال است که یقین نخواهد بود و آن آنست که
می باید که خداوند تعالی مرا بعدمی برد که هرگز آن عدم را وجود نباشد زیرا که هر چه هست از کرامات
و مقامات جمله حجاب و بلا اند و آدمی عاشق حجاب خود شده و نیستی در دیدار بهتر از آرام با حجاب
و چون حق تعالی هستی است که عدم بر وی روا نباشد چه زیان دارد در ملک وی که من نیستی گردم
که هرگز آن نیستی را هستی نباشد وهم صاحب کشف المحجوب گوید که روزی پیش ابو العباس در آمدم
ویرا دیدم که میخواند ضرب الله مثلا عبدا مملوکا لا یقدر علی شیء و می گریست و نعره میزد پنداشتم که از
دنیا خواهد رفت گفتم ایها الشیخ این چه حالست گفت یازده سال است تا ورد من اینجا رسیده است

وازینجا در نمی توانم گذشت روزی شیخ ابوسعید ابوالخیر در نیشابور در خانقاه خود نشسته بود
و سید اجل که از اکابر سادات نیشابور بود بسلام شیخ آمده بود و در پهلوی شیخ نشسته شیخ ابو
العباس شقانی در آمد شیخ ورا بالای سید اجل بنشاند سید اجل از آنجا رنجه شد و داوری در اندرون
وی بدید آمد شیخ بسید اجل نگرید و گفت شما را که دوست دارند برای مصطفی صلی الله علیه و سلم
دوست دارند و اینها را که دوست دارند برای خدای تعالی دوست دارند شیخ ابوالعباس شقانی
گوید که روزی بخانه آمدم سگی زرد دیدم بجای من خفته پنداشتم که از محله در آمده است قصد راندن
وی کردم بزیر دامن من در آمد و ناپیدا شد **ابوالفضل محمد بن الحسن الختلی رحمه الله تعالی** وی پیر شیخ
ابوالفضل بن حسن سرخسی است وی در بیت الجن وفات کرده است که دهی است بر سر عقبه
نزدیک بدمشق صاحب کشف المحجوب گوید که اقتدای من در طریقت با وست عالم بود بعلم تفسیر
و روایات مردی صوفی بود و صاحب سیرت و از اقران ابوعمرو قزوینی و ابوالحسن سالبه شصت سال
بحکم عزلت بگوشها ای گریخت و نام خود از میان خلق گم کرده بود و بیشتر بجبل لکام بودی و عمر نیکو یافت
و آیات و کرامات وی بسیار است لباس و رسوم متصوفه نداشتی و با اهل رسم شدید بود و
من هرگز از وی مهیب تر مردی ندیدم و از وی شنیدم که گفت الدنیا یوم و لنا فیها صوم دنیا یکروز
است و ما را در این وظیفه روزه است وقتی من بر دست وی آب می ریختم بر خاطر من گذشت
که چون کارها بتقدیر رفته است چرا آزادان بندگی پیران کنند امید کرامتی را گفت ای پسر دانستم
آنچه اندیشیدی هر حکمی را سببی است چون حق تعالی خواهد که عوان بچه را تاج مملکت دهد توفیق
وی را توبه دهد و بخدمت دوستی مشغول کند تا این خدمت و کرامت وی را سبب گردد وقتی دیگر از بیت
الجن قصد شهر دمشق داشت باران آمده بود و ما در گل بدشواری می رفتیم نگاه کردم نعلین شیخ
خشک بود با وی گفتم گفت آری تا من همت از راه وی کل برداشته ام و باطن خود را از راه وحشت
نگاه داشته خداوند تعالی قدم مرا از وحل نگاه داشته است و هم وی گفته که شیخ من ابوالفضل
بن حسن قدس سره اسرار هم پنجاه و شش سال یک جامه داشته که بارها بی تکلف بر آن میکشته و هم صاحب
کشف المحجوب گوید که وی گفت که وقتی اولیای خدای تعالی را اجتماعی بود در بادیه پیر من حصری را
با خود ببرد گروهی را دیدم که هر یک بر تختی می آمدند حصری بایشان التفات نکرد تا جوانی دیدم
می آمد با نعلین شکسته و عصا شکسته و پای از کار رفته و سر برهنه و اندام سوخته ضعیف و زار گشته
حصری برجست و پیش وی باز رفته و ویرا بدرجه بلند بنشاند من متعجب شدم بعد از آن از شیخ پرسیدم

وقسمت

گر آن که بود گفت ولی است از اولیای خدای تعالی که شایع ولایت نیست بلکه ولایت تبع
وی است و بکرامات التفات ننماید **علی بن عثمان بن علی الجلابی الغزنوی رحمه الله تعالی** کنیت وی
ابوالحسن است عالم و عارف بوده مرید شیخ ابوالفضل بن حسن الختلی است و صحبت بسیار از مشایخ
دیگر رسیده صاحب کتاب کشف المحجوب است که از کتب معتبره مشهوره در این فن است و لطایف
و حقایق بسیار در آن کتاب جمع کرده است وی گفته که از شیخ المشایخ ابوالقاسم گرگانی پرسیدم
که درویش را کمترین چیز چه باید تا اسم فقر را سزاوار گردد گفت سه چیز باید و کم از سه چیز نشاید یکی آنکه
پاره راست بداند دوخت و دیگر راست بداند گفت و شنود و دیگر پای راست بر زمین
تواند زد و گروهی از درویشان حاضر بودند امر چون این سخن بگفت چون بمنزل خود باز آمدیم گفتیم
بیایید تا در این سخن هر کسی چیزی بگوییم هر یک چیزی بگفتند چون نوبت بمن آمد گفتم پاره راست دوختن
آن بود که بفقر دوزند نه بزینت چون رقعه بفقر دوزی اگر نا راست دوزی راست باشد و سخن راست
آن باشد که بحال شنود نه بمنیت و بجد در آن تصرف کند نه بهزل و زندگانی در آن فهم کند نه بعقل
و پای راست بر زمین زدن آن باشد که بوجد بر زمین زند نه بلهو و این سخن را بعینه پیش آن بزرگ نقل
کردند گفت اصاب علی جزاه الله تعالی هم وی گفته که وقتی بجنبه بودم بر سر قبر ابو سعید نشسته تنها
کبوتری دیدم سپید که بیامد و در زیر آن فوطه شد که بر گور افکنده بودند چون برخاستم نگاه کردم
در زیر آن فوطه هیچ نبود روز دوم همان دیدم و سیم نیز در تعجب آن فرو ماندم تا شبی وی را بخواب
دیدم و از وی آن واقعه پرسیدم گفت آن کبوتر صفای معامله منست که هر روز بمنادمت در گور
من آید **خواجه احمد حمادی سرخسی رحمه الله تعالی** صاحب کشف المحجوب گوید که وی مبارز العباد و وقت
بود و مدتی رفیق من بود و از روزگار وی بسی عجایبها دیدم روزی از وی پرسیدم که ابتدای
توبه تو چگونه بود گفت وقتی من از سرخس رفتم و به بیابان درآمدم بر سر اشتران و مدتی آنجا بودم
و پیوسته دوست داشتمی که گرسنه بودمی و نصیب خویش به دیگری دادمی و قول خدای تعالی در پیش
دل من تازه همی بودی که و یؤثرون علی انفسهم و بدین طایفه اعتقادی داشتم روزی شیری از بیابان
در آمد و شتری را از آن من بکشت و بر سر بالای شد و بانگی بکرد هر چه در آن پیش سباع بودند از انواع
چون بانگ وی بشنیدند پیش وی جمع شدند وی بیامد و شتر را از هم بدرید و هیچ نخورد و بر سر بالای
شد سباع جمله از گرگ و شغال و روباه و امثال ایشان در افتادند و سیر بخوردند و وی می بود تا همه
بازگشتند آنگاه بیامد و قصد کرد که لختی از آن بخورد روباهی از دور پدید شیر باز گشت و بر بالای شد

جزاه

تا آنگاه که روباه بیشتر چندان که بایست بخورد و سیر شد و آمد و لختی بخورد و من از دور نظاره میکردم
وقت رفتن بزبان فصیح مرا گفت یا احمد ایثار بر لقمه کار سگان بود و ایثار مردان بر جان باشد
چون من از آن برهان از وی بدیدم دست از همه شغلها بداشتم و ابتدای توبهٔ من آن بود **ادیب
کندی رحمة الله تعالی** وی از معاصران صاحب کتاب کشف المحجوب است گویند که بیست
سال بر پای ایستاده بود که جز در تشهد نماز ننشست از وی پرسیدند که چرا نمی نشینی گفت مرا هنوز درجه
نیست که در مشاهدهٔ حق تعالی بنشینم **ابوالحسن مثنی رحمة الله تعالی** نام وی علی بن مثنی است
شیخ ابوسعید ابوالخیر گوید که من جوان بودم باستراباد نزدیک ابوالحسن مثنی در آمدم و او پیری با فضل
و شکوه بود با شبلی صحبت کرده بود و میان ایشان نقارها رفته بود در حجره نشسته بود درویشی
مرا گفت از پیر ابوالحسن بپرس تا ما را از شبلی حدیثی بگوید که من گفتم ایها الشیخ ما را از شبلی حدیثی
بگوی گفت چرا نخست از رسول صلی الله علیه و سلم نگویی که بگوی من گفتم از مرد و بگوی او گفت
رسول صلی الله علیه و سلم گفته است که اگر آیتی از هیچ سوره فرو دنیامدی مگر سورة الکهف
خود تمام بودی و هم شیخ ابوسعید ابوالخیر گوید که شیخ ابوالحسن شنیدم که گفت در جامع بغداد بر کنار
شبلی ایستاده بودم شخصی آنجا رسید در کسوت این قوم پرسید که ایها الشیخ ما الوصل شبلی روی بوی کرد و گفت
ایها السایل الوصل اسقط العطفین و قد وصلت سایل گفت یا ابا بکر ما العطفان شبلی گفت تمام
دروه بین یدیکم فحجبکم عن الله پس سایل گفت یا ابا بکر ما تلک الذروه گفت الدنیا و العقبی کذا
قال ربنا منکم من یرید الدنیا و منکم من یرید الآخره فاین من یرید الله بعد از آن شبلی گفت
اذا افنت الله فهو الله و اذا سکت فهو الله یا الله یا الله یا من هو هو و لا یعلم احد ما هو الا هو سبحانه
سبحانه وحده لا شریک له بعد از آن غشی کرد و بیخود وی را برداشته بخانه وی بردند **احمد نجار
استراباذی رحمه الله** شیخ الاسلام گفت که وی شیخ حرم ساخت و با شبلی هم بعض صحبت
داشته شبلی وقتی شارب وی کرده بود و وی گفته که پس از آن هرگز باز نبایست کرد
شیخ ابوزرعه رازی رحمة الله تعالی نام وی احمد بن محمد است شیخ الاسلام گفت من سیزده
تن را دیده ام که وی را دیده اند شاگرد شبلی است وی را گفتند که همه روز طیبت میکنی گفت
من هیچ مایه ندارم بغیر از این که درویشان از سخن من می خندند شیخ الاسلام گفت که پس از مرگ وی را
بخواب دیدند گفتند حال تو چون شد گفت مرا پیش خود خواند و گفت تو نه که ریزه پوشیدی در دنیا
من با خلق مزح کردی گفتم آری گفت بیا وکلت خلقی الی اتبکیک تقبلیک علی جمع الخلق مرا بخجلت نکرد آنگاه

و روی دل بسوی من نداشتی **شیخ ابوزرعه اردبیلی رحمة الله تعالی** نام وی عبدالوهاب
بن محمد بن ایوب الاردبیلی است عالم بوده و زاهد سفر بسیار کرده بود و عمر بسیار یافت با شیخ
ابوعبدالله خفیف در راه حجاز تا مدینه همراه بوده گویند که شیخ عبدالله خفیف غربت سفر کرده
بود درویش ابوزرعه آمد ابوزرعه مقداری گوشت بجهت وی گرفته آورد و شیخ نخورد چون بسفر بیرون رفت
در بیابان راه گم کردند چهار روز گرسنه ماندند که هیچ نخوردند شیخ اصحاب را گفت طلب کنید
شاید که صیدی بیابید ناگاه سگی دیدند جهد بسیار کردند تا وی را بگرفتند و وی را بکشتند بر مذهب
امام مالک و قسمت کردند سر وی نصیب شیخ افتاد هر کسی نصیب خود بخوردند و شیخ در خوردن آن
تفکر میکرد تا شب بگذشت چون وقت سحر شد سر آن سگ بسخن آمد و گفت این سزای کسی که
گوشت بوی گرفته از سفرهٔ ابوزرعه نخورد شیخ برخاست و اصحاب را بیدار کرد و گفت بیایید که بیش از این
در غلط نبودیم و از وی استحلال کنیم پس بشیراز باز گشت و از وی عذر خواست آنگاه بسفر بیرون آمد
و گویند ابوزرعه در آخر عمر بر صوب تبریز بیرون آمد و در آنجا افتاد و شاید که این نسبت بعضی بوده
باشد که مستحق آن بوده باشد توفی سنه خمس عشر و اربعمائة **ابوعبدالله المشهد بالولی رحمه الله تعالی**
تربت وی از مزارات مشهوره شیراز است گفته اند که وی بوده که گفته است گر دنیا و اصحب عربیا
و قصهٔ وی آن بود که یکی از کردان بود روزی به بعضی از مدارس شیراز در آمد دید که طلبهٔ علم بدرس
و مباحثه مشغول اند از ایشان سؤالی کرد همه بخندیدند گفت من میخواهم که از علوم شما چیزی بیاموزم
گفتند اگر میخواهی که دانشمند شوی امشب ریسمانی از سقف خانه خود بیاویز و پای خود را در آنجا
محکم به بند و چندانکه توانی بگوی کزبره عصفره که ابواب علم بر تو گشاده خواهد شد و ندانست که وی
سخریت و استهزا میکنند برفت و همچنین کرد و بحسن نیت و صدق آنچه تلقین کرده بودند همه شب
تکرار کرد در وقت سحر حضرت حق سبحانه و تعالی بر دل وی ابواب لدنی بگشاد و سینهٔ وی بانوار
قدس منشرح شد و ولی شد عالم از مسئله غامض جواب گفتی و بر همه معاند و معارض غلبه کردی **شیخ عبدالله
باکو رحمة الله تعالی** نام وی علی بن محمد بن عبدالله است المعروف بابن باکویه شیرازی بوده است
از علوم در جوانی شیخ ابوعبدالله خفیف را دیده بوده است بعد از آن از شیراز سفر کرده بود و در نشابور
باستاد امام قشیری و شیخ ابوسعید ملاقات کرده بود و با شیخ ابوالعباس نهاوندی مدنی مصاحب
بوده و در میان ایشان در طریقت سخنان بسیار گذشته بود و شیخ ابوالعباس بفضل و سبق وی اعتراف
نموده و بعد از آن بشیراز مراجعت کرده و در مغاره که نزدیک شیراز است منزوی شده و معد مشایخ صوفیه

وعلما و فقرا ملازمت صحبت وی میکردند توفی سنة اثنتین واربعین واربعمایة و در آن وقت
که شیخ ابوسعید ابوالخیر در نشابور بوده استاد امام ابوالقاسم قشیری از ایشان استماع نموده بود
که در صحبت یکروز در خانقاه ایشان منبر نهاده بودند که مجلس گویند و جامه بران پوشیده
و مردم می آمدند و می نشستند شیخ ابوعبدالله باکو پیش از رسیدن استاد امام ابوالقاسم آمده بود چون
بنشستند و یکدیگر را بپرسیدند شیخ ابوعبدالله باکو گفت این چیست استاد امام گفت که از شیخ
ابوسعید مجلس خواهد گفت بنشین تا بشنوی ابوعبدالله گفت من او را نشنوم یعنی نا معتقدم استاد
ابوعبدالله بنشست استاد امام گفت گوش دار که این مرد مشرف است بر خواطر تا هیچ حرکت نکنی
و هیچ میندیشی که او حالی باز نماید پس شیخ ابوسعید در آمد و بر منبر شد مقریان قرآن برخواندند
و شیخ دعا بگفت چون بسخن آمد ابوعبدالله باکو یخ برباد کرد و نهان و آهسته با خود گفت
بس باد که در وی زیاد است هنوز این سخن تمام نیندیشیده بود که شیخ روی بسوی وی کرد و گفت
آری و زیاد معدن باد است این کلمه بگفت و باز بسر سخن رفت چون شیخ در سخن گرم شد شیخ
ابوعبدالله آن حالت بدید و آن سلطنت و اشراف وی بر خواطر مشاهده نمود اندیشه کرد که چندین
موقف تجرید بایستاده ام و جنید و مشایخ را بدیدم از کودکی باز خدمت ایشان کرده ام سبب چیست
که این همه برین مرد ظاهر میشود و بر ما هیچ ظاهر نمیشود شیخ ابوسعید در حال روی بوی کرد و گفت
ای خواجه **بیت** تو چنانی که ترا بخت چنانست چنان • من چنینم که مرا بخت چنین است چنین
وصلی الله علی محمد وآله اجمعین و دست بروی فرود آورد و از منبر فرود آمد و پیش استاد امام
و ابوعبدالله باکو شد چون بنشستند شیخ ابوسعید استاد امام را گفت که این خواجه را بگو که دل من
خوش شد ابوعبدالله گفت که دل خوش آن وقت کنم که هر پنجشنبه که بسلام من می آئی بعد ازین
دیگر نیائی شیخ ابوسعید گفت بسیار مشایخ و بزرگان را چشم بر تو افتاده است ما بدان نظرها
می آییم نه برای تو چون شیخ ابوعبدالله سخن بگفت گریستن و خروش بسیار از جمع بر آمد و شیخ ابوعبدالله
نیز بگریست و آن انکار و داوری از اندرون وی برخاست و صافی شدند و جمله جمع خوش دل
برخاستند چون شیخ ابوعبدالله آن انکار رها کرد بسلام شیخ ابوسعید میرفت اما هنوز بر رقص
ایشان انکار عظیم داشت و گاه گاه اظهار آن میکرد شبی در خواب دید که هاتفی مر او را گفت قوموا
وارقصوا لله بیدار شد و گفت لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم این خواب شیطانی است
دیگر بار بخفت همچنین بخواب دید که هاتفی میگوید قوموا وارقصوا لله باز بیدار شد و لاحول کرد

و ذکری بگفت و سوره چند قرآن بخواند و بخفت همان خواب دید دانست که آن خواب شیطانی
نیست و سبب آن انکار رقص است که بر شیخ ابوسعید داشته بامداد بخانقاه شیخ ابوسعید آمد چون
در خانقاه شیخ رسید شیخ ابوسعید در اندرون خانقاه می گفت قوموا وارقصوا لله شیخ ابوعبدالله
دل خوش کرد و انکار وی تمام برخاست **شیخ مومن شیرازی رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام گفت
که شیخ عمو با من گفت که نیت حج کردم بشیراز رسیدم بمسجدی در آمدم شیخ مومن را دیدم
نشسته و درزی میکرد سلام کردم و بنشستم گفت چه نیت داری گفتم نیت حج دارم گفت مادر
داری گفتم دارم گفت بازگرد و پیش مادر شو مرا خوش نمی آید گفت چه میجویی من پنجاه حج کرده ام
سر برهنه و پای برهنه بی زاد و همراه همه ترا دادم تو شادی دل مادر را فرا من ده **ابو اسحاق
شامی رحمه الله تعالی** بسیار بزرگ بوده است وقبر وی در عکه است از بلاد شام از اصحاب شیخ
علو دینوری است و وی از اصحاب شیخ هبیره بصری و وی از اصحاب شیخ حذیفه مرعشی است
و وی از اصحاب ابراهیم ادهم است قدس الله تعالی اسرارهم و این شیخ ابواسحاق شامی بقصبه
چشت رسیده و خواجه احمد ابدال که مقدم مشایخ چشت است صحبت وی را دریافته و از وی
تربیت یافته **خواجه احمد ابدال چشتی رحمه الله تعالی** وی پسر سلطان فرسنافه است
که از شرفای چشت است و امیران ولایت بوده وی را خواهری بوده بغایت صالحه شیخ ابواسحاق
شامی بخانه وی آمدی و طعام وی خوردی روزی وی را گفت که برادر ترا فرزندی خواهد بود که وی را
شأنی عظیم باشد می باید که بمحافظت حرم برادر خود بکوشی تا در ایام حمل چیزی که در آن شبهتی و شبه باشد
نخورد آن ضعیفه صالحه بموجب فرموده شیخ ابواسحاق بدست خود ریسمانی ریستی و بفروختی و با
محتاج حرم برادر خود را مهیا داشتی تا در تاریخ سنه ستین ومائتین که زمان خلافت معتصم بالله
بود خواجه ابواحمد متولد شد همان صالحه در خانه خود وی را از وجه حلال پرورش میداد و گاه
گاه شیخ ابواسحاق بخانه وی می آمدی و در آوان صبی خواجه ابواحمد را میدید گفتی ازین کودک بوی
می آید که آخر وی خاندان بزرگ ظاهر گردد و احوال عجیبه و آثار غریبه مشاهده افتد و وقتی که خواجه
ابواحمد بسن بیست سالگی رسیده بود همراه پدر خود سلطان فرسنافه بقصد شکار بجانب کوه
رفت و در اثنای شکار از پدر خود و اتباع وی جدا افتاد و میان کوهی رسید که چهل تن از رجال
الله بر سنگی ایستاده اند و شیخ ابواسحاق شامی در میان ایشانست حال بروی بگشت از اسب فرود
آمد و در پای شیخ افتاد و اسب و سلاح و هرچه داشت بگذاشت و پشمینه در پوشید و با ایشان روان شد

هرچند هر روز اتباع وی او را طلب کردند نیافتند بعد از چند روز خبر آمد که وی با شیخ ابو اسحق در فلان
موضع از آن کوهها بوده است مریدش جمعی را فرستادند وی را آوردند هرچند پند دادند و بند
نهادند وی را از آنچه دران بود باز نتوانستند آورد گویند که مریدش را خجی نه بود روزی از صحبت
یافت بآنجا در آمد و در آنرا محکم ببست و چهار انگشتن گرفت مریدش را آگاه کردند ببام بر آمد
و از غایت غضب سنگی بزرگ بر داشت که از روزنه بالای بام بر وی زندان در اندازد
فرا هم آمد و سنگ را بگرفت یا سنگ در هوا معلق بایستاد و وی را هیچ نوع آفتی نرسید چون
مریدش آن حال مشاهده نمود بر دست وی توبه کرد و از وی امثال این کرامات خارق عادات
چندان ظاهر شده است که تفصیل ادای آن نتوان کرد توفی رحمه الله تعالی در سنه خمس و خمسین
و ثلثمایه **خواجه محمد بن ابی احمد الچشتی رحمه الله تعالی** وی بعد از وفات پدر قایم مقام وی بوده است
و بموجب فرموده پدر با آنکه بیست و چهار ساله بیش نبود تحصیل علوم دینی و معارف یقینی کرده
بود و زهد و ورع تمام داشت و از دنیا و اهل آن بغایت محتجب بود و همواره بزهد و ترک
دنیا تحریص میفرمود و میگفت چون اول و آخر ما ترک دنیاست خود را از غرور و فریب آن نگاه
می باید داشت وقتی که محمود سبکتگین بغزو سومنات رفته بود و خواجه را در واقعه نمودند که مدد
کاری وی می باید رفت در سن هفتاد سالگی با درویشی چند متوجه شد و چون آنجا رسید بنفس مبارک
خود با مشرکان و عبده اصنام جهاد کرد روزی مشرکان غلبه کردند و لشکر اسلام نباه بیشتر در
نزدیک بود که شکست بر ایشان آید خواجه را درخت مریدی آسیابانی محمد کاکو نام خواجه آواز داد
که کاکو دریاب در حال کاکو را دیدند که اضطراب می کرد و محاربه می نمود تا لشکر اسلام نصرت یافت
و کافران هزیمت کردند و در همان وقت محمد کاکو را در خرقت دیده بودند که لکه لکه آسیا را
بر داشته بود و بر در دیوار آسیا میزد از وی سبب پرسیده بودند همین قصه را گفته بود هشتاد
مرد ازان رحمة الله از قصبه سنجان خواف از مریدان خواجه است و سالها کلوخ استنجی و آب دستی
در راهها میداشت روزی که او را امر بمراجعت بوطن امر کرد بگریست و گفت که من طاقت مفارقت
صحبتها کجا دارم خواجه کرم نمود و گفت هرگاه که ترا از روی دیدار ما باشد حجابها فی ... و مسافتها
مرتفع کرده و مارا از همانجا ببینی و مهمان بود و ایها استاد می گفت که من از سنجان خرقت را می بینم
توفی رحمة الله سنه احدی عشر و اربعمایه **خواجه یوسف بن محمد بن سمعان رحمة الله** وی خواهرزاده
خواجه محمد بن ابی احمد است و مرید و تربیت یافته وی خواجه محمد با شصت و پنج سال متاهل نشده بود

همشیره داشت که خدمت وی کردی و خوردن و پوشیدن وی از دست رشت وی بودی چون
وی بحد بلوغ رسیده بود و بجهت خدمت برادر و اشتغال بطاعت خدای تعالی میل تزوج نداشت
شبی خواجه محمد پدر بزرگوار خود خواجه ابو احمد را در خواب دید که گفت در ولایت شما فلان مرد است
محمد سمعان نام عالم بتحصیل علوم کرده و روزگار بصلاح گذرانیده خواهر خود را با وی عقد کن خواجه
وی را طلب داشت و همشیره را با وی عقد بسته و وی هم در چشت متوطن شد خواجه یوسف از ایشان
متولد شد خواجه محمد بعد از شصت سالگی متاهل شده بود و اما وی را هیچ پسر بزرگی نرسیده بود
خواجه یوسف را بمنزله فرزند میداشت و تربیت میکرد و در تحصیل علوم و سلوک راه خدای تعالی
دلالت می نمود و بعد از وفات وی قایم مقام وی شد خواجه یوسف را بعد از پنجاه سالگی میل انزوا
و انقطاع شد خواست که تردد گیرد از خواجه حاجی مکی که بسیار بزرگ بود و شیخ ابو اسحق شامی
زیارت ایشان بسیار می کرد و چه خانه در زمین بکند به بشارت هاتف غیبی آن موضع را که حالا چله
خانه ولیست اختیار کرد و چون بیل و کلند آوردند زمین بغایت محکم بود و چنانچه هیچکس از آن نتوانست کند
خواجه کلند بر داشت بدست و بدست مبارک خود از جای که تا کنون نماز پیشین از آنجا تمام رسانید
و مدت دوازده سال در آنجا بسر برد و چندان شکر و حیرت و وله و دهشت بر وی غالب شده
بود که وقت جماعت گاه پیش و ران غیبت بماندی و باز حاضر شدی و وضو را با تمام رسانیدی و دران
وقت که شیخ الاسلام ابو اسمعیل عبد الله انصاری قدس الله تعالی سره بهرات بشب رسیده بود وی را
ملاقات کرده است و بعد از معاودت بهرات در مجالس و محافل استحسان وی میکرده توفی رحمه الله
تعالی سنه تسع و خمسین و اربعمایه و عمر وی هشتاد و چهار سال بود و بوقت رفتن پسر مهین خود خواجه
قطب الدین مودود را بتحصیل علوم وصیت کرده و قایم مقام خود گردانید **خواجه مودود چشتی**
رحمه الله تعالی در سن هفت سالگی تمام قرآن را و انچه آن حفظ کرده بود و بتحصیل علوم اشتغال
میداشت چون بسن بیست سالگی رسید والد بزرگوار وی خواجه یوسف از دنیا برفت و وی را
بجای خود بنشاندند وی بخصال حمیده موصوف بود و بافعال پسندیده معروف و مردم آن ولایت همه در مقام
اعتقاد و محبت و انقیاد و ارادت وی بودند و توفیق شرف صحبت و دولت بتربیت شیخ الاسلام احمد
النامقی الجامی قدس الله تعالی سره نیز دریافته بود دران وقت که حضرت شیخ الاسلام بگفت از ولایت
جام بهرات تشریف آورده بود و خواص و عوام مشاهده کرامات و خوارق عادات که از ایشان ظاهر شد
نمودند همه مرید و معتقد وی شدند و این قضیه در اطراف و اکناف آن ولایت انتشار یافت و از

نواحی هراة متوجه جام شد خبر به حضرت سنجر آمد که خواجه مودود چشتی مریدان بسیار جمع کرده است
می آید که شیخ الاسلام را از ولایت بیرون کند اصحاب شیخ الاسلام آن را بشنیدند اندیشه مند شدند وی
خود از همه بهتر می دانست چون روزی بامداد سفره درآوردند گفت ساعتی صبر کنید که
جماعتی رسولان در راه اند چون ساعتی برآمد خادم درآمد که جماعتی رسیدند ایشان را درآوردند
و سلام گفتند و جواب شنیدند و طعام خوردند و سفره برداشتند شیخ الاسلام گفت شما میگوئید
یا ما بگویم که شما بچه کار آمده اید ایشان گفتند که حضرت شیخ بفرماید که خواجه زاهد مودود شما را فرستاده
است که احمد را بگوئید که تو بولایت ما بچه کار آمده باز گرد و بسلامت و گرنه ترا چنانکه باز باید کرد ابید
باز گردانیم رسولان تصدیق کردند پس فرمود اگر او از ولایت این دنیاست این ملک مردمان
است ما آن دوست نداریم و گر او از ولایت این مردمانند ایشان رعایای سنجرند پس شیخ
الشیوخ سنجر باشد اگر او از ولایت آنست که من میدانم و اولیای خدای عز و جل میدانند فردا با
ایشان تمام کنم که کار ولایت چیست و چون است چون این سخن بگفت ابری عظیم برآمد و شبانروز
بارید و هیچ منقطع نشد روز دیگر بامداد شیخ الاسلام فرمود که ستوران ساخته کنید تا برویم اصحاب گفتند
که امکان ندارد که درین سه روز بعد از آنکه دیگر نبارد هیچ ملاحی از آب تواند گذشت شیخ فرمود سهل باشد
امروز ما ملاحی کنیم پس روان شدند چون بصحرا بیرون آمد شیخ الاسلام نگاه کرد و دید که جمعی انبوه سلاحها
بسته اند و همراه ایشان شدند پرسید که ایشان کیانند گفتند مریدان و محبان شمااند شنیده اند که جمعی بعداوت
شما می آیند فرمود که ایشان را باز گردانید که تیغ و تیر کار سنجر است و سلاح این گروه سلاح دیگر است
شیخ الاسلام احمد با تنی چند روی براه نهادند چون بکنار آب هری رسید خلایق بسیار بود شیخ الاسلام
فرمود که امروز قرار آنست که ما ملاحی کنیم سخن از معارف آغاز کرد چندان ذوق بدلها رسید
که همه واله و حیران شدند پس فرمود که همه چشمها برهم نهید و بگوئید بسم الله الرحمن الرحیم تا سه بار
تکرار کرد هر کس که چشم زد و باز کرد پای افزار تر کرد و هر که دیر گشاد و خود را بران طرف رود
یافت پای افزار خشک چون رسولان آن مشاهده کردند بتعجیل پیش خواجه مودود رفتند و آن حال
باز گفتند کس باور نداشت خواجه مودود با دو هزار مرید سلاح بسته متوجه شدند و در راه بشیخ
رسیدند چون نظر شیخ بروی افتاد از اسب پیاده شد و بوسه بر پای شیخ داد و شیخ دست بر پشت
وی میزد و میگفت کار ولایت چون می بینی که ولایت مردان خشم و سلاح نباشد برو و سواری
کردی که میدانی که چه میکنی چون به ده درآمدند شیخ الاسلام با اصحاب در محله فرود آمدند و خواجه مودود

با مریدان در محله دیگر فرود آمد مریدان خواجه مودود را گفتند که ما آمده بودیم که شیخ احمد را از ولایت
بیرون کنیم او امروز با ما در یک ده نشست درین معنی بهتر اندیشه باید کرد خواجه مودود گفت مرا
صواب چنان می نماید که بامداد برخیزم و بخدمت وی روم و اجازت خواهم و باز گردیم که کار ای
نه بقوت و بازوی ماست مریدان گفتند که ما با هم مشورت کرده ایم صورت آنست که جانسوی
برکار کنیم که چون وقت قیلوله خلوت شود و پیش وی کسی نباشد تنی چند در خدمت تو برویم و سماع
بنیاد کنیم و حالتی برآریم و در آن میان چیزی بروی زنیم خواجه مودود گفت که این صواب نیست
که وی صاحب کرامت است و ولایت او فایده نداشت چون وقت قیلوله شد و اصحاب شیخ متفرق
شدند خادم خواست که جامه بگسترد تا شیخ قیلوله کند فرمود که یکساعت توقف کن که کاری در
پیش است ناگاه کسی در بکوفت خادم چون در بگشاد خواجه مودود را دید که با جمعی انبوه درآمد
و سلام گفتند و آغاز سماع نهادند نعره زدن گرفتند شیخ الاسلام گفتند سر برآورد و گفت ای
سهلاکی هی این سهلا مردی بود سرخسی از عقلای مجانین و صاحب کرامت و پیوسته در خدمت
شیخ الاسلام احمد بودی هم در لحظه حاضر شد و بانگ بر ایشان زد ایشان کفش و دستار بگذاشتند
و بگریختند همین خواجه مودود ماند عظیم خجل بر پای خاست و باستغفار سر برهنه کرد و گفت ترا
روشن است که این نوبت من بدین رضا ندادم شیخ الاسلام گفت راست میگوئی اما چرا با ایشان
درآمدن موافقت کردی خواجه مودود گفت بد کردم عفو فرماید شیخ الاسلام احمد گفت عفو کردم
برو و این قوم را باز گردان و خود مسکن نگاه دار و سه روز توقف کن چنان کرد پس پیش شیخ الاسلام
آمد گفت چنانکه گفته بودید کردم دیگر چه میفرمائید همچنان کنم شیخ الاسلام فرمود که اول مصلا
بر طاق نه و برو علم آموز که زاهد بی علم مسخره شیطان باشد گفت قبول کردم دیگر چه میفرمائید فرمود که
چون از تحصیل فارغ شوی احیای خاندان خود کن که آبا و اجداد تو بزرگ بوده اند و صاحب کرامت
خواجه مودود گفت چون در احیای خاندان می فرمائید هم شما بروید تبرک و تیمن مرا اجلاس فرمائید
شیخ الاسلام گفت مبتدای پیشتر آمد دست وی بگرفت و بر کنار جای بالش خود بنشاند و سه بار گفت
که شرط علم پس سه روز دیگر در خدمت شیخ الاسلام بود و فواید گرفت و نوازشها یافت و باز گشت
بعد از آن باندک فرصتی بجهت تحصیل علوم تکمیل معارف بجانب بلخ و بخارا تشریف برد و مدت چهار سال
بقدر وسع و امکان در آن باب اجتهاد نمود و در آن دیار سرحا از وی غریبه و کرامات عجیبه که تفصیل
آن منطوی می انجامد ظاهر شد و از اطراف بعد از آن بچشت مراجعت کرد و بتربیت مریدان و مستفیدان

مشغول شده و از اطراف طالبان روی ارادت بصحبت و خدمت وی آوردند شاه سنجان که نام وی رکن الدین محمود است از ده سنجان خواست شرف صحبت خواجه را دریابد بوده است و چند روز در چشت اقامت نموده و میگویند در مدت اقامت هرگز در بادیه چشت نقض طهارت نکرد چون خواستی که طهارت کند سوار شدی و از چشت بیرون آمدی و دور رفتی و طهارت ساختی و مراجعت نمودی میگفتی که مزار چشت منزل مبارک و مقام متبرکست روا نباشد که آنجا بی ادبی کنند و گویند که پیشتر وی را خواجه سنجان میگفتند خواجه مودود شاه لقب نهاد و وی جهت آن نازیدی و مفاخرت میکردی وفات خواجه در سنه سبع و تسعین و خمسمایة

خواجه احمد بن مودود بن یوسف الچشتی رحمه الله

وی بسیار بزرگ بوده و بعد از پدر بمقام وی نشسته و مقبول همه طوایف بوده و بر کافه انام شفقت عام و مروتی تمام داشته است گویند که شبی حضرت رسالت را صلی الله علیه و سلم در واقعه دید که فرمود که ای احمد اگر تو مشتاق مایی ما مشتاق توایم چون بامداد شد سه بار موافق اختیار کرد و مجهول وار چنانکه وی را کسی نشناسد بزیارت حرمین شریفین زادهما الله تعالی شرفا دیگر جا متوجه شد چون اقامت ارکان و شرایط حج کرد بحرم محترم مدینه و روضه شریفه مصطفویه علی زوارها التحف والتحایا توجه نمود و مدت شش ماه مجاورت کرد و گویند که مداومت و مواظبت وی بمجاورت حرم خادمان را گران آمد خواستند که وی را بیرون کنند از روضه شریفه آواز آمد چنانکه همه حاضران بشنودند که وی را از اینجا مرانید که وی از جمله مشتاقان ماست و بعد از مراجعت از مدینه به بغداد رسید و در خانقاه بغداد و شیخ شهاب الدین سهروردی قدس سره فرود آمد شیخ وی را تعظیم و احترام بسیار کرد و خلیفه را نصایح جایگیر و مواعظ دلپذیر گفت همه در محل قبول افتاد و فتوحی آوردند بجهت استمالت خاطر خلیفه منظری برو داشت و چون بیرون آمد بر فقرا قسمت کرد و بخراسان توجه نمود و ولادت وی در سبع و خمسمایة بوده و وفات وی در سنه سبع و سبعین و خمسمایة

ابو الولید احمد بن ابی الرجا قدس الله روحه

وی از قریه آزادانست که منزلیست بهرات عالم بوده بعلوم ظاهری و باطنی از شاگردان امام احمد حنبل است رضی الله تعالی عنه رحمة واسعة و امام بخاری در صحیح خود از وی حدیث روایت کرده است در اوایل از هرات مال بسیار داشته همه را در طلب حدیث و حج و غزا صرف کرده است از هرات سفر میکرد هرگاه که مال آخر رسیدی بهرات مراجعت کردی و بعضی از املاک خود بفروختی و باز بسفر رفتی تا همه مال خود درین طریق نفقه کردی گویند که یکی از دوستان وی بچهار هزار درم محتاج شد پیش وی اظهار آن کرد چون بخانه خود رفت ابو الولید چهار هزار درم در صره کرده بخانه وی فرستاد چون آن

دوست وی مهم خود کفایت کرده مدتی بر آمد آن مبلغ را نقد کرده در صره کرد و باز فرستاد ابو الولید قبول نکرد و آن دوست نیز بترک وی گرفت و سلام کرد ابو الولید گفت اگر رد سلام واجب نبودی جواب تو باز ندادمی آخر چهار هزار درم چه قدر باشد که آنرا باز فرستی توفی رحمه الله سنه اثنین و ثلثین و مایتین و قبر وی در قریه آزادانست زیارتگاه و متبرک

ابو اسماعیل عبد الله بن ابی منصور محمد الانصاری الهروی قدس سره

لقب وی شیخ الاسلام است و مراد از شیخ الاسلام هر جا که درین کتاب مطلق واقع شده است وی است چنانچه در صدر کتاب بآن اشارت رفته است وی از فرزندان ابو منصور مت انصاری است و مت از فرزندان ابو ایوب انصاری است که صاحب رحل رسول است صلی الله علیه و سلم در آن وقت که بمدینه هجرت کرده بود و مت انصاری در زمان خلافت امیر المومنین عثمان رضی الله تعالی عنه با احنف بن قیس بخراسان آمده بود و در هرات ساکن شده شیخ الاسلام گفته است که پدر من ابو منصور با شریف حمزه عقیلی می بوده است وقتی زنی با شریف گفت که ابو منصور را بگوی که مرا بزنی کند پدر من گفته است که من هرگز زن نخواهم و آنرا رد کرده است شریف گفته است که آخر زن نخواهی و ترا پسری آید و چه پسری چون پدر آمد و زن خواست و من بزمین آمدم شریف دریغ گفته است که این کلمه که ابو منصور را پسری آید چه پسری آمد چنان بی جامع مقامات شیخ الاسلام میگوید که این کلمه از شریف است که همه نیکها در ضمن آنست یعنی چنانچه صفت نتوان کرد از غایت نیکویی و هم شیخ الاسلام گفته است که من بقهندز زاده ام و آنجا بزرگ شده ام و ولادت من در روز جمعه بوده است در وقت غروب آفتاب الثانی من شعبان سنه ست و تسعین و ثلثمایة و هم وی گفته که من پیش ام در وقت بهار زاده ام و بهار را سخت دوست دارم آفتاب بهفتم درجه ثور بوده است که من زاده ام هرگاه که آفتاب آنجا رسد سال من تمام گردد و آن میانه بهار بوده وقت گل و ریاحین و هم وی گفته که ابو عاصم هروی خویشاوند مشت من در کودکی چون خرد و فتی بوی شدم نان و شکره کاسه پیش من نهاد و مرا قرآن کرد و جزوی بر خواندم خاتون وی که عجوزه بود و محتشم و خداوندگاه و ولایت گفت پسر من یعنی خضر علیه السلام عبد الله را دید گفت وی کیست گفتم فلان کس است گفت از مشرق تا مغرب همه جهان از وی پر شود یعنی از آوازه وی شیخ الاسلام گفت که این برسیدن حق و بستن خود داند اما برسد با توی عالیه زن با شکوه بوده به بوشنگ چون شیخ الاسلام بزمین آمد خضر علیه السلام وی را گفت که آن کودک را دیدی که از مشرق تا مغرب از وی پر شود و هم با توی عالیه گفت که پسر من یعنی خضر علیه السلام گفت که در شهر شما بازاری زاده ایست مقعد ساله نه مرد است که او کیست و نه بوی جبال شود که در همه

زمین کس از وی مه بود یا گفت که از مشرق تا مغرب از وی پر شود و احوال این بانوی عالیه آن بود
که دختری داشت یک و نیم ساله او را بخواست یعنی حق را سبحانه او را بگذاشت و بحج شد شیخ ابو اسامه
که شیخ حرم بود بدیده وی آمد که عم وی بود و این بانو عالیه حجره داشت و ازیشان می شنید مرا چیزها
ازو یعنی از حق تعالی برین کاغذ نویسید شیخ الاسلام گفت مرا اول در دبیرستان زنی کردند
گفتند زبان دارد و چون چهارساله شدم در دبیرستان املی کردند و چون نه ساله شدم املا
نوشتم از قاضی ابو منصور ازدی و از جارودی و چهارده ساله بودم که مرا بمجلس بنشاندند و من در دبیرستان
ادب خورد بودم که شعر می گفتم چنانکه دیگرانرا از من حسد می آمد و هم وی گفته که پسر یکی از خوبان
خواجه یحیی عمار با من در دبیرستان بود من بر بدیهه شعر تازی می گفتم بهر چیزی که کودکان [illegible]
من در فلان معنی شعری بگوی گفتمی زیادت از ان که آنکس خواسته بودی و فتی آن پسر بر خود
گفت بود که وی در بیتی که گوئی شعر بگو به [illegible] فاضل بود گفت چون بدبیرستان شوی از وی
خواه که این بیت تازی کند روزی که بشادی گذرد روز [illegible] و آن روز دگر
روز بد اندیشان است من در وقت گفتم یوم الغنی ما عاشقی مسرة
و ما بره یوم الشقا مصیب دم الوصل ما رست السعادة فالدجی تبیض بنقش الآذکرین [illegible]
و این مصراع را از وی خواستند که تازی کند آب آید با جوی که روزی بوده گفت
عند ما الماء فی نهر فرجو کما زعموا رجوع الماء فیه و هم وی گفته کودک بودم در دبیرستان
نیکو روی با ابو احمد نام یکی گفت از برای وی چیزی گوی من این گفتم لابی احمد وجه قمر اللیل غلام
و لحظ غزال رشیق القلب سهامه و هم وی گفته که مرا شش هزار شعر تازی بیش است بر وزن
راست در دست و مان در بیت اجزای من و هم وی گفته است که وقتی قیاس کردم که چند بیت
یاد دارم از اشعار عرب هفتاد هزار بیش یاد داشتم و در وقت دیگر گفته است که من صد هزار بیت
تازی از شعرای عرب چه متقدمان و چه متاخران بیشتر یاد دارم و هم وی گفته است که بامداد
بگاه بمقری شدمی بقرآن خواندن چون باز آمدی بدرس شیخ شدمی شش ورق بنوشتمی و از بر کردمی چون
از درس فارغ گشتمی جایی که [illegible] ادیب شدمی و همه روز بنوشتمی و همه روزگار خود را بخش کرده بودم
چنانکه مرا هیچ فراغت نبودی از روزگار فراغت من هیچ بسر نیامدی بلکه هنوز در بایستی و بیشتر روز
بودی که پس نماز خفتن بر نماز بودمی و هم وی گفته که شب در چراغ حدیث نوشتمی فراغت نان
خوردن نبودی مادر من نان پاره لقمه کردی و در دهان من می نهادی در میان نوشتن و هم وی گفته

است که حق سبحانه و تعالی مرا حفظی داده بود که هر چه در زیر قلم بگذشتی مرا حفظ شدی و هم وی گفته
که من سیصد هزار حدیث یاد دارم با هزار هزار اسناد که آنچه من کشیده ام در طلب حدیث حضرت
مصطفی صلی الله علیه و سلم هرگز کسی نکشیده یکمنزل از نشابور تا دریا و که باران می آمد من در
رکوع می رفتم و جزوهای حدیث بشکم باز نهاده بودم تا تر نشود و هم وی گفته که مرا آن مذهب است
که مرا اول علم آموختن بود از وی یعنی طلب دنیا را نبود که الله تعالی را بود و نصرت سنت مصطفی
را بود صلی الله علیه و سلم و هم وی گفته که بروزگار من بمجلس آن نکرده که من اکرام دست بالای ام خود
نهاده می گفتندی که این حجت آنست احمد [illegible] هاشمی و هم وی گفته من از سیصد کس حدیث نوشته ام
همه سنی بوده اند و صاحب حدیث نه مبتدع و نه صاحب رای و هیچکس را این میسر نشده هم وی گفته که
بس اسنادهای عالی که بگذاشته ام و ننوشته ام که مرد صاحب رای و یا از اهل کلام که محمد سیرین
گفته ان هذا العلم دین فانظروا عمن تاخذونه و بعث بور ابو بکر حیری را در یافتم و از وی حدیث
ننوشتم که متکلم بود و اشعری مذهب اگرچه اسنادهای عالی داشت و هم وی گفته که من در تفسیر
و تذکیر و هم وی گفته که من چهارده ساله بودم که خواجه یحیی [illegible] گفت عبدالله را [illegible] زاد الله
که از وی بوی امامی می آید **خواجه یحیی بن عمار الشیبانی رحمه الله** وی شیخ ابو عبدالله خفیف را دیده بود
بشیراز و وی را بمجلس نهاده بود و شیخ الاسلام گفت که رسوم علم بهراة خواجه یحیی آورد و مجلس داشتن
و دین احمد صلی الله علیه و سلم با سنت موافق کردن بسبب وی تازه گشت قاضی ابو عمرو بسطامی
بهراة آمد بمجلس خواجه یحیی چون مجلس تمام گشت فرود آمد و پیش وی رفت وی برخاست و گفت
از شرق تا غرب بگشتم و در بر و بحر دینی تر و تازه تر در هراة نیافتم و در شنبه بر منبر با بزرگان گفته بود
طفت الدنیا شرقا و غربا فوجدت الدین غضا بهراة و قاضی ابو عمر بزرگ بوده و هم
در یگانه جهان وفی التاریخ الامام الشافعی رحمه الله تعالی انه فی سنة ثمان و اربعمایة توفی ابو عمرو البسطامی
محمد بن الحسین الشافعی قاضی نیشابور و شیخ الشافعیه بها رحل و سمع الکثیر و درس المذاهب الی علی الطراز (?) فی
طبقة و هم شیخ الاسلام گفت که وقتی خواجه یحیی عمار بیمار شده بود چون بهتر گشت مجلس کرد بر کرسی
خود و غلام دست وی گرفته بود و در منبر برد گفت یحیی عمار همه عمر خود ازین سرچوب با قیمه
یعنی منبر و کرسی ولیکن اکنون نمی توانم پس گفت شنیدم که گفته اند یحیی عمار را پای در کشیده مصطفی
را صلی الله علیه و سلم پای در کشیدند ابو بکر بجای وی بنشست و ابو بکر را پای در کشیدند عمر بجای وی
بنشست و عمر را پای در کشیدند عثمان بجای وی بنشست عثمان را پای در کشیدند علی بجای وی بنشست

رضوان الله تعالی علیهم اجمعین مرا بپای درگشتند عبد الله بیاید و بشنید مرا اینجا در بر و دماغ محدثان و
مبتدعان می زند شیخ الاسلام گفت که من آن روز بپای کرسی نشسته بودم خواجه اشارت بمن
کردند که عبد الله آن کودک است پس از آن شیخ عمو مرا گفت که آن عبد الله تو بودی و عمری که
چنان بود و فی التاریخ الامام الیافعی رحمه الله ان فی سنة اثنتین واربعمایة توفی الامام ابو الوعظ
یحیی بن عمار الشیبانی السجستانی نزیل هراة شیخ الاسلام گفت که دیدار مشایخ مهینه رتبت است این
طایفه را بچنین مرتبه که این قوم را گویند آنست که گویند فلان پیر را دیده و با فلان شیخ صحبت داشته
و گفت قدس سره که دیدار مشایخ را غنیمت باید گرفت که دیدار پیران گر از دست بشود آن باز دست نتوان
یافت آن همیشه بشود و عرفات همیشه بود و دیدار ایشان همیشه بشود و غایت آن اندک بود و در نتوان یافت
و گفت قدس سره که مشایخ من در حدیث و علم شرع بسیارند اما پیر من درین کار یعنی در تصوف و
حقیقت شیخ ابو الحسن خرقانی است رضی الله تعالی عنه اگر من خرقانی را ندیدمی حقیقت ندانستمی
همواره این با آن در می آمیختمی یعنی نفس با حقیقت و گفت قدس سره که وی بر من تست یک سخن که
گفت اینک میخوردی و می چسپید چیزی دیگرست مرا بوی پس ازین هیچ چیزی نماند که علم حقیقت
مرا دیده و دانسته شد و گفت قدس سره که عزیمت حج اسلام کردم تا ری برفتم و قافله آن در آن
سال باز بشد و در بازگشتن بصحبت خرقانی رسیدم مرا گفت در رای ای باشوکه تو یعنی معشوقه تو
از دور با آمدی اندر با آمدی جز الله تعالی کس نداند که آن چه بود که وی گفت از غیب و گفت قدس سره
که مرا از کرامات وی آن تمام بود که مرا گفت از در با آمدی و از علم وی آنکه گفت اینک میخوردی و می چسپید
چیزی دیگرست و گفت قدس سره که چون این سخن بشنیدم خرقانی هیچ بودم وی مرا تعظیم میداشت
در میان سخن میگفت با من مناظره میکنی تو عالمی من جاهلم من مجلس ندیده ام و نشنیده ام
ازین دو تن مر خرقانی بخرقان و طاقی بهراة در مجلس نشنیده و ندیده که این دو تن پیران خود را
تعظیم داشتند که مرا مریدان خرقانی مرا گفتند که سی سال است که با وی صحبت میداریم هرگز ندیدیم
که کسی را چنان تعظیم کرده باشد که ترا و چنان تعظیم داشت که ترا شیخ الاسلام گفت زیرا که مرا بوی فرستاده
بودند و گفت قدس سره که با وی گفتم ای شیخ سوالی دارم گفت بپرس ای من باشوکه تو از وی
پنج سوال کردم سه بزبان و دو بدل همه را جواب بگفت و دو دست من در ران خود گرفته بود
و از آن بخجره و نعره میزد و آب چون جوی از چشم من میرفت و با من سخن میگفت **طاقی قدس سره**
نام وی محمد بن الفضل بن محمد الطائی السجستانی الدار رفیت مرید موسی بن عمران جیرفتی است عالم بوده

بعلوم ظاهر و علوم باطن شیخ الاسلام گفت وی بر من تست و استاد من در اعتقاد و حنبلیان کلام من
و را ندیدمی اعتقاد حنبلیان ندانستمی و هرگز هیچ حضرت ندیده ام با هیبت تر از طاقی و من دیرها
تا جهان دیده ام و مشایخ ویرا تعظیم میداشتند و وی صاحب کرامات و ولایات بود و فراست تیز
داشت و ندیده ام که وی در کار مجلس چنانکه در وی بوده باشد که در کار من از تعظیم و نیکو داشت
من و مرا گفته بود که عبد الله با مضور سبحان الله این چه نورست که الله تعالی در دل تو نهاده
شیخ الاسلام گفت چهل سال بر بایست آمد تا من بدانستم که آن نور چیست که وی میگفت و توفی الشیخ
ابو عبد الله الطاقی قدس الله تعالی سره فی غرة صفر سنة ست عشر واربعمایة شیخ الاسلام گفت
که مرا الجیشم و دل محمد قصاب بزرگ بود و مرا با خرقانی هم النشاخت و محمد قصاب مرا تعظیم تمام داشت
و با من بیازار آمد که با من برای مهر خود دستارچه می خرید با من موافقت کرد و گفت سی
سالست که من اینجا ام در بازار نرسیده ام شیخ الاسلام گفت شیخ عبد الله بن باکو شیرازی
سفرهای نیکو کرده بود و مشایخ نیکو بسیار دیده بود و حکایات بسیار داشت از ایشان من خود
از وی بانتخاب سی هزار حکایت نوشته ام و سی هزار حدیث شیخ الاسلام گفت که وی یک
بود و جهان تصوف را از همه عالم بانصیب و وی مرا تعظیم میداشت که کسی را نمی داشت
هرگز من پیش وی در آمدی بر پای خاستی و مشایخ نشابور را چون ابن ابو الخیر و جز او بر پای
نمی خاست و فراست عظیم داشت شیخ الاسلام گفت که چون از ری بازگشتم بخانقاه شیخ
ابو عبد الله باکو در آمدم سه دوست بودم در خانقاه وی یکی شیرازی و یکی ابو الفتح و دیگر ابو
نصر ترشیزی شیخ آواز داد که ابو الفتح وی از خانه بیرون دوید گفت لبیک شیخ گفت چون
دانشمند ازین خانقاه بیرون شد من چه گفتم گفت گفتند وی بسفر میشود و وی نه بسفر
راست و نه سفر بابت وی است وی از آنست که حلقه گرد وی در نشیند و وی از و میگوید من
گفتم کاشکی باری این سخن آن وقت بگفتی تا این همه رنج و سفر نبودی آمدی لیکن خرقانی با تو می بایست
دید یعنی سفر من برای آن بود **شیخ ابو الحسن بشری سجزی رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام گفت که وی
از پیران منست از پیران مشایخ که من ایشان را دیدم سه تن مه بودند خرقانی و طاقی و مردو جاسوس القلوب
بودند ابو الحسن بشری و وی ثقه بود و در روایات صوفیان و مشایخ بسیار دیده بود و چنانکه می بایست
دیده و سخن و سماع از ایشان بازداشته است گفت مشایخ حرم دیده بود چون شیخ سیروانی و شیخ
ابو الحسن جهضم و ابوبکر طرسوسی و ابو عمرو بخید و دیگر مشایخ وقت و شاگرد شیخ ابو عبد الله خفیف

بود و حصری و نوری و ابوزرعهٔ طبری را دیده بود **کاکا ابوالفضل بستی رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام
گفت که وی مرد بزرگ بود در ایام من بوده است اما نایب پدر من بوده مرا بوی سپرده
و من خرد بودم روز آدینه پدر مرا پیش پیران بردی تا دست بر سر من فرود آوردندی
و پیش ابوالفضل بردی و وی هم در مسجد بود زیرا که وی مرد ملامتی بوده و پدر من از قرّا
شیخ ابوالحسن تیشه ساز و برادر وی شیخ ابو محمد خادمان و مریدان کاکا ابوالفضل بودند و پیران
روشن و با نفسهای عظیم بودند و همه مریدان ابوالفضل چنین بودند که ایشان را نفسهای عظیم بوده و مرد و
از وی حکایت کردندی کاکا **کاکا احمد سنبل و برادر وی محمد فرخه رحمهما الله تعالی**
شیخ الاسلام گفت که کاکا احمد سنبل مه از برادر خود بود محمد فرخه باطن نیکوتر داشت و برابر وی
با آلت تر بود در ظاهر و باطن تمام تر و وی درویش بود و نجابت و خداوند کرامات و ولایت
و در کار من دور فرا بود **ابومنصور محمد الانصاری رحمة الله تعالی** وی پدر شیخ الاسلام است
و مرید شریف حمزهٔ عقیلی و خدمت ابوالمظفر ترمذی کرده بود شیخ الاسلام گفت که شیخ احمد کوفانی
مرا گفت که این همه بکردی و گرد گشتی چون پدر خود ندیدی شیخ الاسلام گفت که من هفتاد و هشت سال
علم آموختم و نوشتم و رنج بردم و در اعتقاد اول آن همه از پدر خود آموخته بودم لیکن قرا بود و حافظ و صادق
و متقی و با ورع که کسی انچنان نتوانستی ورزید که وی شیخ الاسلام گفت که پدر من در حرم سرای داشت
عظیم مرا گفته بود که عبدالله چند گویی که فضیل عیاض و ابراهیم ادهم از تو فضل آمد و ابراهیم ادهم
وی مرا خوابی دیده بود و با من بگفت اما نگفت مرا روز تعبیر بگیتم راست می آید شیخ الاسلام
گفت پدر من در تجرد وی وقت صافی داشته بود و در الفت دل در زن و فرزند افتاده بود و آن از
دست وی بشده همواره اظهار ملالت می کرد و تنگدل مینمود با ما وقتی در آن تنگدلی گفت
میان ما و شما دریای آتش باد اما چه گناه کرده بودیم وی زن خواست و فرزند آمد روزی
در آن تنگدلی از دکان برخاست و سبحانک اللهم بگفت از دست دکان بدر رفت و به بلخ رفت
پیش پیر خود شریف حمزهٔ عقیلی و در تاریخ شعبان سنه ثلثین و اربعمائة برفته از دنیا و در بلخ
دفن کرده اند نزدیک شریف حمزهٔ عقیلی رحمه الله **ابومنصور سوخته رحمة الله تعالی**
شیخ الاسلام گفت که ابامنصور سوخته نام کردند مرد صادق بوده از اصحاب **شیخ احمد چشتی و برادر**
وی خواجه اسمعیل چشتی رحمهما الله تعالی شیخ احمد چشتی غیر ابو احمد چشتی ابدال است زیرا که وی متقدم
است و شیخ الاسلام وی را ندیده و غیر خواجه احمد بن بوده و هست زیرا که وی مناظر است

شیخ الاسلام را ندیده شیخ الاسلام گفت که من بمجلس ندیدم قوی در طریق ملامت و تمام تر از احمد
چشتی و چشتیان همه چنان بودند از خلق بی باک در باطن سادات جهان سه بار بسر بادیه رفته
بود و دو بار گشته که در آن از خود اخلاص تمام ندیده بود و همه احوال ایشان با خلاص و ترک ریا
بود و هیچ گونه سستی روا نداشتندی در شرع تا بمادون چه رسد و شیخ احمد نجار را دیده بود و غیر او
شیخ الاسلام گفت قدس سره که احمد چشتی بزرگ بود و مرا تعظیم داشتی و حرمت که بمجلس با انداختی
و چنین کسی که موی خود را در پای من مالیدی بود و وی بزیارت خواجه ابونصر طالقانی شده بود
و این بیت شنیده از وی ~ دریغا که ندانستم همین ندانستم و آنم * از بن پندار گوناگون
از بن گروه پشیمانم * شیخ الاسلام گفت من بمجلس ندیده ام مه بیدار و فراست چون برادر احمد
چشتی وی خدمت من کردی و مرا تعظیم تمام و چشتی من در هفته مجلس میکردم و از مجلسیان هیچ
کس نبود که با وی صحبت داشتی و از سخنان من وی را باز میگفت وی میگفت که این دانشمند شما
از کوی ما است خدای داند که از آن سخن وی مرا در سر چه حیت یعنی از طمع و آن سخن وی مرا
مایه ایست پس مرا دعوت کرد و همه دنیای خود بر من پاشید و پس از آن در سرما و برف
به باذان شدیم وی مرا پیر و سرکار ما از آنجا بود و بونصر سوهانی که از یاران چشتی بود وی
صاحب فراست عظیم بود و آن وقت که به باذان رفتم زمستان بود و شصت مرد و زن از مشایخ
نواحی همه آنجا جمع آمده بودند چهل هندو ز و من سخن میگفتم ایشان را و بسط و انشای علم حقیقت اول
از آنجا بود و بمجلس با من برابر نرفت و همه خداوندان ولایات و کرامات و فراست بودند و تا ایشان
زنده بودند هیچ زنگانی آنجا اسان نیامد چون با حفص بغاوردان که چشم و گوش فرا سخن من داشته
بود و وی خداوند کرامات ظاهر بود و جد ابوجعفر بغاوردانی رحمه الله تعالی علیه شیخ الاسلام گفت
که اگر ابوحفص بغاوردان زنده بودی شما جامه خود از وی در کشیدی و در وی ننگرستی و من وی را
بزرگ می دیدم با کرامات ظاهر و فراست عظیم و دوستی از دوستان او بود و دوستان پوشیده
از غیرت او با دوستی بود از دوستانی او دوستان او را نشناسد چون بوبشر کواشانی که کبوتر خانه
سخن وی فرود آمد چون احمد مرجانه در احمد گاه در پستان که بر شاخ توت رقص میکرد چهل هندو ز
آنجا بودیم هر روز مهمان کسی و هزار و دویست جامه فتوح رسیده بود و از آن جز کهنه سجاده بخانه
نیاوردیم روزی در آن ایام سماع میکردم و در آن شور میکردم و جامه پاره می کردم چون از سماع
بیرون آمدیم بمسجد جامع آمدم در خمار سماع بودم که یکی از ایشان فرا آمد مرا گفت آن جوان که بگو با

را در سماع میکشت گفتم چگونه گفت نوجوانی شاخ نرگس دراز در دست با تو میگفت در سماع
هرگاه که آن نرگس فرا بینی تو داشتی تو در شوریدی و بی طاقت تر شدی در سماع گفتم نرگس را
گوی دیگر لیس زان مسنونر باهم رسیدیم مگر با حفص که بود داغ من و دو بستان آمده بود که گواه
رفت از دنیا و در آن هفته برفت و بو بشر کوانشانی در مجلس املای اسحق حافظ مرا گفت دانشمند
از آنجا اینجا آمدی بنشین که مهر تو اینجا با تو ام دو در سخن بر من بسته شد حرفی گفته نیامد با خود
میگفتم آن چه بود مرا که دیگری چنان باشد تا ورد با این آیه رسید که و من الناس من یتخذ من دون الله
اندادا و سخن بگشاد و بر بسته شد **شیخ احمد حاجی رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام گفت که شیخ احمد
حاجی از پیران منست شیخ حصری را دیده بود و ابو الحسن بلخی و غیر ایشان را و از ایشان حکایت میکرد وی
و برا گفتم که از حصری شیخ باد داری گفت با یکی از مشایخ بر حصری [illegible] نبود از جور شیخ
می گفت سخن دو اند یک پا سپیدی الف و دو ایک پا سپیدی دو دست بر هم میزد شیخ الاسلام گفت
در آن منکر که بعلت حاجت داشت در آن نکرد که بجز از دو هیچ حاجت نداشت **شیخ بو مسلمه**
باوردی رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت که شیخ بو مسلمه باوردی خطیب صوفی سیاح از پیران منست
پیر من بود و مشایخ بسیار دیده بود چون ابو عبد الله رودباری و عباس شاگرد و ابو عمرو نجید و با یعقوب
نهرجوری **ابو علی کاتب رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام گفت که مر شیخ ابو علی کاتب را دیده ام اما
خورده بودم و بیان نشناخته بزرگ بود و شیخ سیستانی بود و طریق ملامت داشته و برا کرامات ستایش
نتوان کرد که خود از کرامات بود وی و شیخ احمد و شیخ احمد نصر و شیخ بو سعید مالینی هر سه در صفه سرای
صوفیان بوده اند من آنجا حاضر **ابو علی زرکر رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام گفت که ابو علی زرکر
از پیران منست از پیران صوفیان بود شاگرد ابو العباس قصاب آملی و از وی حکایت کردی **ابو علی**
بونه گر رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت که وی سفرهای نیکو کرده بود و مشایخ بسیار دیده شیخ ابو عمرو
اکاف را دیده بود و خدمت کرده بارون و ابو عمرو نجید را دیده بود و شیخ ابو نصر عبد الله مالک را
نیز دیده بود با زعفران شاگرد شبلی را حکایت کرده مرا از ایشان **شیخ ابو اسمعیل نصرآبادی رحمه الله**
تعالی شیخ الاسلام گفت که وی پسر مهینه شیخ ابو القاسم نصرآبادی است از وی حدیث یاد دارم
و حکایات از بدرودی **ابو منصور کازر رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام گفت که وی در درویشی نیکو
بود و مشایخ بسیار دیده بود و مرا زعمر بود و شیخ احمد بخارا نصرآبادی را دیده بود و ابو نصر سراج صاحب
لمع را دیده بود **ابو اسمعیل دباس جرفتی رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام گفت که اسمعیل دباس از پیران

منست پیر روشن دل بود و صحبت شیخ مومن شیرازی را دیده بود و از وی حکایت میکرد **شیخ ابو سعید**
معلم رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت که بو سعید معلم پیر روشن بود و نیکو دل و صادق و مرید شیخ
بو سعید ملخ بود و شیخ ابراهیم کیل را دیده بود **شیخ محمد ابو حفص کورتی رحمه الله تعالی** شیخ الاسلام گفت
که شیخ محمد ابو حفص کورتی بزرگ بود و خداوند وقت عظیم و از پیران منست وی بیماری افتاد
نرم تر و یک وی شدند سخنی میرفت کسی دعوی کرد پیش وی طاقت آن نیاورد و غیرت بروی
در آمد برجست و گفت حق حق حق چون ساعتی برآمد با خود آمد گفت استغفر الله استغفر الله استغفر الله
ضعیف شده ام و عذر خواست **شیخ عمو رحمه الله تعالی** کنیت وی ابو اسمعیل است نام وی احمد
بن محمد بن حمزه الصوفی شیخ الاسلام گفت که شیخ عمو خادم خراسان بود وی پیر استاد منست یعنی
آداب و رسوم صوفیان از وی آموخته ام و عمو مرید من بود و مرید وی من و برادر من هم کاسه وی بودی
و چون وی نبودی کار بجای وی بودی و چون بسفر بودی نامها همه بمن فرستادی مشایخ جهان دیده
بود و شیخ ابو العباس نهاوندی و برا عمو لقب نهاده بود و چنانکه گذشت شیخ ابو بکر فرا دیده بود
به نیشاپور و سفر اول حج و اسلام با شیخ احمد نصر طالقانی کرده بود و شیخ ابو بکر بالیزبان را دیده بود و جعفر حذا را
و وی جنید است و شیخ ابو بکر مفید را دیده بود و شیخ جنید را و با شیخ سروانی صحبت داشته بود با عمر مشایخ
حرم چون بو الحسن جهضم همدانی و شیخ ابو الطیب حبشی و محمد باخری و جوال کرد و شیخ ابو سامه و بو الحسن
سرکی و ابو العباس نسائی و ابو العباس قصاب و غیر ایشان از مشایخ وقت را دیده بود و برا نواخته بودند
و وی خدمتها نیکو کرده بود ایشان را و از احتهار ساینده و شیخ ابو الفرج طرسوسی را دیده بود در رجب
سنه احدی و اربعین و اربعمائه برفته از دنیا و عمر وی نود و دو سال بود **شیخ احمد کوفانی رحمه الله تعالی**
شیخ الاسلام گفت که شیخ احمد کوفانی خادم عمو بود وی پیران بسیار دیده بود و سفرهای نیکو کرده
وی مرا گفت که ما از تو بدانستیم که ما کرا دیده ایم یعنی تو ایشان را شناخته بحقیقت **ابو الحسن نجار**
رحمه الله تعالی شیخ الاسلام گفت وی درودگری بود در قهندز مردی نیکو بود و بزرگ کسی
که وی را می شناخت دفتی در کو دیده اند و برا بیجاه رکوه دار با وی از مریدان وی مرا حکایت کرد
از هلال خادم حصری الکه حصری گفت لا تطلع الشمس الا باذنی شیخ الاسلام گفت که قاضی ابراهیم
بلخزی مرا گفت که الله تعالی را بخواب دیدم گفتم خداوندا بنده بتو کی رسد گفت آنگاه که او را هیچ
طمع نماند که او را از من باز دارد و شیخ الاسلام گفت که مرا دیدار شیخ ابو علی سیاه روزی نبود اما چون
خرقانی باز گشته قضا را شیخ عمو از وی باز گشته بود مرا حکایت میکرد از وی و من از خرقانی **بو علی**

سیاه مردی بزرگ بود صاحب سخن و کرامات و ولایت عظیم بود شیخ الاسلام گفت که شیخ بو محمد
کسوتایب بود و صاحب نظر و او را ریاضتها است و وصالها کردی وقتی در وصال بود و چنین بود که
تا چهل روز مرا گفتند که وی از ان هشتاد روز تمام کرد و گفتند صد روز والله اعلم مرا گفته
بود که بر من بیایی در شرف و عجب چو تو نبود شیخ الاسلام گفت که من دو بار به صحبت بو الخیر بوده ام
و وی دستار خود از سر فرو گرفته و گلیم مصری خود بمن داد و دو گلیم چه شنیده در دهان من نهاد و چون
بنزدیک وی شدم برای من پای بخاست و در مرا تعظیم داشت که اندک کسی را داشتی لیکن
مرا با وی نقاری از برای اعتقاد است و دیگر در طریقت نه در طریقت مشایخ و از یدی بعضی از مشایخ
وقت با وی نه نیک بود شیخ الاسلام گفت احمد خضرویه روزی پیش بایزید گفت یا رب امید
ما از خویشتن بریده مکن بایزید گفت یا رب امید ما از خویشتن بریده کن شیخ الاسلام گفت آنچه احمد
گفت عام راست و آنچه بایزید گفت خواص راست که امید علة است امید بر نا موجود بود بر یافت
امید کی بود بو بکر دقی گفته العافیة والتصوف لا یکون شیخ الاسلام گفت اگر صدق احوال خویش اتهم
دارد که دعوی است که افعال خویش را که ریاست و اقوال چو را متهم کن که بی معنی است جوانمردی در
بادیه مضطرب شد گفت الهی السلامت بیرون آری هرگز نیازاید و نگیرم چون از بادیه بیرون آمد کسی وی را
بخانه برد و طعام داد و سیر بخورد و بمرد شیخ الاسلام گفت اگر نرفتی و یاد نکردی شریعت سیاه شدی و اگر
یاد کردی عهد تباه شدی صادق بود شغل وی را کفایت کرد و وی را از استهزا دوزخی گفت
که یاد کنم از ننگ با خود او را چنان گفت شیخ ابو علی سیاه مرو گفت که از هر چیز که چیزی بشود
بماند مگر شریعت که چون از ان چیزی بشود هیچ چیز نماند شیخ الاسلام گفت که سخت نیکو گفته است
و آن چنان است شریعت همگی خواهد زیادت در شریعة نقصانست شریعت چون آب است بمقدار
باید اگر بیفزاید ویرانی کند و اگر بکاهد تر ابیراب بکند مرغش گوید مر خویشتن را بیا طلب خواص
ندیدم تا خود را بظاهر عام نرید شیخ الاسلام گفت معنی آنست که حقیقت من درست نیامد تا شریعت
من صافی نشد عادت شیخ الاسلام چنان بود که هر چه شنیده بودی از خصال حمیده و افعال پسندیده چه
حدیث و چه در حکایات مشایخ البته خواستی آنرا بکردی و وی گفته که چون سنتی بشما رسد از
پیغمبر صلی الله علیه وسلم اگر نتوانید که آنرا ورد کنید و دایم بورزید باری یکبار بکنید تا نام شما را
از زمره سنیان گم نکنند و همچنین از معاملات نیکو و احوال و اخلاق نیکو مشایخ که ما را فرموده اند
که بر پی ایشان روید و سیرت ایشان نگیرید اگر همه نتوانید باری چیزی از ان بکنید و وقتی در راه

پیرهن درویشی سوگند بر من داد که مرا شلواری می باید مرا حکایت آن امام یاد آمد که سواری می آمد درویشی سوگند
بر وی داد که بخدای تعالی شلواری دهی آن امام از اسب فرود آمد و شلوار بوی داد و مردمان
گفتند این چرا کردی که این گدایان همه دروغ گوی و رند باشند گفت من دانم اما روا نبود که وی سوگند
بخدای بر من دهد و من از وی برگذرم و مرا او وی نه هم شیخ الاسلام گفت که بیار من نیز آن کار کردم
شلوار باز درویش دادم و بی شلوار مجلس گفتم شیخ الاسلام گفت که بسیار من جامه عاریتی مجلس کرده ام
و بسیار بیگاه جوز وان بسر برده ام و بسیار رخت زیر سر نهاده ام و آن وقت یاران داشتم و درویشان
و شاگردان من همه سیم داران و توانگران بودند هر چه بخواستمی مرا دادندی اما من نخواستمی و بر ایشان
چیز انگیزی ام و من گفتمی چرا ایشان خود ندانند که من هیچ ندارم و از کسی چیزی نخواهم من خود داده ام
هنوز که هر چه من دست از دنیا بداشت و دنیا همه جا بشستیده ام و رنج افکنده و ابتداهای درویشی
و محنت ما از ان وقت بود شیخ الاسلام گفت من در زمستان جبه نداشتم و سرمای عظیم بود و در
خانه من همه بوریایی بود چندان که بر آن خفتی و هر پاره که بر خود بپوشیدمی اگر پای بپوشیدمی
سر برهنه شدی و اگر سر را بپوشیدمی پای برهنه شدی و خشتی که زیر سر نهادمی و هیچ که جامه در
مجلس بیرون کردی و بوید بختی روزی عزیزی در آمد مرا چنان دید انگشت بدندان گرفت و دو کرته
اینجا و دستارچه و دستار از سر فرو گرفت و بنهاد و برفت شیخ الاسلام گفت که مرا دست آن بس
آن بود که قاریان مجلس را چیزی دادمی و از کسی نخواستم و بدل من از ان باری بود شخصی دانیال
بغیر الجواب دیدم گفت فلان دکان را به عبدالله که از نا سیم از نقاریان ده بود در آینال آن
شغل را کفایت کرد و ان مرد سیم آن دکان را بقاریان میداد و شیخ الاسلام گفت که شش [illegible]
نان بطعومی بود و من بسفناخ میخوردم شیخ الاسلام گفت که هرگز در عمر خود الله تعالی مرا هیچ
روز در طلب دنیا ندیده و اکنون در من می گشایند و امام مرا از آن چه اگر ننگریم خوشتر باید کار از
واگر از اول در من هیچ قدر و خطر باشد که فرو شستم تا بدان وقت که ازان برستم و بایست آن از من
بیرون ندارد را در من نکشادند و اگر ملک سلیمان باشد مرا از ان چه هر چیز که من دیده بودم و مرا خوش آمد
بود و بایسته و هر روز که ربدل و چشم من گذشته بود آن مرا الفقد میکند که میگویم این است
که فلان وقت دیده بودم و بر دل من گذشته بود و آن وقت که بایست آن بود نداد و نداد اکنون
میدهند که نرگی بود که ملازمت مجلس شیخ الاسلام میکرد و بر پس پشت شیخ مقدار سری نوری میدید
روزی با شیخ احمد کوفانی گفت قران سر نور بر پس سر خواجه می بینی گفت می بینم شیخ الاسلام گفت

نمی دید اما بشناخت آنرا اگر آن ترک چیزی بیند و گوید که نمی بینم او گوید که نمی بینم آن ترک بحج رفت
و باز آمد و پس از آن نور ندید شیخ الاسلام گفت که آن ترک گفت که اکنون آن نور نمی بینم
سبب پرسیدم گفتم تو اکنون خود را بیامرزیده و خود را بزرگ در چشم می آری که حج کرده ام
و حاجی ام آن وقت خطاوند بنیاد وقت بار شیخ الاسلام گفت که هر کسی را بتی است یعنی
معشوقه و وقت بهار بت منست که من بهار را دوست میدارم وقتی هوا گرم شده بود و گلها
همه برسیده مرا می بایست که گل بینم که چشم مرا براسایند بکلاباد کاه میرفتم در باغچه لاله دیدم مقدار
اسکرهٔ هفت تنکو که ممکن نبود که بیش از آن لاله بود شیخ الاسلام گفت که وقتی تنکدل بودم
صعب بر در سرای خود نشسته بودم اندیشه ناک بسبب امری با وی بحث و کاغذکی هشت
سوار زبر در فرو افتاد بخط شیخ بر آن کاغذ نبشته که فرج فرج شیخ الاسلام گفت که شیخ ابو
الخیر تیناتی هشت ساله بمکه مجاور بود هیچ طلب نکرد و این صعب تر بود که کسی چیزی نداد و وی طلب
سوال نکند وقتی هشت شبان روز چیزی نخورده بود و بیماری بار گرسنگی پیوست سست شده
بحیله خود را بمقام ابراهیم افکند که دو رکعت نماز بگذارد از سستی در خواب شد الله تعالی را در خواب
دید که با وی گفت چه خواهی گفت اشراف بر مملکت گفت بدادم گفت دیگر چه خواهی گفت
حکمت گفت بدادم بیدار شد شیخ الاسلام گفت که از اشراف او بر مملکت گفت بدادم گفت دیگر چه
خواهی گفت حکمت یکی آن بود که گفتی بر سرها می بینم بخط سعید که سعید و بر سرها می بینم که شقی و دیگر
گفتی که هر که از اقلیمی روی بحج نهد می بینم ویرا شیخ الاسلام گفت مرا آن بباید که بدانم که شقی
کیست در آن چه کرامت باشد که غم هر کسی بباید خورد و من در بدم که بجای آورم اما در خبر زود
بجای آرم و بینم و مقام مرد بگویم که مقام وی نزدیک حق تعالی تا کجاست نیک نگرستن اما شقاوت
ندانم و نخواهم که بدانم یعنی اگر خواهم بدانم شیخ الاسلام گفت که مرا بگذارند که جدا کنم اهل آیات
را از دیگران وقتی گفتم که جدا کنم مرا نگذاشتند شیخ الاسلام گفت که کس بود که بگوید فراست و داند
که میگوید و آنچه میگوید می بیند و این دیدار بفراست و برا دایم باشد و کس باشد که این دیدار
و برا وقتی نباشد در وقت غلبه و صولت بگوید و بود که آن سخن بر زبان وی برود و آن حقیقت
باشد و فراست سخن است است و وی از آن آگاه نی بنزدیک شما کدام مه است پس گفت
آن پنبه که آن فراست و برا دایم است اهل ولایت است و آن بیشتر ابدال و ابرار و زهاد را باشد
و آن بسینهٔ محقق است که وقت باشد که بر وی پوشیده بود و گاه بود که آنکار را باشد اگر نزل

نمود

گوید آن حقیقت باشد و اگر در غفلت گوید چون تیر باشد که زند همچنان باشد که وی گوید جامع مقامات
شیخ الاسلام گوید که شیخ الاسلام چنین بود شیخ الاسلام گفت که ابوالحسین دراج به آرزوی یوسف
بن الحسین بری آمد از هر که حال وی پرسید گفت آن زندیق چه کار داری چون بعد از ماهی بوی
در آمد و برا گفت هیچ بیت یاد داری گفت دارم بیتی تازی یاد داشت بخواند یوسف بن
الحسین در سماع شوریده و طوفان از چشم وی روان شد گفت ای ابوالحسین عجب مدار که ماهی
است تا مردی میگروی و حال من می پرسی میگویند آن زندیق چه کار داری از وقت صبح باز قرآن
میخوانم اشک از چشم من نیامد بدین یک بیت که تو خواندی ببین که چه حال ظاهر شد شیخ الاسلام
گفت ندانم که از اول و برا شناخت نکر بری میکرد یعنی تلبیس و نگفت الا که در غلبه گفت
یا خود در حال غلبه بجای آورد و این معنی است از آن بیشتر تفصیل حکمتها و نکتها که بر زبان شیخ
الاسلام گذرانیده اند متعذر بلکه متعذر بیان آنها که گذشته است و شاید که بعضی دیگر بیاید ان شاء الله
تعالی و اینجا بدین قدر اختصار افتاد وفات وی روز آدینه بوده است بیست و دوم ماه ذی الحجه
احدی و ثمانین و اربعمایه و عمر وی هشتاد و چهار سال بود **شیخ ابو الهیثم فوشنجی رحمه الله تعالی**
شیخ الاسلام گفت که ابولیث فوشنجی بزرگ بوده و عارف و بای تهیه رفتی وی گفت که از پوشنگ
بهراة آمدم تا آن سبب آنجا بماندم که بخیابان میگذشتم بگورستان زنی نکوی باز نشسته بود وقتی
جان ما در و بیگانه مادر از آن درحال شد شیخ الاسلام گفت که بود ابی شقیقه بن سلمة الکوفی از بزرگان
تابعین است نوحه شنیدی و بگریستی یکی از ین طایفه گفته است التلذذ بالبکاء ثمن البکاء شیخ الاسلام
گفت که بازمانده از صحبت تو الا اشک حسرت لذت می باید باشد و توجه باید قبر لیث فوشنجه بخیابان
است چون وی برفت او را یاران بودند بر سر قبر وی خانگکی ساختند و بر بام خانه چهار طاقکی و در آنجا
می بودند تا یکی یک میرفتند و بهلوی وی دفن میکردند رحمهم الله تعالی شیخ عمو بگفت این قبر فلان یار
فروش است و این آن فلان و بر همینبود قبر یاران وی با شیخ الاسلام را خوش می آمد و می پسندید موافقت
و استقامت ایشان را و گفت محمد عبدالله کازر گفت که همه بگو خود را که می بینم سبب آن دانم که لیث
فوشنجه با من رازی کرد و مرا آن در حلق من فرو شد لیث فوشنجه وقتی در رود هراة غرق شد طیبه گفت
آنگه اکنون مرا گفتی برگ آمدن ندارم که مرا بسلامت برون آری سه بار تا سورة قل هو الله بخوانم گفت
از آن بترسیم سی سال است تا در آنم که بخوانم نمی توانم مرکا دکوم احد موالی کو تیدم که تو میگوی دانی که
احد کیست مرا باز سر برد **محمد عبدالله کازر هروی رحمه الله تعالی** بزرگ بوده از ین قوم در هراة

و صاحب کرامات و ویرا در تاریخ آورده اند و هو محمد بن عبدالله القصار الهروی و از قدیمان مشایخ هراة
من افتی المشایخ فی وقته و احسنهم هدیا خلقا و طریقة و خواجه عبدالله بو ذهلی بوی ارادتی داشت
عظیم و برای وی کارها کرده بود وقتی ویرا گفت خواجه ایها مسکینی اخر تو مرا بدر این شهر بیرون
خواهی کرد گفت من گفته تو روزگاری بر آمد و وی رئیس هری بود محمد عبدالله کاز سخن نیکو
گفتی در معاملت در تکلف نیاوردی اما از جبیکر و مردمان دست از وی باز داشتند و از املاک خود بیرون
آمدند خواجه بو عبدالله ویرا از شهر گسیل کرد و گفت بیا به رفت از شهر بحوالی شهر جائی که خواهی مرو
که سخن تو مردمان را زیان میدارد یعنی چون مرد دست از دنیا باز دارد سیم سلطان بریده گردد
و خواجه بو عبدالله چهار سال خدمت شبلی کرده بود و بی سوال و مال عظیم بر وی نفقه کرده بود شبلی
ویرا جواد خراسان گفتی و هو حافظ بود و ثقه و مکثر **فرخ رحمة الله تعالی** شیخ الاسلام
گفت که وی پیری بود بزرگ درویش و خداوند ولایت و فراست همه کار زرگاه و در قبر است
روزی خواجه بو عبدالله بو ذهلی بوی رسید گفت پیر بو ذهلی کی بود که ترا فروشند و مرا بر فشانند
خواجه بسیار بود و دانست که مرد بزرگست گفت ای شیخ نتوانم بود که مرا فروشند و ترا بر فشانند
گفت تا ای بو ذهلی مرغ چه قدر داشته باشد که مرا بر فشانند و ترا فروشند بگفته بر آمد امیر خراسان
ویرا گرفت و به قلعه فلاة برد و در طاقی کرد و در بر آورد و در آنجا برفت **خواجه خیرجه رحمة الله تعالی**
شیخ الاسلام گفت که خیرجه غلامی بود در کار زرگاه و در قبرست خواجه وی از وی چیزها می دید کرامات
عظیم از وی مشاهده میکرد ویرا آزاد کرد بکار زرگاه آمد و آنجا خانگکی ساخت و مقام کرد شیخ
الاسلام گفت من پیر خواجه ویرا دیده ام و مرا از وی حکایت کرده وی گفت که وقتی سیل آمده بود و وی
بر سر پل سنگی شده بود و میگفت خداوندا هر کرا سیم ده و هر کرا زر باید زر ده و هر کرا غلام و زمین باید
در حجه باید بده و خیرجه را همین تو بس شیخ الاسلام گفت حال آن کرد که المحل عزیزنست اما اعتبار
حق سبحانه بندگانرا نه بسبب حصلت بلال را با آنکه غلامی بود حبشی بخواند و بوجهل و عتبه و شیبه
را که سادات مکه بودند براند وی چه کرد و ایشان چه کردند هیچ همه عنایت و قسمت او باز بسته است
هر کس با در آن سخن رسد شیخ الاسلام گفت چون کسی بیمار بودی یا دردی داشتی بخیرجه شدی
تا وی الحمد برخواندی و بدمیدی در حال راحت پدید آمدی وقتی دانشمند را دردندان بود بوی شد
الحمد بخواند و بدمید به شد آن دانشمند گفت عزیز چه الحمد نه راست میخوانی آنرا جز تو راست کنم گفت
تو دل خود را راست کن شیخ الاسلام گفت که من از خرقانی الحمد لله شنیدم که وی ای بود الحمد لله

نمی توانند

نمی توان گفت و وی سید و غوث روزگار بود **ابو عبدالله بن عبدالرحمن بن خفیف المالینی رحمه الله**
وی از مهبان مشایخ هراة است از اقران شیخ عمو باوی حج اسلام کرده بود و مشایخ حرم را دیده و صحبت
داشته عالم بوده بعلوم ظاهر و باطن و در زهد و ورع یگانه روزگار بوده و در تجرید و ترک دنیا
سخن گفتی و سخن ویرا در دلها اثر تمام بودی صاحب کرامات و ولایات بوده و یکی از اصحاب وی
عبدالله محمد بن عبدالرحیم بوده است وی گفته که شیخ من ابو عبدالله احمد نصر روزی مرا گفت
که برو بهگه و فلان کس را بگوی که چنین و چنین کن من کالی چند برداشتم و بر آنجا که یافتم و آن پیغام بگزاردم
بدان کس که گفته بود پس از زمانی دیگر بنزدیک شیخ باز آمدم آن وقت که آنجا رسیدم جواب شنیدم
که چه گزاردم آنکس که پیش وی رفته بودم گفت برو و سخن شیخ خلاف مکن و اگر نه باز نتوانی گشت
سه ماه در راه بکاتی بنزد وی و رسالتی مراه است شیخ الاسلام در اول حال بسیار بزیارت وی رفتی
ابو نصر بن ابی جعفر بن ابی اسحاق الهروی الخانجه بادی رحمه الله و قیل ابو نصر محمد بن احمد بن ابی جعفر
عالم بود بعلوم ظاهر و باطن و فقیه روزگار و اصل از کرمان بوده است سبب توبه آن بود که روزی
شخصی فتوی آورد که چه فرمایند امیدین و بدین مسئله که شخصی در حوالی جبال چند از روی غضب بر راز
کوهی گفت آن دراز گوش روی باز پس کرد و گفت ای خواجه این خشم تیز بر من مظلوم راندی کیرانا فردا
از عهده این خشم راندن چون بیرون خواهی آمد اکنون چیست حالست که آن شخص بگریه و حالا آب چشم
وی بچون بعل شده است حکم طهارت و نماز چون باشد چون ابو نصر این فتوی را بخواند بیهوش شد از
هیبت این شخص چون بهوش باز آمد احرام صحبت آن شخص بست چون بنزدیک وی رسید وی از آن
گریه از دنیا رفته بود و پیری دید با روی نورانی و موی سفید و خون از دیده وی روان بر روی وی
خشک شده اما میخندید ابو نصر را از خنده وی عجب آمد تکفین و تجهیز وی کرد و نماز گزاردند چون ابو نصر
از آنجا باز گشت گریان پیری بوی رسید گفت ای جوان چرا گریه کنی مگر آیتی از کلام الله بتو رسیده
است که با آن کار نکرده اما این گریستن تو بکر بسیند و من سوختگان می مانند نه دل سوختگان چون آن
پیر این بگفت بگذشت شیخ ابو نصر را درد و سوز بسوز بیفزود و از هر چه در آن بود بیرون آمد و سفر
و سیاحت پیش گرفت و گویند سی سال بیابان خدمت کرد و صحبت حضرت را علیه السلام دریافت و در حرم
که مدینه و بیت المقدس بی عزم انتشار ریاضات کشید و عبادات کرد و در آخر بهراة مراجعت کرد
عمر وی صد و بیست و چهار سال رسیده و در سنه خمسمایة از دنیا برفت و قبر وی در خانجه باد است
بهراة بزار و بیرک به **سلطان محمد الدین طالبه قدس الله تعالی روحه** گویند که وی از اهل عسکر بوده

در ترک و تجرید و توکل یگانه بود درویش محمد جرگر که یکی از ابدال بود در جامع هراة بسر بردی روزی
در مسجد خفته بود و کوزهٔ آب وی ریخته بود خادم مسجد آنجا رسید پنداشت که بول کرده است
وی را چنان بزد که اعضای وی مجروح گشت جرگر آهی بزد و برفت مسجد از چوب بود آتش افتاد
و مسجد بسوخت و از آنجا به بازاری که آنجا بود از جمله فروشان [illegible] در آمد سلطان مجد الدین
طالبه را از آن خبر کردند در عقب جرگر روان شد چون بوی رسید گفت جرگر شهر مسلمانان را چرا می‌سوزی
جرگر بازگشت و آب چشم خود بر آتش افگند آتش فرو مرد و این رباعی را میگفت

آن آتش [illegible] که برافروخته بود • او سوختن از دل فلان آموخته بود • گر آب دو چشم من مدادی یاری
چه جمله فروشان هری سوخته بود • گویند وی وقتی سیل آمد نزدیک بود که هراة را [illegible]
سلطان مجد الدین برو گفت [illegible] جنان کردند فی الحال سیل باز گشت امام فخر
الدین رازی رحمه الله در وقت وی بوده است و صحبت وی بسیار کرده و تقرب جسته چون
وی را وفات رسید در اندرون شهر هراة در رباط خنگ و فیروزاباد دفن کردند و شیخ محمود اشنوی
رحمه الله تعالی که صاحب رسالهٔ غایة الامکان فی معرفة الزمان والمکان است در گنبد حظیرهٔ
وی دفن است و این شیخ محمود از اصحاب تلامذهٔ مولانای شمس الدین محمد بن عبد الملک
دیلمی است رحمه الله تعالی از اکابر محققان است و سخن در حقیقت زمان و تحقیق آن جناب
در مصنفات وی مذکور است و مصنفات دیگران کم یافت میشود **ابو عبد الله مختار بن محمد
بن احمد الهروی رحمه الله تعالی** وی از بزرگان مشایخ هراة است جامع بوده میان علم ظاهر و علم
باطن صاحب کرامات و ولایت بوده است گویند که در لوح قبر وی چنین یافته اند که در سنهٔ سبع
و مائتین برفته از دنیا وی گفته است که طعام چنان خور که تو او را خورده باشی نه او ترا اگر تو
او را بخوری همه نور شود و اگر او ترا خورد همه دود گردد و جامه چنان پوش که [illegible] فخر [illegible]
در نهاد تو بسوزد [illegible] علت آن ما را امروز و هم وی گفته که در همه کارها که باشی چنان باش
که اگر عزرائیل ترا دریابد از آن کار ترا بکار دیگر نباید شد در آن کار حالات تو همه با تو بود و اگر چه طعام
خوردن بوده باشد با عمل مباح باید که در باطن خالصا لله بود و نیت تو در آن فضل رضای حق بود سبحانه
و تعالی و نگاه داشتن شرع و هم وی گفته که اصل عبودیت آنست که چنان باشی بظاهر که از تو همه شرع
ظاهر بود و چنان باشی بباطن که در تو یاد غیر را گنجایش نبود و وی را اصحاب بسیار بوده اند صاحب آیات
و کرامات چون ابو علی بن مختار العلوی الحسنی رضی الله عنه و از وی کرامات بسیار و خوارق

عادات بیشمار منقول است و وی بسید امام مشهور بوده و قبر وی در پایان پای عبد الله مختار است
و چون فقیه ابو عثمان مرغزی رحمه الله که از غایت شوق و سوختگی وی را شوق سوخته می‌گفته
اند و وی را وقایع غریب و عجیب بوده است گویند که آن روز سید امام را در هراة وفات رسید
وی در مرو الرود بود وی را آنجا در باطن مصیبتی عظیم افتاد چنانچه بی طاقت شد و بهراة آمد گفتند
که در همان وقت سید امام وفات یافته بوده است و اضطرابی که در باطن وی پیدا شده بوده
بسبب آن بوده و چون شوق سوخته رحمه الله وفات یافت وی را در گورستان خابجه باو
در پایان پای عبد الواحد مسلم دفن کردند رحمهم الله تعالی **شیخ ابو ذر بوزجانی رحمه الله تعالی**
شیخ الاسلام گفت من یک تن دیده ام که بوذر بوزجانی را دیده بود صیاد گورگیر در بوزجان
مرا رنج عظیم رسید و طلب بسیار کردم تا وی را یافتم و بدیدم بوذر خداوند کرامات ظاهر بوده گویند
در بوزجان مدرسه بود که شیخ ابوذر ساکنان آنرا اولیا میخواند یکروز بر در آن مدرسه خسپیده بود
خادم مدرسه بیرون آمد گفت او در چه کار اند خادم گفت امروز خوردنی نیافته اند در آن مدرسه از شیخ
بود توت خادم را گفت برو و آن درخت را بیفشان خادم بیفشاند هر برگ که بیفتاد زر خالص بود
پیش شیخ آورد و گفت برو و برای ایشان طعام بخر بخط [illegible] سبکتگین که پدر سلطان محمود که وفات وی
در سنهٔ سبع و ثمانین و ثلثمایه بوده است مرید وی آمده بود وی را نصیحتهای درشت کرد سلطان
محمود هنوز کودک بود وی را پیش شیخ آوردند بسیار لطف نمود وی را بر کنار خود نشاند و از اشعار
وی است

[illegible] مرکان مرضینا • و سایر الناس لنا منکرون • و هم از اشعار
وی است

تو بعلم ازل مرا دیدی • دیدی آنگه بعیب بخریدی • تو بعلم آن و من بعیب
همان • رد مکن آنچه خود پسندیدی **شیخ الاسلام احمد النامقی الجامی قدس الله تعالی سره العزیز**
کنیت وی ابو نصر احمد بن ابی الحسن است و وی از فرزندان جریر بن عبد الله البجلی است
رضی الله عنه که در سال وفات رسول صلی الله علیه و سلم ایمان آورده است قال رضی الله عنه
ما حجبنی رسول الله منذ اسلمت ولا رآنی الا تبسم فی وجهی و بسیار بلند قامت و با جمال بوده است
[illegible] رضی الله وی را یوسف این امه نام نهاده است حضرت شیخ را حق سبحانه و تعالی
چهل و دو فرزند داده بوده است سی و نه پسر و سه دختر و بعد از وفات وی از چهارده پسر و سه دختر
باقی مانده بوده اند و این چهارده پسر همه عالم و عامل و کامل و صاحب تصنیف و صاحب کرامت و صاحب
ولایت و مقتدا و پیشوای خلق بوده اند و وی امی بوده است که در سن بیست و دو سالگی توفیق

توبه یافته است به کوه رفته و بعد از هژده سال ریاضت در چهل سالگی وی را میان خلق فرستاده
اند و ابواب علم لدنی بر وی گشاده و زیاده از سیصد پاره کاغذ در علم توحید و معرفت و علم سر و حکمت
و روش طریقت و اسرار حقیقت تصنیف کرده است که هیچ عالم و حکیم بر آن اعتراض نکرده اند
و نتوانسته و این تصنیفات همه با آیات قرآن و اخبار رسول صلی الله علیه و سلم مقید و موید است
حضرت شیخ قدس الله تعالی سره در کتاب سراج السایرین آورده است که بیست و دو ساله بودم
که حضرت حق عز شانه بلطف و کرم خود مرا توبه کرامت کرد و چهل ساله بودم که مرا میان خلق
فرستاد و اکنون شصت و دو ساله ام که این کتاب را بفرمان جمع میکنم تا این غایت صد و شش
هزار مرد است که بر دست ما توبه یافته اند و بعد از آن بسیار سال دیگر زیسته اند شیخ ظهیر الدین عیسی که
یکی از فرزندان ایشان است در کتاب رموز الحقایق آورده است که تا آخر عمر بر دست پدرم شیخ
الاسلام احمد قدس الله تعالی سره ششصد هزار کس توبه کرده اند و از راه معصیت بطریق طاعت باز آمده
شیخ ابوسعید ابوالخیر را قدس الله تعالی روحه خرقه بود که در آن طاعت کردی و چنین گویند که آن خرقه
از امیر المومنین ابابکر رضی الله عنه میراث مانده بود مشایخ را تا نوبت به شیخ ابوسعید رسید و وی را نمودند
که آن خرقه را باحمد تسلیم کن فرزند خود شیخ ابوطاهر را وصیت کرد که بعد از وفات من بچند سال جوانی
نوخط بلند بالا اشهم ازرق چشم نام احمد از در خانقاه تو در آید و تو در میان مردم نشسته باشی بجای من
زنهار که آن خرقه را بوی تسلیم کنی چون کار شیخ بآخر رسید شیخ ابوطاهر را آرزوی آن می بود که ولایتی
که حضرت شیخ را بود بوی سپارد و شیخ چشم باز کرد و گفت ولایتی که شما طمع میدارید بدیگری سپردند و علم
شیخی ما بر در خراباتی زدند دکاری که ما را بود بوی تسلیم کردند کس ندانست که حال چیست تا آنکه بعد از
چند سال از وفات شیخ شبی شیخ ابوطاهر خواب دید که شیخ ابوسعید با جمعی از یاران بتعجیل میرفت ابوطاهر
پرسید که یا شیخ چه تعجیل است شیخ گفت تو نیز برو که قطب الاولیا میرسد شیخ ابوطاهر برخاست که
برود بیدار شد دیگر روز شیخ ابوطاهر در خانقاه نشسته بود جوانی بآن صفت که شیخ گفته بود در آمد
شیخ ابوطاهر فی الحال بدانست وی را اعزاز بسیار کرد و اما چنانچه مقتضای بشریت است اندیشه ناک شد
که خرقه مرا چون از دست دهم آن جوان گفت ای خواجه در امانت خیانت روا نباشد خواجه ابو
طاهر را وقت خوش شد برخاست و آن خرقه را که شیخ ابوسعید بدست خود بر سر میخی نهاده بود
تا از دور آنجا بود بیاورد و بر آن جوان در انداخت و گویند که آن خرقه را بیست و دو کس از شیخ
پوشیده بودند و در آخر به شیخ الاسلام احمد حواله شد بعد از آن هیچکس ندانست که آن خرقه کجا شد

بزرگان گفته اند که چهل مرد ولی شدند که ایشان را ارادت به شیخ بود قدس الله تعالی سره الاعظم
یکی شیخ احمد شیخ الاسلام احمد بود و یکی خواجه بوعلی دهقان که مراد بوعلی فارمدی است و مرد معروف
و مشهور شده در عالم و یکی از این طایفه گفت که خواجه بوعلی را بر خاطرها واقف کردند و بر ظاهر حاکم
و باطنها را آن مادون بود و شیخ الاسلام احمد را هم بر خاطرها واقف کردند و هم بر ظاهرها حاکم و باطنها
آن مادون از حضرت شیخ الاسلام احمد پرسیدند که مقامات مشایخ شنیده ام و کتب ایشان از هیچ
کس مثل این حالاتی که از شما ظاهر میشود ظاهر نشده است فرمود که ما در وقت ریاضت که
دانستم که اولیای خدای تعالی کرده بودند بجای آوردم و بر آن مزیدی نیز کرده ام حق سبحانه و تعالی
بفضل و کرم خود مرحبا کننده بدبستان زاده بود یکبار با احمد داد و در مرحبا صد سال چون احمد مردی
پدید آمد آثار عنایت ایزد تعالی در باب وی باشد که همه خلق بشنیده اند از فضل ربی جامع مقامات
حضرت شیخ چنین گوید که از بدایت حال ایشان سوال کردم فرمودند که من بیست و دو ساله بودم
که حضرت حق سبحانه مرا توبه کرامت کرد و سبب توبه من آن بود که چون نوبت دور اهل فسق
و فساد بمن رسید شحنه نامتی غایب بود و حریفان در طلب داشتند من گفتم شحنه غایب است چون
باز آید دور بدهم حریفان گفتند ما توقف نمیکنیم نباید که او دیر تر آید گفتم سهل است چون باز آید
و اگر مضایقه کرد دور دیگر بدهم چون شحنه باز آمد مضایقه کرد و دور دیگر طلب داشت چون
بوثاق خم آمدند و طعامهای بکار بردند کس بخم خانه رفت که خمر آرد تمام خمها خالی یافت و در آن خمخانه
چهل خم بود تعجبها کردم تا این چه تواند بود و آن حال از حریفان پنهان داشتم و از جای دیگر خمر
آوردم و در پیش ایشان نهادم و من به تعجیل تمام دراز گوشی در پیش کردم و بجانب رز روان شدم
که آنجا خمر داشتم تا زود تر بیارم چون برفتم دو دراز گوش باز کردم و دراز گوش در رفتن کندی کرد و من
او را سخت می رنجانیدم تا زود تر باز آیم که دل بحریفان تعلق داشتم ناگاه آواز سخت بگوش رسید
که احمد این حیوان را چرا رنجه میداری ما او را فرمان نمیدهیم تا برود از شحنه عذرخواهی قبول نمیکند
از ما چرا عذرخواهی نخواهی تا تو قبول کنیم روی بر زمین نهادم و گفتم الهی توبه کردم بعد از این مرگز خمر
نخورم فرمان ده این دراز گوش را تا من بروم و در روی آن قوم خجل نگردم در حال دراز گوش روان شد
چون خمر پیش ایشان بردم قدحی پیش من داشتند گفتم من توبه کرده ام ایشان گفتند احمد بر ما مسخرگی
ما بر خود الحاح می کردیم ناگاه آوازی بگوش من رسید که یا احمد بستان و بخش و از این قدح همه را بخش
ستدم و بخشیدم شهد شده بود حق سبحانه و تعالی همه حاضران را بخشانیدم در حال توبه کردند و با

شدند از هم و هر کسی روی بچیزی نهاده و هر دو اله و از روی بکوه نهادم و بعبادت و ریاضات و
مجاهده مشغول شدم چون یکچندی در کوه بودم در خاطر من در دادند که احمد را حق را چنین بوند
که تو میروی قومی صاحب فرزندان را رها کرده که حق ایشان در ذمهٔ تو واجبست و ایشان را ضایع
گذاشته بعد از ان خاطری دیگر در آمد که در خانهٔ تو بیرون از چیزها دیگر چهل خم است که در ان خمر
بوده است هر چه دارند کو بر خود خرج کنند چون دانستی که چیزی دیگر نماند انگاه بغمخوارگی ایشان
مشغول شو چون ساعتی بر آمد بخاطر من فرود آوردند که یا احمد نیکو رونده باشی در راه حق سبحانه که
توکل بر خم خمر کنی راه غلط کرده چرا توکل بر کرم حق سبحانه و تعالی نکنی تا او صاحب فرزندان ترا
از خزانهٔ فضل خود روزی رساند که رزاق بحقیقت اوست تو تکیه بر خم خمر کنی نیکو باشد
صفرای عظیم بر سر من زد بیخود از ان کوه در آمدم و در خم خانه رفتم و عصا در گردانیدم و خمها را
شکستن گرفتم شحنه را خبر کردند که احمد از کوه بر آمده است و جنونی بر وی غالب شده خمها
می شکند و می ریزد شحنه کس فرستاد و مرا از خانه بیرون آورده و در پایگاه اسپان باز داشت
من بر سر آخر اسپان بنشستم و دست بر هم میزدم و این میگفتم اشتر بخراش چی بکرد و صد کرد
تو نیز زهر و دست کردی در کرد • اسپان سر از علف بر داشتند و سر بر دیوار زدن گرفتند
و آب از چشمهای ایشان روان شد ستوربانان بدیدند برفت و شحنه را گفت دیوانه آورده اند و در
پایگاه اسپان باز داشته تا اسپان جمله دیوانه شده اند و سر از علف میزنند شحنه آمد و مرا بیرون
آورد و از من عذرها خواست من بجانب کوه باز رفتم گشتم و چند سال بیرون نیامدم و حق سبحانه
از خزانهٔ فضل خویش باعداد هر یک از صاحب فرزندان مرا الهمی کندم بهادی که در زیر بالین ایشان
پیدا آمدی چنانکه همه را کفایت کردی اگر مهمانان نیز رسیدندی همه را وافر رسیدی بلکه بیش آمدی
چیزی خواجه ابوالقاسم کرد بزرگ بود و مالدار و تاجر وی گفته که مرا حادثه افتاد که هر چه داشتم بکلی از دست
من برفت حال من باضطرار رسید عیال بسیار داشتم و هیچ کس نمیدانستم پیوسته بخدمت علما و مشایخ
مزارها میرفتم و استمداد همت میکردم که طاقت احتیاج بخلق نداشتم روزی در مسجد نشسته بودم
عظیم تنگدل پیری در آمد و دو رکعت نماز بگزارد و پس نزدیک من آمد و بر من سلام کرد هیبتی عظیم از وی
بر من مستولی شد که پس نورانی و مهیب بود پس بر سید که چرا تنگدلی قصهٔ خود با وی بگفتم فرمود
که چند روزست که احمد بن الحسن را که درین کوه است می شناسی گفتم آری مرا دوستی بزرگ است
گفت برخیز و نزدیک وی رو که مردی صاحب کرامت باشد که درد خود را از وی درمان یابی روز دیگر

برخاستم و پیش وی رفتم و سلام کردم جواب داد و بر سید که حال تو چیست گفتم هر سر و قصهٔ خود با وی
بگفتم فرمود که چند روزست که خاطر من بتو مشغول شده دانستم که ترا کاری افتاده است و هر دو خاطر
مشغول بودم از حق سبحانه و تعالی سهل کرد و التجه قبول کردم که امشب در وقت مناجات بحضرت حق
سبحانه و تعالی عرضه دارم تا چه جواب آید دیگر روز بامداد بخدمت وی رفتم چون چشم مبارک وی
بر من افتاد فرمود بشارت ای حق سبحانه و تعالی کار ترا راست کرد پس فرمود که هر روز کفاف تو
چند باید گفتم چهار دانگ فرمود که هر روز ترا چهار دانگ بر ان سنگ حواله کرده اند ماهی و بعضی
از اصحاب در آن زمان گفته است بوالقاسم کرد شد چو گشت مضطر • بگشاد بر او کرامت احمد
از کان شکست بحجر • هر روز چهار دانگ می آید بر • پیش آن سنگ رفتم پاره زرد دیدم
از سنگ بیرون آمده بر داشتم و بخدمت شیخ رفتم و گفتم من پیر شده ام و اطفال خورد
دارم چون بمیرم حال ایشان چگونه بود فرمود که تا خیانت نکنند از فرزندان تو هر که آید بر دارد و بعد
از و بعضی فرزندان وی می بردند چون یکی از فرزندان خیانت کرد دیگر نیافتند وقتی حضرت شیخ
را عزیمت هراة شد چون به سکیشان رسیدند جمعی از بزرگان که همراه بودند بر سیدند که حضرت
شیخ هراة در خواب آمد شیخ فرمود که اگر بر بلی که شیخ قاضی شهر هراة را با محفهٔ انصاری بان گفته ام
تا هر کجا بر نفت سید گفت ... بروم و شیخ الاسلام احمد را بر دوش گیرم و بشهر آرم پس فرمود
محفه بیرون وی شیخ الاسلام عبدالله انصاری را قدس الله تعالی سره بیرون آوردند و در شهر منادی
کردند که احمد را که باستقبال شیخ الاسلام احمد بیرون آیند چون به سکیشان رسیدند و بخدمت
حضرت شیخ در آمدند و نظر مبارک وی افتاد در پیهای خود تا سند و حالتهای عظیم پیدا آمد روز دیگر محفه آوردند
و بسند عا کردند که قرار بر آنست که شما را بشهر بریم کرم نمایند و در محفه نشینند حضرت شیخ اجابت
کرد و در محفه نشست و دو بازوی پیش محفه را جابر بن عبدالله و قاضی ابوالفضل یحیی بر گرفتند
و دو بازوی دیگر پس امام ظهیر الدین زیاد و امام فخر الدین علی هیصم بر گرفتند و روان شدند و جمعی
بکار نشد اند حضرت شیخ خاموش می بود تا ساعتی بر فتند پس بفرمود که محفه را ...
چون محفه بنهادند فرمود که شما میدانید که ارادتست گفتند بفرمایید گفت ارادت آنست که تا ...
کنند گفتند بلی فرمود چون چنین است شما سوار شوید تا دیگران محفه بردارند تا هر کس را نصیبی باشد
انگاه بر سوار شدند و دیگران محفه بر گرفتند چندان خلق از شهر و روستا آمده بودند که بیک کس بیک نوبت
محفه بوی نرسید چون بشهر رسیدند در خانقاه شیخ الاسلام عبدالله الانصاری نزول فرمودند

در شهر هراة مردی بود نام وی عبدالله زاهد مدت سی سال روزه وصال داشته مشهور
و معروف بود و صاحب قبول و یکی از خواص اصحاب مستر زند خود را از راه ارادت بحکم وی کرده
بود و دوازده سال در خانه وی دیگر نامده بود چون شیخ الاسلام بهراة رسید آن زاهد ضعیفه
خود را گفت که جامه من بیار تا بنزدیک شیخ الاسلام احمد رویم که میگویند مرد بزرگ
است تا بنگرم که حال وی چیست ضعیفه گفت که اگر از راه امتحان خواهی رفت
مرو که او نه آن مردیست که تصور کرده اگر در دل داری که آنجا او فرماید فرمان بری و بجای
آری برو و اگر نه گرد وی مگرد که زیان کنی زاهد گفت برو جامه بیار که تو ندانی جامه در
پوشید و بحضرت شیخ احمد سلام کرد و حضرت شیخ جواب داد و فرمود که جواب عزم سلام
ما کردی میدانی که آن عورت با تو چه گفت زیانی خواهی برد زاهد گفت چون راست میگوئی
چون فرمان بنزم فرمود که باز گرد و گذر بر کوی سنگین کن بر دکان محمد قصاب مروزی گو
بودانی گوشت بخته است بر قناره او بخته بستان و قدری دوشاب و روغن از بقال
بستان و بدست گیر و بخانه بر که من حمل سلعه فقد بری من الکبر بگوی تا از آن گوشت
قلیه سازند و از آن روغن و دوشاب شیرینی کنند و با آن عورت افطار کن و آنچه در دوازده
سال بر تو واجب بوده است بجای آر و بگرمابه فرو شوی و غسلی برار هم و رعایت آنچه بعد از
سال طاعت آن بوده و یافته اگر ترا حاصل نیاید بیا و هم احمد بگیر تا از عهده آن بیرون آید
چون شیخ این بگفت زاهد با خود گفت که مرا کاری میفرماید که در وسع و قوت من درین سی سال
در خود هیچ نوع ندیده ام با زن بکر بچه قوت دخول کنم حضرت شیخ دانست که زاهد چه می اندیشید
فرمود که برو سهل باشد مترس اگر حاجت افتد از احمد مدد خواه زاهد برخاست و آنچه شیخ فرموده
بود بجای می آورد و قلیه حلوائی ساختند و با هم افطار کردند در میان طعام خوردن حرکتی در زاهد پیدا
آمد و خواست که بمعاشرت مشغول شود زن گفت چندان توقف کن که از طعام بپردازیم
چون از طعام فارغ شدند زاهد خواست که بمباشرت پردازد در خود قوت آن نیافته از حضرت
شیخ استمداد کرد شیخ در میان جمعی نشسته بود تبسم فرمود و گفت با زاهد کار را باش مترس
که راست آمد زاهد را مقصود بحصول پیوسته و روی بحمام آورد و غسل تمام کرد در ساعت هرچه
درون چهار دیوار شهر بود تمامی بروی کشف شد چون بخدمت شیخ آمد شیخ فرمود که احمد را جرم
چون همت تو پیش ازین چهار دیوار شهر بود اگر عوض چهار دیوار شهر چهار دیوار دنیا بوی

کشف شدی روزی حضرت شیخ را از خانقاه شیخ الاسلام عبدالله انصاری رحمة الله علیه عوقلی بر
چون خادم کفش را راست بنهاد شیخ فرمود که ساعتی توقف باید کرد که کاری در پیش است
بعد از ساعتی ترکمانی با خاتون خود در آمد و پسری دوازده ساله در غایت جمال آمد بود و چشم نابینا
در آورده اند و گفتند ای شیخ ما را حضرت حق سبحانه و تعالی مال و نعمت بسیار داده است و فرزند
بیش ازین نداریم و حق تعالی هیچ از وی دریغ نداشته است مگر روشنائی چشم و بسیار در اطراف
عالم بگردانیدیم هر جا که بزرگی مزاری و طبیبی بود گردانیدیم و آنجا بردیم هیچ فایده نداشت بیچاره را
چنان معلوم شد که هرچه از خدای تعالی درخواهی میشود اگر نظری در کار فرزند ما کنی تا چشم وی
روشن شود هرچه داری فدای تو و ما بنده و مولای تو و اگر مقصود ما حاصل نشود خود را درین
خانقاه بر زمین می زنیم تا هلاک شویم شیخ فرمود که عجب کاریست مرده زنده کردن
و نابینا بینا کردن و برص را علاج کردن معجزه عیسی است مریم علیه السلام احمد که این حد بشت بس
بر پای خاست و روان شد مرد و زن در میان سرا خود را بر زمین زدن گرفتند و چون شیخ بمیان
دالان خانقاه رسید حالتی عظیم بروی ظاهر شد و بر زبان وی گذشت که ما کنیم با جاکم چند
کس از ائمه که حاضر بودند آنرا شنیدند پس حضرت شیخ بازگشت و بخانقاه در آمد و بر کنار
صفه بنشست و فرمود که آن کودک را پیش من آرید او را بنزد من آوردند و ابهام را بر چشم کودک نهاد و
فرو کشید و گفت انظر باذن الله عز و جل کودک در حال هر دو چشم بینا گشت بعضی از ائمه بعد از آن
سوال کردند که اول بر زبان مبارک شما گذشت که احیای موتی و ابرای اکمه و ابرص معجزه عیسی
است علیه السلام و بار دوم بر زبان شما گذشت که ما کنیم اما این دو سخن چون بهم راست آید
شیخ فرمود که آنجا اول گفته شد سخن احمد بود و جز آن نتواند بعد از آن چون بدالان رسیدیم ابرها
فرو داد ندند که احمد باش مرده را زنده عیسی میکرد و ابرای و اکمه و ابرص عیسی میکرد آنها کنیم
ما بانگ بر من زدند و گفتند که باز گرد که ما روشنائی چشم آن کودک را در نفس تو نهاده ایم
این حدیث بر دل چندان زور آورد که بر زبان بیرون آمد پس آن فعل و نفس همه از حق بود اما بر دست
نفس احمد ظاهر شد روزی اکابر هراة بحضرت شیخ در آمدند و میان ایشان در توحید سخن رفت
سخن میرفت شیخ فرمود که متقلبه این سخن میگوئید این از این سخن عظیم متغیر شدند و گفتند
که ما هر یک را ابیات مثنوی صانع جل شانه هزار حفظ باشند ما را مقلد میخوانی شیخ فرمود که اگر هر کدام ده
هزار دلیل یاد دارید که چون مقلد نیستید ایشان گفتند ما را برین سخن برهانی باید شیخ خادم را فرمود که

که سه دانه مروارید در طشتی حاضر کن حاضر کرد شیخ با ایشان گفت اصل این مروارید چه بوده است
گفتند قطرات باران نیسانی که صدف گرفته است و در حوصله وی بقدرت کامله حق سبحانه
و تعالی مروارید شده شیخ الاسلام احمد آن مرواریدها را در طشت افگنده فرمود که هر که از سر تحقیق دعوی
فراشی این طشت کند بگوید بسم الله الرحمن الرحیم این سه مروارید آب گردد و در یکدیگر آمیزد
وایمه گفتند این عجب باشد شما بگویید شیخ فرمود که نخست شما بگویید چون نوبت بمن رسد
من نیز بگویم ایشان بنوبت بگفتند مرواریدها همچنان برقرار بود چون نوبت به شیخ رسید حالتی
بروی ظاهر شد روی در طشت کرد و گفت بسم الله الرحمن الرحیم هر سه مروارید آب گشت و در یکدیگر
دوید و در طشت بگشت حضرت شیخ فرمود اسکن باذن الله تعالی فی الحال یکدانه مروارید شد
منعقد شد همه متحیر شدند و آنچه حضرت شیخ فرموده بود اعتراف نمودند ولادت حضرت شیخ در سنه احدی
و اربعین و اربعمایه بوده است و وفات وی در سنه ست و ثلثین و خمسمایه **شیخ ابوطاهر کرد رحمه الله**
وی صحبت خضر بوده است علیه السلام و شیخ الاسلام احمد را با وی مناسبتی تمام بوده است
و بوی معرفة شیخ الاسلام گفته که روزی نفس من از من زردآلو خواست با وی گفتم که یکسال آنرا
روزه داری ترا زردآلو دهم قبول کرد چون سال تمام شد نفس گفت من آن خود بجای آوردم
تو نیز وعده خود وفا کن آمدم بر درختی که از پدر میراث رسیده بود دیدم که شغالی زردآلو خورده بود
و همچنان در درخت افگنده بر درخت رفتم و پاک میکردم نفس فریاد برآورد که احمد پاک میکنی چه خواهی کرد
گفتم ترا خواهم داد تا بخوری با تو زردآلو قرار داده‌ام این هم زردآلوست پیش از این نیست
که برده جانوری کم از آن کرده است نفس من گفت با تو عهد کردم که بعد ازین از تو هیچ زردآلو نخواهم
گفتم راست آمد اکنون زردآلوی چند از درخت باز کردم و تای چند بخوردم و تای چند در آستین
نهادم و بخدمت شیخ ابوطاهر کرد که بر صحبت من بود رفتم و در پیش وی نهادم و ساعتی در آن
نگریست پس گفت احمد این زردآلو وقف آورده گفتم ای شیخ وقف نیست از درخت ملک خود است
خود باز کردم گفت چه سنت زردآلوی وقف می آوری و ملک بر ما می بندی ما را تا پیما می نهی من ادب
گوش داشتم و خاموش ایستادم و بباطن با حق سبحانه و تعالی مناجات میکردم که خداوندا تو میدانی که از
درخت ملک خود باز کردم و آن درخت از پدر میراث دارم این حال بر وی کشف گردان ساعتی بود نیز
بخواند و فرمود که برود که گوسفندی از ره بیاورد و بکشد و بگوی تا شوربای سازند که احمد را صفرائی گرفتگی
بر سر و دماغ زده است بنشانند که چه میکنند و چه میگوید و من خاموش همی بودم چون طعام آوردند

موافقت م

بدل من در داده که گوشت و شوربا مخور که از وجه حلال نیست من نان میخوردم شیخ ابوطاهر گفت چرا
شوربا نمیخوری گفتم این بنده است الحاح کرد که راست بگوی آنچه بدل من در داده بود گفتم سر آن جلسه
و احوال گوشت بپرسید گفت دوش رفته بود از قصاب گرفتم قصاب را طلب کرد گفت آن گو
از فلان گوسفندی بود که شحنه بزور گرفته بود و بمن آورد و گوشت یک نیمه شحنه برد و یک نیمه ماند
بود شیخزاده آمد و بر داشت شیخ ابوطاهر سر در پیش انداخت من برخاستم و در آن صومعه بود بانجا
در آمدم گریستن در من زور آورد و مناجات کردم که خداوندا مرا با جگسی انس نگه داشتی بری و داشتم
که ساعتی با او صحبت میداشتم چنان کردی که دیگر از شرم بخدمت وی نمیتوانم رفت ساعتی بود
شیخ ابوطاهر در آمد و نشست من بدل مناجات میکردم که خداوندا همچنان که حال گوشت بروی کشف
گردانیدی حال زردآلو نیز کشف گردان درین مناجات بودم که خضر علیه السلام در آمد فرمود که یا
باطاهر ملک احمد را وقف نام کردی و گوشت شبه را حلال این از کجا آموختی ترا بر احمد هیچ بار خواست
نرسد که او پایه زبرین میرود **شیخ ابوعلی فارمدی قدس الله سره** نام وی فضل بن محمد است شیخ
الشیوخ خراسان بوده و در وقت خود متفرد بوده بطریقه خاصه خود در تذکیر و موعظت شاگرد امام
ابوالقاسم قشیری است و انتساب وی در تصوف به دو طرف است یکی شیخ بزرگوار ابوالقاسم گرکانی
طوسی و دیگر شیخ بزرگوار ابوالحسن خرقانی که پیشوای مشایخ و قطب زمان خویش بوده است شیخ ابوعلی
فارمدی گفته است که در ابتدای جوانی در نشابور بر طلب علم مشغول بودم شنیدم که شیخ ابوسعید ابوالخیر
از میهنه آمده است و مجلس میگوید برفتم تا وی را ببینم چون چشم من بر جمال وی افتاد عاشق گشتم و محبت
این طایفه در دل من بیشتر گشت یکروز در مدرسه در خانه خود نشسته بودم آرزوی دیدار شیخ در دل من
پدید آمد وقت آن نبود که شیخ بیرون آید خواستم که صبر کنم نتوانستم برخاستم و بیرون آمدم چون
بسر چهار سو رسیدم شیخ را دیدم با جمعی انبوه میرفت من هم بر اثر ایشان میرفتم شیخ بجایی
در رفت و جمع در رفتند من نیز در رفتم و در گوشه نشستم چنانکه شیخ مرا نمی دید چون بسماع مشغول شدند
شیخ را وقت خوش گشت و وجد بروی ظاهر شد و جامه خرقه کرد چون فارغ شدند از سماع شیخ جامه بیرون
کرد و پیش وی پاره میکردند شیخ یک آستین با تیریز بهم جدا کرد و بنهاد و آواز داد که ای ابوعلی طوسی کجایی
من جواب باز ندادم گفتم مرا نمی بیند و نمی داند مگر از مریدان شیخ کسی ابوعلی طوسی نام دارد و شیخ دگر باره
آواز داد و جواب ندادم سیوم باره آواز داد جمع گفتند شیخ مگر ترا میخواند برخاستم و پیش شیخ آمدم
شیخ آن تیریز و آستین بمن داد و گفت تو ما را چون آستینی و تیریزی آن جامه بستدم و خدمت کردم و بجای عزیز

نهادم و پیوسته بخدمت شیخ می‌آمدم و مرا از خدمت شیخ بسیار فایده و روشنائیها بدر آمد و حالات
روی نمود و چون شیخ از نیشابور برفت من پیش استاد امام ابوالقاسم قشیری آمدم و حالی که
پیدا آمد با وی بگفتم وی گفت برو ای پسر بعلم آموختن مشغول باش و هر روز آن روشنائیها
زیادت می‌بود سه سال دیگر بتحصیل مشغول می‌بودم تا یکروز قلم از محبره برکشیدم سفید برآمد پیش
استاد امام رفتم و حال با وی بگفتم استاد امام گفت چون علم دست از تو بداشت تو نیز دست
از وی بدار و بکار مشغول باش و بمجاهده مشغول گرد برفتم و رخت از مدرسه بخانقاه آوردم و بخدمت استاد
امام مشغول شدم روزی استاد امام در گرمابه تنها بود من برفتم و دلوی چند آب در گرمابه بریختم چون
استاد برآمد و نماز بگزارد گفت این که بود که آب در گرمابه بریخت با خود گفتم من بودم استاد گفت
ای ابوعلی هرچه ابوالقاسم بهفتاد سال یافته تو بیک دلو آب یافتی پس مدتی مجاهده پیش
استاد امام بنشستم [illegible] حالتی درآمد که در آن حالت گم شدم و آن واقعه با استاد امام بگفتم گفت
ای ابوعلی روش مرا ازین فراتر نیست هرچه ازین فراتر بود راه فرا آن نمیدانم من با خود اندیشه کردم
که مرا پیری بایستی که ازین مقام فراتر بردی و آن حالت زیادت می‌شد و نام شیخ ابوالقاسم
گرگانی شنیده بودم روی بطوس نهادم جایگاه وی نمیدانستم چون بشهر رسیدم جای او پرسیدم
نشان دادند رفتم با جماعتی از مریدان خود در مسجد نشسته بود من دو رکعت تحیت نماز مسجد
بگزاردم و پیش وی درآمدم وی سر در پیش داشت سر برآورد و گفت بیا ای بوعلی چه داری
من سلام کردم و بنشستم و واقعهای خویش بگفتم شیخ ابوالقاسم گفت آری ابتدات مبارک
باد هنوز بدرجه نرسیده اما اگر تربیت یابی بدرجهٔ بزرگ رسی من با خود گفتم پیر من اینست پیش
وی مقام کردم و بعد از آنکه مرا مدت دراز بانواع ریاضت و مجاهدت فرموده بود بر من اقبال
کرد و عقد مجلس کرد و فرزند خود را بحکم من کرد و هم خواجه بوعلی فارمدی گوید که پیش از آنکه شیخ ابوالقاسم
عقد مجلس فرماید شیخ ابوسعید بطوس آمده بود و بخدمت وی رفتم گفت ای ابوعلی زود باشد چون
طوطیت در سخن آرند بسی برنیامد که شیخ ابوالقاسم مرا عقد مجلس فرمود و سخن بر من گشاده گشت

شیخ ابوبکر بن عبدالله الطوسی النساج رحمه الله تعالی وی نیز از اصحاب شیخ ابوالقاسم گرکانیست با ابوبکر
دینوری نیز صحبت داشته است از وی پرسیدند که دیدار مطلوب را بچه توان دید گفت بدیدهٔ صدق
در آینهٔ طلب وی گفته قصهٔ آب تشنگی ننشاند و فکرت آتش گرمی نبخشد و دعوی طلب بمطلوب نرساند
و هم وی گفته الهی تا موم سوخته نشود و دیدهٔ دل بسوزن غیرت از غیر او دوخته نشود و خلوتخانهٔ جان

بشمع تجلیات جانان افروخته نگردد زیرا که تخم در زمین کاشته نکارند و نقش بر کاغذ نگاشته ننگارند
گویند که در بدایت طلب مجاهده بسیار کشیده و مجاهدهٔ وی بجائی رسیده بود که هرگاه خداوند تعالی بنالید
بر فرش [illegible] که نساج را در طلب قناعت کن ترا یافت چه کار و هم وی گفته توکل آنست که منع و عطا
از خدای تعالی بینی عین القضاة همدانی در مصنفات خود آورده است که شیخ احمد غزالی گفت که شیخ وی یعنی
ابوبکر نساج در مناجات گفت الهی ما الحکمة فی خلقی خدایا از آفرینش من چه حکمت است جواب آمد که الحکمة
فی خلقک رؤیتی فی مرآة روحک و محبتی فی قلبک گفت حکمت آنست که جمال خود را در آینهٔ روح تو بینم و محبت
خود در دل تو افکنم **حجة الاسلام محمد بن محمد الغزالی الطوسی رحمه الله** کنیت وی ابوحامد و لقبش زین الدین
انتساب وی در تصوف بشیخ ابوعلی فارمدیست و وی گفته لقد سمعت الشیخ ابا علی الفارمدی قدس الله روحه
عن شیخه ابی القاسم الکرکانی قدس الله تعالی روحه انه قال ان الاسماء التسعة و التسعین تصیر اوصافا للعبد السالک و هو
بعد فی السلوک غیر واصل و وی در اوایل حال در طوس و در نیشابور بتحصیل علوم و تکمیل آن اشتغال نموده و بعد از آن
با نظام الملک ملاقات کرد و قبول تمام یافت با جماعتی از افاضل که در صحبت نظام الملک بودند در مجالس
متعدد مناظره و مجادله کرد و بر ایشان غالب شد تدریس نظامیهٔ بغداد را بوی تفویض کردند در سنه اربع و ثمانین
و اربعمائة ببغداد رفت همه اهل عراق شیفته و فریفتهٔ وی شدند و در رتبه و منزلت بجهت [illegible] بعد از آن باختیار
همه را ترک کرد و طریق زهد و انقطاع پیش گرفت و قصد حج کرد در سنه ثمان و ثمانین و اربعمائة و حج گزارد و بشام
مراجعت نمود و مدتی آنجا بوده و از آنجا به بیت المقدس رفت و از آنجا بمصر و مدتی در اسکندریه بود و بعد از آن بشام
مراجعت نموده آن قدر که خواست آنجا بود و بعد از آن بوطن بازگشت و بحال خود مشغول شد و از خلق
خلوت گزید و کتب مفید تصنیف کرد چون کتاب احیاء العلوم و جواهر القرآن و تفسیر یاقوت التأویل
در چهل مجلد و مشکوة الانوار و غیر آن از کتب مشهوره و بعد از آن به نیشابور عود کرد و در نظامیهٔ نیشابور درس
گفت و بعد از چند وقت ترک کرد و بوطن بازگشت و از برای صوفیان بنای خانقاهی کرد و از برای
طلبهٔ علم بنای مدرسه کرد و اوقات خود را بر وظایف خیر توزیع کرد از ختم قرآن و صحبت ارباب
قلوب و تدریس علوم تا آنکه بجوار رحمت حق پیوست در رابع عشر جمادی الآخر سنه خمس و خمسمائة یکی از اکابر علما
گفته است که روزی میان نماز پیشین و نماز دیگر بمسجد حرام درآمدم و چیزی از وجد و احوال فقرا مرا فرو گرفته بود
که نتوانستم که بایستم و بنشینم جائی می‌طلبیدم که ساعتی استراحت کنم بجماعتخانهٔ بعضی رباطها که در حرم است
درآمدم و بر پهلوی راست در برابر خانه خفتادم و دست خود را بر روی خود ستون ساختم تا مرا خواب
نگیرد و طهارت من منتقض نشود ناگاه یکی از اهل بدعت که بآن مشهور بود آمد و مصلا بر در آن جماعتخانه

بینداخت و از جیب خود لوحی بیرون آورد و گمان می‌برم که از سنگ بود و بر آنجا چیزها نوشته بود و آنرا
بوسید و پیش روی خود نهاد و نماز دراز گذارد و روی خود را از هر دو جانب بر آنجا مالید
و تضرع بسیار کرد و بعد از آن سر خود بالا کرد و آنرا ابوسعید در چشمهای خود مالید و باز بوسید و در جیب
خود نهاد و چون چنین دیدم مرا از آن کراهیت بسیار شد با خود گفتم چه بودی که رسول صلی الله علیه وسلم
زنده بودی تا این مبتدعان را جزای این شناعت که میکنند بدادی و با این فکرت خواب از خود دور میکردم
تا طهارت من فاسد نشود ناگاه از حس غایب شدم در میان خواب و بیداری دیدم که عرصه‌ایست بسیار فراخ
و مردم بسیار ایستاده‌اند و در دست هر یک کتابیست مجلد و همه پیش شخصی را آمدند از حال ایشان سؤال کردم
گفتند حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم آنجا نشسته است و اینها اصحاب مذاهب‌اند میخواهند که عقاید
و مذاهب از کتب خود بر رسول صلی الله علیه وسلم خوانند و تصحیح عقاید و مذاهب خود کنند شخصی
در آمد گفتند شافعی است رضی الله عنه و در دست وی کتابی بمیان حلقه در آمد و بر رسول صلی الله
علیه وسلم سلام گفت رسول صلی الله علیه وسلم جواب او داد و مرحبا گفت شافعی در پیش وی نشست
و از کتابی که داشت مذهب و اعتقاد خود خواند و بعد از وی شخصی دیگر در آمد گفتند ابوحنیفه است
رضی الله عنه و در دست وی کتابی به پهلوی شافعی نشست و از آن کتاب مذهب و اعتقاد خود خواند
و همچنین یکیک از اصحاب مذاهب می‌آمدند تا باقی نماند مگر اندکی و هر که عرض مذهب خود میکرد
وی را به پهلوی دیگری می‌نشاندند چون همه فارغ شدند ناگاه یکی از روافض آمد و در دست جزوی
چند جلد ناکرده و در آنجا ذکر عقاید باطله ایشان و قصد کرد که بمیان آن حلقه در آید و آنرا بر رسول
صلی الله علیه وسلم خواند یکی از آنان که پیش رسول صلی الله علیه وسلم خواند یکی از آنان که پیش رسول
صلی الله علیه وسلم بودند بیرون آمد و وی را زجر و منع کرد و جزوها را از دست وی گرفت و بینداخت
و وی را براند و اهانت کرد من چون دیدم که قوم فارغ شدند و کسی نماند که چیزی بخواند پیش آمدم و در دست من کتابی
بود مجلد آواز دادم گفتم یا رسول الله علیه السلام این کتاب معتقد من و معتقد اهل اسلام است اگر اذن دهی
بخوانم رسول صلی الله علیه وسلم گفت چه کتابیست گفتم کتاب قواعد العقاید است که غزالی تصنیف کرده است
مرا بقرائت آن اذن داد نشستم و از اول کتاب خواندن گرفتم تا بآنجا رسیدم که غزالی میگوید و الله تعالی بعث النبی
الامی القرشی محمدا صلی الله علیه وسلم الی کافة العرب والعجم والجن والانس چون بآنجا رسیدم اثر بشاشت و تبسم
در روی مبارک وی صلی الله علیه وسلم ظاهر شد چون بنعت و صفت وی رسیدم روی بمن کرد و گفت
این الغزالی غزالی آنجا ایستاده بود گفت غزالی منم یا رسول الله صلی الله علیه وسلم و پیش آمد و سلام گفت رسول

رسول صلی الله علیه وسلم جواب داد و دست مبارک خود بوی داد و غزالی دست مبارک وی را صلی الله علیه وسلم
می بوسید و روی خود را بر آن می‌مالید بعد از آن بنشست رسول صلی الله علیه وسلم بقرائت هیچکس چنان خرم
نشد که بقرائت من قواعد العقاید را چون از خواب در آمدم بر چشم من اثر گریه بود از آن کرامات
و احوال که مشاهده کرده بودم شیخ ابوالحسن شاذلی قدس الله تعالی روحه که قطب زمان خود بود از وی نقل کرده
چنین خبر داده است که حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم با موسی و عیسی علیهما السلام مفاخرت و مباهات کرده
بغزالی رحمه الله حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم تعزیر بعضی منکران غزالی امر فرموده و اثر سوط تا وقت مردن
بر تن وی ظاهر بود و من کلامه رضی الله عنه فی مکتوب کتبه الی صدیقه روح هست جنت و نیست که
کسی ابر وی ولایت بود و سلطان و قاهر و متصرف وی بود و قالب اسیر و بیچاره و لیست هر چند از
قالب بیند و قالب از آن بی‌خبر کل عالم را با قیوم عالم همین مثال است که قیوم عالم هست نیست نمایست
که هیچ ذره از ذرات عالم با قوام وجود و نیست بخود بل بقیومی وی است و قیوم هر چیزی بضرورت با وی بهم است
و حقیقت وجود وی را بود و وجود مقومات از وی برسبیل عاریت بود و هو معکم اینما کنتم این
بود و لیکن کسی که معیت نداند الا جسم با جسم یا عرض با عرض یا عرض با جسم چون این بشنود در حق
قیوم عالم محال باشد این معیت عرض فهم نتواند کرد و معیت قیومیت قسم رابع است بلکه معیت بحقیقت
اینست و این نیز هست و نیست نمایست کسانی که این معیت را نشناسد قیوم را که چه بیند و باز می‌یابند
و ایضا منه گرد بادی که در هوای فضا از زمین بر خیزد و بر صورت مناره مستطیل بر خویشتن می‌پیچد کسی
دیگر می‌پندارد که خاک خود را می‌پیچاند و می‌جنباند و می‌جنباند و نه چنانست که با هر ذره از آن هواست
که محرک وی است لیکن هوا را نتوان دید و خاک را توان دید پس خاک در محرکی هست نیست نمایست و هوا نیست هست
نمای خاک را و هر کس چیز مسخری و بیچاره که هست در دست هوا و سلطنت همه هوا راست و
هوا ناپیدا **شیخ احمد غزالی قدس الله سره** وی از اصحاب شیخ ابوبکر نساج است تصنیفات و تالیفات
معتبر و رسایل بی نظیر دارد و یکی از آنها رساله سوانح است که لمعات شیخ فخر الدین عراقی بر سنن آن واقع است چنانچه
در دیباچه لمعات میگوید اما بعد این کلمه چند در بیان مراتب عشق بر سنن سوانح بزبان وقت املا کرده و یکی از
فصول سوانح اینست **فصل** معشوق همه جمال خود معشوقه است پس استغنا صفت اوست و عاشق
همه جمال خود عاشق است پس افتقار صفت اوست عاشق آیینه معشوق در می‌باید پس افتقار همیشه
صفت اوست و معشوق را هیچ چیز نمی‌باید که خود را دارد لاجرم صفت او استغنا باشد **شعر**
هموارد تو دل ربوده معذوری • غم هیچ نیازموده معذوری • من بی تو هزار شب بخون در بودم

توبی توشیخ نبوده معذوری روزی در مجلس وعظ وی قاری این آیة خواند قل یا عبادی الذین
اسرفوا الآیة وی گفت شرفهم بیاء الاضافة الی نفسه بقوله یا عبادی ثم انشد
وهان علی اللوم فی جنب حبها وقول الاعادی انه لخلیع اصم اذا نودیت باسمی واننی اذا قیل
لی یا عبدها لسمیع روزی کسی از وی حال برادرش حجة الاسلام پرسید گفت وی کجاست گفت
وی در خون است سایل وی را طلب کرد در مسجد یافت از قول شیخ احمد تعجب نمود و قصه با حجة الاسلام
بگفت گفت راست گفته من در مسئله از مسائل مستحاضه فکر می کردم یکی از صوفیان از قزوین
بطوس بمسجد به حجة الاسلام در آمد وی را از حال برادرش شیخ احمد پرسید گفت در میدانست گفت
گفت با تو از کلام وی هیچ هست گفت آری جزوی داشت پیش آورد در آن تأمل کرد و گفت سبحان
الله ما طلب کردیم و احمد یافت گویند وقتی که محتضر بود جماعتی یاران وی گشاده شدند و رم کردند پیش وی
گفتند یا بغراست و انت گفت چون فرود آمدیم هر که خواهد که سوار شود در سنه سبع عشر و خمسمائة
برفته از دنیا و قبر وی در قزوین است **خواجه یوسف همدانی قدس تعالی سره** کنیت وی
ابو یعقوب است عالم عارف ربانی صاحب الاحوال والمواهب الجزیلة والکرامات والمقامات
الجلیلة در ابتدا به بغداد رفته ملازمت در مجلس شیخ ابو اسحاق شیرازی کرد و کار وی بالا گرفت و
بر اقران خود در علم فقه وغیر آن خصوصا در علم نظر فایق آمد و شیخ ابو اسحاق وی را با صغر سن بر بسیاری
از اصحاب خود تقدیم میکرد و از جمعی کثیر در بغداد و اصفهان و سمرقند حدیث سماع کرد و بعد از آن ترک
همه کرد و طریق عبادت و ریاضت و مجاهده پیش گرفت و مشهور آنست که انتساب وی در تصوف به شیخ
ابو علی فارمدی است گفته اند با شیخ عبد الله جوینی و با شیخ حسن سمنانی هم صحبت داشته است و بمرو
شد و از آنجا بهراة آمد و چندگاه ساکن شد بعد از آن اهل مرو از وی التماس مراجعت بمرو کردند بمرو آمد باز
بهراة رفت بعد از آن عزیمت مراجعت بمرو کرد و در راه فوت شد در شهور سنه خمس و ثلثین و خمسمائة
همانجا فوت شد دفن کردند و بعد از چندگاه بمرو نقل کردند و مزار وی در مرو ظاهر و مشهور است شیخ محیی الدین
ابن العربی قدس الله تعالی سره در بعضی مصنفات خود میگوید که در سنه اثنین و ستمائة شیخ اوحد الدین
حامد کرمانی در شهر قونیه در منزل من بود وی گفت که در بلاد ما خواجه یوسف همدانی رحمه الله که زیادت
از شصت سال بر سجاده شیخی و ارشاد نشسته بود روزی در زاویه خود بود که خاطر بیرون رفتن در خاطر
وی خطور کرد و عادت وی نبود که در غیر جمعه بیرون آید و آن بر وی گران آمد و نمیدانست که کجا باید رفت
بر مرکبی سوار شد و سر وی را بگذاشت تا هر کجا که خدای تعالی خواهد وی را ببرد آن مرکب وی را از شهر بیرون برد

و بیابان بدر آورد تا وی را بمسجدی ویران رسانید و بایستاد و شیخ فرود آمد و بمسجد در آمد دید که شخصی سر در پیش افکنده
پس از ساعتی بالا کرد جوانی بود با هیبت گفت یا یوسف مرا مسئله مشکل شده است و ذکر کرد و
شیخ آن را بیان فرمود بعد از آن گفت ای فرزند هر گاه ترا مشکلی شود بشهر در آی و از من بپرس مرا در رنج مفکن
شیخ گفته است که آن جوان بمن نظر کرد و گفت هر گاه مرا مشکلی شود هر سنگی مرا یوسفی است شیخ محیی الدین
ابن العربی میگوید من از اینجا دانستم که مرید صادق بصدق خود تحریک شیخ بجانب خود میتواند کرد شیخ نجیب الدین
بزغش شیرازی قدس سره فرموده که وقتی جزوی چند از سخن مشایخ مدتی مرا افتاد و مطالعه کردم مرا
بغایت خوش آمد طالب آن می بودم تا بدانم که آن تصنیف کیست و از کلام وی چیزی دیگر بدست آورم
شبی بخواب دیدم که پیری با شکوه و وقار بمحاسن سفید و بغایت نورانی از در خانقاه در آمد و
رفته تا وضو سازد و جامه سفید نیکو پوشیده بود و بر آن جامه بخط درشت آیة الکرسی نوشته
جا بجا و بر بالای جامه را گرفته بود و در مسجد عقب وی رفتم جامه را بیرون کرد و بمن داد و در زیر آن جامه
سبز پوشیده بود از آن نیکوتر و همان طریق آیة الکرسی بر آن نوشته از آن نیز بمن داد و گفت نگاه دار
تا وضو سازم چون وضو ساخت از این دو جامه یکی را بتو میدهم کدام را میخواهی من اختیاری کردم
گفتم هر چه تو میخواهی نیک آید جامه سبز را در من پوشانید و سفید را خود پوشید پس گفت مرا میشناسی
من مصنف آن جزوها ام که طالب وی بودی ابو یوسف همدانی گفت و از زبدة الحیوة نام است
و مرا دیگر مصنفات است از آن خوبتر مثل منازل السایرین و منازل السالکین چون از خواب در آمدم
عظیم خرم شدم چنین گویند که وقتی در نظامیه بغداد واعظ میگفت فقیهی معروف بابن سقا در مجلس
برخاست و مسئله پرسید گفت بنشین که در کلام تو رایحه کفر می یابم و شاید که مرگ تو نه بر دین اسلام باشد
بعد از آن بمدتی نصرانی برسم رسالت از پادشاه روم پیش خلیفه آمد ابن سقا بجانب وی رفت و از وی
التماس صحبت کرد و گفت میخواهم که دین اسلام را بگذارم و بدین شما در آیم نصرانی او را قبول
کرد و با وی بقسطنطنیه رفت و بپادشاه روم پیوست و نصرانی شد و بر نصرانیت مرد و گویند که ابن سقا
قرآن حفظ داشت در مرض موت از وی پرسیدند که هیچ از قرآن بر خاطر تو یاد مانده است گفت هیچ
باقی نمانده است الا این آیه که ربما یود الذین کفروا لو کانوا مسلمین بعضی قصه ابن سقا را بر غیر این
وجه حکایت کرده اند چنانکه در ذکر شیخ محیی الدین عبد القادر گیلانی قدس الله سره بیاید ان شاء الله تعالی
خلفای خواجه یوسف همدانی قدس سره چهار اند خواجه عبد الله برقی و خواجه حسن اندقی و خواجه احمد
یسوی و خواجه عبد الخالق غجدوانی قدس الله تعالی اسرارهم و بعد از خواجه یوسف هر یک از این چهار

در مقام دعوت بوده اند و خلفای دیگر بطریق ادب در خدمت وی بوده اند و چون خواجه احمد یسوی
بطرف ترکستان عزیمت کرد جمیع یاران را بخدمت و متابعت خواجه عبد الخالق دلالت کرد و همچنین
در رساله بعضی از متاخران مشایخ این خاندان **خواجه عبد الخالق غجدوانی قدس الله تعالی روحه**
روش ایشان در طریقت حجت است و مقبول همه فرق اند علی الدوام در راه صدق و صفا و متابعت
شرع و سنت مصطفی صلی الله علیه و سلم و مجانبت و مخالفت بدعت و هوا کوشیده اند و درویشی
پاک خود را از نظر اغیار پوشیده اند ایشان را سبق ذکر دل در جوانی از خواجه خضر بوده علیه السلام
و بر آن سبق مواظبت نموده اند و خواجه خضر ایشان را بفرزندی قبول کرده و فرموده اند که در حوض آب
در آی و غوطه خور و بدل گوی لا اله الا الله محمد رسول الله چنان کردند و این سبق گرفتند و بکار
مشغول شدند و کوشا باشند و از اول حال تا آخر حال و روزگار ایشان نزدیک همه خلق مقبول و محمود
بوده بعد از آن شیخ الشیوخ عالم عارف ربانی خواجه امام ابو یعقوب یوسف همدانی قدس الله تعالی روحه
ببخارا آمدند خواجه عبد الخالق صحبت ایشان دریافتند و معلوم کردند که ایشان را هم ذکر دل بوده و در صحبت
ایشان می بودند مدتی که در بخارا بودند گفته اند که خواجه خضر پیر سبق ایشان اند و خواجه همدانی پیر صحبت
و خرقه و بعد از خواجه یوسف خواجه عبد الخالق بریاضت مشغول شدند و احوال خود را پوشیده میداشتند
و ولایت ایشان چنان شد که در یک وقت نماز بکعبه میرفتند و می آمدند و در شام ایشان را مرید بسیار پدید
آمد و خانقاه و آستانه پیدا شد در ایام عاشورا جمع انبوه در خدمت خواجه نشسته بودند و ایشان
در معرفت سخن میگفتند ناگاه جوانی بر صورت زاهدان خرقه در بر و سجاده بر کتف در آمد و در گوشه
بنشست حضرت خواجه در وی نظر کردند بعد از ساعتی آن جوان برخاست و گفت حضرت رسالت صلی الله
علیه و سلم فرموده است اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله عز و جل سر این حدیث چیست خواجه
رحمه الله تعالی فرمودند که سر این حدیث آنست که زنار ببری و ایمان آری آن جوان گفت نعوذ بالله که
مرا زنار باشد خواجه بخادم اشارت فرمودند خادم برخاست و خرقه از سر آن جوان برکشید در زیر خرقه زناری
پیدا شد آن فی الحال زنار ببرید و ایمان آورد و حضرت خواجه فرمودند ای یاران بیائید تا ما نیز بر موافقت
این نو عهد زنارها قطع کنیم ایمان آریم چنانکه وی زنار ظاهر را ببرید ما نیز زنار باطن را که عبارت از
عجب است ببریم تا چنانکه وی آمرزیده شد ما نیز آمرزیده شویم حالت عجب بر یاران ظاهر شد و در قدمهای
خواجه می افتادند و تجدید توبه میکردند روزی درویشی پیش خواجه گفت اگر خدای تعالی مرا مخیر کند
میان بهشت و دوزخ من دوزخ را اختیار کنم چه من همه عمر بمراد نفس رفته ام و در آن حال بهشت

جوان

مراد نفس من بود و دوزخ مراد حق تعالی خواجه این سخن را رد کردند که بنده را با اختیار چه کار هر جا که گویند
رویم و هر جا که گویند باشیم بندگی اینست نه آنکه تو می گوئی آن درویش گفت شیطان را بر رونده کار
راه هیچ دست باشد خواجه فرمودند که مر رونده که بحد فنای نفس نرسیده باشد چون در خشم شود
شیطان بر وی دست یابد اما آن رونده که بفنای نفس رسیده باشد در خشم نبود و غیرت بود و در غیرتی
غیرت بود شیطان نگریزد و همچنین صفت آنکس را مسلم شود که روی براه حق دارد و کتاب خدای عز
و جل بدست راست دارد و سنت رسول الله صلی الله علیه و سلم بدست چپ گیرد و در میان این
دو روشنائی راه را سلوک کند روزی مسافری از راه دور بحضرت خواجه آمده بود ناگاه جوانی خوب صورت
بحضرت خواجه در آمد و طلب دعائی کرد و خواجه دعائی فرمودند آن جوان ناپیدا شد آن مسافر پرسید که این
جوان چه کس بود خواجه فرمودند که فرشته بود که مقام او در آسمان چهارم بود بسبب تقصیری از مقام خود
دور افتاده بود و ما بحوالی دنیا آمده بود فرشتگان دیگر گفت چه کار کنم که خدای تعالی مرا باز بهمان مقام
رساند فرشتگان وی را باینجا نشان داده آمد و دعا درخواست کرد و دعا کردیم اجابت شد و بمقام
خود باز رسید آن مسافر گفت خواجه ما را بچه دعا ایمان بدرود کنید باشد که از این دامگاه شیطان
جان بسلامت بریم خواجه فرمودند وعده آنست که بعد از ادای فرایض هر کس دعا کند مستجاب شود
تو بر کار باش و ما را بخاطر یاد کن بعد از فرایض ما نیز ترا یاد کنیم باشد که در میان اثر اجابت
ظاهر شود هم در حق تو هم در حق ما **خواجه عارف ریوگری رحمه الله تعالی** خواجه عبد الخالق
را سه خلیفه بوده است خواجه احمد صدیق و خواجه عارف ریوگری و خواجه اولیای کلان و سلسله
نسبت ارادت حضرت خواجه بهاء الدین نقشبند رحمه الله تعالی از این جماعت بخواجه عارف میرسد
خواجه محمود انجیر فغنوی رحمه الله تعالی وی از خلفای خواجه عارف است **خواجه علی رامیتنی رحمه الله تعالی**
وی از خلفای خواجه محمود است و لقب ایشان در این سلسله حضرت عزیزان است و ایشان را مقامات
عالیه و کرامات ظاهره بسیار بوده و بصنعت بافندگی مشغول می بوده اند و این فقیر از بعضی اکابر
چنین استماع دارد که اشارت با ایشان است آنچه مولانا جلال الدین رومی قدس سره در غزلیات
خود فرموده است **بیت** گر نه علم حال فوق قال بودی کی شدی * بنده اعیان بخارا خواجه نساج را
و قبر ایشان در خوارزم مشهور است مزار متبرک است از ایشان پرسیدند که ایمان چیست فرمودند
کندن و پیوستن و نیز از ایشان پرسیدند که مسبوق بمقتضای مسبوق قایم کی برخیزد فرمودند
پیش از صبح و از ایشان منقول است که فرموده اند که اگر در روی زمین یکی از فرزندان خواجه عبد الخالق

عجدوانی قدس الله سره بودی مشهور مرکز بر سر دار نرفتی **خواجه محمد بابا سماسی رحمه الله تعالی**
وی خلیفهٔ حضرت عزیزان است و خدمت خواجه بهاءالدین نظر قبول بفرزندی ایشان
بوده است و ایشان نشنده که بارها که بر قصر هندوان می رفته اند میفرموده اند که ازین خاک بوی مردی آید
زود باشد که قصر هندوان قصر عارفان شود تا روزی از منزل امیر سید کلال که از خلفای ایشانند
بطرف قصر عارفان متوجه شدند و فرمودند که آن بوی زیادت شده است همانا که آن مرد متولد
شده است خود نزول فرمودند از ولادت حضرت خواجه سه روز گذشته بود جد ایشان [illegible]
بر سینهٔ ایشان گذاشت و بنیاز تمام بخدمت خواجه محمد بابا بردند فرمودند که وی فرزند ماست
ما ویرا قبول کردیم و توجه باصحاب کردند و گفتند که این آن مردست که ما بوی وی شنیده بودیم زودی
روزگار شود و امیر کلال را فرمودند که در حق فرزندم بهاءالدین شفقت و تربیت دریغ مداری
و ترا بحل نکنم اگر تقصیر کنی امیر فرمودند که مرد نباشم اگر در خدمت خواجه در وصیت تقصیر کنم حضرت
خواجه بهاءالدین میفرموده اند که چون خواستم که متاهل شوم جد من مرا بخدمت حضرت خواجه محمد
بابا فرستاد و التماس برکت قدوم ایشان باین منازل برسید چون بلقای ایشان مشرف شدم اول
کرامتی که مشاهده کردم آن بود که در آن شب در خود تضرعی و نیازی پیدا شده بود برخاستم و بمسجد ایشان
در آمدم دو رکعت نماز بگزاردم و سر بسجده نهادم و تضرع و نیاز تمام نمودم در آن میان بر زبان
من گذشت که الهی قوت کشیدن بار بلای خود و تحمل محنت محبت خود مرا کرامت فرمای چون بامداد
بحضرت خواجه رسیدم فرمودند در دعا چنین باید گفت که الهی آنچه رضای حضرت تو در آن است
این بندهٔ ضعیف را بران دار بفضل و کرم خود اگر حق تعالی بحکمت خود بدوستی بلا فرستد بعنایت
خود آن دوست را قوت آن بار بدهد و حکمت آنرا بروی ظاهر گرداند باختیار خود طلب بلا
دشوارست گستاخی نباید کرد بعد از آن طعام حاضر شد چون بخوردیم قرصی بمن دادند در خاطر
کر اینجا سیر خوردیم و همین ساعت بمنزل خواهم رسید این نان مارا بچه کار آید چون روان شدیم
من در رکاب ایشان بنیاز تمام میرفتم و اگر تفرقه در باطن من پدید آمدی فرمودی خاطر را نگاه می باید
داشت در راه بمنزل یکی از محبان رسیدند به بشاشت و نیاز تمام پیش آمد چون نزول فرمودند
در آن فقیر اضطرابی مشاهده فرمودند گفتند حقیقت حال چیست براستی باز نمای گفت شیر
حاضرست ولی نان نیست خواجه توجه بمن کردند که آن قرص را بیار که عاقبت بکار آمد
مرا از مشاهدهٔ آن احوال یقین بحضرت ایشان زیادت شد

سید امیر کلال رحمه الله علیه وی خلیفهٔ خواجه محمد بابا سماسی است و خدمت خواجه بهاءالدین را نسبت صحبت
و تعلیم ادب سلوک طریقت و تلقین ذکر از ایشان است روزی مجمعی عظیم بود خدمت امیر خواجه را طلبیدند و روی
بایشان کردند و گفتند فرزند بهاءالدین نقش حضرت خواجه محمد بابا سماسی قدس الله سره در حق شما بجای
آوردم گفته بودند که آنچه از تربیت در حق تو بجای آوری دریغ نداری و در حق فرزند بهاءالدین بجای آری و دریغ
نداری چنان کردم و اشارت بسینهٔ خود کردند و گفتند پستانها را برای شما خشک کردم و مرغ روحانیت
شما از بیضهٔ بشریت بیرون آمد اما مرغ همت شما بلند پرواز افتاده است اکنون اجازتست هر جا که بوی بمشام
شما میرسد از ترک و تاجیک طلبید و در طلب کاری بر موجب همت خود تقصیر مکنید و چنین میفرمودند حضرت خواجه
که فرمودند چون این نقش از خدمت امیر رحمة الله تعالی ظاهر شد آن واسطهٔ ابتلا شد اگر بر همان صورت
متابعت امیر می بودم از ابتلا دور تر و بسلامت نزدیکتر می بودم روزی خدمت امیر حضرت خواجه را گفتند
چون استاد شاگردان را تربیت کند هر آینه خواهد که اثر تربیت خود را مطالعه کند تا ویرا اعتماد شود و اگر
تربیت وی جایی افتاده است و اگر خللی در کار شاگرد ببیند آن خلل را اصلاح نماید اکنون فرمودند که فرزند
امیر برهان حاضر است و هیچکس دست تصرف بروی ننهاده است و تربیت معنوی کرده است در نظر تو
به تربیت وی مشغول شوید تا از آن مطالعه نمایم و مرا بصفت شما اعتماد شود و حضرت خواجه مراقبه نشسته بودند
و متوجه خدمت امیر شدند و از غایت رعایت ادب در امتثال آن امر متوقف گشته حضرت امیر فرمودند
توقف نمی باید کرد و حضرت خواجه امتثال امر ایشان کردند و متوجه باطن امیر برهان شدند و متصرف در باطن
وی مشغول شدند فی الحال اثر آن تصرف در باطن و ظاهر امیر برهان پیدا گشت و حالی بزرگ در وی پدید
آمد و اثر سکر حقیقی ظاهر شد قثم شیخ رحمه الله تعالی وی از مشایخ ترک است از خاندان خواجه احمد یسوی چون حضرت
خواجه بهاءالدین بموجب آن نقش که خدمت امیر سید کلال با ایشان گفتند که اکنون اجازتست هر جا که بوی
بمشام شما میرسد از ترک و تاجیک طلبید و در طلب کاری تقصیر مکنید بنزدیک قثم شیخ رفتند و در اول ملاقات
خربزه میخوردند و پوست خربزه را بسوی ایشان می انداخت ایشان از غایت حرارت طلب پوست را
همچنان بر سبیل تبرک بتمامی خوردند سه بار در آن مجلس همچنین واقع شد در همان مجلس خادم شیخ در آمد و گفت
شتر و چارپا غایب کرده ام شیخ اشارت بحضرت خواجه کردند و بترکی گفتند [illegible]
[illegible] هر کس از مریدان جهان بصحبت ایشان افتاده که کوی خوبی در میان است
حضرت خواجه قدس سره فرمودند که هر که شناخت صفت مشایخ ترک نباشد هر آینه از آن طریقه
ایشان بکلی از ایشان نومید شود و معترض شود و خواجه در مراقبه بزانو در آمدند و متوجه گشتند

بعد از ادای نماز شام خادم درآمد و گفت خلیل آتا و سپاهیان خود آمدند حضرت خواجه دو سه ماه که پیش
در ملازمت و متابعت قثم شیخ رحمه الله تعالی بودند آخر الامر ایشانرا تشریف داد و گفت مرا نه پسر بوده هم
فوتی و نور بهمه حقدم و سالها چون از نواحی نخشب به بخارا آمدی خواجه رعایت او کردندی و
گفتی این صفت طلب کاری که در تو می بینم در هیچکس از طالبان و صحابه ندیدم مطالعه کرده ام و این
قثم شیخ از غایت انقطاع و کمال بی تعلقی که داشت در آخر حیوة بیکی از دیههای بخارا در آمد و انزوا
نمود و کرده و بیرون آمد و آثار صحبت بروی ظاهر بود و برده و کار بجنبشت و آنکه بادی بودند از قوم
و متابعان همه را بخواندند و گفت زمان نقل رسیده است کلمه توحید را بر موافقت بگوییم بگفت و دیگران
بگفتند و در حال جان تسلیم کرد و خلیل آتا رحمه الله تعالی خدمت خواجه بهاء الدین فرمودند که چنین در اوایل
این کار در خواب دیدم که حکیم آتا رحمه الله تعالی که از کبار مشایخ ترک اند مرا بدرویشی سپارش مینماید
چون بیدار شدم صورت آن درویش در خاطر من بود و مرا جده بود صالحه والده بدر من آن خواب را
بایشان گفتم فرمودند که ای فرزند ترا از مشایخ ترک نصیبی خواهد بود و من دایم طالب آن درویش بودم
تا روزی در بازار بخارا با او ملاقات واقع شد او را شناختم پرسیدم نام او خلیل بود و در آن وقت با او مجال
و مکالمه میسر نشد چون بمنزل رفتم شب رسید قاصدی بیامد که آن درویش خلیل ترا می طلبد و ایام خزان
بود بار میوه برگرفتم و نزد یک او رفتم چون او را دیدم خواستم که آن خواب را با او بگویم بزبان ترکی گفت
آنچه در خاطر تست پیش ما عیانست حاجت بیان نیست حالت من تبدیل شد و دل خاطر بصحبت او بسته
و در صحبت او احوال شگرف و چیزها غریب عجیب مشاهده می شد و بعد از مدتی او را پادشاهی مملکت
ماوراءالنهر مسلم شد و مرا ملازمت و خدمت وی می بایست نمودن و در آن اوقات ملازمت نیز چیزها بزرگ از وی مشاهده
می افتاد و با من شفقت بسیار میکرد و گاهی بلطف و گاهی بعنف مرا آداب خدمت در می آموخت و از آن بمن
فواید بسیار رسید و در مقام سیر و سلوک درین راه قوی بکار آمد و مدت شش سال بدین طریق
در خدمت وی می بودم که در ظاهر عاینا آداب سلطنت وی می نمودم و در خلا بمحرم صحبت خاص
بودم و پیش از مملکت شش سال دیگر او مصاحبت می افتاد و بسیار وقت در حضور خواص بر کاه خود
میگفت هر که از جهت رضا حق تعالی مرا خدمت کند در میان خلق بزرگ شود و مرا معلوم می شد که مقصود
او کیست بعد از این مدت چون مملکت مجازی او را زوال شد و در لحظه آن ملک و خدم و حشم
منثور شد و تمامی کار دنیا بر دل من سرد شد به بخارا آمدم و در زیورتون که از دیههای بخاراست
ساکن شدم **خواجه بهاء الدین نقشبند قدس سره** نام ایشان محمد بن محمد البخاری است ایشانرا

نظر قبول از فرزندی از خدمت خواجه محمد بابای سماسی است و تعلیم آداب طریقت بحسب صورت از سید امیر کلال
اما بحقیقت اویسی بوده اند و تربیت از روحانیت خواجه عبدالخالق غجدوانی یافته اند
چنانکه خود فرموده اند که شبی در مبادی احوال و غلبات و جذبات بهر مزار متبرکه که در نواحی بخارا رسیدم
بر مزاری چراغی دیدم افروخته و در چراغدان روغن تمام و فتیله اما فتیله را اندکی حرکتی می بایست داد تا از
درون بیرون آید و تابندگی افزوده و در مزار آخرین متوجه قبله نشستم و در آن توجه غیبتی افتاد مشاهده
کردم که دیوار قبله شق شد و تختی بزرگ پیدا شد پرده سبز در پیش کشیده و گرداگرد آن تخت جماعتی خواجه
محمد بابا را دیدم دانستم که ایشان از گذشتگان اند از آن جماعت یکی مرا گفت که در تخت خواجه
عبدالخالق اند و آن جماعت خلفاء ایشان و هر یکی را نشان می کرد خواجه احمد صدیق و اولیاء کلان و خواجه عارف
ریوگری و خواجه محمود انجیر فغنوی و خواجه علی رامیتنی قدس الله تعالی ارواحهم و چون بخواجه محمد بابا رسیدم
ایشانرا دانستم و در حال حیوة خود دریافته و شیخ خوانده و مرا کلاهی داده اند و مرا گفتند که آن کلاه که بتو
داده اند ترا بر کرامتی دفع شود و شما آنچه گفتند گوش دار و نیک بشنو که حضرت خواجه بزرگ سخنان خواهند فرمود
که در سلوک راه حق ترا ازان چاره نباشد از آن جماعه در خواستم که بر حضرت خواجه سلام کنم و بجمال ایشان
مشرف شوم پرده از پیش برگرفتند پیری دیدم نورانی سلام کردم جواب دادند بعد از آن سخنانی که
بابتدا سلوک و وسط و نهایت تعلق دارد با من در بیان آوردند و گفتند آن چراغها که بآن کیفیت
باز نمودند اشارت و بشارت است ترا باستعداد و قابلیت این راه اما فتیله استعداد را در حرکت می باید
آورد تا روشن شود و اسرار ظهور کند و دیگر فرمودند و مبالغه نمودند که در همه احوال قدم بر جاده امر
و نهی باید نهاد و بعزیمت و سنت کار کرد و از رخصتها و بدعتها دور باشی و دایما احادیث مصطفی را صلی الله علیه
و سلم و صحابه کرام او رضی الله تعالی عنهم پیشوا سازی و بعد از این سخنان آن جماعه مرا گفتند شاهد صدق حال تو
آنست که فردا علی الصباح فلان جای بروی و فلان کار کنی و تفصیل آن در مقامات ایشان مذکور است
و گفتند بعد از آن متوجه نسف شوی بخدمت امیر سید کلال چون آنجا رسیدم فرمودند ایشان رفتم و بخدمت
امیر قدس سره رسیدم خدمت امیر الطاف نمودند و التفات فرمودند و مرا تلقین ذکر کردند بطریق
نفی و اثبات بطریق خفیه مشغول ساختند و چون در واقعه مامور بودم بعمل بعزیمت بذکر علانیه عمل نکردم
گفتند از ایشان سوال کردند که در طریقت شما اموری ثابت باشد فرمودند بحکم جذبه من جذبات الحق
توازی عمل الثقلین باین سعادت مشرف گشتم پرسیدند که در طریقه شما ذکر جهر و خلوت و سماع
میشود فرمودند که نمی باشد پس گفتند بنا طریقه شما بر چیست فرمودند که خلوت در انجمن بظاهر با خلق

و به باطن با حق سبحانه و تعالی از درون شو آشنا و از برون بیگانه وش * این چنین زیبا روش کم می بود
اندر جهان * اشارت حق سبحانه و تعالی میفرماید که رجال لا تلهیهم تجارة و لا بیع عن ذکر الله اشارت باین
مقام است گویند که حضرت خواجه را هرگز غلام و کنیزک نبوده است ایشان را ازین معنی سوال کردند
فرمودند بندگی با خواجگی راست نمی آید کسی از ایشان پرسید که سلسلهٔ حضرت شما کجا میرسد فرمودند
که از سلسله کسی بجایی نمیرسد و میفرمودند که نفس خود را تهمت نهید که هر که بعنایت حق سبحانه و تعالی
نفس خود را بدی شناخته باشد مکر و کید او را آسانتر داند این کار سهل است از زندگان این
راه بسیار بوده اند که گناه دیگر برابر خود نهاده اند و باران کشیده و میفرمودند قوله تعالی
یا ایها الذین آمنوا آمنوا بالله اشارتی است که در هر طرفة العینی نفی این وجود طبیعی می باید کرد و اثبات
معبود حقیقی باید نمود و شیخ صند قدس سره میفرموده اند که شصت سال است که در ایمان اوردیم
و دو ایمان تازه کردیم و هنوز در آنیم شعر دمی بی حق زدن محض گناه است * بخود مشغول گشتن
کفر راه است * خودی کفر است نفی خویش کن زود * که جز حق در حقیقت نیست موجود * و میفرموده اند
نفی وجود تو یکی از سبب طریقت است و لیکن خوبتر که اختیار رود و دید قصور اعمال حاصل نمیشود و میفرموده اند
تعلق بما سوی رونده این راه حجابی بزرگ است شعر تعلق حجابست و بی حاصلی * چو پیوندها بگسلی
واصلی * اصل حقیقت ایمان را چنین تعریف کرده اند که الایمان عقد القلب بنفی جمیع ما تولیت النفوس
الیه من المنافع والمضار سوی الله تعالی و میفرموده اند طریقهٔ ما صحبت است و در خلوت شهرت است و در شهرت
آفت و خیریت در جمعیت است در صحبت بشرط نفی بودن در یکدیگر که آن بزرگ فرموده است
تعال نؤمن ساعة اشارت باین است که اگر جمعی از طالبان این راه با یکدیگر صحبت دارند دران خیر و برکت
بسیار است امید است که ملازمت و مداومت بران مفضی بایمان حقیقی شود و میفرموده اند که طریق
ما عروه وثقی است چنگ در ذیل متابعت حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم زدن است و اقتدا
به آثار صحابه کرام رضی الله تعالی عنهم کردنست و درین طریقه ما سعی کرده اند خطر دین و لحد باندک عمل
فتوح بسیار است اما رعایت متابعت سنت کاری بزرگ است هر که از طریقهٔ ما روی گرداند خطر دین دارد
و میفرموده اند که طالب می باید که در زمانی که با دوستی از دوستان حق تعالی صحبت میدارد واقف حال
خود باشد و زمان صحبت را با زمان گذشته موازنه کند اگر تفاوتی یابد بحکم اصبت فالزم صحبت آن عزیز را
غنیمت دارد و میفرموده اند لا اله نفی الهٔ طبیعت است الا الله اثبات معبود بحق محمد رسول الله
خود را در مقام فاتبعونی آوردنست مقصود از ذکر آنست که بحقیقت کلمهٔ توحید برسد و حقیقت کلمه آنست

که از گفتن بگرد ماسوی یکبارگی نفی شود و بسیار گفتن شرط نیست وی فرموده اند که حضرت عزیزان علیه
الرحمة والرضوان می گفته اند که زمین در نظر این طائفه چون سفره ایست و ما میگوئیم چون روی ناخنی است
هیچ چیز از نظر ایشان غایب نیست وی فرموده اند بسر توحید می توان رسید اما بسر معرفت رسیدن دشوار است
وقتی که حضرت خواجه بسفر مبارک حج رفته اند یکی از بزرگان دکان خراسان را تعلیم ذکر کرده بودند در وقت
مراجعت ایشان گفتند که فلان کس تکرار سبق ذکر که تعلیم کرده اند کم مشغولی کرده فرمودند که نسبت ایشان
پرسیدند که هیچ خوابی دیده گفت آری فرمودند که همین بس است ازین سخن معلوم می شود که هر گاه که
رابطهٔ این عزیزان باشد امید است که اخلال امر طریق را جبران کرده و آن سبب نجات و رفع درجات
وی شود و شخصی در حضرت ایشان گفت که فلان کس تجرد رست توجه خاطر شریف در بوزه میدارد
فرمودند اول بازگشت می باید انگاه توجه خاطر شکسته از خدمت ایشان طلب کرامات کردند فرمودند
کرامات ظاهر است با وجود چندین بار گناه بر روی زمین می توانیم رفت و میفرموده اند که از شیخ
ابو سعید ابو الخیر قدس سره پرسیدند که در پیش جنازهٔ شما کدام آیه خوانیم گفت که آیت خواندن کاری بزرگ است
این بیت خوانید بیت چیست ازین خوبتر در همه آفاق کار * دوست رسد نزد دوست یار بنزدیک یار
این حضرت ایشان فرمودند در پیش جنازهٔ ما این بیت خوانید بیت مفلسانیم آمده در کوی تو * شیئاً لله
از جمال روی تو * از خدمت مولانا جلال الدین خالدی رحمه الله تعالی پرسیدند که نسبت سلوک
و طریقهٔ خواجه بهاء الدین از متأخران مشایخ بطریقه که مناسب دارد فرمود که سخن از متقدمان گویند
دویست سال زیاده است این نوع ظهور آثار ولایت که در خدمت خواجه بهاء الدین بعنایت الهی
شده است هیچکس از مشایخ طریقه از متأخرین نشده است شیخ قطب الدین نام پیری از اصحاب خواجه
بخراسان تشریف آورده بود وی گفت که من خورد سال بودم حضرت خواجه مرا فرمود که فلان کبوتر خانه
برو و کبوتر بچه چند بیاور چون کبوتر بچگان می آوردم مرا خاطر میل کرد که یک کبوتر بچه زنده نگاه دارم
و بحضور خواجه بیاوردم چون کبوتر بچگان را پختند و بر حاضران مجلس قسمت کردند مرا نداده گفتند
که فلان کس نصیب خود زنده گرفته است وفات ایشان در شب دوشنبه سیوم ماه ربیع الاول سنه احدی
و تسعین و سبعمایه بوده است خواجه علاء الدین عطار رحمه الله نام وی محمد بن محمد البخاری است از کبار
اصحاب خواجه بهاء الدین بوده است و حضرت خواجه در ایام حیات خود حواله تربیت بسیاری از طالبان
با ایشان میکرده و میفرموده که علاء الدین خیلی بار ما سبک کرده است لاجرم انوار ولایت و آثار
علی الوجه الاتم الاکمل از ایشان بظهور پیوسته بیمن صحبت و حسن تربیت ایشان بسیاری از طالبان از ایشان

معه و نقصان به پیشگاه قرب و وصال رسیده‌اند و مرتبهٔ تکمیل و اکمال یافته‌اند. این فقیر از بعضی عزیزان
شنیده است که قدوة العلماء المحققین و اسوة الکبراء المدققین صاحب التصانیف الفایقة والتحقیقات
الرایقة السید الشریف الجرجانی رحمه الله تعالی که توفیق انخراط در سلک اصحاب ایشان یافته بود و ارادت
و نیاز و اخلاص تمام بخاندان و ملازمان ایشان داشته بارها می‌گفته که تا من بصحبت شیخ زین الدین
علی کلا رحمه الله تعالی نرسیدم از رفض نرستم و تا صحبت خواجه عطار قدس سره نیافتم خدا را نشناختم
بعضی از کلمات قدسیهٔ ایشان که در مجالس صحبت فرموده‌اند خدمت خواجه محمد پارسا قدس الله تعالی
روحها در قید کتابت آورده بودند و چندی از آن به نیت تبرک و استرشاد مذکور می‌گردد سابقهٔ عنایت
ازلی را می‌باید دید و از امیدواری آن عنایت بی علت و طلب آن عنایت لحظه غافل نمی‌باید بود و از استغنا
خود را آنگاه می‌باید داشت و آنکه حق را سبحانه بزرگ می‌باید شمرد و ترسان و لرزان بود از ظهور
استغنای حقیقی خاموشی از صفت باید که خالی نبود و با نگاهداشت خطرات با مطالعهٔ ذکر دل که گویا
گفته باشند با مشاهدهٔ احوال که بدل گذرد خطرات مانع نبود و احتراز از آن دشوار باشد اختیار طبعی که مدت
بیست سال در نفی آن بودیم ناگاه نسبت خطره گذشت اما قرار نیافت خطرات را منع کردن کار ...
و بعضی برانند که خطرات را اعتباری نیست اما نباید گذاشت تا متمکن گردد که بتمکن آن سده در مجاری فیض
پدید آید بنابرین دائم متفحص احوال باطن باید بود و خود را بنفس زدن و تهی کردن ظاهر با هم مرشد
در حضور یا غیبت برای نفی خطرات است لیکن یافت است نفی می‌باید کردن در خود رفتن است و از خود
رفتن و اصل معتبر در راه اینست و علامت از خود رفتن از خود رفتن است غیبت از خود و حضور با حق
سبحانه بقدر عشقست و نتیجهٔ محبت مفرطه است هر که را بیشتر غیبت او از خود و حضور با معشوق
بیشتر چون ملک و ملکوت بر طالب پوشیده شود و فراموش کرد فنا بود و چون هستی سالک
هم بر سالک پوشیده شود فنای فنا بود و بعد از هر نمازی از پنج نماز و بعد از مذاکره علم بیست بار کلمه استغفار
گفتن معهود است و در سعی و توجه ذکر کرده شود و صیقل بر روی آینه باید زد و بر پشت آینه
یا بر پهلو یا بر پشت فایده ندهد درین زمان بذکر خفیه که مشغولند بعضی می‌گویند بدل مقصود ...
گفتن نیست در یک نفس سه کرت گوید لا اله الا الله از طرف راست آغاز کند و بدل فرود آرد و محمد
رسول الله را از جانب چپ بیرون آرد بی مجاهده نمی‌شود پیش از صبح و بعد از شام در خلوت و فراغت
از علی شیخ عطار رحمة الله تعالی می‌گوید ~ صد هزاران قطره خون از دل چکید • تا نشان
قطره زان یافتم • تا در یک نفس نه کرت گوید باشد و کرت اگر تجربه مبتدیان سر کرده از مرادات مشایخ

کبار روح الله تعالی ارواحهم زیارت کننده بهمان مقدار فیض می‌توان گرفتن که صفت آن بزرگ را
شناخته است و بهمان صفت توجه نموده و دران صفت درآمده اگرچه قرب صوری را در زیارت
مشاهد متبرکه اثر بسیار است اما در حقیقت توجه بارواح مقدسه را ابعاد صوری مانع نیست در حضرت
نبوی صلی الله علیه و سلم که صلوا علی حیثما کنتم بیان و برهان این سخن است و مشاهده صور مثالیه اهل قبور که
اعتبار دارد و در جنب شناختن صفت ایشان و دران توجه و دران زیارت و این حضرت خواجه بزرگ
قدس الله تعالی روحه فرموده‌اند مجاورت حق تعالی بودن اولیتر است از مجاورت خلق حق عز و جل
و این بیت بر زبان مبارک ایشان بسیار گذشتی ~ تا کی گور مردان را پرستی • بگرد کار
مردان گرد و رستی • مقصود از زیارت مشاهده اکابر دین رضی الله تعالی عنهم اجمعین آنست که توجه
بحق بود سبحانه و روح آن برگزیده حق را وسیله کمال توجه بحق گردانیدن چنانکه در حال تواضع با خلق
باید که هرچند تواضع ظاهر با خلق بود بحقیقت آن تواضع با حق سبحانه باشد عز و جل زیرا که تواضع با خلق آنگاه
پسندیده افتد که خاص برضای خدا باشد عز و جل باین معنی که ایشان را مظاهر آثار قدرت و حکمت حق بینند
والا آن پسندیده نبود. تواضع طریقه مراقبه از طریق نفی و اثبات اعلی است و اقرب بجذبه، از طریق
مراقبه بوزارت و تصرف در ملک و ملکوت می‌توان رسید و اشراف بر خواطر و بنظر موهبت نظر کردن
و باطن را منور کردن از دوام مراقبه است از نتیجه مراقبه دوام جمعیت خاطر و دوام قبول دلها حاصل است
و این معنی ترجیح و قبول می‌نماید عزیزان رحمهم الله تعالی سوال کردند از ذکر علانیه فرموده‌اند باجماع علما
در نفس اخیر بلند گفتن و تلقین کردن جایز است و درویش را هر نفسی نفس آخر است وفات حضرت خواجه
علاء الدین قدس سره بعد از نماز خفتن است چهارشنبه پنجم رجب سنه اثنین و ثمانمایه بوده است
روضه مطهره ایشان در ده نوجغانیانست خواجه محمد پارسا قدس الله تعالی سره نام ایشان
محمد بن محمد بن محمود الحافظی البخاری است قدس الله تعالی روحه ایشان نیز از کبار اصحاب خواجه بزرگ اند
و حضرت خواجه بزرگ قدس الله روحه در حق ایشان فرموده‌اند و بحضور اصحاب خود با ایشان خطاب
کرده که حقی و امانتی که از خلفای خاندان خواجگان قدس الله تعالی اسرارهم باین ضعیف رسیده است
و آنچه درین راه کسب کرده است آن امانت را بشما سپردیم چنانچه برادر دینی مولانا عارف سپرده
قبول می‌باید کرد و آن امانت را بخلق حق سبحانه می‌باید رسانید ایشان تواضع نمودند و قبول کردند
و در مرض اخیر در غیبت ایشان در حضور اصحاب و احباب در حق ایشان فرموده‌اند مقصود از
ظهور ما وجود اوست او را هم بطریق جذبه و هم بطریق سلوک تربیت کرده‌ام اگر مشغول می‌شود جهانی

از دستور کرده و در محلی دیگر فرمود صفت شیخ نظر موهبت او را کرامه کرده اند و قصه شیخ رحمه الله تعالی
علیه در کتاب قوت القلوب مذکور است و در محلی دیگر نظر موهبت و برات نفس بخشیدند نامه که گوید
آن شود و در محلی دیگر فرموده اند هر چه او می گوید خدای تعالی آن می کند بحکم حدیث صحیح ان من عباد
لو اقسم سبحانه لابره می گویم بگوی او میگوید و در محلی دیگر او را متعین دیگر جنبه فرموده اند و اجازت
فرموده اند بعمل بر موجب آنچه دانند از دقایق و حقایق و آداب طریقت و تعلیم آن الی غیر ذلک من الکرامات
التی لا تعد و لا تحصی و چون در محرم سنه اثنین و عشرین و ثمانمایه نیت طواف بیت الله الحرام و زیارت
نبیه صلوات الله علیه و السلام از بخارا بیرون آمده اند و از راه نسف بصغانیان و ترمذ و بلخ و هرات
بقصد دریافت مزارات متبرکه روان شده اند همه جا سادات و مشایخ و علما مقدم شریف ایشان را مغتنم
شمرده اند و باعزاز و اکرام تمام تلقی نموده اند بخاطر می آید که چون از ولایت جام می گذشتند و بقیاس
چنان می نماید که در اواخر جمادی الاولی تا اوایل جمادی الآخری بوده باشد از سال مذکور بنده فقیر با جمعی
کثیر از نیازمندان و مخلصان بقصد زیارت ایشان بیرون آمده بودند و هنوز عمر من به پنج سال تمام
نشده بود و یکی از متعلقان گفت که مرا بر دوش گرفته بمحفه محفوف بانوار ایشان داشت ایشان التفات
نمودند و یک سر نبات کابلی عنایت فرمودند و امروز از آن شصت سال است که هنوز صفای
طلعت منور ایشان در چشم منست و لذت دیدار مبارک ایشان در دل من و همانا که رابطه اخلاص و اعتقاد و
ارادت و محبتی که این فقیر را نسبت بخاندان خواجگان قدس الله ارواحهم واقع است ببرکت نظر
ایشان بوده باشد و امید میدارد که بیمن همین رابطه در زمره محبان و مخلصان ایشان محشور گردم بمنه
و جوده و چون به نیشابور رسیده اند بواسطه حرارت هوا و خوف راه میان اصحاب سخنی میگذشته
است و فی الجمله فتوری بعزیمت آن راه یافته بوده است دیوان مولانا جلال الدین رومی را قدس الله
سره بتفال گشاده اند این ابیات برآمده

رویدای عاشقان حق باقبال ابد ملحق • روان باشید چون مه سوی برج مسعودی • مبارک بادتان این ره بتوفیق و امان الله • بهر شهری و هر جای بهر دشتی که بنمودی •

و از آنجا این مکتوب را بخارا فرستاده بودند باسمه سبحانه نبشته شد
این مکتوب در روزی که بیرون آمده شد بود از نیشابور جمیت و سایر بلاد المسلمین عن الآفات
والمخافات و آن روز یازدهم بود از جمادی الآخر سنه اثنین و عشرین و ثمانمایه در حال صحت و سلامت و
رفاهیت و وثوق تمام بفضل و اکرام الهی جل ذکره و قوت قلب و قوت یقین بفیض و فضل
نامتناهی بحکم البشارات کان رسول الله صلی الله علیه و سلم یتفال و لا یتطیر و قال رسول الله صلی الله علیه و سلم

لم یبق بعدی من النبوة الا المبشرات یراها المؤمن او یری له و هذا حدیث متفق علی صحته — بلی الحمد
صحبتک غوثی • و اختصامی سالکم و النجاحی • و چون در کنف صحت و عافیت و سلامت و رفاهیت
بمکه معظمه رسیده اند و ارکان حج تمام گذارده اند ایشان را مرضی عارض شده است چنانکه طواف
وداع در عماری کرده اند و از آنجا متوجه مدینه شده اند در راه اصحاب را طلبیده اند و املا فرموده اند
که بسم الله الرحمن الرحیم حالی سید الطایفه الجنید قدس الله سره فی صحوه یوم السبت التاسع عشر من ذی الحجه
سنه اثنین و عشرین و ثمانمایه عند انصرافنا من مکة المبارکة زادها الله تعالی تکریما و برکات و نحن نسیر مع الرکب
و انا بین النوم و الیقظة فقال رضی الله عنه فی زیارته و بشارته القصد مقبول فحفظت هذه الکلمة و سررت
بها ثم استیقظت من الحالة الواقعة بین النوم و الیقظة الحمد لله علی ذلک و بعد از آن کلمات دیگر بعبارت
عربی املا فرموده اند که ترجمه آن این می شود که این کلمه واحده که از سید الطایفه قدس سره واقع شده
کلمه ایست جامعه مر بشارت شامله عامه ما را و اولاد ما را و اصحاب و احباب حاضر و غایب ما را
زیرا که قصد ما در مشاعر عظام و ادعیه که کرده شد بهر موقف و مقام مصالح دینی و دنیوی همه بود
و آن قصد بمقتضای بشارت مقرون بقبول و الحمد لله سبحانه حمدا طیبا مبارکا یوافی نعمه و یکافی مزیده
مگر روز چهارشنبه بیست و سیوم بمدینه رسیده اند تا بران زیارت کنند چون مطالعه کرده اند
و از حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم بشارتها یافته و آن سوره املا فرموده و طلبیده اند تا بر آن
زیارت کنند چون مطالعه کرده اند فرموده اند که همین است و زیادت نوشته اند و در روز پنجشنبه
بجوار رحمت حق پیوسته اند مولانا شمس الدین فناری رومی و اهل مدینه و قافله بر ایشان نماز گزارده اند و شب
جمعه در آن منزل مبارک نزول فرموده اند در جوار قبه شریفه امیر المؤمنین عباس رضی الله عنه دفن کرده اند
و خدمت شیخ زین الدین الخوافی رحمة الله تعالی از مصر سنگی سفید تراشیده آورده اند و لوح قبر ایشان
ساخته اند و بان از سایر قبور ممتاز است یکی از ثقات که از مخصوصان والد بزرگوار ایشان خواجه برهان الدین
ابو نصر رحمه الله تعالی بوده است چنین گفته است که خدمت خواجه برهان الدین ابو نصر چنین فرمودند
که در آن وقت که خدمت والدم فوت می شدند بر بالین ایشان حاضر نبودم چون حاضر شدم روی مبارک
ایشان را گشادم تا نظر کنم چشم بگشادند و تبسم نمودند قلق و اضطراب من زیادت شده بپایهای ایشان
افتادم و روی خود بر کف پایهای ایشان نهادم پایهای خود را بالا کشیدند و چون خبر ایشان ببعض اکابر عجم
رسید که در مدینه رسول صلی الله علیه و سلم نقل کردند سید نعمة الله این عبارت فرموده که هم اینجا باز بید
بخارا زیر یکی از مریدان معتقدان خواجه گوید که چون حضرت خواجه عزیمت حجاز می کردند در وقت

و وداع کردم خواجه بخارا رسیده فرموده‌اند که رفتیم و در رفتیم و از انفاس متبرکه ایشانست که یکی از اصحاب نوشته
بود که خاطر این فقیر و همگنان از احوال ظاهری کمی و باطنی تمامی یافته و علی الدوام نسبت آن برادر منتظر
نظرات فی علة العلی بود و سید الطائفه جنید قدس سره فرموده است ان درست علی من الکرام المحققین الیقین
بالیقین و این اصل معتبر است نزد کبرا دین قدس الله تعالی سره سوال کرده که طریقه بر آن
یافت فرموده‌اند شرع و بکر بعد المحافظة علی الامر الوسط فی الطعام لا فوق الشبع ولا الجوع المفرط و تقلیل
منام علی طریق اعتدال المزاج کوشیدن علی الخصوص احیا بین العشائین و قبل الصبح بحیث لا یفوت
عبادة الله متوجه در خود رفتن و نفی الخواطر علی الخصوص خاطر تمنی نسبت حال و ماضی و استقبال
فی رفع الحجب عن القلب و بکر اذا سکت الانسان عن فضول الکلام نطق القلب مع الله سبحانه
و اذا نطق اللسان سکت القلب و همت علی نوعین همت باللسان و همت بالقلب عن خواطر الکون
فی همت لسانه و قلبه ظهر له سره و تجلی له ربه عز و جل و من لم یهمت بلسانه ولا بقلبه کان مملکة للشیطان
و سخرة له اعاذنا الله من ذلک و من همت بقلبه و لم یهمت بلسانه فهو ناطق بلسان الحکمة ساکت عن فضول
الکلام رزقنا الله تعالی ذلک بفضله و کرمه **خواجه ابو نصر پارسا رحمه الله تعالی علیه** و بعد از وی
بجای وی ثمره شجره طیبه وی بوده خواجه حافظ الدین ابو نصر محمد بن محمد بن محمود الحافظی البخاری
رحمه الله تعالی که بابه علوم شریعت و رسوم طریقت را ابو الد بزرگوار خود رسانیده بودند و در نفی وجود
و بذل موجود کار را از وی گذرانیده و در ستر حال و تلبیس بجایه بودند که هرگز از ایشان ظاهر نشدی که در
راه فقر قدمی نهاده‌اند و از علوم این طایفه بلکه از سایر علوم چیزی دانسته اگر از ایشان سوال کردندی
فرمودی بکتاب رجوع کنیم چون کتاب بگشادندی همان محل بر آمدی که آن مسئله بودی یا یک دو ورق پیش
بیش کم ازین تخلف کردی روزی در مجلس شریف ایشان ذکر شیخ محیی الدین ابن العربی قدس سره و مصنفات
وی میرفت از والد خود نقل کردند که ایشان میفرموده‌اند که فصوص جانست و فتوحات دل نیز میفرمودند
که هر که فصوص را نیک میداند وی را داعیه متابعت حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلم قوی میگردد توفی رحمه الله
فی شهور سنه خمس و ستین و ثمانمایه و قبر ایشان در بلخ است **خواجه حسن عطار رحمه الله تعالی علیه** فرزند
خدمت خواجه علاء الدین عطار اند و ثمره شجره ولایت ایشان جذبه قوی داشته‌اند و بصفت جذبه
هر گاه که در هر که میخواسته تصرفی کرده‌اند وی را از مقام حضور و شعور باین عالم بکیفیت بیخودی
و بی شعوری میرسانیده‌اند و ذوق غیبت و فنا که بعضی از ارباب سلوک را علی سبیل الندرة بعد
از جهد بسیار میسر میشود میچشانیده‌اند در ماوراء النهر و خراسان کیفیت تصرف ایشان

زبان اشتهار تمام دارد و هر که دست بوس شریف ایشان مشرف شدی از پای خود رفتی و دولت صحبت
بیخودی دست دادی چنین استماع افتاده است که روزی بامداد از خانه بیرون آمده کیفیتی غالب
داشته‌اند هر که نظر بر ایشان افتاده همه را کیفیت بیخودی روی نموده بیخود میشدند یکی از درویشان ایشان
بقیه صحبت سفر مبارک همراه رسیده آثار جذبه و عجب و بیخودی و حیرت از وی ظاهر بود و گاهی که در
بازارها میگذشت چنان مینمود که وی را امری باطنی فرو گرفته است و [illegible] و گفت گوی ایشان
چندان شعوری ندارد و عزیزی از این سلسله که این فقیر بخدمت ایشان رسیده میفرمودند که کار آن
درویش بیش ازین نیست که علی الدوام صورت خواجه حسن را مراقب میباشد و نگاه میدارد
و برکت این نگاهداشت صفت جذبه ایشان بوی سرایت کرده و بجذبه خواجه حسن چنانچه خط
سلسله خواجگانست گاهی بر سر بیماران در می آمدند و بیماری ایشان را بر میداشته‌اند در وقتی که
هزیمت سفر مبارک بشیراز رسیده بودند یکی از اکابر که نسبت با ایشان ارادت و اخلاص تمام داشت
شده بود [illegible] بیماری گشته بود خدمت خواجه بر سر بیمار وی در آمده بودند و آن عزیز صحت
یافته و خواجه بعد از آن [illegible] و در آن مرض نقل فرموده‌اند و نقل ایشان در شب دوشنبه عید قربان سنه
ست و عشرین و ثمانمایه بوده است و نعش مبارک ایشان را از شیراز بولایت صغانیان که مدفن
بزرگواران ایشانست نقل کرده‌اند **مولانا یعقوب چرخی رحمه الله تعالی** در اصل از چرخ بوده‌اند که یکی
از دیهای غزنین است و از اصحاب خواجه علاء الدین عطار اند بلکه از اصحاب خواجه بزرگ بوده‌اند
و بعد از وفات خواجه بزرگ بصحبت خواجه علاء الدین قدس سره رسیده‌اند و از وی ارشاد که میفرموده‌اند
که اول که بصحبت خواجه بزرگ رسیدم فرمودند که ما بخود کاری نمیکنیم امشب ببینیم اگر ترا قبول میکنند
ما نیز قبول کنیم خدمت مولانا میفرمودند که هرگز شبی بر من سخت‌تر نگذشته بود که در آن شب و نگران بودم که این در بر من
قبول کنند یا رد کنند چون بامداد پیش ایشان رفتم فرمودند که قبول کردند ما را در توجه بصحبت خواجه علاء الدین
حوالی بود و بعد از آن من بولایت بدخشان افتادم و در خدمت خواجه علاء الدین بعد از وفات خواجه بزرگ
بچغانیان آمدند و متوطن شدند پس کسی پیش من فرستادند که حضرت خواجه فرمودند که در صحبت ما
حوالی بود پیش ایشان رفتم و ما دام حیات ایشان در صحبت ایشان بودم و جناب مخدومی ارشاد مآبی خواجه
ناصر الدین عبید الله ادام الله ظلال ارشاده علی مفارق الطالبین بصحبت ایشان رسیده‌اند فرمودند
که در هرات بودم مرا داعیه خدمت مولانا یعقوب پیدا شد متوجه ولایت چغانیان شدم و محنت بسیار
[illegible] بچغانیان رسیدم و از سخنان ایشان چنان معلوم میشد که از اول راه را تمام با اکثر پیموده رفته بودند فرمودند

کر چون بصحبت ایشان مشرف شدم بر روی مبارک ایشان نمکی یافتم که موجب نفرت طبیعت باشد
بود و با من در لباس سیاست می نمودند و درشتی گوئی ظاهر شد و چندان سیاست نمودند و درشت
گفتند که تردد کنم بود که خاطر من از ایشان منقطع شود و مرا یاس تمام حاصل گردد و بسیار محزون و مغموم
شدم بار دیگر بمجلس شریف ایشان رسیدم بر من بصفت محبوبی چنان ظاهر شد که هرگز بهیچ کس بآن
محبوبی ندیده بودم و با من لطف بسیار نمودند و درین وقت که حضرت خواجه این سخن میفرمودند در
نظر این فقیر بصورت عزیزی بر آمدند که مرا رابطه ارادت و محبت تمام نسبت وی بود و چند گاه بود
که از دنیا رفته بود و فی الحال خلع آن صورت کردند و منم القصور آن شد که شاید آن صورت همین در خیال
من بوده باشد بعد از آن از بعض یاران شنیدم که وی هم از مشاهده کرده بود و فقیر دانست
که آن خلع و لبس صورت بشعور و اختیار ایشان بود و اثبات آن معنی را که از خدمت مولانا یعقوب
نقل کرده اند چنانکه استماع افتاده است که خدمت مولانا یعقوب میفرموده اند که طالبی که بصحبت
عزیزی می آید چون خواجه عبید الله می باید آمد چراغ مهیا ساخته و روغن و فتیله آماده کرده همین
کوگردی این می باید داشت خدمت خواجه عبید الله فرمودند که خدمت مولانا یعقوب با شیخ زین الدین
خوافی رحمه الله پیش مولانا شهاب الدین سیروانی سبق بودند روزی از من پرسیدند که می گویند
شیخ زین الدین بحل وقایع و تعبیر مقامات مشغولی مینمایند و دران باب اهتمام تمام دارند گفتم آری
چنانست ساعتی از خود غایب شدند و طریقه ایشان چنان بود که ساعت فساعت از خود غایب می شدند
و چون حاضر شدند این بیت را بخواندند بیت چو غلام آفتابم همه ز آفتاب گویم نه شبم نه شب
پرستم که حدیث خواب گویم **خواجه علاء الدین غجدوانی قدس الله تعالی سره** خدمت خواجه
عبید الله فرمودند که خواجه علاء الدین غجدوانی از اصحاب خواجه بزرگ بوده و خدمت خواجه ویرا
بصحبت خواجه محمد پارسا فرموده اند و استغراق تمام داشت و بغایت شیرین سخن بوده گاه بودی که
در میان سخن از خود غایب شدی روزی که خدمت خواجه محمد پارسا بسفر مبارک حج میرفته اند و برادر من می
یکی از اکابر سمرقند گفته است که از خدمت خواجه در خواست کردم که خواجه علاء الدین بسیار پیر و ضعیف
شده است از وی کاری نمی آید اگر ویرا ازین سفر معذور دارند دور نمی نماید خواجه فرمودند که ما را با وی
هیچ کار نداریم جز آنکه چون ویرا می بینیم از نسبت عزیزان یاد می آید **مولانا نظام الدین خاموش رحمه الله
علیه** وی از اصحاب خواجه علاء الدین است و خواجه بزرگ را در اوان تحصیل در صحبت یکی از علمای
نواحی بخارا دیده بوده و بعد از آن بصحبت خواجه علاء الدین رسیده و پیش از رسیدن بصحبت ایشان

بانواع ریاضات و مجاهدات مشغول می بوده است و در تزکیه نفس و تصفیه دل جهدی بلیغ می نموده
می گفته اند اول بار که عزیمت صحبت خواجه علاء الدین کردم یکی از اصحاب خواجه بزرگ بیرون منزل
ایشان نشسته بود چون مرا دید گفت مولانا نظام الدین وقت شد که از زهدها و پاکیزگیها خود
بگذری آن بر خاطر من گران آمد چون بنزدیک خواجه در آمدم ایشان نیز همین عبارت فرمودند اما بر خاطر
من گران نیامد خدمت مولوی مخدومی مولانا سعد الدین کاشغری رحمه الله میگفته اند که پیوسته پیش
جامه ایشان چرب می بوده و مرا مشکلی می بود که سبب آن چیست آخر چنان معلوم شد که در اثنای طعام
خوردن بجهت غلبه حالی که داشته اند لقمه از دست ایشان می افتاده و شوربای که میخوردند بر جامه ایشان
میریخته و چرب می شده و هم ایشان می گفته اند که چون در صحبت خواجه خواسته اند که ایشان را از ان
باز دارند فرمودند که تا بغرا بزنند و خدمت خواجه فوطه بسته بودند و خود بان اشتغال می نمودند در آن
وقت بغرا انداختن رسید مولانا نظام الدین را طلبیده اند و شوشه بدست وی داده که بغرا
انداز و چون یک بغرا انداخته اند مغلوب شده اند و شوشه از دست ایشان افتاده خواجه فرموده اند
که مولانا نظام الدین بر خبر کسی را که حق سبحانه و تعالی بخود مشغول کرده باشد ما نمی توانیم که ویرا از آن
باز آریم و هم ایشان گفته اند که مولانا نظام الدین فرمودند که روزی خدمت خواجه عزیمت زیارت خواجه
محمد علی حکیم ترمذی قدس سره کردند من همراه رفتم و همانجا که بودم متوجه شدم روحانیت ایشان حاضر شد چون
حضرت خواجه نیز از ایشان رسیده بودند حالی یافته بودند همانا که جهت آنرا دانسته بودند چون باز آمدند
خواستند که بمن مشغول شوند و نوعی تصرفی کنند من نیز متوجه شدم خود را بشان کبوتری یافتم و خدمت
خواجه را چون شاه بازی که در عقب من پرواز می کرد و هر جا که میگریختم در دنبال من بودند آخر مضطر گشتم
پناه بروحانیت حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم بردم و در نوازلی نهایت آن محو شدم خدمت خواجه
محل تصرف نماند از آن غیرت بیمار شدند و بجهت سبب بیماری را میدانست و هم ایشان می گفته اند که یکی از
معتقدان و مخلصان ایشان را مرضی قوی عارض شد گفتند بعیادت وی میرویم در راه که می رفتند بعضی
از فاکسی ما البته خدمت تأملیه کرده است می باید که چون عیادت وی کنیم نزد بار روی ما [illegible] و مرض ویرا
بر داریم خاطر من از آن سخن بسیار ترسان شد چون بر بالین وی نشستند وی بر روی بستر افتاده بود
و مجال سخن و حرکت نداشت خدمت مولانا ساعتی متوجه شدند آن شخص باز نشست و آغاز سخن کرد و آن سر
برآورده و گفتند این بار هم حاله است که بسیار سخن میگوید چون بیرون آمدند گفتند دیدیم که وی رفتنی است
دیده وی بر داشتنی نیست باز از ابو وی حواله کردیم و آن شخص در همان مرض برفت و هم ایشان می گفته اند

که یک شب یکی از منکران نسبت ایشان سخنی میگفت و من در مقابله وی سخنی میگفتم چنانکه سخن دراز کشید و از آنجا
که ما بودیم تا منزل ایشان مسافتی بعید بود که امکان نبود که آواز برسد چون بامداد پیش ایشان رفتم گفتند دوش
آواز تو مارا تشویش میداد می باید که هر کس هرچه گوید خاطر خود بآن مشغول نداری و در کار خود باشی چنانکه
مخدومی خواجه عبید الله ادام الله تعالی بقاءه فرمودند که یکبار در ایام ملازمت ایشان بسیه بودم
یکی از آشنایان مرا در راه پیش آمد وی خمر خورده بود و آثار آن بروی ظاهر بود و مرا بسخن نگاه داشت
چون بصحبت ایشان رسیدم گفتند که تو خمر می خوری گفتم نی گفت پس این چه حالتست گفتم در راه مستی بامن
سخنی چند گفت گفت پس این حالت اوست که بتو سرایت کرده است و هم ایشان فرمودند که خدمت مولانا
نظام الدین گفتند که یکی از اکابر سمرقند خواجه عصام الدین بود که نسبت بما اخلاص و محبت و ارادت بسیار
داشت بیمار شد و مشرف بر موت گشت فرزندان و متعلقان وی نیازمندی بسیار کردند مشغول کردیم
دیدیم که ویرا امکان بقا و حیات نیست مگر در ضمن و برادر ضمن صحبت یافت بعد از چندگاه و نسبت بما
تهمتی واقع شد که مفضی باهانت و اذلال گشت و تخلص میتوانست که در آن باب سعی نماید و از او دفع کند
اما خویشتن داری کرد و خود را بآن نیاورد و خاطر از وی گرفته شد و برادر ضمن اخراج کردیم بیفتاد و بمرد
و هم ایشان فرمودند که روزی خبر آوردند که خدمت مولانا بیمار شده اند چون پیش ایشان رسیدم
ایشانرا تبی عظیم گرفته بود چنانکه آتش کرده بودند و جامها بسیار بر ایشان پوشیده و آن هیچ تسکین
نیافته بود ساعتی نشستم یکی از اصحاب ایشان که گندم بآسیا برده بود در آمد و با جامهای تر و سرما
بسیار خورده که در راه آسیا در آب افتاده بود چون خدمت مولانا ویرا دید گفت ویرا گرم سازید که
این همه سرمای وی است که بمن سرایت کرده است چون چنان کردند تب ایشان تسکین یافت و بحال خود
باز آمدند **خواجه عبد الله امامی اصفهانی قدس الله تعالی سره** وی نیز از اصحاب خدمت خواجه
علاء الدین است قدس الله تعالی سره وی گفته است که اول بار که بصحبت حضرت خواجه رسیدم
این بیت خواندند ~ تو ز خود گم شو کمال اینست و بس ● تو ممال اصلا وصال اینست و بس
وی در بعض رسایل خود ذکر کرده است که طریقه توجه طایفه علائیه و پرورش نسبت باطنی ایشان
چنانست که هر گاه که خواهند که بدان اشتغال نمایند اولا صورت آن شخص که این نسبت از وی گرفته
اند در خیال آورند مادام که اثر حرارت و کیفیت معهوده با ایشان پیدا شود بعد از آن آن خیال را نفی
نکنند بلکه آنرا نگاه دارند بچشم و گوش و همه قوی بآن خیال متوجه قلب شوند که عبارتست از حقیقه
جامعه انسانی که مجموع کاینات از علوی و سفلی مفصل آنست اگرچه از حلول در اجسام منزه است اما

نسبتی میان او و میان این قطعه لحم صنوبری که متعلق بچشم و فکر و خیال و همه قوی را بران باید گماشتن
و ناظر آن بودن و بر در دل نشستن و ما منتظر آنیم که درین حالت کیفیت غیبت و بیخودی روی نمودن
آغاز می کند آن کیفیت را راهی فرض می باید کردن و از پی آن فرض باید رفتن و هر گاهی که در اثنای توجه
بحقیقت قلب خود نفی آن فکر کردن و بآن چیز مشغول شدن و بهان مجمل بکلی در گریختن و تا آن نفی
شود التجا بصورت آن شخص باید کردن و از آن حظ نگاه داشتن تا باز آن نسبت پیدا شود و اثر آن خود آن
صورت نفی می شود اما باید که بتخصیص آن صورت را نفی نکنند و هم وی گفته است در معنی کلمه طیبه نفی
عبارتست از راجع گردانیدن کثرت و صور اشیا بآن عین واحد که مقصود و مطلوب همه سالکان و اثبات
عبارتست از مشاهده کردن آن عین در همه صور و اشیا را عین آن واحد دیدن پس لا اله یعنی این صور
متوهم غیر ترشح منفی است و راجع آن بیک اصل است و الا الله یعنی این معنی واحد است که بدین صور
صور می نماید **مولانا سعد الدین کاشغری رحمة الله تعالی علیه** در اوایل حال بتحصیل علوم اشتغال
داشته اند و مطالعه کتب متداوله کرده بودند و جمعیت صوری نیز داشته اند چون داعیه این طریق
پیدا کرده اند ترک و تجرید تمام کرده بصحبت مولانا نظام الدین پیوسته اند می گفتند که بعد از چند سال
که بصحبت ایشان مشرف بودم مرا داعیه زیارت حرمین شریفین زادهما الله تعالی تشریفا و تکریما
قوی شد از ایشان مشرف بودم اجازت خواستم فرمودند که هر چند می کوشم ترا مثال در میان قافله حجاج
نمی بینم و پیش از آن واقعها دیده بودم که از آن متوهم می بودم و ایشان گفته بودند که برو و ترس گفتند
چون بیروی آن واقعها را بخدمت مولانا شیخ زین الدین عرض کن که بغایت مرد متشرع است
و بر جاده سنت ثابت و مراد ایشان خدمت شیخ زین الدین خوافی بوده رحمة الله تعالی که آن روز
در خراسان در مقام ارشاد و شیخوخت متعین بودند چون بخراسان رسیدم رفتن بحج چنانچه
مولانا نظام الدین گفته بودند در توقف افتاد و بعد از آن سالهای بسیار میسر شد و چون بخدمت
شیخ زین الدین رسیدم و آن واقعها عرض کردم ایشان فرمودند که باید ترک کن و در قید اراده
ودای گفتم عزیزی که این طریقه از ایشان گرفته ام هنوز در قید حیاتند شما هیچ اگر میدانید که در طریق
این طایفه جایز است شغلی گفتم ایشان فرمودند که استخاره کن گفتم مرا باستخاره خود اعتمادی نیست شما
استخاره کنید گفتند تو استخاره کن ما هم استخاره کنیم چون شب رسید استخاره کردم و دیدم که طبقه
خواجگان بزیارت گاه میری که خدمت شیخ و آن وقت آنجا بودند در آمدند و در ختیار می کنند و بوارها
می افکنند و آثار قهر و غضب بر ایشان ظاهر بود دانستم که آن اشارت بمنع است از آنکه بطریقه دیگر دلم

خاطر من فارغ شد پای دراز کردم و باسودگی در خواب شدم چون بامداد بمجلس شیخ درآمدم پیش از آنکه
من واقعه خود با ایشان بگویم گفتند طریقه ما همین است و همه یکی باز میگردد بهمان طریق خود مشغول باش
اگر واقعه خود به بینی یا شخصی پیش آید با ما بگوی آن قدر که توانیم مدد کنیم بر خدمت مولوی [illegible]
معنی که بان مشغول می کردند ظاهر بود و باندک توجهی اثر غیبت و کیفیتی از بیخودی روی می نمود کسی را
بران معنی وقوف نبود و توهم آن می کرد که مگر ایشان را خواب می آید در اوایل صحبت ایشان رسیدم
در مسجد جامع پیش ایشان نشسته بودم ایشان چنانکه عادت ایشان بود از خود غایب شدند مرا
گمان آن شد که مگر ایشان را خواب می آید گفتم اگر ساعتی استراحتی اشتغال نمایند دور نمی نماید ایشان
تبسم نمودند که مگر اعتقاد نداری که ما را خواب و بیداری یکی می باشد روزی میگفتند که بعضی از درویشان
فرق میان خواب و بیداری خود بآن نمی توانند کرد که در خود حقیقتی که بعد از خواب پیدا شد باز نمی یابند
والا کیفیت مشغولی ایشان در خواب و بیداری بر یک طریقه است بلکه در حالت خواب که بعضی
موانع مرتفع می شود صافی تر و قوی تر می باشد و مرا گمان چنانست کما یحب می گفتند اشارت بحال
خود می گفتند والله اعلم یکی از درویشان که بصحبت ایشان میرسید چنین حکایت کرد که مرا در مجلس
وعظ که معارف در وعظ ایشان می گذشت تغیر بسیار می شد و فریاد و نعره بسیار میزدم و از آن محجوب
می بودم بگرد نازا با ایشان گفتم گفتند هر وقت که ترا تغیر می افتد مرا بخاطر در می آور در آن وقت
که ایشان بسفر حجاز رفته بودند مرا در یکی از مدرسها که آنجا عزیزی وعظ می گفت آغاز تغیر شدن
گرفت با ایشان توجه کردم دیدم که از در مدرسه در آمدند و پیش من رسیدند و دو دست خود را
بر دو شانه من نهادند من از خود بیرون رفتم و بیهوش افتادم اثری که بحال خود آمدم مجلس وعظ
بر شکسته بود و اهل مجلس رفته بودند و آفتاب بمن رسیده بود و آن روز آخرین جمعه بود از ماه
رمضان که بعد از آن ماه عید پنجشنبه دیگر نبود آنرا در خاطر گرفتم چون از مکه بیایند با ایشان بگویم
چون ایشان از مکه تشریف آوردند و بخدمت ایشان مشرف شدم جمعی پیش ایشان بودند نتوانستم
که آنرا با ایشان بگویم روی بمن کردند و گفتند پنجشنبه بود که بعد از آن ماه عید پنجشنبه بوده توفی رحمه الله
تعالی فی اثناء صلوات الظهر من یوم الاربعاء السابع من شهر جمادی الاخر سنه ثمانین و ثمانمایه خواجه
عبیدالله ادام الله برکات وجوده علی مفارق الطالبین امروز مظهر آیات و مجمع کرامات سلسله
طبقه خواجگان و رابطه التیام و واسطه انتظام سلسله شریفه ایشانند قدس الله تعالی سرهم حضرت
خواجه و مخلصان و نیازمندان این سلسله امیدوارند چنانست که ببرکت وجود شریف ایشان تا قیام

و انتظام این سلسله الی یوم القیام امیدوار باید مرحمند ازین فقیر امثال این سخنان صورت گستاخی دارد اما
چند کلمه با خود اندیشه کرد و آن خود در نیافت که خاطر را بران قرار تواند داد که این مجموعه که مقصود
از جمع ذکر معارف و نشر مناقب این طایفه است از ذکر ایشان خالی باشد لاجرم شرح مناقب و احوال این
سلسله شریفه را بعضی از کلمات قدسیه که رقم زده خامه معارف نگار ایشان شده است مسک
الختام گردانید بدانکه تهی شدن دل از غیر حق سبحانه و تعالی دلیل است بر منظوریت دل
بتجلی حق سبحانه را بوصف احدیت که نهایت معارف تحقایق اسما و صفات الهی این معنی منشعد است بر
قابلیت قبول ظهور انوار تجلیات ذات الهی تهی شدن از التفات بهر جهت حدوث یافته است
منزلت تهی شدن دل موقوف افتاده است بر تجلی ذات بوصف احدیت حصول این معنی را العبد
تحقق با کان الله و رسول الله و ما جاء من عند الله و من عند رسول الله علی مراد الله و علی مراد رسول الله
اسباب آن از اختیار و ریاضات که شرایط ایشان آن منع کرده است و دوام ذکر بالشرط و وجدان معهود
بوصف انکسار و خضوع بکمال متابعت رسول الله صلی الله علیه و سلم لیکن هیچ سببی در تحصیل این نسبت
قوی تر از ان نیست که بصدق و نیاز تمام بمجالست جماعتی لازم وقت خود گردد و اینکه باطن ایشان
منظر این تجلی گشته باشد و سطوات این تجلی حسبان وجود غیر از پیش بصیرت ایشان برداشته
شده باشد و از شهود غیری بتمامی از گذشته و بقای حقیقی از مزاحمت شعور بخود و غیر خود خلاص
گشته بعد از تحقیق بقای حق سبحانه ایشان را از نزد خود بوجود موهوب حقانی مشرف گردانیده از
بیخودی و سکر حال افاقت یافته که دیگران را واسطه حصول سعادت حقیقیه که عبارت از فنا و بقاست
شده و درین مقام هیچ چیز از کلمات ایشان از شهود حق سبحانه محجوب نتواند گردانید بس واجب بر او
آنکه در تخلیص از گرفتاری دل بوجود اکوان که بحقیقت حجاب عبارت از ین گرفتاریست بهر ساعتی
کوشد سبب خلاصی می شود و تمسک نموده خود را پیش از مردن خلاص گرداند اگر مناسب استعداد
خود استعمال ذکر کرده اند تقصیر و اهمال را در خود مجال ندهند و اگر در خود استعداد آن ندانند
که بصحبت ارباب شهود دل از گرفتاری زود تر خلاص میشود خود را بصحبت این برگزیدگان
نگاه داشت او بصحبت التزام کنند زمان خلاصی دل از گرفتاری بغیر حق بحقیقت زمان وصول و شهود
چون دل از مزاحمت شعور بوجود غیر نجات یافت غیر گرفتاری بشهود حق سبحانه هیچ نسبت
تیغ لا در قتل غیر حق براند • در نگر زان پس که بعد از لا چه ماند • ماند الا الله باقی جمله رفت
شاد باش ای عشق شرکت سوز رفت • زمان غیب از ما دون حق سبحانه بحقیقت زمان وصول و شهود

و وجود و هست زیادت از آن نیست که بحکم انما الاعمال بخواتیمها ارباب کشف و وجود پیش از تکمیل این
معنی از ارباب ذوق را از با تعان این مقام عالی فهم و ه اند ظهور این معنی معتدر فناست و مستمر
ظهور ربانیر صبح سعادت وصول از مطلع احدیت که استغراق و استهلاکست در شهود ذات بی
مزاحمت شعور بوجود و غیری یکی ازین مقام اگر غرقی واقع شود و شعورش از ذوق تجلیات علم
نیز منقطع شود و اشارت آن بزرگ باین فرموده است که سالک می تواند بود که متصف شود باوصاف
حق سبحانه فهو بعد غیر واصل جاز و واصل مقصود شهود ذاتست بی مزاحمت شعور بوجود که غرقی
مرتبه الفنا فنا و صاف مرتبه تجلیات صفاتست بی کثرت از وجهی متعدد است اگر خواهی که بمقام
حضور باحق سبحانه و تعالی از مکر و سوسه شیطانی آزاد باشی یک یک را اطلاع بر حضور تو نشود
بلکه نفس ترا وقوفی بر حضور تو نشود و برتو باد که نشینی با مردمی که دل ایشان در ذکر ذات مستغرق
باشد و از خود رهایی یافته بغیر ازین معنی بعضی بشهود و بعضی بوجود ذکر کرده اند و بعضی تجلی ذات و بعضی
دانسته کرده اند که این سعادت دست ندهد باید که طریقه ذکر یا طریقه توجه و جذبه خواجگان
قبول کرده بکلی خود را در ورزش این طریقه برسانی تا بدین دولت عظمی که فوق آن متصور نیست برسی لیس
وراء الله منتهی و الی ربک المنتهی لیس وراء عبادان قریه ~ عاشقان را شادمانی و غم اوست
مزد کار و اجرت خدمت هم اوست • غیر معشوق ار تماشایی بود • عشق نبود هرزه سودایی بود
عشق آن شعله است کو چون بر فروخت • هر چه جز معشوق باقی جمله سوخت • باید که شغل در نگاه داشت
اکا همین وصف بود که در خروج و دخول نفس واقف باشد که در نسبت حضور مع الله فتوری واقع نشود
تا برسد بجایی که بی تکلف نگاه داشته شد همچنین نسبت جاذبه دل او بود و تکلف نتواند که این صفت
از دل او دور کند کما باشد که او را از خود تمام بستاند و از خود خبر نبود و نه وقوف قلبی بمقصود باید که
چون او را بخود دهند بر طریقه مقرره نگاه داشت نسبت آنکه همی کمال سعی بجای می آورد تا فتوری بواسطه
عوارض نفسانیه باو راه نیابد و دوام التجا افتقار بصفت الجبار رکن باشی حق سبحانه فوقی قرین سعی
در دوام این نسبت باید که همیشه از حق سبحانه بوصف جانب بقا و این صفت جوید اگر عمر ابدی در نگاه داشت
این نسبت سعی کند هنوز حق او گذارده نشود و عرفیم لا البعض دینه که بادرشان این نسبت است معنی منادره
ذالت که حق را سبحانه بجای نسبه نتوان دید چون لمعه از انوار عرفی نهایت بار فراخ واشباح تا خنق آرد
چه گاه انکر جنایت کرده که انوار ایشان نه نام ماند نه نشان بلکه این بان معنی است که چون حضور دل
تحقیقت بکه مذکور است از حرف و صوت بواسطه مواظبت بر ذکر بعد حضوری می کنند که ذکر بر آن در حقیقت

دل کجائی

دل کجائی نماند و درین حال او را مشاهده گویند و حق را شاهد و کمال ذوق الذین مشاهده و فنی و هست دهد
که آگاهی از وصف حضور نشود و حضور حاصل شد بی مزاحمت شعور به حضور چه بمقدار شعور بحضور نقصانی در حضور
بحق تعالی شود و ذات مقدس او از آن برترست که در دیده بصیرت آید و کیفیت که در نظر حسن انجامد
که عطش مشغلش از زلال وصالش هر ده سری هرگز تسکین نیابد بلکه تشنگی بر تشنگی بر ایشان زیادت گردد
والله اعلم بحقایق الامور شیخ محی الدین قدس سره نیز در محبت را به معرفت که عبارت از رابطه و تعلقی است بحضرت حق سبحانه
و تعالی بی آنکه او را سببی مانند یا موجبی شناسند بلکه میل و انجذابی است که بر دفع آن قدرت نباشد و
که از وی سر کرده و دوچار شکند این نسبت را با فقر کی دایم کرده و حلقه اصحاب ما می گشت و از دور می نشست که روزی
با جمع کارد و گوی بر سر طهارت بر خاستم بجانب بر بق طهارت مسارعت نمود و چون فارغ شدم از وی
پرسیدم که سبب آمدن تو اینجا چیست و چند گاه این صحبت می کردی گفت من هم نمیدانم این قدر میدانم
که هرگاه که اینجا می آیم در باطن خود کشش بحضرت حق تعالی از می یابم و خود را از همه اندیشه ها خالی می بینم
و از آن لذتی عظیم بمن میرسد و چون بیرون میروم از آن نسبت تهی می شوم و آن امر دیگر صورتی
نمایات خوب داشت و با اصحاب مختلط بود و در آن نواحی مردم بسیار بوی تعلق خاطر داشتند
و اصحاب زبان مطعون میداشتند گفتم او را عذر خواهید هر چند مبالغه کردند سود نداشت آخر
دلگیر شد و اضطراب بسیار کرد و گفت آخر شما را درین چه فایده که من اینجا نیایم و در بیرون ما مردم
مشوش کرده اند و باطن من در کشاکش ایشان افتاده و از نسبت جمعیت که اینجا از خود باز می یابم دور افتم
یاران در او معذور داشتند کار او بجایی رسید که مغلوب این نسبت شد بحیثیتی که بار ها در خانه خود کم
میکرد و هر گاه که مرا با او همی بودی چون از منزل بیرون آمد و بر در خانه بودی در راه بودی و چون
خواستی که او را کاری فرمایم آن کار را هیچ خاطر نیم کرده بودی میکردی رهانیدن مرغ لاهوتی که در قفس
قفس ناسوتیست بی تاثیر جذبه که لازم است مقام محبوبی را که از نسبت مطالعه مصطفویست
کرده فعلیک باتباعه صلی الله علیه وسلم الحث متوجها الی حقیقه الحقایق التی لها وجه فی کل موجود و به تحقیقت
الموجودات کونیا است و لله المشرق والمغرب فاینما تولوا فثم والله این حقیقت بیچ بدانی و هو معکم
از خیست ~ او با اماناپسی تر و کیتر • دانکس که زخود دوار و خبر • بر خورداری از جهات کلی
که دلش از دنیا سرد باشد و بذکر حق تعالی گرم حرارت نفسش گذارد که محبت خانگی که حریم دل گردد
بجان نگرد و که اندیشه غیر حق تعالی هیچ نباشد فیض تحسین را مظاهر کثیره است هر چه موجود است
او را از تجلی ذات نصیبست که از آن وجه خاص میگویند این وجه را بجذاب حق تعالی واقع

بر ریق طهارت

بلنا به

بحسب دوام توجه اگر به تأثیر اسم الهادی از تصرف اسم المضل نجات یابد به دوام التجاء آتش بذات مقدس ساز
خود یکی نسبت شده چنانچه حق گفته گشته غیر از حق نه بیند و نداند والعیاذ بالله اگر به تأثیر اسم المضل ظاهر
مستغرق انجذاب بذات کم کنند گرفتار خود گشته غیر خود نه بیند جز خود نداند همان کنند که طلمش بر طبع
افزاید همیشه محجوب و ممنوع از شهود وحدت گردد و نادر از روح در طاعت باشند بلکه طاعة نیز نباشد
همه غذا بها دنیوی و اخروی و صوری و معنوی گی را مستعد و مهیا گردد و خلاصی از بن لیسه را اسباب است
از توبه نصوح و مباشرت اعمال صالحه بیشتر آنکه از سر صدق بخدمه طایفه که محبت ذاتی از خود رهائی
یافته اند قیام نمایند بتمامی خود را در ایشان گم کنند رزقنا الله وایاکم دانی که پیر کیست بر آنکس است که اخلاق
مرضی رسول الله علیه افضل الصلوات واکمل التحیات انبساط از وی نسبت شده باشد ازوی
صلی الله علیه وسلم نمانده ملکه او و بایست اداره تمام کم شده باشد و او آینه شده باشد که جز اخلاق
و اوصاف نبوی در وی هیچ نباشد درین مقام بواسطه اتصاف بصفات نبویه مظهر تصرف حق
تعالی گشته و متصرف کلی در بواطن مستعدان تصرف کرده و تمام از خود خالی شده و بمراد حق سبحانه
ایستاده از بس که در کنار همی پرورد آن نگار * بگرفت بوی یار رها کرد بوی طین * مرید که چنانچه تأثیر
آن شیخ ارادت بایست او سوخته باشد و از مرادات او هیچ نمانده و به بصیرت دل در آینه جمال پیر جمال مراد خود
باشد و روی از مجموع قبلها گردانیده و قبله او جمال پیر گشته و در بندگی پیر از آزادی فارغ آمده و سر نیاز
بر آستانه پیر بنهاده و اعراض از مجموع کرده سعادت خود را در قبول او دانسته و شقاوت خود را
در رد او یک سر موی بر ناصیه وجود کشیده و از تفرقه شعور بوجود غیر خلاص گشته
آنانکه در دل نگاریست فارغ است * از باغ و بوستان و تماشای لاله زار * اگر پرسند که توحید چیست
بگو تخلیص دل و تجرید او از آگاهی بغیر حق سبحانه و تعالی اگر پرسند وحدت چیست بگو خلاصی از
علم و شعور بود غیر تعالی اگر پرسند اتحاد چیست بگو استغراق در هستی حق سبحانه و تعالی اگر پرسند
سعادت چیست بگو خلاصی از خود دیدن حق سبحانه و تعالی اگر پرسند شقاوت چیست بگو بخود در ماندن
و از حق باز ماندن اگر پرسند وصل چیست بگو نسیان خود به شهود نور وجود حق اگر پرسند فصل و فرقت
چیست بگو جدا گردی از شهود غیر حق سبحانه و تعالی اگر پرسند شقاوت چیست بگو بخود در ماندن و از
حق باز ماندن اگر پرسند شکر چیست بگو ظاهر شدن خالی بر دل که دل نتواند که پوشیده دارد
چیزی را که پوشیدن آن چیز بیش از این حال واجب است خدمت خواجه عبیدالله فرموده اند که مولانا
حسام الدین شاشی از اصحاب امیر حمزه فرزند امیر سید کلال بود رحمة الله تعالی و استغراق تمام داشت

و بر القصه بجهد استقامت کرده بودند در محله وی حاضر شدم در مقابله وی بنحوی که بود که من وی را
می دیدم و وی مرا نمی دید آنجا می نشستم و نظاره وی می کردم هرگز از وی دخول و فتوری
فهم نکردم و هم ایشان فرموده اند که خدمت مولانا حسام الدین علیه الرحمة والغفران می گفت که این
کار را هیچ لباسی از اشتغال بافادت و استفاده در صورت اهل علم بهتر نیست و هم ایشان فرموده اند
که خواجه بزرگ را قدس سره در خواب دیدم که در من تصرف کردند و من بخود وا افتادم چون با خود
آمدم خواجه از من گذشته بودند خواستم که در عقب بروم پایهای من در هم می پیچید بخشش
بخواهم رسیدم فرمودند که مبارک باد و هم ایشان فرموده اند که یکبار دیگر خواجه محمد پارسا را قدس
سره در خواب دیدم خواست که در من تصرف کنند اما میسر نشد همانا که جهت آن بوده باشد که خواجه
بزرگ تصرف کرده اند در زمانیکه بخارا رسیده بود بشرف خدمت حضرت حسام الدین
شاشی مشرف شدم درین فقیر اضطراب و اضطراری بود ایشان فرمودند که مراقبه بحقیقت
انتظاریست بعد از تحقق بمعنی انتظار نهایت سیر عبارت از حصول این انتظار که ظهور شش از تعجب
محبت است را و بر جز این انتظار نیست گند ادم شکر جز از نام بهره * این لبی شکر که اند
کام زهر * آسمان نسبت بعرش آمد فرود * ورنه بس عالیست پیش خاک تود * چون امثال این فقیر از
طریق ذوق و یافت این معانی میسر نیست گرفتاری با چنین گفت و گوی شیرین را
از اشتغال بغو این گفت و گوی رزقنا الله وایاکم انتظار به تعینات حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم از
ذکر بعضی احوال و اقوال خانواده خواجگان قدس الله اسرارهم و بیان روش و طریقت ایشان
خصیص خدمت خواجه بهاء الدین و اصحاب ایشان قدس الله تعالی اسرارهم معلوم شد
که طریقه ایشان اعتقاد اهل سنت و جماعت و اطاعت احکام شریعت و اتباع سنت سید المرسلین صلی الله
وسلامه علیه و دوام عبودیت که عبارت از دوام آگاهی بجناب حق سبحانه و تعالی بی مزاحمت شعور
بوجود بشری بس گردی که نفی این جز بیان کنند بواسطه آن توانند بود که ظلمت سواد عدمیت
ظاهر و باطن ایشان را فرو گرفته است در بدعت و عصبیت دیده بصیرت ایشان را کور ساخته لاجرم
انوار هدایت و آثار ولایت ایشان را نه بینند و این نابینائی خود را بجحود و انکار آن انوار و آثار که از مشرق
تا مغرب گرفته است اظهار کنند هیهات هیهات نقش بندیه عجب قافله سالار است که
برند از ره پنهان بحرم قافله را * از دل سالک ره جاذبه صحبتشان * می برد وسوسه خلوت و فکر
چله را * قاصری گر زند این طایفه را طعن قصور * حاش لله که برارم بزبان این گله را * همه شیران

جهان بسته این سلسله اند * و به از همه جهان بگسلد این سلسله را شیخ ابوالحسن بستی رحمه الله تعالی علیه وی
چون خواجه یوسف همدانی از اصحاب شیخ ابوعلی فارمدی است و این ابیات مشکل مشهور چنانکه از رسایل
عین القضاة همدانی معلوم می شود از وی است بیت دیدیم نهان گیتی و اصل جهان * وز
علت و عار گذشتیم آسان * از نور سیه ز لا نقطه برتر دان * زان نیز گذشتیم نه این ماند و نه آن

شیخ حسین سکاک همدانی رحمة الله تعالی علیه وی از اصحاب شیخ ابوالحسین بستی است و خانقاه سکاک که
در همدانست و شیخ رکن الدین علاء الدوله رحمة الله تعالی در اوایل در آنجا می بوده و اربعینات برآورده
و بعض املاک بر آنجا وقف کرده منسوب بوی است محمد بن حمویه الجوینی رحمة الله تعالی کنیت وی ابو عبدالله
از اصحاب شیخ ابوالحسین بستی است وی بعلوم ظاهری و باطنی آراسته بوده است عین القضات
در یکی از مکتوبات خود میگوید که کم کسی ازین طایفه علوم ظاهری داند خواجه امام ابوحامد غزالی و برادرش
شیخ احمد غزالی از ایشان اند و خواجه امام محمد حمویه نیز از ایشانست هر دو آنکه علم دانند و از بزرگانست
و وی را کتابیست در تصوف سلوة الطالبین نام در آنجا بسی حقایق و دقایق درج کرده است

عین القضاة همدانی رحمة الله تعالی کنیت وی ابوالفضایل عبدالله بن محمد المیانجی است و عین القضات
لقب وی است با شیخ محمد حمویه صحبت داشته و با شیخ احمد غزالی نیز و فضایل و کمالات صوری و معنوی از
مصنفات وی ظاهر است چه عربی و چه فارسی آن قدر کشف حقایق و شرح دقایق که وی کرده است
کم کسی کرده است و از وی خوارق عادات چون احیا و اماتت بظهور آمده و میان وی و شیخ
احمد مکتوبات و مراسلات بسیار است و از آنجمله رساله عینیه است که شیخ احمد بوی نوشت که در
فصاحت و بلاغت و روانی و سلاست توان گفت که بی نظیر نیست عین القضات در کتاب
زبدة الحقایق میگوید که بعد از آنکه از گفت و گوی علوم رسمی ملول شدم بمطالعه مصنفات حجة الاسلام
اشتغال نمودم و مدت چهار سال در آن بودم چون مقصود خود از آن حاصل کردم پنداشتم که
بمقصود خود واصل شدم با خود گفتم بیت اترك المنزل زینب و رباب * واربع فیها امرع
الاحباب * و نزدیک بود که از طلب باز ایستم و بدانچه حاصل کرده بودم از علوم اقتصار نمایم
ناگاه سیدی و مولای الشیخ الامام سلطان الطریقة احمد بن محمد الغزالی رحمهما الله تعالی بهمدان که
که وطن من بود تشریف آورده و در صحبت وی در بیست روز بر من چیزی ظاهر شد که از من
و طلب من بغیر خود هیچ باقی نگذاشت الا ما شاء الله و مرا اکنون شغلی نیست جز طلب فنا در آن
چیز و اگر چنانچه عمر نوح یابم و درین طلب فانی سازم هیچ کرده باشم و آن چیز همه عالم را فرو گرفته

جز همه هیچ چیز نمی بیند گویند که روزی وی با برادران نشسته بودیم و هر نفسی که استغراق تمام در آن حقیقت بمن مبارک باد و هم وی
گفته که پدرم و من و جمعی از ائمه شهر حاضر بودیم در خانه مقدم صوفی و ما رقص میکردیم و ابو سعید ترمذی
چیزی میگفت پدرم بنگریست گفت خواجه احمد غزالی را دیدم قدس الله سره که با ما رقص میکرد و لباس او چنین
و چنین بود و نشان میداد ابوسعید گفت مرگم آرزو است من گفتم بمیر در حال بیهوش شد و بمرد مفتی وقت حاضر
بود گفت چون زنده را مرده میکنی مرده را نیز زنده توانی کرد گفتم مرده کیست گفت فقیه محمود گفتم خداوندا
فقیه محمود را زنده گردان در ساعت زنده شده هم وی گفته ای عزیز کاری که با غیری منسوب بینی مجاز
خدای تعالی مجازی میدان و حقیقت فاعل حقیقی خدای را دان اینجا که گفت قل یتوفیکم ملک الموت مجاز
میدان و حقیقت آن باشد که الله یتوفی الانفس حین موتها او همچنین محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم مجاز
میدان و گمراه کردن ابلیس مجازی میدان یضل من یشاء و یهدی من یشاء حقیقت میدان گمراه کردن خلق را
ضلال ابلیس میکند ابلیس را بدین صفت که آفریده و گمراهی [illegible] علیه السلام از بهر این میگفت ان هی
الا فتنتک بیت همه جور من از بلغاریانست * که مادام همی باید کشیدن * گنه بلغاریانرا نیز هم نیست
بگو تا کی توانی آرمیدن * خدایا این بلا و فتنه از تست * ولیکن کس نمی یارد چخیدن * همی آیند ترکان
ز بهر پرده مردم دریدن * لب و دندان آن ترکان چون ماه * بدین خوبی نبایست آفریدن * که از دست لب و دندان ایشان
بدندان لب همی باید گزیدن

شیخ برکه همدانی رحمة الله تعالی علیه عین القضات رحمة الله تعالی
در مصنفات خود از وی حکایت کند یکجا میگوید برکه جز فاتحه و سوره چند قرآن یاد نداشت و آن
نیز بشرط درست نتوانستی خواند و قال و قیل ندانستی که چه بود و اگر راست پرسی حدیث موزون بزبان همدانی
راه تفسیر و غیر آن دانسته ام از راه خدمت او دانسته ام و جای دیگر گفته است که از خواجه احمد غزالی
شنیدم گفت هرگز شیخ ابوالقاسم گرگانی نگفتی که ابلیس چون نام او بردی گفتی که خواجه خواجگان و سر
مهجوران چون این حکایت با برکه قدس سره گفتم گفت سر مهجوران او است که خواجه خواجگان و جای
گفته است که برکه رحمه الله تعالی حکایت کرد که مردی بود فرزند خود را گفت هرگز [illegible]
کار کرده بود و چه بود گفت آنکه بامداد از خانه بدر آید گوید امروز [illegible] پسر گفت ای پدر تا من بود
[illegible] بوده ام

شیخ فتحه رحمه الله تعالی عین القضات در مصنفات خود از وی حکایت کند
یکجا میگوید که از فتحه شنیدم که فتحه گفت از خدای تعالی بشر بخلق نرسد و جای دیگر میگوید که از برکه
شنیدم که فتحه گفتی قدس سره ابلیس گفت در عالم سیاه گلیم تر از من فتحه بود و بس و از این سخن
و جای دیگر گفت که پیران چون کامل باشند و دانند که هر مریدی بکدام مقام رسد بعاقبت کار

از نجم بسیار شنیده بودند که فلان از قدم فلان خواهد بود و فلان از قدم فلان **شیخ ضیاء الدین ابو النجیب عبد القاهر السهروردی رحمه الله تعالی** در علوم ظاهر و باطن بکمال بوده است مصنفات و مولفات بسیار دارد و نسبت بدوازده واسطه بابو بکر صدیق رضی الله عنه میرسد و انتسابه در طریقه بشیخ احمد غزالی است وی کتاب آداب المریدین گفته است واجمعوا علی ان الفقر افضل من الغنی اذا کان مقرونا بالرضا فان احتج محتج بقول النبی صلی الله علیه وسلم الید العلیا خیر من الید السفلی فینبغی له الید العلیا نال الفضیلة باخراج ما فیها والید السفلی بحاجة المنفقة بحصول الشیء فیها ففی تفضیل السخی والعطا دلیل علی فضل الفقر لمن فضل الغنا والعطا علی الفقر کان کمن فضل المعصیة علی الطاعة لفضل التوبة در تاریخ امام یافعی گوید که یکی از اصحاب شیخ ابو النجیب سهروردی گفت که روزی با شیخ در بازار بغداد می گذشتیم بدکان قصابی رسیدیم گوسفندی درآویخته بود شیخ بایستاد و گفت این گوسفند میگوید که من مرده ام نه کشته قصاب بیهوش شد و چون بخود باز آمد بصحت قول شیخ اقرار کرد و تایب شد توفی رضی الله عنه فی شهور سنة ثلث وستین وخمسمایه **شیخ عمار یاسر رحمه الله تعالی** وی از اصحاب شیخ ابو النجیب سهروردی است در تکمیل ناقصان و تربیت مریدان و کشف اسرار کمال تمام داشته است شیخ نجم الدین کبری در کتاب فواتح الجمال آورده است که چون بخدمت شیخ عمار رسیدم و باذن وی بخلوت درآمدم بخاطرم گذشت که چون اکتساب علوم ظاهری کرده ام فتوحات غیبی دست دهد از لطایف حق برسانم چون بخلوت درآمدم اتمام خلوت میسر نشد بیرون آمدم شیخ فرمود اول تصحیح نیت کن بعد از آن بخلوت درآی بر تو نور باطن او بر دل من تافت کتابها را وقف کردم جامها را بفقرا بخشیدم بغیر یک جبه که پوشیده بودم و گفتم که این خلوت خانه قبر منست و این جبه کفن دیگر امکان بیرون آمدن نیست و عزم کردم که اگر داعیه بیرون آمدن غالب شود آن جبه را بجای عورت نماند و استحیا مانع خروج شود شیخ در من نظر کرد و گفت ای درآی که نیت درست کردی چون درآمدم اتمام خلوت دست داد و بهمت شیخ ابواب فتوحات بر من بگشاد **شیخ روزبهان کبیر رحمه الله تعالی** وی کازرونی الاصل است اما در مصر بوده از مریدان شیخ ابو النجیب سهروردیست در اکثر اوقات در مقام استغراق می بوده و شیخ نجم الدین کبری بصحبت وی رسیده و آنجا بریاضت اشتغال نموده و خلوتها نشسته و شیخ روزبهان او را ابدا مادی قبول کرده و ویرا از دختر شیخ دو پسر آمد و فی کتاب تحفة البررة انه قال سمعت روزبهان بمصر یقول قیل لی مرارا اترک الصوم فانک لا تحتاج الیها فقلت یا رب انی لا اطیق ذلک کلفنی شیئا آخر **شیخ اسمعیل قصری رحمه الله تعالی** وی نیز از اصحاب

شیخ ابو النجیب سهروردی است و شیخ نجم الدین بصحبت وی رسیده است و خرقه اصل از دست وی پوشیده است و وی از محمد بن مانکیل و وی از محمد بن داود المعروف بخادم الفقرا و وی از ابو العباس ادریس و وی از ابو القاسم بن رمضان و وی از ابو یعقوب طبری و وی از ابو عبد الله بن عثمان و وی از ابو یعقوب نهرجوری و وی از ابو یعقوب سوسی و وی از عبد الواحد بن زید و وی از کمیل بن زیاد قدس الله تعالی ارواحهم و وی از امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رضی الله عنه و وی از حضرت صلی الله علیه وسلم و علی آله کذا ذکره الشیخ رکن الدین علاء الدوله السمنانی فی بعض مصنفاته **شیخ نجم الدین الکبری رحمه الله تعالی** کنیت وی ابو الجناب است و نام وی احمد بن عمر الخیوقی و لقب وی کبری و گفته اند که وی را کبری از آن لقب کرده اند که در اوان جوانی که بتحصیل علوم مشغول بود با هر که مناظره و مباحثه کردی بر وی غالب آمدی فلقبوه بهذا السبب الطامة الکبری ثم غلب علیه ذلک اللقب فحذفوا الطامة ولقبوه بالکبری و هذا وجه صحیح نقله جماعة من الصحابة ممن یوثق بهم و قال بعضهم هو محمد و فی فتح الباء الموحدة و هو نجم الکبرا بتقدیم الکاف والصحیح الاول کذا فی تاریخ الامام الیافعی و وی را شیخ ولی تراش نیز گفته اند بسبب آنکه در غلبات وجد نظر مبارکش بر هر که افتادی بمرتبه ولایت رسیدی روزی بازرگانی بر سبیل تفرج بخانقاه شیخ درآمد شیخ حالتی قوی داشت نظرش بر آن بازرگان افتاد در حال بمرتبه ولایت رسید شیخ پرسید که از کدام مملکتی و وی گفت از فلان مملکت ویرا اجازت ارشاد نوشت تا در مملکت خود دعوت خلق با حق و ارشاد کند روزی شیخ با اصحاب نشسته بودند بازی صعوه را دنبال کرده بود ناگاه نظر شیخ بران صعوه افتاد صعوه برگشت و باز را گرفت پیش شیخ آورد روزی تحقیق و تقریر اصحاب کهف میرفت شیخ سعد الدین حموی را که یکی از مریدان شیخ بود بخاطر گذشت که آیا درین امت کسی باشد که صحبت در سگ اثر کند شیخ بنور فراست بدانست برخاست و بدر خانقاه رفت و بایستاد ناگاه سگی آنجا رسید و بایستاد و دنبال می جنبانید شیخ را نظر بر وی افتاد در حال بیخود و متحیر شد و روی از شهر بگردانید و بگورستان رفت و سر بر زمین می مالید آورده اند که هرجا که وی آمد و میرفت قریب پنجاه شصت سگ گرد او حلقه کردندی و دست پیش نهادندی و آواز نکردندی و بجز فنا بنشستندی عاقبت بدان نزدیکی بمرد شیخ فرمود که ویرا دفن کردند و بر سر قبر وی عمارت ساختند شیخ در زمان جوانی پیش یکی از شاگردان محیی السنه که سند عالی داشت کتاب شرح السنه می خواند چون باواخر رسیده بود در حضور استاد جمعی از ائمه نشسته بودند و شرح السنه می خواندند درویشی درآمد که ویرا نمی شناخت اما از مشاهده وی تغیر تمام شیخ را دریافت چنانکه مجال قرارش نماند پرسید که این چه کسی است گفتند

گوین بابا فرج تبریزی است که از جمله مجذوبان و محبوبان حضرت سبحانه وتعالی شیخ آن شب بتبریز بود
بامداد بخدمت استاد آمد والتماس کرد که برخیزید که بزیارت بابا فرج رویم استاد با اصحاب موافقت
کردند بر در خانقاه بابا فرج خادمی بود بابا شادان نام چون آن جماعت را دید درون رفت واجازت
خواست بابا فرج گفت اگر چنانکه بدرگاه خداوند تعالی ببرند درمی توانند آمد گو درآیند شیخ گفت چون
از نظر بابا بهره‌مند شده بودم معنی بخشش دانستم هرچه پوشیده بودم بیرون آوردم و دستار
خادم استاد و اصحاب موافقت کردند پیش بابا فرج درآمدیم و بنشستیم بعد از لحظه حال وی متغیر
شد و عظمتی در صورت وی پدید آمد همچون قرص آفتاب درفشان گشت و جامه که پوشیده بود
بر وی شکافته شد چون بعد از ساعتی بحال خود باز آمد برخاست و آن جامه را در من پوشانید و گفت
ترا وقت دفتر خواندن نیست وقتست که سر دفتر جهان شوی حال بر من متغیر شد و باطن من از غیر
حق بود منقطع گشت چون از آنجا بیرون آمدیم استاد گفت از شرح السنه اندکی مانده است دو سه روز
بخوان و دیگر تو دانی چون باز بدرس رفتم بابا فرج را دیدم که درآمد و گفت دی روز هزار منزل از
علم الیقین بگذشتی امروز باز بر سر علم میروی من ترک درس کردم و بریاضت مشغول گشتم علوم
لدنی و واردات غیبی نمودن گرفت گفتم حیف باشد که آن فوت شود آنرا می نوشتم بابا فرج را
دیدم که از در درآمد و گفت شیطان ترا وسوسه میدهد این سخنان را منویس دوات و قلم را بینداختم
و از همه باز پرداختم امیر اقبال سیستانی در کتابی که در آنجا همه سخنان شیخ خود شیخ رکن الدین
علاء الدوله سمنانی جمع کرده است از شیخ نقل می‌کند که شیخ نجم الدین کبری بهمدان اجازت حدیث
حاصل کرد و شنید که در اسکندریه محدثی بزرگست باسناد عالی هم از آنجا باسکندریه رفت از وی
اجازت حاصل کرد و در بازگشتن شبی حضرت رسول صلی الله علیه وسلم را در خواب دید و از آن حضرت
درخواست کرد که مرا کنیتی بخش رسول علیه السلام فرمود که ابوالجناب پرسید که ابوالجناب بتخفیف فرمود
که لا مشدده چون از واقعه باز آمد در معنی این وی را این روی نمود که از دنیا وی را اجتناب می‌باید کرد
در حال تجرید کرد و در طلب مرشد مسافر گشت و بهر کس که میرسید ارادت درست نمی‌کرد و طلب یکمرد
بود و سر او بتجسس فرو نمی آمد چون بملک خوزستان رسید در دزفول درآمد و آنجا رنجور شد و مجلس
او را مقامی میبایست که آنجا نزول کند عاجز گشت از کسی پرسید که در این شهر هیچ مسلمانی باشد که مردم
رنجور و غریب را جای دهد تا من روزی چند آنجا باشم آن کس گفت اینجا خانقاهی هست و شیخی که
آنجا روی نهاده است گفتم نام او چیست گفت شیخ اسمعیل قصری شیخ نجم الدین آنجا رفت او را

دادند

دادند در صفه مقابل صفه درویشان و آنجا ساکن شد و در رنجوری وی دراز کشید وی گفت این همه
رنجوری چندان رنج بمن نرسید که از آواز سماع ایشان که من سماع را بغایت منکر بودم و قوت نقل مقام
کردن نداشتم شبی سماع میکردند شیخ اسمعیل از کرسی سماع میکرد شیخ اسمعیل از کرسی سماع ببالین من
آمد و گفت که میخواهی که برخیزی گفتم بلی دست من بگرفت و مرا بکشید و میان سماع برد و زمانی
مرا بگردانید و بر روی دیوار متکیه داد من گفتم که در حال خواهم افتاد چون بخود آمدم خود را تندرست
دیدم چنانکه هیچ بیماری در خود نمی‌دیدم مرا ارادت حاصل شد روز دیگر بخدمت وی رفتم و دست
ارادت گرفتم و بسلوک مشغول شدم مدتی آنجا بودم چون مرا از احوال باطن خبر شد و علم و از ثقتم مرا کتبی
در خاطر می‌آمد که از علم باطن با خبر شدی و علم ظاهر تو از شیخ زیاده است بامداد مرا طلب کرد و گفت
برخیز و سفر کن که ترا بعمار یاسر می‌باید رفت من دانستم که شیخ بر خاطر من واقف شد اما هیچ نگفتم و برفتم
بخدمت شیخ عمار و آنجا نیز مدتی بسلوک کردم و آنجا شبی همچنین خاطر آمد بامداد شیخ عمار فرمود که نجم الدین
برخیز و بمصر رو بخدمت روزبهان که این هستی را وی بسیلی از سر تو بیرون برد برخاستم و بمصر رفتم
چون بخانقاه وی درآمدم شیخ آنجا نبود و مریدان او همه در مراقبه بودند هیچ کس بمن نپرداخت آنجا
کس دیگر بود از وی پرسیدم که شیخ کدام است گفت شیخ در بیرون است و وضو میسازد من
بیرون رفتم شیخ روزبهان را دیدم که در آب اندک وضو می‌ساخت مرا در خاطر آمد که شیخ نمیداند که بدین
قدر آب وضو جایز نیست چگونه شیخی باشد وضو تمام ساخت و دست بر روی من افشاند چون آب بروی
من رسید در من بیخودی پیدا شد وضو تمام ساخت شیخ بخانقاه درآمد من نیز درآمدم و شیخ بشکر
وضو مشغول شد من برپای بودم منتظر که شیخ سلام باز دهد او را سلام کنم همچنان بر پای ایستاده
غایب شدم دیدم که قیامت قائم شده است و دوزخ ظاهر گشته و مردم را میگیرند و بآتش
می‌اندازند و بر سر ره گذر آتش پشته ایست و شخصی بر سر آن پشته نشسته و هر کرا می‌گوید که تعلق
بمن دارد او را رها می‌کنند و دیگرانرا در آتش می‌اندازند ناگاه مرا بگرفتند و بکشیدند چون
بآنجا رسیدم گفتم من تعلق بوی دارم مرا رها کردند من بر پشته بالا رفتم دیدم که شیخ روزبهانست
پیش او رفتم و در پای او افتادم او سیلی سخت بر قفای من زد چنانکه از قوت آن بروی درافتادم
و گفت بیش از این اهل حق را انکار مکن چون بیفتادم از غیبت باز آمدم شیخ سلام نماز داده بود پیش
رفتم و در پای او افتادم شیخ در شهادت نیز همچنان سیلی بر قفای من زد و همان لفظ گفت آن
رنجوری از باطن من برفت بعد از آن امر کرد مرا که باز گرد و بخدمت شیخ عمار رو و چون باز می‌گشتم

مکتوبی بشیخ عمار نوشت که هرچند مس وجودی میفرستم زر خالص میگردانم و باز بر تو میفرستم از آنجا بخدمت
شیخ عمار آمد و مدتی آنجا بود و چون سلوک تمام کرد وی را امر فرمود که بخوارزم رود و وی می‌گفت آنجا مردمان
عجب‌اند و این طریق را و مشاهده را در قیامت نیز منکر شوند گفت برو و باک مدار بخوارزم رو و این طریق
منتشر گردانید و مریدان بسیار بر وی جمع آمدند و بارشاد مشغول شد چون کفار تتار بخوارزم رسیدند
شیخ اصحاب خود را جمع کرد و زیادت بر شصت بودند و سلطان محمد خوارزمشاه گریخته بود
و کفار تتار پنداشتند که وی در خوارزم است و بخوارزم درآمدند شیخ بعضی اصحاب خود را چون
شیخ سعدالدین حموی و شیخ رضی‌الدین علی لالا و غیر ایشان طلب داشت و گفت زود برخیزید و ببلاد
خود روید که آتشی از جانب مشرق برافروخت که تا نزدیک بمغرب خواهد سوخت این فتنه ایست عظیم
که در این امت مثل این واقع نشده است بعضی از اصحاب گفتند چه شود که حضرت شیخ دعایی کند تا مگر
این بلا از دیار مسلمانان مندفع شود شیخ فرمود این قضاییست مبرم دعا دفع آن نمی‌تواند کرد پس
اصحاب التماس کردند که چهارپایان آماده است اگر چنانچه حضرت شیخ نیز با اصحاب موافقت کند تا در
ملازمت ایشان بخراسان متوجه شوند دور نمی‌نماید شیخ فرمود که من اینجا شهید خواهم شد و مرا اذن
نیست که بیرون روم پس اصحاب متوجه خراسان شدند چون کفار بشهر درآمدند خرقه خود را پوشید
و میان محکم بست و آن خرقه پیش‌گشاده شیخ و اصحاب باقی‌مانده را بخواند قوموا علی اسم الله نقاتل فی
سبیل الله و بخانه درآمد و خرقه خود را پوشید و میان محکم بست و آن خرقه پیش‌گشاده بود و بغل
خود را از هر دو جانب پر سنگ کرد و نیزه بدست گرفت و بیرون آمد چون با کفار مقابل شد در روی
ایشان سنگ می‌انداخت تا آن غایت که هیچ سنگ نماند کفار وی را تیرباران کردند یک تیر بر سینه مبارک
وی آمد بیرون کشید و بینداخت و بر آن برفت گویند که در وقت شهادت پرچم کافری را گرفته بود
بعد از شهادت ده کس نتوانستند که وی را از دست شیخ خلاص دهند پرچم وی را ببریدند و بعضی گفته‌اند
حضرت مولانا جلال‌الدین رومی قدس سره در غزلیات خود اشارت باین قصه و انتساب خود بشیخ
کرده آنجا که گفته است بیت ما از آن محتشمانیم که ساغر گیرند ۰ نه از آن مفلسکان که بز لاغر گیرند
بیکی دست می خالص ایمان نوشند ۰ بیکی دست دگر پرچم کافر گیرند ۰ و کان شهادته قدس الله
روحه فی شهور سنه ثمان عشر و ستمایه حضرت شیخ را مریدان بسیار بوده‌اند اما چندی از ایشان مقتدای
زمان بوده‌اند چون شیخ مجدالدین بغدادی و شیخ سعدالدین حموی و بابا کمال جندی و شیخ رضی‌الدین علی لالا
و شیخ سیف‌الدین باخرزی و شیخ نجم‌الدین رازی و شیخ جمال گیلی و بعضی گفته‌اند مولانا بهاءالدین ولد والد

مولانا جلال الدین

مولانا جلال‌الدین رومی نیز از ایشان بوده است **شیخ مجدالدین بغدادی رحمه الله تعالی** کنیت وی ابو
سعید است و نام وی مجدالدین شرف بن المؤید ابی الفتح البغدادی وی اصل بغدادیست خوارزمشاه
از خلیفه بغداد التماس طبیبی کرده بود وی را فرستاده و بعضی گفته‌اند که از بغدادک است یکی از دیهای
خوارزم وی از مقربان سلطان بود و شیخ رکن‌الدین علاءالدوله فرموده است که می‌گویند که وی مرد
بوده است که بصحبت شیخ رسیده و خلاف واقع است مرد وی تمام بود و اما صورت لطیف داشت
و برا شیخ اول بخدمت متوضا مشغول ساخت والده وی شنیده و وی طبیبه بود و شیخ نیز طبیب بود
والده وی کس پیش شیخ فرستاد که فرزند مجدالدین مرد نازکست و این کار بر وی صعب است اگر شیخ فرماید
من ده غلام ترک بفرستم تا خدمت متوضا کنند و ورا بخدمت دیگر مشغول کنند شیخ فرمود که ورا بگوئید
که این سخن از تو عجب است که علم طب میدانی اگر پسر ترا علت صفراوی حمیت دهد من دارو بغلام ترک
دهم پسر تو صحت یابد شیخ رکن‌الدین علاءالدوله گفته است که روزی یکی از مریدان سلطان بایزید که مرد
در صحبت بوده و کار کرده با من گفت که چون است که تو باین خاندان ارادت آوردی و سلوک چه مناسبت با یزید
کردی گفتم من این نمیدانم اما بمکتوبت وضوی میساختم در اثنای آن دیدم که دیوار رفتند یکبار و از انوار
پیدا شد و آسمان و ستاره مشتری می‌نمود پرسیدم که این چیست یکی گفت این نور سلطان بایزید است
ساعتی شد آسمان دیگر دیدم تمامی نورانی همچون خورشید گفتم این چیست یکی گفت این نور مجدالدین
بغدادی است آن درویش متعجب شد بعد از آن گفتم این عجب تر آن میگویم که در مراتب ایشان بجائی که گفتم
یا ترجیح می‌نهم شیخ مجدالدین را بر سلطان بایزید الامر کس را حق تعالی حواله کرده است مشربی چون او
نصیب ان مشرب کرده و بمتابعت آن طریق شیخ او را در اعلی مراتب برد و جلوه کند و الکرفی علی الحقیقه مراتب
در قیامت پیدا شود و نشان علو مرتبه درین عالم خبر متابعت حبیب مطلق صلی الله علیه و سلم نیست
هر کس متابع‌تر مرتبه وی عالی‌تر روزی شیخ مجدالدین با جمعی از درویشان نشسته بود سکری بر وی غالب
شد گفت ما بیضه بط بودیم بر کنار دریا رفتیم و شیخ ما شیخ نجم‌الدین مرغی بود بال تربیت بسر ما فرو داورد
تا از بیضه بیرون آمدیم ما چون بچه بط بودیم در دریا رفتیم و شیخ بر کنار بماند شیخ نجم‌الدین بنور کرامت
از او این سخن بزبان ایشان گذشت که درو بمیر او شیخ مجدالدین از این خبر کرده شنید پریشان شد شیخ سعدالدین حموی
پیش شیخ آمد و تضرع بسیار کرد و گفت روزی که حضرت شیخ را وقت خوش باشد مرا خبر کن تا بحضرت آیم و عذری
بخواهم وقتی شیخ را در سماع حال خوش شد شیخ سعدالدین شیخ مجدالدین را خبر کرد و شیخ مجدالدین پای
برهنه بیامد و طشتی پر آتش کرده و بر سر نهاد و بجای کفش بایستاد و شیخ بوی نظر کرد و فرمود که چون

و پیش ما

بطریق درویشان عذر سخن بر ایشان میخواهی ایمان و دین بسلامت بری اما سر برود و در دریا بری
و ما نیز در سر آن شویم و سرهای سروران و ملک خوارزم در سر آن شود و عالم خراب گردد شیخ مجدالدین در
قدم شیخ افتاد و باز که فرستی سخن شیخ بظهور آمد شیخ مجدالدین در خوارزم وعظ میگفت و مادر
سلطان محمد عورتی بود بغایت جمیله بوعظ شیخ مجدالدین می‌آمد و گاهی بزیارت وی میرفت معاندان
فرصت جستند شبی که سلطان بغایت مست بود عرضه داشتند که مادر تو بمذهب امام ابوحنیفه
رحمه الله تعالی بنکاح شیخ مجدالدین در آمده است سلطان بسیار رنجیده شد فرمود که شیخ را در دجله
انداختند خبر بشیخ نجم الدین رسید متغیر گشت و گفت انا لله و انا الیه راجعون فرزند مجدالدین را
در آب انداختند و مرد و بر سر سجاده برد و زمانی نیک در سجده بود و پس از سجده سر برآورد و گفت
عزت درخواستم تا بخون بهای فرزند ملک از سلطان باز ستانند اجابت فرمود سلطان را از این
خبر دادند بغایت پشیمان شده پیاده بحضرت شیخ آمد و طشتی پر زر بیاورد و شمشیر و کفن بر
آن نهاده و سر برهنه کرده و در صف نعال ایستاد و گفت اگر دیت می‌باید اینک زر و اگر قصاص
می‌کنید اینک شمشیر شیخ در جواب فرمود که کان ذلک فی الکتاب مسطورا دیت او جمله ملک تست
و سر تو برود و سر بسی خلق و ما نیز در سر آن شویم سلطان محمد نومید بازگشت و عنقریب چنگیزخان
خروج کرد و رفت آنچه رفت روزی در مجلس شیخ مجدالدین این بیت را خواندند بیت خوش باشد اندر
ازل جامه عشق • گر یک خط سبز بر کنارش بودی • شیخ لباس خود را بگرفت و تیغ دست بر گلو
و گفت گر یک خط سبز بر کنارش بودی و همانا که باین اشارت شهادت خود کرده باشند و بعد از آن
این رباعی بگفت رباعی در بحر محیط غوطه باید خوردن • یا غرقه شدن یا گهری برآوردن • کار تو
مخاطره است خواهم کردن • یا سرخ کنم روی ز تو یا گردن • در خدمت شیخ نجم الدین کبری در روش
بود از قرب یکسال و گویند که وی بمقام عالی رسیده بود تا غایتی که نادی از جمعیت
بیرون نیامدی سماع بر نخاستی روزی در اثنای سماع وقت او خوش شد از زمین برخاست
و طاقی بلند بود و آنجا بر آن طاق نشست و در وقت فرود آمدن از بالا بر گردن شیخ مجدالدین
بغدادی جست و پایها فرو آویخت و شیخ مجدالدین لبس نازک و لطیف چون از سماع فارغ شد
گفت ندانستم که زنگی بر گردن من بود یا گنجشکی و چون از گردن او فرود می‌آمد رخساره او بدندان
بگرفت چنانکه نشان آن بماند باری شیخ مجدالدین گفتی که مرا در قیامت همین مفاخرت بس است که اثر دندان
زنگی بر روی من باشد شیخ رکن الدین علاء الدوله قدس سره گفته است که شیخ مجدالدین بغدادی

فرمود که در واقعه حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم پرسیدم که ما تقول فی حق ابن سینا قال صلی الله
علیه و سلم هو رجل اراد ان یصل الی الله تعالی بلا واسطتی فحجبته بیدی هکذا فسقط فی النار و من این حکایت را
پیش استاد مولانا جلال الدین حلبی میگفتم او فرمود عجب و بعد از آن فرمود که از بغداد بشام میرفتم
تا از آنجا بروم روم چون بموصل رسیدم شب در مسجد جامع بودم چون در خواب شدم دیدم که
کسی میگوید که اینجا نبر وی که فایده گیری من نظر کردم جمعی دیدم که حلقه زده بودند و شخصی در میان ایشان
نشسته و نوری از سر وی بآسمان پیوسته وی سخن میگفت و ایشان می‌شنیدند گفتم این کیست گفتند مصطفی
صلی الله علیه و سلم من پیش رفتم و سلام گفتم جواب فرمودند و مرا در حلقه جایی دادند چون نشستم
پرسیدم که یا رسول الله ما تقول فی حق ابن سینا فرمود که رجل اضله الله علی علم دیگر گفتم ما تقول فی
حق شهاب الدین المقتول گفت هو من متبعیه بعد از آن گفتم که از علماء اسلام نیز چیزی بپرسیم پرسیدم که ما
تقول فی حق فخر الدین الرازی فرمود هو رجل معاتب گفتم ما تقول فی حجة الاسلام محمد الغزالی فرمود رجل
وصل الی المقصود گفتم ما تقول فی حق امام الحرمین فرمود هو ممن نصر دینی گفتم ما تقول فی حق ابی الحسن الاشعری
فرمود انا قلت و قولی صدق الایمان یمان و الحکمة یمانیة بعد از آن کسی که نزدیک من بود مرا گفت این
سؤال چه میکنی دعایی درخواست کن که ترا فایده دهد بعد از آن گفتم یا رسول الله مرا دعایی بیاموز فرمود
که قل اللهم تب علی حتی اتوب و اعصمنی حتی لا اعود و حبب الی الطاعات و کره الی الخطیئات بعد از آن
از من پرسید که کجا میروی گفتم بروم فرمود که الروم مدخل المعصوم و من از واقعه باز آمدم و در
عزم بودم و مولانا موفق الدین کواشی آنجا بود و در آخر عمر ضریر گشته بود بزیارت وی رفتم پرسید که
تو کیستی گفتم گفت از کجا می‌آیی گفتم از بغداد گفت بکجا میروی گفتم بروم گفت بروم گفتم بلی گفت الروم
مدخل المعصوم من متعجب شدم و دست در دامن او زدم گفتم مگر در مجلس دوشین حاضر بودید گفت
و دمنی دست از وی باز داشتم و باز گشتم شیخ رکن الدین علاء الدوله قدس سره گوید که مولانا جمال الدین
مردی عزیز بود و او را تصانیف مشهوره در علوم بسیار است میان او و امام محمد غزالی دو واسطه
بیش نبوده است و این حکایت وی دلیل است بر صحت واقعه شیخ مجدالدین را و چون شیخ مجدالدین را
در سنه سبع و ستمایه و قیل سنه ست و عشر و ستمایه شهید کردند خاتون وی از نشابور بود وی را بنشابور
نقل کرد و در سنه ثلث و ثلثین و ثمان مایه وی را باسفراین نقل کرده اند شیخ سعد الدین حموی
رحمة الله تعالی علیه نام وی محمد بن المؤید بن ابی بکر بن ابی الحسین بن محمد بن حمویه است از اصحاب شیخ
نجم الدین کبری است و فی تاریخ الیافعی انه کان صاحب الاحوال و له اصحاب و مریدون و کلام مشکل

مصنفات ر
القلوب ه

شیخ قاسیون مدة ثم رجع الی خراسان فتوفی بها وی در علوم ظاهری و باطنی یگانه است بسیار دارد
چون کتاب محبوب و سجنجل الارواح و غیر آن و در مصنفات وی سخنان مرموز و کلمات مشکل و ارقام
و اشکال و دوایر که نظر عقل و فکر از کشف و حل آن عاجز است بسیار است و همانا که تا دیده
بصیرت منور و کشف منفتح نشود ادراک آن متعذر است وی گفته است بشرنی الله سبحانه و قال من
اصغی کلامک بحسن القبول والاعتقاد و فی ذکری و تعریفی فقد اندرجت فیه منطقة العلم والمعرفة
وان التبس علیه فی الحال فقد ثبت له النصیب فی طور من اطواره شیخ صدرالدین قونیوی قدس الله
تعالی سره بصحبت وی رسیده است می گوید که از وی شنیدم که میگفت واثق نعت است
و در میثاق الست بربکم مضمر نیست انا باشیخ خود شیخ محی الدین الجندی در شرح فصوص الحکم میگوید
که شیخ صدرالدین روزی در مجلس سماع با شیخ سعدالدین حاضر بود و شیخ سعدالدین در اثنای سماع
روی بصفه که در آن منزل بود کرد و بادب تمام مدتی بر پای ایستاد و بعد از آن چشم خود را بپوشید
و آواز داد که ابن الصدر صدرالدین پیش آمد چشم بر روی وی بگشاد و گفت حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم
در آن صفه حاضر بودند خواستم که چشمی که بمشاهده جمال آنحضرت مشرف شده است اول بر روی تو گشایم
وی گفته است که وقتی روح مرا عروجی واقع شد و از قالب منسلخ گشت سیزده روز جهان بماند
انگاه بقالب آمد و قالب درین سیزده روز چون مرده افتاده بود و هیچ حرکت نمیکرد و چون
روح بقالب آمد قالب برخاست خبر نداشت که چند روز افتاده است و دیگران که حاضر بودند
گفتند که سیزده روز است قالب تو چنین افتاده است و از اشعار وی است که در کتاب محبوب درج
کرده است این رباعی عربی شعر یا راحة مهجتی و نور البصر • استنقط قلبی بک شقت الصخر
ناجیت ضمیر خاطری فی سحری • انی انا فیک وانت لی فی نظری • واین رباعی فارسی نیز از آن قبیل است
ر کافر سوی آن زلف نگار من نیست • مومن شوی ار عارض یار من نیست • در کفر سیاه و سپید در ایمان نگر
با عزت و یار و افتقار من نیست ر بی تو نظری نیست مرا در کاری • بی روی تو خوش نیست
در باغ رخت چو سوز زیبا یاری • بیداد جهان روی تو دیدم باری ر بی تو بهشت با هم رضوان
با قهر تو دوزخست دار رضوان • با لطف تو دوزخ همه روح و ریحان • واین شعر نیز از آن قبیل است
انت قلبی انت حبیب • ولسقم القلوب انت طبیب • لیس فی قلب من یحبک صدق
غیر ذکراک حالة تستطیب • انت ملکی و مهجتی و شفائی • و لک الموت والحیوة یطیب
واذا ما نظرت فی بلطف • عن فوادی واعیننی لا تغیب • لک سری و مهجتی و ضمیری

ساعدنی شاهدها لی نصیب • عمر وی شصت و سه سال بوده است و در روز عید اضحی سنه تسع و اربعین و ستمائة
از دنیا رفته است و قبر وی در بحرآباد است رحمة الله تعالی شیخ سیف الدین باخرزی رحمه الله تعالی
وی از خلفای شیخ نجم الدین کبری است بعد از تحصیل و تکمیل علوم بخدمت شیخ آمد و تربیت یافت در
اوایل وی را بخلوت می نشاند در اربعین دوم بر خلوت وی آمد و انگشت مبارک بدر خلوت وی
زد و آواز داد که ای سیف الدین شعر منم عاشق مرا غم سازوارست • تو معشوقی ترا با غم چه کارست • برخیز
و بیرون آی آنگاه دست وی را بگرفت و از خلوت بیرون آورد و بطرف بخارا روانه گردانید وقتی بعضی
شیخ نجم الدین را خطای بزرگ آورده بود و در شب زفاف اصحاب گفته است که امشب بنیت شروع
اشتغال خواهم نمود شما نیز در موافقت ترک ریاضت کنید و بفراغت و آسودگی بسر برید چون حضرت شیخ
ابن الفرح شیخ سیف الدین آن شب ابریقی بزرگ پر آب کرده و بر در خلوت شیخ بایستاد و چون صبح
شد بیرون آمد و وی را دید گفت نه ما گفته بودیم که امشب بلذت و حضور خود مشغول باشید چرا خود را بلا
دررنج انداختی گفت شما فرموده بودید که هر کسی بلذت و حضور خود مشغول شود و مرا هیچ لذتی ورای آن نیست
که بر آستانه حضرت شیخ بخدمت ایستم شیخ فرمود که بشارت باد ترا که سلاطین بر رکاب تو بروند روزی
یکی از سلاطین بزیارت شیخ سیف الدین آمده در وقت باز گشتن از شیخ درخواست کرد اسپی تقدیم کرده ام
التماس می نمایم که شیخ قدم رنجه فرمایند که بدست خود سوار کنم شیخ وی را مبذول داشته بدر خانقاه
آمد پادشاه رکابش بگرفت تا سوار شد اسب سرکشی کرد و عنان در ربود قریب پنجاه گام در رکاب
شیخ برفت شیخ ویرا باد داده فرمود و گفت حکمت در سرکشی این اسب آن بود که شبی در خدمت شیخ الاسلام
نجم الدین بودیم مرا بشارت فرمود که پادشاهان در رکاب تو بروند اکنون آن مصدق سخن شد
و من کلماته القدسیه هذه الرباعیات ر هر شب بمثال پاسبان کوی تو • می گردم گرد آستان کوی تو
باشد که برآید بمن سر و زحساب • نامم ز جریده سگان کوی تو • هر چند که کنج عشق بیگانه شوم
[illegible] هم خانه شوم • ناگه ز پری رخی بمن برگذرد • بر گردم از آن حدیث و دیوانه شوم
روزی جنازه درویشی حاضر شد گفتند شیخا تلقین فرمایید پیش وی بیت آمد و این رباعی خواند ر
گر من گنه همه جهان کردستم • گفتی که بوقت عجز دستت گیرم • عاجز تر ازین مخواه که اکنون هستم
لطف تو امیدست که گیرد دستم • توفی قدس الله سره فی سنه ثمان و خمسین و ستمائة و قبر وی در
بخاراست معین الزمان جمال الدین گیلی قدس الله تعالی وی نیز از خلفای شیخ نجم الدین است بسیار دانشمند
و فاضل بوده است در اوایل که بصحبت و خدمت شیخ کرده و کتبی نه در آمده و از لطایف علوم عقلی و نقلی

مجموعه انتخاب کرده که در سفر مونس وی می باشد چون نزدیک خوارزم رسید شبی در خواب دید که شیخ وی را
گفت که ای کیکیک بفکن بینداز و بیا چون بیدار شد اندیشه کرد که آنچه پیش من از دنیا هیچ جز دارم
و اندیشه جمع آن نیز دارم شب دیگر همین خواب دید و شب سیوم نیز از شیخ پرسید که کجا
گفت آن مجموعه که جمع کرده چون بیدار شد آنرا در صحرا انداخت چون بحضرت شیخ رسید گفت اگر
آن مجموعه را نمی انداختی ترا هیچ فایده نمی بود پس وی را خرقه پوشانید و در اربعین نشاند و بعد از اربعین
عین الزمان لقب نهاد و شیخ جمال الدین در قزوین می بوده است یکی از سادات قزوین را عزیمت
تبریز شد از شیخ التماس سفارشی کرد بپادشاه تبریز که شیخ را ارادتی تمام داشت کرد شیخ پاره کاغذ طلبید
و بر آنجا نوشت که عسل در ازبانه و بوی داد چون آن سید بتبریز رسید قصد ملاقات پادشاه
کرد گفتند وی درد شکم دارد و در حمام است بدر حمام رفت دید که پادشاه بر در حمام نشسته است و از
درد شکم تشویش عظیم دارد پیش رفت و سلام کرد و گفت از کجا می آیی گفت از قزوین از وی احوال شیخ
پرسید کاغذ را بوی داد بگشاد و دید که در وی نوشته که عسل در ازبانه گفت شیخ بنور کرامت علاج
نوشته است فرمود تا آنجا حاضر کردند بخورد و فی الحال شفا یافت و آن سید را رعایت بسیار
کرد **بابا کمال جندی رحمه الله تعالی** چون خدمت بابا کمال جندی در صحبت شیخ نجم الدین مرتبه تکمیل و اکمال یافت
حضرت شیخ بوی داد و گفت در میان ترکستان مولانا شمس الدین مفتی را که وی را احمد مولانا گویند فرزندی خود
را بدو رسان و تربیت از وی دریغ مدار چون بابا کمال بخجند رسید جمعی کودکان بازی میکردند
و احمد مولانا چون سیزده ساله کودکی بود در میان ایشان بود و اما بازی نمیکرد و جامهای ایشان را
نگاه میداشت چون بابا کمال را دید برخاست و استقبال وی کرد و سلام گفت و بعد از آن گفت
چند جامه دیگران نگاه داریم و نجامه ما نگاه دارید خدمت بابا وی را در کنار گرفت و بخانه مفتی
آمد مفتی گفت این فرزند مجذوبست نشاید که خدمت شایسته نتواند کرد و برادر خورد وی داشمند
و بغایت زیرکست و موصوف بابا کمال گفت وی نیز با نصیب گردد اما بجوار شیخ بخدمت وی
احمد مولانا در اندک فرصتی تربیت تمام یافت و صیت کمالات وی منتشر شد و بسیاری از طالبان در
وی تربیت یافتند و بمرتبه کمال رسیدند و یکی از ایشان شیخ بهاء الدین کبری است که تربیت برادر خود
داشمند مولانا را که محمد نام داشته حواله وی کرده بود و شیخ بهاء الدین تربیت فرزند خود ابوالفتح را
حواله بداشمند مولانا کرده است و همانا که خدمت خواجه ابوالوفا خوارزمی را انتساب با بوالفتوح است
چنانکه در بیان سلسله مشایخ گفته است **شعر** رسید فیض علی را از احمد مختار • پس از علی حسن بصری آمد و

حبیب طائی

حبیب طائی و معروف پس سری و جنید • دو بوعلیست که ذکر مغربی بر افتاد • عقیب این همه بوالقاسم و پس شیخ
امام احمد و پس سهروردی کبار • پس از اکابر کو شیخ نجم الدین • که بود رفعت او زو علیا سپهر ابرار
کمال و احمد و اکمل بهاء ملت و دین • دگر محمد و پس بوالفتوح فخر کبار • و خدمت خواجه ابوالوفا را از
مشارب صافیه ارباب توحید و اصحاب اذواق و مواجید شربی تمام بوده است چنانکه از رسایل
و اشعار ایشان بتخصیص رباعیات این معنی ظاهرست و اثبات این دعوی را ابیاتی چند آورده می شود
شعر ای آنکه توئی حیات جان و جانم • در وصف تو گرچه عاجز و حیرانم • بینائی چشم من توئی کز چشم
دانائی عقل تو توئی می دانم • **شعر** من از تو جدا نبوده ام تا بودم • اینست دلیل طالع مسعودم
در ذات تو ناپدید اگر معدومم • ور نور تو ظاهرم اگر موجودم • **شعر** چون بعض ظهورات حق آمد باطل
پس منکر باطل نشود جز جاهل • در کل وجود هر که جز حق بیند • باشد ز حقیقت الحقایق غافل •
شعر او هست نهان و آشکارست جهان • بر عکس بود شهود اهل عرفان • بل اوست همه آشکارا چه نهان •
کاهل حق غیر یکی هیچ مدان • **شعر** یکی است ولی آن یکی کش دانی • یکی که نباشد آن یکی را ثانی •
خود را ز قیود خود اگر برهانی • وانیست ز دلایل برهانی • **شعر** بد کردم و اعتذار بدتر ز گناه •
چون هست درین عذر سه دعوی تباه • دعوی وجود و دعوی قدرت و فعل • لاحول و لا قوة الا بالله •
وفات خواجه ابوالوفا در شهور سنه خمس و ثمانین و ثمانمایه بوده است **شیخ نجم الدین رازی المعروف بدایه**
رحمه الله تعالی وی نیز از اصحاب شیخ نجم الدین کبری است تربیت وی را حواله شیخ مجد الدین کرده بوده است
صاحب مرصاد العباد و تفسیر بحر الحقایق است و بر او کشف حقایق و شرح دقایق قوت و قدرت تمام
بوده است در واقعه چنگیز خان از خوارزم بیرون آمد و بروم رفت و با شیخ صدر الدین قونوی
و مولانا جلال الدین رومی اتفاق ملاقات افتاد و گویند که وقتی در یک مجلس جمع بودند نماز شام قایم شد
از وی التماس امامت کردند در هر دو رکعت قل یا ایها الکافرون خواند چون نماز تمام کردند مولانا جلال الدین
رومی با شیخ صدر الدین بر وجه طیبت گفت که ظاهرا یکبار برای شما خواند و یکبار برای ما و وفات وی در سنه
اربع و خمسین و ستمایه بوده است و در شونیزیه بغداد بیرون مقبره شیخ سری سقطی و شیخ جنید
قبری بود میگفتند که قبر ویست والله تعالی اعلم و از منظومات ویست **رباعی**
شمعیم چون داغ جدائی دارد • با گریه و سوز آشنائی دارد • سر رشته شمع به که سر رشته من •
کان رشته سری بروشنائی دارد • **شیخ رضی الدین علی لالا الغزنوی قدس سره** و هو علی بن سعید
بن عبد الجلیل اللالا الغزنوی و این شیخ سعید که پدر شیخ علی لالاست برادر عم حکیم سنائی است بلغم

چون بخراسان آمده و صحبت شیخ ابو یعقوب یوسف همدانی قدس سره رسیده و در آن وقت که شیخ نجم الدین
کبری جوان بود رفت بطلب حدیث در یکجا نشستگی می کرد شیخ علی لالا در مقامات شیخ نجم الدین
مذکور است که شیخ علی لالا گفت من بزرگی دیدم بحضرت شیخ رفتم والتماس کردم که دست برود و قدم
کرد و او دست در دست دیگری نهاد و شیخ دست او گرفت و ما مرد و را بر بالای برد تا بعرش
رسانید چون بعرش رسیدیم همان صورت شیخ دیدم که بر عرش نشسته بود من پرسیدم که شیخ کجا
گفتند آنست که در زیر و مان در زمین است که مردم را بری آرد و با خود کرد اینست که بر عرش است
گفتند قال الروح من جان شد با جانش چون قالب قالبش انجا و جانش انجا می بود و فرود آمد بود و اتفاق آسمان شب
شیخ علی لالا در واقعه دید که نردبانی نهاده تا آسمان و شخصی بر سر نردبان ایستاده بود و مرد تن یک یک
پیش او می آمدند و او دست ایشان می گرفت و می برد تا در آسمان و انجا شخصی ایستاده بود دست ایشان
دست او می داد و ایشان را در آسمان می برد شیخ علی لالا نیز برفت و او را بر سر نردبان بالا بردند
و دست بدست او داد و وی را باسمان در برد و چون آن واقعه را پیش مرشد گفت مرشد گفت آن
شخص را می شناسی گفت نشناسم و نام او می دانم گفت طلب او می باید کرد که کلید تو در دست او
پس شیخ علی لالا بطلب او مسافر شد و چندین سال گرد عالم سفر کرد و از وی نام و نشان نیافت
تا آنکه شیخ نجم الدین بخوارزم آمد و این طریق را منتشر گردانید و در آن وقت علی لالا در ترکستان
بود و در خانقاه شیخ احمد یسوی روزی شخصی از خوارزم آمده بود و شیخ علی لالا در خلوت بود شیخ
که شیخ احمد از وی می پرسید که در خوارزم هیچ مرد و شیخی هست در دمان بچه مشغولند آن شخص گفت این زمان
جوانی آمده است و بارشاد خلق مشغول شده و خلقی دیگر بر وی جمع شده اند پرسید که چه نام دارد
گفت نجم الدین کبری چون شیخ علی لالا این نام شنید از خلوت بیرون جست و میان سفر در بست
شیخ یسوی فرمود که چه بوده است گفت سفر می کنم فرمود که صبر کن تا زمستان بگذرد و گفت نتوانم
بخدمت شیخ نجم الدین آمد و بسلوک مشغول شد بعد از آن بخدمت شیخ مجد الدین بیامد و مرید شد
نجم الدین بسی و چهار یکی تر و یک بوده است که بسلوک مشغول شد بعد از آن چند کاه شیخ مجد الدین
سال از شیخ علی لالا زیادت بوده است اما شیخ علی لالا در اول جوانی بطلب مشغول شده بود و
هنوز آن وقت بسلوک مشغول نشده بوده و تحصیل میکرد و شیخ علی لالا بصحبت بسیاری از
رسیده بود و گویند که از صد و بیست و چهار شیخ کامل مکمل خرقه داشت و بعد از وفات
انا شیخ صد و سیزده خرقه باقی بوده است و سفر هند و هندوستان کرده بود و صحبت ابو الرضا

رضی الله تعالی عنه دریافت و امانت رسول صلی الله علیه وسلم از وی گرفته چنانکه شیخ رکن الدین علاء الدوله
از الشیخ فرموده و گفته که صحبت یعنی که شیخ رضی الدین علی لالا صاحب رسول الله صلی الله علیه وسلم ابا الرضا
بن نصر رضی الله تعالی عنه فاعطاه مشطا من امشاط رسول الله علیه من الصلوة افضلها و من التحیات اکملها
و شیخ رکن الدین علاء الدوله آن شانه را در خرقه پیچیده و آن خرقه را در کاغذی و بخط مبارک خود در آن
کاغذ نوشته هذا المشط من امشاط رسول الله صلی الله علیه و علی آله و صحبه وصل الی هذا الضعیف من صحابی
رسول الله صلی الله علیه وسلم و هذه الخرقة وصلت الی من الشادرت الی هذا الضعیف و هم شیخ رکن الدین
علاء الدوله بخط مبارک خود نوشته است که چنین گویند که این امانت برای شیخ رضی الدین علی لالا
بوده است از رسول الله صلی الله علیه وسلم و هذه الرباعیة من انفاس القدسیه منقول من خط یده

هم جان بهزار دل گرفتار تو است • هم دل بهزار جان خریدار تو است • اندر طلبت نه خواب باید نه قرار
آنکس که در آرزوی دیدار تو است • توفی رحمه الله تعالی فی الثالث من ربیع الاول سنة اثنین و اربعین و ستمایة

شیخ جمال الدین احمد جورفانی رحمه الله تعالی وی از اصحاب شیخ رضی الدین علی لالا است شیخ رکن
الدین علاء الدوله گفته است که مولانا احمد عجب مردی ذاکر بوده است مرتبه عالی دارد من در عجب
مرتبه سلوک وی را مناسب یافتم با شیخ ابو الحسن خرقانی و از آن شیخ رضی الدین علی لالا را با سلطان بایزید
قدس الله تعالی ارواحهم شیخ رضی الدین می گفته است هر که با خاموشی احمد را در ساز و انجا از جنبیدن
باز ماند از وی بیابد روزی شیخ سعد الدین حموی بجورفان رسید کسی فرستاد و شیخ احمد را طلب
شیخ احمد نفت منزل کرده بود و نیامد با کسی فرستاد که می باید آمد که مرا اشارتی رسیده است که چون
از جهت تو شیخ علی اجازت نامه نوشته است من تبرک تو نام شیخ احمد جواب فرستاد که خدای تعالی را با جاز
نامه بخواهم رسید شیخ رکن الدین علاء الدوله گفته که این سخن مرا از وی بسیار خوش آمده است
وقتی شیخ احمد یکی از مریدان را دید که مراقبه کرده بود و کفش بیرون کرد و چند کفش محکم در پس کرد آن او بزد
که گفته طعام بخورده باشد چو او از شنود در خاطرش نباید که این کسی برای من می آورد وی در ربیع
ربیع الآخر سنه تسع و تسعین و ستمایه از دنیا برفت **شیخ نور الدین عبد الرحمن اسفراینی کسرقی رحمه الله**
وی از اصحاب شیخ احمد جورفانی است در تسلیک طالبان و تربیت مریدان و کشف وقایع ایشان شانی
عظیم داشته است شیخ رکن الدین علاء الدوله گفته است که پدر من از من پرسید که درین زمان از ابدال
کسی مانده اند گفتم هستند ابن جلیل در یمن و شمس الدین ساوجی است در شوشتر و خواجه حاجی در ابهر و چند کس
مشایخ که بر صراط مستقیم بوده اند بر شمردم گفت چون نیست که این همه هستند و تو ارادت شیخ

بشیخ نور الدین عبد الرحمن اوردی و با وی بنا التفات نکردی گفتم مقصود وی بود که خبر بارشاد او
راست نمی آمد می خواستم که سلوک کنم و این طریقه بپیمایم و در آن وقت در همه عالم استادی بود
غیر او مرا با آن نبود که به بینم که بزرگان که اند تا هر کرا بزرگتر نشان دهند بخدمت در روم چه اگر کسی را با یکی
کار باشد و بعد کان دیگر نپذیرد و عقل بروی خندد دوم شیخ رکن الدین علاء الدوله گفته که در آخر الزمان
اگر نه وجود شیخ نور الدین عبد الرحمن بودی سلوک بکلی محو شدی و نشان نماندی اما چون حق تعالی این طریق
را تا قیامت باقی خواهد داشت بوی مدد کرد و هم وی گفته که روزی در جماعت غایب شدم امام غزالی
را دیدم که نشسته بود و سر بزانو نهاده دو قلم میان دو انگشت گرفته متحیر از وی پرسیدم که چه می شود و این
درجه فکرست گفت چگونه متفکر نباشم که من در دنیا سیمرغ را قلمی نوشته ام و این ساعت مرا غلط بود
و این واقعه را بحضرت شیخ نور الدین عبد الرحمن گفتم گفت که عجب من نیز در وقت آن بودم و آن وقت
مراد و معرفت سخن گفتن شرم تام بود و در غیبت می بینم که حق تعالی مرا می گوید که تو میدانی که در هر میدانی از
هر حرفی که هست امام غزالی را در هیچ حسرت آن نرسد که سلوک تمام نکرده بحضرت آمده و بعد از آنکه در
غیبت باز آمدم بر زبان خود عقده یافتم و خاموشی پیشه کردم و بکار خود مشغول شدم ولادت وی در شوال سنه
تسع و ثلثین و ستمایه بوده و وفات در بغداد از دنیا رفته

ذکر شیخ ابو المکارم رکن الدین علاء الدوله احمد بن محمد البیابانکی رحمه الله تعالی

وی در اصل از ملوک سمنانست بعد از پانزده سالگی خدمت سلطان وقت
شغل گرفته در یکی از حروب که سلطان را با اعدا بود وی را جذبه رسید بعد از آن در شهور سنه سبع و ثمانین
و ستمایه در بغداد بصحبت شیخ نور الدین عبد الرحمن کسرقی رفت در وقت مراجعت از حجاز در سنه تسع و ثمانین
و ستمایه او را ارشاد یافت و بعد از سنه عشرین و سبعمایه در خانقاه سکاکیه در مدت شانزده سال صد و چهل
اربعین برآورده و گویند که در سایر اوقات صد و سی اربعین دیگر برآورده است و چون عمر وی بهفتاد
و هفت سال رسید شب جمعه بیست و دوم رجب سنه ست و ثلثین و سبعمایه در برج احرار صوفی آباد
بجوار رحمت حق پیوست و در حظیره قطب زمان عماد الدین عبد الوهاب مدفون گشت روزی اوشان
جوانان آهویی پیش شیخ فرستاد و سلام رسانید و نیازمندی نمود که این گوشت صید است بخورید
که حلال باشد شیخ گوید که مرا درین حال حکایت امیر نوروز یاد آمد آن وقت که در خراسان بود و من بزیارت
مشهد طوس رفته بودم و او بشنید با پنجاه سوار عقب من بیامد میخواهم که دوام که در خراسان اثنی با تو باشم
چند روز با وی مصاحبت افتاد دیگر روز آمد و خرگوش آورد و گفت من خود زده ام بخور گفتم گوشت خرگوش
و هر کس که زده است آن خورد من نخواهم خورد گفت چرا گفتم بقول جعفر صادق رضی الله عنه حرامست

و چون یکی از ائمه که آن را حرام داشته است خوردن آن بهترست برفت و در روز دیگر بیامد و آهویی آورد
و گفت این آهو را من زده ام به تیری که خود تراشیده ام و بر اسبی نشسته بودم که از پدران من قدیم غارت
نی از غارت بمیراث بما رسیده است گفتم این همان حکایت مولانا جمال الدین دیگر جیلی است که یکی از امرای
مغول که در حوالی همدان می نشست و با وی دعوی ارادت میکرد روزی پیش وی در آمد و مرغابی چند آورد
و گفت این را باز من گرفته است و حلال باشد مولانا تناول فرمایند گفت سخنی در مرغابی نیست سخن در آنست
که باز تو دوش مرغ کدام بیوه زن خورده و بدست که مرغ را قوت گرفتن این مرغابی حاصل بوده است
تو در پشت آهو پای مرد خوردن آن روا نباشد القصه بر خنده گفت گوشت او بخوردم اما دو دینار
گفتم بگوید که چون نیاز آورده کاری برآید برگشت نیازمندی وی و درویشی از شیخ سوال کرد که چون
این بدن را در خاک ادراکی نیست و بدن که بروح ازوی مفارق شده اند و در عالم ارواح حجاب
نیست چه احتیاج است بسر خاک رفتن و فایده چیست چه در هر مقامی که توجه کنند بروح بزرگان
باشند که بسر خاک رفتن شیخ فرمود که فایده بسیار دارد یکی آنکه چون بزیارت کسی میرود چندانکه میرود توجه
او زیارت بیشتر میشود و چون بسر خاک رسد و بحس مشاهده کند خاک او را حس او نیز مشغول او شود و بکلی متوجه
گردد و فایده بیشتر باشد و دیگر آنکه هر چند ارواح را حجاب نیست و همه جهان او را یکی است اما در بدنی که هفتاد
سال او صحبت داشته باشد و بدل الخنواد وکه بعد از حشر ابد الاباد خواهد بود و آنجا باشد بان موضع او تعلق
او بیشتر بود که بموضع دیگر پس حکایت کرد که کمتر وقتی در خلوت بوده و بیرون آمدم و بسر خاک او رفتم آنجا
آن ذوق نیافتم این معنی با شیخ قدس سره گفتم که در آن خلوت بوده و بیرون آمدم و بسر خاک او رفتم آنجا آن ذوق
نیافتم که در خلوت بود گفتم آن ذوق بسبب جنید یافتی باز گفتم می گفت در موضعی که در عمر خود دیده است چندان ذوق
نیابد و باشد وقتی که ذوق حاصل می شود و در بدنی که چندین سال دایم با او صحبت داشته باشد اولی بود که
ذوق بیشتر حاصل شود اما شاید که بسبب مشغولی حس بر سر خاک در آن تقصیری افتاده باشد اگر خود در خلوت
حاصل ولی بوسیله باشد ذوق آن مشاهده می توان کرد و بدان از خرقه نزد دیگرست و فواید زیارت بسیار است
کسانی که توجه کنند بر جانب مصطفی صلی الله علیه و سلم فایده دیدند اما اگر بمدینه روند و جانب مصطفی صلی الله
علیه و سلم از رفتن او رنج راه را جرا شده و چون انجا رسد بحس بینند روضه پاک آنحضرت را و بکلی
متوجه شود و فایده از آن فایده این چه نسبت و اهل مشاهده را این معنی تحقیق باشد وی فرمود که چه انبیا
را که آن آمدند تا چشم خلق را بگشایند بعیب خود و کمال حق و بعجز خود و قدرت حق و بظلم خود و عدل حق
و بجهل خود و علم حق و بذلت خود و عزت حق و بیندگی خود و خداوندی حق و بعجز خود و غنا حق و تقصیر

بود و لقمهای حق و لقمهای خود و بقای و همین قیاس تیز برای شیخ آفت است که چشم مریدان را برای این
معانی نگشاید پس هر چند مرید اثبات خود و کمال خود بیش کوشد با علمی کند که تا کمال او ظاهر شود و شیخ نیز
رنجید چه شیخ این همه رنج از برای آن می‌کشد تا چشم کمال بین نفس او را بدوزد و چشمی که کمال مینماید بکشاید
او هر لحظه در کمال خود چشم دیگر میگشاید پس ضعیف رنج شیخ ضایع شد و در حق خویش درویش همی ماند که در
کمین نفس باشد هر چشمی که بکمال خود می‌گشاید حالی انتزاعی نبود و اگر چنین کند تا او را خبر شود نفس از سر
موی چشمی دیگر بدیدن کمال خود از دیدن کمال حق کور گرداند که خاصیت نفس این است و هم وی فرموده که این
مردمان عجب اعتقادها دارند البته میگویند که درویش می‌باید که محتاج باشد نمیدانند که حق تعالی
هرگز هیچ مرشد محتاج نداشته است محتاج همه باید که بندگان خدای تعالی را بجز خدای تعالی محتاج نباشند
آخر این همه دینار را این همه نعمت برکت ایشان بجای میدارد بلکه مقصود از آفرینش ایشانند آخر شیخ
مجدالدین بغدادی را قدس سره هر سال خرج سفره خانقاه دویست هزار دینار بوده صرح بوده است
و حساب میکنم یا بیست هزار دینار را املاک وقف کرده‌ام بر صوفیه که طریقه ما باشند و هم وی فرموده
که حق تعالی این زمین و مزارع بحکمت آفریده و خواسته که معمور باشند فایده بخلق برسد و اگر خلق میدانند
که از عمارت که بجای فایده در دخل کنند نه بوجه اسراف چه ثوابست هرگز ترک عمارت نکنند و اگر نداشتند
که از ترک عمارت و گذاشتن زمین را معطل چه گناه حاصل می‌شود و هر که گذارد که اسباب او خراب
هر کس که زمین دارد و کار آن بذر من غله هر سال می‌توانست اگر تقصیر و اهمال [illegible] من حاصل کند
و بسبب او آن صد من از حق خلق دور افتد بقدر آن ازوی باز خواست خواهند کرد و اگر کسی را حالی
هست که بدنیا و عمارات آن نمی‌پردازد خوش وقت او و اگر چنانک از کاهلی ترک عمارت زمین کند
و از ترک وی [illegible] شیطان چیزی دیگر نیست و هیچکس کمتر از آدمی بیکار نیست
آخر دریا در هوا و هم وی فرموده که ممکن نیست که کسی بمرتبه ولایت برسد الا که حق تعالی پرده بر سر او
پوشد و او را از چشم خلق پنهان دارد و معنی اولیائی تحت قبائی [illegible] نیست و این قباب صفت بشر
است نه پرده ولایت اگر لباس و غیره و صفات آنست که در وی عیبی ظاهر کند یا هنری را از دور چشم
مردم بعیب فرا نماید و معنی لا یعرفهم غیری آنست که تا بنور ارادت باطن کسی را منور نکند آن ولی را
نشناسد پس آن بنور او را شناخته باشند نه بکسر [illegible] و هم وی فرموده که درویشان که بکار مشغول‌اند
می‌باید که بطالان در میان ایشان راه نیابند که یک سر و بیکار صد مرد در کار را از کار باز دارد
عدوی البلید الی الجلید سریعة ۰ والجمر یوضع فی الرماد فیخمد ۰ و هم وی فرموده که می‌باید که درویشان حمید

تا در وقت لقمه خوردن نیک حاضر باشند که تخم اعمال بدین قالب انسانی لقمه است چون لقمه
تخم اندازد ممکن نیست که هرگز جمعیت خاطر حاصل شود و اگر چه لقمه حلال باشد و هم وی فرموده که
حکیم ترمذی و جماعتی از مشایخ گفته‌اند که بدایة الاولیا نهایة الانبیا روزی در بغداد در خدمت شیخ
بودیم قدس سره فرمود این سخن که گفته‌اند که بدایة الاولیا را [illegible] غلط است و ایشان از این سخن این
خواسته‌اند که بدایة الاولیا و نهایة الانبیا فی الشریعة و نهایة الاولیا بدایة الانبیا فی الطریقة زیرا که چون
کمال شریعت در کار نبی آدم تمام شد که الیوم اکملت لکم دینکم و ولی شریعت را بکمال فرا گیرد قدم در ولایت
نتواند نهاد و لیکن نبی را در شرایع بانتهای کار باشد و ولی را ابتدای کار باشد زیرا که اگر کسی بدان احکام
که [illegible] نازل شد سلوک کند [illegible] با حکامی که در آخر عمر در مدینه نازل شد التفات ننماید هرگز بولایت نرسد
بلکه اگر [illegible] کند [illegible] و لیکن ابتدا ولایة آنست که همه شرایع را بکمال قبول کند و متابعة نماید اما در
طریقت آنست که هر چند ولی سعی کند و مرتبه عالی شود روح او را آن نوع معراجی که جسم نبی را بود حاصل نشود
و محال بود که شود پس چون در انتها ولایت روح ولی را مشابهتی [illegible] در طریقه نهایة اولیا بدایة
الانبیا باشد و هم وی فرموده و انبیا علیهم السلام از آنکه عامدا معصوم‌اند و اولیا از خوارق محفوظ
[illegible] محفوظ و از مصطفی صلی الله علیه وسلم روایتست تغفر اللهم فاغفر [illegible] عبدک لا الما [illegible]
این بیچاره هیچ گناهی بدتر از آن نیست که بنده خود را مجرم ندارد اخی علی مصری رحمه الله وی شخصی بوده
در مملکت شام و روم و مریدان بسیار بر وی جمع آمده اما چون مردی منصف بود جمعی از مریدان
خود را که مستعد بود [illegible] ایشان گفت اگر شما طالب حق اید من نیز طالبم و مرشدی نیافته‌ام که پیش او
سلوک کنم وی اکنون در واقعه دیدم و در شهادت نیز میشنوم که در خراسان مرشدی هست مکمل خبر هم
آمده و او را دیدیم تا در خدمت مرشدی روزی چند سلوک کنیم و الا بجهة خلق با کمال می‌برند خبری
حاصل کنیم القصه بدین قصد آمده بود و در حلقه مریدان شیخ داخل شده با جمعی از اصحاب خود شیخ
فرمود که ارادت ایشان بتو بعد ازین ارادت منست و واسطه تو در میان ایشان نیکو کند و نیز در کمی
من میان شیخ و مصطفی صلی الله علیه وسلم هر چند که خرقه بیشتر راه در وی بیشتر و سلوک آسان‌تر است
بخلاف اسناد حدیث که آنجا هر چند واسطه کمتر است حدیث صحیح‌تر است تا بجای که قرب است هر چند
واسطه بیشتر باشد احتمال تغیر بیشتر بود و اما اینجا خرقه [illegible] هر چند نور مشایخ بیشتر بود راه نزدیکتر بود و
ایشان بیشتر بود و روزی حکایت منصور حلاج افتاد اخی علی مصری از حال وی استفسار کرد
حضرت شیخ بعد از آنکه در باب سخنان بسیار فرموده گفتند در آن وقت که مرا حال کم بود و نیافتم

وی رفتم چون مراقبه کردم روح وی را در علیین یافتم در مقام عالی مناجات کردم و گفتم خداوندا
این چه حالتست که فرعون انا ربکم الاعلی گفت و حسین منصور انا الحق گفت و هر دو دعوی خدائی کردند
اکنون روح حسین در علیین و روح فرعون در سجین درین چه حکمتست در سر من ندا کردند که فرعون
بخود بینی افتاد و همه خود را دید و ما را گم کرد و حسین ما را دید و خود را گم کرد ببین که چه فرق باشد **شیخ نظام الدین**
محمد الاذکانی رحمه الله تعالی وی مرید شیخ رکن الدین علاء الدوله است هشتاد و سه ساله بود و در شهور
سنه و سبعین و سبعمایه از دنیا برفته و در حصاری از اعمال اسفراین مدفون گشته وی گفته در قول رسول
صلی الله علیه و سلم علیکم بالسواد الاعظم ای القرآن **اخی محمد سیستانی رحمه الله تعالی** شیخ فرموده است
کردار اربعین شب پنجشنبه‌ای و نهم اربعین در غیب دیدم که جماعتی مسافران برسیده‌اند و در
ایشان جوانی بود که حق تعالی را با او نظری از عنایت و او را این حالت چون بشهادت
آمدم خادم را گفتم زینهار که مسافر را اجازت ندهی تا بیرون آمدن من که بود و قضا را همان ساعت
جماعتی مسافران رسیدند گفتم فردا در جمعه چون اربعین تمام شده باشد در مسجد جامع آنجا که من
می‌نشینم ایشان را بیاور تا ایشان را ببینم چون روز جمعه بمسجد رفتم درویشان مسافر بیامدند و سلام کردند
چندانکه نظر کردم آنکه من دیده بودم در میان ایشان نبود گفتم مگر قومی دیگر خواهند آمد نماز گذاردم
دیگر بخانقاه آمدیم خادم آمد و گفت ازین درویشان یکتن بخدمت ایشان مشغولست گفتم من جوانی
ایشان بوده و بمسجد نیامده در خواست می‌کند که شما را ببیند گفتم نیک باشد چون درآمد از دور او را
بدیدم و دانستم که اوست بیامد و سلام کرد و ساعتی نشست و بیرون رفت من خادم را طلب کردم
و گفتم این جوان که برفت بگوی که می‌باید که اینجا روزی چند باشی و از جماعت باز گردی که ما را با تو کار
چون خادم بیرون رفت او را دید که بازگشته بود و ایستاده خادم از وی پرسید که حال چیست گفت می‌خواهم
که بخدمت شیخ بگوی که مرا قبول کنند و هم اینجا بخدمت درویشان مشغول شوم خادم گفت شیخ مرا نیز
تو را این مهم فرستاده و او را آورد و مسافران برفتند و او را بخدمت مشغول کردم خدمتی که
از آدمی بهتر از آن ممکن نباشد بکرد بعد از سه سال که وی گفت دعوتی چند نشست و حالهای نیکو کار وی را
روی نمود روزی در سفر بودیم و او در صفه نشسته بود و من آنجا که بودم نظر من بر حال وی افتاد دیدم
که وارد حالی بر وی نازل و حالی بس شگرف بر وی کشف می‌گشت حالی برخاستم و آنجا رفتم که او بود و مشغول
شده بود و مست آن حال گشته بانگ بر وی زدم و گفتم در چه حالی و چه دیدی بگو گفت نمی‌توانم
گفت گفتم از تو می‌خواهی که بگویی بزجر گفت الحق مقام بس عالی بود اما چون دیدم که در وجهی ازین پیدا

گفتم این چیزی نیست و از آن نفی کردم باری در آن مقام در خود چیزی پیدا کرد و مدتی مدید از دماغ
وی بیرون نرفت تا بعد از آن بچند گاه دیگر بتجلی صمدیت متجلی شد و آن مقامست که در آنجا احتیاج
بالکل از سالک برخیزد چون حال خود را بدید غروری در وی پیدا شد و با خود گفت که ناخوردن
صفت حق است و این صفت مرا حاصل است و در باطن وی دعوی خدائی سر بر زدن گرفت
و ترک خوردن کرد چندانکه چیزی پیش نهادم و چوب در دهان وی کردم و شربت در دهان وی ریختم باز
بر روی بریخت و بحلق وی فرو نرفت گفت دانستم تا شبی که خود بخورد و هیچ نخورد تا شش سال برین
و بخدمت قیام می‌نمود و یکساعت آن بود که خود را مرکزی نیاز ندانستی از من و اگر نه این بودی
هم درین ورطه هلاک شدی و این مدت سی و هفت سال است تا باشارت شیخ بادشاه مشغولم و چند
[illegible] او دیدم هم چنین مردی که این مجاهده است که او را لذت دنیا و نفس و هیچ میلی نباشد ندیدم
مدت بیست و پنج سال است که در میان درویشان است و برادر او خادم است و دیگر خادمان پیش
پیش ازین بوده‌اند مجلس لقطا او نشنیده باشند که مرا چیزی می‌باید از طعام نه از جامه هرگز چیزی که
بحظ نفس تعلق داشته باشد از زبان نشنیده و هیچگاه رنجوری بها نکشیده و هرگز کسی او را خفته ندیده و با کسی نگشته
و از هیچ افزوده و اطلبیده القصه در آن مقام ناخوردن بماند تا شش سال بعد از آن بکعبه برفتم او را با خود
ببردم و قصد من آن بود که بگذرد دیدم که جماعتی این حال را عجب میداشتند و در قدرت حق تعالی اینک بود
و این نرامی داشته تا در راه دیدند که چیزی نمی‌خورد و آن شبها فتح کرده برفتم و آنجا عذر اینک برخاست و چون
بمدینه رسیدم او را گفتم الرحمة رسولی و مرید سنت آن می‌باید که کرد که رسول کرده و من می‌گفتم و اگر نه بر جز
و به که پیش ازین در صحبت [illegible] بر روی علی و دوستی حاضر بود لقمه در دهان او نهاد سه لقمه چنین کردم
که روزی بخوردی تا بعد از آن در مکه گفتم که همچنانکه درویشان بخورند بخور بخورد و از آن ورطه خلاص یافت
ابو البرکات تقی الدین علی الدوستی السمنانی رحمه الله تعالی وی نیز از اصحاب شیخ رکن الدین علاء الدوله است
روزی حضرت شیخ فرموده که مادام که سالک در وقت تجلی حق تعالی بصورت صورتی ادراک می‌کند تجلی
صوری باشد و حق تعالی را از آن صورت منزه باید داشت اما انواع تجلی حق تعالی بصورت چنانکه موسی
علیه السلام از درخت شنید که انی انا الله هر که گوید درخت خدا بود کافر گردد و هر که گوید این سخن خدا
گفت کافر نشود پس تجلی صوری را بدین نوع اعتقاد کرده و در آن روز اخی علی دوستی حاضر بود و شیخ فرموده
که مرا امسال واقعه‌ای دست داد عجایبت خوش آمد و بحجت ثبات اعتقاد درویشان بگویم حق تعالی امسال یک
نوبت در صورت کل موجودات تجلی کرد و بعد از آن از وی تسبیح حق و تنزیه او از صور بلفظی کرد که

به زبان وی می گفت حق تعالی بجودی خود از وی پرسید که مراد به چه گفت نه خداوند فرموده که لیس بخیل
که وی چه بود گفت آثار و افعال و صور صفات تو و تو از همه صور منزهی حق تعالی در این سخن
وی را گفت و این معنی را از وی پسندیده داشت امیر علی بن شهاب بن محمد الهمدانی رحمة الله علیه
جامع بوده است میان علوم ظاهری و باطنی و وی را در علوم اسرار باطن مصنفات مشهور است چون
کتاب اسرار النقطه و شرح اسماء الله و شرح فصوص الحکم و شرح قصیده خمریه فارضیه و غیر آن وی مرید
شیخ شرف الدین محمود بن عبدالله مزدقانی بود اما کسب طریقت پیش صاحب السرین الاقطاب تقی الدین
علی دوستی کرده و چون شیخ تقی الدین علی از دنیا برفت باز رجوع به شیخ شرف الدین محمود کرد و گفت تمام
تربیت وی او کرد و گفته اند که در اقصی بلاد عالم بگردید و سه نوبت ربع مسکون را سیر کرده
و صحبت چهارصد ولی را دریافت و چهارصد را در یک مجلس دریافت سادس ذو الحجه سنه ست و ثمانین
و سبعمایه نزدیک کنر و سواد فوت شده و از آنجا بختلانش نقل کرده اند شیخ عبدالله غرجستانی رحمه الله
وی از اصحاب شیخ رکن الدین علاء الدوله است و از یکی از دیههای غرجستان خرد بوده است که به وی
منسوب شده و مادر وی شخصی دیگر را شوهر کرده روزی از وی امری واقع شده بود و از آن شخص متوهم گشته
و گریزان از ده بیرون آمده و در آن نواحی درختی بود بزرگ و در پای آن درخت چشمه آبی بر آن درخت
برآمده و در میان شاخ و برگ آن پنهان شده اتفاقا جماعتی از درویشان مولانا آنجا نزول کرده اند و در
چشمه آب عکس وی را دیده اند وی را از درخت فرود آورده و همراه خود برده اند و گذر ایشان به جانب
سمنان افتاده و به صحبت شیخ رفته اند و وی را برده چون نظر شیخ بر وی افتاد به نور فراست کمال
قابلیت وی در آن طریق دریافت بعد از آن که درویشان سفر کرده اند فرستاده و وی را باز گردانیده
درویشان اضطراب بسیار کردند و به حاکم و سلطان وقت رجوع نموده اند چون حقایت حضرت
شیخ بر همه ظاهر بود هیچ سود نداشته پس حضرت شیخ به تربیت وی مشغول شده و به حسن التفات شیخ به مقامات
عالیه رسید و آن قدر التفات و اهتمام که شیخ را نسبت با وی بوده است معلوم نیست که نسبت به دیگری
بوده باشد چنانچه از عبارتی که در مخاطبه وی گفته اند معلوم می شود و چون به مرتبه تکمیل و ارشاد طالبان
رسیده حواله وی به ولایت فارس شده است آنجا آمده و به ارشاد طالبان مشغول گشته پادشاه وقت
از وی استدعا نموده که با وی در بعضی محاربات که با اعدا داشته همراه باشد همراه شده و در آن محاربه
مرتبه شهادت یافته و جسد مبارک وی را به طوس نقل کرده اند و قبر وی آنجاست بابا محمود طوسی رحمه الله
تعالی وی از مریدان شیخ عبدالله بوده است و رفیق شیخ عبدالله بوده است جمعی درویشان از راه

خادم

مانده بود و گفت با خادم خانقاه را گفت که امشب دو درویش را وارد می شوی خواهد رسید وقت
باش که بخود مشغول نشوند و از خلوت بیرون نروند خادم حاضر بود ناگاه با بامحمود و اخی زمان در وقت
از خلوت بیرون جست و گفت درویش دیگر که نام وی سید الیاس بود نیز بیرون دوید خادم در عقب ایشان
برو به شنید سید الیاس رسید و بگرفت و بابا محمود روی بکوه و صحرا نهاد و سید الیاس بحسن تربیت شیخ
به کمال خود باز آمد و بابا محمود مجذوب و مغلوب بماند و از وی کرامات و خوارق عادات بسیار
ظاهر می شد چنانچه مشهور است اخی علی قلوشاه رحمه الله تعالی وی نیز از مریدان شیخ عبدالله است
و بحسن تربیت وی به مرتبه کمال بلکه تکمیل رسیده بود و در آن وقت که شیخ عبدالله را با لشکر استدعا کرده
بودند اخی علی در سفر بوده است شیخ فرموده است که ما درین لشکر به سعادت شهادت خواهیم رسید بعد از ما
بجای ما اخی علی را باید نشاند شیخ حافظ بهاء الدین عمر ابردهی رحمه الله تعالی وی از مریدان اخی علی است
گویند که وی خرد بوده که والد وی فوت شد چون به سن تمیز رسید خویشان وی را به دکان درزی فرستادند
تا درزی گری بیاموزند در آن فرصت مولانا رضی الدین علی لالا رحمه الله تعالی که از مریدان شیخ عبدالله
غرجستانی بوده است و صحبت خضر علیه السلام را دریافته و پرسیده است که عمر کیست گفته اند که وی
پیش درزیان است مولانا گفت که هر که پیش درزیان است او را طلبیده اند مولانا وی را طلب
بوده است و به حافظی صلاح سپرده است تا قرآن یاد گیرد و خدمت مولانا بعد از چند گاه به آنجا که نشسته
است شیخ حافظ را دیده است و متغیر شده است او را گفته که حافظ فرزند از تمام طلب عاقبت چیزی که خود
چیزی گفته است چه گویم چیزی دیگر ندارم مولانا فرموده است که با وی بایدت بود آنجا باش چند گاه وی
حفظ قرآن کرده چنان کرده است شیخ گفته است که در اول که مرا طلب سلوک راه حق تعالی پیدا شد در نشابور
مولانا شمس الدین خلیفه را بشناختم و مشغول بودم و در ده و پیرایه اخی علی و در هر ولایتی هم عزیزی می شنیدم برو
می بودم که یکبار در شبی در واقعه دیدم که منزلیست بس رفیع و در رواقی عالی در آنجا جماعتخانه در غایت روح
بکی و در پیش آن رواق پرده آویخته و در آن جماعتخانه خلق بسیار و در رواق جمعی از
اکابر نشسته و مولانا شمس الدین خلیفه بر کنار رواق نشسته و در میان جماعتخانه کرسی آویخته بودند و مولانا
می گفت که این شیخ بر سر هر که راست می آید یعنی به وی حواله است هر کس می آمد و امتحان می کرد بر هیچ کس راست نمی آمد
و من در گوشه ای ایستاده بودم و نظاره می کردم ناگاه خدمت مولانا بمن نظر کرد و گفت فرزند تو پیش آی من چون
پیش آمدم دیدم که آن پرده که در پیش آن رواق بود در حرکت آمد و از پس آن پرده شخصی با هیبت بیرون آمد
و مرا برگرفت و در کنار گرفت و گفت این را به ما گذارید از هیبت آن از خواب درآمدم با خود گفتم حواله

گفت

بخدمت ایشان مشرف شدم و احرام ملازمت وی بستم چون نظر وی بر من افتاد گفت حافظ دیر یافته آمدی رخت
بیعت بوی دادم و توبه کردم و حفظ قرآن کردم و گفته است که چون سفر حجاز به بغداد رسیدم در خانقاه شیخ
نور الدین عبد الرحمن اسفراینی نزول کردم و در آن وقت پیر کلان شیخ نور الدین عبد الرحمن شیخ الاسلام
بغداد بود و خلیفه جد بزرگوار خود در وقت وداع وصیت کرد که چون بشرف زیارت روضه حضرت
رسالت صلی الله علیه وسلم دریابی نیازمندی کمترین با آنحضرت رسانی و بدین عبارت بگوئی که پیر ما یکی از غلامان
است بو عبد الرحمن بعد ادای دعا رسانید چون بشرف زیارت رسیدم و شرایط او بجا آوردم و صحبت
شیخ بخاطرم آمد همان عبارت که وصیت کرده بود گفتم حضرت رسالت ابروی مبارک در هم کشیدند و مرا
گفتند که تو چنین مگوی که وی از غایت تواضع چنین گفته است و وی از اکابر امت منست بعد از مراجعه
بشیخ گفتم خوشدل بسیار شد و در مرادهای خیر کرد و هم وی گفته است که وقتی در این ولایت وبای عظیم افتاد
چنانکه اکثر خلق از غایت خوف متوهم گشته بودند روزی خدمت مولانا رضی الدین علی بابی از ده مایان ببرده
تشریف آورده و در بیرون ده نزول فرموده مرا طلبید و گفت که امر چنین است که همراه من بیائی و در سر
شیخ محمد خالد در قریه ایجیل قرآن ختم کنی شاید که خدای تعالی این بلیت را دفع کند امتثال نمودم اما بواسطه
آنکه در آن فرصت خواجه عبد الرحمن کهواره کر قدس سره که از مجذوبان و محبوبان حضرت شده بود جای کرده
بر سر بستری که بر در تربت شیخ محمد خالد است می نشست سخنان بلند میگفت و خدمت مولانا رضی الدین
در غایت تشرع بود من متفکر شدم که مبادا امری واقع شود که مردم مجلس و مرا ازو طلبند چون نزدیک
ایجیل رسیدم شخصی پیش من آمد و با از احوال خواجه پرسیدم گفت حالی بر سر بستر نشسته بود ناگاه گفت
قومی می آید که من حریف ایشان نیستم از آنجا برخاست و در آن نزدیکی خراسی بود بآنجا در آمد و در مغاکی پنهان
شد چون بده رسیدیم و در سر زیارت فرود آمدیم در دهم روز جمع شده خبر رسید که امیر علی بیک که حاکم ولایت
بود بزیارت خواجه می آید مولانا گفتند که خواجه بسبب شما بدین خراس در آمده است اگر علی بیک بیاید و خواجه را
نبیند جای آن دارد که بر ما غضب کند خدمت مولانا متوجه خراس شدند چون بخراس در آمدند فرمودند که حاجی
چنین دارند چون خواجه از مولانا شنید از آن مغاکی بیرون آمد و یکدیگر را کنار گرفتند و خواجه در گوش حضرت مولانا
در گریه شد مدتی همچنان ایستاده بودند شخصی را گفت که امیر علی بیک بدر ایستاده و انتظار می کشد
من مولانا را تنبیه کردم مولانا فرمود که علی بیک منتظر نشست خواجه بیرون رفت و امیر علی بیک خواجه را
دریافت خواجه فرمود خوش کنید که مهمان عزیز دارم علی بیک روان شد خواجه از عقب وی فرمودند
که می خوش کنید بروی رسید تا از نظر خواجه غایب شد بعد از آن خواجه با مولانا بزیارت در آمدند و من از کنج

گرم با خواجه سخنان بلند گوید بمولانا گفتم که من قرآن بیک شبا روز ختم می کنم مولانا فرمود که امر شبا روز
من ختم آغاز کردم در اثنای ملازمت خواجه آغاز سخنان بلند کرد مولانا بانگ بروی زد تا آخر صحبت
خواجه از آن سخنان هیچ نگفت چون ختم تمام شد و از وفا فارغ شدند یکبار دیگر او را وداع کرده حسب الحال آن
بیت [illegible] ضبط کرد مولانا فخر الدین لورستانی رحمه الله تعالی وی تحصیل علوم ظاهری
کرده بوده است همیشه در خاطر میداشته است که بعد از تحصیل علوم بسلوک راه خدای تعالی اشتغال
نماید وقتی در یکی از مدارس حجره خانه داشته و در آنجا بمطالعه مشغول بوده وی را از مطالعه ملالتی حاصل شده از برای
تجدید نشاط از خانه بیرون آمده و داعیه سلوک بر دلش تازه گشته با خود گفته است آخر روزی از آنجا در آیم
بیرون می آمد در آن روز است دیگر بخانه خود باز نرفته است و همچنان خانه را با کتابها و متاعهای دیگر گذاشته
است شیخ [illegible] رحمة الله تعالی که در آن وقت در مصر از مشایخ معتبر بوده رفته و بسلوک مشغول گشته تا وی
زنده بوده در صحبت وی بوده و چون از دنیا رفته است در طلب کامل مکمل سفر اختیار کرده و در آن وقت
شیخ محی الدین طوسی که از اولاد امام غزالی است رحمة الله تعالی شهرتی تمام داشته است در شهر طوس بوده
بصحبت وی آمده آنچه وی می خواسته است آنجا نیافته از آنجا بده ویرانی پیش فرزندان اخی علی قتلق رفته
است آنجا نیز آنچه می خواسته نیافته چون از آنجا سفر میکرده فرزندان اخی علی وی را گفته اند که یکی از
درویشان ما در فلان قریه ابرده می باشد اگر وی را ببینی دور نمی نماید با خود گفته است شیخ خراسان آن شیخ
زادگان این درویش دیگر چه خواهد بود اما احتیاط را بابرده رفته چون بآنجا رسیده شیخ حافظ بجهت
مهمی بده دیگر رفته بوده آنجا بنور ولایت از آمدن وی خبر یافته با اصحاب گفت که ما را مهمانی عزیز رسیده هم
ناگاه باز گشته چون چشم شیخ بر مولانا افتاده این مصراع مشهور را خوانده [illegible] در خانه ما کرده مهمان
می کردهم • و میان ایشان صحبت در گرفته و با شیخ حافظ در ده بوده است و در صحبت وی بوده است
و با وی اربعینها نشسته و تربیتها یافته بعد از وفات وی بولایت جام تشریف آورده و در جوار تربت
مقدسه حضرت شیخ الاسلام احمد قدس سره اربعین نشسته و مشایخ جام را بهیچکس از مشایخ وقت آنقدر
اخلاص و اعتقاد نبوده که نسبت بوی بلکه گفته است که حضرت شیخ الاسلام احمد را جهة اولاد و التفات بسیار
[illegible] بخواجه محمد جولی که ظاهری از [illegible] داشته التفات بسیار داشته و بکمال علم و زهد و ورع
شغلی بوده مشهور بوده و در سلوک راه حق تعالی جدی تمام داشته وی آمده بوده و اظهار طلب کرده وی را
گفته است که همراه و رجوع می باید کرد و با اهل بیت خود می باید بود هر چند الحاح کردند فایده نداشته و دنیا
بموجب امر وی باز گشته و همراه رسیده عنقریب بیمار شد و بجوار رحمت حق پیوسته بخاطر می آید که

در خرده جرد و جام در سرای که تعلق بوالدین فقیر داشت نزول فرمود و وی چنان خرد بوده‌ام که مرا پیش
روی خود دیده بوده باشد و با انگشت مبارک خود نامهای مشهور چون عمر و علی بر روی هوا می‌نوشت و من
از وی خواندم تبسم می‌نمود و تعجب می‌فرمود و آن شفقت و لطف وی در دل تخم محبت و ارادت ایشان
شد و از آن وقت باز هر روز نشو و نمای دیگر می‌یابد امید میدارم که به محبت ایشان زیم و در محبت ایشان
میرم و در زمره محبان ایشان برانگیخته شوم اللهم احینی مسکینا و امتنی مسکینا و احشرنی فی زمرة المساکین بعد
از سنه عشرین و ثمانمایه از خراسان بزیارت حرمین شریفین کرد و از آنجا بمصر رفت و آنجا بجوار رحمت
حق پیوست و قبر وی در قرافه است نزدیک قبر امام شافعی رضی الله تعالی عنه و آنجا بسعدی فخر الدین
مشهور است **شاه علی فراهی رحمه الله تعالی** وی از مریدان شیخ رکن الدین علاء الدوله است در بدو
حاکم فره بوده خواست که از حکومت استعفا کند و از آنجا بجانب فره وی شود و بطاعت و عبادت
اشتغال نماید برادر خود شاه علی نزد وی حاکم شده وقت فرستاد و تمام منشور حکومت بنام خود بستاند و
برادران نواحی قطع محاربه افتاد چنانچه متعلقان وی کشته شدند و وی نیز زخمها خورده بود و در میان
کشتگان افتاده و شیخ رکن الدین علاء الدوله در غیب نمودند که در فلان موضع کشتگانند و در میان ایشان
یکی زنده مانده است و قابلیتی تمام دارد و برادر اصحاب شیخ بآن موضع رفته مجلس را زنده نیافت
بار دیگر چنان مامور شد دیگر بار بهمان موضع رفت مجلس را زنده نیافت بار سیم مامور شد تفحص بسیار
کرد و رمقی از انسانی بجا اثر حیاتی تفرس کرد و برابر داشته همراه خود برد و تعهد وی کرد چند که بحال
خود باز آمد و جراحتهای وی به وی بر آورد و شیخ فرمود اکنون که صحت یافتی بجنه کفایت مهم خود در
پیش ادشاه رو و جواهی بجانب بر شوی گفت مرا خاطر نمی‌خواهد که از خدمت شیخ مفارقت نمایم
کرد دست ارادت در دامن حضرت شیخ زد آخر عمر بپیش رفت و از وی اجازت خواست و بصحبت
شیخ مراجعت نمود و بحسن تربیت شیخ رسید آنچه رسید **شیخ محمد شاه فراهی رحمه الله تعالی** بعلوم ظاهری
و باطنی آراسته بوده است و بیک واسطه مرید شاه علی فراهی است در آخر حیات عزم حج کرد از
راه سمرقند چون بشوجان رسید بیمار شد و همانجا وفات یافت و قبر وی آنجاست صاحب کشف
و الهام بوده است گویند که در سفر حج بشهری که آنجا خراباتی بود در رسید مراقب نشسته بود ناگاه
نزد یکی از علما که همراه بود دست بآن برسید گفت خرابات این شهر بر من کشف شد زنی دیدم فتاده
جمیله گفتم خدا را بمن بخش پسر من در دو بار که چرا نگوئی که تراب بی بخشم آن زن همان وقت توفیق توبه
یافت **بهاء الدین عمر رحمه الله تعالی** وی خواهرزاده شیخ محمد شاه است و مرید وی و از

بعض الکبار

بعض الکبار بسمع والد رسیده که می‌گفت معلوم نیست که در سلسله اصحاب شیخ رکن الدین علاء الدوله چون وی
بوده باشد از صغر سن مجذوب بوده است و آثار جذبه بر وی ظاهر بوده و در اوقات ادای صلوات کسی
می‌بایست نشسته که عدد رکعات وی بر انگشت میگرفت و که بخود در نگاه داشت آن نمی‌توانست کرد وی
در اوایل حال از غایت تعطش که این طایفه را می‌باشد با حال خود شیخ محمد شاه را از یافت مقصود و نجح کفت
حال وی این بیت را خوانده است شعر اگر مالکنی الله که باری و دم مسعود و دارد و نوا بر هی نزنی الله کیاری
در قفل و اری ۰ عادت وی چنان بود که چون در مسجد جامع حاضر شدی با حکام خواص ایشان در باب کفایت
مهمات مسلمانان سخن گفتی و اکثر احوال وی آن بود که شیخ عزیزی از نظرمان وی آمد وی سوال کرد که سبب آنکه
در مسجد این همه سخن گفته می‌شود چیست گفته بود که اگر خاموش می‌نشینم و خود را باین گفت و گوی مشغول نمی‌سازم
مغلوب و مستهلک می‌گردم حال من از کار می‌افتد باکش بر من می‌شود و خشم من میدید و وزی در
وقت طلوع آفتاب بیش درآمده بود و سر برزانو مراقبه نشسته بود و سر بر وی نهاده و فرمود که هیچ می‌توانی که
نماز بامداد و ما این ساعت که حضرت حق سبحانه و تعالی پنجاه هزار سال طاعت و عبادت کنان این سخن چنان
معلوم می‌شود که در آن وقت نماز نسبت بوی بسطی واقع شده بود و پنجاه هزار سال نمود و والله اعلم
طایفه کرده وی صاحب الدهر بود و خدمت مولانا مخدوم وی مولانا سعد الدین کاشغری رحمه الله تعالی حکایت
کرد که وی برادر بیابان که مرضی عارض شد چند اصحاب مبالغه کردند که گرد وی دیدم که جماعتی از اهل غیب
بجانب مخدوم وی فرستند چون بمخدوم رسیدند و بیاعدند و که نشستند من آن قصه را با وی گفتم گفت
قطب بوده و اصحاب وی آن وقت که بمخدوم رسیدند من از آن دیگر نیز دیده بودم دانستند که با که نشسته
من وی خود ذکر دادم [illegible] آن زنده فاتحه خواندند خدمت مولانا میفرمود که کمال نور ولایت
صحبت بر وی ظاهر شده و صنیع آن قدر [illegible] که افطار کند این فقیر را این بیت از وی بر خاطر است که در وی
که بعضی فقیر را بدوام توجه و اقبال مطلوب حقیقی ترغیب میکرد می‌خواند شعر والی بی که در شغل
در روند ۰ وز حسنم از مه عالم فرو بند ۰ توفی قدس سره یوم الثلثاء سلخ ربیع الاول سنه سبع و خمسین
و ثمانمایه و چون وفات فرزند بزرگوار وی و سایر اصحاب در قریه حفاره و در همان منزل که روزها می‌نشسته
بجهت قبر وی اشتغال نمود سلطان وقت استدعا نمود که قبر وی در تربت دیگر باشد قبول کردند و چون
سلطان بجنازه وی حاضر شد جنازه وی را مقداری راه بدوش خود گرفته برد و در جانب شمال عیدگاه
دفن کردند و عمارات عالیه فرمود و حالا معروف و مشهور است بزاده و متبرک **مولانا شمس الدین محمد اسد
رحمه الله تعالی** در علوم نحو و تصحیح و حدیث و فقه تمهری تمام داشته می‌فرمود که در اوان تحصیل مراد

راه سلوک راه خدای تعالی شد در آن وقت خدمت شیخ زین الدین خافی رحمه الله تعالی بارشاد طالبان
و تربیت مریدان مشغول بود روزی بمجلس وی رسیدم جمعی بیعت می کردند و ایشان را توبه میداد
و تلقین ذکر می کرد و قاعده درویشان می باشد که چون شیخ دست درویشی را میگیرد در وقت
بیعت بعضی دامن آن درویش را میگیرند و بعضی دامن دویم را تا بآنجا که میرسد من نیز دامن بعضی را
گرفتم چون از آن مجلس بیرون آمدم در مدرسه در همان خانه که تحصیل می کردم بذکر مشغول بودم و در خود
روز بروز اثر ذکر را زیادت می دیدم تا آنکه باطن من بالکلیه بآنجانب منجذب شد و ترک تحصیل
کردم وی با خدمت شیخ بهاء الدین عمر صحبت بسیار داشته بود و از ایشان نسبت چنانکه مردم
آن بود که مرید وی است اما وی باین اعتراف نداشت و بصحبت مولانا فخر الدین لورستانی نیز رسیده
بود و خدمت مولانا جامه خود بوی پوشانیده بود و او گاهی بر سبیل تبرک می پوشید و در آخر خدمت
مولانا سعد الدین کاشغری با هم بسیار صحبت می داشتند و خدمت مولانا سعد الدین تعظیم و تقدیم
وی می کرد یکبار در راه با وی میرفتم بتقریب سخن وی باینجا رسید که گفت مرا چند روز امری واقع شد
که هرگز مرا تخیل آن نمی بود و توقع آن نمیداشتم و بر سبیل اجمال اشارتی بآن کرد بر وجهی که من
از آن تحقق وی بمقام جمع فهم کردم والله تعالی اعلم قال بعض العارفین اذا تجلی الله سبحانه بذاته لاحد
یری کل الذوات والصفات والافعال متلاشیة فی اشعة ذاته وصفاته وافعاله ویجد نفسه مع جمیع المخلوقات
کانها مدبرة لها وهی اعضاؤها لا یلم بواحد منها شیء الا ویراه ملما به ویری ذاته الذات الواحدة وصفته
صفتها وفعله فعلها لاستهلاکه بالکلیة فی عین التوحید ولما انجذب بصیرة الروح الی مشاهدة جمال الذات
استتر نور العقل الفارق بین الاشیاء فی غلبة نور الذات القدیمة وارتفع التمییز بین القدم والحدوث
لزهوق الباطل عند مجیء الحق وتسمی هذه الحالة جمعا روزی پیش وی خربزه بریدند بسیار لطیف و شیرین
بود چون چشید دست از آن باز کشید سبب پرسیدند گفت اللذة ابانت مرا از آن چه در آنم باز
میدارد وی را حالی تمام و وجدی عظیم بود چون در مجلس سماع حالی بر وی متغیر شدی صیحات و نعرات
زدی آثار آن بجلیسان سرایت کردی و همه را وقت خوش گشتی توفی رحمه الله تعالی لیلة الجمعة غرة رمضان
سنه اربع وستین وثمانمایه و قبر وی در کنار کاواست در پایان شیخ الاسلام قدس الله سره العزیز

شیخ بهاء الدین ولد رحمه الله تعالی بعضی گفته اند که وی بصحبت شیخ نجم الدین کبری رسیده است
و از خلفای وی است نام وی محمد بن الحسین بن احمد الخطیبی است از فرزندان امیر المؤمنین ابی بکر رضی الله عنه
و مادر وی دختر پادشاه خراسان علاء الدین محمد خوارزمشاه بود و حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم

وی را در خواب اشارت فرمود که دختر خود را بحسین خطیبی نکاح کن و بعد از آن فرزند بهاء الدین ولد متولد
شد و چون دو ساله شد والده وی نقل کرد و چون بسن تمیز رسید بتحصیل علوم دینی و معارف یقینی
مشغول شد تا کمال وی بجایی رسید که حضرت رسالت وی را در واقعه سلطان العلماء لقب نهاد و چون
وی را ظهوری تمام حاصل شد و مرجع خواص و عوام گشت جمعی از علماء چون امام فخر الدین رازی
و غیره بر وی حسد بجنبید و بر او بخروج بر سلطان وقت متهم داشتند و بار از شهر بلخ عذر خواست
و در آن وقت مولانا جلال الدین پنج ساله بود و از راه بغداد بمکه توجه نمودند چون ببغداد رسیدند
جمعی پرسیدند که اینان چه طایفه اند و از کجا می آیند و بکجا میروند مولانا بهاء الدین فرمود که من الله
و الی الله ولا حول ولا قوة الا بالله این سخن را بشیخ شهاب الدین سهروردی رسانیدند گفت ما هذا الا بهاء الدین
البلخی و خدمت شیخ استقبال کرد و چون برابر مولانا رسید از استر فرود آمد و زانوی مولانا را بوسید
و بجانب خانقاه استدعا کرد مولانا گفت موالی را مدرسه مناسب تر است در مستنصریه نزول
کرد و خدمت شیخ بدست خود موزه وی را کشید روز سیم عزیمت مکه مبارکه نمودند و بعد از مراجعت بجانب
روم متوجه شدند و چهار سال در ارزنجان بودند و هفت سال در لارنده خدمت مولانا جلال الدین
را در سن هژده سالگی کدخدا ساختند و در ثلث و عشرین و ستمایه سلطان ولد متولد شد و چون سلطان
بزرگ شد هر کس ایشان را از ثاقی با مولانا جلال الدین بجدی برادران پنداشتی و بعد از آن سلطان
علاء الدین کیقباد ایشانرا بقونیه استدعا کرد و مولانا بهاء الدین ولد آنجا بجوار رحمت حق پیوست **سید برهان
الدین محقق رحمه الله تعالی** وی سید است حسینی از ترمذ و در ترتیب شاگردان مولانا بهاء الدین ولد
و بسبب اشراف وی بر خواطر در خراسان و ترمذ بسید سردان مشتهر بود گفت در یافت که حضرت استاد و شیخم
ازین عالم رحلت فرمود و بعد از چند سال بجهة تربیت مولانا جلال الدین بقونیه متوجه شد و خدمت مولانا
مدت نه سال تمام در خدمت و ملازمت وی نیاز مندی نمود و تربیتها یافت گفته اند که چون شیخ شهاب الدین
سهروردی بروم آمده بود بدیدن سید برهان الدین آمد سید بر خاکستر نشسته بود از جای نجنبید شیخ
او را دور تعظیم کرد و بنشست و سخنی واقع نشد مریدان پرسیدند که موجب سکوت چه بود شیخ فرمود که
پیش اهل حال زبان حال می باید نه زبان قال پرسیدند که وی را چگونه یافتید گفت که دریایی است مواج از در
معانی و حقایق محمدی بغایت آشکارا و لیکن بغایت نهان و خدمت شیخ صلاح الدین از جمله مریدان سید
بوده و سید میفرموده که عالم را بشیخ صلاح الدین بخشیدم و عالم را بمولانا و فرمود که حضرت سید در دل
الفتح قیصریات سلام الله و تحیاته و علی جمیع عباد الله الصالحین **مولانا جلال الدین محمد البلخی الرومی**

ولادت خدمت مولانا در بلخ است در ششم ربیع الاول سنه اربع وستمایه گویند که بر خدمت مولانا از پنج سالگی
باز صور روحانی و اشکال غیبی سفره ملائکه و برره جن و خواص انس که مستوران قباب عزت اند ظاهری شده اند
و متمثل می گشته بخط مولانا بهاء الدین ولد نوشته یافته اند که جلال الدین محمد در شهر بلخ شش ساله بود که روز
ادینه با چند کودکان دیگر بر بام خانها سیر می کردند یکی از آن کودکان با دیگری گفته باشد که بیا ازین بام بر آن
بام جهیم جلال الدین محمد گفته است این نوع حرکت از سگ و گربه و جانوران دیگر می آید حیف باشد که آدمی
بانها مشغول شود اگر در جان شما قوتی هست بیایید تا سوی آسمان بپریم و در آن حالت از نظر کودکان غایب
شد کودکان فریاد بر آوردند بعد از لحظه رنگ وی دگرگون شده و چشمش متغیر شده و باز آمد گفت
آن ساعت که با شما سخن می گفتم دیدم که جماعتی سبز قبایان مرا از میان شما بر گرفتند و بگرد آسمان بگردانیدند
و عجایب ملکوت را بمن نمودند و چون آواز فریاد و فغان شما بر آمد باز مرا بدین جایگاه فرود آوردند و گویند
که در آن سن هر سه چهار روز یکبار افطاری کردند و گویند که در آن وقت که بمکه میرفته اند در نشابور
بصحبت شیخ فرید الدین عطار رسیده بود و شیخ کتاب اسرار نامه را بوی داده بود و آنرا پیوسته با خود میداشته
خدمت مولوی میفرموده است که من این جسم نیستم که در نظر عاشقان منظورم بلکه من آن ذوقم و آن خوشی ام
که در باطن مریدان از کلام ما سر بر میزند الله الله چون آن دم را یابی و آن ذوق را بچشی غنیمت میدار و شکرها
می گذار که من آنم در خدمت مولوی گفتند که فلان می گوید که دل و جان بخدمت است فرمود که خمش در میان
مردم این دروغ مانده است که می گویند آن نجان دل و جان از کجا یافت که در خدمت مردان باشد بعد از آن
روی بسوی چلبی حسام الدین کرد که الله الله با اولیای حق را زانو بزانو باید نشستن که القرب له اثر
عظیم ٭ یکی لحظه از او دوری نشاید ٭ که از دوری خرابیها فزاید ٭ بهر حالی که باشی پیش او باش ٭ که از نزدیک
بودن مهر زاید ٭ و فرموده است مرغی که از زمین بالا پرد اگرچه بآسمان نرسد اما این قدر باشد که از دام
دورتر باشد و برهد همچنین اگر کسی درویش شود و بکمال درویشی نرسد اما این قدر باشد که از زمره خلق
و اهل بازار ممتاز باشد و از زحمتهای دنیا برهد و سبکبار گردد که نجا المخففون وهلک المثقلون
یکی از ابنای دنیا پیش خدمت مولوی عذر خواهی میکرد که در خدمت مقصرم فرمود که حاجت باعتذار
نیست آن قدر که دیگران از آمدن تو منت دارند ما از آمدن تو منت میداریم یکی از اصحاب از غمناکی میفرمود
همه دل تنگی از دل نهادگی بر این عالم است هر دمی که آزاد باشی از این جهان و خود را غریب دانی و در هر رنگ
که بنگری و هر مزه که بچشی دانی که با آن نمانی و جای دیگر روی هیچ دل تنگ نباشی و فرموده است
که آزاد مرد آنست که از رنجانیدن کسی نرنجد و جوانمرد آن باشد که مستحق رنجانیدن را نرنجاند مولانا سراج الدین

خموش

قونوی صاحب صدر و بزرگ وقت بود و اما با خدمت مولوی خوش نبود و پیش وی تقریر کردند
مولانا گفته است که من با هفتاد و سه مذهب یکی ام چون صاحب غرض بود خواست که مولانا را
برنجاند و بی حرمتی کند یکی را از نزدیکان خود که دانشمند بزرگ بود فرستاد که بر سر جمع از مولانا
بپرس که تو چنین گفته ای اگر اقرار کند او را دشنام بسیار ده و برنجان آن کس بیامد و از مولانا سوال کرد
که شما چنین گفته اید که من با هفتاد و سه مذهب یکی ام گفت گفته ام زبان بگشاد و دشنام و سفاهت
آغاز کرد و مولانا بخندید و گفت با این نیز که تو میگویی یکی ام آن کس خجل شد و بازگشت شیخ رکن الدین علاء الدوله
گفته است که مرا این سخن از وی خوش آمد خدمت مولوی همواره از خادم سوال کردی که در خانه
ما امروز چیزی هست اگر گفتی چیزی نیست منبسط گشتی و شکرها کردی که الحمد لله که خانه ما امروز بخانه پیغمبر
میماند صلی الله علیه وسلم و اگر گفتی مالابد مطبخ مهیاست منفعل گشتی و گفتی ازین خانه بوی فرعون می آید و گویند
در مجلس وی هرگز شمع بر نکردندی الا بنادر بغیر از روغن چراغ گفتی هذا للملوک و هذا للصعالوک روزی
مجلس وی حکایت شیخ اوحد الدین کرمانی میکردند که مردی شاهد باز بود و اما پاکباز بود و کاری
نمی کرد فرمود که کاشکی کردی و گذشتی ٭ ای برادر بی نهایت درگهیست ٭ بر هر آنچه میرسی مایست
روزی میفرمود که آواز رباب صریر باب بهشت است که ما می شنویم که مولانا خدمت مولانا فرمود کلا و حاشا
آنچه ما می شنویم آواز باز شدن آن در است و آنچه وی می شنود آواز فراز شدن آن و فرموده است که کسی
بخلوت درویشی در آمد گفت چرا تنها نشسته ای گفت این دم تنها شدم که تو آمدی و مرا از حق مانع آمدی
جماعتی از خدمت مولوی التماس امامت کردند و خدمت شیخ صدر الدین قونوی نیز در آنجا بود گفت
مرد ابدالیم هر جا که میرسیم می نشینیم و بر میخیزیم امامت را ارباب تصوف و تمکین لایق اند بخدمت شیخ صدر الدین
قونوی اشارت کرد وی امام شد فرمود که من صلی خلف امام تقی فکانما صلی خلف نبی خدمت مولانا
در سماع بود درویشی را در خاطر گذشت که سوال کند که فقر چیست مولانا در اثنای سماع این بیت خواند
الجوهر فقر و سوی الفقر عرض ٭ الفقر شفاء و سوی الفقر مرض ٭ العالم کله خداع و غرور
والفقر من العالم سر و غرض ٭ از وی پرسیدند که درویش گناه کند گفت مگر طعام بی اشتها خورد که طعام
بی اشتها خوردن درویش را گناهی عظیم است ٭ و فرموده است که صحبت عزیز است لا تصحبوا الا
ابنای الجنس گفت حضرت خداوندم در بیان معنی شمس الدین تبریزی قدس سره فرمود که علامه مرید
قبول یافته آنست که اصلا با مردم بیگانه صحبت نتواند داشتن و اگر ناگاه در صحبت بیگانه افتد چنان نشیند
که منافق در مسجد و کودک در مکتب و اسیر در زندان و در مرض آخر با اصحاب گفته است که از رفتن من غمناک

بروی

مثنوی گوید که نور منصور بعد از صد و پنجاه سال بر روح شیخ فریدالدین عطار تجلی کرد و مرشد او شد و در
حالتی که با شما باشید من با شما باشم و مرا یاد کنید تا من شما را ممد باشم در هر لباسی که باشم و دیگر فرمود که در عالم ما را
دو تعلق است یکی به بدن و یکی به شما و چون به عنایت حق سبحانه و تعالی فرد و مجرد شوم و عالم تجرید و تفرید
روی نماید آن تعلق نیز از آن شما خواهد بود خدمت شیخ صدرالدین به عیادت وی آمد فرمود که شفاک الله
شفاء عاجلا رفع درجات باشد خدمت مولانا جان عالمیانست وی فرمود که بعد از این شفاک الله
شما را باد که در میان عاشق و معشوق پیراهنی از شعر بیش نمانده است نمی‌خواهید که نور به نور پیوندد

من شدم عریان ز تن او از خیال ° می‌خرامم در نهایات الوصال ° شیخ با اصحاب گریان شدند و حضرت
مولانا این مصرع فرمود
چه دانی تو که در باطن چه شاهی همنشین دارم ° و خدمت مولانا در وصیت
اصحاب چنین فرموده است اوصیکم بتقوی الله فی السر والعلانیة وبقلة الطعام وقلة المنام وقلة الکلام
وهجران المعاصی والآثام ومواظبة الصیام ودوام القیام وترک الشهوات علی الدوام واحتمال
الجفاء من جمیع الانام وترک مجالسة السفهاء والعوام ومصاحبة الصالحین والکرام ان خیر الناس من
ینفع الناس وخیر الکلام ما قل ودل والحمد لله سؤال کردند که بخلافت مولوی مناسب کیست فرمود که چلبی
حسام الدین سه بار این سؤال و جواب مکرر شد چهارم بار گفتند که نسبت به سلطان ولد چه می‌فرمایید فرمود
که وی پهلوانست حاجت بوصیت نیست چلبی حسام الدین پرسید که نماز شما را که گزارد فرمود که
شیخ صدرالدین و فرمود که یاران ما از جانب می‌کشند و مولانا شمس الدین از جانب دیگر می‌خواند یا قومنا
اجیبوا داعی الله ناچار رفتنی است توفی قدس الله روحه وقت غروب الشمس خامس جمادی الآخری
سنه اثنین وسبعین وستمایه از شیخ موید الدین جندی سؤال کرد که حضرت شیخ صدرالدین در شأن
مولوی چه می‌گفت والله روزی با خواص یاران مثل شمس الدین ایکی و فخرالدین عراقی و شرف الدین
موصلی و شیخ سعید فرغانی و غیرهم نشسته بودند سخن از سیرت و سریرت مولانا بیرون آمد حضرت
شیخ فرمود اگر بایزید و جنید درین عهد بودندی غاشیه این مرد مردانه برگرفتندی و منت بر جان
نهادندی خوانسالار فقر محمدی وست بالطفیل وی ذوق می‌کنیم همه اصحاب انصاف دادند و آفرین کردند
بعد از آن شیخ موید گفت من نیز از جمله نیازمندان آن سلطانم و این بیت بخواند
لو کان فینا للالوهة صورة ° هی انت لا انکر ولا اتردد ° **مولانا شمس الدین محمد بن ملکداد التبریزی**
قدس سره خدمت مولوی در القاب وی چنین نوشته است المولی الاعز الداعی الی الخیر خلاصة
الارواح سر المشکوة والزجاجة والمصباح شمس الحق والدین نور الله فی الاولین والآخرین وی گفته است

که منور و مکشف بودم و مراهق شده بودم اگر چهل روز برین گذشتی از عشق سیرت محمدی مرا آرزوی
طعام نبودی و اگر سخن طعام گفتندی بدست و سر منع آن کردی مرید شیخ ابوبکر سله‌باف تبریزی بوده است
و بعضی گفته‌اند مرید شیخ رکن الدین سنجاسی بوده است که شیخ اوحدالدین کرمانی نیز مرید وی است و بعضی
می‌گویند که مرید بابا کمال جندی بوده است و می‌شاید که صحبت وی همه رسیده باشد و از همه تربیت
یافته و در آخر حال پوشیده سفر کردی و نمدی سیاه پوشیدی و هر جا که رفتی در کاروانسرای فرود
آمدی گویند چون شیخ اوحدالدین کرمانی را دریافت گفت در چه کاری گفت ماه را
در طشت آب می‌بینم مولانا شمس الدین فرمود که اگر بر گردن دنبل نداری چرا بر آسمانش نمی‌بینی و گویند در آن وقت
که مولانا شمس الدین در صحبت بابا کمال بوده شیخ فخرالدین عراقی نیز بموجب فرموده شیخ بهاءالدین
ذکریا آنجا بوده است و هر فتحی و کشفی که شیخ فخرالدین عراقی را روی نمودی آنرا در لباس نظم و نثر اظهار می‌کرد
و نظر بابا کمال می‌رسانید و شیخ شمس الدین از آن هیچ چیز اظهار نمی‌کرد روزی بابا کمال وی را گفت فرزند
شمس الدین از آن اسرار و حقایق که فرزند فخرالدین عراقی ظاهر می‌کند بر تو هیچ لایح نمی‌شود گفت بیش از آن
مکاشفه اما بواسطه آنکه وی بعضی مصطلحات ورزیده می‌تواند که آنها را در لباسی نیکو جلوه دهد مرا
قوت آن نیست بابا کمال فرمود که حق سبحانه و تعالی ترا مصاحبی روزی کند که معارف و حقایق اولین و آخرین
را بنام تو اظهار کند و ینابیع حکم از دل او بر زبانش جاری شود و بلباس حرف و صوت در آید و طراز آن
لباس نام تو باشد گویند شمس الدین در تاریخ سنه اثنین واربعین وستمایه در اثنای مسافرت بقونیه
رسید در خان شکرریزان فرود آمد و خدمت مولانا در آن زمان بتدریس علوم مشغول بود روزی با جمعی
فضلا از مدرسه بیرون آمد و از پیش خان شکرریزان می‌گذشت خدمت مولانا شمس الدین برخاست و عنان مرکب
مولانا را گرفت و گفت یا امام المسلمین بایزید بزرگتر است یا مصطفی صلی الله علیه وسلم مولانا گفت از
هیبت آن سؤال گویا که هفت آسمان از یکدیگر جدا شد و بر زمین ریخت و آتشی عظیم از باطن من بر دماغ
زد و از آنجا دودی دیدم که تا ساق عرش برآمد بعد از آن جواب دادم که مصطفی صلی الله علیه وسلم بزرگترین
عالمیانست چه جای بایزید است گفت پس چه معنی دارد که مصطفی صلی الله علیه وسلم می‌فرماید ما عرفناک
حق معرفتک و ابویزید می‌گوید سبحانی ما اعظم شأنی و انا سلطان السلاطین گفتم بایزید را
تشنگی بجرعه‌ای ساکن شد دم از سیرابی زد و کوزه ادراک او از آن پر شد و آن نور بقدر روزنه خانه او بود
اما مصطفی صلی الله علیه وسلم استسقای عظیم و تشنگی در تشنگی بود و سینه مبارکش به شرح الم نشرح لک صدرک
ارض الله واسعه گشته بود لاجرم دم از تشنگی زد و هر روز در استدعای زیادتی قربت بود

العارفین

بفرمود و صیغهٔ مولانا از استر فرود آمد تا او را برگرفتند و بمدرسه بردند تا بخود باز آمد سر مبارک او را
بزانو نهاده بود و بعد از آن دست او را بگرفت و روانه شد و مدتی سه ماه در خلوتی لیلا و نهارا بصوم
وصال نشستند که اصلا بیرون نیامدند و کسی را زهره نبود که در خلوت ایشان در آید خدمت
مولانا شمس الدین از مولانا شاهدی التماس کرد مولانا حرم خود را دست گرفته در میان آورد فرمود
که او خواهر جانی منست نازنین پسری میخواهم فی الحال فرزند خود سلطان ولد را پیش آورد و فرمود که وی
فرزند منست حالیا اگر قدری شراب دست میداد و ذوقی میکردم مولانا بیرون آمد و سبوی از محلهٔ
جهودان پر کرده آورد مولانا شمس الدین فرمود که من قوت مطاوعت و سعت مشرب مولانا را امتحان
میکردم از هر چه گویند زیاده است و فرموده است از مشایخ می‌برم که لی مع الله وقت و فی این وقت
مستم باشند گویند که بی‌ستم باشد و فرمود که شخصی درویشی را از امت محمد دعا کرد و گفت خدای تعالی
ترا جمعیت دهاد گفت هی این دعا مکن مراد عا کن که یارب جمعیتش بردار خدایا تفرقه اش ده که
من عاجز شده ام در جمعیت و فرموده است که کی گفت در سقاوه با مرد حق نباید گفت قرآن نشاید خواند
مگر آهسته گفتم از آنکه مگر از خود وجد اشمس الدین بقونیه رسید و بمجلس مولانا در آمد خدمت مولانا در کنار
حوضی نشسته بود و کتابی چند پیش خود نهاده و پرسید که این چه کتابهاست مولانا گفت این را قیل و قال گویند
ترا با این چه کار خدمت مولانا شمس الدین دست فراز کرد و همه کتابها را در آب انداخت خدمت مولانا
گفت هی درویش چه کار کردی بعضی از آنها فواید والد بود که دیگر یافت نیست شیخ شمس الدین دست
در آب کرد و یکان یکان کتابها را بیرون آورد و آب در هیچ یک اثر نکرده خدمت مولانا گفت این چه سر است
شیخ شمس الدین گفت این ذوق و حالست ترا از این چه خبر بعد از آن یکدیگر بنیاد صحبت کردند و از حکایتها که
نبی خدمت شیخ شمس الدین با خدمت مولانا در خلوتی نشسته بودند شخصی از در شیخ را اشارت کرد تا بیرون
آمد فی الحال برخاست و بمولانا گفت بکشتنم میخوانند بعد از توقف بسیار خدمت مولانا گفت الا له الخلق والامر
تبارک الله رب العالمین هفت کس دست یکی کرده بودند و در کمین ایستاده کاردی راندند شیخ نعره
زد چنانکه آن جماعت بیهوش شدند و یکی از آنها علاء الدین محمد بود فرزند مولانا که بداغ انه لیس من اهلک
اتسام داشت و چون آن جماعت بهوش باز آمدند غیر از چند قطره خون هیچ ندیدند از آن روز باز تا این
غایت از آن سلطان معنی نشانی پیدا نیست و کان ذلک فی شهور سنه خمس و اربعین و ستمایة و آن
ناکسان در اندک زمانی برنگ بلاها مبتلا شدند و هلاک گشتند و علاء الدین را علتی عجیب پیدا شد
و هم در آن ایام وفات یافت و خدمت مولانا بجنازهٔ وی حاضر نشد و بعضی گفته اند که شیخ شمس الدین

در جنب مولانا بهاء الدین ولد مدفونست و بعضی گفته اند که آن ناکسان بدن مبارک وی را در چاهی انداخته
بودند شبی سلطان ولد در خواب دید که شیخ شمس الدین اشارت کرد که در فلان چاه خفته ام نیم شبی یاران
محرم را جمع کرد و در مدرسهٔ مولانا پهلوی بانی مدرسه امیر بدر الدین دفن کردند والله تعالی اعلم

شیخ صلاح الدین فریدون القونوی المعروف بزرکوب رحمه الله تعالی در بدایت حال مرید سید برهان الدین محقق
ترمدی بود روزی خدمت مولانا از حوالی زرکوبان میگذشت از آواز ضرب ایشان حالی ظاهر شد
و بسماع در آمد شیخ صلاح الدین از دکان با الهام بیرون و سر در قدم مولانا نهاد و خدمت مولانا وی را برگرفت
و نوازش بسیار کرد از وقت نماز پیشین تا نماز دیگر خدمت مولانا در سماع بود و این غزل فرمود

یکی گنجی پدید آمد در این دکان زرکوبی ● زهی صورت زهی معنی زهی خوبی زهی خوبی ●

شیخ صلاح الدین
فرمود تا دکان را یغما کردند و از دکانداری آزاد شد و در صحبت مولانا روانه شد خدمت مولانا همان عشق بازی
که با شیخ شمس الدین داشت با وی پیش گرفت و مدت ده سال با وی موافقت و مصاحبت داشت روزی
از خدمت مولانا سؤال کردند که عارف کیست گفت آنکه از سر تو سخن گوید و تو خاموش باشی و آنچنان مرد صلاح الدین
است و چون سلطان ولد بدرجهٔ بلوغ رسید خدمت مولانا دختر شیخ صلاح الدین را بجهت وی خطبه کرد
و چلبی عارف از آن دختر بود خدمت شیخ صلاح الدین در قونیه مدفونست در جوار مولانا بهاء الدین
قدس سره

شیخ حسام الدین حسن بن محمد بن اخی ترک رحمه الله تعالی چون شیخ صلاح الدین بجوار رحمت حق
پیوست عنایت خدمت مولانا و خلافت وی بچلبی حسام الدین متعلق گشت اصحاب را با وی مرید بنیاد و
و سبب نظم مثنوی آن بود که چون چلبی حسام الدین میل اصحاب را با الهی نامهٔ حکیم سنائی و منطق الطیر فرید الدین
عطار و مصیبت نامهٔ وی دریافت از خدمت مولانا درخواست کرد که اسرار غزلیات بسیار شد اگر چنانچه
بطور الهی نامهٔ سنائی یا منطق الطیر کتابی منظوم گردد تا دوستان را یادگاری بود غایت عنایت باشد
خدمت مولانا فی الحال از سر دستار خود جزوی بدست چلبی داد و در آنجا هژده بیت از اول مثنوی نوشته
از آنجا که بشنو از نی چون حکایت می کند ● تا آنجا که پس سخن کوتاه باید والسلام بعد از آن خدمت مولانا
فرمود که پیش از آنکه از ضمیر شما این داعیه سر بر زند از عالم غیب بر دلم این الهام کرده بود
که این نوع کتابی نظم کرده شود بعد تمام تمام در نظم مثنوی شروع نمود و گاه چنان بودی که از
اول شب تا مطلع فجر خدمت مولانا املا میکرد و چلبی حسام الدین می نوشت و مجموع آن نوشته را
باواز بلند بر خدمت مولانا میخواند چون مجلد اول تمام رسید حرم حسام الدین چلبی وفات یافت
در میانه فترتی واقع شد بعد از دو سال چلبی حسام الدین بخدمت مولانا باز مستدعی تمام تقدیم رسانید

و آن مثنوی را به سعی وی تمام کرده و چنانچه در مفتح مجلد ثانی اشارت بدان رفته است: مدتی این مثنوی تأخیر شد
مهلتی بایست تا خون شیر شد. بعد از آن تا آخر کتاب خدمت مولانا میفرمود و چلبی حسام الدین مینوشت
روزی چلبی حسام الدین گفت که چون اصحاب مثنوی شما را میخوانند و اهل حضور در نور آن
مستغرق میشوند می‌بینم که جماعتی غیبیان چوبها و شمشیرها گرفته حاضر میشوند هر که از سر اخلاص
استماع نمیکند بیخ ایمان او را و شاخها این رای میبرند و کشان کشان به سقر میبرند. خدمت مولانا
فرمود که چنانست که تو دیدی. بیت: دشمن این حرف این دم در نظر * شد ممثل سرنگون اندر سقر * ای
حسام الدین تو دیدی حال او * حق نمودت پاسخ افعال او. **سلطان ولد قدس الله تعالی سره** وی
سید برهان الدین محقق و شیخ شمس الدین تبریزی را خدمتها شایسته کرده بود و با شیخ صلاح الدین
که بعد از خوانان وی بود ارادتی تمام داشت. یازده سال چلبی حسام الدین را قایم مقام و خلیفه
پدر خود میداشت و بسیار کلام والد خود را به لسان فصیح و بیان صریح تقریر میکرد و بر اسلوب مثنوی
بر وزن حدیقه حکیم سنایی بسی از معارف و اسرار در آنجا درج کرده است. باری خدمت مولانا
وی را خطاب کردی: انت اشبه الناس بی خلقا و خلقا. و عظیم دوستش داشتی. گویند که بقلم سطر بر دو
مدرسه خود نوشته بود که بهاء الدین نیک بخت است، خوش زیست و خوش میرد. والله اعلم. و گویند
که روزی وی را نوازش میفرمود و میگفت که بهاء الدین آمدن من به این عالم جهت ظهور تو بود و این
سخنان قول منست و تو فعل منی. روزی خدمت مولانا وی را گفت: بدمشق رو و طلب مولانا شمس الدین
کن و چندین سیم و زر با خود ببر و در کفش آن سلطان ریز و کفش مبارکش را طرف روم بگردان. چون
رسی در صالحیه خانی است مشهور، بگیر آنجا رو که وی آنجا باشد که با فرنگی پسری صاحب جمال شطرنج
می‌بازد. چون وی می‌برد زر را می‌ستاند و چون آن پسر می‌برد سیلی می‌خورد. زنهار که انکار نیاری
که آن پسر از این طایفه است اما خود را نمیداند. میخواهد که وی را بوی شناسا گرداند. چون سلطان ولد
بجانب دمشق رفت مولانا شمس الدین را همچنین نشان داده بود یافت که با آن پسر شطرنج می‌باخت. با جماعت
همراهان پیش وی سر نهاده نمودند [illegible] کردند. آن فرنگی پسر چون از ایشان بزرگی وی را دانست از بی‌ادبی
خود خجل شد، سر برهنه کرد و ایمان آورد و به انصاف ایستاد و خواست که مرید [illegible]
شمس الدین گذاشت. فرمود که به فرنگستان بازگرد و عزیزان آن دیار را مشرف گردان و قطب آفاق
باش. بعد از آن سلطان ولد زر و سیمی که داشت در کفش مولانا و سایر مخصوصان [illegible]
وی کرد و وی قبول فرمود [illegible] که داشت پیش کشید و مولانا شمس الدین فرمود که بهاء الدین سوار

شو. گفت شاه سوار و بنده سوار این هرگز روا نباشد. از دمشق تا قونیه در رکاب وی پیاده رفت
چون به قونیه رسید مولانا شمس الدین خدمتهای سلطان ولد را با مولانا تقریر میکرد و میگفت من
در راه چنین میگفتم وی چنین [illegible] بسیار نمود و بس گفت مرا از موهبت حق تعالی دو چیز است
سر و سر خود را به مولانا فدا کردم و سر را به بهاء الدین ولد بخشیدم. اگر بهاء الدین را عمر نوح بودی همه
را در راه صرف کردی آتش مهرش نشدی که درین سفر از من بوی رسید. امیدست که تمام [illegible] نصیبها
یابد. چون خدمت مولانا بجوار حق پیوستند بعد از آن روز هفتم چلبی حسام الدین برخاست
و با جمعی اصحاب پیش سلطان ولد آمد و گفت میخواهم که بعد الیوم بجای پدر بنشینی و مخلصان و مریدان را
ارشاد کنی و شیخ راستین باشی و من در رکاب تو غاشیه بر دوش نهاده بندگی کنم و این بیت
بخواند. بیت: بر خانهٔ دل ای جان آن کیست که ایستاده * بر تخت شه که باشد جز شاه و شاهزاده. سلطان
ولد بنشست و بسیار گریست و فرمود که الصوفی اولی بخرقته والیتیم احری بحرقته. همچنانکه در زمان والد
که بهاء الدین اگر خواهی که دائما در بهشت باشی با همه کس دوست شو و کین کسی را در دل مدار و این رباعی
را بخوان. رباعی: خواهی که [illegible] پیش مباش * چون مرهم و موم باش چون نیش مباش * خواهی که ز هیچکس بتو بد
نرسد * بدگوی و بدآموز و بداندیش مباش. تمامی انبیا علیهم السلام این کرده اند و این سیرت را ظاهر
آورده اند لاجرم کافر عاجزان مغلوب خلق ایشان گشته اند و مجذوب لطافت ایشان شده. چون دوستان را
یاد میکنی بوستان درونت از خوشی میشکفد و از گل و ریحان پر میشود و چون ذکر دشمنان میکنی
باغ درونت از خار و مار پر میشود و پژمرده خاطر میگردی. گویند که در شب وفات خود این بیت
میخواند. بیت: امشب شبی است که به نیم شادی * دریابم از خدای خود آزادی. توفی قدس سره
لیلة یوم السبت العاشر من شهر رجب سنة اثنتی عشرة و سبعمائة. **شیخ شهاب الدین سهروردی قدس الله سره**
العزیز. کنیت وی و القاب وی چنین نوشته اند: استاد زمانه، فرید اوانه، مطلع الانوار، منبع الاسرار
دلیل الطریق، ترجمان الحقیقة، استاد الشیوخ الاکابر، الجامع بین علم الباطن والظاهر، قدوة العارفین
وعمدة السالکین العالم الربانی شهاب الدین ابوحفص عمر بن محمد البکری السهروردی قدس الله سره
نسب وی به ابوبکر صدیق است رضی الله عنه و انتساب وی در تصوف به عم وی ابوالنجیب سهروردی
است و صحبت شیخ عبدالقادر گیلانی رسیده است و غیر ایشان از مشایخ بسیاری دریافته است
و گفته اند مدتی به بعضی از ابدال در جزیره عبادان بوده و خضر را علیه السلام دریافته. شیخ عبدالقادر
وی را گفته است: انت آخر المشهورین بالعراق. و وی را تصانیف است چون عوارف و رشف النصایح

و اعلام التقی و غیرها عوارف را در مکهٔ مبارکه تصنیف کرده است هرگاه که بر وی مشکل شدی بخدای
تعالی باز گشتی و طواف خانه کردی و طلب توفیق کردی از رفع اشکال و دانستن الحق است
در وقت خود شیخ الشیوخ بغداد بود و ارباب طریقت از بلاد دور و نزدیک استفتا مسایل از وی
کردندی کتب الیه بعض یا سیدی ان ترکت العمل خلدت الی البطالة وان عملت داخلنی العجب فکتب
فی جوابه اعمل و استغفر الله من العجب در رسالهٔ اقبالیه مذکور است که از شیخ سعد الدین حموی پرسیدند
که شیخ محیی الدین را چون یافتی گفت بحر مواج لا نهایة له گفتند شیخ شهاب الدین سهروردی را چون یافتی
گفت نور متابعة النبی صلی الله علیه و سلم فی جبین السهروردی شی آخر ولادت وی در رجب
سنه تسع و ثلثین و خمسمایه بوده است و وفات وی در اثنین و ثلثین و ستمایه **شیخ نجیب الدین علی**
بن بزغش الشیرازی قدس سره وی عالم بوده و عارف و در شعبهٔ علوم و معارف و پدر وی از اکابر
تجار و اغنیای کبار بود و از شام بشیراز آمده بود و آنجا متاهل شده شبی در خواب دید که امیر المؤمنین
رضی الله عنه وی را طعامی آورده و با وی بخورد و وی را بشارت داد که حق سبحانه ترا فرزندی نجیب
صالح خواهد داد چون آن فرزند بزاد وی را علی نام نهاد و بنام حضرت امیر و لقب نجیب الدین وی
از بدایت حال با فقرا می ورزید و با ایشان می نشست هر چند پدر وی جامه‌های فاخر می ساخت
و طعامهای لذیذ میداد وی بآن التفات نمیکرد و میگفت من جامهٔ زنان نمی پوشم و طعام متکبران
نمیخورم و جامه‌های خشن و طعامهای بی تکلف میخورد تا از آنکه بزرگ شد و داعیهٔ طلب در وی قوت
یافت و در خانه تنها بسر می برد شبی در خواب دید که از روضهٔ شیخ کبیر پیری بیرون آمد و در عقب
وی شش پیر دیگر بر یک راه میرفتند راست یکی در عقب دیگری آن پیر اول در روی وی تبسم کرد
دست وی بگرفت و بدست پیر آخرین داد و گفت این دوست از خدای تعالی نزدیک تو
چون بیدار شد خواب را با پدر بگفت پدرش گفت این خواب را تعبیری نمی توان کرد مگر شیخ
ابو ابراهیم و وی در آن زمان از عقلای مجانین بود و کسی مثل وی نبود و که از تعبیر آن خواب سوال
کنند چون شیخ ابو ابراهیم از ایشان شنید گفت این نیست که خواب علی بزغش پیر اول شیخ کبیر است و
دیگران آنانند که این طریقه از وی گرفته‌اند وی باید که پیر آخرین زنده باشد که حوالهٔ تربیت با وی کرده
می باید که آن شیخ را طلب کند تا بمقصود برسد از پدر اجازت خواست و بجانب حجاز روان
شد و چون بشیخ شهاب الدین سهروردی رسید و برابر آن شخص که همان شخص است که در خواب دیده بود
شیخ بر حال وی اطلاع داشت مضمون خواب وی گفت و پیش شیخ ملازم شد و سالها

و خرقه پوشید و مصنفات شیخ و غیر آن از شیخ شنید و باذن شیخ بشیراز مراجعت کرد و متاهل شد و خانقاهی
بنا کرد و بارشاد طالبان مشغول شد و حالات و کرامات وی میان خلق اشتهار یافت و وی را سخنان
لطیف و رسالهای شریف است که از آن بوی انفاس حضرت شیخ شهاب الدین می آید روزی وی را
گفتند که سر توحید بمثالی روشن کن گفت و آینه و شیشه یکی از فضلا حاضر بود و این معنی را بنظم آورد
و گفت **شعر** نجی کامل تجیب آن برگزین • این حرف تو آور و نقطهٔ آن • گفتا که ز وحدت ار مثالی خواهی
بینی و آینه مصور میکن • روزی دیگر فرمود که بهیچ وجه وصف جمال معشوق نمیکنم و این عجب
که در یا خالی نیست پس فرمود که می خواهم که کسی این معنی بنظم آرد و همان فاضل حاضر بود و گفت **شعر**
ای آنکه ز انجمن مثالی نیست • چون جمال من ز جمال خط خالی نیست • اوصاف من همه ز خال رخ تست
این طرفه که بر رخ تو خود خالی نیست • توفی سنهٔ شعبان سنهٔ ثمان و سبعین و ستمایه **ظهیر الدین عبد الرحمن**
بن علی بن بزغش قدس سره وی خلف صدق و خلیفهٔ بحق پدر خود است و مرید پدر خود را چون مادر وی بوی حامله شد شیخ شهاب الدین
پاره ای از خرقهٔ مبارک خود فرستاد و چون متولد شد از آن وی را پوشانید اول خرقه که در دنیا پوشید
آن بود و چون بزرگ شد بخدمت پدر مشغول شد و تربیت یافت و در ایام حیات پدر بحج رفت شب
عرفه در خواب دید که بروضهٔ شریف حضرت رسول صلی الله علیه و سلم آمد گفت السلام علیکم یا رسول الله آواز
آمد و علیکم السلام یا ابا النجیب پدر وی بر آن حال مطلع شد و اصل خرقه از آن خواب خبر داد و دعا
داد این که مراد حاصل شد بعد از آن درس گفت و حدیث روایت کرد و تصنیف کرد و از
تصانیف وی یکی آنست که عوارف را ترجمه کرده است و در آنجا تحقیقات بسیار از کشف و الهام
است و بعد ... بسید و کرامات بسیار مشهور شد و این دو بیت را از اشعار
شیخ شهاب الدین سهروردی بسیار میخوانده است **شعر** وقد کنت لا ارضی من الوصل بالرضا وانقذ
قول ارضی غیرها فلما تفرقنا و شطت الدار قنعت بطیف منک یاتی مسلما • توفی رمضان ست و عشرین
و سبعمایه **شیخ محمد مینی رحمه الله تعالی** شیخ نجیب الدین فرموده است که روزی با جمعی از اصحاب خانقاه
بیرون رفته بودیم مردی غریب که آنجا آمده بود و آرزو کرد بوی آشنایی ... از اصحاب
رفت کسی نیافت باز آمد که کسی نیافتم شیخ هیبت فرمود که دیگر بار برو که جایی دیگر بار رفت
دیگر اثر غربت و سفر بر وی و ویرا در درون قصد آن کرد که در صف نعال بنشیند شیخ گفت
ازینک که بوی آشنایی می آید بگذارید و بپهلوی شیخ بنشست شیخ روی در سر او کرد و گفتند پس
سجاده بوسه برآن شیخ داد فرمود تا سفره حاضر کردند و چیزی خوردند و من روزه دار بودم

از اصحاب ... خدمت شیخ شهاب الدین ... بعد شیخ ...

شیخ فرمود هر که روزه دارست بجای خود باشد و در آن سفره انار بود و شیخ انار میخورد و دانه آن از دهن
بیرون می آورد و پیش خود می نهاد در خاطر من گذشت که من آن دانها بر گیرم که برکت آب دهان
شیخ که بآن رسیده است افطار کنم چون این بر خاطرم گذشت آن سیاه دست دراز
کرد و آنها بر گرفت و بخورد و من نگریستم و تبسم کرد و من دانستم که خاطرم دانست چون سفره
برداشتند شیخ گفت شیخ محمد حافظ قرآنست ولی چند وقتست که تنها خوانده است کسی که بخوانم
که هر روز چیزی بر وی خواند هر که از اصحاب شیخ قرآن حفظ داشت چون عنایت شیخ را با وی
دانستند شاید عاشق آن کردند و مرا نیز در خاطر گذشت اما بزبان نیاوردم و حواله خبر با شیخ کردم
شیخ وی را حواله بمن کرد و گفت شیخ محمد هر روز پیش علی شیرازی میرود و چیزی بر وی میخواند چون شب
در آمد شیخ عیسی که خادم شیخ بود بیامد و آش جوی بیاورد و بعضی از آن خورده و بمن داد و گفت
شیخ بعضی از این خورده است و باقی را فرستاده تا بدان افطار کنی و گفته که با وی بگوی که این
عوض آن نقلهاست که شیخ محمد بخورد و لیس بدان افطار کردم چون نماز صبح بگذاردیم و من بخانه
خود رفتم آن سیاه در آمد و سلام کرد و من جواب گفتم بنشست و من نیز هیچ نگفتم که وی بنشیند و نشست
بکمقدار اول قرآن بخواند و برخاست و بخانه خود رفت و روز دوم نیز همچنین کرد و روز سوم
چون وظیفه خود بخواند بایستاد و گفت میان من و تو حق استادی و شاگردی شد من از تو غریبم و شیراز
ندیده ام مرا وصف شیراز بگوی من آغاز کردم و نام هر کس از مشایخ که در آن عصر در شیراز بود بگفتم
چون نام همه بگفتم گفت نام زهاد و گوشه نشینان نیز بگوی نام ایشان نیز بگفتم چون تمام شد وی از
هوش برفت چنانکه من ترسیدم که مرده و گفتم نفس منقطع گشت [illegible]
بهوش آمد و گفت رفتم همه کس را دیدم اکنون نام ایشان یکیک بگو تا من وصف ایشان می گویم
من نام ایشان یکیک میگفتم و وی چنانکه وصف ایشان میکرد که سلوک ایشان و حال ایشان و شکل
ایشان چگونه است که گوئی در برابر وی نشسته بودند و وی ایشان را می دید من تعجب کردم
پس در آخر کار گفت یکی از اینها که یاد کردی وی را حسین فلان گویند از مرتبه ولایت افتاده و نام وی
از جریده اولیا محو کردند گفتم سبب چه بود گفت پادشاه شیراز اتابک ابوبکر را بوی ارادتی پدید آمد
و پیش وی رفت و وی را مال و نعمت و اسباب از تصرف حق بیفتاد و لیس من این سخن را یاد داشتم چون
بشیراز آمدم همچنان بود که وی گفته بود و لیس گفت دیگری از این زهاد که یاد کردی بزبان [illegible] نداده
و بتست ظاهر کن هر چند اندیشه کردم بخاطرم نامد نظر در کفش وی کرد و گفت آن چیست مرا یاد آمد

کر زاهدی بود در شیراز کفش دوختی چون بسفر بیرون می آمدم مردو جفت کفش بمن داد و گفت [illegible]
که زاهد عابد او بودی همه را رضا بود و صحابه از صحبت وی نیز رسید انگاه از خدمت شیخ خرقه پوشید و شیخ
او را اجازت ارشاد داد پس خرقه داد و بولایت خود باز گشت و آنجا مشهور شد و خلق بسیار مرید وی شدند شیخ
ابراهیم [illegible] رحمة الله تعالی وی همانست که ذکر وی در بیان احوال شیخ نجیب الدین بزغش گذشت
شیخ نجیب الدین گفته است که دیوانه عجب بود و خلق می گفتند که وقت باشد که چند روز هیچ نخورد و
وقت باشد که بیک دفعه صد من بخورد و وی را احوال و کرامات عجب می گفتند مرا آرزوی صحبت
وی بود و وی را می جستم تا یکروز با وی صحبت باشم اجابت نمیکرد و یکبار آخر روز وی را در بازار دیدم و میان
زمستان بود و گفت این ساعت وقت آنست که با تو صحبت باشم لیکن بشرط آنکه امشب در مسجد با تو باشم
بوی در مسجد رفتیم گفتم طعامی بیاورم گفت من سیرم و برف و باران آمدن گرفت و انهار روان
گشت چون نماز شام و خفتن بگذاردیم و خلق از مسجد بیرون رفتند من و وی تنها بماندیم گفت من گرسنه ام
چیزی بیاور تا بخورم شب تاریک بود و برف و باران عظیم می آمد چند دینار زر داشتم و برادرم گفتم
معذور دار که غذا و آنچه لست این زر را قراضه خود ساز و زر را بستد و ساعتی صبر کرد و باز گفت
من گرسنه ام برخیز و چیزی بیار تا بخورم خانه من از آن مسجد دور بود و اما نزدیک آن مسجد مرا دوستی
بود و بخانه وی رفتم و چون شنیده بودم که وی چیزی بسیار بخورد گفتم مرا جماعتی مهمانان رسیده اند
و ایشان ملتی گفتم که هر یک از ایشان در حقیقت جماعتی است از بس لطافتی که در وقت از نفس و قالب و روح
و خبرها ایشان را گفتند و هر کاری است طعامی پخته نمانده است خدمتکاران داشتند هر کجا طعامی
بود بعضی را از دیگ خام و بعضی پخته بیاوردند و بعضی نخود و عدس و بعضی تازه و [illegible]
و با من بمسجد آوردند گفتند خود ببرید من پیش وی نهادم و بخورد همچنین کردم آن همه خیاه من [illegible]
گفتم صبر کن تا بنهار آید گفت من همچنین می خورم همه را همچنان خام بخورد و ساعتی صبر کرد و او [illegible]
گرسنه بر آمد که در وی بنید [illegible] از مسجد بیرون رفت و بر سر جمع کرده بود و از وی پرسیدند معقار ده
یاد بود و [illegible] درون در او آورد و همه را بخورد و چون از شب نیمه گذشت مرا گفت برخیز و در گوشه
مسجد رو و بخسب که بسیار از من زحمت کشیدی اما اگر حرکتی کنی یا بجنبی ترا هلاک کنم من در گوشه مسجد رفتم
و بخسپیدم و زهره آن نداشتم که حرکتی کنم چنانکه اگر عضوی از من خارش کردی زهره خاریدن نداشتم و در آن
مسجد سنگی بزرگ نهاده بود و هر ساعت برخاستی و آن سنگ را بر گرفتی و میان من آوردی و با
خود گفتی این سنگ را بر وی فرو کوبم و وی را هلاک کنم پس هم خود گفتی که روا نباشد که بدرستی مردی بر

فرو اخرج کند آن سنگ را باز بجای خود نهادی چند نوبت چنین کرد مرا از وی خواب نمی آمد
اما خود را چنان می نمودم که در خوابم پس مرا گفت می دانم که در خواب نه ترا زحمت بسیار دادم اکنون
ترا بخدای بخشیدم بربام مسجد میروم تا تو ایمن گردی و خواب کنی پس بربام رفت و بر سر در آن
مسجد بکجا نه بود و کتاب بسیار در آنجا که امام مسجد نهاده بود بدان خانه در رفت من از وی برفتم
و در خانه از بیرون ببستم و بخفتم آواز چیز خوردن وی از خانه می آمد و من در تعجب که وی چه میخورد که
می دانستم که در آن خانه هیچ خوردنی نیست چون بیرون آمد و برفت در آن خانه رفتم دیدم
که جلدهای همه کتابها را خورده بود **شیخ جمال الدین لور رحمه الله تعالی** شیخ نجیب الدین گفته است
که وقتی مرا کسی گفت لوری غریب باین شهر در آمده است نام وی جمال الدین جذبه قوی دارد و در مسجد
جامع می باشد بمسجد جامع رفتم دیدم که جذبه عظیم دارد و استغراق تمام و در جوش اشک آن چون
خون پیش وی رفتم و سلام کردم جواب داد پس مرا گفت با سفید سیاه گناه کاری نیست یعنی مرا
با فقها و نویسندگان کاری نیست کسی حاضر بود گفت این شخص از صوفیان است پیش وی بنشستم و از
احوال او سوال کردم گفت من مردی ام لور و امی چیزی نمیدانم مرا با ستور داشتن خوش بود پیوسته
ستوران داشتمی کرونه در پایگاه برابر ستوران نشسته بودم ناگاه حالی بر من مکشوف گشت و جذبه
ظاهر شد و حجابها همه از پیش من برداشتند بیهوش شدم و بیفتادم و در دهن و پای ستوران می غلطیدم
چون بهوش آمدم مرا سر توحید مکشوف شده بود و هم شیخ نجیب الدین گفته است که وی بسیار
شطحیات گفتی چنانکه جمعی از علما و صلحا با انکار وی برخاستند و او را بکفر نسبت کردند و بکفر
وی فتوی نوشتند و پیش اتابک ابوبکر که پادشاه شیراز بود بردند و عرضه کردند و اجازت قتل او خواستند
اتابک گفت اگر دو شخص دیگر که در شیراز اند فتوی دهند بکفر وی اجازت دهم بقتل وی یکی شیخ
بزغش و یکی شیخ معین که بزرگی دیگر بوده است در آن وقت فتوی پیش آوردند من بر آن نوشتم
که او مجذوب است و مغلوب و کشتن وی جایز نیست و شیخ معین الدین نیز همین نوشت اتابک بقتل وی
نداد و هم وی گفته که کرونه وضو می ساختم و جمال الدین در من می نگریست چون آب بر وی می ریختم
گفتم ارفع الحدث جمال الدین هیچ حدثی نمانده است که میگوئی ارفع الحدث بگو ارفع الحدث
شیخ شمس الدین صفی رحمه الله تعالی وی از مشایخ کبار بوده است و صاحب حالات عظیم و کرامات
در وقتی که شیخ نجیب الدین به پیش شیخ شهاب الدین قدس سره عزیمت بغداد کرده است شیخ
رفیق وی بوده است وی بر شیخ نجیب الدین قران خوانده بود و نجیب الدین بر وی چیزی از فقه

و در خدمت شیخ با یکدیگر صحبت می داشتند شیخ نجیب الدین گفته است که چون بشیراز مراجعت می کردیم
خدمت شیخ برای اجازت الباس خرقه نوشت و برای شمس الدین نیز نوشت و چهل عدد کلاه بما داده
بجهت آن و بدست شیخ شمس الدین و بر سر یکی ام یکی از بزرگان شیراز رسید اول بنیابت ایشان را
بایشان در پوشانید که نامهای ایشان را بر آنجا نوشته است اسکاه و الباس خرقه و بران کلمه **شیخ نور الدین**
عبد الصمد نطنزی رحمه الله تعالی وی مرید شیخ نجیب الدین علی بزغش است عالم بوده بعلوم ظاهری
و باطنی شیخ عز الدین محمود کاشی و شیخ کمال عبد الرزاق در تفسیر تاویلات می گوید و قد سمعت شیخنا المولی
نور الدین عبد الصمد قدس الله روحه العزیز عن ابیه انه کان بعض الفقراء فی خدمة الشیخ الکبیر شهاب الدین
قدس الله تعالی روحه فی شهود الوحدة و مقام الفناء ذا ذوق عظیم فاذا هو فی بعض الایام یبکی و ینتحب
فسأله الشیخ عن حاله فقال انی حجبت بالوحدة بالکثرة و رددت ما اجد حالی فنبه الشیخ علی انه بدایة مقام البقاء
وان حاله هذه اعلی وارفع من حاله الاولی و آخر **شیخ عز الدین محمود الکاشی رحمه الله تعالی** وی صاحب
ترجمه عوارف است و شارح قصیده تائیه فارضیه و بسی حقایق بلند و معارف ارجمند درین کتاب
درج کرده است و قصیده را شرحی مختصر مفید نوشته و کشف معضلات و حل مشکلات آن
کرده است بمقتضای علم و عرفان و ذوق و وجدان خود بی آنکه مراجعت کند بشرح دیگر چنانکه در دیباجه
آن می گوید و لم ارجع فی حلاله الی مطالعة شرح کیلا یرتسم منه فی قلبی رسوم و آثار فتسد باب الفتوح و تثبت
باذیال الروح فالوح حینئذ نحو الغیر و اخذه و حذوه فی السیر و ذلک فی التحریر تفریغ القلب من مضان الریب
و توجیه وجه القلب الی رب الغیب استمطارا للفیض الجدید و استفتاحا لابواب المزید و وی در اجازت نامه
[illegible] روی الکتاب یعنی کتاب عوارف المعارف عن شیخی و مولای
نور الدین عبد الصمد الشیخ علی الاصفهانی و من الشیخ العالم ظهیر الدین عبد الرحمن بن علی بن بزغش وهما
عن شیخهما قطب الاولیاء شیخ الاسلام العالم العارف نجیب الدین علی بن بزغش الشیرازی و هو عن شیخه
قطب الاولیاء سید العارفین مصنف الکتاب رحمة الله علیهم اجمعین و فی کشف حقایقه و بیان معضلاته طریق
خاص فی الروایة عن مصنفه بلا واسطة و هو انی رایته فی مبشرة قرأت علیه کتابه المذکور فنبهنی علی حقایقه و دقایقه
والله الموفق من یشاء لما یشاء وهو علی کل شیء قدیر و از معارف وی است این چند رباعی که مسطور میگردد
دل گفت مرا علم لدنی هوس است * تعلیم کن ار ترا دست رس است * گفتم که الف گفت دگر گفتم هیچ *
در خانه اگر کس است یک حرف بس است * ای عکس رخ تو داده نور بصرم * تا در رخ تو بنور سعی نگرم *
گفتی منگر بغیر با خبر گو * غیر از تو کسی که آید اندر نظرم * ای دوست میان ما جدائی تا کی

چون تو ام این زنگی چو ناکی • بانشتر تو ببال نیزی چو نماند • بس در نظر این بسیر نانی کی • و این دو
قطره نیز از معارف الست کثرت چو صحن تنک فکری بین و حدتست • ما را یکی بماند بر اکردن کعب
در هر صعد شد وی حقیقت چو بکری • که صورتش بینی در ما و کمست • ما وی در میانه خالی نیست
جهر و وحدت از غبار سگی • کر جهات دو می بر اندازی • عشق و معشوق عاشقست یکی **شیخ کمال**
الدین عبدالرزاق الکاشی رحمه الله تعالی وی مرید نورالدین عبدالصمد نطنزی است جامع بوده
میان علوم ظاهری و باطنی وی را مصنفات بسیار است چون تفسیر تأویلات و کتاب اصطلاحات صوفیه
و شرح فصوص الحکم و شرح منازل السائرین و غیر آن از معاصران شیخ رکن الدین علاء الدوله قدس سره بوده
بوده است و میان ایشان در قول بوحدت وجود مخالفات و مباحثات واقع است و در آن معنی بیکدیگر
مکتوبات نوشته‌اند امیر اقبال سیستانی گفته در راه سلطانیه با شیخ کمال الدین عبدالرزاق همراه شده بودم
از وی استفسار آن معنی کرده و برادران علو تمام یافته پس از امیر اقبال پرسید که شیخ تو در شان شیخ
محیی الدین اعرابی و سخن وی چه اعتقاد دارد در جواب گفته است که او را مردی عظیم الشان میدانند در معارف
میگوید که این سخن که حق را وجود مطلق گفته غلط کرده و این سخن را نمی‌پسندد وی گفته که اصل
همه معارف خود این سخن است و از این بهتر سخنی نیست عجب که شیخ تو این را انکار میکند و جمله اولیا
و انبیا و ائمه بر این مذهب بوده‌اند امیر اقبال این سخن بر شیخ خود عرضه داشت کرده بوده است
شیخ در جواب نوشته است که در جمیع ملل و نحل بدین رسوایی سخن کس نگفته است و چون اینکه
مذهب طبیعیه و دهریه مبانی از این عقیده بوده در نفی و ابطال این سخن بسیار نوشته و چون خبر بشیخ کمال الدین
عبدالرزاق رسید بشیخ رکن الدین علاء الدوله مکتوبی نوشته است و شیخ نیز در جواب آن نوشته
مکتوب بعبارت ایشان نقل کرده میشود **مکتوب شیخ کمال الدین عبدالرزاق رحمه الله** امداد تأیید و توفیق و لا زال
و تحقیق از حضرت احدیت بظاهر الطهر و باطن النور مولانا الاعظم شیخ الاسلام حافظ اوضاع الشرع
قدوة ارباب الطریقة مقیم سرادقات الجلال معصوم سنار کمال المؤثر علاء الحق والدین عون الاسلام
والمسلمین متوالی و مترادف باد و درجات ترقی در مدارج تخلقوا باخلاق الله متعالی و بعد از تقدیم مراسم دعا
و اخلاص مینماید که این درویش هرگز نام خدمتش بی تعظیم نبرده باشد لکن چون کتاب عروه دیده
کردم و و بحث در انجا مطابق معتقد خود نیافتم بعد از آن در راه امیر اقبال میگفت که خدمت شیخ
علاء الدوله طریقه محیی الدین بن العربی را در توحید نمی‌پسندد و دعا گوی گفت از مشایخ هر که دیدم و شنیدم
بر این معنی بوده‌اند آنچه دیده‌ام و یافته‌ام در این طریق است مبالغه نمود که چیزی بنویس در این باب گفتم

موافق مذهب ایشان نیست و در سخن نماید اکنون می‌نویسد که بجهت نقل این سخن از سخن قوی مینماید و تشنیع و تخطئه
کبیر میرسانند و این درویش غریب یافت مرا هرگز معتقد ایشان نیفتاده و بجهت تکفیر کردن لایق نیست
یعنی و الهام میداند که آنچه دانستم از تحقیق است نه از سخن و فوق کل ذی علم علیم بیشتر بدو نیست که هر چه
در قانون کتاب و سنت و بنا این معنی بر این دو آیتست سنریهم آیاتنا فی الآفاق و فی انفسهم
حتی یتبین لهم انه الحق اولم یکف بربک انه علی کل شیء شهید الا انهم فی مریة من لقاء ربهم
الا انه بکل شیء محیط و هم در سه مرتبه مرتب اند مرتبه نفس و این طایفه اهل دنیا و اتباع هوی اند
و اصحاب حجاب مکر حق اند چون حق صفات او نشناسند و از سخن محمدی که بدید و ابنا از اعتقاد ایشان فرموده
قل ارأیتم ان کان من عند الله ثم کفرتم به من اضل ممن هو فی شقاق بعید و اگر کسی از ایشان
ایمان آرد و ستیکار شود و از دوزخ خلاص شود دوم مرتبه ارباب اهل این مقام از آن مرتبه ترقی کرده باشند
و عقول ایشان صافی گشته و بدان که با تشخص استدلال کنند و تفکر در آیات که افعال و تصرفات
الهی اند در مظاهر آفاق و انفس معرفت صفات و اسماء حق رسند چه افعال آثار صفات و اسماء مصادر
افعال بر علم و قدرت و حکمت حق بحکم عقل مصفا از شوب هوا بینند و سمع و بصر و کلام حق در عین
النفس انسانی و آفاق این جهانی باز یابند و بقران و حقیقت آن معرفت شوند حتی یتبین لهم انه الحق
و این طایفه اهل برهان باشند و در استدلال ایشان غلط محال بوده چون بنور قدس از اتصال
بحضرت واحدیت که محل تکثر اسماست عقول ایشان بجمال منور شود که بصیرت گردد و تجلیات اسماء
و صفات الهی بینا شود و صفات ایشان در صفات حق محو گردد و آنچه طایفه اول دانسته‌اند این طایفه
دیده باشند و نفس مطمئنه بر قلب مزکی شود و لیکن ذو العقول تخلق باخلاق الهی باشند
و ببصیرت تحقق این دو مرتبه خلق از ایشان لیس محال باشد و همه در مراتب خود معذور باید داشت
در خوان تلوین منهم سیوم مرتبه روح باشد و اهل این مقام از مرتبه تجلی صفات گذشته
و بمقام مشاهده رسیده باشند و شهود جمیع احدیت یافته و از حجب تجلیات اسماء و صفات و کثرت
تعینات رسته در حضرت احدیت حال ایشان اولم یکف بربک انه علی کل شیء شهید
و این طایفه خلق را آینه حق بینند تحقق را آینه خلق و بالا تر از این مرتبه کمال است در عین احدیت
ذات و مجرد مطلق را فرمود الا انهم فی مریة من لقاء ربهم در مقام الدوام و معنی کل
من علیها فان و یبقی وجه ربک ذو الجلال و الاکرام قاصر بود و محتاج بتنبیه الا انه بکل شیء محیط
و شهود این حقیقت و معنی کل شیء هالک الا وجهه خبر طایفه اخیر ظفر یافته و در این حضرت هو الاول

کلاهی والظاهر والباطن عبارتست و در کل متعینات وجه حق مشهود و در وجود اسمائی و تعینات
فاینما تولوا فثم وجه الله محقق نشان شده بیت گر ز خورشید بوم بی نورست
از پی ضعف خود نه از پی اوست. اکنون ازین احاطت معلوم کرد که حق تعالی از جمیع تعینات منزه
و تعین او بعین ذات خویش و احدیت او نه احدیت عددی و را ثانی باشد چنانکه سنائی رحمة الله علیه
گفته است بیت احدست و شمار ازو معزول. صمدست و نیاز ازو مخذول. آن احد نی که عقل داند و فهم
وان صمد نی که حس شناسد و وهم. چه حس و عقل و فهم و وهم همه متعین اند و هر که متعین بغیر متعین
محیط نشود. بیت الله اکبر ان تصد الحجی. بتعین فیکون اول آخر. هو واحد لا غیر ثانیه و لا موجود
ثمه فهو غیر مکثر. پس هر که این مرتبه باشد حق تعالی او را از مراتب تعینات مجرد گرداند و از قید
عقول برهاند و بکشف شهود باین احاطت رسد و الا در حجب جلال بماند و در سخن ساقی کوثر
امیر المؤمنین علی رضی الله عنه آمده است الحقیقة کشف سبحات الجلال من غیر اشارة اگر اشارت حسی
یا عقلی در وقت تجلی جمال مطلق بماند عین تعین پیدا شود و جمال عین جلال گردد و شهود نفس
استحجاب. سبحان من لا یعرف الا هو وحده و انصاف آنست که هر سخنی که در عروة الوثقی این معنی
فرموده دلایل آن بر نهج مستقیم و طریق برهان نیست ازین جهت دانشمندانی که معقولات دانند
نمی پسندند و صفت خضر برگشته که فرموده است از شیخ الاسلام مولانا نظام الدین هروی سلمه الله
پرسیدم فرمود که این خضر ترکمانست و بیچاره حال ترجمان می پرسید و چون در اوایل جوانی
از بحث فضلیات و شرعیات فارغ شده بود و از انجا بجهاد بحث اصول فقه و اصول کلام
هیچ تحقیقی نکشود و تصوراتی که بحث معقولات و علم آلهی [illegible]
بمعرفت رساند و ازین نزدها مدتی در تحصیل آن صرف شد و استحضار آن بجائی رسید که
بهتر ازان صورت نه بندد و چندان وحشت و اضطراب و احتجاب ازان علوم پیدا شد که قرار
نماند و معلوم گشت که معرفت مطلوب از طور عقل برترست چه دران علوم هر چند حکما ازین
تصور و اجرام خلاص یافته باز واخافته تا وقتی که صحبت متصوفه و ارباب ریاضت و مجاهده
اختیار افتاد و توفیق خود دستگیر شد و اول این سخنان بصحبت مولانا نور الدین عبد الصمد نطنزی
قدس سره رسید و از صحبت او همین معنی توحید یافت و فصوص و کشف شیخ یوسف همدانی را
عظیم می پسندید و بعد ازان بصحبت مولانا شمس الدین کیشی رسیدم چون از مولانا نور الدین
شنیده بودم که درین عصر مثل او کسی در طریق معرفت نیست و این رباعی گفته است

نفس که بر تخته هستی پیداست. آن صورت آنکس است کان مقبل راست. دریا می کهن چو بر زند
موج نو. موجش خوانند و حقیقت دریاست. و همین معنی در توحید بیان میکرد و میگفت که مرا بعد از چندین
اربعین این معنی کشف شد و آن وقت در شیراز هیچکس نبود که با او این معنی در میان توان نهاد که شیخ
ضیاء الدین ابو الحسن را این معنی نبود و من ازان در حیرت بودم تا فصوص اینجا رسید چون مطالعه
کردم آن معنی باز یافتم و شکر کردم که این معنی طریق موجود است و بزرگان باین رسیده اند و از ایمه
و هم چنین بصحبت مولانا نور الدین ابرقوهی و شیخ صدر الدین روزبهان بقلی و شیخ ظهیر الدین بزغش
و مولانا اصیل الدین و شیخ امام الدین و قطب الدین اینا ضیاء الدین ابو الحسن و جمعی بزرگان دیگر
رسیدم همه درین معنی متفق بودند و هیچ کس مخالف دیگر نبود لکن تا الکنون بقول یک کس خلاف آن قول
کسی نه انکار و با آنکه تا چون خود باین مقام رسیده بودم هنوز دل قرار میگرفت بعد ازان تا
شیخ الاسلام مولانا و شیخنا نور الملة و الدین نطنزی مرشدی که بر دل قرار کرد و نمی یافت هفت
در صحرائی که آبادانی نبود در خدمت رفتیم و تقلیل طعام بغایت کرد تا این معنی کشف شد و بران
مطمئن شد و الحمد لله علی ذلک و هر چند خدای تعالی گفت فلا تزکوا انفسکم لکن فرموده و اما
بنعمة ربک فحدث بعد ازان در بغداد بصحبت شیخ بزرگوار شیخ نور الدین عبد الرحمن اسفراینی قدس
سره رسیدم انصاف میداد و میفرمود که مرا حق تعالی تعبیر وقایع و تاویل منامات بخشیده است
و درین رسیده ام مجرد آن بخشا که بطریق معقول و نهج مستقیم ثابت کنم این معنی که شهود
کسی که نمی توان کرد و نیز سخن شیخ عبد الله انصاری قدس سره همین است و آنچه جمیع مقامات در صد میدان
توحید و در سخن شیخ شهاب الدین سهروردی چند موضع تصریح فرموده است چنانکه در
شرح سخن امام محقق جعفر صادق رضی الله تعالی عنه آمده است که الی الکرر آیة حتی اسمع من قائلها فرمود
که او زبان خویش درین معنی چون شجره موسی افت که انی انا الله ازو شنید و اگر متعین بودی در دو جهت
چگونه ظهور یافتی و در قرآن مجید و هو الذی فی السماء اله و فی الارض اله چگونه صادق بودی و در حدیث
پیغمبر صلی الله علیه و سلم که لو دلیتم بحبل لهبط علی الله که راست آمدی و با هر که بعالم است
اقرب از حبل الورید کی بودی خرد درین معنی نظر باید کرد که بنص قران ثالث ثلثه کفرست که لقد
کفر الذین قالوا ان الله ثالث ثلثه و رابع ثلثه صرف یافت و توحید ما یکون من نجوی ثلثه
الا هو رابعهم چه اگر ثالث ثلثه بودی متعین بودی و یکی ازیشان اما رابع ثلثه آنست که بوجود
حقانی خویش که علم و لا ادنی من ذلک و لا اکثر الا هو معهم ثانی واحد و ثالث اثنین و رابع ثلثه

و خامس اربعه و سادس خمسه است یعنی محقق حقایق این اعداد و با همه بی مقارنت و غیر همه بی مزایلت
چنانکه امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه فرموده که وهو مع کل شیء لا بمقارنة و غیر کل شیء لا بمزایلة
و این ضعیف در ان مدت که صحبت با خواجه جهان عزت انصار دولته میداشت هرچند بعضی طعن
میزدند حق علیم است که درین سبب و که در استعداد او معنی نگاه دو ریشها یعنی و لوله عقیده
نادیده ف واعتماد کلی بران داشت که از سخنان مخالفان از حق برگردد و دعا گو بزاکر لعیان بنافتی
و قول چندین بزرگ درین معنی موافق و مطابق بنا فی این بیان مکرر کردی و دلایل بسیار گفته
برین معنی چنانکه در اول شرح فصوص و غیره بیان افتاده است دانشمندان محقق که اصحاب فهم ذکی
باشند با تمام تقریر کنند از تطویل و املال احتراز کردم و من لم یصدق الجملة هان علیه
ان لا یصدق التفصیل حق تعالی همکنان را هدایت سوی جمال خویش کرامت کناد و انا او ایاکم
لعلی هدی او فی ضلال مبین والله الموفق والمعین **جواب مکتوب وی که شیخ رکن الدین**
علاء الدوله بطرز آن نوشته در بکاه شاه فرستاده قل الله ثم ذرهم الایه بزرگان دین
و رهروان راه یقین باتفاق گفته اند که از معرفت حق برخورداری کسی یابد که طیب لقمه و صدق
لهجه شعار و دثار او باشد چون این دو مفقود است ازین طامات و ترهات چه مقصود
فاما آنچه از شیخ نور الدین عبد الرحمن اسفراینی نقل کرده است مدت سی و دو سال شرف صحبتش یافتم
هرگز این معنی بر زبان او نرفت بلکه پیوسته از مطالعه تصنیفات ابن العربی منع فرموده و همه کس
چون شنیده است که مولانا نور الدین حکیم و مولانا بدر الدین رحمهما الله تعالی فصوص جهت بعضی طلبه
درس میگویند شب آنجا رفت و آن نسخه از دست ایشان بازستاند و بعد [illegible]
اعزام صاحب قران اعظم ایده الله بمحض التوفیق او اقر عین قلبه بنور التحقیق حوالت کرده
بر زبان مبارک کس رفت که من ازین معارف و اعتقاد بیزارم ای عزیز در وقت خویش خود کتاب
فتوحات را محشی میکردم درین تسبیح رسیدم که گفته سبحان من اظهر الاشیاء و هو عینها
که ان الله لا یستحیی من الحق ایها المسیح لو سمعت من احد انه یقول فضلة الشیخ [illegible]
النذیل لتغضب علیه فکیف یسوغ لعاقل ان ینسب الی الله هذا الهذیان تب الی الله
توبة نصوحا لتنجو من هذه الورطة الوعرة التی یستنکف منها الدهریون والطبیعیون
والیونانیون والشکمانیون والسلام علی من اتبع الهدی اما آنچه نوشته بود که [illegible]
رسانان برنج مستقیم نیست چون سخن مطابق واقع باشد خواه برهان منطقی راست باشد خواه [illegible]

چون نفس را اطمینان در مسئله حاصل شود و مطابق واقع باشد و شیطان را مجال اعتراض نماند که
ما ذکرنا ثبت والحمد لله علی المعارف التی هی تطابق الواقع عقلا و نقلا بحیث لا یمکن للنفس
تکذیبها و للشیطان تشکیکها و تطمین القلوب علی وجوب وجود الخالق و وحدانیته و نزاهته
فمن لم یؤمن بوجوب وجوده فهو کافر حقیقی و من لم یوحد انیته فهو مشرک
حقیقی و من لم یؤمن بنزاهته عن جمیع ما یختص بالممکن فهو ظالم حقیقی لانه ینسب الیه
ما لا یلیق بکمال قدسه والظلم وضع الشیء فی غیر موضعه و لذلک لعنهم الله فی محکم
کتابه بقوله الا لعنة الله علی الظالمین سبحانه و تعالی عما یصفه به الجاهلون فصل اخر
چون نوبت دوم که مکتوب مطالعه کردم نظر بر آن کلمه افتاد بخاطر آمد که آنچه در ان مقام مکشوف شده
و بدان مبتهج گشته که بر حقیقت آن اطلاع یافته [illegible] روزی چند در اوایل آن ضعیف در ان مقام
افتاد و خوش آمدنش آن مقام و لیکن چون از ان مقام بگذشت یعنی چون از بدایت و وسط مقام مکاشفه
در رسید که درست و نهایت مقام مکاشفه رسید غلط آن اظهر من الشمس معلوم شد و در قطب آن
مقام یقینی پیدا شد که شک را در آنجا مدخل نیست پس ای عزیز می شنوم که اوقات شما بطغیان موصوف
و عمر باخر رسیده و دریغ باشد که در بدایت مقام مکاشفه بطریقی که کودکان را بمویزی چند
تا مکتب رود و معارفی چند که چون خزف باشد بازمانند و اکثر آیات و بینات جهتی چند معدود منحصر
کنند غافل [illegible] این آیت که قل انما انا بشر مثلکم [illegible] این را دلیل کنند و عادت
[illegible] ولکن [illegible] مقتدا سازند و ندانند که جهت تفهیم خلق تا خصوصیت رسول بدانند فرموده است
[illegible] الملکت [illegible] گوید دست او دست منست و زبان او زبان من
و شیخ بزرگ مریدی را که ارشاد [illegible] در اجازت [illegible] نویسد که دست او دست منست
غرض که از آیت الا لعنة الله علی الظالمین غافل شدن و از آیت ان الشیطان لکم عدو فاتخذوه عدوا
و لعنا الیها اعراض کردن و تمسک بآیت هو الاول و الآخر والظاهر والباطن کردن و ندانستن
که مراد آنست که هو الاول الذی ینتهی الیه سلسلة الاحتیاج فی الوجود و فضلا عن شیء آخر و هو
الآخر الابدی بان الیه یرجع الامر کله و هو الظاهر فی اثاره والظاهر بسبب افعاله الصادرة
عن صفاته الثابتة لذاته و هو الباطن فی ذاته لا تدرکه الابصار و لا یعرف ذاته
الا هو و قد صح عن النبی صلی الله علیه و سلم انه قال کل الناس فی ذات الله حمقی ای فی معرفة
ذاته و قال علیه السلام تفکروا فی آلاء الله و لا تتفکروا فی ذات الله [illegible] ای عزیز چون در وسط

مقام مکاشفه مثل آن معرفت که در رباعی گذشت خواهد حاصل آمد و آن آن بود که حق به صورت دریایی
در نظر آمد که بصفتی مواجی و مشبهی و ماهیتی متصف است و دوایر همچون مخلوقات بعضی به هیچ و بعضی
ضیق لقم و بعضی که مظهر که لطف اند بقدر سعت دایره و استقامت و بعضی که مظاهر قهر اند کلم
ایشان از ضیق دایره و انحراف و بصفت مشبهی بعضی از اثبات می کنند و بصفت ماهی بعضی را
محو کنند و بصفت مواجی باز دوایر را تجرید جدا می کنند تا چون قدم در نهایت مقام مکاشفه نهادم
با وحق الیقین و زبده و شکوفهای معارف بدایت و وسط را برانید و ثمره حق الیقین بیرون آمد
ای عزیز من علم جزم که اعتقاد جازم مطابق واقع است نسبت بشریعت دارد و علم الیقین
بدایت مقام مکاشفه و عین الیقین بوسط و دوام مکاشفه و حق الیقین بنهایت مقام مکاشفه و حقیقت
حق الیقین که عبارت از یقین مجرد است لعله تعالی اوحد که حق با یک الیقین درجات مقام مکاشفه تعلق
دارد و هر که به نهایت رسد هر چه گوید من جمیع الوجوه مطابق واقع باشد و انچه نموده که آخر همه مقامات
در منازل السایرین توحید است نه چنانست بلکه او در هشتادم مقام افتاده است آخر المقامات المقام
العبودیة و هو عود العبد الی بدایة حاله من حیث الولایة المفتوح داده و با برامع الحق فی شهود تجلیه
منه از جنید پرسیدند که ما نهایة هذا الامر قال الرجوع الی البدایة ای عزیز در بدایت و وسط مقام
توحید خاصه در غلبات سماع امثال این رباعیها بسیار بقوال داده با نغم و دران ذوق مدتها بماندم
یکی اینست   این نه منم اگر منی هست تویی   ور در بر من پیرهنی هست تویی   در راه غمت نه تن
بمن ماند نه جان   ور زانکه مرا جانی هست تویی   و دران مقام حلول کفر می نمود و اتحاد و توحید گشته بودم
انا من اهوی و من اهوی انا لیس فی المرآة شیء غیرنا قد سهی المنشد اذ انشده نحن روحان حللنا بدنا
اثبت الشرک کشوفا انما کل من فرق فرقنا بیننا لا انا ادید بلا اذکر ان ذکری و ندای یا انا الا کره
بعد از ان چون قدم در نهایت مقام توحید نهادم غلط محض بود و الرجوع الی الحق خیر من التمادی فی الباطل روا نیم
ای عزیز تو نیز اقتدا اینجا کن و چون نظر به قول خدای تعالی افتاد   بکلی محو ان مثال کردم
والسلام شیخ نور الدین عبد الرحمن مصری رحمه الله تعالی وی بسیار بزرگ بوده است در وقت خود
طالبان بوده در دیار مصر بتربیت و ارشاد ایشان مشغول و در مقام شیوخت متمکن و در اوایل ارادت
مرید یکی از مشایخ آن دیار بوده اما کار وی پیش آن شیخ تمام نشده بوده است لیکن وی را گفته بوده است
که کار تو پیش یکی از مشایخ عجم تمام خواهد شد وی انتظار آن میداشته تا آنکه شیخ جمال الدین یوسف
کورانی بمصر رسید در صحبت وی که تربیت روزگار وی تمام شده است و وی را اجازت ارشاد

و در اجازت و برابر او نوشته زیرا که پیر و معمر بوده است و نسبت شیخ جمال الدین یوسف
بیکی شیخ حسام الدین تبغیری بود و یکی شیخ نجم الدین محمود اصفهانی و این هر دو مرید شیخ نور الدین نطنزی
بوده اند قدس الله تعالی ارواحهم **شیخ زین الدین ابو بکر الخوافی رحمه الله تعالی** خدمت خواجه محمد پارسا قدس الله
تعالی ارواحهم در بعض مکتوبات القاب ایشان را چنین نوشته است و هو العلم النافع و العمل الرافع هادی جمهور
شفاء الصدور صفوة العلماء و العرفاء رافع اعلام السنة قامع اضالیل البدعة ناهج مناهج الحقیقة سالک
مسالک الشریعة الداعی الی الله سبحانه علی طریق الیقین سیدنا و مولانا زین الملة و الدین وی جامع بوده است
میان علوم ظاهری و باطنی و از اول تا آخر توفیق استقامت بر جاده شریعت و متابعت سنت که نزد بزرگان
کرامتی پیش محققان این طایفه آنست یافته است وی در طریقت مرید شیخ نور الدین عبد الرحمن مصری است
و شیخ نور الدین عبد الرحمن بعد از کمال تربیت و بلوغ وی بمرتبه تکمیل و ارشاد در اجازت وی چنین
ثبت کرده که لما استحق الخلوة و قبول الواردات الغیبیة و الفتوحات استخرت الله تعالی و اجلسته خلوة المعرفة الشرعیة
وهی سبعة ایام من الله تعالی فیها علی تمام من الفضل ففتح علیه ابواب المواهب من عنده فی اللیلة الرابعة و ازداد فی
درجات الصفات الی مقام حقیقة التوحید ثم فی تمامها ظهر لوامع التوحید الحقیقی الذاتی المشار الیه
علی لسان اهل الحقیقة بجمع الجمع و هو المقصود استعداده بعد فی الترقی ما ازداده و الی الله تعالی رجائی فی العبد
ان یاخذه منه الیه تماما و یبقیه لقاء دواما و یجعله للمتقین اماما وی فرموده که اجازتی که شیخ نور الدین
عبد الرحمن نوشته بود در وقت مراجعت بخراسان در بغداد بماند بعد از مدتی که از خراسان
بجانب مصر معاودت واقع شد و خدمت شیخ از دنیا رفته بود و بخلوتخانه وی در آمدم و دران جا
بجهت خود را فتح یافتم با تفاوت کد بجری فی چند با وجود که آن خلوت مضبوط نبود و دران کشاده می بود
دیدم که ان مسوده اصل بود که اجازت مرا از انجا نوشته بود یا خود میسر او را به یاد داشته بود
که اجازت من فوت شده باشد و باینجا معاودت خواهم کرد از انجا برای ما نوشته بود و گذاشته بود
و با حضرت بقای آن مدتی مدید در خلوتی چنانکه مذکور شد محض کرامت بود و هم وی فرموده است
که چون از مصر می آمدم و ببغداد رسیدم طاقیه که شیخ نور الدین عبد الرحمن بمن داده و بسیار اکابر
دیگر از مشایخ دیگر رسیده بود همراه داشتم با بیرباج گیلانی اتفاق ملاقات افتاد آن طاقیه را
از من طلبید چنانچه مقتضای فقر و درویشی باشد بوی دادم شب در واقعه دیدم که آن طاقیه پیش شیخ
استغاثه می کند و بزرگانی را که به سر ایشان رسیده بود می شمرد و می گوید که من بر سر فلان و فلان رسیده ام
جای مرا بر سر تاری نهادی که در شب خمر اشتغال مینماید چون بامداد شد یکی از اصحاب بطلب وی

بیرون رفتیم شنیدیم که وی در خرابات است و به شرب خمر مشغول است آنجا رفتیم شنیدیم در فلان خانه است
آن خانه در آمدیم مشغول بود و طاقیه بر سر وی مصاحب من مرا گفت تو بیرون رو که من
طاقیه را بیارم بیرون آمدم وی طاقیه را از سر وی برداشت و در خانه بالای وی ایستاد و پیش من آورد
و گویند در آخر حیات وی کار او وی رسید که شبانه روز بالکلیه از خود غایب بود و چون وی را از آن
غیبت باز آوردند قریب یکسال خاموشی بر وی غالب بود و سخن کم میگفت روزی از درویش احمد که یکی
از مردان کار کرده بود پرسید که در هیچ جا دیده که جذبه چنین مذکور شده باشد که جذبات پی در پی گردد
و اصلا منقطع نشود درویش احمد در جواب گفت که این معنی را در هیچ جا ندیده ام درویش محمد قندی
از مردان کار کرده و از خلفای شیخ بود سخنان صوفیه را دیده ام که در آخر فصوص نوشته بود که بعد از آنکه
حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم مرا بدرس فصوص الحکم اشارت فرموده درویش ابا در خلوت
بودم که آنحضرت را صلی الله علیه وسلم دیدم پرسیدم که یا رسول الله ما تقول فی فرعون قال صلی الله
علیه کما کتب ثم قلت یا رسول الله ما تقول فی الوجود قال صلی الله علیه وسلم اما تراه یقول الوجود
فی القدیم قدیم وفی الحادث حادث ثم قال صلی الله علیه وسلم انت اله ما لو انت اله بظهور
الصفات الالهیة فیک مظهر نبیک للالوهیة وانت عالم لو یحصر که ولقیتک وخلقیتک و... علی
ما اقول شهید توفی الشیخ زین الدین رحمه الله لیلة الاحد الثانی من شوال سنة ثمان وثلثین وثمانمایه
اول وی را در قریه مالین دفن کردند وانا نجا بدرویش آباد نقل کردند و از درویش آباد بجوار عیدگاه
هراة و حالا بر سر مزار متبرک وی عمارات عالی ساخته اند و جهان معمور و مردم نشین شده که تا جمعه
می گذارند **امیر قوام الدین سنجانی رحمه الله تعالی** وی در بدایه حال از شرکا قریه سنجان از ولایت خواف بوده
و تحصیل جمع و خرج و توجیه و تخصیص آن قریه بعهده وی بوده و وی می نوشته ناگاه وی را جذبه
رسید از سر همه آن بود بیرون آمده و بسلوک راه آخرت مشغول شد می گویند که دست خود را وقف
مسلمانان کرده بود هر کس که کاغذ بیاوردی وی را کتابت فرمودی خواه مصحف و خواه غیر آن تا هرکس
میان طالبان ترتیب نگاه داشتی بهمان ترتیب که کاغذ آوردندی کتابت کردی و در مجالس علم و عرفان
بسیار گفتنی میفرموده است که موسی علیه السلام مرا کاسه شربت داده است این گویای من از آنست وی را
اشعار بسیار است و بعضی غزلیات مولانا جلال الدین رومی را در جواب گفته است و کتابی
تصنیف کرده جنون المجانین و در آنجا سخن غریب درج کرده با خدمت شیخ زین الدین معاصر بوده
و میان مکاتبات واقع است خدمت شیخ فرموده که امیر قوام الدین سنجانی روح الله تعالی روحه

در مقام خواف بود و مکتوبی به این فقیر نوشته بود در اول مکتوب این بیت نوشته **بیت** مرا گر زین بیت
شین بود · عین اگر نسبت از عین بود · وقت بیان داشت که در جواب این ابیات نوشته آمد
بیت عین در عین عین شین بود · زین اگر نسبت همه زین بود · یعنی حجاب تعین در نظر اهل بصیرت
عیب بود و اگر وجود زینائی است خوف حجاب بود مرکفانی فشد خوف آنکه بار بواسطه تجرد
در حجاب افتد نعوذ بالله شربت وحدت علی الاطلاق کرده و با قوام زین بود و وحدت علی الاطلاق
در تجلی ذات من حیث هی باشد و مشاهده وحدتی که در ضمن تجلیات صفات باشد مقید بمعانی از صفات
بود و اگر مشاهده این وحدت علی الاطلاق تمام بود آنگاه این شربت ماء الحیوة با قوام بود و اگر مشاهده
این وحدت آن باشد که عارف از مشاهده وحدتی که در ضمن همه صفات باشد محظوظ باشد آنگاه
این معرفت وحدت زینت پذیر باشد و درین مشاهده اثنینیت بر نخیزد و زین نبود و بیان قوام
و در ضمن ابهام تنبیه قوام معلوم می شود **بیت** مشرب موسوی که جبه عالیست · در شهود حبیب عین بود
او نگفت که مرا موسی علیه السلام کاسه شربت داد این گویای مرا از آن پیدا شد تنبیه او نموده آمد
اگرچه این مشرب بلند است اما در مشاهده حبیب الله صلی الله علیه وسلم حجابست هر که نخواهد که از مقر
حبیب بی نصیب شود در فنای خود سعی می باید نمود **بیت** وادی ایمن قدم خواهی · در عدم سیر فرض عین
بود · موسی علیه السلام چون بوادی ایمن رسید از همه نهاخلاص یافت هر که خواهد که معنی قدم در کونین
وادی ایمن نیست دریابد در نیستی سعی باید نمود **بیت** رندان معرفت حجاب دارد · کشف اندر سکوت
و عین بود · طریقه او این بود که در مجالس سخن گفتی و این معنی را فضیلتی میدانست تنبیه او نموده آمد که
این فضیلت موجب زو بیت حجابست و خدمت شیخ رحمه الله تعالی ازین منوال ابیات بشرح معانی
آن زیادت از بیست بیت ایراد کرده اند و طلب اختصار را برین اقتصار افتاد و مولانا یحیی
قهستانی در تاریخ ولادت و وفات امیر قوام الدین گفته است امیر سالک که رکن قوام ملت و دین
بود در طریق طلب فضل بنیاد همی نمود · بسال هفتصد و نود و چهار شد از ... ببلخ روزه و آغاز عالم
شب عارفی بزشنه ریشه نصید · با قیتنای هیچ شب معدم بود **خواجه شمس الدین محمد الکوسوی
الجامی قدس سره** وی از اولاد کبار و احفاد بزرگوار حضرت شیخ الاسلام احمد الجامی النامقی
قدس الله سره و خرقه حضرت شیخ که می گویند همان خرقه است که از شیخ ابو سعید ابی الخیر قدس سره
در گریبان آنجا وصله از پیرهن حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم موجود است از میان اجداد و اولاد وی
بایشان رسیده جامع بود میان علوم ظاهری و باطنی ورد او صبح و شام و ذکر جهر بطریقه خدمت

شیخ زین الدین را بسیار می‌رفت و صحبت شیخ بهاء الدین عمر بسیار می‌رسید و اعتقاد و ارادت تمام داشت و اول
حال وی را جذبه رسیده بوده است چنانکه چند روز از حس غایب بوده و نمازها از وی فوت شده
میفرمود که در آن جذبه مشایخ وقت چون شیخ زین الدین و شیخ بهاء الدین عمر بقصد تربیت و اصلاح
من بر من ظاهر شدند اما من هیچ کدام را تسلیم نشدم و خود شیخ زین الدین بر سینه من نشست
و دمهای میکرد و از آن آوازی می‌آمد چنانچه حلاجان پنبه را از پنبه دانه جدا کنند این ذکر چون لازمست
که بمن رسیده است و میفرمود که بعد از آن حضرت شیخ الاسلام احمد قدس سره در صورت خواجه
ابو المکارم که از اولاد و نبیره گوار وی بود بر من ظاهر شد و نفس مبارک خود در من دمید فی الحال بهوش
باز آمدم و از وقت نماز پرسیدم و بقضای فوایت مشغول شدم مصنفات شیخ محی الدین عربی
معتقد بوده و مسئله توحید را موافق وی تقریر میکرده و از آن بر سر منبر بحضور علما جهان بیان میفرموده
که مجلس ایشان مجال انکار نبوده و در اسرار و حقایق قرآن و احادیث نبوی و کلمات مشایخ
بغایت تیزفهم بوده اند که توجیهی معانی بر وی فایض میشد که از تأمل بسیار بخاطر دیگران کم رسیدی
حضرت مولانا سعد الدین کاشغری و مولانا شمس الدین محمد اسد و مولانا جلال الدین ابویزید پورانی
و غیر ایشان از عزیزانی که در آن وقت بوده اند بمجلس وی حاضر میشده اند و معارف و لطایف وی را
استحسان میکرده اند در اثنای وعظ و مجلس سماع وی را وجدی عظیم میرسید و صیحه‌های بسیار میزد
و اثر آن به مجلسیان سرایت میکرد و در بعض اوقات مردمان را در صورت صفات غالب
بر ایشان میدید روزی میگفت که اصحاب ما گاه گاهی از صورت انسانی بیرون می‌آیند
امانه و دهان باز میکردند و کید و کسی را نام میبرد و میگفت که هر گاه که پیش من می‌آیند در صورت
سگان چهارچشم می‌نمایند و بسیار بودی که در صحبت وی چیزی بر خاطر کسی گذشتی از آن اطلاع
کردی بر وجهی که غیر آن کس ندانستی توفی رحمه الله تعالی ضحوة یوم السبت السادس والعشرین من
جمادی الاولی سنه سبع وخمسین وثمانمایه و در تاریخ وفات وی گفته اند شعر شیخ اکمل قدوه
ملک که بود • اصل صورت را بمعنی چون [illegible] • خواجه شمس الدین محمد کرکبش • آسمان پوشید دلق
نیلگون • ساخت جا در ساحت قدس قدم • خیمه زد از خطه امکان برون • چرخ دون پایه قدرش
بود • سال تاریخش بپرس از چرخ دون • و قبر وی در حوالی مسجد جامع هرات است نزدیک
مزار متبرک فقیه ابو زید مروزی رحمه الله تعالی **مولانا زین الدین ابوبکر تایبادی** قدس سره در علوم ظاهر شاگرد
مولانا نظام الدین هروی است اما بواسطه ورزش شریعت و متابعت سنت ابواب علوم باطنی بر وی

مفتوح شده بوده است و احوال و مقامات عالیه ارباب ولایت میسر گشته و وی بحقیقت اویسی
بوده است و تربیت از روحانیت شیخ الاسلام احمد النامقی الجامی قدس الله تعالی سره یافته است
و ملازمت تربت مقدس وی بسیار کرده است چنین گویند که بعد از آنکه خدمت مولانا مدتی مدید
بریاضات و مجاهدات اشتغال نمود شیخ الاسلام احمد النامقی الجامی قدس الله تعالی سره بر وی ظاهر
شد و گفت خدای تعالی دار وی درد تو در شفاخانه ما نهاده است خدمت مولانا هفت سال پیاده و پای
برهنه از تایباد بتربت مقدس ایشان میرفتی و بتلاوت قرآن مشغول شدی و در هر چند وقت اندکی
بیشتر می‌بردی تا مدت هفت سال را پیش مرقد شریف وی رسید بعد از آن هر گاه که پیش مرقد وی
رسیدی نشستی و برای اختلاف احوال که چند وقت می‌ایستاده و دو رکعت نزدیک و دور [illegible]
نیز وقت سوال کرده اند جواب داد که همه بامر و اشارت آنحضرت بود و بعد از آنکه سی سال برین طریق
بوده و بعضی از اصحاب وی گفته اند که آنچه مرا معلوم شده است هزار ختم قرآن بدین طریق کرده بود
از روحانیت شیخ اشارت بآن رفت که احرام زیارت مشهد مقدس رضوی صلوات الله علی من حل فیه
بندد بآنجا رفت و خلعتها و نوازشها یافت و از آنجا عزیمت طواف مزارات طوس کرد و شب در
مزار متبرک شیخ ابونصر سراج بود و حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم را در خواب دید که فرمودند که فردا در
شهر طوس [illegible] عربان پیش آید ویرا تعظیم کن و حرمت دار و لیکن سجده مکن چون بامداد بطوس
در آمد [illegible] طوس را گشت و [illegible] دید که در آن حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم گفته بود که آمد
چون مولانا ویرا بدید خود را بر زمین افکند و سر در نمد کشید مولانا پیش او رسید و زمانی بر بالین
بعد از ساعتی پای خود از نمد بیرون کرد و بر پای خاست و با خود می‌گفت ای بی ادب کیستی التعظیم
میکنی که دوش پیغمبر صلی الله علیه و سلم در تربت شیخ ابونصر سراج با وی ملاقات کرد و بر آنکه
داند و فرشتگان آسمان از وی شرم میدارند مولانا بر وی سلام کرد و جواب داد و گفت برو که اولیای
دیار منتظر قدوم تواند و گویند که خدمت مولانا بعد از آن یکی از خواص خود را بملازمت بامحمود
فرستادی و سخنان ویرا نوشته بیاوردی و اگر چه آن نه بطریقه ارباب عقل بودی خدمت مولانا
معنی از آن فهم کردی و مقصود از آن بدانستی خدمت خواجه محمد پارسا قدس الله تعالی روحه در
کرت اخیر که بحج میرفته است و بزیارت مرقد مطهر حضرت مولانا آمده بود می‌فرموده که اول بار
که همراه خواجه بزرگ خواجه بهاء الدین قدس الله تعالی روحه بحج میرفتیم بهرو رسیدیم قافله دو
فرقه شدند بعضی میل بجانب مشهد مقدس رضوی کردند و بعضی میل بجانب هری [illegible]

همه در شأن او بهم رسیدند حضرت خواجه میل بجانب هری کرده فرمودند که میخواهیم که بصحبت مولانا
زین الدین ابوبکر رسیم من جوان بودم و از احوال خدمت مولوی آگاهی نداشتم تشنیع کردم و خواجه
محمد بن ابی المعنی الطاهر ندامت میکرد و گویند که چون حضرت خواجه بتایباد رسیدند نماز از ابتدا بجماعت
بجماعت گذارده در صف اول ایستاده بطریقه ایشان بمراقبه نشسته بوده اند چون مولانا از اوراد فارغ شده
برخاسته اند و پیش ایشان آمده و معانقه کرده و نام پرسیده خدمت خواجه فرموده اند که بهاء الدین
مولانا فرموده است که برای نقشی بند خواجه فرموده اند که آمده ایم که نقشی بریم و خدمت مولانا
ایشان را بخانه برده اند و سه روز صحبت داشته اند یکی از اصحاب خواجه عزیمت حج کرده بوده است
وی را وصیت کرده بوده است که بصحبت و زیارت مولانا زین الدین ابوبکر تایبادی که وی از
ورزش شریعت بمقامات عالیه در شرح [illegible] اشارات نیز از تصنیف کرده است نوشته است که مولانا
روح الدین ابوالمکارم محمد بن ابی بکر البلدی که از مشاهیر اهل علم و فضل بود و باوصاف شریفه موصوف
و باخلاق حمیده معروف و استادان بزرگوار را خدمت کرده بود و سندهای عالی داشته و سالها
در جامع بدرس اشتغال داشت در سنه سبع و ثمانین و سبعمایه وفات کرد و بعد از چند روز از وفات
وی وی را بخواب دیدند که علما را در جنات میان ایشان و انبیا تفاوت نیست مگر بیک درجه
از وی سوال کردم که علمای که اکنون که در قید حیات اند کدام از ایشان اقرب است بخدای تعالی گفت
مولانا زین الدین ابوبکر تایبادی و من وی را نمیدانستم چون از خواب درآمدم [illegible] دم کسی که
وی را در خراسان دیده بود تعریف و توصیف کرده توفی رحمه الله فی منتصف النهار من یوم الخمیس
سلخ محرم الحرام سنه احدی و تسعین و سبعمایه و علیکا و زندی در تاریخ وفات وی گفته است
سـ سنه احدی و تسعین بود تاریخ ٭ گذشته منتصف از سلخ محرم ٭ شده نصف النهار از پنج شنبه
همه گفتند از جهان خیر مقدم **مولانا جلال الدین محمود زاهد مرغابی رحمه الله تعالی** وی نیز در علوم ظاهری
شاگرد مولانا نظام الدین هروی است و بجهة ورزش شریعت و متابعت سنت ازین طریق حظی کامل
و نصیبی تمام یافته بوده است در تقوی و ورع جهدی بلیغ می نموده میگویند که بزرگواری یکی از آن
دهقانی را که وقف بوده در زراعت وی کار فرموده بود چون از آن وقوف یافته حاصل آن زراعت
را تصرف نکرده و فرموده تا فقرا و مستحقان تصدق فرموده اند ملک مراه یکصره زر برسم هدیه
فرستاده قبول نکرده حامل صره گفت اگر این را پیش ملک باز برم ملول خواهد شد به فقرا که شاگردان
شما اند و در مدرسه شما می باشند قسمت کنید فرمود که تو خود آن را بمدرسه ببر و هر کس که قبول کند اندازد

بشرط آنکه بگوئی که این زر از کجا ست زر را بمدرسه برد هیچکس آن را قبول نکرد در ماه ذوالحجه سنه ثمان
و سبعین و سبعمایه از دنیا رفته و قبر وی در مرغاب هرات است رحمه الله تعالی **مولانا جلال الدین ابویزید
پورانی رحمه الله تعالی** وی در تحصیل علوم شرعی کرده و بواسطه رعایت شریعت و متابعت سنت بمقامات
عالیه رسیده و اکثر اوقات وی بعد از ادای وظایف طاعات بکفایت مهمات مسلمانان گذشتی
هر کس که در مهمی که بوی رجوع کردی بقدر وسع در آن اهتمام نمودی و در کفایت آن بهر از ابنای دنیا
رجوع بایستی کرد بنفس خود رجوع کردی هر سخن از مواعظ و نصایح که بر زبان وی گذشتی از اد
نفوس مستمعان اثر عظیم بودی اگر از بارها شنیده بودندی و بر خاطر داشتندی و برادر طریقت
بحسب ظاهر پیری نبوده است اما که اویسی بوده است میگفته است هر گاه که مرا اشکالی می افتد
روحانیت حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم فرموده که با یزید بی واسطه آن را رفع کند گویند که روزی
از اصحاب خود دستانه طلبید و گفت حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم فرمود که بایزید گاهی محاسن خود را
شانه می کن و بصحبت مولانا ظهیر الدین خلوتی هم رسیده است و طریقه وی را بسیار معتقد بوده و اکثر
صحبت ارادت وی در بنا ده بوده و کم بودی که خانه وی از مهمان خالی بودی و برای ایشان طعامهای
مرغوب مهیا ساختی با آنکه دخل وی از باغ و زراعه مختصری بوده روزی می گفت که بیشتر چنان بود
که هر وقت جماعتی از عزیزان از شهر متوجه پوران شدندی بر من ظاهر می شد و میدانستم که چند کس اند
و کی خواهند رسید طعامی مناسب ایشان ترتیب میکردم که چون برسیدندی انتظار نکشیدندی آمدم
یک شب در مسجد ختم قرآن تمام می شد یکی از بزرگان [illegible] روغن جوشی بمسجد آورد و قسمت کنند
بمن داد که از آن بخور که از وجه حلال است من یک روغن جوشی برداشتم و دو نیم کردم و با یکی نیز را
دو نیم کردم و یکی از آن دو نیم را بخوردم آن معنی بر من مستور شد از آن وقت باز که توجه عزیزان
[illegible] توقف می کنم و وقت رسیدن ایشان نمیدانم و در تشویش می افتم روزی اجتماعی بزیارت وی
رفتیم وقت انگور بود ما را بباغ انگور در آورد و خود برفت تا طواف باغ کردیم و آن قدر انگور که می
خوردیم یکی از آن جماعه خوشه چند انگور برداشت و یکی [illegible] وی گفت که خدمت مولانا اجازت برداشتن
نکرده اند و آن خوشه را بگفت که از بعضی علمای وقت واقع شده بود که جمعی از معارف وی شده بودند
یکی از آن جمع از سفره زله بتبرکی برداشته بود چون خادم سفره برداشت خادم را گفت چرا
منع نکردی خادم گفت من هیچ منکر حاضر شدم گفت فلانکس بی اجازت برد سفره پیش وی برد
تا آن را بر سفره اندازد خادم سفره پیش وی برد تا زله بر سفره انداخت بعد از آن خدمت مولانا

وبرای طعام آورد و چون طعام خورده شد اجازت مراجعت خواستم در وقت بیرون آمدن
پیش در باغ بایستاد و گفت کسی را که اجازت باغ درآمدن که دهد از اجازت خوردن و بیرون
آمدن است و انچه آن عالم کرده است خوب نکرده است اگر در اول اجازت نکرده بودی می توانست
که در آخر بحل کند و از ان زله را بسفره باز نگردانید بچار دیگر با جمعی اتفاق زیارت وی افتاد وقت
بازگشتن یکی از ایشان را در خاطر گذشته بود که اگر خدمت مولانا را کرامتی هست می باید که قدری
کشمش تبرک بمن دهد و برا خبر یاد کردیم آن شخص را آواز داد که یکساعت باش بخانه درون رفت
و یکطبق مویز بیرون آورد و بوی داد و گفت معذور دار که در باغ ما کشمش نمی باشد بجای وی
وی نماز شام می گزاردم حاضر ان وی را مغلوب و مستغرق یافتم که گوئی بخود هیچ شعوری نداشت در قیام
گری ایستاده که دست راست بالای دست چپ نهاده که دست چپ بالای راست می نهاد وفات وی
لیلة یوم الاثنین العاشر من ذی القعده سنه اثنین و ستین و ثمانمایه و قبر وی در بوران است
مولانا ظهیر الدین خلوتی رحمة الله تعالی وی جامع بوده است میان علوم ظاهری و باطنی مولانا زین الدین
ابوبکر تایبادی میفرموده است که در زیر طاس فلک مثل ظهیر الدین کس نمیدانم مرید شیخ سیف الدین
خلوتی است و پانزده سال در خدمت و صحبت وی بوده است و شیخ سیف الدین در سنه ثلث
و ثمانین و سبعمایه از دنیا رفته است و قبر وی در مزار خلوتیان است بر سر پل کارزگاه و سیف الدین
مرید شیخ محمد خلوتی است که می گویند هرگاه در خواب نیم بذکر مشغول شدی و از وی [illegible]
محمود کیار معاصر وی بوده و با وی صحبتی داشته شیخ ظهیر الدین قاری [illegible] بوده است وی
گفته است که چون قرآن را تمام بر استاد خواندم گویند که وقتی حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم
شبی در واقعه دیدم که گفت ظهیر الدین قرآن را بر من بخوان از اول تا آخر بر وی خواندم گویند که در
در اربعین نشسته بود و چهار روز تا افطار کرد بآب گندم جوشیده هر ده روز یکنوبت گویند
که بزیارت کارزگاه رفتی چون از پل کارزگاه گذشتی پای برهنه کردی و گفتی از اولیاء الله شرم میدارم
با نعلین بروی ایشان نهم در تاریخ سنه ثمان مایه از دنیا رفته و قبر وی در مزار خلوتیان است در جوار
قبر شیخ وی **شیخ بهاء الدین زکریا ملتانی رحمة الله تعالی** وی در تحصیل علوم ظاهری و تکمیل آن کرده
بوده است بعد از ان که مدت پانزده سال بدرس و افاده علوم مشغول بوده هر روز مستفادان از علم
وفضلا استفاده میکردند عزم حج کرد و در وقت مراجعت از حج ببغداد رسید در خانقاه شیخ
شهاب الدین سهروردی قدس الله تعالی روحه نزول فرمود و مرید وی شد و این همه منزلت و کمال ازان

با شیخ فخر الدین عراقی و امیر حسینی است قدس الله تعالی سره و بعد از وی قائم مقام وی در مسند
ارشاد فرزند وی شیخ صدر الدین بوده است و امیر حسینی در کتاب کنز الرموز در مدح هر دو ایشان
گفته است **شعر** شیخ ملت اقلیم قطب اولیا • واصل حضرت ندیم کبریا • مظهر آیات بهاء شرع و دین
جان پاکش منبع صدق و یقین • از وجود او بتر دو پستان • چشمه ماء وی شده هندوستان
من که روی زندگی نادیده ام • این سعادت از قبولش دیده ام • رخت هستی چون برون برد از جهان
کرد پرواز وی همایش آشیان • آن بنده آواز عالم پناه • سرور عصر افتخار صدر گاه
صدر دین و دولت آن مقبول حق • آنکه بر خوان [illegible] طبق **شیخ نظام الدین خالدی دهلوی**
مشهور بشیخ نظام الدین اولیا قدس سره وی از مشاهیر هندست و بعد از تحصیل علوم دینی و تکمیل
ان شبی در جامع دهلی بسر می برد و چون وقت سحر موذن بر مناره آمد این آیت برخواند الم یان
للذین امنوا ان تخشع قلوبهم لذکر الله چون این را شنید حال بر وی متغیر شد و از هر جانبی
بر وی ظاهر شدن گرفت چون [illegible] روی بدریافت ملازمت و خدمت شیخ فرید الدین
شکرگنج نهاد و انجا مرید گشت و بر شکال رسید خدمت شیخ وی را اجازت تکمیل دیگران داده بدهلی
مراجعت فرمود و انجا بتعلیم طلبه علم و تربیت اهل ارادت اشتغال نمود و حسن و خسرو دهلوی مرید
مرید وی بند شیخ فرید الدین خرقه از خواجه قطب الدین بختیار کاکی دارد و وی از خواجه معین حسن سجزی
و وی از خواجه عثمان هرونی و وی از شیخ الاسلام قطب الدین مودود چشتی رحمهم الله تعالی گویند شخصی
برای کار مبلغ کثیر در اینجا نوشته بود گم کرده و پیش نظام الدین آمده و قصه برات را بعرض رسانید و اظهار
تحیر و اضطرار کرد شیخ درمی بوی داد که این حلوا بخر و بروح شیخ فرید الدین بده و بنان [illegible]
[illegible] درم را بحلوا کرد و حلوا که خرید در کاغذی پیچید و بوی داد و چون نیک نگاه کرده
برات گم شده وی بود و این ترو تکسنا که مردی صد دینار پیش کسی داشت و فرا ناپیچی
گرفته بود وقت مطالبه رسید تمسک را نیافت پیش شیخ نیال تمال آمد و التماس دعا کرد شیخ گفت من پیرم
و شیرینی دوست دارم [illegible] حلوا برای من بیار تا دعا کنم آن مرد حلوا بخرید و در کاغذ پیچید پیش شیخ
آورد شیخ گفت کاغذ را باز کن باز کرد و تمسک وی بود بس گفت این را بستان و حلوا را ببر و بخور و بگو کان
تو دو چیز و را بر گرفت و برفت گویند تاجری را از ملتان دزدان در راه غارت کردند در آن
الحال پیر و ند بخدمت شیخ صدر الدین فرزند شیخ بهاء الدین زکریا که صاحب سجاده بود رفت که
[illegible] دارم و التماس سفارش کرد و شیخ نظام الدین کا انجا التفات ننمود و وی را سرمایه تجارت بدست

آمد شیخ صدر الدین ویرا مبذول داشت و رقعه نوشت که چون بملتان رسید در رقعه الشیخ الامام العالم
داد شیخ خادم را آواز داد و گفت بدو دار از اول امداد تا وقت چاشت هر فتوحی که رسد در راه
این عزیز بنهادیم تسلیم وی کن خادم روز دیگر آن شخص را جائی بنشاند هر فتوحی که میرسید تسلیم وی میکرد تا
وقت چاشت ده ازده هزار سکه در حساب آمده بود برداشت و برفت وقتی سلطان علاء الدین محمد شاه
خلجی مبرزی از زر و جواهر بر شیخ فرستاد و قلندری در برابر شیخ نشسته بود و پیش آمد که یا الشیخ الهدایا
مشترک شیخ گفت اما تنها خوشتر که قلندر باز برگشت شیخ فرمود که پیش آی که مقصود آن بود که تو تنها
خوشتر که چون قلندر خواست که مبرز را بردارد و قوت وی تحمل آن وفا نکرد و بعد و کاری خادم شیخ
محتاج شد وقتی تجدید وضو کرده بود و خواست که شانه کند در طاق بود و کسی نزدیک آن نبود
که شانه را بدست شیخ دهد شانه از طاق بجست و خود را بدست شیخ رسانید شیخ ابو عبد الله الصومعی رحمه الله
تعالی وی از بزرگان مشایخ گیلان و روسای ایشان بوده مر او را احوال عالی و کرامات ظاهر
بوده جماعتی از بزرگان مشایخ عجم را دریافته بود و مستجاب الدعوة بود وقتی در غضب شدی حق سبحانه
و تعالی از برای او زود انتقام کشیدی و هر چه خواستی خدای تعالی چنان کردی و بعد چنین پیش
از وقوع آن خبر کردی واقع شدی جماعتی از اصحاب وی بقصد تجارت بسمرقند رفته بودند نزدیک
بسمرقند جماعتی سواران بغارت ایشان بیرون آمدند جماعت تاجران شیخ ابو عبد الله را آواز دادند
دیدند که در میان ایستاده است و میگوید سبوح قدوس ربنا الله دور شوید ای سواران از میان
ما همه سواران متفرق شدند و هیچکس نتوانست که اسب خود را نگاه دارد و بعضی بکوهها افتادند
و بعضی بوادیها و دو تن از ایشان با یکدیگر جمع نتوانستند شد از شر ایشان برستند بعد از آن
شیخ را در میان خود طلبیدند نیافتند چون بگیلان بازگشتند و قصه را باز گفتند اصحاب شیخ
گفتند که هرگز از میان ما شیخ غایب نشد محی الدین عبد القادر جیلی رحمه الله تعالی کنیت وی ابو محمد است
علوی بوده حسنی نبیره ابو عبد الله صومعی است از جانب مادر و مادر وی ام الخیر امة الجبار فاطمه
بنت ابی عبد الله الصومعی گفته است که چون فرزند من عبد القادر متولد شد هرگز در روز رمضان
شیر نخورد و یکبار هلال ماه رمضان بجهت ابر پوشیده ماند از مادر وی پرسیدند گفت امروز عبد القادر
شیر نخورده است آخر معلوم شد که آنروز رمضان بوده است ولادت وی در سنه احدی
و سبعین و اربعمایه بوده است و وفات وی در سنه احدی و ستین و خمسمایه وی گفته که خورد
بودم روز عرفه بصحرا بیرون رفتم و دنبال گاوی گرفتم بجهت حراثت آن گاو روی باز پس کرد و گفت

یا عبد القادر ما لهذا خلقت و ما بهذا امرت بترسیدم و باز گشتم و ببام سرای خود برآمدم حاجیان را
دیدم که در عرفات استاده بودند پیش مادر خود رفتم و گفتم مرا در کار خدای تعالی کن و اجازت ده
تا ببغداد روم و بعلم مشغول شوم و صالحان را زیارت کنم از من سبب آن داعیه را پرسید با وی گفتم
بگریست و برخاست و هشتاد دینار بیرون آورد که میراث پدر مانده بود چهل دینار را برای برادر
من گذاشت و چهل دینار را در زیر بغل من در جامه من دوخت و مرا اذن سفر کرد و مرا عهد داد
بصدق در جمیع احوال و بوداع من بیرون آمد و گفت ای فرزند برو که من برای خدای تعالی از تو بریدم و تا
قیامت روی ترا نخواهم دید من با قافله اندک بجانب بغداد توجه نمودم چون از همدان بگذشتیم
شصت سوار بیرون آمدند و قافله را بگرفتند و هیچکس مرا تعرض نکرد تا یکی از ایشان بر من گذشت
و گفت ای فقیر با خود چه داری گفتم چهل دینار گفت کجاست گفتم در جامه من دوخته است در زیر بغل
من گمان برد که مگر استهزا میکنم مرا بگذاشت و برفت و دیگری بمن رسید و همان پرسید و همان جواب
شنید و او نیز مرا بگذاشت و برفتند هر دو پیش مهتر ایشان بهم رسیدند و آنچه از من شنیده بودند وی گفتند
مرا طلبید بر بالای تلی که اموال قافله را قسمت میکردند پس گفت با خود چه داری گفتم چهل دینار گفت
کجاست گفتم در جامه من دوخته در زیر بغل من فرمود تا جامه را بشکافتند و آنچه گفته بودم یافتند پس گفت ترا
برین داشت که اعتراف کردی گفت مادر من مرا عهد داده بود که بر صدق باشم و من در عهد خیانت
نکنم پس مهتر ایشان بگریست و گفت چندین سالست که من در عهد پروردگار خود خیانت کرده ام
و بر دست من توبه کردند و آنچه از قافله گرفته بودند باز دادند و اول کسانی که بر دست من توبه کردند ایشان بودند
وی در سنه ثمان و ثمانین و اربعمایه ببغداد رسید و بجد تمام بتحصیل علوم مشغول شد اول بقرائت قرآن
و بعد از آن بفقه و حدیث و علوم ادبیه پیش بزرگانی که در آن زمان متعین بودند و باندک روزگاری
بر اقران خود فایق شد و از اهل زمان خود متمیز گشت و در سنه احدی و عشرین و خمسمایه مجلس وعظ
نهاد و ویرا کرامات ظاهره و احوال و مقامات عالیه بوده است و فی تاریخ الامام الیافعی رحمه الله
تعالی و اما کراماته یعنی شیخ عبد القادر رضی الله عنه فخارجة عن الحصر وقد اخبرنی من ادرکت من اعلام
الائمة ان کراماته تواترت او قربت من التواتر و معلوم بالاتفاق انه لم یظهر ظهور کراماته لغیره من
شیوخ الآفاق کرامة وی گفته که یازده سال در یک برج نشستم و با خدای عهد کرده بودم که نخورم
تا نخورانند و لقمه در دهان من ننهند و نیاشامم تا مرا نیاشامانند یکبار چهل روز هیچ نخوردم بعد
چهل روز شخصی آمد و قدری طعام آورد و بنهاد و برفت نزدیک بود که نفس من بر بالای طعام افتد

از بس گرسنگی گفتم والله که از عهدی که با خدای بسته‌ام برگردم شنیدم که از باطن کسی فریاد
می‌کند و بآواز بلند میگوید الجوع الجوع ناگاه شیخ ابوسعید مخزومی رحمة الله تعالی بمن بگذشت
آن آواز را شنید و گفت عبدالقادر این چیست گفتم این قلق و اضطراب نفس است اما روح برقرار
خود است و در مشاهده خداوند حق و گفت بخانه ما بیا و برفت من در نفس خود گفتم بیرون نخواهم رفت
ناگاه ابوالعباس خضر علیه السلام درآمد و گفت برخیز و پیش ابوسعید رو رفتم دیدم که ابوسعید بر در
خود استاده است و انتظار می‌برد و گفت ای عبدالقادر آنچه من ترا گفتم بس نبود که خضر را باید
می‌بایست گفت پس مرا بخانه درآورد و طعامی که مهیا کرده بود لقمه لقمه در دهان من می‌نهاد تا سیر شدم
بعد از آن مرا خرقه پوشانید و صحبت وی را لازم گرفتم الشیخ ابومحمد عبدالقادر بن ابی صالح بن عبدالله
الجیلی لبس الخرقة من ید الشیخ ابی سعید بن مبارک بن علی المخزومی وهو لبسها من ید الشیخ ابی الحسن
علی بن محمد بن یوسف القرشی الهکاری وهو لبسها من ید الشیخ ابی الفرج الطرسوسی وهو من ید الشیخ
ابی الفضل عبدالواحد بن عبدالعزیز التمیمی وهو من ید الشیخ ابی بکر الشبلی قدس الله تعالی ارواحهم و هم
وی گفته که وقتی در سیاحات می‌بودم شخصی پیش آمد که ویرا هرگز ندیده بودم گفت صحبت من میخواهی
گفتم آری گفت بشرط آنکه مخالفت من نکنی گفتم نکنم گفت اینجا بنشین تا من بیایم یکسال برفت پس باز
آمد من هم آنجا بودم پس ساعتی دیگر نشست و برخاست و گفت از اینجا نروی تا من بیایم یکسال دیگر برفت
پس باز آمد و با خود نان و شیر آورد و گفت من خضرم مرا فرموده که با تو طعام خورم [illegible] گفت
برخیز و ببغداد درآی باهم ببغداد درآمدیم **شیخ حماد دباس رحمه الله تعالی** وی از جمله مشایخ شیخ
عبدالقادر است کان امیا و فتح علیه باب المعارف والاسرار و صار قدوة للمشایخ الکبار شیخ عبدالقادر
جوان بود و در صحبت شیخ حماد می‌بود روزی بادب تمام در صحبت وی نشسته بود و چون برخاست
و بیرون رفت شیخ گفت این عجمی را قدمیست که در وقت وی بر گردن همه اولیا خواهد بود و مر
مامور شود بآنکه بگوید قدمی هذه علی رقبة کل ولی الله و هرآینه آنرا بگوید و همه اولیا گردن نهند توفی
الشیخ حماد فی شهر رمضان سنة خمس و عشرین و خمسمایه یکی از علمای شام عبدالله نام گفته است که در طلب
علم ببغداد رفتم و ابن سقا دران وقت رفیق من می‌بود در نظامیه بغداد و بعبادت مشغول می
بودیم و زیارت صالحان می‌کردیم و دران وقت در بغداد عزیزی بود که ویرا غوث می‌گفتند
و نیز می‌گفتند که هر وقت که میخواهد پیدا می‌شود و هر گاه که میخواهد پنهان می‌شود پس من و
شیخ عبدالقادر و وی هنوز جوان بود بزیارت غوث رفتیم ابن سقا در راه گفت امروز از وی مسئله

خواهم پرسید که جواب آن نداند و من گفتم از وی مسئله خواهم پرسید تا ببینم چه میگوید شیخ عبدالقادر
گفت معاذ الله معاذ الله که از وی چیزی پرسم من پیش وی می‌ایستم و انتظار برکات او میبرم چون
بروی درآمدیم ویرا بجای خود ندیدیم یکساعت بود دیدیم که بر جای خود نشسته است پس
از سر خشم در ابن سقا نگریست و گفت ای ابن سقا تو از من مسئله می‌پرسی که جواب او ندانم آن مسئله است
و جواب آن این می‌بینم که آتش کفر در تو زبانه میزند بعد از آن بمن نگریست و گفت ای عبدالله از من مسئله می‌پرسی
و می‌بینی که چه گویم آن مسئله اینست و جواب آن این مرا باید که خود را نیابد و گوش [illegible]
بعد از آن بشیخ عبدالقادر نگریست و ویرا بنزدیک خود نشاند و گرامی داشت و گفت ای عبدالقادر
خدای و رسول خدا را خوشنود ساختی با ادبی که نگاه داشتی گوییا که می‌بینم ترا در بغداد که بمنبر برآمده و میگویی
قدمی هذه علی رقبة کل ولی الله و می‌بینم اولیاء وقت ترا که همه گردنهای خود را پست کرده اند اجلالا و اکراما
ترا پس در ساعت غایب شد و بعد از آن هرگز ویرا ندیدیم و هر چه نسبت بشیخ عبدالقادر گفت شائع
شد و ابن سقا بتحصیل علوم اشتغال نمود و بر اقران خود فایق شد خلیفه ویرا برسالت بملک روم
فرستاد و ملک روم علمای نصرانی را با وی بمناظره فرمود همه را الزام و افحام کرد و در منظر بزرگ
نمود و ملک را دختری بود خوب روی مفتون شد و ویرا از ملک خواستگاری کرد گفت بشرط آنکه
نصرانی شوی [illegible] کرد و دختر بوی داد پس ابن سقا کلام غوث را یاد کرد و دانست که آنچه بوی رسید
[illegible] رسید و اما چون من بدمشق رفتم نورالدین شهید مرا بر تولیت اوقاف اکراه کرد و دنیا رو
بمن نهاد و سخنی که غوث گفته بود در حق من واقع شد روزی عبدالقادر در رباط خود مجلس میگفت و
مشایخ قریب بپنجاه تن حاضر بودند از آنجمله شیخ علی هیتی بود و شیخ بقا بن بطو و شیخ ابوالسعود و غیر ایشان
از مشایخ کبار شیخ میگفت در اثنای سخن گفت قدمی هذه علی رقبة کل ولی الله شیخ علی هیتی بمنبر برآمد و قدم
مبارک شیخ بگرفت و بر گردن خود نهاد و بزیر دامن شیخ درآمد و سایر مشایخ گردنهای خود پیش داشتند
شیخ ابوسعید قیلوی گفت که چون شیخ عبدالقادر گفت قدمی هذه علی رقبة کل ولی الله حضرت حق سبحانه بر دل
وی تجلی کرد و رسول صلی الله علیه وسلم بر دست طایفه از ملایک مقربین بحضر اولیاء متقدمین و متا
خرین [illegible] حاضر بودند احیا باجساد خود و اموات بارواح خود خلعتی بروی پوشانیدند و ملایک و رجال غیب
[illegible] ویرا در میان گرفته بودند و صفها در هوا استاده و بر روی زمین نماند که گردن خود را پست
نکرده باشد و بعضی گویند که یک کس از عجم تواضع نکرد و حال وی از وی متواری شد **شیخ صدقه بغدادی رحمه الله تعالی**
وی از [illegible] شیخ صدقه سخنی می‌گفت که بحسب ظاهر شرع بر وی مواخذه می‌آمد بخلیفه رسانیدند و تا الحقا

فرمود تا قهر کنند چون سر وی را برهنه کردند خادم وی فریاد برآورد که ای شیخا فلک دست انگشت کرده
ضرب وی کرده بود شل شد و حیرتی بر وی مستولی شد و چون خلیفه از آن مشاهده کرد بر وی توجه نیست
استیلا یافت بفرمود که وی را بگذارند از آنجا برباط شیخ عبد القادر درآمد دید که بسیار مردم منتظر
شیخ نشسته اند که بیرون آید و سخن بگوید بیامد و در میان مشایخ بنشست چون شیخ بیرون آمد و بمنبر بالا رفت
هیچ سخن نگفت و قاری را هم نگفت که چیزی بخواند اما مردم را وجدی عظیم دریافت و حالتی قوی فرو گرفت
شیخ صدقه با خود گفت شیخ چیزی نگفته و قاری هیچ نخوانده این وجد از جهت چیست شیخ عبد القادر روی
بوی کرد و گفت یا هذا یکی از مریدان من از بیت المقدس با یک گام آمده است و بر دست من
توبه کرده امروز حاضران همه مهمانی وی اند شیخ صدقه با خود گفت که کسی از بیت المقدس بیک گام ببغداد
آید و وی را از چه توبه باید کرد و شیخ را چه حاجت دارد شیخ روی بوی کرد و گفت یا هذا وی توبه می کند
که دیگر در هوا نرود و حاجت وی بمن آنست که من وی را بمحبت خدای سبحانه راه نمایم **شیخ سیف الدین**
عبد الوهاب رحمه الله وی فرزند شیخ عبد القادر است وی گفته که هیچ ماهی از ماهها نبودی مگر که پیش از آنکه
نو شدی بیامدی پیش والد من اگر حکم شر در وی بود و بحکم مقرر شده بودی در صورت ناخوش بیامدی
و اگر نعمت و چیزی مقرر شده بودی در صورت نیکو بیامدی اگر روز جمعه سلخ جمادی الآخر سنه
ستین و خمسمایه جمعی از مشایخ در صحبت وی نشسته جوانی خوب روی درآمد و گفت السلام علیک
یا ولی الله من ماه رجبم آمده ام تا ترا تهنیت گویم و در من هیچ محنتی و بدی مقرر نشده در ان ماه
هیچ ندیدند مردم مگر خیر و نیکوئی چون روز یکشنبه آمد سلخ رجب شخصی کریه منظر آمد و گفت السلام
علیک یا ولی الله من شهر شعبانم آمده ام که ترا تهنیت گویم مقرر شده است در من موت و فنا
خلق در بغداد و گرانی در حجاز و قتل و کشش در خراسان چون ماه شعبان آمد هر چه گفته بود واقع
شد شیخ در ماه رمضان چند روز بیمار شد روز دوشنبه بیست و نهم رمضان جمعی از
مشایخ پیش وی حاضر بودند چون شیخ و شیخ نجیب الدین سهروردی و غیر هما شخصی با هیبت و وقار
تمام درآمد و گفت السلام علیک یا ولی الله من ماه رمضانم آمدم که اعتذار کنم از آنچه بر تو مقدر
شده بود و من ترا وداع کنم زیرا که این آخر اجتماع منست با تو پس باز گشت در ربیع الآخر سال دویم
از دنیا برفت و رمضان دیگر را در نیافت روزی شیخ مجلس میگفت و شیخ علی هیتی و شیخ نجیب
الدین سهروردی در برابر شیخ نشسته وی را خواب گرفت شیخ اهل مجلس را گفت خاموش و از منبر فرود
و پیش شیخ علی هیتی با ادب بایستاد و در وی می نگریست شیخ علی بیدار شد شیخ گفت حضرت

نبی صلی الله علیه وسلم را در خواب دیدی گفت آری شیخ گفت من برای وی ایستاده بودم بچه چیز وصیت
کرد گفت بملازمت تو بعد از آن شیخ علی پرسیدند از معنی آنچه فرموده بود که من برای وی بادب
ایستاده بودم شیخ علی گفت آنچه من بخواب میدیدم وی به بیداری میدید و این شیخ علی هیتی قدس
سره کان من المشایخ البطایح و من جملة کراماته من ذکره عنه توجه الاسد الیه انصرف عنه و من ذکره
فی ارض سبقاه انقطع البق باذن الله تعالی **شیخ ابو محمد عبد الرحمن طفسونجی رحمه الله تعالی** روزی
طفسونج که از توابع بغداد است بر منبر گفت انا بین الاولیاء کالکرکی بین الطیور اطولهم عنقا
شیخ ابو الحسن که از اصحاب عبد القادر بود از وی جبه که در آن بود و مجلس وی آمده بود در مجاسته و
دلق را از سر بر کشید و گفت مرا بگذار که با تو کشتی گیرم شیخ عبد الرحمن خاموش شد و اصحاب خود را
گفت بسر وی در وی خالی از عنایت الهی نمی بینم و وی را فرمود که دلق بپوشید گفت من انجا از آن بیرون
آمده ام آن باز نگردم پس دیگر جانب وی جبت کردند و جبه خود را آواز داد که ای خطه جامه بیار تا بپوشم
زوجه وی در آن ده بشنید و در راه وی را با جامه پیش آمد این شیخ عبد الرحمن گفت وی را که شیخ
تو کیست گفت شیخ من عبد القادر گفت من ذکر شیخ عبد القادر شنیده ام که در زمین جیل است
کرده و برکات تابت فدر تم مرکز وی را ندیده ام و جماعتی از اصحاب خود را گفت ببغداد روید بر شیخ عبد القادر
و بگویید که عبد الرحمن سلام میرساند و می گوید که جیل حالیست که من در درکات با بقدر رتم مرکز
وی را آنجا ندیده ام لا داخلا و لا خارجا شیخ عبد القادر در همان وقت بعضی اصحاب خود را گفت
بروید بطفسونج و در راه شما را اصحاب شیخ عبد الرحمن طفسونجی پیش خواهند آمد که برسالتی بر
فرستاده است ایشان را با خود باز گردانید چون به پیش شیخ عبد الرحمن رسید بگویید عبد القادر سلام
میرساند و میگوید انت فی الدرکات لا تری من فی الحضرة و من فی الحضرة لا یری من فی المخدع
وانا فی المخدع ادخل و اخرج من باب السر من حیث لا تراتی بامارة ان خرجت لک خلعة الفلانیة لک
علی یدی خرجت لک فی خلعة الرضا و بامارة خروج التشریف الفلانی فی اللیلة الفلانیة الفلانی
لک علی یدی و هو تشریف الفتح و بامارة ان خلع علیک فی الدرکات بحضر من اثنی عشر الف
ولی الله سجادة خلعة الولایة و هی فرجیة خضراء طرازها سورة الاخلاص علی یدی خرجت و رسانیدند
اصحاب شیخ عبد الرحمن رسیدند و ایشان را باز گردانیدند و رسالت شیخ عبد الرحمن رسانیدند گفت
صدق الشیخ عبد القادر و هو سلطان الوقت و صاحب التصرف فیه بر پا خیز پیش شیخ حماد درآمد و گفت
انجیر فالقدر شام کرده ام و مقصد بنادر ابضاعت داده ام شیخ حماد گفت اگر درین سال بروی ترا

قمار بگیرند و خود کشته شوی حماد بسیار غمگین شد از پیش حماد بیرون آمد شیخ عبدالقادر در پیش
آمد قصه را با وی گفت شیخ گفت برو که بسلامت خواهی رفت و بغنیمت خواهی آمد و ضمان بر من
آن شخص بشام رفت و بضاعت خود را بهزار دینار فروخت روزی بقضاء حاجت بسقایه
درآمد آن هزار دینار را از بر طاقی نهاد و بیرون آمد و آنرا فراموش کرد و بمنزل خود آمد و برا خواب
گرفت در خواب دید که در قافله است حرامیان قافله را غارت کرده‌اند و اهل قافله را کشته‌اند
و وی را نیز شخصی ضربتی زد و کشته شد از هیبت آن بیدار شد اثر خون بر گردن خود دید و الم
آن ضربت در خود احساس کرد بخاطر وی آمد که هزار دینار را فراموش کرده است بتعجیل رفت
و آنرا باز یافت و ببغداد مراجعت کرد با خود گفت اگر اول شیخ حماد را ببینم وی بزرگتر است و اگر
شیخ عبدالقادر را ببینم سخن وی راست شده است که شیخ حماد را دید در بازار گفت اول شیخ
عبدالقادر را ببین که سخن وی حقیقت هفده بار از خدای تعالی درخواسته است که قتل تو در بیداری
مقدر شده بود بخواب گردانید و قلت مال تو بفراموشی قرار یافت پس پیش شیخ عبدالقادر آمد
گفت ما تحقیق شیخ حماد گفت که هفده بار درخواسته سوگند بعزت معبود که هفده بار و هفده بار دیگر
تا هفتاد بار درخواسته‌ام تا حال تو چنان شد که شیخ گفت شیخ شهاب الدین سهروردی گفته که در
جوانی بعلم کلام مشغول شدم و چند کتاب از آن یاد گرفتم و عم من مرا از آن منع میکرد روزی عم من
بزیارت شیخ عبدالقادر آمد و من با وی بودم مرا گفت که حاضر باش بر مردی در می‌آییم که دل وی از حق تعالی
خبر میدهد و منتظر باش برکات دیدار او را چون بنشستیم عم من گفت یا سیدی این برادرزاده من بعلم کلام
مشغول است هرچند وی را میگویم از آن باز نمی‌ایستد شیخ گفت ای عمر کدام کتاب حفظ کرده گفتم فلانی
کتاب و کتاب فلانی دست مبارک خود را بر سینه من فرود آورد والله که یک لفظ از آن کتابها
در حفظ من نماند و خدای تعالی همه مسائل آنرا بر خاطر من فراموش گردانید لیکن سینه مرا از علم لدنی
مملو ساخت از پیش وی برخاستم زبانم بحکمت ناطق مرا گفت یا عمر انت آخر المشهورین بالعراق **شیخ ابو عمرو**
و خیر مغربی رحمه الله تعالی وی گفته بدایت کار من آن بود که من شبی در صحرایی بپشت افتاده بودم
روی در آسمان کرده دیدم که در هوا جماعتی میگذشتند یکی گفت سبحان من عنده خزائن کل شیء و ما ننزله
الا بقدر معلوم و دیگری گفت سبحان من اعطی کل شیء خلقه ثم هدی و دیگری گفت سبحان من بعث الانبیاء
حجة علی خلقه و فضل علیهم محمدا صلی الله علیه وسلم دیگری گفت کل ما فی الدنیا باطل الا ما کان لله و دیگری
و دیگری میگفت یا اهل الغفلة من مولاکم قوموا الی ربکم رب کریم یعطی الجزیل و یغفر الذنب العظیم چون

اکش

میگوید

ازا دیدم

ازا دیدم مدهوش شدم چون بخود آمدم دوستی دنیا و آنچه در دنیاست تمام از دل
من رفته بود چون بامداد شد با خدای تعالی عهد کردم که خود را بشیخی تسلیم کنم که مرا بخدای تعالی راهنمائی
کند روان شدم و ندانستم که کجا میروم ناگاه پیری نیکو دیدار با هیبت و وقار در پیش آمد و گفت
السلام علیک یا عثمان جواب سلام وی باز دادم و سوگند بوی دادم که تو کیستی که نام مرا دانستی
و من هرگز ترا ندیده‌ام گفت من خضرم و پیش شیخ عبدالقادر بودم گفت یا ابا العباس دوش مردی در ربط
در صحرای یقین بجذبه رسیده و قبول یافته و از بالای هفت آسمان وی را ندا آمد که مرحبا بک یا عبدی و با خدای
عهد کرده است که خود را تسلیم شیخی کند بسوی وی رو و وی را پیش من آور پس مرا گفت یا عثمان عبدالقادر
سید العارفین و قبلة الواصلین فی هذا الوقت فعلیک بملازمته و تعظیم حرمته من بخود حاضر شدم
مرا که خود را در بغداد دیدم و خضر علیه السلام غایب شد و وی را ندیدم تا هفت سال پیش شیخ
عبدالقادر در آمدم گفت مرحبا بمن جذبه مولاه الیه بالسنة الطیر و جمع له الکثیر من الخیر یا عثمان زود
باشد که خدای تعالی ترا مریدی بدهد نام وی عبدالغنی بن نقطه که مرتبه وی بلندتر باشد از بسیاری
اولیا و خدای تعالی بوی مفاخرت کند بر ملائکه بعد از آن طاقیه بر سر من نهاد و خنکی آن بدماغ
من رسید از دماغ بدل ملکوت منکشف شدم که عالم و آنچه در عالم است تسبیح حق سبحانه و تعالی
میگویند باختلاف لغات و انواع تقدیس نزدیک بود که عقل من زایل شود شیخ دست بر سینه
من زد و عقل من برقرار بماند بعد از آن مرا چند ماه در خلوت نشاند و الحمد که مرا هیچ امری
باطنی واقع نشد که پیش از آنکه من بگویم بمن بگفت و هیچ حال و مقام و مشاهده و مکاشفه نرسیدم
که پیش از آنکه بآن برسم مرا بگفت و مرا از چیزهایی خبر داد که بعد از اخبار وی بسی سال واقع شد و میان
خرقه پوشیدن من از وی و خرقه پوشیدن ابن نقطه از من بیست
و پنج سال در میان شد و ابن نقطه چنان بود که فرموده بود یکی از علما گوید که پیش شیخ عبدالقادر در مدرسه
و من نوجوان بودم و با خود کتابی از علوم فلسفه همراه داشتم شیخ بی آنکه در آن کتاب نظری کند
یا از من بپرسد که آن چه کتابست گفت بئس الرفیق کتابک هذا برخیز و بشوی من عزیمت کردم که پیش از شیخ
برخیزم و آن کتاب را در خانه بگذارم و دیگر با خود برندارم از رعب شیخ و نفس من بشستن آن
مسامحت نکرد زیرا که چیزها از آن کتاب دانسته بودم و مرا محبتی بآن واقع شده خواستم که برخیزم
بنیت برخیزم شیخ بمن نظر کرد مرا قوت برخاستن نماند چون کسی که وی را بند کرده باشند پس گفت
کتاب خود را بمن ده از آن جدا کردم همه اوراق سفید دیدم که بر آن یک حرف نوشته نبود بدست شیخ دادم

اوراق از کرد وانید و گفت این کتاب فضایل قرآنست بخوبترین خطی نوشته این گفت تو نه گردی
که بزبان گوئی آنچه در دل تو نباشد گفتم آری گفت برخیز برخاستم و هرچه از آن کتاب یاد گرفته بودم
همه فراموش من شده بود و هرگز تا این زمان بخاطر من نیامده است روزی شیخ ابوالمعالی نام در مجلس
شیخ حاضر شد در اثنای مجلس وی را تقاضای عظیم گرفت چنانچه مجال حرکت نماند و بیطاقت شد و نظر
استغاثه بجانب شیخ نظر کرد و شیخ پایه از منبر فرود آمد بر پایه اول سری همچو سر آدمی پیدا شد پایه دیگر
فرود آمد با آن سر گردن و سینه ظاهر شد و همچنین پایه بپایه فرود می آمد و آن صورت زیادت می شد
تا صورتی شد بعینه صورت شیخ و سخن میگفت باواز مثل آواز شیخ و بکلامی مثل کلام شیخ و این را
غیر آن شخص و من شاء الله تعالی بحکم بعینه شیخ آمد و بر بالای سر وی ایستاد و آستین خود را منطبق
خود بر آن سر آن شخص پوشید آن شخص خود را در صحرایی یافت گشاده و در آنجا جوی آب و بر کنار جوی
درختی خود و دوستی کلید همراه داشت از آن درخت بیاویخت و بقضای حاجت مشغول شد
بعد از آن که وضو ساخت و دو رکعت نماز گذارد و سلام داد شیخ آستین را منبد از سر وی
برداشت خود را در مجلس دید و اعضای وی از آب وضو تر و تقاضای مدفوع شده و شیخ بر بالای
منبر سخن گویان که گویا هرگز فرود نیامده خاموش بود و با هیچکس نگفت و دسته کلید را طلب کرد با
نیافت بعد از مدتی وی را بجانب بلاد عجم عزیمت سفر شد چهار ده روز از بغداد دور شده بصحرایی فرود
آمدند که آنجا جوی آب روان بود برخاست تا وضو بسازد دید که آن همان [?] که آن روز
وضو ساخته بود و آن جوی آن جوی است که برفت آن موضع رسید که آن روز وضو ساخته بود و دسته کلید
را یافت دسته کلید وی آنجا آویخته چون به بغداد باز گشت پیش شیخ رفت تا آن قصه باز گوید شیخ گوش
وی را بگرفت و گفت یا ابا المعالی تا زنده باشم این را با کسی مگوی روزی شیخ با جماعتی از فقهای و فقرا
بزیارت گورستان رفت و پیش قبر شیخ حماد رحمه الله بسیار بایستاد چنانکه هوا گرم شد بعد از آن باز گشت
و آثار بهجت و سرور در روی مبارک وی ظاهر بود از ایشان پرسیدند که سبب ایستادن پیش
قبر شیخ حماد این همه چه بود گفت روز جمعه با شیخ حماد و اصحاب وی بمسجد جمعه میرفتیم چون بسر پل
رسیدیم شیخ حماد دست بر من زد و مرا در آب انداخت و هوا در غایت خنکی بود و من جبه پشمینه
پوشیده بودم و در آستین من جزوی بود دست خود بالا داشتم تا آن جزو از تلف شود ایشان
مرا بگذاشتند و برفتند از آب برآمدم و جبه خود را بیفشردم و در عقب ایشان برفتم و بسیار سرما خورده
بودم چون بایشان رسیدم اصحاب در رنجش گفتند ایشان را منع کرد و گفت که من [?]

تو برا از آن عاجز کنم وی را گواهی می آرم که از جامی منی جنید پس گفت امروز وی را در قبر وی دیدم جامه مرصع
بجواهر پوشیده و بر سر وی تاجی از یاقوت و در دست وی سوارها از زر و در پای وی نعلین از زر
اما دست راست وی از کار رفته بود و فرمان وی نمی برد گفتم این چیست گفت این آن دست
که آن ترا در آب انداخته بودم هیچ توانی که از من در گذرانی گفتم آری گفت از خدای تعالی
درخواه که از من باز دهد پس بایستادم و از خدای تعالی در خواستم و پنج هزار از اولیاء الله در قبرهای
خود از خدا درخواستند که سوال مرا در حق وی قبول کند پس سوال میکردم چندانکه خدای تعالی دست
وی را بوی باز داد و بهمان دست مرا مصافحه کرد چون این سخن در بغداد مشهور شد مشایخ بغداد و از
اصحاب شیخ حماد جمع شدند با شیخ عبدالقادر را تحقیق آنچه گفته بود و مطالبه کنند بمدرسه شیخ آمدند اما
از هیبت شیخ هیچکس نتوانست که سخن گوید شیخ آغاز سخن کرد و گفت دو تن از مشایخ اختیار کنید
تا تحقیق آنچه گفته ام بر زبان ایشان ظاهر شود ایشان اتفاق کردند بر شیخ ابویعقوب یوسف بن
ایوب الهمدانی که در آن روز به بغداد بود و بر شیخ ابومحمد عبدالرحمن بن شعیب الکردی قدس الله
مقیم بغداد بود و هر دو از ارباب کشف و احوال بزرگ بودند پس آن جماعت گفتند مهلت دادیم
تا جمعه دیگر که ببینیم که بر زبان ایشان چه ظاهر می شود شیخ فرمود که از جای خود برخیزید تا این امر عنق
شود و سر در پیش افکندند ناگاه از بیرون مدرسه درآمد گفت حق تعالی شیخ حماد را مشهد من ساخت
و گفت ای یوسف زود بمدرسه شیخ عبدالقادر رو و با مشایخی که آنجا حاضرند بگوی که شیخ عبدالقادر
در آنچه گفته است صادق است هنوز شیخ یوسف سخن خود آخر نکرده بود که شیخ عبدالرحمن
کردی در آمد و گفت مثل آنچه شیخ گفته بود از شیخ عبدالقادر پرسیدند که سبب چه بود که
شما محیی الدین کردند فرمود که روز جمعه از بعضی سیاحات [?] می آمدم پای برهنه بیماری متغیر اللون
نحیف البدن بگذشتم مرا گفت السلام علیک یا عبدالقادر جواب سلام وی باز دادم گفت نزدیک
من آی نزدیک وی رفتم گفت مرا باز نشان مرا باز نشاندم جسد وی تازه گشت و صورت وی خوب
و رنگ وی صافی گشت از وی بترسیدم گفت مرا می شناسی گفتم نه گفت من اسلامم چنان شده
بودم که دل مرا دیدی مرا خدای تعالی بتو زنده گردانیده است انت محیی الدین وی را بگذاشتم و بمسجد
جامع رفتم مردی مرا پیش آمد و نعلین پیش پای من نهاد و گفت یا شیخ محیی الدین و صراخ کرد پیش از این
چون نماز گزاردم مردم از هر طرف بمن ریختند و دست و پای مرا می بوسیدند و می گفتند یا
محیی الدین و مرا هرگز پیش از این بدین لقب نخوانده بودند یکی از مشایخ گوید که من و شیخ علی هیتی در مدرسه

شیخ عبدالقادر بودیم که یکی از اکابر بغداد پیش شیخ آمد و گفت یا سیدی قال جدک رسول الله صلی الله علیه
وسلم من دعی فلیجب و باذا دعوتک الی منزلی گفت مرا اذن کنند چنانکه زمانی سر در پیش انداخت پس گفت
می آییم و بر استر سوار شد و شیخ علی هیتی رکاب راست وی بگرفت و من رکاب چپ وی را گرفتم
چون بخانهٔ آن شخص رسیدیم همه مشایخ بغداد و علما و اعیان آنجا بودند و سماطی کشیدند بر وی انواع نعمتهای
بزرگ سر پوشیده و دو کس برداشته آوردند و در آخر سماط بنهادند بعد از آن آن شخص که صاحب
دعوت بود گفت الصلا شیخ سر در پیش افکنده بود و هیچ نخورد و اذن خوردن نفرمود و هم مجلس
هم نخوردند و اهل المجلس کان علی رؤسهم الطیر من هیبته پس شیخ بمن و شیخ علی هیتی اشارت کرد که آن
را پیش آرید برخاستیم و آنرا برداشتیم بس گران بود و در پیش شیخ نهادیم و فرمود تا سر آن بگشادیم
در زمان آن شخص بود و نابینا و زاد و مفلوج و بر جای مانده و مجذوم شیخ وی را گفت قم باذن الله
تعالی آن کودک برخاست دوان و بینا و بر وی هیچ آفتی نی فریاد از حاضران برخاست شیخ در انبوهی
مردم بیرون آمد و هیچ نخورد پیش شیخ ابوسعید قیلوی رفتم و آن قصه با وی گفتم گفت شیخ عبدالقادر یبری الاکمه
والابرص و یحیی الموتی باذن الله عجوزه پیش شیخ عبدالقادر آمد و پسر خود را همراه آورد و گفت دل
فرزند خود را بشما تعلق میبینم بتو دادم و براز حق خود بری گردانیدم برای خدای تعالی شیخ وی را قبول
کرد و مجاهده و ریاضت فرمود بعد از چند روز پیش فرزند خود آمد و دید که لاغر و زرد
و لاغر شده از کم خواری و بیداری از آنجا پیش شیخ شد آنجا طبقی دید بر آنجا استخوانها مرغ که شیخ
بود عجوزه با شیخ گفت یا سیدی تو گوشت میخوری و پسر من نان جو شیخ دست خود را بر آن استخوانها
نهاد و گفت قومی باذن الله الذی یحیی العظام در حال مرغ زنده شد و بانگ کردن آغاز کرد پس شیخ با آن عجوزه
گفت وقتی که فرزند تو چنین شود هرچه خواهد گو بخور و یکی از مشایخ عمر نام گوید شبی در خلوت خود بودم
ناگاه دیوار بشکافت و شخصی کریه المنظر بیرون آمد وی را گفتم کیستی تو گفت ابلیس آمده ام برای خدمت
تو گفتم چه خواهی گفت کدام است گفت تو جلسه مراقبه زن الغلیم کنم و حلیس القرقصا و دار منکس چون بی
نزدیک شیخ عبدالقادر در آنرا با وی بگویم چون مصافحه کردم دست وی را دست مرا بگرفت و پیش
انا گفته او را با وی بگویم گفت یا عمر صدقک و هو کذوب و بعد از آن از وی هیچ سخن قبول نکنی حال
جلسات شیخ بر آن طریق بود روزی شیخ مجلس میگفت باران در است و بعضی مردمان متفرق
شدند شیخ روی ببالا کرد و گفت من جمع میکنم تو تفرق میکنی فی الحال باران از مجلس باز ایستاد و
و در بیرون مجلس میبارید شیخ گوید که روز جمعه همراه شیخ بمسجد جامع میرفتم هیچکس بشیخ التفات نکرد

وهی رمیم

و سلام نکرد با خود گفتم ای عجب هر جمعه با شیخ بسیار بمسجد میرسیدیم از و خادم بسیار بر شیخ هنوز این
از خاطر تمام نشده بود که شیخ تبسم کنان بمن نگریست و مردم سلام روی بشیخ آوردند خانقه میان من
و شیخ حایل شد با خود گفتم آن حال بهتر از این حال بود و شیخ بمن التفات کرد و گفت این را تو خواستی
ندانسته که دلهای مردمان بدست منست اگر خواهم دلهای ایشان را از خود بگردانم و اگر خواهم
روی در خود و گفتم یکی از مشایخ گوید مدتی از خدای تعالی درخواستم که یکی از رجال غیب را بمن بنماید
شبی در خواب دیدم که زیارت امام احمد حنبل میکنم و تزدیک قبر وی مردیست در خاطر من افتاد
که وی از رجال غیب است چون بیدار شدم باعیدا که وی را به بیداری ببینم بزیارت امام احمد رفتم
آن مرد را آنجا یافتم و در زیارت تعجیل کردم وی پیش از من بیرون رفت من در پی روان شدم
چون بدجله رسید مرد و کنار دجله فراهم آمد بمقدار یک گام از دجله بگذشت سوگند بر وی دادم
که بایست تا سخن گویم بایستاد گفتم مذهب تو چیست گفت حنیفا مسلما و ما انا من المشرکین در خاطر
من افتاد که حنفی المذهب است از گفتم و با خود گفتم بروم و با شیخ عبدالقادر بگویم بمدرسه وی رفتم
و بر در سرای وی ایستادم از درون سرای آواز داد و گفت از مشرق تا مغرب هیچ ولی از
اولیاء الله حنبلی المذهب نیست بجز وی یکی از مریدان شیخ گوید که بخدمت وی مشغول می بودم
و بیشتر شبها بیدار می بودم که شب از خانه خود بیرون آمد ابریق آب پیش بردم التفات نکرد و روی
در مدرسه نهاد و در که گنج ده شد بیرون رفت و من نیز در عقب وی بیرون رفتم چنانکه گمان آن بود
که وی نمیداند که من همراهم چون بدر دروازه بغداد رسید گشاده شد وی بیرون رفت سلام
کرده بود و من هم بیرون رفتم باز در فراهم آمد و اندکی راه برفت ناگاه بشهری رسیدیم که من ندانم
که کجاست برباطی درآمد و در آنجا شش تن نشسته بودند پیش آمدند و بر وی سلام کردند من در
ستونی پنهان شدم از یک جانب آن رباط آواز ناله می آمد در اندک زمانی آن ناله ساکن شد ناگاه
مردی درآمد و بآن جانب که آواز ناله بود وی آمد رفت بعد از آن بیرون آمد شخصی را بر دوش خود
گرفته و شخصی دیگر درآمد سر برهنه و موی بلب دراز شده و پیش شیخ بنشست شیخ وی را تعلیم
شهادتین کرد و موی سر و لب وی را گرفت و طاقیه پوشانید و محمد نام نهاد و آن شش تن را
گفت که من مأمور شده ام بآنکه این شخص را بدل آن مرده کرد و اتم ایشان گفتند سمعا و طاعة
پس شیخ بیرون آمد و ایشانرا بگذاشت و من هم در عقب شیخ بیرون آمدم اندکی برفتیم بدروازه
بغداد رسیدیم چون بار اول گشاده شد بمدرسه رسیدیم آن هم گشاده شد شیخ بخانه خود

در آمد چون بعد از وی شاد پیش شیخ بنشستم و در سبق خود بخواندم هیبت بر من مستولی شد
شیخ گفت ای فرزند بخوان سوگند بر وی دادم که آنچه شب دیده بودم با من بیان کند گفت آن
شد نهاوند بود و آن شش تن ابدال بودند و آنکه ناله میکرد مهتر ایشان بود و آنکه بیرون آمد شیخ
بر دوش داشت خضر بود علیه السلام آن مرده را بیرون آورد تا کار وی بسازند و آن شخص که وی
تعلیم شهادتین کردم ترسائی بود از قسطنطنیه که مامور شده بودم که وی را بدل آن مرده گردانم
پس وی را آوردم و بر دست من مسلمان شد و اکنون یکی از ایشانست روزی سخن میگفت ناگاه چند گام
در هوا برفت و گفت ای اسرائیلی بایست و کلام محمدی بشنو و بمکان باز آمد پرسیدند که این چه بود
گفت ابو العباس خضر علیه السلام بر مجلس ما میگذشت تعجیل کامی چند بسوی او نهادم و گفتم آنچه شنید بمقام
شیخ می گوید دویست و پنجاه و چهار زر سرخ شیخ را وام شد از جهت مهمانان روزی شخصی در آمد
که من وی را نمی شناختم و بی آنکه اذن خواهد در آمد و بنشست و با شیخ بسیار سخن گفت و مقداری
بیرون آورد و گفت این بجهت وام شماست و برفت شیخ فرمود که این بوام خواهان بده سائل
گفت این صیرفی قدر بود گفتم صیرفی چگونه است گفت فرشته ایست که خدای تعالی فرستد با اولیا
تا دین ایشان ادا کند **شیخ بقا بن بطو قدس الله سره** وی گفته که روزی در مجلس شیخ عبد القادر حاضر
بودم در اثنای آنکه سخن میگفت بر پایه اول از منبر ناگاه قطع سخن کرد و ساعتی خاموش بود و در بر
فرود آمد بعد از آن بمنبر بالا رفت و بر بالا رفت و بر پایه دوم نشست پس من مشاهده کردم
که پایه اول گشاده شد چندانکه چشم کار میکرد و فرشی از اخضر سندس انداختند و رسول صلی الله علیه وسلم
با اصحاب بر آنجا نشستند و حضرت حق سبحانه و تعالی بر دل شیخ عبد القادر تجلی کرد چنانکه
میل کرد که بیفتد رسول صلی الله علیه وسلم وی را بگرفت و نگاه داشت بعد از آن خرد و لاغر
شد چون عصفوری بعد از آن ببالید و بزرگ شد بر صورتی هایل سهمگین بعد از آن همه از من
پوشیده شد حاضران از شیخ بقا کیفیت رویت رسول صلی الله تعالی علیه وسلم و اصحاب وی
را پرسیدند گفت خدای تعالی ایشانرا تایید کرده است بقوتی که ارواح مطهره ایشان منتقل
بصور اجسام و صفات و می بینند ایشانرا کسانی که خدای تعالی ایشانرا قوت رویت ارواح
در صور اجساد و صفات اعیان داده است بعد از آن از سبب میل کردن و خورد و عظیم و بزرگ
شدن شیخ پرسیدند گفت تجلی اول بصفتی بود که بشر را قوت آن نیست تا بمدد نبوی و لهذا
نزدیک بود که شیخ بیفتد اگر رسول صلی الله تعالی علیه وسلم وی را در نیافتی و تجلی ثانی بصفت
جلال بود و ازین جهت بود که شیخ بگداخت و خرد شد و تجلی ثالث بصفت جمال بود و ازین جهت بود
که شیخ ببالید و بزرگ شد و ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم **قضیب البان قدس الله سره** کنیت وی ابو
است شیخ محیی الدین بن العربی قدس الله تعالی روحه در بعضی رسایل میفرماید که ازین طایفه بعضی
را دیده ایم که صورت ایشان متجسد و متمثل میشود در صور جسمانیت و افعال و احوال میکنند مانند
و حاضران می پندارند که آن بر صورت جسمانیه ایشان می گذرد می گویند که فلان کس را دیدیم که چنین و چنین
می کرد و حال آنکه کس از فعل وی بریست و ما این را بارها از بسیاری ازین طایفه مشاهده کرده ایم و معاینه
دیده ایم و چنین بود حال ابو عبد الله موصلی که معروفست بقضیب البان و با وجود این بر وی انکار بسیاری
اسرار خدای تعالی در افراد عالم بزرگ و بسیار است و العقول تعقل او را که چون آنرا نمی توان کرد
شیخ عبد الله یافعی رحمه الله تعالی گفته که یکی از اهل علم مرا خبر داد که یکی از فقرا دید که نماز میگذارد روز
اقامت نماز کردند و او نشسته بود فقیهی انکار او کرد و گفت برخیز و نماز بجماعت بگذار برخاست
و با ایشان تکبیر نماز بست رکعت اول بگذارد و فقیه منکر پهلوی وی بود چون برکعت دوم برخاستند
فقیه نظر وی کرد کسی دیگر دید غیر اوی که نماز می گذارد و از آن متعجب شد و در رکعت دوم و در رکعت
سوم کسی دیگر دید غیر آن دو کس اول که نماز می گذارد و در رکعت چهارم غیر اینها چون سلام داد دید
که همان کس اولست بر جای خود نشسته و از آن سه کس که در حال نماز دیده اثر نبود و آن فقیر روی نظر کرد
و بخندید و گفت ای فقیه کدام یک از آن چهار کس با شما نماز گزارد و شیخ عبد الله یافعی گوید که مثل این
قضیه شنیده ام که همه در شهر قضیب البان موصلی رحمه الله بعضی از فقها قاضی موصل را
ملتبس بوی انکار تمام بود و یکروز دید که در یکی از کوچهای موصل از مقابل وی می آید با خود گفت
که وی را می باید گرفت و قصه وی را بحاکم رفع کرد تا سیاستی برساند ناگاه دید که بصورت کردی آمد
و چون مقداری دیگر پیش آمد بصورت اعرابی بر آمد و چون نزدیکتر شد یکی از فقها ظاهر شد چون بقاضی
رسید گفت ای قاضی کدام قضیب البان را بحاکم میبری و سیاست می کنی قاضی از انکار خود
باز گردید و مرید شد پیش شیخ عبد القادر گفتند که قضیب البان نماز نمی گذارد وی گفت مگوئید
سر وی در خانه کعبه در سجود است **محمد الاوانی که با ایشان در صحبت** وی از اصحاب شیخ محیی الدین عبد القادر بوده است
رحمه الله تعالی در فتوحات مکیه مذکور است که شیخ عبد القادر وی برا مرید الحضره وی گفت محمد بن قائد
المفردین صاحب فتوحات میگوید که مفردون جماعتی اند که از دایره قطب خارج اند خضر علیه السلام
از ایشانست و رسول صلی الله علیه وسلم پیش از بعثت نیز از ایشان بود و ابن قائد گفته است که خبر را بازپس

گذشتم و روی بحضرت آوردم ناگاه پیش وی خود نشانی پای دیدم مرا غیرت کرد گفتم این نشان
قدم کیست زیرا که اعتقاد داشتم که بمجلس بر من سابق نیست گفتند این نشان قدم نبی است
خاطر من تسکین یافت **ابو السعود بن شبل رحمه الله تعالی** وی نیز از اصحاب شیخ محیی الدین عبد القادر است
در فتوحات مذکور است که از کسی که صدق بود و ثقه شنیدم که از شیخ ابو السعود که امام وقت
خود بود نقل کرد که گفت بر کنار دجله بغداد می گذشتم در خاطر من گذشت که آیا حضرت حق را بنده
باشند که وی را در آب پرستند هنوز این خاطر تمام نشده بود که آب بشکافت و مردی ظاهر شد
و گفت آری یا ابا السعود خدای تعالی را مردان هستند که وی را در آب می پرستند و من از ایشانم
من مردی بودم از تکریت از آب بیرون آمده ام تا بعد از پانزده روز آنجا فلان حادثه واقع
خواهد شد چون پانزده روز بگذشت آن حادثه بعینها چنانکه گفته بود واقع شد در فصوص مذکور
که شیخ ابو السعود با مریدان خود گفت که پانزده سالست که خدای تعالی مرا در مملکت تصرف
داده است اما من تصرف نکرده ام ابن قاید روزی از وی پرسید که چرا تصرف نمیکنی گفت من تصرف
را بحضرت حق سبحانه و تعالی گذاشته ام چنانکه خواهد تصرف کند شیخ رکن الدین علاء الدوله
گوید که در گورستان امام احمد حنبل رحمة الله تعالی توجه کرده بودم بجای بزرگی که خاک وی متبرکست
تبرک میکردم و من یقین می دانم که وی آنجا نیست اما بسر آن گنبد خاک پیر فهم در راه گنبد خرابی بود که
من هرگز نشنیده بودم که آنجا خاکی هست چون از آن گنبد گذر می کردم می بینم که از آن گنبد کسی
میرسد که کجا میروی بیا و مرا نیز زیارتی بکن و من بازگشتم و بگنبد در آمدم و آنجا وقت خوش شد
می بینم که روح او با من میگوید که مجهان زندگانی کن که من کرده ام گفتم که تو چون زندگانی کردی گفت هر چه
از حق بتو رسید قبول کن گفتم اگر قبول کردنی باشد قبول کنم گفت باری هر روز بتو چیزی خواهد رسید
قبول کن گفتم چنین کنم چون بشهر آمدم این قصه را با شیخ نور الدین عبد الرحمن گفتم فرمود که هیچ میدانی
در آن گنبد کیست گفتم نی گفت ابو السعود میگویند وی عجب طریقه داشته است هر چه از حق
بوی رسیدی رد نکردی و از کسی چیزی نخواستی و لباس متکلف پوشیدی و طعام متکلف خوردی
روزی یکی پیش وی آمد دستاری دید بر سر وی که بده دویست دینار می ارزید با خود گفت این
چه اسراف است دستاری که از آن دویست درویش را جامه توان ساخت یک درویش چرا بر سر بندد شیخ
ابو السعود باشراف خاطر دریافت گفت ای فلان ما این دستار را بخود بر سر نبسته ایم اگر
تو میخواهی برو بفروش و از برای درویشان سفره بیاور آنکس برفت و دستار را بفروخت

و سفره متکلف راست کرد و نماز دیگر بیامد چون در آمد همان دستار را بر سر شیخ دید متعجب شد شیخ ابو السعود
گفت چه تعجب میکنی از فلان خواجه بپرس که این دستار را از کجا آورده است بپرسید گفت با رسالت
و با مخالف بر خاست نذر کردم اگر بسلامت بیرون روم دستار خوب بجهت شیخ هدیه برم و اکنون
شش ماه است که در بغدادم و طلب دستاری چنانچه دل من میخواست نمی یافتم که لایق شیخ باشد
امروز این را در فلان دکان دیدم گفتم این دستار لایق شیخ است بخریدم و بیاوردم بعد از آن
شیخ گفت و بدین که این دستار دیگری بر سر ما بندد و از این نوع از این شیخ روایات بسیار است شیخ
ابو مدین مغربی رحمه الله تعالی نام وی شعیب بن الحسین است ابو الحسن از اکابر این طایفه است
و بسیاری از مشایخ در صحبت و خدمت وی تربیت یافته اند یکی از آنجمله شیخ محیی الدین ابن العربی است
و در مصنفات خود ذکر وی بسیار کرده و سخنان و معارف وی آورده و امام یافعی میگوید که اکثر
شیوخ یمن به شیخ عبد القادر نسبت دارند و بعضی هستند که نسبت بشیخ ابو مدین دارند این یکی شیخ مغرب
و آن یکی یعنی شیخ عبد القادر شیخ مشرق قدس الله سرهما و بعضی جاها در کتاب فصوص مذکور است
که بعضی ابدال یکی از مشایخ گفتند که یا ابو مدین بگوی بعد از آنکه با وی رسانی که سبب چیست که بر ما هیچ
دشوار نمیگردد و مشکل نمیشود و بر تو مشکل می شود و مع هذا اما آن مقام که تو داری ما رغبت در آن نداریم و تو
در آن مقام که ما داریم رغبت داری و در فتوحات مذکور است که از یکی از اولیاء الله شنیدم که گفت یکی
از این طایفه گفت که ابلیس را بخواب دیدم از وی پرسیدم که حال تو با شیخ ابو مدین که امام است چون است
گفت مثل من با وی چون چیزی در خاطر وی می اندازم مثل کسی است که در بحر محیط بول کند و از وی پرسند
که چرا بول کردی تا بحر محیط ناپاک گردد و طهارت بوی نتوان کرد و این شخص همچنان است آن زمان که مثل
با دل ابو مدین همچنین است و هم در فتوحات مذکور است که خلق بجهت تبرک و تیمن دست شیخ ابو مدین
فرو می آوردند و می بوسیدند از وی پرسیدند که تو در نفس خویش از این چیز اثری یابی گفت
حجر الاسود هم که آنرا می مالند در خود هیچ اثری نیابد که وی را از حجریت بیرون برد گفتند وی را انبیا
و رسل و اولیا می بوسند گفت منم حجر الاسود و حکم آن دارم روزی شیخ ابو مدین
نفس از غبار مغرب کرده خود را بست کرد و گفت اللهم انی اشهدک و اشهد ملائکتک انی سمعت
اصحاب وی پرسیدند که سبب این چه بود گفت شیخ عبد القادر در این روز گفت قدمی هذه
[illegible] ازان بعضی از اصحاب شیخ عبد القادر از بغداد آمدند و خبر دادند که شیخ عبد القادر
[illegible] در آن روز که شیخ ابو مدین این آیت شنیدی که ما اوتیتم من العلم الا قلیلا گفت که این از کجا

در بغداد بودم
بعدم

که خدای تعالی مرا داد او دانست از علم نه از آنست که عاریتست نزد تو و هرچه مرا از آن رسید لم
یبرح جاها بهم علی الدوام و در فتوحات گفته کان شیخنا ابو مدین بالمغرب قد ترک الحرفة و جلس مع الله
تعالی علی ما یفتح الله له و کان علی طریقة عجیبة مع الله تعالی فی ذلک الجلوس فانه ما کان یرد شیئا یؤتی
الیه به مثل الامام عبد القادر الجیلی سواء غیر ان عبد القادر کان فی الظاهر لما یعطیه الشرف فقیل
لابی مدین لم لا تحترف او لم تقول بالحرفة فقال الضیف عندکم اذا نزل بالقوم و عزم علی الاقامة کم
زمان وجوب ضیافته علیهم قالوا ثلثة ایام قال و بعد الثلثة الایام قالوا یحترف و لا یقعد عندهم حتی یخرجهم
قال الشیخ الله اکبر انصفونا نحن اضیاف ربنا تبارک و تعالی نزلنا علیه فی حضرته علی وجه الاقامة عنده
الی الابد فتعینت الضیافة فانه تعالی عادل علی کریم علی عبده الا کان هو اولی بالانتصاف به قالوا ثم
قال و ایام ربنا کما قال کل یوم کالف سنة و انقضت و لا نحترف فتوجه امر احکم علینا و نحن بموت
و ینقضی الدنیا و یبقی لنا فضله عنده تعالی منه ضیافتنا فاستحسن ذلک منه المتعرض فانظر فی هذه النفس
الکامن منهم و کان ابو مدین قدس سره یامر اصحابه باظهار الطاعات فانه لم یکن عنده فاعل الا الله و
شیخ ابو مدین بکنار دریا میگذشت جماعتی از کافران فرنگ وی را اسیر کردند و بکشتی خود بردند و
در آنجا جمعی مسلمانان بودند که اسیر کرده بودند چون شیخ در کشتی قرار گرفت کافران بادبان برکشیدند تا روانه شوند
هرچند جهد کردند کشتی از جای نجنبید با وجود آنکه باد بهمه قوت می جست ایشان را یقین شد که کشتی بحرکت
در نمی آید مگر گفتند که این بواسطه این مسلمانانست که حالی گرفته ایم چون مشاهده کردند ارباب باطن
شیخ را اجازت دادند تا از کشتی بیرون رود گفت بیرون نمی روم تا همه مسلمانان را بگذارید چون چاره
ندیدند همه را گذاشتند فی الحال کشتی ایشان روان شد وی گفت اذا ظهر الحق لم یبق معه غیره و هم
وی گفته لیس للقلب سوی وجهة واحدة قال ای وجهة توجهت حجبت عن غیرها و هم وی گفته که ما وصل
الی الحریة من علیه من نفسه بقیة من اشعاره **شعر** لا تنکر الباطل فی طوره • فانه بعض ظهوراته • و اعطه
منک بمقداره • حتی توفی حق اثباته • توفی قدس سره سنه تسعین و خمسمایه **ابو العباس بن العریف**
الصنهاجی الاندلسی رحمه الله نام وی احمد بن محمد است عالم بوده بعلوم و عارف بوده بوجوه قراءات
و مناهج بوده و جمیع روایات مردان و طالبان بسیار بر وی جمع شدند پادشاه وقت را
از وی خوفی در دل آمد و برا طلب داشت در راه فوت شد بعضی گفته اند پیش از رسیدن بمراکش
و بعضی گفته اند بعد از رسیدن و کان ذلک سنه ست و ثلثین و خمسمایه
گویند از شیخ خود ابو عبد الله الغزالی نقل است که وی گفته است روزی ما

انهض ه

نوبت ه

ابن عریف

ابن عریف بیرون آمدم و در صحرا سیر میکردم و بهر درخت و گیاه که میرسیدم میگفت مرا بگیر که من
فلان علت را نفع میرسانم و فلان مرض را دفع میکنم و مرا از آن حال حیرتی روی نمود به پیش شیخ
شدم و بازگشتم و قصه را با وی بگفتم شیخ فرمود که من ترا از برای این تربیت نکرده بودم بین کانت
منک الضار و النافع حین قالت لک الاشجار انها نافعة و ضارة فقال یا سیدی التوبة
شیخ گفت خدای تعالی ترا امتحان و آزمایش کرده است و اگر نه من بخدای بتو زاری کردم
تغیر او و علامت صدق توبه تو آنست که باین موضع بازگردی و آن درختان و گیاها با تو هیچ
سخن نگویند ابو عبد الله بآن موضع بازگشت از آن سخنان هیچ نشنید حمد و ثنای سبحانه بسجده شکر
بجای آورد و بسوی شیخ بازگشت و آنرا با وی گفت شیخ گفت الحمد لله الذی اختار لک النفس
و لم یدعک الی کون شیء منک من کرامة و هم صاحب فتوحات گفته کنت یوما عند شیخنا ابی
العباس العریبی ما تبایه جلیا و اردنا او اراد احد اعطاء معروف فقال شخص من الجماعة للذی یرید
ان یتصدق الاقربون اولی بالمعروف فقال الشیخ من فوره متصلا بکلام القایل الی الله فیا بردها علی الکبد
والله سمعنا فی تلک الحالة الا من الله تعالی حتی خیل لنا کذا نزلت فی القران مما تحققت بها
و اسرها قلبی و کذا جمیع من حضر فما ینبغی ان یاکل نعم الله الا اهل الله و انهم خلقت و یاکلها غیرهم
بحکم التبعیة لهم المقصودون بالنعم توفی رحمة الله تعالی سنه ست و ثلثین و خمسمایة **ابو الربیع ابن**
الکفیف المالقی رحمه الله تعالی وی از مریدان ابو العباس بن العریف است و زی با اصحاب خود
گفت اگر فی المثل دو مرد باشند و یکی از ایشان یکدینار صدقه کند و نه دینار نگاه دارد و
دیگری نه دینار صدقه کند و یکدینار نگاه دارد کدام از ایشان فاضلترست گفتند آنکه نه دینار
صدقه کند شیخ گفت چرا وی فاضلترست گفتند از آن سبب که وی بیشتر تصدق کرده است
شیخ گفت آنچه گفتید خوبست اما روح مسئله را ندانستید و بر شما پوشیده بماند گفتند آن کدام
است گفت آنچه ما مرد را در عمل برابر فرض کردیم آنکه بیشتر مال داد در آمدن وی در مقام فقر
بیش از آنکس است که کمتر داده پس نسبت بفقر زیادت باشد پس وی افضل باشد حدیث نبوی
وارد است بآن معنی که هفتاد هزار بار کلمه لا اله الا الله گفتن را در نجات گوینده یا نجات آنکس
که آنرا بنیت وی گویند اثر تمامست شیخ ابو الربیع مالقی گفته است که من این ذکر را هفتاد هزار
بار گفته بودم و لیکن بنام کسی معین نساخته بودم تا روزی بر مایده طعامی حاضر بودم با جماعتی و با ایشان
کودکی صاحب کشف بود در آن وقت که آن کودک دست بطعام برد تا بخورد ناگاه بگریست

گفتندش چرا میگریستی گفت اینک دوزخ را مشاهده میکنم و مادر خود را در وی در عذاب می بینم
شیخ ابو الربیع گفت در باطن با خود گفتم خداوندا تو خود میدانی که هفتاد هزار بار کلمهٔ لا اله
الا الله گفته ام آنرا بجهت آزادی مادر این کودک از آتش دوزخ معین گردانیدم گفت
چون من این نیت در باطن خود تمام کردم آن کودک بخندید و بشاش شد و گفت مادر خود را می بینم
که از آتش دوزخ خلاص یافت الحمد لله پس بطعام خوردن مشغول شد با جماعت شیخ ابو الربیع
میگوید که مرا صحت خبر نبوی صلی الله علیه وسلم درین باب بکشف آن کودک معلوم شد و صحت
کشف آن کودک بخبر نبوی صلی الله علیه وسلم شیخ ابو الربیع گفته است که در بعضی سیاحات تنها
میرفتم چون شب میرسید مرغی می آمد و شب نزدیک من می گذرانید و با من حکایت میکرد شبی
شنیدم که همه شب می گفت یا قدوس یا قدوس چون بامداد شد پرها برهم زد و گفت سبحان من رزقنی
او بپرواز کرد **عدی بن مسافر الشامی ثم الهکاری رحمه الله** با شیخ عقیل منبجی و شیخ حماد دباس صحبت
داشته بروی خلق بسیار مجتمع شدند در جبل هکاریه که از توابع موصل است از خلق منقطع گشت
و آنجا زاویه بنا کرد و مردم آن دیار همه مرید و معتقد وی شدند در سنه سبع و خمسین و خمسمایه از دنیا
برفت و قبر وی در آن دیار از مزارات متبرکه است و ویرا کرامات و آیات ظاهره است در تاریخ
امام یافعی مذکورست که یکی از مریدان وی در یکی از صحراها و بسبب انقطاع از خلق جدا شد با شیخ عدی
گفت ای شیخ میخواهم که درین صحرا از خلق منقطع باشم چه بودی که اینجا آبی بودی که بیاشامیدمی و
چیزی که قوت من شدی شیخ برخاست آنجا دو سنگ بزرگ بود پای بر یکی زد درخت انار برست
درخت را گفت ای درخت یکروز باذن الله تعالی یک انار شیرین میده و یک روز انار ترش و آن
بهترین اناری بود که در دنیا می باشد **سیدی احمد بن ابی الحسین الرفاعی قدس سره** ذو المقامات
العلیه و الاحوال السنیه خرق الله سبحانه علی یدیه العواید و قلب له الاعیان و اظهر العجایب لکن اصحابه
منهم الجید و الردی یدخل بعضهم النیران و یلعب بالحیات و هذا ما عرفه الشیخ و لا سلکه اصحابه
نعوذ بالله من الشیطان وی از اولاد بزرگوار امام موسی کاظم است رضی الله عنه و نسبت خرقه
وی به شیخ واسطه شبلی میرسد و ساکن ام عبیده بود از بطایح ابی الحسن علی که خواهرزاده
ویست گفته است که یکروز بر در خلوت نشسته بودم پیش وی آواز کسی شنیدم چون نظر کردم
پیش وی کسی نشسته بود که هرگزش ندیده بودم ساعتی دراز با هم سخن گفتند پس آن شخص از روزنی
که در دیوار خلوت شیخ بود بیرون آمد و چون برق خاطف در هوا بگذشت پس پیش شیخ درآمدم

و پرسیدم که این مرد که بود گفت تو ویرا دیدی گفتم آری گفت او کسی است که خدای تعالی بحر محیط را
بوی محفوظ می نماید و یکی از رجال اربعه است سه روزست که مهجور شده است اما نمیداند گفتم
یا سیدی سبب مهجوری وی چیست گفت وی در یکی جزایر بحر محیط مقیم است آنجا سه شبان روز
متصل باران بارید بخاطر وی گذشت که کاشکی این باران در عمرانات بودی بعد از آن استغفار
کرد بسبب این اعتراض مهجور شده است پس من گفتم یا سیدی ویرا از مهجوری وی اعلام کردی
گفت نی شرم داشتم گفتم اگر فرمایی من ویرا اعلام کنم گفت میکنی گفتم آری گفت سر بگریبان خود
درکش درکشیدم آوازی بگوشم رسید که یا علی سر برآر سر برآوردم خود را در یکی از جزایر بحر محیط دیدم
در کار خود حیران شدم برخاستم اندکی برفتم آن مرد را دیدم بر وی سلام کردم و آن قصه را
با وی بگفتم سوگند بر من داد که هرچه ترا بگویم چنان کنی گفتم چنان کنم گفت خرقهٔ مرا در گردن
من کن و مرا بروی در زمین میکش و منادی میکن که این سزای کسی است که بر خدای تعالی اعتراض
کند خرقه را در گردن وی کردم و خواستم که ویرا بکشم ناگهان آوازی داد که ای علی ویرا بگذار که ملائکه
آسمان بروی بزاری در آمدند و گریان شدند و خدای تعالی از وی خشنود گشت چون آن آواز
شنیدم بی خود شدم چون بخود باز آمدم خود را پیش خال خود دیدم و الله که ندانستم که چون رفتم
و چون آمدم چون کسی از سیدی احمد تعویذی طلبیدی و کاغذ یاوردی که بنویس اگر سیاهی نبودی
کاغذ را بگرفتی و بی سیاهی بنوشتی و وقتی برای شخصی بی سیاهی بنوشت مدتی مدید غایب شد
و بعد از آن آن کاغذ را باز آورد بر سبیل امتحان و گفت ای شیخ برای من دعایی بنویس چون
در آن کاغذ نگریست گفت ای فرزند این کاغذ نوشته است و بوی داد روزی دو تن از اصحاب
وی بصحرا رفتند و با هم بنشستند و حکایت میکردند یکی از آن دیگری پرسید که ترا درین وقت از کلام
سیدی احمد چه حاصل شد گفت تو هر تمنایی که داری بگو گفت ای سیدی احمد میخواهم که نامه آزادی ما
از دوزخ همین ساعت از آسمان فرود آید آن دیگری گفت کرم خدای تعالی بسیارست و فضل وی
بیحدست درین حال که ایشان درین مقال بودند ناگاه ورقی سفید از آسمان فرو افتاد آنرا برگرفتند
در آن هیچ نوشته ندیدند پیش سیدی احمد آمدند از حال خویش هیچ نگفتند آن ورق را بوی دادند چون
سیدی در آن ورق نگریست خدایرا سجده کرد و چون سر از سجده برداشت گفت الحمد لله الذی ارانی
عتق اصحابی من النار فی الدنیا قبل الآخرة گفتند ای سیدی این ورق سفیدست گفت ید قدرت بسیاهی نمی نویسد
این بنور نوشته شده است و گفته اند که ویرا با کمال اشتغال بعبادات اشعار لطیف بوده است

بوده است نمنهاست — اذا جن لیلی هام قلبی بذکرکم ، انوح کما ناح الحمام المطوق
وفوقی سحاب یمطر الهم والاسی ، وتحتی بحار الهوی تتدفق ، سلوا ام عمرو کیف بات اسیرها
تفک الاساری دونه وهو موثق ، فلا هو مقتول ففی القتل راحة ، ولا هو ممنون علیه فیطلق
و بعضی گفته اند که این ابیات را از قوال شنیده است و بران برفته از دنیا و توفی رضی الله عنه
یوم الخمیس الثانی والعشرین من جمادی الاولی سنه ثمان وسبعین وخمسمایه **حیوة بن القیس الحرانی**
قدس الله تعالی روحه صاحب الکرامات الخارقه والانفاس الصادقه والاحوال الفاخرة والانوار
الباهرة والمقامات العالیة والمناقب السامیه وی یکی از ان چهار کس است که شیخ ابی الحسن قرشی
گفته است که چهار کس میدانم از مشایخ که در قبور خود تصرف میکنند چنانکه احیا میکنند معروف کرخی
و شیخ عبد القادر و شیخ عقیل منبجی و شیخ حیوة حرانی قدس الله تعالی اسرارهم یکی از صلحا گفته است
که از زمین هند در دریا نشستم چون بمیان دریا رسیدیم باد مخالف برخاست و موج عظیم شد و کشتی بشکست
من بر تخته پاره بماندم موج مرا بجزیره انداخت بسی بگشتم و هیچکس ندیدم خرابه بسیار بود در اینجا ناگاه
بمسجدی رسیدم دیدم که در وی چهار کس نشسته اند سلام کردم جواب سلام من دادند و حال من پرسیدند
حال خود با ایشان گفتم و باقی روز پیش ایشان نشستم و از حسن توجه و کمال اقبال ایشان بر حضرت
حق سبحانه امری عظیم مشاهده کردم چون شب شد شیخ حیوة حرانی در آمد آن جماعه پیش وی دویدند و سلام
کردند پیش رفت و نماز خفتن بجماعه گزاردند تا طلوع فجر در نماز ایستاده بودند و شنیدم که شیخ حیوة بمناجات آمد
و در آخر گفت یا حبیب التائبین و یا سرور العارفین و یا قرة عین العابدین و یا انیس المنفردین
و یا حرز اللاجین و یا ظهر المنقطعین و یا من حنت علیه قلوب الصدیقین یا من انست به افئدة
المحبین و یا من عکفت علیه همم الخاشعین بعد از ان بگریست گریستنی سخت و دیدم که انوار ظاهر شدن
گرفت چنانکه آن مکان روشن شد چون شب چارده بعد از ان شیخ حیوة از مسجد بیرون آمد
آن جماعه مرا گفتند که در عقب وی برو برفتم دیدم که زمین و بیابان و دریا و کوه و هامون در زیر
پای وی در نوردیده می شود و هر گامی که برمیداشت می شنیدم که میگفت یا رب حیوة کن
لحیوة در اندک زمانی بحران رسیدیم مردم هنوز در نماز بامداد بودند و شیخ حیوة ساکن حران بوده
است تا از دنیا برفته است در سنه احدی وثمانین وخمسمایه **شیخ جاکیر قدس الله تعالی روحه العزیز**
شیخ ابو الوفا بروی ثنا گفته است و طاقیه خود بر او بست و شیخ علی هیتی برای وی
است و وی را بتکلیف حضور نکرده است و گفته است که ظاهرا از خدای تعالی درخواستم که جاکیر را

از جمله مریدان من گرداند خدای تعالی وی را بمن بخشید و شیخ جاکیر در اصل از کردان بوده
و در صحرای از صحراهای عراق یک روزه سامره متوطن شد و آنجا می بود تا در سنه تسعین وخمسمایه
از دنیا برفت و قبر وی همانجاست وی گفته من شاهد الحق عز وجل فی سره سقط الکون من
قلبه و هم وی ما اخذت العهد علی احد حتی رایت اسمه مرقوما فی اللوح المحفوظ من جملة مریدی
و قال ایضا اوتیت سیفا ماضی الحد احد طرفیه فی المشرق و الآخر بالمغرب لو اشیر به الی الجبال
الشوامخ لهوت یکی از اصحاب وی گفته که روزی با وی بودم گله گاوان را پیش وی بگذشتند
اشارت بیک گاو کرد و گفت این حامله است گوساله نرینه خواهد زاد و آن فلان روز خواهد
زاد و نذر ما خواهد بود و فلان و فلان از ان خواهند خورد و اشارت بگاو دیگر کرد و گفت
این حامله است گوساله ماده و فلان وقت خواهد زاد و فلان و فلان از وی خواهند خورد و سگی
سرخ را از وی نصیب است والله که هرچه شیخ گفته بود واقع شد سگی سرخ بر او بدر آمد و
از ان گوساله یک پاره ببرد **شیخ ابو عبد الله محمد بن ابراهیم القرشی الهاشمی قدس الله تعالی روحه** العالم العارف
و دلیل السالکین صاحب الاحوال الفاخرة والکرامات الباهرة وی گفته العالم من نطق عن سره
و اطلع علی عواقب امره و هم وی گفته که روزی در سفر بودم تشنه شدم هیچ جا آب نیافتم
و با من هیچ نبود که بآن آب خورم میرفتم تا جایی پیدا کنم که از انجا آب گیرم جایی یافتم که جماعتی
بران جمع آمده بودند و آب می کشیدند یکی از ایشان را گفتم که قدری آب درین کوزه کن ظرف بزد
و رکوه از دست من گرفت و بینداخت من برفتم که رکوه بر گیرم بسیار شکسته خاطر بودم دیدم
که در برکه آب شیرین افتاده است آب برداشتم و بخوردم و رکوه را پر آب کرده پیش اصحاب
آوردم از ان آب بخوردند قصه را با ایشان بگفتم آنجا برفتند تا آب بگیرند آب نیافتند و نه اثر آن دانستم
کرامتی بود و از آیاتها التی حکی الشیخ ابن الکسانی قال مر الشیخ ابو عبد الله قدس سره فی بعض قری مصر مع
جماعة من اصحابه فوجد القریة عامرة بالبیوت والبساتین لم یر و اهلها احدا فسال الشیخ عن
سبب خلوها فقیل له انها مشهورة بسکنی الجن و من سکنها من الناس اذوه اذی قطیعا وقد تفرق
اهلها فی القری فقال الشیخ لبعض الفقراء ناد با علی صوتک فی ارجاء القریة معاشر الجان قد امرکم الفقیر
ان ترحلوا من هذه القریة ثم لا تعودوا الیها ولا تؤذوا احدا من اهلها ایما کان و من خالف منکم
هلک فقال الرجل ینادی و الفقراء یسمعون من القریة جلبة و ضجا فقال الشیخ ارحلوا و لم یبق منهم فیها
احد فشاع مع اهل القریة و جاؤها و عمرت بالناس و لم ینادوا احد منهم من الجان بعد ذلک توفی رحمه الله

سنه تسع وتسعین وخمسمائة **ابوالحسن علی بن حمید الصعیدی المعروف بابن الصباغ** صاحب احوال
بلند و مقامات ارجمند بود و کرامات بسیار و خوارق عادات بیشمار از وی ظاهر شده است پدر وی
صباغ بود و می‌خواست که پسرش هم صباغ باشد بر وی گران می‌آمد که وی بصحبت صوفیه میرفت
و طریقهٔ ایشان می‌ورزید و از صباغی باز میماند روزی پدرش آمد دید که جامهای مردم را رنگ
نکرده است و وقت گذشته است در غضب شد و در دکان تغارها بسیار بود و در هر یک رنگ دیگر
چون غضب پدر را بدید همه جامها را گرفت و در یک تغاره نهاد غضب پدر زیادت شد و گفت
دیدی که چه کردی همه جامهای مردم را ضایع کردی هر یکی رنگی خواسته بودند تو همه را یک رنگ کردی
ابوالحسن دست در تغاره کرد و همه را یک یک بیرون آورد هر یکی آن رنگ شده که صاحبش خواسته
بود چون پدرش آن بدید حیران بماند و وی را بسلوک راه صوفیه باز گذاشت و از صنعت صباغی
معذور داشت عادت وی آن بود که مادام که نام کسی را در لوح محفوظ از مریدان خود ندیدی در صحبت
خود راه ندادی روزی شخصی از وی طلب صحبت کرد شیخ ساعتی سر در پیش افکند و گفت ترا
با هیچ وظیفهٔ خدمتی نمانده است که بان قیام نمائی آن شخص مبالغه کرد که از آن چاره نیست گفت
هر روز میرو و یک پشته حلفا را می آور و بعد از مدتی که آن کار کرد دست وی بدرد آمد آنچه
حلفا را بآن می درویدی بینداخت و ترک صحبت فقرا کرد شبی در خواب دید که قیامت قائم
شده است و مردم بر صراط می‌گذرند و بعضی در آتش بسلامت می‌گذرند و بعضی در آتش می‌افتند
چیزی طلبید که دست در آن زند نیافت متحیر بماند ناگاه که یک پشته از آن پشتها حلفا بر روی
آتش میرود خود را بر بالای آن انداخت و برا از آتش بیرون برد و نجات یافت ترسناک
و مهول زده از خواب درآمد پیش شیخ رفت چون چشم شیخ بر وی افتاد گفت گفتم که ترا بیش
ازین خدمتی نمانده است از شیخ استغفار کرد و بسر کار خود رفت توفی رضی الله عنه سنه اثنتی
عشر و ستمائة **ابواسحق بن ظریف قدس سره** مغربی از مشایخ شیخ محیی الدین ابن العربی است
قدس الله تعالی روحه در فتوحات میگوید که وی بزرگی از مشایخ است که من وی را دیده ام و از وی
می آرد که گفت کسانی که مرا می‌شناسند همه اولیاء الله اند گفتند چون چنین است یا ابااسحاق
گفت زیرا که هر یکی از ایشان از دو حال بیرون نیستند یا آنکه در حق من خیر و نیکوئی می‌گویند
یا غیر آن اگر چنانچه در حق من چیزی می‌گوید مرا صفت نمیکند مگر بانچه صفت وی است اگر بنده
اگر چنانچه وی محل آن صفت نبودی موصوف بان گشتی مرا بآن صفت نکردی پس این شخص

نزدیک من از اولیاء الله و اگر چنانچه در حق من نیکو میگوید وی صاحب فراست و کشف است که حال من
و برابر حال من اطلاع داده است پس این کس هم از اولیاء الله است **ابن الفارض الحموی**
المصری قدس الله تعالی سره کنیت وی ابوحفص است و نام وی عمر از قبیلهٔ بنی سعد است
قبیلهٔ حلیمه مرضعهٔ رسول صلی الله علیه وسلم حموی الاصل بوده است و مصری المولد والمحتد پدر وی
از اکابر علماء مصر بود و فرزند وی سیدی کمال الدین محمد گفته است که وی گفته که اول تجرید
و سیاحت از پدر خود اجازت می‌خواستم در وادیها و کوهها که نزدیک بمصر بود می‌گشتم
و بعد از آن بار روزی کم با پیش از جهت مراعات خاطر وی باز می‌گشتم و پیش وی می‌آمدم چون پدر
وفات یافت بتجرید و سیاحت و سلوک طریق حقیقت بالکلیه باز گشتم اما بر من هیچ چیز از آن طریق
فتح نمیشد تا آنکه روزی خواستم که بیکی از مدارس مصر درآیم دیدم که بر در مدرسه پیری
بقال وضو میسازد و وضوئی نه بترتیب مشروع اول دستها را خود بشست گفتم عجبا ازین پیر
درین سن در دار اسلام بر در مدرسه در میان فقهاء مسلمانان وضو میسازد نه بترتیب مشروع آن پیر
در من نگریست و گفت یا عمر بر تو در مصر هیچ فتح نمیشود فتحی که ترا دست دهد در زمین حجاز و مکه
خواهد بود قصد آنجا کن که وقت فتح تو رسیده است دانستم که وی از اولیاء الله است
و مرا از وی از آن وضو بغیر ترتیب اظهار جهل و تلبیس و ستر حال خود می‌خواسته گفتم یا سیدی
من کجا و مکه کجا غیر موسم حج است و هیچ رفیق همراه نیست بدست خود اشارت کرد و گفت اینک
مکه پیش روی تست نظر کردم مکه را دیدم وی را گذاشتم و روی بمکه نهادم و مکه از نظر من غایب
نشد تا بانجا درآمدم و ابواب فتح بر من گشاده شد و از آن منزل که وادیها و کوهها
که سیاحت میکردم تا آنکه بوادی مقیم شدم که از آنجا تا مکه ده شبانروز راه بود و صلوة
خمس را در حرم شریف حاضر می‌شدم و با من در شدن و آمدن سبعی عظیم الخلق همراهی میکرد
و چون شتر زانو در می‌آمد و میگفت یا سیدی ارکب و من هرگز سوار نشدم تا بعد از ده سال بعد
گذشت گاه آواز آن شیخ بقال بگوش من آمد که یا عمر تعال الی القاهرة احضر وفاتی تعجیل نمودم
آمدم دیدم که محتضر است بروی سلام کردم وی نیز بر من سلام کرد و دیناری چند بمن داد که با آن تجهیز
و تکفین من کن و حمالان تابوت مرا هر یکی دیناری بده و تابوت مرا بموضع بر از قرافه وی گوید که
آن همان موضعست که اکنون قبر شیخ ابن الفارض آنجاست پس گفت تابوت مرا در آن موضع
و منتظر می باش که مردی از کوه فرود آید و با وی بر من نماز گذار آنگاه منتظر می باش تا خدای تعالی

منتظر است

میکنند چون وی وفات کرد بوصیت وی عمل کردم و تابوت وی را در محل که گفته بود بنهادم و دیدم
که مردی از کوه فرود آمد چون مرغ شتابان و ندیدم که پای وی بر زمین آمده باشد و وی را بشناختم
شخصی بود که چند وقت در بازار میگشت و مردم با وی مسخرگی میکردند و بر قفای وی سیلی میزدند بمن گفت
ای عمر پیش در آی تا بر وی نماز گزاریم پیش رفتم دیدم که میان زمین و آسمان مرغان سبز و سفید با ما نماز میگزارند
چون از نماز فارغ شدیم مرغی سبز عظیم الخلقه از میان ایشان فرود آمد در زیر پای تابوت وی بنشست
و تابوت وی را فرو برد و با دیگر مرغان بپیوست و همه تسبیح گویان می پریدند تا از نظر غایب شدند من از آن
حال تعجب کردم آن مرد گفت یا عمر اما سمعت ان ارواح الشهداء فی جوف طیر خضر تسرح من الجنة حیث
شاءت هم شهداء السیوف و اما شهداء المحبة فکلهم اجسادهم و ارواحهم فی جوف طیر خضر و هذا الرجل منهم
یا عمر و من نیز از ایشان بودم از من زلتی در وجود آمد مرا از میان ایشان براندند و اکنون در بازار
مرا قفا میزنند و بر آن زلت تادیب میکنند و وی را دیوانیست مشتمل بر عیون معارف و فنون لطایف
که یکی از فضلا بدان قصیده تائیه که هفتصد و پنجاه بیت است کما بیش و قد اشتهرت هذه القصیدة
بین مشایخ الصوفیة و غیرهم من الفضلاء و العلماء و علی الحقیقة الحق بعد از آن سیر و سلوک تمام
در این قصیده از حقایق علوم دینیه و معارف یقینیه از ذوق خود و اذواق کاملان اولیا و اکابر
محققان مشایخ روح الله تعالی ارواحهم اجمعین جمع کرده است در چنین نظم را این وفایق گفتن
که کسی دیگر را میسر نشده است و مثنوی از اهل فضل و هنر تک سعد و راکثر نوع بشر نتوانند بود
من کل لطف لفظه کاسف ۰ فی کل معنی حسن باهر ۰ بحر و لیکن القاه عنبر ۰ من در لکه الجواهر ۰
شیخ قدس سره فرموده است که چون قصیده تائیه گفته شد رسول را صلی الله علیه و سلم
بخواب دیدم فرمود که یا عمر ما سمیت قصیدتک گفتم یا رسول الله لوایح الجنان و روایح الجنان
نام کرده ام فقال رسول الله صلی الله علیه و سلم لا بل سمها نظم السلوک فسمیتها بذلک و حکایت کرده اند
از اصحاب وی که گفته اند که گفتن وی این قصیده را نه بر قاعده شعرا بوده بلکه گاهی وی را جذبه میرسید
در روزی هفته یا ده روز کما بیش از حواس خود غایب می بود و چون بخود حاضر می شد املای کردی سی
یا چهل یا پنجاه الخ خداوند سبحانه و تعالی بر وی در آن غیبت فتح کرده بود و بعد از آن ترک آن کردی
تا آن وقت که مثل آن حالت معاودت کردی شیخ شمس الدین ایکی رحمه الله تعالی که از اصحاب
شیخ صدرالدین قونیوی است قدس الله سره شیخ شیوخ وقت خود بود گفته است که در مجلس
شیخ ما یعنی شیخ صدرالدین علما و طلبه علم حاضر می شدند و در انواع علوم سخن میگذشت و ختم مجلس

از قصیده نظم السلوک

از قصیده نظم السلوک می شد و حضرت شیخ ما بران بزبان عجمی سخنان غریب و معانی لدنی میفرمود که
فهم آن نتوانستی کرد مگر کسی که اصحاب ذوق بودی و گاه بودی که در روز دیگر گفتی که دوش در آن بیت معنی
دیگر بر ما ظاهر شده است و معنی غریب تر و دقیق تر از پیشتر بگفتی و بسیار میفرمود که صوفی باید
که این قصیده را یاد گیرد و با کسی که فهم آن کند معانی آن را شرح کند و هم شیخ شمس الدین گفته است
که شیخ سعید فرغانی تمامی همت خود را بر فهم آنچه حضرت میفرمود آورده بود و آنرا تعلیق می کرد
اولا آنرا بفارسی شرح می کرد و ثانیا بعربی و آن همه از برکات انفاس حضرت شیخ ما است شیخ
صدرالدین قدس الله سره قال الامام الیافعی رحمه الله تعالی و قد احسن یعنی الشیخ ابن الفارض فی
وصف راح المحبة فی دیوانه المشتمل علی لطایف المعارف و السلوک و المحبة و الشوق و الوصل و غیر ذلک
من الاصطلاحات و العلوم الحقیقیة المعروفة فی کتب مشایخ الصوفیة و من ذلک وصفه لها فی
هذا البیت المشهور ۰ هنیئا لاهل الدیر کم سکروا بها ۰ و ما شربوا منها و لکنهم هموا ۰ علی نفسه فلیبک
من ضاع عمره ۰ و لیس له فیها نصیب و لا سهم ۰ و قال الیافعی ایضا من المشهور انه وقع للشیخ شهاب الدین
السهروردی رضی الله عنه قبض فی بعض حجاته فالتقی بالشیخ الناظم رحمه الله تعالی فاستشهده الشیخ
شهاب الدین رحمه الله تعالی الکلام فی قبضه فانشده الشیخ الناظم رحمه الله قصیدة و استمر فی انشاده الی
ان قال ۰ اهلا لما لم اکن اهلا لموقعه ۰ قول المبشر بعد الیأس بالفرج ۰ لک البشارة فاخلع ما علیک فقد
ذکرت ثم علی ما فیک من عوج ۰ فقام الشیخ شهاب الدین رحمه الله تعالی فتواجد و من عنده من شیوخ
الوقت الحاضرین و کان المجلس عامرا بالشیوخ اجلاء و سادة من الاولیاء فخلع علیه هو و الحاضرون
قیل اربعمایة خلعة و وقتی شیخ ابن الفارض [illegible] صادر شده و برابان [illegible] کرده بود و قبض عظیم
که نزدیک بود که روح وی مفارقت کند واقع شد و این بیت جریری میخواند
من الذین اسار قط ۰ و فر له الحسنی فقط ۰ شنیدم که در میان زمین و آسمان کسی می گوید با شخصی
و در آن می دید ۰ محمد الهادی الذی علیه جبریل هبط ۰ شیخ برهان الدین ابراهیم جعبری رحمه الله
تعالی گفته است که در نواحی جعبر در سیاحت بودم و با خود حدیث التذاذ بقفا در محبت میکردم
ناگاه مردی چون برق خاطف می بگذشت و این بیت می خواند ۰ فلم یهو ما لم یکن فی فنائها
و لم یفن ما لم یجتلی فیه صورتی ۰ دانستم که آن نفس نفسی است در پی وی بجستم و دریافتم گفتم
این نفس از کجا بتو رسیده است گفت از انفاس برادرم شرف الدین ابن الفارض است
گفتم اکنون وی کجاست گفت چون از وی این نفس می از حجاز می شنیدم و اکنون از جانب مصر می آید

و حالا وی محتضر است و مأمور شده ام بآنکه در وقت انتقال وی حاضر باشم و بر وی نماز گزارم
و اکنون بسوی وی میروم و بسوی مصر متوجه شد و من نیز متوجه شدم و بوی آن مرد می یافتم
و در عقب آن بوی میرفتم تا بر شیخ ابن الفارض درآمدم و وی محتضر بود گفتم سلام علیک
و رحمة الله و برکاته گفت و علیک السلام یا ابراهیم بنشین و بشارت باد ترا که از جملهٔ اولیاء
خدای سبحانه و تعالی گفتم یا سیدی میدانم که این بشارت از حضرت حق سبحانه بر زبان تو
می گذرد اما میخواهم که حجت آن بدانم تا دلم از آن اطمینان یابد که نام من ابراهیم است و مرا از سر
مقام ابراهیمی که گفت و لکن لیطمئن قلبی نصیبی هست گفت از خدای تعالی درخواستم که در وقت
انتقال من جماعتی از اولیاء الله حاضر شوند و تو حاضر شدی پس لابد تو از ایشان باشی بعد از آن دیدم
که بهشت بر وی متمثل شد چون بآن نظر کرد گفت آه و گریهٔ عظیم کرد و رنگ وی متغیر شد و رفت
و این ابیات خواندن گرفت شعر ان کان منزلتی فی الحب عندکم ٭ ما قد رأیت فقد ضیعت ایامی
امنیة ظفرت روحی بها زمنا ٭ الیوم احسبها اضغاث احلامی ٭ من گفتم یا سیدی این مقام
بزرگیست گفت یا ابراهیم رابعه عدویه که زنی بود گفته است شعر و عزتک ما عبدتک
خوفا من نارک و لا رغبة فی جنتک ٭ بل کرامة لوجهک الکریم و محبة فیک ٭ و این مقام نه آن مقام است
که من آنرا طلب کرده ام و عمر در جستجوی آن بسر برده ام پس بعد از آن آرام گرفت و خندان
شد و بر من سلام گفت و وداع کرد و گفت در تجهیز من با جماعه حاضر باش و بر من نماز کن و بر سر
قبر من باش بعد از آن بیاسود و بعد از آن بمخاطبه و مناجات مشغول شد شنیدم
که قایلی میگفت که آواز وی می شنیدم اما شخص وی را نمی دیدم یا عمر فما تروم وی گفت اروم
قد طال المدی منک نظرة ٭ و کم من دماء دون مرمای طلت ٭ بعد از آن خندان و گشاده روی
بحق پیوست دانستم که مقصود وی بداد و مراد وی در کنارش نهادند و هم شیخ برهان الدین
ابراهیم جعبری گفته است که در وقت انتقال وی جمعی کثیر از اولیاء الله حاضر بودند بعضی را می شناختم
و بعضی را نمی شناختم و از آن جمله بود عزیزی که بسبب معرفت من بوی شده بود و من در عمر خود جنازه
از آن بزرگوارتر ندیده بودم مرغان سفید و سبز بر سر آن پرواز می کردند و مردم بسیار بر جنازه
گرد آمده بودند و روح مقدس حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم حاضر آمده بود و بر وی نماز
میکرد و ارواح انبیاء و اولیاء انس و جن طایفه بعد از طایفه اقتدا بآنحضرت کرده بر وی نماز
می کردند و من با هر طایفه نماز می گزاردم از آن سبب بتأخیر افتاد و تا [illegible]

درآن سخن میگفتند

دران سخن میگفتند بعضی میگفتند این در حق وی است که در محبت دعوی مقامی میکند و بعضی
غیر آن میگفتند و همه از سر کار محجوب بودند الا من شاء الله چون تجهیز وی کردند و وی را دفن کردند من
بمقتضای وصیت وی آنجا سه روز اقامت کردم و بسی احوال عجیب و غریب مشاهده افتاد و [illegible]
عادات ما وراء آن است وقتی شیخ برهان الدین مذکور با جمعی از کبار بزیارت وی رفته بودند و چندگاه
خاک بسیار گرد قبر وی درآمده و گرد بر آن نشسته این بیت بخواند شعر ما اکبن اهل الفتی فوق قبورهم
علیها تراب الذل بین المقابر ٭ بعد از آن آن خاکها و گردها برفتند و بدامن مبارک خود می برفتند
ما حوالی قبر وی را پاک ساختند توفی رحمه الله تعالی فی الثانی من جمادی الاولی سنة اثنین و ثلثین و ستمائة
ابراهیم بن معضاد الجعبری رحمه الله تعالی کنیت وی ابو اسحق است صاحب آیات ظاهره و مقامات
فاخره بوده است مذهب وی محو کلی و نفی وجود و افلاس و فنا داشته بوده است شیخ عبد القادر
گیلانی قدس الله تعالی روحه گفته است شعر انا بلبل الافراح املأ دوحها ٭ طربا و فی العلیاء باز اشهب
و شیخ ابراهیم در مقابلهٔ وی چنین گفته است شعر انا صرد المرحاض املأ بیره ٭ نتنا و فی البیداء
کلب اجرب ٭ روزی یکی از شاگردان وی درآمد و گفت دو بیت شنیده ام که مرا بسیار
خوش آمده است گفت کدام است آن برخواند که شعر و قائلة انفقت عمرک مسرفا ٭ علی معرض فی هجره
و دلال ٭ فقلت لها کفی عن اللوم انتی ٭ شغلت به عن هجره و وصاله ٭ شیخ ابراهیم گفت این مقام قوت
و در مقام شیخ او چنین گویند که چون اجل وی نزدیک شد بموضع قبر خود آمد و گفت ای قبر قد جاءک
زبیرو آنجا مقیم شد تا آنکه وی را علتی و مرضی شد و عنقریب بجوار رحمت حق پیوست شیخ محیی الدین محمد
بن علی ابن العربی قدس الله سره ٭ وی قدوهٔ قائلان بوحدت وجود است و بسیاری از فقها
و علماء ظاهر در وی طعن کرده اند و اندکی از فقها و جماعتی از صوفیه وی را بزرگ داشته اند محمود و
تحقیقا عظیما و مدحوا کلامه مدحا کثیرا و وصفوه بعلو المقامات و اخبروا عنه بما طول ذکره من الکرامات
کذا ذکره الامام الیافعی رحمه الله تعالی فی تاریخه و وی را اشعار لطیف غریب است و اخبار نادر عجیب
مصنفات بسیار دارد و یکی از کبار مشایخ بغداد در مناقب وی کتابی جمع کرده است و در آنجا
آورده است که مصنفات حضرت قدس سره از پانصد زیادت است و حضرت شیخ بالتماس بعضی
از اصحاب رساله در فهرس مصنفات خود نوشته است و در آنجا زیادت از دویست تصنیف
کتاب را نام برده بیشتر در تصوف و بعضی در غیر آن و در خطبهٔ آن رساله فرموده که قصد من در
این کتب نه چون سایر مصنفات تصنیف و تالیف بود بلکه سبب بعض تصنیفات آن بود که

بر من از حق سبحانه و تعالی امری وارد می شد که ترک بود که مرا بسوزند خود را بجهان بعضی از آن مشغول
می ساختم و سبب بعضی دیگر آنکه در خواب یا در مکاشفه از جانب حق سبحانه و تعالی بآن مامور می شدم
در تاریخ امام یافعی مذکور است که گفته اند که وی را با شیخ شهاب الدین سهروردی قدس الله سره
اتفاق ملاقات و اجتماع افتاده است و هر یک از ایشان در دیگری نظر کرده ساعتی و از
یکدیگر مفارقت نموده اند بی آنکه در میان ایشان کلامی واقع شد بعد از آن وی را از حال شیخ شهاب الدین
پرسیده اند گفته است رجل مملو من قرنه الی قدمه من السنة و شیخ شهاب الدین را از حال او پرسیده اند
گفته است بحر الحقایق و نسبت خرقهٔ وی در تصوف بیک واسطه بشیخ محیی الدین عبد القادر گیلانی
قدس سره می رسد و نسبت دیگر وی در خرقه بخضر علیه السلام میرسد بیک واسطه قال قدس الله سره لبست
هذه الخرقة المعروفة من ید ابی الحسن علی بن عبد الله بن جامع ببستانه بالمقلی خارج الموصل سنة احدی
و ستمایه و لبسها ابن عبد الله من ید خضر علیه السلام و فی الموضع الذی البسنیها البسها ایاها ابن جامع
و علی تلک الصورة من غیر زیادة و نقصان و نسبت دیگر وی بخضر علیه السلام میرسد بی واسطه
قال قدس سره صحبت انا و خضر علیه السلام و تادبت به و اخذت عنه فی وصیة اوصانیها شفاها التسلیم
لمقامات الشیوخ و غیر ذلک و رایت منه ثلثة اشیا من خرق العوائد رایته یمشی علی البحر و علی الارض
و رایته یصلی فی الهواء و اعظم اسباب طعن طاعنان در وی کتاب الفصوص الحکم است و همانا که منشا
طعن طاعنان یا تقلید و تعصب است یا عدم اطلاع بر مصطلحات وی یا غموض معانی و حقایق که در
مصنفات خود درج کرده است و آن مقدار حقایق و معارف که در مصنفات وی خصوصا در فصوص
و فتوحات اندراج یافته است در هیچ کتاب یافته نمی شود و هیچکس از این طایفه ظاهر نشده است
و از بعضی از خدمت خواجه برهان الدین ابو نصر پارسا قدس سره چنین استماع افتاده که میگفت که والد ما
میفرمود که فصوص جانست و فتوحات دل و هر جا که والد بزرگوار ایشان در کتاب فصل الخطاب
قال بعض الکبراء العارفین گفته است مراد آنحضرت شیخ است قدس سره و روی الشیخ موید الدین
الجندی فی شرحه لفصوص الحکم عن شیخه الشیخ صدر الدین القونوی قدس سره انه روی عن الشیخ
قدس سره انه قال لما وصلت الی بحر الروم من بلاد اندلس عزمت علی نفسی ان لا ارکب البحر الا بعد ان
اشهد تفاصیل احوالی الظاهرة و الباطنة الوجودیة مما قدر الله سبحانه علی و لی و منی الی آخر عمری فتوجهت
الی الله سبحانه بحضور تام و شهود عام و مراقبة کاملة فاشهدنی الله سبحانه جمیع احوالی مما یجری ظاهرا و باطنا
الی آخر عمری حتی صحبة ابیک اسحاق بن محمد و صحبتک و احوالک و علومک و اذواقک و مقاماتک و تجلیاتک

و مکاشفاتک و جمیع حظوظک من الله سبحانه ثم رکبت البحر علی بصیرة و یقین و کان ما کان و یکون من
غیر اخلال و اختلال و هم در فتوحات او درج است حکایتی از حال خود قدس سره و لقد آمنا بعیسی
و برسوله و ما جاء به مجملا و مفصلا و ما وصل الینا من تفصیله و ما لم یصل الینا و لم یثبت عندنا فنحن مؤمنون
بکل ما جاء به فی نفس الامر اخذت ذلک عن ابوی اخذ تقلید و لم یخطر لی ما حکم النظر العقلی فیه من جواز و احالة
و وجوب فعملت علی ایمانی بذلک حتی علمت من این آمنت و بما آمنت و کشف الله عن بصری و بصیرتی
و خیالی فرایت بعین البصر ما لا یدرک الا به و رایت بعین البصیرة ما لا یدرک الا بها و رایت بعین الخیال
ما لا یدرک الا به فصار الامر لی مشهودا و الحکم المتخیل المتوهم بالتقلید موجودا فعرفت قدر من اتبعه
و هو الرسول المبعوث الی محمد صلی الله علیه و سلم و شاهدت جمیع الانبیاء کلهم من آدم الی محمد صلوات الله
علیهم اجمعین و سلامه و اشهدنی الله تعالی المؤمنین بهم کلهم حتی ما بقی منهم من احد ممن کان و یکون الی یوم القیامة
خاصتهم و عامتهم و رایت مراتب الجماعة کلها فعلمت اقدارهم و اطلعت علی جمیع ما آمنت به مجملا مما هو فی العالم
العلوی و شهدت ذلک کله فما زحزحنی ما رایته و عاینته عن ایمانی فلا ازال اقول و اعمل ما اقول و اعمله
لقول النبی صلی الله علیه و سلم لا لعلمی و لا لعینی و لا لشهودی فواخیت بین الایمان و العیان و هذا عزیز
الوجود فی الاتباع فان مزلة الاقدام للاکابر انما یکون منها اذا وقفت المعاینة لما وقع به الایمان فیعمل
علی عین لا علی ایمان فلم یجمع بینهما فقد فاته من الکمال ان یعرف قدره و منزلته فهو و ان کان من اهل الکشف
ما کشف الله له عن قدره و منزلته فیخیل انه فضل علی المشاهد و الکامل من عمل علی الایمان مع ذوق
الاعیان و ما یحکم و لا اثر فیه العیان و ما رایت لهذا المقام ... بالحال و ان کنت اعلم ان لله رجالا
فی العالم لکن ما جمع الله بینی و بینهم فی رؤیة اعیانهم و اسمائهم فقد یمکن و ان اکون رایت منهم و ما جمعت
بین عینه و اسمه و کان سبب ذلک انی ما علقت نفسی قط الی جانب الحق ان یطلعنی علی کون من الاکوان
و لا حادثة من الحوادث و انما علقت نفسی مع الله ان یستعملنی فیما یرضیه و لا یستعملنی فیما یباعدنی
عنه و ان یخصنی بمقام لا یکون لمتبع اعلی منه و لو اشرکنی فیه جمیع من فی العالم لم اتاثر لذلک فانی عبد
محض لا اطلب التفوق علی عباده بل جعل الله فی نفسی من الفرح انی اتمنی ان یکون العالم کله علی قدم واحدة
فی اعلی المراتب فخصنی الله بخاتمة امر لم یخطر لی ببالی فشکرت الله تعالی بالعجز عن شکره مع توفیتی فی الشکر
حقه و ما ذکرت ما ذکرته من حالی للفخر لا و الله و انما ذکرته لامرین الامر الواحد لقوله تعالی و اما بنعمة ربک
فحدث و ایة نعمة اعظم من هذه و الامر الآخر لیسمع صاحب همة فیحدث فیه همة لاستعمال نفسه فیما
استعملت فیه فیکون معی فی درجتی فانه لا ضیق و لا حرج الا فی المحسوس شیخ صدر الدین قدس سره

در کتاب فکوک میفرماید که شیخ ما را نظری بود مخصوص که چون خواستی که بر حال کسی اطلاع یافتی نظری
بوی کردی و از احوال اخروی و دنیوی وی خبر کردی در باب چهل و چهارم از فتوحات مذکورست
که شیخ می گوید که وقتی مرا از من بستند روزگاری بر من گذرانیدند که نماز می گذاردم بجماعت و امام بودم
و جمیع اعمال نماز چنانکه می بایست بجای می آوردم و مرا از آن هیچ شعوری نی بکلمات و نه بجمل آن و نه بهیچ چیز
از عالم محسوس و با این که می گویم مرا بعد از اقامت خبر کردند که من بخود مشهد النسم هرچه از من واقع شده
بود چون حرکات جمادات بود که از وی صادر می شود و وی از آنکه ندانستم که حق سبحانه و تعالی وقت
مرا برمن محفوظ داشته بود و با من چنان کرده بود که با شبلی کرده بود که وی را در اوقات نماز
بوی باز میدادند و ندانستم که وی را بآن شعوری بود یا نه از اجنید قدس سره گفتند که گفت الحمد لله الذی
لم یجعل علیه لسان ذنب هم در فتوحات مذکورست که حضرت شیخ فرموده بود
یامن یراه ولا اراه کم ذا اراه ولا یرانی یکی از اصحاب فرمود که چون گفت ولا یرانی و می دانی
که او ترا می بیند بر سبیل بدیهه گفت یامن یرانی مجرما ولا اراه اخذا کم ذا اراه منعما ولا یرانی لائذا هم
در فتوحات آورده است که بعد از نماز جمعه طواف میکردم شخصی را دیدم که طواف میکند و با کسی
مزاحمت نمیکند و میان دو کس در می آمد که از هم جدا نمیکرد دانستم که روحیست متجسد شده
و سر راه وی نگاه داشتم و بر وی سلام کردم و جواب من باز داد و با وی همراهی کردم و میان
ما سخنان واقع شد دانستم که وی احمد سبتی پسر هارون الرشید است پیش از آنکه هارون بخلافت مشغول شود
متولد شده بود و قرآن و علم آموخته چون پدرش متولی امر خلافت شد از پدر مفارقت کرده و هیچ چیز از وی
قبول نکرد و در تمام هفته از قوت خود می ساخت و بعبادت مشغول می بود روزی که وفات میکرد
مصحفی داشت با آن انگشتری بکسی داد که این را بعد از وفات من پیش هارون الرشید بر و بگوی
که این ودیعتیست از تو که غریبی که از دنیا رفت و ترا وصیت کرد که زینهار بدین غفلت
و غرور که هستی نمیری از وی پرسیدم که چرا از روزها هفته روز شنبه را بکسب تخصیص کردی
گفت از آنچه خدای تعالی روز یکشنبه را ابتدا خلق عالم کرد و در روز جمعه فارغ شد پس در شش روز
کار وی در کار ما بود من در کار وی بودم و برای حفظ نفس خود کاری نکردم چون روز شنبه آمد از برای
خود کار دانیدم و در وی بکسب مشغول بودم از برای قوت آن شش روز دیگر از وی سؤال کردم
که در وقت تو قطب زمان که بود گفت من بودم پس مرا وداع کرد و برفت چون باینجا که نشسته
باز آمدم یکی از اصحاب من گفت که مردی غریب بدیدم که در مکه و با بدیه بود هم با تو در طواف سخن میکرد

کو بود

کو بود و از کجا آمده بود قصه را باز گفتم حاضران تعجب کردند و هم در فتوحات می آرد که یکی از مشایخ ما را گفت
که دختر فلان ولی که خلق را از وی منفعت بسیار است و نسبت با اخلاص و اعتقاد تمام دارد و بیمارست
بنگاهی باید رفت شیخ بآنجا رفت شوهر وی استقبال کرد و شیخ را ببالین وی در آوردند که در نزع است سکرات
زود و برادر بابید پیش از آنکه برود شوهرش گفت چون در بالین او را گفت وی را بازخرید و دیت کامل
وی را آورده و نزع وی هیچ جا نمی کند در توقف افتاد و دختر چشم خود بکشاد و بر شیخ سلام کرد و شیخ گفت ترا
هیچ باک نیست و لیکن اینجا دقیقه ایست که وقتی ملک الموت نازل شد خالی نمیگردد چاره نیست از بلی
ترا از وی خلاص کردیم این زمان از حق خود می طلبد باز نخواهد گشت مگر آنکه جانی قبض کند تو اگر
زنده باشی خلق را از تو آسایش بسیارست و تو بسیار عظیم القدری و فدای تو کسی شد که عظیم القدری ما
دختر است که ده ساله بود دختر شیخ گفت نزدیک من و برا فدا می سازم بعد از آن روی بملک الموت کرد
و گفت بگیر که جان بیری نزدیک پروردگار خود نمیروی مگر آنکه دختر مرا بگیر بدل وی که وی را از فدای تعالی
بعد از آن شیخ پیش دختر خود رفت و وی را هیچ بیماری نه و گفت ای فرزند روح خود را بمن بخش زیرا که
تو قایم مقام پادشاه نخواهی بود در منفعت گفت ای پدر جان من در حکم تست ملک الموت را گفت
جان وی را بگیر در حال دختر شیخ بیفتاد و بمرد و این شیخ ابن العربی قدس الله تعالی سره میگوید که نزدیک ایشانست
که اگر کسی چیزی بدهد و جان مریض را باز خرد چاره نیست و لازم نیست که در عوض جان دیگر دهد
زیرا که ما خود این مشاهده کرده ایم که جان کسی را باز خریده ایم و هیچ جان در عوض نداده ایم و هم در فتوحات
می آرد که در سنه ست و ثمانین و خمسمایه در مجلس ما حاضر شد یکی از علما که بر مذهب فلاسفه رفتی و اثبات
نبوت چنانکه مسلمانان گفتند نکردی و انکار خوارق عادات و معجزات انبیا علیهم السلام کردی و اتفاق فصل
زمستان بود و در مجلس منقل آتش افروخته بود و منکر آن فلسفی گفت که عام می گویند که ابراهیم را علیه السلام در
آتش انداختند و نسوخت و این محالست زیرا که آتش بالطبع محرقست مر اجسام قابله را پس چیا د تاویل کرد
و گفت مراد با آتش مذکور در قرآن آتش غضب نمرودست و مراد بانداختن ابراهیم در آتش آنست که غضب
بروی واقع شد و مراد بآنکه آن آتش وی را نسوخت آن غضب بروی اثر نکرد بجهة غلبه ابراهیم علیه السلام بر وی بدلیل
ت چون آن فلسفی از کلام خود فارغ شد بعضی از حاضران مجلس مظاهر است که شیخ مان خود را می خواهد
گفت بنی گویی که تو را صدق آنچه خدای تعالی گفته است که آتش را بر ابراهیم علیه السلام برد و سلام کرد ایم
نمایم و مقصود من از [illegible] رفع انکار معجزه ابراهیم است علیه السلام نه اظهار کرامه خود [illegible] آن منکر گفت
بلی از آن بود گفت این آتش که در منقل [illegible] آتش است که میگویی بالطبع محرقست گفت

برداشت و آنها را در دامن بگشت و مدتی نگاهداشت و بدست خود هر طرف بگردانید و جامه وی
نسوخت و آتش را در منقل ریخت و منکر را گفت دست خود را بیار چون دست وی نزدیک آتش رسید
بسوخت ابن گفت روشن شد که سوختن و ناسوختن آتش بفرمان خدا و سبحانه است منکر مطیع
منکر اعتراف نمود و ایمان آورد و هم در فتوحات می آرد که شیخ ابو العباس حریری در سنهٔ ثلاث و ستمائه
در مصر با من گفت که با شیخ ابو عبدالله قرشی در بازاری میرفتیم و وی برای فرزند صغیر خود قصریه خرید
و قصریه ظرفیه را گویند از شیشه که در آنجا بول کنند جماعتی مردم صالح با ما بودند جای نشستیم که
چیزی خوریم خاطر بران قرار گرفت که بجهت نان خورش قدری شیره بگیریم ظرفی حاضر نبود گفتند این قصریه
نو است هیچ ناپاکی در آنجا نرسیده است آن شیره را در آنجا کردند چون بخوردیم و مردمان بپا
شدند با ابو عبدالله میرفتیم و قصریه در دست وی و الله که من و ابو عبدالله قرشی هر دو شنیدیم
که از آن قصریه آواز آمد که بعد از آنکه اولیای خدای تعالی در من چیزی خورده باشند من جای بول
و ناپاکی شوم سوگند بخدای عز و جل که هیچگاه چنین نخواهد بود از دست وی بیفتاد و بر زمین افتاد و خرد
بشکست و از آن صورت حالی عجب در تصرف کرد و شیخ گفته است رحمه الله تعالی که با شیخ
ابو العباس گفتم که شما از موعظه آن قصریه غافل شده اید مقصود نه آنست که شما توهم کرده اید بسیار ظرف
که در آنجا کسانی بهتر از شما چیزی خورده اند و جایگاه ناپاکی نشده بلکه مقصود از آن تنبیه شما بوده است
که بعد از آنکه دلهای شما موضع معرفت خدای تعالی شده است نباید که آنرا مواضع اغیار گردانید
و در آنجا چیزها را که خدای عز و جل از آن نهی کرده است جای ندهید و آنکه بشکست اشارت
بآنست که می باید که حق سبحانه و تعالی همچنین بشکست باشد شیخ ابو العباس انصاف داد که ما از آنچه مذکور شد
غافل بوده ایم و هم در فتوحات می آرد که یکی از احوال من با پادشاه تلمسان بوده نام وی یحیی بن یغان
و در زمان وی شیخی بوده که وی را ابو عبدالله تونسی میگفتند از خلق منقطع گشته بوده و در بیرون تلمسان
در موضعی بعبادت مشغول می بوده روزی از آن موضع بتلمسان میرفته یحیی بن یغان با جمل و حشم
خود در راه بوی رسید و وی را گفتند این ابو عبدالله تونسی است سر اسپ باز کشید و وی را
سلام کرده و جامهای فاخر در بر داشته پرسیده است که ایها الشیخ با این جامها که من پوشیده ام
نماز رواست شیخ بخندید است یحیی گفت چرا میخندی گفت از نادانی و کم عقلی حال تو بحال سگی
که در مرداری افتاده باشد و از آن سیر خورده باشد و سر و پای وی از خون و نجاست آلوده باشد
چون در بول آید پای خود را بردارد که ناگاه از آن نجس شود بول بوی نرسد شکم تو از حرام پر

و مظالم عباد در گردن تو بسیار است و تو از آن می پرسی که نماز تو از این جامها روا است یا نه یحیی
گریست و از اسب فرود آمد و ترک سلطنت کرد و ملازم شیخ شد چون سه روز پیش شیخ بود شیخ
ریسمانی آورد و گفت ایام مهمانی تمام شد برخیز هیزم میکش و میفروش تا ریسمان بستد و هیزم بر سر
خود می نهاد و بیازار در می آورد و مردم بعد از سلطنت وی را بآن حال میدیدند و میگریستند هیزم
را میفروخت و مقدار قوت خود میگرفت و باقی را صدقه میکرد و همیشه در شهر خود می بود تا در
وقتی کسی که از شیخ التماس دعا کردی گفتی التماس دعا از یحیی کنید که وی از پادشاهی بزهد آمد و شاید که اگر
من مبتلا بودمی نیامدی شیخ رکن الدین علاء الدوله ببزرگی و کمال حضرت شیخ قدس سره العزیز در بسیاری
از حواشی فتوحات اعتراف نموده است چنانکه در خطاب بوی نوشته که ایها الصدیق و ایها المقرب
و ایها الولی و ایها العارف الحقانی و این حواشی حالا بخط وی بر کنار فتوحات موجود است اما وی را
در آن معنی که حضرت حق را وجود مطلق گفته است تخطیه بلکه تکفیر کرده است و بعضی از اهالی عصر
که سخنان هر دو شیخ را تتبع بسیار کرده بوده و بهر دو اعتقاد و اخلاص تمام داشت در بعضی از رسایل
خود نوشته است که در حقیقت توحید میان ایشان خلاف نیست تخطیه و تکفیر شیخ رکن الدین
علاء الدوله مر شیخ را راجع بآن معنیست که وی از کلام شیخ فهم کرده و تمامه مقصود از آن تکفیر مبالغه
در تنفیر قاصران که قوت فهم سخنان وی نداشته باشند از مطالعه آن سخنان خواهد بود و اگر نه ظاهرست
که جمع میان کفر و ولایت و قرب و صدیقیت نتواند بود والله سبحانه اعلم منه قدس سره تا بآن
معنی که مراد شیخ است قدس الله سره زیرا که وجود را سه اعتبار است یکی اعتبار وی بشرط شی
که وجود مقید است و دوم بشرط لا شی که وجود عام است و سوم لا بشرط شی که وجود مطلق است
آنکه شیخ قدس الله سره ذات حق را سبحانه وجود مطلق گفته بمعنی اخیر است و شیخ رکن الدین علاء الدوله
از ابر وجود عام حمل کرده و در نفی و انکار آن مبالغه نموده با وجود ذات بمعنی اخیر اشارت کرده
چنانکه در بعض رسایل فرموده است که الحمد لله علی الایمان بوجوب وجوده و تنزهه عن ان یکون
مقیداً محدوداً او مطلقاً لا یکون له بدا مقیداته و وجود چون مقید محدود نباشد و مطلق نباشد
که وجود وی موقوف باشد بر مقیدات ناچار مطلق خواهد بود لا بشرط شی که هیچ یک از تقیید و عموم
مشروط نباشد و قیود و تعینات شرط ظهور وی باشد در مراتب نه شرط وجود وی فی حد ذاته
و ترا آنکه میان شیخ رکن الدین علاء الدوله و شیخ کمال الدین عبد الرزاق کاشی رحمهما الله تعالی بحث این
مشکل در شأن آن بزرگ از این قبیل تواند بود و الله تعالی اعلم بالسرایر و قبالیه مذکور است که صدر الدین

وجود آنکه باطلاق

مجلس شیخ رکن الدین علاء الدوله رسید که شیخ محیی الدین اعرابی که حق را وجود مطلق گفته است در رقعه
این معاف شده یا نه فرمود که این نوع سخنان را قطعاً نمی خواهم که بر زبان رانم که مثل ایشان گفته‌اند
چه سخن مشکل گفتن روا نیست و اما چون گفتن گفته شده ناکام تأویل می باید کرد و تا در دل از شبهه در نیفتد
نیفتد و نیز در حق بزرگان بی اعتقادی نشود من میدانم که محیی الدین اعرابی ازین سخن خواسته که وحدت را
در تصور کثرت ثابت کند که کثرت مخلوقات در وحدت حق زیادت نکند وجود مطلق گفت
در رقعه این عاقب شده باشد فرمود که من این نوع سخنان را قطعاً تا معراج دوم راهیان توانند کرد که
معراج دو است یکی آنکه کان الله ولم یکن معه شیء و دیگر فتن این را ساخت دوم آنکه الان کما کان
و شرح این مشکل تر است او خواسته که ثابت کند که کثرت مخلوقات در وحدت حق زیادت
نکند وجود مطلق در خاطر او افتاده است چون یک شق او برین معنی راست بوده است ویرا
خوش آمده و از شق دیگر که نقصان لازم می آید غافل مانده پس چون قصد وی اثبات وحدانیت
بوده باشد حق تعالی از وی عفو کرده باشد چه هر که از اهل قبله اجتهادی کرده است در کمال حق
اگر خطا کرده باشد بنزدیک من چون مراد او کمال حق بوده است از اهل نجات خواهد بود و مصیب
از اهل درجات و ولادة الشیخ قدس الله سره بمرسیه من بلاد اندلس لیلة الاثنین السابع عشر من رمضان
سنه ستین و خمسمایه و توفی لیلة الجمعة الثانیه و العشرین من شهر ربیع الآخر سنه ثمان و ثلثین و ستمایه
بدمشق و دفن بظاهرها فی سفح جبل قاسیون و حالیا آن موضع بصالحیه مشهور است **شیخ صدر الدین محمد**
بن اسحق القونوی قدس سره کنیت وی ابوالمعالی است جامع بوده است میان جمیع
علوم چه ظاهری و چه باطنی چه عقلی و چه نقلی میان وی و خواجه نصیر طوسی اسوله و اجوبه واقع است
و مولانا قطب الدین علامه شیرازی در حدیث شاگرد ویست کتاب جامع الاصول بخط خود
نوشته است و بر وی خوانده و بآن افتخار میکرده و ازین طایفه شیخ مویدالدین جندی و مولانا
شمس الدین ایکی و شیخ فخرالدین عراقی و شیخ سعدالدین فرغانی قدس الله تعالی ارواحهم و غیر
ایشان از اکابر در حجر تربیت وی بوده‌اند و در صحبت وی پرورش یافته اند با شیخ سعدالدین
با شیخ سعدالدین حموی بسیار صحبت داشته است و از وی سوالات کرده شیخ بزرگ قدس الله تعالی
سره در آن وقت که از بلاد مغرب متوجه روم بود در بعضی مشاهده خود بوقت ولادت وی
استعداد و علوم و تجلیات و احوال مقامات وی و هرچه در مدت عمر و بعد از مفارقت در برزخ
بر وی گذشت و خواهد گذشت بر وی مکاشف شد بل شهد احوال اولاد الاولین و ستة بروحه

وعلومهم و تجلیاتهم و اسمائهم عند الله و حال کل واحد منهم و احوالهم و کل ما یجری لهم و علیهم الی آخر اعمارهم و بعد الوفاة
فی برازخهم و ما بعدها و چون بقونیه رسید بعد از ولادت وی و بعد وفات پدرش مادرش بعقد نکاح
شیخ در آمد و وی در صحبت و خدمت شیخ تربیت یافت وی نقاد کلام شیخ است و مقصود شیخ در مسئله
وحدت وجود بر وجهی که مطابق عقل و شرع باشد جز به تتبع تحقیقات وی و فهم آن کما ینبغی میسر نمیشود
و وی را مصنفات است چون تفسیر فاتحه و مفتاح الغیب و نصوص و فکوک و شرح حدیث و کتاب
النفحات الالهیه که بسیاری از واردات قدسیه خود را در آنجا ذکر کرده است و هر کس که
میخواهد که بر کمال وی درین طریق فی الجمله اطلاع یابد گو آنرا مطالعه کن که بسی از احوال و اذواق و مکاشفات
و منازلات خود در آنجا نوشته است و در آنجا می گوید که در سابع عشر شوال سنه ثلث و خمسین و ستمائه
در واقعه طویله حضرت شیخ را دیدم و میان من و وی سخنان بسیار گذشت در آثار و احکام اسمای الهی
سخنی چند گفتم بیان من ویرا بسیار خوش آمد چنانکه روی وی از بشاشت آن و خندیدن گرفت
سر مبارک خود را از ذوق بجنبانید و بعضی از آن سخنان را اعاده میکرد و میگفت ملیح ملیح من گفتم که ای
ملیح تویی که ترا آن قدرت هست که آدمی را تربیت کنی و بجایی رسانی که چنین چیزها را دریابد
و بعد ازان که تو افنای ماسوای نمودی لاشیء بعد ازان بوی نزدیک شدم و دست ویرا ببوسیدم
و گفتم مرا اینک حاجتی دیگر مانده است گفت طلب کن میخواهم متحقق شوم بکیفیت شهود دایم ابدی
و هر تجلی دائمی را و گفت اعنی بذلک حصول ما کان حاصلا من شهود التجلی الذاتی الذی لا حجاب بعده
ولا مستقر الا للکمل گفت آری و سوال مرا اجابت کرد و گفت آنچه خواستی مبذول است با آنکه تو خود
میدانی که مرا اولاد و اصحاب بودند و بسیاری از ایشان را گفتم و زنده گردانیدم و مردانگه مرده گشته
شد آنکه کشته شده و هیچ که لهم را این معنی میسر نشد گفتم یا سیدی الحمد لله علی اختصاص بهذه الفضیله
اعلم انه یحیی و یمیت و سخنان دیگر گفتم که اقتضای آن نیست پایدار آنگاه ازان واقعه در آمدم ولله الحمد علی
ذلک میان وی و جلال الدین رومی قدس سرهما اختصاص محبت و صحبت بسیار بوده است روزی
مجلس عظیم بود و اکابر قونیه جمع و شیخ صدرالدین بر صدر صفه بالای سجاده نشسته بود و خدمت مولوی
در آمد شیخ سجاده خود را بوی گذاشت مولانا ننشست و گفت بقیامت چه جواب گویم که بر سجاده
شیخ چرا نشستم شیخ فرمود که یکگوشه تو نشین و یک گوشه من بنشینم مولانا ننشست شیخ فرمود سجاده
که شما نشستید ما را نشاید سجاده را برداشت و دور انداخت خدمت مولانا پیش از وی
وفات یافته است و وصیت کرده بود که نماز جنازه وی شیخ شرف الدین قونیوی از شیخ صدرالدین

قدس سره را پرسیده که من این الی این و ما الحاصل فی البین شیخ جواب داد که من العلم الی العین و الحاصل
فی البین تحیّر و نسبته جامعة بین الطرفین ظاهرة بالحکمین شیخ مؤیدالدین الجندی رحمه الله وی از شاگردان
و مریدان شیخ صدرالدین است جامع بوده است میان علوم ظاهری و باطنی بعضی مصنفات
شیخ بزرگ را چون فصوص الحکم و مواقع النجوم شرح کرده است و ماخذ سایر شروح فصوص شرح
وی است و در آنجا تحقیقات بسیار است که در سایر کتب نیست و کمال وی از آن معلوم می شود وی
گفته است که شیخ صدرالدین قدس سره خطبه فصوص را از برای من شرح کرده و در اثنای آن
واردی غیبی بر وی ظاهر شد و اثر آن ظاهر و باطن مرا فرو گرفت آنگاه در من تصرفی کرد عجیب
مضمون کتاب را تمام در شرح خطبه مفهوم من گردانید و چون این معنی از من دریافت گفت که من
نیز از حضرت شیخ درخواستم که کتاب فصوص را بر من شرح کند خطبه را شرح کرد و در اثنای آن
در من تصرفی کرد که مضمون تمام کتاب مرا معلوم شد پس باین حکایت مسرور شدم و دانستم که مرا
بهره تمام خواهد بود و لیکن از آن مرا فرمود که شرحی بنویس در حضور وی اجلالا لقدره و امتثالا لامره
خطبه را شرح کردم و هم وی گفته در محل بیان این معنی که کمل را فوت ظهور در جمیع مواطن بسبب
استعجال رفت از این نشاه و هم وی گفته که در بغداد بودم و شخصی در منزل من فرود آمده بود که دعوی
وی آن بود که مهدی است و از من بر آن دعوی گواهی طلب میکرد من گفتم که پیش خدای تعالی گواهی میدهم
که تو مهدی نیستی و دروغ میگوئی با من بمجادلات و دشمنی برخاست و جماعتی را از ملاحده و نصیریه
جمع کرده و ایشان را بایذای من دلالت کرد و پناه بروحانیت شیخ بزرگ شیخ محیی الدین بردم و جمعیت تمام میسر
وی شدم دیدم که ظاهر شد و بیک دست خود هر دو دست مدعی را بگرفت و بیک دست دیگر هر دو پای
وی را و گفت بر زمینش زنم گفتم یا سیدی حکم و فرمان تراست پس بازگشت و برفت برخاستم
و بمسجد رفتم و آن مدعی اتباع خود را بقصد ایذای من اجتماع کرده بودند من بایشان التفات نکردم و پیش
محراب رفتم و نماز خود بگذاردم و ایشان بر من هیچ دست نیافتند و شر ایشان را خدای تعالی
از من بگردانید بعد از آن مدعی بر دست من توبه کرد و مسافر شد و هم وی گفته که از شیخ خود شیخ صدرالدین
شنیدم که شیخ بزرگ را با خضر علیه السلام اتفاق ملاقات افتاد و گفت که از برای موسی بن عمران علی
نبینا و علیه صلوات الرحمن و السلام هزار مسئله آماده ساخته بود از اول ولادت وی تا زمان اجتماع بروی که گذشته
بود و مهیا ساخته بود وی بر سه مسئله از آن صبر نتوانست کرد و اشارت باین معنی است آنکه حضرت
رسالت صلی الله علیه و سلم فرموده است که لیت اخی موسی سکت حتی یقص علینا من انبائهما و در طریق

ابن الفارض

ابن الفارض رحمه الله تعالی در میان حقایق و معارف اشعار عربی لطیف است و از آنجمله است این دو بیت
که شیخ فخرالدین عراقی در کتاب لمعات آورده — البحر بحر ما کان فی قدم • ان الحوادث امواج
و انهار • لا یحجبنک اشکال تشاکلها • عمن تشکل فیها و هی استار • این بیت دیگر — هو الواحد الموجود
فی کل واحد • سوی انه فی الوهم سمی بالسوی • و هماکراین قصیده تائیه فارضیه را جوابی گفته است
و از آن قصیده است این دو بیت — فما لک برضانی بکل محبة • و ما رحمت اهواه بکل موده
فممتنع عنه انفصالی و واجب • وصالی بها امکان بعد و قربة شیخ سعیدالدین الفرغانی رحمه الله وی از کمل
ارباب عرفان و اکابر اصحاب ذوق و وجدان بوده است هیچکس مسایل علم حقیقت چنان مضبوط و مربوط
بیان نکرده است که وی در دیباچه شرح قصیده تائیه فارضیه کرده اولا آن را بعبارت فارسی شرح کرده
بوده است و بر شیخ خود صدرالدین قونوی قدس سره عرض فرموده و شیخ آن را استحسان بسیار
کرده و در آن باب چیزی نوشته و شیخ سعید آن نوشته را بعینه بر سبیل تبرک و تیمن در دیباچه شرح فارسی
خود درج کرده است و ثانیا از برای تعمیم و تتمیم فایده آن را بعبارت عربی نقل کرده است و فواید دیگر بر آن
مزید ساخته جزاه الله تعالی عن الطالبین خیر الجزاء و تصنیف دیگر وی است مسمی بمناهج العباد
الی المعاد در بیان مذاهب ائمه اربعه رضوان الله تعالی علیهم اجمعین طریق را از آن جاده منیف که در بیان
آداب طریقت که بعد از تصحیح احکام شریعت سلوک راه حقیقت بی آن میسر نیست و الحق آن کتابیست
بس مفید که لابد هر طالب و مریدیست و در آنجا آورده است که انتساب مریدان بمشایخ به سه طریقه است
یکی بخرقه و دوم بتلقین ذکر و سیوم بخدمت و صحبت و تادب بآن و خرقه دو است خرقه ارادت
و آن جز از یک شیخ ستدن روا نباشد و دوم خرقه تبرک و آن از مشایخ بسیار بجهت برکت ستدن روا
باشد و در بیان خرقه ارادت خود گفته است که وی خرقه پوشید از شیخ نجیب الدین علی بن بزغش
الشیرازی قدس الله تعالی سره و وی از شیخ الشیوخ شهاب الدین السهروردی و وی از عم خود قاضی وجیه
الدین و وی از پدر خود قاضی ابو محمد عمویه و اخی فرج زنجانی دست هر یک در پوشانیدن خرقه مشارک
دست آن دیگر اما ابو محمد از احمد اسود دینوری خرقه پوشید و وی از ابو القاسم جنید اما اخی فرج
از ابو العباس نهاوندی و وی از ابو عبدالله خفیف شیرازی و وی از ابو محمد رویم بغدادی و
وی از جنید قدس الله تعالی ارواحهم و شیخ الشیوخ شهاب الدین سهروردی قدس الله تعالی سره نسبت
خرقه را با ابوالقاسم جنید بیش اثبات نکرده است و از جنید تا مصطفی صلی الله علیه و سلم نسبت بصحبت
داده است نه بخرقه و اما شیخ مجدالدین بغدادی قدس الله تعالی سره در کتاب تحفة البررة آورده است

در مسائل عبادات و بعضی
که بسالک [illegible]

از [illegible] دینوری و وی هم

کر نسبت خرقهٔ ما متصل است به پیغمبر صلی الله علیه وسلم بحدیثی درست متصل معنعن و فرموده است که
مصطفی صلی الله علیه وسلم خرقه بپوشانید امیرالمؤمنین علی را رضی الله عنه و وی مر حسن بصری را و کمیل
بن زیاد را و کمیل مر عبدالواحد بن زید را و وی مر ابو یعقوب نهرجوری را و وی مر عمرو بن عثمان مکی را و وی
مر یعقوب طبری را و وی مر ابوالقاسم رمضان را و وی مر ابوالعباس بن ادریس را و وی مر داود خادم را
و وی مر محمد بن مانکیل را و وی مر شیخ اسمعیل قصری و وی مر شیخ نجم الدین کبری را و وی مر این فقیر را
یعنی مجدالدین بغدادی را فعلی هذا نسبت خرقهٔ ما بمصطفی صلی الله علیه وسلم متصل شود والله تعالی
اعلم. نسبت تلقین ذکر و این فقیر یعنی شیخ سعید رحمة الله تعالی از شیخ خرقه خود شیخ نجیب الدین
علی بزغش گرفت و وی از شیخ الشیوخ شهاب الدین سهروردی و وی از عم خود شیخ نجیب
الدین سهروردی و وی از شیخ احمد غزالی و وی از ابوبکر نساج و وی از شیخ ابوالقاسم گرگانی
و وی از ابوعثمان مغربی و از ابوعلی کاتب و وی از ابوعلی رودباری و وی از سیدالطایفه جنید
قدس الله تعالی ارواحهم. بعد از آن می‌گوید که در نسبت خرقهٔ ارادت و نسبت تلقین ذکر از دو شیخ
مذموم است اما در نسبت صحبت محمود است لیکن بشرط اجازت یا فوت صحبت شیخ اول چنانچه این
ضعیف بعد از مفارقت خدمت و صحبت شیخ نجیب الدین سهروردی قدس الله تعالی سره از خدمت
مولانا برسید تا و شیخنا صدر الحق والدین وارث علوم سیدالمرسلین سلطان المحققین محمد بن اسحق
القونوی قدس الله سره و از شرف صحبت و ارشاد جد وایه و اقتباس فضایل و آداب ظاهر و باطن و علوم
شریعت و طریقت و حقیقت تربیت یافت و منتفع شد غایت الانتفاع و همچنین از خدمت شیخ
زاهد ابی محمد بن السکران البغدادی نورالله مضجعه و از صحبت غیر ایشان از اکابر تربیت پذیرفت
و منتفع گشت هرچند از عهدهٔ رعایت حقوق و شرایط خدمت و صحبت شان نتوانست بیرون آمدن
لیکن ایشان از کرم بحسن قبول و ارشاد این بیچاره را تلقین فرمودند فجزاهم الله تعالی احسن الجزاء
و هم وی آورده است که از شیخ نجیب الدین رحمة الله شنیدم که شمس الدین صفی امام جامع شیراز
از اکابر صالحان و پاکان بوده و حکمی او قائل بذکر و تلاوت و انواع عبادات مستغرق و معمور
لکن از کسی تلقین ذکر نداشت روزی در واقعه ذکر خود را بصورت نوری مصور شده مشاهده
کرد که از دهان وی منفصل میشد و بر زمین فرو میرفت با خود گفت که این علامت خیر نیست چه نص قرآن
الیه یصعد الکلم الطیب بخلاف این نشان میدهد این نقصان مگر بسبب عدم تلقین ذکر است
از شیخ پس یکی از مریدان شیخ روزبهان بقلی قدس الله تعالی سره رجوع کرد و از وی تلقین گرفت

و همان شب در واقعه ذکر خود را بصورت نوری مشاهده نمود که بالا میرفت و آسمانها را خرق میکرد
و بعد از آن بصحبت شیخ الشیوخ شهاب الدین سهروردی قدس الله سره پیوست و برسید آنچه که
برسید. **شیخ موسی سدرانی رحمه الله تعالی** وی از اکابر اصحاب شیخ ابومدین مغربی قدس الله تعالی روحه
بوده است. شیخ سعیدالدین فرغانی در شرح قصیدهٔ تائیه آورده است که از شیخ معتبر الجهة
بن عبدالله بن طلحة التستری العراقی رحمة الله تعالی در سنه خمس و ستین و ستمایه شنیدم که وی
روایت کرد از شیخ عمادالدین محمد بن شیخ الشیوخ شهاب الدین سهروردی قدس الله تعالی سره که
گفت در یکی از حجات با والدهٔ خود بودم و در میان آنکه طواف خانه می‌کردم ناگاه دیدم که شیخ
مغربی طواف میکرد و خلق بوی تبرک می‌جستند و وی را زیارت میکردند مرا پیش وی تعریف کردند
که این فرزند شیخ شهاب الدین است مرا مرحبا گفت و سر مرا ببوسید و مرا دعای خیر کرد و والدهٔ مرا
دعا و پدر خود میدانم و امید میدارم که در آخرت نیز برکات آن همراه من باشد پس من پرسیدم که
این کیست گفتند که این را شیخ موسی میگویند چون از طواف فارغ و پیش والده خود رفتم وی را خبر کردند
والده بغایت مسرور شد بعد از آن حاضران در ذکر مناقب شیخ موسی شروع کردند و از آنجمله گفتند
که وی را در هر شبانروزی در دست که هفتاد هزار ختم قران میکند و والده من خاموش بود تا آنگاه
یکی از کبار اصحاب والده من سوگند یاد کرد و گفت راست است آنگاه وی میگوید من چون از ایشان
این سخن را شنیده بودم در خاطر من فی الجمله انکاری بود تا آن وقت که شبی شیخ موسی در طواف
دریافتم در پی وی ایستادم دیدم که تقبیل حجرالاسود کرد و از اول فاتحه آغاز تلاوت کرد و من بگوش
هیچ کلمه مسموع بودست که مردم در طواف میبرند و تلاوت میکرد چنان تلاوتی که حرف حرف
را فهم میکردم چون همان طواف اول از برابر در خانه که از حجرالاسود تا آنجا مقدار چهار گام
باشد گامش درگذشت ختم تمام کرده بود چنانکه من تمام آن ختم را حرف بحرف شنیدم خدمت والده
من با همه اصحاب تصدیق وی کردند و الحمد گفت و قبول نمودند بعد از آن والده مرا از معنی این حال
کردند گفت این از قبیل بسط زمانست که نسبت بعضی از اولیاء الله واقع می‌شود و پس از برای تحقیق
آن قضیه گفت که شیخ الشیوخ ابن سکینه را قدس سره مریدی بود صانع وظیفهٔ وی آن بود که
سجاده‌های صوفیان روز جمعه بمسجد جامع می‌برد و می‌انداخت و بعد از ادای نماز جمعه میگرد
و بخانقاه می‌آورد روز جمعه یکی از جمعها سجاده‌ها را بر گردن گرفته تا بمسجد برد و بنگاره جامه رفت با غسل جمعه
سجاده دو تا را بیرون کرد و بر کناره جامه بازار رفت چون سر بیرون آورد دید که آن

دجله نیست جای دیگرست پرسید که این کجاست گفتند این نیل مصرست تعجب کرد و از آب
بیرون آمد و برهنه در آن شهر می گشت تا بدکان صائغی رسید آنجا بایستاد و صائغ در وی نگریست که ستر
عورت خود کرده بود جامه دیگر بدو داد و صاحب فراست دانست که وی صالح است و برا [illegible]
کرد که آن صنعت را نیک میداند و برا گرامی داشت و بخانه برد و دختر خود را بوی نکاح کرد
داد و از وی سه فرزند آمد و هفت سال بر آن گذشت روزی بکنار نیل آمد و در آب غوطه خورد
چون سر برآورد دید که در دجله بغداد است در همان موضع که پیش از این هفت سال در آب
درآمده بود و جامهای وی همچنانکه نهاده بود در کنار دجله است جامها را پوشید و بخانقاه
آمد و دید که سجاده با صوفیان همچنان بر هم بسته بود و بر هم بسته است بعضی اصحاب با وی گفتند
که زود باش که بعضی از جماعت بگاه بمسجد رفته اند سجاده ها بمسجد برد و پس از ادای نماز بخانقاه
آمد و تعجب کنان بخانه خود در رفت اهل بیت وی گفتند که ماهی که فرموده بودی که برای ایشان
ماهی بریان کنی کجا اند که ماهی بریان شد بیست ما را آور و ماهی خورد و بعد از آن پیش
شیخ ابن سکینه آمد و آنچه بر وی گذشته بود و برا اخبار کرد و قضیه اولاد خود را بمصر با وی گفت
فرمود که فرزندان را از مصر به بغداد حاضر کن چون فرزندان را حاضر کرد و آنچه گفته بود درست
بیرون آمد شیخ ابن سکینه از وی پرسید که آن روز در چه اندیشه بودی و در خاطر تو چه بود
گفت این واقعه چیست است از اول روز در خاطر من این آیه که کان مقداره الف سنة مما تعدون
بود شیخ گفت این واقعه رحمتی است از خدای تعالی بر تو و رفع اشکال و تصحیح ایمان و اعتقاد
تست آنکه خدای تعالی قادرست بر آنکه نسبت ببعضی بندگان خود زمان را بسط کند و دراز
فرا نماید آنکه آن کوتاه باشد نسبت ببعضی دیگر و همچنین است حال در قبض زمان که زمان کوتاه فرا نماید
والله القادر علی ما یشاء و نزدیک باین قصه است آنکه صاحب فتوحات قدس الله تعالی سره ذکر
کرده است که شخصی جوهری از جمعه حکایت کرد که مقداری خمیر از خانه خود بفرمان بر دانان برد
وی را جنابت رسیده بود بکنار نیل رفت بآب درآمد تا غسل کند از خود غایب شد و دید چنانکه
کسی در خواب بیند که وی در بغداد است آنجا کدخدا شد و مدت شش سال با خاتون خود بسر برد
و از وی فرزندان آمدند بعد از آن با خود آمد خود را در میان آب دید غسل تمام کرد و جامه بپوشید
و بخبازی رفت و نان گرفت و بخانه آمد و با اهل خانه آن واقعه را باز گفت چون ماهی چند برآمد
آن خاتون از بغداد آمد و فرزندان را همراه آورد و خانه جوهری را می پرسید چون بهم ملاقات

کردند

جوهری خاتون و فرزندان را شناخت از آن زن و فرزندان پرسیدند که چند گاهست که
تا زن کرده است گفت شش سال **شیخ حبیب مستاز یمنی** رحمه الله امام یافعی گوید که وی روزی بر فاحشه بگذشت
و برا گفت بعد از خفتن پیش تو می آیم زن خرم شد و خود را بیاراست بعد از خفتن پیش وی آمد و در
خانه وی دو رکعت نماز بگذارد و بیرون آمد آن زن را حال بگشت و توبه کرد و از هر چه داشت
بیرون آمد و شیخ وی را بزنی یکی از درویشان داد و گفت که طعام ولیمه را عصیده لبا بپزید
بخرید امیر را که رفیق آن زن بود از آن خبر دادند تعجب کرد گفتند وی را بیکی از درویشان داد و طعام
ولیمه عصیده میسازند و در من ندارند امیر بطریقه استهزاء دو شیشه خمر فرستاد که این پیش شیخ
برید و گوئید که شنیدیم و شنیدیم که در من عصیده نیست این را با عصیده بخورید چون
فرستاده امیر آمد گفت وی را بده یکی از آن دو شیشه را بستد و دست دراز کرد و در عصیده
ریخت و آن دیگر را همچنان کرد و آن فرستاده را گفت بنشین بخور چون بخورد روغنی دید
که خوشتر از آن نخورده بود پیش امیر رفت و قصه را باز گفت امیر نیز پیش شیخ آمد و بر دست وی توبه
کرد **شیخ ابوالغیث جمیل الیمنی** ذو المقامات العلیه والاحوال السنیه والانفاس الصادقه والکرامات

قدس سره

الخارقه در اول حال از قطاع طریق بود روزی در کمین قافله نشسته بود و شنید که هاتفی میگوید یا
صاحب العین علیک عین یعنی چشم بر قافله داری دیگری را چشم بر تست در وی اثر عظیم کرد
و از آنچه در آن بود باز ایستاد و بر خدای تعالی اقبال نمود و توبه و انابت کرد و بصحبت شیخ ابن
الافلح الیمنی پیوست نفس وی پاکیزه شد و دل وی منور گشت و صدق ارادت و سیماء سعادت
بر وی پیدا آمد و خوارق عادات از وی بظهور آمد امید گویند روزی بقصد آنکه از صحرا هیزم آورد
بیرون رفت و دراز گوشی با خود ببرد در میان آنکه در بعضی وادیها هیزم جمع میکرد دراز گوش وی را
شیر بدرید چون هیزم آورد که بار کند دید که دراز گوش وی را شیر بدریده است روی بشیر کرد
و گفت دراز گوش مرا کشتی هیزم خود را بر چه بار کنم سوگند بعزت معبود که این بار نخواهم کرد مگر
بر پشت تو پس هیزم جمع کرد و بر پشت شیر نهاد و وی را میراند تا نزدیک شهر رسید هیزم را از وی
باز گرفت و گفت هر جا که خواهی برو روزی اهل بیت وی از وی قدری عطر طلبیدند ببازار
رفت تا بخرد پیش یکی از عطاران رفت با وی در آن باب سخن گفت گفت در دکان من هیچ عطر
نیست ابوالغیث گفت در دکان تو هیچ عطر نخواهد بود فی الحال هر عطر که در دکان وی بود منعدم
گشت صد عطار پیش شیخ وی ابن الافلح از وی شکایه کرد و شیخ وی را بخواند بسبب آنکه اظهار کرامت

کرده بود و برا سیاست بسیار کرد و گفت و شمشیر در غلاف نمی شاید از صحبت من دور باش
هرچند ابو الغیث مدارا کرد و قبول نکرد و از مصاحبت وی ابا کرد ابو الغیث برفت و طلب شیخ
دیگر میکرد تا بصحبت وی منتفع شود گرد هر شیخ که رفت گفت ترا همین بس مندست که شیخ
شیخ نسبتی با این بود که شیخ علی کبیر رسید والتماس صحبت کرد شیخ وی را قبول فرمود ابو الغیث گفته است
که چون بصحبت وی رسیدم گویا قطره بودم که در دریا افتادم پادشاه این خادم وی را بکشت
چون خبر بوی رسید در غضب شد گفت مالی وللجراد انا انزل البلاء الذی ... سلطان وقت پادشاه
کشته شد گویند روزی فقیر را گفتند مارا آرزوی گوشت میکند گفت فلان روز که روز بازار است
گوشت خواهید خورد چون آن روز آمد خبر رسید که قطاع طریق قافله را غارت کردند چون چاشت
برآمد یکی از قطاع طریق آمد و بحجره شیخ گاوی آورد شیخ فقیر را فرمود که این گاو را بکشید و بپزید اما
سر وی را همچنان نگه‌ دارید که باشد بعد از آن دیگری آمد و یک خروار گندم آورد شیخ گفت آرد
کنید و نان بپزید هرچه شیخ گفت کردند بعد از آن شیخ فقرا را گفت بخورید جمعی فقها حاضر بودند
ایشان را بخوردن طلبیدند نیامدند شیخ فقرا را گفت شما بخورید که فقها حرام نمیخورند چون
فقها از خوردن فارغ شدند ناگاه شخصی پیش شیخ آمد و گفت ایها الشیخ گاوی نذر فقرا کرده بودم
حرامیان بغارت بردند شیخ گفت اگر سر گاو خود را ببینی بشناسی گفت آری شیخ فرمود تا
سر گاو را حاضر کردند گفت این سر گاو منست بعد از آن شخصی دیگر درآمد و گفت ایها الشیخ یک خروار
گندم نذر فقرا کرده بودم حرامیان بردند گفت نذر فقرا بفقرا رسید چون فقها آن را مشاهده
کردند از ترک موافقت فقرا پشیمان شدند توفی رضی الله عنه سنه احدی وستمائه **شیخ
ابو الحسن المغربی الشاذلی رحمه الله تعالی** نام وی علی بن عبد الله است شریف است حسنی ساکن
اسکندریه بوده است وجمعی کثیر آنجا بصحبت وی پیوسته اند از کبار اولیاء الله وعظماء مشایخ
است وی گفته است در سیاحت بودم شبی در بیشه خفتم و سباع گرد من میگردیدند تا صبح و هرگز
انسی چون آن انس نیافتم چون بامداد شد در خاطرم گذشت که مرا از مقام انس با خدای تعالی چیزی
حاصل شد بر رودخانه فرود آمدم کبکی بسیار دیدم که مثل آن ندیده بودم چون آواز پای من شنیدند
همه یکبار بر پریدند چنانکه از ترس خفقان پیدا شد شنیدم که مرا میگفتند ای آنکه دوش با سباع
انس گرفته بودی ترا هیبت کار از پریدن این کبکان چنین ترسانید لیکن دوش با ما بودی امروز
با نفس خودی و هم وی گفته که یکبار سه شبانه روز گرسنه بودم در خاطرم آمد که ترا ازین نصیبی حاصل خواهد شد ناگاه

زنی دیدم از مغاره بیرون آمد بغایت خوبروی گویا روی او آفتاب بود و گفت میخواستی
مشتا و روز گرسنه بود و در برابر ایستاده و ناز بر خدای تعالی میکند بعمل خود و شش ماه بر من گذشته
است که طعامی نچشیده‌ام و هم وی گفته که روزی در مغاره بودم گفتم الهی کی ترا بنده شاکر
باشم شنیدم که مرا میگویند هرگاه که منعم علیه غیر خود نه بینی گفتم الهی چون منعم علیه غیر خود نبینم
و حال آنکه بر انبیا علیهم السلام انعام کرده و بر علما انعام کرده و بر ملوک انعام کرده شنیدم که گفتند
اگر نه انبیا بودندی تو راه رست نیافتی و اگر نه علما بودندی تو اقتدا بکه کردی و اگر نه ملوک
بودندی تو ایمن نمی بودی این همه نعمت است از من بر تو و هم وی گفته که رفیقی داشتم با وی در مغاره
جای گرفتیم و طلب رضوان بخدای تعالی میکردیم میگفتیم فردا ما را فتح شود ناگاه مردی درآمد با
هیبت گفتم تو کیستی گفت عبد الملک دانستم که وی از اولیاء الله است گفتیم حال تو چیست
گفت حال تو چیست حال تو چیست چون باشد حال کسی که میگوید که فردا مرا فتح شود
و پس فردا مرا گشاده شود و نه ولایت است و نه فلاح ای نفس چرا پرستش خدای خالص از برای
خدا نکنی ما دانستیم که ویرا چرا بر ما در آورده اند توبه کردیم و استغفار نمودیم و ما را فتح پدید آمد و هم وی
گفته است که رسول را صلی الله علیه وسلم بخواب دیدم مرا گفت یا علی طهر ثیابک من الدنس تحظ بمدد الله
فی کل نفس یعنی پاکیزه کن جامهای خود را از چرک تا بهره مند گردی بمدد و تایید الله تعالی در هر نفسی
گفتم یا رسول الله ثیاب من کدام است گفت خدای تعالی بر تو پنج خلعت پوشانیده است خلعه محبت و خلعه
معرفت و خلعت توحید و خلعت ایمان و خلعه اسلام هرکه خدای را دوست دارد بروی آسان گردد هر چیزی و هرکه خدای را
بشناسد در نظر خرد نماید هر چیزی و هرکه خدای را یگانگی بداند بوی شریک نیارد هیچ چیز را و هرکه بخدای
ایمان آرد ایمن گردد از هر چیزی و هرکه باسلام متصف گردد در خدای تعالی عاصی نشود و اگر عاصی
شود اعتذار کند و چون اعتذار کند مقبول افتد شیخ ابو الحسن گوید از اینجا فهم کردم معنی قوله تعالی
وثیابک فطهر شاگرد وی شیخ ابو العباس مرسی گفته است که از مدینه شریفه قصد زیارت امیر المؤمنین
حمزه رضی الله عنه کردم و در راه کسی دیگر رفیق من شد چون بآنجا رسیدیم در قبه مزار وی نوشته بود
ببرکت روحانیت حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم گشاده شد درآمدیم و دیدیم که نزدیک روضه مردی
دعا میکند با رفیق خود گفتم این مرد از ابدالست و دعا درین ساعت مستجابست وی دعا کرد و هم
از خدای تعالی وی را یک دینار روزی کند و من دعا کردم که از خدای تعالی عافیت از بلاء دنیا و عذاب آخرت
خواستم چون از مراجعه نزدیک بمدینه شدیم شخصی پیش آمد و رفیق مرا یک دینار داد و چون بمدینه درآمدیم

ونظر شیخ ابوالحسن بر ابنا در رفیق وا گفت یا خبیس لهذه ساعتی یا فتی که در آن ساعة دعا مستجاب
شود و او طلب دنیا حرف کردی چرا چون ابو العباس نبودی که از خدای تعالی عافیت دنیا
و آخرة خواسته و خدای تعالی دعاء وی اجابت کرد و وی گفته است که در بدایهٔ حال مرا تردد
افتاد میان انقطاع و بودن در بیابان و میان بازگشتن با آبادانی و شهر و صحبت علما و اخیار و مرا
وصف کردند که در سر کوهی ولی هست قصد زیارت وی کردم شب هنگامی بآنجا رسیدم با خود گفتم
در شب پیش وی نروم بر در آن غار بخفتم شنیدم که از اندرون میگوید بار خدایا بدرستی که مردی چند
هستند از بندگان تو که از تو میخواهند که خلق خود را مسخر ایشان گردانی و خلق خود را مسخر ایشان
گردانیدی و از تو بآن راضی شدند و بدرستی که من از تو میخواهم که خلق خود را بدخوی گردانی با من
تا مرا هیچ ملجای نباشد الا حضرت تو با خود گفتم ای نفس بشنو که این شیخ از کدام بحر اغتراف میکند
چون بامداد کردم پیش وی در آمدم و سلام کردم و از هیبت و خوف وی بر آمدم گفتم یا سیدی
حال چونست گفت شکایت میکنم بخدای تعالی از برد تسلیم یعنی خوشی رضا همچنانکه تو شکایت میکنی
از حر تدبیر و اختیار گفتم من حر تدبیر و اختیار میدانم و این زمان در آنم برد تسلیم و رضا چیست
وجه از آن شکایت میکنی گفت میترسم که حلاوت آن مرا مشغول کرد از خدای تعالی گفتم ای سیدی
شنیدم که شب میگفتی بار خدایا بدرستی مردم چند از بندگان تو هستند که از تو میخواهند که خلق خود
مسخر ایشان گردانی و گردانیدی و از تو بآن راضی شدند شیخ تبسم کرد و گفت ای فرزند عوض آنکه
میگوئی اللهم سخر لی کن لی تو که انمی بری که مرا خدای تعالی وی را باشد بچیزی محتاج شود این بد ادبی چیست
امام یافعی گوید که از بعضی مشایخ شنیدم که چون کسی از وی طلب دعا میکرد میگفت کان الله لک و این
کلمه با وجود کوتاهی جامع همه مطلوبات است زیرا که چون خدای تعالی کسی را باشد که وی خدای را باشد
هم مطلوب وی را بدهد اما خدای تعالی کسی را باشد که وی خدای را باشد کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم
من کان لله کان الله له شیخ ابوالحسن گفته الا لا تری مع الحق فی الخلق احدا ان کان و لا بد فکالهباء
فی الهواء ان فتشته لم تجده شیئا و هم وی گفته لا یکن حظک من دعائک الفرح دون قضاء حاجتک
لحجبک فیکون من المحرومین و هم وی گفته کل فقیر لم یکن فیه اربعة آداب فاجعله والتراب سواء الرحمة
للاصاغر والحرمة للاکابر والانصاف من النفس و ترک الانتصاف لها وی در سنه اربع و خمسین و ستمائة
برفته از دنیا در وقت توجه بمکه مبارک در صحرائی که آب شور داشت چون وی را آنجا دفن کردند برکت وجود
وی آب آن صحرای شیرین شد **شیخ یاسین المغربی الحجام الاسود رحمة الله تعالی** وی از ارباب

ولایت و اصحاب کرامت بوده اما در صورت حجامی از او پوشیده میداشت اما والد وی رضی الله عنه از جمله
مریدان و معتقدان وی بوده است بزیارت وی میرفته است و بصحبت و خدمت وی تبرک
می جسته و نسبت بوی در مقام ارادت بوده و بسی چیزها اشارت کردی بر آن موجب بر وفق آن روزی
روزی وی را گفت که کتابهای که پیش تو مستعار است بخداوندانش باز ده و بدیار خود مراجعة نمای
و اهل خود را زیارت کن سخن وی را قبول کرد و چون بدیار خود رسید و اهل خود را بدید بیمار
شد و وفات کرد توفی الشیخ یاسین فی شهر ربیع الاول سنه سبع و ثمانین و ستمائة و کان عمره ثمانین
رحمه الله تعالی و الامام محیی الدین النواوی رحمه فی الرابع و العشرین من رجب سنه ست و سبعین
و ستمائة **شیخ عفیف الدین التلمسانی رحمة الله تعالی** نام وی سلیمان بن علی است بعضی از متعصبه
فقها وی را بزندقه و الحاد منسوب کرده اند و در بیان آن ذکر کرده که وی را گفتند تو نصیری
وی گفت النصیری بعض منی و بر واقف اصطلاحات این طایفه پوشیده نباشد که یکی از مقامات
ایشان مقام جمع است که صاحب آن مقام همه اجزای وجود را ابعاض و تفاصیل خود می بینند و همه را
در خود مشاهده میکنند چنانکه گفته اند **مصراع** جزو در رویش است جمله نیکان و بد
ومن شعاره الشعرة بذلک **شعر** فی کل طور حقیقة لی سلک ٭ و لکل مرتبة ذوق لی اسلک
انی رب الافلاک طرا حول فهمی ٭ وعلی و محیطها بی تحرک ٭ می شاید که آنچه گفته است که النصیری
بعض منی بنا بر این معنی باشد و او بر سبیل تقلید دعوی شرح منازل السائرین که از مصنفات شیخ
الاسلام ابو اسمعیل عبدالله الانصاری الهروی است شرحی نیکو کرده است هر کرا اندک چاشنی از
مشرب این طایفه باشد داند که سخنان وی که در آنجا نوشته است اکثر مبنی بر قواعد علم و عرفان
و مبتنی بر خصایص ذوق و وجدان است و همچنین وی را دیوان شعر است در کمال لطافت و عذوبت
هر کرا از آن مطالعه کنند داند که از سر چشمه که در مرکز جنان زلال صافی بجوش شده و از شجره خبیثه اصلا
چنان میوهٔ طیب نباید در شرح منازل السائرین در حد ثالثه از مقام رضا میگوید و قد وقفت بهذا المقام
والحمد لله تعالی و تحققت صحته لی فی ثلث مواطن و لها انی اشرفت علی الغرق بسوفا الفروع
تعبدهم الله تعالی فنظرت فی قلبی فلم اجد عنده تفاوت بین الحیوة والموت رضی بحکم الله تعالی لغلبة
سلطان المحبة والموطن الثانی فی ننی اشرفت علی الغرق فی القلبی فما رایت تفاوتا بین الحیوة والموت رضی
بحکم الله تعالی والموطن الثالث حصل لی من طریق الصوفیه اذ بینهما امور تزلزل منها القدم فنظرت الی قلبی
فصحبت تقد الرضی مع بلی وقلت اعرض بعد الاقبال و تخافت مع الصحبة محبتی الله تعالی من الضلال

ففاضت عيناي بالدموع وسرت في وجودي نشوة الخشوع والخضوع واخذني حالة وجد كدت بينها
ان افارق حسي لبعد غيبة حتى نحلها انفصلت نظمت ارتجالها اما في عيان ارادة المحبوب
اجرى لا المحال • اما الى محض الهوى طوعا واما الى الضلال • ومن اشتغاله
شهدت نفسک فينا وهي واحدة • کثيرة ذات اوصاف واسماء • ونحن فيک شهدنا بعد کثرتنا
عينا بها اتحد المرئي والرائي • توفي الشيخ عفيف الدين سنه تسع وستمايه **شیخ ابو العباس**
المرسی رحمة الله تعالی وی شاگرد شیخ ابو الحسن شاذلی است صاحب مقامات عالیه و کرامات
ظاهره است روزی شخصی ویرا بضیافت برد و بجهة امتحان طعامی که دران شبهه بود پیش شیخ
نهاد شیخ ویرا گفت اگر حارث محاسبی را رگی در انگشت بود که چون دست بطعام شبهه بردی
حرکت کردی من شصت رگ در دست دارم که مثل آن حرکت میکند صاحب طعام استغفار کرد
و عذرها خواست امام یافعی گوید که چنین بمن رسیده است که یکی از سلاطین امتحان یکی از مشایخ
کرد و طعامها پیش آورد که در بعضی گوشت کشته بود و در بعضی گوشت مرده شیخ میان دربست
و گفت ای درویشان من امروز خادم شماام درین طعام و در ایستاد و هر طعام که دران گوشت
کشته بود پیش درویشان می نهاد و هر چه دران گوشت مرده بود دور میکرد که این از برای لشکریان
پادشاه و میگفت الطیب للطیب والخبیث للخبیث سلطان حاضر بود و از ان امتحان استغفار کرد و گویند
که یعقوب که امیر المومنین مغرب بود برادر خود را بکشت از برای غیرت بر ملک و از ان پشیمان شد و توبه
کرد توبه که اثر در وی اثر تمام کرد و در باطن وی حالها نیکو ظاهر شد و وقتها ارباب ارادت
میدید طالب شیخی گشت که خود را تسلیم وی کند ویرا الشیخ ابومدین رحمة الله تعالی نشان دادند
شیخ را استدعا نمود اجابت کرد و گفت فرمان اولوا الامر را باید برد اما شیخ بوی می رسم مرا فرمودند
که بتلمسان روم و آن شهریست از مغرب و از و شیخ روان شد در بجایه بود چون بتلمسان رسید
رسولان یعقوب را گفت سلام من بصاحب خود برسانید و بگویید که شفای تو در دست شیخ ابو العباس
مرسی است و شیخ ابومدین در تلمسان وفات یافت رسولان یعقوب پیش وی آمدند و وصیت شیخ را
گفتند یعقوب استدعا شیخ ابو العباس کرد و وی نیز از حضرت حق سبحانه باجتماع با یعقوب مامور شده
در روز اجتماع یعقوب فرمود تا یک خروس بچه بکشتند و دیگر را گلو بفشردند و هر یک را جدا جدا
پیش شیخ آوردند شیخ بخادم اشاره کرد که این یکی را بردار که مردار است و آن دیگر را خود ...
پس یعقوب ملک را بپسر داد و خود را بالکلیه تسلیم شیخ کرد و برکت نفس شیخ ابومدین و حسن

تربیت شیخ ابو العباس گنج ابن یافت و در مرتبه ولایت ثابت قدم گشت در سالی مردم باران محتاج
شدند شیخ ابو العباس و یعقوب بصحرا بیرون رفتند شیخ یعقوب را گفت که نماز بگذار و طلب باران کن
برای مسلمانان یعقوب گفت یا سیدی تو باین لایق تری شیخ فرمود ترا باین فرموده اند پس یعقوب
نماز بگذارد و دعا کرد و علی الفور اثر اجابت آن ظاهر شد و باران آمد **شیخ سعید حداد و مرید شیخ جوهر**
رحمهما الله تعالی شیخ جوهر در اوایل حال بنده کسی بود آزاد شد باز ار عدن خرید و فروخت
میکرد و بمجالس فقرا حاضر می شد و اعتقاد و اخلاص تمام داشت بایشان و وی امی بود چون
وفات شیخ کبیر شیخ سعید حداد که در عدن مدفون است رسید فقرا ویرا گفتند بعد از تو شیخ که
خواهد بود گفت آنکس که در روز سیم از وفات من در محلی که فقرا جمع باشند مرغی سبز بیاید و بر سر
وی بنشیند چون روز سیم رسید و فقرا از قرات و ذکر فارغ شدند و منتظر وعده شیخ
بنشستند ناگاه دیدند که مرغی سبز فرود آمد و نزدیک بایشان بنشست هر کدام از بزرگان فقرا
امید میداشتند که مرغ بر سر ایشان نشیند بعد از زمانی مرغ پرواز کرد و بر سر جوهر نشست و این
معنی هرگز در دل وی نگذشته بود و در دل هیچ یک فقرا نگذشته بود پس فقرا پیش وی آمدند و ویرا
بزاویه شیخ بردند و بجای وی نشاندند وی بگریست و گفت مرا چه جای این کار است من مردی
بازاریم و از طریق فقرا و آداب ایشان ندیده ام و بعضی مردمان را حقوقست و مرا با ایشان معاملات
گفتند این امری آسمانی است و ترا ازین چاره نیست خدای ترا تایید و تعلیم کند هر چه در بایست است
گفت مرا چندان مهلت دهید که ببازار روم و حقوق مسلمانان از گردن خود بیرون کنم پس ببازار
رفت و حق هر کس را ادا کرد و آنگاه بزاویه شیخ آمد و صحبت فقرا را لازم گرفت فظهر له ... اولیا
من الفضایل والکمالات ما یطول ذکره فسبحان الکریم المنان ذلک فضل الله یوتیه من یشاء والله
ذو الفضل العظیم **احمد بن الجعد و شیخ سعید** که کنیت وی ابو عیسی است رحمة الله امام یافعی گوید
رحمه الله در بلاد یمن دو شیخ بودند یکی شیخ کبیر عارف بالله شیخ احمد بن الجعد و دیگر شیخ کبیر عارف شیخ سعید
و هر یک را اصحاب و تلامذه بودند روزی شیخ احمد با اصحاب خود عزیمت زیارت بعضی گذشتگان کرد
بود شیخ سعید رسید شیخ سعید نیز موافقت کرد چون مقداری راه برفتند شیخ سعید پشیمان شد از موافقت
ایشان باز گشت و شیخ احمد بر عزیمت خود برفت و زیارت کرد و باز آمد بعد از چند روز دیگر شیخ
سعید بیرون آمد با اصحاب خود عزیمت همان زیارت کرد و شیخ احمد با در راه پیش آمد و با هم
ملاقات کردند شیخ احمد شیخ سعید را گفت فقرا را بر تو حقی لازم شده است که آن روز از موافقت

ایشان برگشتی شیخ گفت بر من هیچ حقی متوجه نشده است شیخ احمد گفت برخیز و انصاف ده
شیخ سعید گفت هر که ما را برخیزاند ویرا بنشانیم و شیخ احمد گفت هر که ما را بنشاند ویرا بنشاند
پس هر یک از آن دو بزرگ آنچه آن دیگر گفته بود رسید شیخ احمد مقعد شد بر جای ماند تا آنگاه
که بحق تعالی پیوست و شیخ سعید مبتلا شد بآنکه زن خود را میکشت و می برید تا بجوار رحمت
حق تعالی پیوست امام یافعی رحمة الله تعالی میگوید احوال فقرا از شمشیرها برنده تیزتر است چون
اصحاب احوال با یکدیگر برابر باشند احوال ایشان در یکدیگر سرایت میکند و اگر برابر نباشند
حال قوی در ضعیف سرایت می کند و گاه می باشد که حال سابق تاثیر میکند دون المسبوق هذا کلامه
والله تعالی اعلم بحقیقة الحال

شیخ نجم الدین عبد الله بن محمد الاصفهانی رحمه الله تعالی

وی شاگرد
شیخ ابو العباس المرسی است سالها بسیار مجاور مکه بوده و مناقب وی بسیار است و اگر
وی بیشمار یکی از علما مین گفته است که پدر خود را بیمار گذاشتم و بحج رفتم چون بمکه رسیدم و
حج گزاردم خاطرم بجهة پدر پریشان بود با شیخ نجم الدین گفتم چه شود که خاطر بر آن داری که از
مکاشفات خود بر احوال وی مطلع شوی و مرا بگویی در حال بنگریست و گفت اگر از بیماری
صحت یافته است و بر بالای سر خود مسواک میکند و کتابهای خود را گرد خود نهاده
و صفت و حلیه وی چنین و چنین است و نشانها راست باز داد و مرا هرگز ندیده بود روزی
همراه جنازه یکی از اولیاء الله بیرون آمده بود چون ملقن که یکی از اکابر فقها بود بر سر قبر
نشست که تلقین کند شیخ نجم الدین بخندید یکی از شاگردان سبب خنده را پرسید ویرا زجر
کرد پس بعد از آن گفت که چون ملقن آغاز تلقین کرد صاحب قبر گفت هیچ تعجب نمیکنید از مرده
که تلقین زنده میکند ویرا گفتند که هرگز زن خواسته گفت هرگز زن نخواسته ام ...
نخورده ام که از زنی بخته باشد شیخ وی در بلاد عجم ویرا گفته بود که زود باشد که در ...
با قطب ملاقات کنی بطلب قطب بیرون آمدم در راه جمعی جوانان ویرا بگرفتند و گفتند که ...
است و ویرا نگاه داشتند و ویرا میبستند میگوید ناگاه دیدم که پیری از بین فرود آمد همچنانکه
باز بر شکاری فرود آید و مرا بگشاد و گفت برخیز ای عبد الله که مطلوب تو ... بیرون رفتم تا
مصر رسیدم هیچ مطلوب خود را نشناختم و ندانستم که کجاست تا آنگه روزی گفتند که شیخ ابو العباس
مرسی آمده است جمعی فقرا گفتند بیایید تا برویم و بر وی سلام کنیم چون رفتم و در روی وی نگاه کردم
بشناختم که وی همان پیر است که مرا بگشاد وی بر نشانی گفت که حاضران ندانستند ...

صحبت ویرا لازم گرفتم تا آن وقت که از دنیا برفت چون شیخ وی وفات کرد متوجه مکه شد
در راه بفقیر هیچ شیخ خود شیخ ابو الحسن شاذلی رسید قدس سره از قبر خود با وی سخن گفت
گفت بمکه رو و آنجا نشین چون بطرف حرم شریف رسید شنید که هاتفی آواز داد که قدم نه
علی خیر بلد و خیر اهل پس مجاور مکه می بود تا در سنه احدی و عشرین و سبعمائة از دنیا برفت
و ویرا نزدیک قبر فضیل عیاض دفن کردند ویرا بظاهر در اوقات مجاورت بیرون مکه در مقام
دورتر از عرفات ندیده اند اما بحسب باطن و التفات آن راجع بعلما باطن است بعضی از
اولیاء الله گفته اند که از زیارت رسول الله علیه السلام برگشته بودم در روی داشتم در فکر شیخ
نجم الدین افتادم که هرگز بمدینه شریفه نرفت و زیارت نکرد و بحسب باطن بر وی اعتراض میکردم
ناگاه ویرا ادراک کردم دیدم که شیخ نجم الدین در هوا بجانب مدینه میرود و مرا آواز داد که یا محمد یا من
خان گفت روزی بعض اصحاب وی با وی گفتند که مردم بر شما انکار بسیار دارند که بزیارت رسول
صلی الله علیه و سلم نرفته اند و نمیروند گفت بنگرا از دو بیرون نیست متنزع است یا محقق اگر
متنزع است با وی بگوی که بنده را روا نیست که بی اذن خواجه خود بسفر رود و اگر محقق است
بگوی که کسی همیشه با تست و پیش تو حاضر است هرگز در طلب وی سفر میکنی بخط یکی از اکابر
خراسان یافته اند که در تاریخ سنه ثلث و سبعمائة بسعادت زیارت حرم شریف مکه زادها الله تعالی
شرفا مشرف شدم و دران وقت شیخ حرم شیخ نجم الدین اصفهانی بود بخدمت وی میرسیدم
روزی از من پرسید که این حدیث بتو رسیده است که ابدال امتی اربعون اثنا عشر فی
العراق و ثمانیة عشر فی الشام گفتم رسیده است اما مرا مشکل میشود که چون از طایفه همین در شام
و عراق می باشند شیخ فرمود که حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم جمیع عالم را دو قسم کرده است
نصف شرقی و نصف غربی از عراق نصف شرقی خواسته است و از شام نصف غربی پس عراق و غیر
آن چون خراسان و سند و سیستان و ترکستان و سایر بلاد شرقی در عراق داخلست و شام و غیر آن
چون بلاد مصر و مغرب همه در شام داخل است ناقل نوشته است که درین وقت در خاطرم افتاد
که از حال خواجه قطب الدین یحیی بن جامی نیشابوری سوال کنم پیش از آنکه سوال کنم فرمود که خواجه قطب
الدین یحیی یکی از آن دوازده تن است که در عراق اند

خواجه قطب الدین یحیی جامی نیشابوری رحمه الله تعالی

کنیت وی ابو الفضل است جامی الاصل نیشابوری المولد بعلوم ظاهری و احوال باطنی موصوف و
معروف بوده صحبت شیخ رکن الدین علاء الدوله و شیخ صفی الدین اردبیلی و شیخ صدر الدین

محقق

الاصل

او در حیلی شیخ شرف در کرجی رسیده است و هفت بار حج گذارده است روزی یکایک صحرا
بسر رمه و گله خود رفته بود از آنجا و برادر عیسی به زیارت بیت الله فوری شده و هم از آنجا روانه گشت
و این رقعه باصحاب نوشت وی رقعه ارز طایفه بیت ارتیاح و ابتهاج بطرف صحرا و سباح کرد گذری
افتاد رباعی با دوست ببوستان شدم رهگذری • بر گل نظری فکندم از بیخبری
دلدار بطعنه گفت شرمت بادا • رخسار من اینجا و تو در گل نگری • ناگاه دیفرت لاه از کمین گاه
لا ینبغی مع الله برون تاخت و گفته جذبه من جذبات الحق در گردن دل ممتحن انداخت
که بیا بیم بجوشی مری کشانش آیند • بوطن نارفته و ندیده و تفکر اگذاشته هم از طرف صحرا بانت
واذّن فی الناس بالحج یأتوک رجالا بر صوب خانه معظم معلا روان گشت
چون نزد و ارنی صاحب کمند • آهوی بیچاره بگردن اسیر • والسلام علی من اتبع الهدی
توفی رحمه الله تعالی لیلة الخمیس الحادی و العشرین من جمادی الاخری سنه اربعین و سبعمایه و قبر
وی در بیرون درب فیروزآباد است بهراة ابو عبدالله المرجانی القرشی رحمه الله تعالی
از بزرگان مشایخ و اکابر صوفیه بود ابواب علوم الهی معارف ربانی بروی گشاده
بود و برا گفته که فلان گفت که در وقتی که شیخ سخن میگفت از آسمان تا دهان وی عمودی
دیدم از نور چون شیخ خاموش گشت شیخ بخندید و گفت وی نه دانست که چون عمود منقطع
شد من خاموش گشتم یعنی آن عمود نور از آسمان صورت امداد الهی بود چون امداد منقطع شد
وی خاموش گشت توفی رحمه الله تعالی بتونس سنه تسع و تسعین و ستمایه ابو عبدالله المعروف
بابن المطرف الاندلسی رحمه الله تعالی وی مجاور مکه بوده و در هر شبانروزی ورد داشته که پنجاه اسبوع
طواف کردی در سنه تسع و ستمایه از دنیا برفته و پادشاه مکه از غایت اعتقاد و اخلاص که نسبت
بوی داشته تابوت وی را بر دوش خود گرفته امام یافعی گوید که بعض از اصحاب شیخ ابو محمد بکری
معروف رحمه الله تعالی گفته که چون از دنیا برفته شیخ نجم الدین اصفهانی گفته که ما سالک فی طریق الحجاز
با من گفت که شیخ ابو محمد را عزیمت زیارت نبی صلی الله علیه و سلم شده بوداع شیخ ابو عبدالله بن المطرف
آمد شیخ ابو عبدالله گفت که من شنیده ام که در فلان منزل آب نیست سختی بسیار بشما خواهد بود الا که
بهمان خواهد بارید آب خواهید یافت ما جماعتی بودیم چون بآن منزل رسیدیم همچنانکه گفته بود آب
نبود در راه در اندم هوا بسیار گرم شد و تشنگی غلبه کرد و با ما اندک آبی بود بگمو خواستند که آن آب را
بخورند شیخ ابو محمد گفت مخورید اگر بخورید ... هیچ کس ... تا آن ترکس بعد از آن چون تشنگی بسیار

تشنه بودیم از تشنگی و گرما هیچ سایه نیافتیم که ساعتی بنشینیم شیخ ابو محمد پرسید که شیخ ابو عبدالله بن مطرف
چه گفته بود گفتیم گفته بود سختی بسیار خواهید کشید گفت سختی ازین بیشتر چون می باشد که ما در اینیم پرسید
که دیگر چه گفته بود گفتیم گفت که در آخر باران خواهد آمد و سیراب خواهید شد گفت بشارت باد شما را
باران ناگاه دیدیم که پاره ابر از یک طرف پیدا آمد و بلند می شد تا بالای ما رسید باریدن گرفت چندانکه
گرداگرد ما سیل روان شد آب بخوردیم و وضو ساختیم و غسل کردیم و آب برگرفتیم و روان شدیم چون
گامی چند برفتیم از باران هیچ اثر نیافتیم شیخ سلیمان ترکمانی موله رحمه الله تعالی وی در دمشق
می بوده کهنه عبایی چرکین در بر از جای خود کم برخاستی و سخن کم گفتی بعضی از علمای ظاهر را جلالت
و بزرگی خود پیش وی نیاز مندی میکرده اند و می نشسته اند میگویند که در رمضان چیزی میخورده است
و نماز نمی گذارده اما وی را کشف و اطلاع بر مغیبات می بوده و اخبار از آن میکرده اما باقی میگویند
که می تواند بود که آن از قبیل ستر حال و تلبیس بوده باشد و در اوقات نماز کرده باشد و مثل این
بسیار ازین طایفه حکایت کرده اند چنانکه از قضیب البان موصلی و شیخ ریحان و غیر ایشان منقول است
توفی الشیخ سلیمان سنه اربع عشر و ستمایه شیخ علی کردی رحمه الله تعالی وی از عقلای مجانین
بوده است و از وی انواع کرامات و خوارق عادات ظاهر شده است اهل دمشق همه مرید و معتقد وی
می بوده اند و بر ایشان حکم میکرده است چنانکه مالک بر مملوک کند و انقیاد حکم وی میکرده اند روزی
یکی از بزرگان دمشق را فرمود که برای درویشان دعوتی کند و سماع کند آن شخص ترتیب دعوتی
کرده و قوالان طلبیده و درویشان مشهور را بخواند چون ایشان جمع شدند شیخ علی کردی
بخانه در آمد و آنجا قالبها شکر دید که نهاده است صاحب خانه را گفت این همه را در حوض انداز
همه را در حوض انداخت و درویشان شربت میخوردند و سماع میکردند تا آخر روز بعد از آنکه
چیزی بخوردند و باز گشتند شیخ علی کردی صاحب خانه را گفت که آن قالبها را از خانه بیرون آورد
همچنانکه در اول بود هیچ از آن نگداخته بود و بعد از آن صاحب خانه را گفت تو بیرون رو و در را
بر من قفل کن و پیش من میا الا بعد از سه روز چنان کرد روز دوم در راهی شیخ علی رسید و بر وی
سلام کرد و بعد از آن بخانه رفت خانه را همچنان در بسته یافت قفل گشاد و در آمد و دید که رخامهای
فرش خانه بر کنده است پیش وی آمد و گفت ای سیدی چرا فرش خانه می کندی گفت رو تا باش که تو
مردی نیکو باشی بر رخام حرام ضیافت درویشان کنی گفت یا سیدی این بر اثر برکت شیخ
بخشم ندید بار ها کرد و برفت آن شخص که بنما شیخ را میدانست خیل بسیار کرد تا خاطرش که یکبار

رخنه‌ها را اگنده بودند و اصلاح کرده استادی که آن کار کرده بود طلب و مبالغه تمام از آن
استفسار نمود آخر اعتراف کرد که حمام برافروخته بودیم و حمام مسجد بجای آن کار برده
و در آن وقت که شیخ شهاب الدین سهروردی قدس الله تعالی روحه برسالت بدمشق آمده بود
با اصحاب گفته است که بزیارت شیخ علی کردی برویم گفته اند که وی مردی است که نماز نمیگذارد
و اکثر اوقات مکشوف العوره می باشد شیخ گفته است البته وی را می بینم شیخ سوار شده است و چون
بنزدیک منزل وی رسیده فرود آمد چون شیخ علی دیده است که وی نزدیک رسیده عورت
خود را کشف کرده است شیخ فرموده ما را از تو این باز نمیدارد و امروز ما مهمان توایم پس نزدیک شد
و سلام کرد و نشست ناگاه دو حمال آمدند و با ایشان طعام بسیار شیخ علی گفت که پیش شیخ نهید
که مهمان ماست و شیخ را گفت بسم الله که این ضیافت تست شیخ بخورد و علی کردی را بزرگ
داشت شیخ علی کردی در اوایل در مسجد جامع بوده است ناگاه مجذوبی دیگر که وی را یاقوت میگفتند
بشهر دمشق درآمده است و در آن که وی درآمد شیخ علی از دمشق بیرون رفت ساکن صحرا شد
و بعد از آن بشهر در نیامد تا آنگاه که وفات کرد یاقوت در شهر حاکم بود **شیخ فرج رحمه الله تعالی**
وی از اهل صعید مصر است بسیار جلیل القدر و کبیر الشان بوده است بنده بود حبشی وی را جذبه رسید
قوی که شش ماه طعام و شراب نخورده پنداشتند که دیوانه شده است هر چند که بزدند هیچ سود
نداشت وی را قید بنهادند چون آمدند قید جائی بود و وی جای دیگر وی را در زندان کردند چون آمدند
در بیرون زندان وی را یافتند چون این کرامتها از وی دیدند چند مرغ بریان کردند پیش وی
آوردند آنها را گفت بپرید همه زنده شدند و بپریدن گرفتند باذن الله تعالی یکی از اصحاب وی وی را
در روز عرفه در عرفات دید و یکی دیگر همان روز در خانه خود دید و تمام روز با وی بود چون
آن دو شخص بهم رسیدند هر چه دیده بودند با هم گفتند میان ایشان نزاع شد یکی گفت وی
در روز عرفه در عرفات بود بر صدق آن سوگند بطلاق خورد و یکی دیگر گفت تمام آن روز در خانه من
بود و وی نیز سوگند بطلاق خورد پس خصومت کنان پیش شیخ فرج آمدند و آنچه میان ایشان
گذشته بود باز گفتند شیخ فرمود هر دو راست گفته اند و زن هیچکدام طلاق نشده است یکی از
اکابر میگوید که من از شیخ فرج پرسیدم که صدق هر یک موجب حنث دیگریست چون سوگند
هیچ یک حانث نشده باشد در آن مجلس که من این پرسیدم جماعتی از علما حاضر بودند شیخ اشارت
بهمه کرد که درین مسئله سخن گویند هر کس چیزی گفتند اما هیچکس جواب شافی نگفت در آن لحظه

جواب آن

جواب آن بر من ظاهر شد شیخ اشارت بمن کرد که جواب آن بگوی من گفتم که چون ولی بولایت متحقق
گردد و در آن معنی که روحانیت وی متصور بصورتها تواند شد متمکن میتواند بود که در وقت واحد
در جهات مختلفه بصورتها متعدده بنماید چنانکه خواهد پس آنکس که وی را در بعضی از آن
صور بعرفات دیده باشد راست دیده باشد و آنکه در بعضی دیگر از آن صور در خانه خود دیده هم
دیده باشد راست دیده باشد و سوگند هیچ یک حانث نشود و شیخ فرج فرمود که جواب صحیح است
که تو گفتی رضی الله تعالی عنه و ارضاه **شیخ ابو العباس دمنهوری رحمه الله تعالی** دمنهور موضعی است
بمصر یکی از تاجران گفته است که در سفر بودم و با من چهارپائی بود و چون بمصر درآمدم با مردم
درآمیختم آن چهارپائی از من گم شد هر چند طلب کردم هیچ خبر نیافتم بعضی از یاران مرا گفتند
پیش شیخ ابو العباس دمنهوری رو شاید که دعائی کند و من نیز پیش از این وی را می شناختم پیش وی
رفتم و بروی سلام کردم و حال خود با وی گفتم گوش بسخن من نکرد و لیکن گفت باز مهمانان رسیدند
چند بار روی آن چند بار گفت حوائج دیگر ذکر کرد و از پیش وی بیرون آمدم و با خود گفتم والله دیگر هرگز پیش
وی نیایم این درویشان بغیر از حوائج خود چیزی نمی‌بینند پس بر این نیت برفتم ناگاه مرا شخصی که پیش وی
چیزی داشتم پیش رسید و بر اثر رفتم و گفتم ترا میگذارم با آنچه پیش تو دارم پیش نهی نشستند در ... و او
گفت با من در معامله میکنی با آنچه رفته است بر من بیاید با این همه بر و در راه خدای تعالی و هم چه
شیخ گفته بود بخرم بدرم و چند درهم زیاده آمد بآن قدر حلوا خریدم و همه را بجمالی دادم و قصد زیارت شیخ
کردم چون بزاویه شیخ رسیدم دیدم که چهارپائی من بر در زاویه شیخ ایستاده است باز گفتم که این
چهارپائی من نخواهد بود یکی مانند آنست چون نزدیک رسیدم دیدم که چهارپائی منست و قماشهای
همچنان بر پشت وی گفتم آنرا بکسی بسپارم یا بخود در زاویه بردم تا باز گم نشود باز گفتم آنکس که بسلامت
بمن رسانیده است برای من نگاه خواهد داشت پیش شیخ درآمدم و آنچه آورده بودم بروی عرض میکردم چون بحلوا
رسید گفت این چیست گفتم چیزی زیاده آمده بود این را دادم گفت این در شرط داخل نبود من نیز چیزی
زیادت کنم و برخیز و قماشهای خود را ببازار بر و بفروش تعجیل مکن و هر چه میفروشی بهای آن زیادتی
الحال ... ... آنکه بعضی تجار بیایند و بازار تو بشکنند دریا در دست راست ... و بهای آن
بدست ... پس ببازار رفتم و قماشهای خود و بهای تمام زیادت بر معهود فروختم و بهای تمام بستدم
چون ... شدم ... در تجارت ... آنکه گوشهای در بند بوده اند که ایشان را آزاد کرده اند
شیخ ریحان رحمه الله تعالی وی در بعضی بوده است یکی از اخیار گفته است که شخصی بر ساحل

دریا بود نزدیک بعدن نتوانست که بعدن درآید که شب آمده بود و دروازه بسته بودند شب در ساحل
بحر بماند و هیچ چیز نداشت که شام بخورد ناگاه دید که شیخ ریحان بر ساحل است پیش وی آمد و گفت
ای سیدی در دروازه بسته اند و هیچ ندارم که شام خورم می‌خواهم که مرا هریسه دهی گفت این را
ببیند از من شام می‌خواهد و هیچ نمی‌خواهد مگر هریسه گویا من هریسه‌پزی ام گفتم ای سیدی از این چاره نیست
ناگاه دیدم که کاسه هریسه گرم حاضر شد اما روغن نداشت گفتم ای سیدی روغن می‌باید گفت
این را ببیند هریسه می‌تواند خورد بی روغن که من روغن‌گری ام گفتم ای سیدی این را بی روغن
نخواهم خورد گفت این رکوه را برگیر و بدریا برو و آب بیار تا وضو سازم رفتم و آب آوردم رکوه را
از من بستد و از آنجا روغن بر هریسه ریخت پس از آن بخوردم و هرگز مثل آن روغن نچشیده بودم
دیگری گفته است که در ماه رمضان بین العشائین ببازار رفتم تا برای حلوای خود چیزی بخرم ناگاه شیخ
ریحان مرا دید و مرا پیش خود کشید و هوا ابالا برو بیار من بگریستم و گفتم می‌خواهم که مرا از بهر بازگردانید و گفت
می‌خواستم که تفرجی کنی اما تو نخواستی امام یافعی می‌گوید که همانا که وی باین تفرج مطالعه عجایب
ملکوت سماوات خواسته است بعضی از صالحان گفته است که روزی شیخ ریحان را گفتم حاوی
با من میداری گفت نه ام که این مرد سست مترس و اشارت برخود کرد و من پنداشتم که مراد وی آنست
که ما دام که زنده ام و مراد و برادرانستم مگر روزی که بجرو بان سبب که بپای کوهی بگذشت سنگی
بیفتاد و سر وی بشکست و بدان بمرد رحمة الله تعالی

شیخ علاء الدین خوارزمی رحمة الله تعالی

وی بزرگ بوده است امام یافعی گوید که وی دوازده روز بیک وضو نماز گزارد و پانزده سال
پهلوی بر زمین ننهاده و چند روز بگذشت که طعام نخورد و چون طعام خوردی چیزی اندک خشن
خوردی و با من در منی قدری گوشت بود نمی‌خورد الا بعد از سختی بسیار بجهة موافقت گفتند که چند سالست
که بجهة مسکراتی که می‌بیند بی اختیار خروج می‌گذارد که وی را آن فرموده اند و هم امام یافعی گوید
که شیخ علاء الدین خوارزمی گفت که در بعضی از سالها روزه گرفته بودم چون روز عید فطر رسید
بیکی از دیههای مسلمانان بجهة نماز عید رفتم و چون باز آمدم آدمی دیدم که در خلوت من
نماز میگذارد و بر یکی که بر در خلوت من بود هیچ اثری نبود تعجب کردم که از کجا درآمده است
بعد از آن یک ربیت گریستنی نار من در فکر شدم که از برای وی چه آرم که روز عید است و التفات نکرد
و گفت ای فلان مکس فکر مکن که دو عیب است الخبز و میدانی و لیکن اگر ترا عیب نزاع است قسمی
آور برخاستم که اینجا بیاورم پیش او برنجی دو گرده نان دیدم که بزرگ و گرم و مغز بادام ان

در انبر روانستم پیش وی بردم نان بشکست و مغز بادام بیش در ریخت و گفت بخور و در اثنا دو نان
مغز بادام بمن میداد و من آنرا میخوردم و وی نخورد مگر یک مغز بادام یا دو مغز بادام و من حضور
آن طعام را غریب میدیدم گفت این را غریب مدار که خدا را بندگانی هستند که هر جا که باشند
هرچه خواهند بیابند تعجب من زیاده شد با خود گفتم که از وی طلب مواخاة کنم گفت تعجیل
مکن که باز بتو خواهم آمد ان شاء الله تعالی و از من غایب شد در حال و ندانستم که کجا رفت شب
هفتم از شوال آمد و با من عقد مواخاة بست قدس الله تعالی سره

امام عبدالله یافعی الیمنی رحمة الله تعالی

هو ابو السعادات عفیف الدین عبدالله بن اسعد الیافعی فی الیمنی نزیل الحرمین الشریفین شرفهما
الله تعالی رضی الله عنه از کبار مشایخ وقت خود بوده است عالم بوده بعلوم ظاهری و باطنی
وی را تصنیفاتست از آنجمله تاریخ مرآة الجنانست و عبرة الیقظان فی معرفة حوادث الزمان
و المکان و کتاب روضة الریاحین فی حکایات الصالحین و کتاب الدر النظیم فی فضایل القرآن
العظیم و ورای آن تصنیف کرده است و اشعار نیکو نیز گفته است و وی گفته است
که شیخ علاء الدین خوارزمی گفت رحمة الله که شبی در بلاد شام در خلوت بعد از نماز خفتن
بیدار نشسته بودم در خلوت از اندرون بسته بودم دو مرد دیدم با خود در خلوت ندانستم که
از کجا درآمدند و ساعتی با من سخن گفتند و با یکدیگر احوال تقرا کردند و ذکر از مردی شام کردند
و بر وی ثنا گفتند و گفتند نیک مردی است که حلالی که از کجا می‌خورد بعد از آن گفتند سلام
ما بصاحب خود عبدالله یافعی برسان گفتم او را از کجا می‌شناسید و وی در حجاز است گفتند
بر ما پوشیده نیست برخاستند و پیش وی رفتند سوی محراب پنداشتم که نماز خواهند گزارد
از دیوار بیرون رفتند و هم وی گفته است که شیخ مذکور گفت که در بعضی از سالها شام در ماه
رجب سنه اثنین و اربعین و سبعمایه در بیرون خلوت من درآمدند بعد از نماز پیشین و در بسته
که از کجا درآمدند و از کدام طرف آمدند چون سلام کردند و مصافحه نمودند با ایشان انس گرفتم
گفتم از کجا آمدید گفتند سبحان الله چون تویی از این حال سوال میکند بعد از آن خشک پاره نان خود را
پیش ایشان نهادم گفتند ما از بهر این آمده ایم گفتم پس از بهر چه آمده اید گفتند آمده ایم تا وصیت
کنیم برسانید سلام ما بعبدالله یافعی گفتند بگوی که بشارت باد مر ترا گفتم او را از کجا
می‌شناسید گفتند ما وی را رسیده ایم و وی ما را رسیده است گفتم شما را در این بشارت رسانیدن
اذنی هست گفتند آری رجال الغیب ذکر کردند که از پیش ما در آن می‌آیند که ابشر فانت در شرق

و فی الحال تائب شدند و هم وی گفته که در اوایل حال مترد بودم که بطلب علم مشغول باشم
که موجب فضیلت و کمالست یا بعبادت که مثمر حلاوت و سلامت از آفت قیل و قالست
و درین کشاکش و اضطراب نه مرا قرار مانده و نه خواب کتابی داشتم که روز و شب بمطالعه
آن میگذرانیدم و درین تحیر اوراق آنرا بگشودم در روی ورقی دیدم که هرگز ندیده بودم
و در روی بیتی چند نوشته که از کسی نشنیده بودم و آن ابیات این بوده
کن عن همومک معرضا * وکل الامور الی القضا * فلربما اتسع المضیق * و ربما ضاق
الفضا * و لرب امر متعب * لک فی عواقبه رضا * الله یفعل ما یشا * فلا تکن متعرضا
چون این ابیات را خواندم گویا آبی بر آتش زدند و شدت حرارت قلق مرا نشاند
غوغای غبار کین بعبارت الحان را که در تاریخ نوشته بر سال نهاده است و مانسته
و سعایه بیان حوادث کرده و معلوم میشود که بعد از آن چندگاه دیگر بوده رضی الله عنه و نفعنا به

شیخ شهاب الدین السهروردی المقتول رحمه الله تعالی نام وی یحیی بن حبش است در حکمت
مشائیان و اشراقیان متبحر بوده است و در هر یک از آن تصنیفات لایقه و تالیفات رایقه دارد
و بعضی وی را منسوب بسیمیا داشته اند **حکایت** کنند که روزی با جماعتی از دمشق بیرون
آمد برمه گوسفند رسیدند آن جماعه گفتند ما را یک گوسفند می باید گرفت ده درم
بترکمانی که صاحب گوسفند بود دادند و وی مضایقه میکرد که گوسفندی خردتر ازین بگیرید
شیخ اصحاب را گفت شما بروید و گوسفند را ببرید که من وی را خشنود کنم ایشان پیش رفتند
و با وی سخن میگفت و دل وی را خوش میکرد تا ایشان دور رفتند و هم در پی ایشان برفت
ترکمان در پی وی میرفت و فریاد میکرد چون بوی رسید دست چپ وی را بگرفت و بکشید
که کجا میروی دست وی از شانه جدا شد و در دست ترکمان بماند و خون میرفت ترکمان بترسید
دست وی را بینداخت و بگریخت ازار بر داشت و بیاران داد و در دست وی مندیلی بود
و نیز امام یافعی میگوید که مثال این کارها که اینجاست و بدان کسانی که این کارها میکنند و بدان
علمی که مقتضی چنین کارها گردد و از سخنان وی است فامر علی الاجساد المظلمة ان تحل فی ملکوت
السموات فوحد الله سبحانه و انت تعظیم ظلمان واذکره و انت مزاحم الا کوان تعریباً و از اشعار
وی است خلعت هیاکلها بجرعاء الحمی * و صبت لمغناها القدیم تشوقا
و تلفتت نحو الدیار فشاقها * ربع عفت اطلاله فتمزقا * و قفت تسائله فرد جوابها

رجع الصدی لا سبیل الی اللقا * وکانها برق تالق بالحمی * ثم انطوی و کانه ما ابرقا
در تاریخ امام یافعی مذکور است که وی را بخلل در عقیده و باعتقاد حکماء متقدمین منهم متهم داشتند
چون بحلب رسید علماء بقتل وی فتوی دادند بعضی گویند وی را حبس کردند و بخناق کشتند و بعضی
گویند قتل و صلب کردند و بعضی گویند وی را مخیر ساختند میان انواع قتل وی چون ریاضت
معتاد بوده اختیار کرد که وی را گرسنگی کشند طعام از وی باز گرفتند تا بمرد و عمر وی سی و شش
یا سی و هشت رسیده بود و کان ذلک فی سنه سبع و ثمانین و خمسمایه و اهل حلب در شان وی مختلف
بودند بعضی وی را بالحاد و زندقه نسبت میکردند و بعضی بکرامات و مقامات اعتقاد داشتند و میگفتند
که بعد از قتل شواهد بسیار بکرامات وی ظاهر شد این موافق آن مینماید که شیخ شمس الدین تبریزی
قدس سره فرموده که در شهر دمشق شیخ شهاب الدین مقتول را اشکال کافری گفتند گفتم حاشا که کافر
باشد که چون بصحبت تمام در آمد در خدمت شمس الدین کامل شد سخت متواضع باشم با یاد زنده دلان
صادق با سخت با خوف با شمس الدین مکراین شیخ شهاب الدین علمش بر عقلش غالب بود و عقل
می باید که بر علم غالب باشد و حاکم و دماغ که محل عقلست ضعیف گشته بود و در عالم ارواح طائفه
ذوق با شنند فرود آمدند و مقیم شدند و از عالم ربانی سخن میگویند اما همان عالم ارواحست که ربانی می پندارند
مگر فضل الهی در آید با جذبه از جذبات با مردی که او را در بغل گیرد و از عالم ارواح بعالم ربانی کشد

شیخ اوحد الدین حامد الکرمانی قدس الله تعالی وی مرید شیخ رکن الدین سنجاسی است و وی مرید شیخ قطب الدین
الابهری است و وی مرید شیخ ابو النجیب سهروردی قدس الله تعالی ارواحهم بسیار بزرگ بوده است
و صحبت شیخ محی الدین ابن العربی رسیده و شیخ در کتاب فتوحات و بعضی رسایل دیگر از وی
حکایت کرده است در باب ثامن از فتوحات میگوید که شیخ اوحد الدین کرمانی رحمه الله تعالی گفته
است که در جوانی خدمت شیخ خود میکردم در سفر بودم و وی در عماری نشسته بود و زحمتی محکم
داشت چون بجائی رسیدیم که آنجا بیمارستانی بود درخواست کردم که اجازت که داروی
بستانم که نافع باشد چون اضطراب او دید اجازت داد برفتم دیدم که شخصی بر خیمه نشسته بود و ملازمان
وی بپای ایستاده و پیش وی شمعی افروخته اند و وی مرا نمی شناخت و من وی را نمی شناختم
چون مرا در میان تاریکی زمان دید برخاست و پیش من آمد و دست مرا بگرفت و گفت حاجت
تو چیست حال شیخ را باوی گفتم فی الحال داروی حاضر کرد و بمن داد و با من بیرون آمد و خادم
شیخ را همراه می آورد برسیدیم که شیخ و برابر بشد و بیرون آمد و سوی بر وی داد و مرا گردانیده باز گشت

پیش شیخ آمدم و وی را آوردم و آن اکرام و حرمت که آن شخص کرده بود با شیخ گفتم شیخ تبسم کرد
و گفت ای فرزند چون اضطراب ترا دیدم مرا بر تو شفقت آمد لاجرم ترا اجازت دادم چون آنجا
رسیدی ترسیدم که آن شخص که امیر آن موضع است بتو التفات ننماید و شرمنده شوی از
هیکل خود مجرد شدم بصورت وی برآمدم و در موضع وی نشستم چون تو آمدی ترا اکرام داشتم و کردم
آنچه دیدی در رسالهٔ اقبالیه مذکور است که شیخ رکن الدین علاء الدوله رحمه الله تعالی گفته است
که از وی که فاضل و متقی بود یکی از مریدان شیخ شهاب الدین سهروردی قدس الله تعالی آنجا بود بزیارت
وی رفتم اخی ابن بردی عزیز بود و صاحب صحبتی نشستم و از هر نوع سخنان میرفت از وی پرسیدم
که ما شنیده‌ایم که شیخ شهاب الدین قدس الله تعالی سره شیخ اوحد الدین کرمانی را مبتدع خوانده بود و
پیش خود نگذاشته است راست است آن پیر گفت بلی و من در آن جمع در خدمت حاضر بودم که
کسی ذکر شیخ اوحد الدین میکرد وی فرمود که پیش من نام وی مبرید او مبتدع است اما روز دیگر
هم در خدمت شیخ حاضر بودم که با شیخ گفتند که این سخن با شیخ اوحد الدین رسید و گفته که هرچند
که شیخ مرا مبتدع گفت اما مرا این مفاخرت بس که نام من بر زبان شیخ رفت و درین معنی بیتی هم
گفته است و آن بیت اینست ~ ما ساءنی ذکراک لی بمسبة ◦ بل سرّنی انی خطرت ببالکا
شیخ شهاب الدین با اتباع وی آن چه داشت قدس الله سره خلق و بر تحسین کرد و می تواند که مراد
شیخ شهاب الدین با بتداع وی آن بوده است که میگویند که وی در شهود حقیقت توسل بمظاهر صوری
میکرده و جمال مطلق را در صور مقیدات مشاهده مینموده باشد چنانکه گذشته که شیخ شمس الدین تبریزی
قدس الله سره از وی پرسید که در چه کاری گفت ماه در طشت آب می بینم پس شیخ شمس الدین
گفت اگر بر قفا دنبل نداری چرا بر آسمان نمی بینی و پیش مولانا جلال الدین رومی قدس الله سره گفتند که
وی شاهدباز بود اما پاکباز بود حضرت مولوی فرمود که کاشکی کردی و گذشتی و این رباعی
وی هم برین معنی دلالت میکند ~ زان می نگرم بچشم سر در صورت
زیرا که ز معنی است اثر در صورت ◦ این عالم صورتست و ما در صوریم ◦ معنی نتوان دید مگر
در صورت ◦ در بعضی تواریخ مذکور است که چون وی در سماع گرم شدی پیراهن امردان را
چاک کردی و سینه بسینهٔ ایشان باز نهادی چون ببغداد رسید خلیفه پسری صاحب جمال داشت
این سخن بشنید گفت او مبتدع است و کافر اگر این گونه حرکتی کند ویرا بکشم چون سماع گرم شد
شیخ بکرامت دریافت و گفت ~ سهلست مرا بر سر خنجر بودن ◦ در پای مراد دوست بی سر بودن

اگر از ره

تو آمده که کافری کشی و غازی شوی روا است که کافر بودن پسر خلیفه سر بر پای شیخ نهاد و
مرید شد قال بعض الکبراء قدس الله تعالی اسرارهم نزد اهل تحقیق و توحید ثابت که کامل کسی
باشد که جمال مطلق حق سبحانه در مظاهر کونیه حسی مشاهده کند به بصر همچنانکه مشاهده میکنند در مظاهر
روحانی به بصیرت یشاهدون بالبصیرة الجمال المطلق المعنوی کما یعاینون بالبصر الحسن المقید الصوری
و جمال الکمال حق سبحانه و وی را دو اعتبار است یکی اطلاق که آن حقیقت جمال ذاتی است من حیث هی هی
و عارف این جمال مطلق را در فنا فی الله سبحانه مشاهده تواند کرد یکی دیگر تقیید و آن بحکم تنزل حاصل آید
در مظاهر حسیه یا روحانیه پس اگر عارف حسن مقید چنین بیند و جمال را جمال حق داند متنزل شده در مراتب
کونیه و بغیر عارف را که چنین نظر نباشد باید که بخوبان ننگرد تا بحجاب و حیرت در نماند و قال
ایضا و از اهل طریقت اند که در عشق بمظاهر صور زیبا معتقد اند و چون سالک در صدد علوم
ترقی باشد در معرض احتجاب بود چنانکه بعضی از بزرگان قدس الله ارواحهم از آن استعاذه
کرده‌اند و فرموده‌اند نعوذ بالله من التنکر بعد التعرف ومن الحجاب بعد التجلی و تعلق این حرکت حسی
بین سالک از صورتی ظاهر حسی که بصفت حسن موصوف بود تجاوز نکند هرچند شهود و کشف معنوی
دست داده بود و اگر این تعلق و میل حسی از صورتی منقطع شود و بصورتی دیگر که بحسن آراسته باشد
پیوند گیرد و در جا در گذشتن عابد تعلق و میل بصورت تبع با سیر معانی و فتنه وانست و خذلان او شود
اعاذنا الله عز و جل و سایر الصالحین من شر ذلک حسن ظن بلکه صدق اعتقاد و نسبت جماعتی از اکابر چون
احمد غزالی و شیخ اوحد الدین کرمانی و شیخ فخر الدین عراقی قدس الله تعالی اسرارهم که بمطالعهٔ جمال مظاهر
صوری حسی اشتغال مینموده‌اند آنست که ایشان در آنجا مشاهدهٔ جمال مطلق میکرده‌اند و
بصور حسی مقید نبوده‌اند و اگر از بعض کبرا نسبت بایشان انکاری واقع شده است مقصود
آن بوده باشد که محجوبان زان دستوری نسازند و قیاس حال خود بر حال ایشان نکنند و
جاودان در حضیض خذلان در اسفل السافلین طبیعت نمانند والله تعالی اعلم باسرارهم و حضرت
شیخ اوحد الدین را نظمهای لطیف است از مثنوی و غیره و در آخر کتاب مصابیح الارواح میگوید ~
تا چند ز دست مست‌دام ◦ سایه متحرکست ناکام ◦ چون سایه
از دست بنفتد سایه ◦ پس نیست خود اندر اصل سایه ◦ چیزی که وجود او بخود نیست
هستیش حقیقت مطلق ◦ نزد یک حکیم نیست جز حق ◦ هستی که بحق قوام دارد
او نیست ولیک نام دارد ◦ بر نقش خود است فتنه نقاش ◦ کس نیست درین میانه خوش باش

هستیش نهاد و نخرد نیست

خود گفت حقیقت و خود شنید • وازروی که خود نمود و خود دید • پس باد یقین که نیست الله
موجود حقیقی سوی الله • ومن رباعیات قدس سره

اوحد در دل میزنی آخر دل کو • عمریست که راه میروی منزل کو • در دنیای دون
بی وفایی کردی • پنجاه و دو چاشتی حاصل کو

جز نیستی تو نیست هستی بخدا
ای هوشیاران خوشترست مستی بخدا • گر زانکه تهی پرستی امروزی • حقا که رسی به بت پرستی بخدا

اسرار حقیقت نشود حل بسؤال • نی نیز بدر باختن حشمت و مال • تا خون نکنی دیده و دل پنجه سال
هرگز ندهند راست بقال ازحال

دانم ز ورای حرف بیرون ز حدست • وآن جنبش لطیفه
آب حیاتم مردست • علت ز احد با وحد آمد حرفی • علت بگذار کار نیک و احد احدست

امیر قاسم تبریزی قدس الله تعالی سره در اوایل ارادت بشیخ صدرالدین رحمه الله داشته و بعد
از آن بصحبت شیخ صدرالدین علی یمنی که وی از اصحاب شیخ اوحدالدین کرمانی بوده قدس روحهما
رسیده و نسبت ارادت وی را بخط بعض معتقدان وی دیده ام و در آنجا شیخ صدرالدین علی یمنی
مذکور بوده به شیخ صدرالدین اردبیلی و چنین استماع افتاده که خدمت سید قدس سره شیخ صدر
الدین علی یمنی را بسیار می ستوده اند و اظهار ارادت میکرده و با طایفه اهل روزگار شیوه
و انکار روی در روز قه اند و از وی دو اثر مانده است یکی دیوان اشعار مشتمل بر حقایق و اسرار وی
که انوار کشف و عرفان و آثار ذوق و وجدان از آن ظاهرست و دیگر جماعتی که خود را منسوب
بوی میدارند و مرید وی می شمارند این فقیر بعضی از ایشان را دیده و احوال بعضی را شنیده اکثر ایشان
از ربقه دین اسلام خارج بوده اند و در دایره اباحت و تهاون بشرع و سنت داخل و می شاید که منشا
این آن بوده باشد که مشرب توحید بر خدمت سید قدس سره غالب بوده و نظر در جمیع صور بر مبدا
داشته و نشاط اعتراض و اعتراض را بالکلیه ساقط کرده بوده و بمقتضای کرم ذاتی که داشته است خوش خلقی
و نذر روی که بوی رسیده است همه صرف لنگری بوده اصحاب نفس و هوا را مقصود ازان جا حاصل بوده
و مانعی نه جماعتی از اهل طبع مجتمع شده بوده اند و از معارف وی سخنان می شنیده اند و از نقش و وهم
در آن تصرف میکرده اند و از مقدمه اشتغال بمشتهیات نفس و اعراض از نفی نفاثت هوا ساخته
و در وادی اباحت و تهاون شریعت و سنت می افتاده و وی از این همه پاک یکی از دوستان
وی را دیدم پیری بوده روشن و وظایف طاعات را بجای می آورده و دو اعنه ...
وی را بر سیدم گفت من دو بار بخدمت وی رسیدم یکی در هرات یکبار در بلخ هر بار چون جمعه ...

در خدمت وی می بودم گفت در ولایت بلخ رو و در میان ایشان مباش که صحبت ایشان را ضرر
میکند بعضی از عزیزان میفرمودهاند که در آن وقت که خدمت سید در سمرقند بود با وی
ملاقات کردم در اثنا معارفی که میگفت از صدیق اکبر رضی الله تعالی عنه نقل بسیار میکرده
و هر بار که صدیق اکبر میگفت رقت میکرد و قطرات اشک بزرگ سفید از چشم وی میریخت
مریدان میگفتند که وی اکنون در مقام ابوبکر است و بعضی دیگر که از عزیزان که بصحبت وی
رسیده بودند میگفته اند که من بکرم و ائتی وی کس ندیده ام و بعضی از مردم خرجرد جام که در شمول
روزگار غالب از تعصب خالی بود از وی بعض کرامتها که اینطایفه را می باشد نقل میکرد و عزیزی
که در صحبت وی بود اعتماد ... از بعض مسافران معتمد نقل کرد که از تربت مقدسه جام بزیارت مشهد
مقدس طوسی علی ساکنه السلام میگذر نکاه کرده بوده اند و در راه که میرفته اند در جانب خرجرد روشنایی
در نظر ایشان آمده بود که از زمین مرتفع شده و بآسمان رسیده و در تعجب مانده اند که از چه روشنایی
است هم شب بخرجرد رسیده اند و دیده اند که آن روشنایی در جانب لنگر خدمت سید است قدس سره
چون بلنگر آمده اند و قصد زیارت وی کرده اند همچنان مشاهده افتاده که آن نوریست که از آن خانه که
مرقد منور وی در آنجاست می تابد و از بعضی درویشان چنان یافته ام که توجه موجب جمعیة تمام
است والله تعالی اعلم • حضرت خواجه مخدومی خواجه ناصرالدین عبیدالله ادام الله تعالی ظلال
ارشاده فرموده اند که خدمت سید قاسم حضرت خواجه بزرگ خواجه بهاءالدین قدس الله سره
را در ابیورد دیده بود و با وی صحبت داشته و طریقه ایشان را معتقد بوده و از وی فهم می شد
که خود را بران طریقه می داشت و دیگر فرمودند که خدمت سید قدس سره میگفت که هر جا که میرسیدم
و از مخدومان ... میرسیدم خود را بصحبت ایشان میرسانیدم چون بروم رسیدم گفتند اینجا
صحبتی هست مولانا جلالی نام چون پیش وی رفتم وی را شناختم که در اوان تحصیل در تبریز دیده بودم
با وی گفتم ترا چه شد بزبان رومی گفت هر صباح که برمی خاستم مردی بودم در تفرقه افتاده مرا
یکی ازین طرف می کشید و یکی از آن طرف بامدادی برخاستم مرا چیزی فرو گرفت که از همه خلاص شدم
فرمودند که این سخن را چند بار از خدمت میر شنیدم و هر بار که می شنیدم متغیر میشد و قطرات اشک
از چشم او می چکید معلوم میشد که آن سخن بعینه آن وقت آن عزیز فرموده بود در وی تاثیر بسیار کرده
بوده است و در بعضی از رسایل خود آورده است که تاریخ سنه تسع و سبعین و سبعمایة بوده که در شهر
... جانقاه جدیدی در جوار مولانا ظهیرالدین خلوتی رحمه الله تعالی ساکن بودیم ناگاه سحرگاه

سحرگاهی لالا از خلوت خود گریان بیرون آمد و روی بخلوت من نهاد و فریاد برآورد که ای برای
خدای بگوی که بگوید نحن اقرب الیه من حبل الورید و شصت سال میدوانند و هنوز نرسیده ام
از ارباب ... عزیزی حاضر بود گفت این همان حکایت مجنون ماوراءالنهر است که بجای
مردم رفتی و هرچند چیز کا خوردی چون بیرون آمدی از وی پرسیدندی که هیچ خوردی
تشنیع کردی که چیزی از کجا بود و هیچ نخوردم روزی امیرزاده وی را بخانه برد و نعمت فراوان
از هر جنس پیش وی نهاد و بعد از آنکه دیوانه چندانکه خواست خورد شمشیر کشید که دیگر بخور و دیوانه
از شمشیر آن مقدار که امکان داشت بخورد و گفت اگر می کشی بکش که دیگر گنجایی خوردن ندارم
چون دیوانه بیرون رفت از وی پرسیدند که هیچ خوردی گفت نعمت فراوان بود اما از ترس
شمشیر چیزی نمی توانست خوردن در تاریخ سنه ثلثین و ستمایه پادشاه وقت را در جامع هراه بخنجر
زخمی زد و چنان معلوم شد که وی را در لشکرگاه حضرت سید خانه متهم بود بتوهم آنکه مگر آن بتوقف وی بود
از شهر عذر خواستند بجانب سمرقند و بلخ رفت و از آنجا مراجعت کرد و در خرجرد جام متوطن شد
و در سنه سبع و ثلثین و ستمایه از دنیا برفت و قبر وی آنجاست رحمه الله تعالی **حکیم سنائی**
غزنوی قدس الله تعالی سره کنیت وی ابوالمجد و نام وی مجدود بن آدم است وی با پدر شیخ رضی الدین
علی لالا ابن عم بوده اند از کبار شعراء الطائفه صوفیه است و سخنان وی را باستشهاد در مصنفات
خود آورده اند و کتاب حدیقة الحقیقه بر کمال وی در شعر و بیان اذواق و مواجید ارباب معرفت
و توحید دلیلی قاطع و برهانی ساطع است از مریدان خواجه یوسف همدانی است و سبب
توبه وی آن بود که سلطان محمود سبکتگین در فصل زمستان بعزیمت گرفتن بعضی از دیار کفار از غزنین
بیرون آمده بود و سنائی در مدح وی قصیده گفته بود میرفت تا بعرض رساند بدر گلخنی رسید که یکی از
مجذوبان که از حد تکلیف بیرون رفته و مشهور بود بلای خوار زیرا که پیوسته لای شراب خوردی در آنجا
بود آوازی شنید که با ساقی خود میگفت پر کن قدحی بکوری محمودک سبکتگین تا بخورم ساقی گفت محمود مردی
غازیست و پادشاه اسلام گفت بس مردکی ناخشنود است آنچه در تحت حکم وی در آمده است در حیز
ضبط نیاورده میرود تا مملکت دیگر گیرد یک قدح گرفت و بخورد باز گفت پر کن قدحی بکوری سنائیک
شاعر ساقی گفت سنائی مردی فاضل و لطیف طبع است گفت وی لطیف بودی بکاری مشغول
بودی که وی را بکار آمدی گزافی چند در کاغذی نوشته که هیچ کار وی نمی آید و نمیداند که وی را
برای چه کار آفریده اند سنائی چون آن را شنید حال بر وی متغیر شد و بتنبیه آن لای خوار از مستی

غفلت هوشیار شد و پای در راه نهاد و بسلوک مشغول شد و در سخن مولانا جلال الدین رومی قدس
الله سره مذکور است که خواجه حکیم سنائی در دو فنی که مختصر بود و در زیر زبان چیزی میگفت حاضران
گوش پیش وی داشتند بر دهان وی این بیت میخواند • باز گشتم زانچه گفتم زانکه نیست
در سخن معنی و در معنی سخن • عزیزی این را شنید گفت عجب حالیست که در وقت باز
گشتن از سخن نیز بسخن مشغول بوده است وی همواره بر وی منقطع بوده و از بخل الطف اهل
دنیا معرض یکی از ارباب جاه و جلال را عزیمت آن بود که بملازمت و زیارت وی رود و شیخ مکتوبی
بوی نوشته مشتمل بر بعضی لطایف از آنجمله آنکه این داعی را عقل و روح و پیش خدمت ... نی
بنیه ضعیف دارد که طاقت تقصد و قوت تقیه ندارد ان الملوک اذا دخلوا قریة افسدوها طاقت قدوم
چه طاقت بالکاء و حیاهان دارد و هرزه نامه چه تاب سنجر ... آرد ... همه داند که مرا بکجا برده
حشمت ایشان در این خطر مختصر نه و حاجت آمد است این ضعیف منزوی را رخت عافیت بر
خانه غولان بردن و بضاعه قناعت را بهرامان خضر و الیاس بیرون اکنون به بزرگی ذوالفضل الکبیر
آن بزرگ دین و دنیا کرده است که گوشه دل این گوشه گرفته منقطع بشناسیش و خراب نکنند که همیشه
حیف این بنده نه سزای چشم بد هر فلا و دی است و من مقولاته قدس سره
بس که شنیدی صفت روم و چین • خیز بیا ملک سنائی ببین • تا همه دل بینی بی حرص و بخل
تا همه جان بینی بی کبر و کین • پای نه و چرخ بزیر قدم • دست نه و ملک بزیر نگین
رنده بکان ملکی زیر دست • جونه و اسب فلکی زیر زین • این جهان بر مثال مرداریست
کرکسان اندرو هزار هزار • این مر آنرا همی زند مخلب • وان مر این را همی زند منقار • آخر الامر
بگذرند همه • وز همه بازماند این مردار • با همه خلق جهان گرچه از آن • بیشتر کمتره کمتر بوند
زجهان زود نمیری برهی • تو جهان جون تو نمیری بر هند • دلها همه آب گشت و جانها
همه خون • تا چیست حقیقت از پس پرده برون • ای با علمت خرد زده کوس زبون
از تو دو جهان پر و تو از هر دو برون • قائم بوجودی ای ازان شب و روز مقیم
همت ز سموم سرست امید نسیم • ما مایه ز آب ودانش باشدیم • جون سایه شدی تراجه
بیم از جه حجیم • در سینه هر که سیاه آمد عشق • بر کاف کمال کلاه آمد عشق
زان همه بکفتم از راه آمد عشق • مردی که براه عشق جان فرساید • باید که میان بد و خود
نه اید • عاشق بره عشق جان نمی باید • گر دوزخ و گر بهشت پادش ناید

ای نیست شده ذات تو در بود هست ° وی صومعه ویران کن زنار پرست ° مردان کهن
چو عاشقان می در دست ° گرد در کفر گردد و گرد درست ° ای من تو نه همچو مردم نفس
در کار تو کرده درین دنیا هوس ° گر بشنوم جو بنگرم با همه کس ° مردی همه از برای من و از روی کس
در هجر تو کردم گر آید بخشی ° در بر بگذارمش که سازد هوسی ° در زمین که
کند هم یار کسی ° در سر بگذارمش که ماند نفسی ° چون چهره تو زکوی مانند بر گرد
زنهار بهیچ گرد آن گرد مگرد ° ای ذره عاشقی چنان باید مرد ° گر دریا خشک آید وز دوزخ سرد
ای عقل اگر خدمت نیکی دون شو ° وی دل اگر دلی مکرد و همچون خون شو ° در پرده
آن یکاره دیگر گون شو ° بی چشم درای و بی زبان بیرون شو ° ای عشق روح
ترا مقدس منزل ° سودای ترا عقل مجرد محمل ° سیاح جهان معرفه یعنی دل °
از دست غمت بسر و پای بگل ° وی را قصیده ایست دراز زیاده از صد و بیست
بیت که آن را رموز الانبیا و کنوز الاولیا نام نهاده است بس معارف و حقایق و لطایف
و دقایق در آن اندراج کرده و اولش اینست ° طلب ای عاشقان خوش رفتار
طرب ای نیکوان شیرین کار ° تا کی از خانه هین ره صحرا ° تا کی از کعبه هین در خمار
در جهان شاهدی و ما فارغ ° در قدح جرعه و ما هشیار ° زین سپس دست ما و دامن دوست
زین سپس گوش ما و حلقه یار ° و ویرا ورای حدیقة الحقایق کتاب مثنوی دیگرست
هم بر وزن حدیقه مختصر از آنجاست این ابیات ° ای به پرواز بر پریده طبعت
خویشتن را ز اشمرده ز بند ° باز بر سوی لا یجوز یجوز ° رشته در دست صورتست هنوز
تا تو در بند جنس ما بنفی ° تخته نقش کلک تکلیفی ° تاریخ تمامی حدیقه چنانچه خود بنظم آورده سنه
خمس و عشرین و خمسمایه بوده است و بعضی تاریخ وفات ویرا همین نوشته اند والله اعلم

شیخ فرید الدین عطار نیشابوری قدس الله سره وی مرید شیخ مجد الدین بغدادی است

در دیباچه کتاب تذکرة الاولیا که بوی منسوبست میگوید که یک روز پیش امام مجد الدین بغدادی
در آمدم و ویرا دیدم که میگریست گفتم خیرست گفت زهی سپهسالاران که در این امت بوده اند بمثابه
انبیا علیهم السلام که علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل پس گفت از آن میگریم که دوش گفته بودم خداوندا کار
تو بعلت نیست مرا ازین قوم گردان یا از نظارگیان این قوم گردان که قسمی دیگر را طاقت ندارم مگر مستجاب
بود که مستجاب باشد و بعضی گفته اند که وی اویسی بوده است و در سخنان مولانا جلال الدین

قدس الله تعالی سره مذکور است که نور منصور بعد از صد و پنجاه سال بروح فرید الدین عطار
تجلی کرد و مربی او شد گویند که سبب توبه وی آن بود که روزی در دکان عطاری مشغول
و مشعوف معامله بود درویشی آنجا رسید و چند بار شیء لله گفت وی بدرویش نپرداخت
درویش گفت ای خواجه تو چگونه خواهی مرد عطار گفت چنانکه تو خواهی مرد درویش گفت
تو همچو من می توانی مرد عطار گفت بلی درویش کاسه چوبین داشت زیر سر نهاد و گفت
الله و جان بداد عطار را حال متغیر شد و دکان برهم زد و باین طریق در آمد و گفته اند که مولانا
جلال الدین رومی در وقت رفتن از بلخ و رسیدن نیشابور بصحبت وی در حالت کبر سن رسیده
است و کتاب اسرار نامه بوی داده و وی دائما آنرا با خود میداشت و در بیان حقایق و معارف
اقتدا بوی دارد چنانکه میگوید ° گرد عطار گشت مولانا ° شربت از دست شمس
بود نوش ° و در موضعی دیگر گفته ° عطار روح بود و سنائی دو چشم وی °
ما از پی سنائی و عطار آمدیم ° و آن قدر اسرار توحید و حقایق اذواق و مواجید که در مثنویات
و غزلیات وی اندراج یافته در سخنان هیچ یک ازین طایفه یافته نمی شود جزاه الله سبحانه و تعالی
عن الطالبین المشتاقین خیر الجزاء و من انفاسه الشریفة ° ای روی در کشیده ببازار آمده
خلقی بدین طلسم گرفتار آمده ° و این قصیده صد و هشت بیت زیاده است و بعضی از اهالی آن را
شرحی نیکو نوشته اند و در شرح این بیت چنین مذکور شده که یعنی ای آنکه روی خود را که مظاهر وجود
بپردی پوشش تعینات صور در کشیده و پوشیده ببازار ظهور آمده خلقی چون طلسم صور که بر
روی این گنج مخفی کشیده بواسطه کثرت تعینات مختلفه و آثار متباینه گرفتار بعد و حرمان شده و از نور
بیرون گشته یا خود بواسطه مرایت پرتو جمال آن روی در روی پوشش صور جمیله گرفتار بلای عشق
صورت گشته و بعضی عاشق معنی و بعضی عاشق صورت ° تو آنی معنی و برون تو صورت
تو آن گنج و همه عالم طلسمست ° و عشاق صورت زهم خود از معشوق دور افتاده اند و نمیدانند که
که عاشق کیستند و دلربائی ایشان چیست ° میل خلق جمله عالم تا ابد ° گر شناسند و گر نه سوی تست
جز ترا چون دوست نتوان داشتن ° دوستی دیگران بر بوی تست ° و برین وتیره تمام این قصیده
را شرح کرده است و از جهت اختصار برین اختصار افتاد و حضرت شیخ در تاریخ سنه سبع و عشرین
و ستمایه بر دست کفار شهادت یافته و سن مبارک وی در آن وقت صد و چهارده سال
بوده و قبر وی در نیشابور است رحمة الله تعالی ° **شیخ شرف الدین مصلح بن عبد الله السعدی شیرازی رحمه الله تعالی**

از افاضل صوفیه بوده و از مجاوران بقعه شریفه شیخ ابو عبد الله خفیف قدس الله تعالی سره از علوم
بهره تمام داشت و از آداب نصیب کامل بسیار گردیده و اقالیم را گشته و بارها بسفر حج
پیاده رفته و بتخانه سومنات درآمده بود و بت بزرگتر ایشان را شکسته و از مشایخ کبار بسیاری
را دریافته و بصحبت شیخ شهاب الدین رسیده و با وی در یک کشتی سفر دریا کرده و گفته
اند که وی در بیت المقدس بلاد شام مدتی مدید سقایی میکرد و آب بر مردم میداد تا بخضر
علیه السلام رسیده و وی را از زلال انعام و افضال خود سیراب گردانید و وقتی وی را با یکی از اکابر
سادات و اشراف فی الجمله گفته و گوی واقع شد آن شریف حضرت رسالت را صلی الله علیه و سلم
بخواب دید که وی را عتاب کرده چون بیدار شد پیش شیخ آمد و عذرخواهی نمود و استرضای وی
کرد یکی از مشایخ منکر وی بود شبی در واقعه چنان دید که درهای آسمان گشاده شده ملایک با طبقها نور
نازل شدند پرسید که این چیست گفتند که برای سعدی شیرازی است که بیتی گفته است که
قبول حضرت حق سبحانه و تعالی افتاده و آن بیت اینست **شعر** برگ درختان سبز در نظر هوشیار
هر ورقی دفتریست معرفت کردگار ✱ آن عزیز چون از واقعه درآمد هم در شب بدر زاویه
شیخ سعدی رفت که وی را بشارت دهد دید که چراغ افروخته و با خود زمزمه میکند چون گوش کرد
همین بیت میخواند وی در شب جمعه ماه شوال سنه احدی و تسعین و ستمایه برفت از دنیا رحمه الله تعالی

شیخ فخر الدین ابراهیم المشتهر بالعراقی قدس الله تعالی سره وی صاحب کتاب لمعات و دیوان شعر وی مشهور است
از نواحی همدانست در صغر سن حفظ قرآن کرده بود و بغایت خوش میخواند چنانکه همه اهل همدان شیفته
وی بوده اند و بعد از آن بتحصیل علوم مشتغل بوده چنانکه گویند در سن هفده سالگی در
بعض مدارس مشهور همدان بافاده مشغول بوده اند روزی جمعی قلندران به همدان رسیدند و با ایشان
پسری صاحب جمال بوده و بر وی شرب عشق غالب چون آن پسر را دید گرفتار شد مادام که در همدان بودند
با ایشان بود چون از همدان سفر کردند و چند روز برآمد بیطاقت شد و در عقب ایشان برفت چون
با ایشان رسید برنگ ایشان برآمد و همراه ایشان بهندوستان افتاد و در شهر ملتان بصحبت شیخ بهاء الدین
زکریا رسید قدس الله تعالی سره العزیز گویند که چون شیخ وی را در خلوت نشاند و از جمله وی یکده گذشت
وی را وجدی رسید و حالی بر وی مستولی شد این غزل را گفت **بیت** نخستین باده کاندر جام کردند
ز چشم مست ساقی وام کردند ✱ و آنرا باواز بلند میخواند و میگریست چون اهل خانقاه آنرا دیدند و آن
طریقه دانسته حجره ایشان در خلوت جز اشتغال بذکر یا مراقبه امری دیگر نمی باشد آنرا بر سبیل انکار بسمع

دیگر

شیخ رسانیدند شیخ فرمود شما را ازینها منع است او را منع نیست چون روزی چند برآمد یکی از مقربان
شیخ را گذر بر خرابات افتاد شنید که آن غزل را خراباتیان با چنگ و چغانه می گفتند پیش شیخ آمد
و صورت حال را باز نمود و گفت باقی شیخ حاکمند شیخ سوال کرد که چه شنیدی باز گو چون بدین بیت
رسید که **بیت** چو خود کردند راز خویشتن فاش ✱ عراقی را چرا بدنام کردند
شیخ فرمود که کار او تمام شد برخاست و بدر خلوت عراقی آمد و گفت عراقی مناجات در خرابات
میکنی بیرون آی بیرون آمد و سر در قدم شیخ نهاد و شیخ بدست مبارک خود کشید و در وی پوشانید و
بعد از آن فرزند خود را بعقد نکاح وی درآورد و وی را از فرزند شیخ پسری آمد وی را کبیر الدین لقب
کردند بیست و پنج سال در خدمت شیخ بود چون شیخ را وفات نزدیک رسید وی را بخواند خلیفه خود
ساخت و بجوار رحمت حق پیوست چون دیگران التفات شیخ را نسبت بوی مشاهده کردند عرق
حسد در ایشان بجنبید بپادشاه وقت رسانیدند که اکثر اوقات او بشعر میگذرد و صحبت وی
با جوانان صاحب جمال است وی را استحقاق خلافت شیخ نیست چون شیخ عراقی از آن دانست عزیمت
زیارت حرمین شریفین زادهما الله تعالی شرفا کرد و بعد از زیارت بجانب روم رفت و بصحبت
شیخ صدر الدین قونیوی قدس الله تعالی سره رسید و از وی تربیت یافت جماعتی فصوص میخواندند
استماع کرد و در هنگام استماع آن لمعات را نوشت چون تمام کرد بنظر شیخ آورد شیخ آنرا
پسندید و تحسین فرمود معین الدین پروانه از امرا روم مرید و معتقد شیخ عراقی گشت بجهة شیخ عراقی
در توقات خانقاهی ساخت و هر روز بملازمت شیخ می آمد روزی بخدمت آمد و مبلغی همراه آورده
نیازمندی تمام گفت که شیخ ما را هیچ کار نفرماید و التفاتی نمینماید شیخ بخندید و گفت ای امیر ما را بزر
نخوانند نفیسین بزرگست حسن قوال را بما رسان و این حسن قوال بکمال دلبندی بوده و در حسن صورت
بی نظیر و جمعی ... وی بودند و در حضور و غیبت هوادار وی چون امیر تعلق خاطر شیخ را بوی دریافته
ناچار کسی را بطلب وی فرستاد و بعد از غوغا عاشقان و دفع مزاحمت ایشان وی را آوردند شیخ با امیر
و سایر اکابر باستقبال وی کردند چون نزدیک رسیدند شیخ پیش رفته و بر وی سلام گفت و کنار گرفت
و التماس نوبت خواست و وی را با یاران وی بدست خود نوبت داد و از آنجا بخانقاه شیخ رفتند و صحبتها
داشتند و سماعها کردند و خدمت شیخ در آن وقت غزلها گفت و از آنجمله این غزلست **بیت**
ساز و طرب عشق که داند که چه سازست ✱ کز زخمه آن نه فلک اندر تک و تازست ✱ و بعد از زمانی
حسن قوال اجازت خواست و بمقام خود مراجعت کرد گویند که روزی امیر معین الدین بطرف سیلان میکند

دید که شیخ بر دکان در دست جوانی کودکان ایستاده امیر به شیخ فرمود ما از کدام طرف باشیم شیخ
گفت از آن طرف اشارت بدان کرد امیر روان شد و برفت چون امیر معین الدین وفات یافت
خدمت شیخ از روم متوجه مصر شد و وی را با سلطان مصر ملاقات افتاد و سلطان مرید و معتقد وی
شد و وی را شیخ الشیوخ مصر کرد اما وی همچنان بی تکلف در بازارها میگردید و گردش تماشا و طواف
کردی روزی بازار کفشگران میگذشت نظرش بر کفشگر پسری افتاد شیفته وی شد پیش رفت
و سلام کرد و از کفشگر سوال کرد که این پسر کیست گفت پسر منست شیخ لبهای پسر اشارت کرد
و گفت ظلم نباشد که چنین لب و دندان با چرم خر مصاحب باشد کفشگر گفت ما مردم فقیریم و حرفت و
حرفت ما اینست اگر چرم خر بدندان نگیرد نان نیابد که بدندان گیرد شیخ سوال کرد که هر روز چه مقدار کار
کند گفت هر روز چهار درم شیخ گفت که هر روز هشت درم بدهم که دیگر این کار نکند شیخ هر روز برفتی
و با اصحاب بر در دکان کفشگر نشستی و فارغ البال در روی او نظر کردی و اشعار خواندی و گریستی
مدعیان این خبر بسلطان رسانیدند از نشان سوال کرد که این پسر را شب یا روز با خود می برد یا نه
گفتند نه گفت در دکان خلوتی می سازد گفتند نه دوات و قلم خواست و بنوشت که هر روز
پنج دینار دیگر بر وظیفه خادمان شیخ فخر الدین عراقی بیفزایند روز دیگر شیخ را با سلطان ملاقات
افتاد و سلطان گفت چنین استماع افتاد که شیخ را در دکان کفشگری با پسری نظر افتاده است محقری
بجهة خرجی شیخ تعیین یافت اگر شیخ خواهد آن پسر را بخانقاه برد شیخ را مستقاد وی می باید بود بر وی
حکم نمی توانیم کرد بعد از آن شیخ را از مصر عزیمت شام شد سلطان مصر بملک الامرای شام نوشت که
با جمله علما و مشایخ و اکابر استقبال کنند چون استقبال کردند ملک الامرا را پسری بود بس با جمال چون شیخ را
نظر بروی افتاد بی اختیار شد سر در قدم وی نهاد و پسر نیز سر در قدم شیخ نهاد و ملک الامرا نیز با پسر موافقت
کرد اهل دمشق را از آن انکاری در دل پیدا شد اما مجال نطق نداشتند چون شیخ در دمشق مقام ساخت
و شش ماه گذشت فرزند او کبیر الدین از ملتان بیامد و مدتی از خدمت پدر بهره برد بعد از آن شیخ را
عارضه پیدا شد در روز وفات پسر را با اصحاب بخواند و وصیتها فرمود و وداع کرد و این رباعی گفت

رباعی
در سابقه چون قرار عالم دادند * مانا که نه بر مراد آدم دادند * زان قاعده و قرار
کان روز افتاد * نی بیش بکس وعده و نی کم دادند * در هشتم ذی القعده سنه ثمان وثمانین وستمائه از دنیا برفت
و قبر وی در قفای مرقد شیخ محی الدین بن عربی است قدس سره در صالحیه دمشق و قبر فرزندی کبیر
الدین در پهلوی قبر وی رحمهما الله تعالی

امیر حسینی رحمه الله تعالی نام وی حسین بن عالم

ابن ابی الحسین است در اصل از گزیو است که دیهی است از نواحی غور عالم بوده بعلوم
ظاهری و باطنی و از کتاب وی کنز الرموز چنان متبادر میشود که وی مرید شیخ بهاء الدین
ذکریاست بی واسطه و مشهور میان مردم نیز چنین است اما در بعض کتب نوشته چنین
یافتم که وی مرید شیخ رکن الدین ابو الفتح است و وی مرید پدر خود شیخ بهاء الدین ذکریا ملتانی
قدس الله ارواحهم و وی را مصنفات بسیارست بعضی منظوم چون کتاب الرموز و زاد المسافرین
و بعضی منثور چون نزهة الارواح و روح الارواح و صراط المستقیم و مر او را دیوان اشعارست
بغایت لطیف و سوالات منظوم که شیخ محمود شبستری از آن جواب گفته است و کتاب گلشن راز
بوده برانست نیز از آن ویست گویند که سبب توبه وی از آن بود که روزی بشکار بیرون رفته
آهوی پیش وی رسید خواست تیری بروی افکند آهوی بروی نگریست و گفت حسینی تیر برما
میزنی خدای تعالی برای معرفت و بندگی آفریده است نه از برای این و غایب شد آتش طلب در نهاد
وی شعله بر آورد از مرحوم است بیرون آمد با جماعتی جوالقیان همراه بملتان رفت شیخ رکن الدین
آن جماعت را ضیافت کرد و چون شب شد حضرت رسالت را صلی الله علیه و سلم بخواب دید که گفت
فرزند مرا ازین جماعت بیرون آور و بکار مشغول کن روز دیگر شیخ رکن الدین با ایشان گفت که در میان
شما سیکیست اشارت بامیر سید حسینی کردند وی را از میان بیرون آورده تربیت کرد تا بمقامات علیه
رسید پس اجازت مراجعت بخراسان داد بهراة آمد همه اهل هرات مرید و معتقد وی بودند و در سادس عشر
شوال سنه ثمان عشر و سبعمایه از دنیا برفته قبر وی در مفرح هراتست بیرون گنبد عبد الله بن
جعفر طیار رضی الله تعالی عنهم

شیخ اوحد الدین اصفهانی قدس الله تعالی روحه چنین استماع افتاده
که وی از جمله اصحاب شیخ اوحد الدین کرمانی قدس الله تعالی سره چنانکه این نسبت مبنی از آنست
[illegible] وی را اشعارست در غایت لطافت و عذوبت و ترجیعات مشتمل بر حقایق و معارف
و مثنوی بر وزن و اسلوب حدیقه شیخ سنائی جام جم نام و در آنجا بسی لطایف درج کرده است و از آن
مثنوی است این ابیات

مثنوی
اوحدی شصت سال سختی دید * تا شبی روی نیکبختی دید
سر گفتار ما مجازی نیست * بازکن دیده کین ببازی نیست
سالها چون فلک بسی گشتم * با فلک دار و دیده در گشتم
بر سرهای حیله داشته ام * چون نه از بهر دولت [illegible]
از برون در میان بازارم * وز درون خلوتیست با یارم
کس نه بیند جمال کوی حرم * ره ندارد کسی بخلوت من
تا دل من بهروت بهوشست * سوز ناکرده سر من بیشست

و وی قصیده رایه حکیم سنائی را جوابی نیکو گفته است و عدد ابیات آن صد و شصت
خواهد بود و مطلع آن این ابیات است — بیت — سرهوند ماندارد یار او • جون نوای نیست زبخت برخوردار
کار ما با کسیست در همه شهر • وان کسی هیچ نیست در هر کار • همدمی نیست تا که گویم باز
محرمی نیست تا بنالم زار • در خرد خشم صحبت آن معشوق • در سماعم بصوت آن دمساز
و در تاریخ جام جم گفته است — بیت — جون ز تاریخ بر گرفتم فال • منقضی رفته بود سی سال
کز من این نامه همایون فر • عقد کردم بنام این سرور • جون بتازی تمام شد بدرستی •
ختم کردم بلیلة القدرش • قبر وی در مراغه تبریز است و تاریخ وی بر آنجا نوشته سنه ثمان
وثلثین وسبعمایة نوشته اند **افضل الدین بدیل خاقانی رحمه الله تعالی** هرچند وی شاگرد فلکی شاعرست
و بشعر شهرت تمام یافته است چنین گویند که وی را اول طور شعر رد کرده بوده است که شعر در
آن کم بود چنانکه حضرت مولوی قدس الله تعالی سره گفته است — بیت —
شعر چه باشد بر من تا که ازان لاف زنم • هست مرا فن دگر غیر فنون شعرا • وسخنان وی
برین شاهد است چنانکه میگوید — بیت — صورت من همه او شد صفت من همه او
لاجرم کس من درویش نشنود از من سخنم • زخم پیچ دوتا که نگویند آن کیست • جون نگویند
مرا با که گفتن که منم • و در محل دیگر میگوید — بیت — عشق بیغش زد پای رنمط کبریا
برد بدست تخت منی ما ز ما • ما و شما را بنقد بیخودی از حرست • زانکه بگنجد درو
زحمت ما و شما • و از این جنس در سخنان وی بسیارست و از آنها بوی آن می آید که وی را از مشرب
صافی صوفیان قدس الله اسرارهم سری تمام بوده است وی در زمان خلافة المقتفی بنور الله بوده است
و در قصیده عربی که در مدح بغداد گفته است ذکر وی کرده و توفی سنه خمس وتسعین وخمسمایة وی
نیز قصیده رایه حکیم سنائی را جواب نیکو گفته است عدد ابیات آن از صد و هشتاد گذشته
و این است مطلع اولش — بیت — الصبوح الصبوح کامد کار • النثار النثار کامد یار
کاری از روشنی جواب خزان • یاری از خوشی جو باد بهار • چرخ برکارها بوقت صبوح
میکند لعبتان دیده نثار • و در آخر این قصیده میگوید — بیت — این قصیده ز بیع سبعیات
نامه هست از غرایب اشعار • از دو کعبه کرد او بزند • کعبه بر من فشانده دستار
ز دو قفا نبک اتقاهی نبک • و امرار القیس با فکند از کار **شیخ نظامی گنجه رحمه الله تعالی**
از علوم ظاهری و مصطلحات رسمی بهره تمام بوده است اما از همه دست باز داشته بوده است

روی در حضرت حق سبحانه وتعالی آورده چنانکه میگوید — بیت — هرچه هست از دقیقهای نجوم
با یکایک نهفتهای علوم • خواندم و سر هر ورق جستم • چون ترا یافتم ورق شستم •
همه را روی در خدا دیدم • وان خدا در همه ترا دیدم • مجموع اشعار وی را از اول تا آخر
قناعت و تقوی و عزلت فرا گرفته و اکثر ابنای روزگار چون سایر شعرا از غلبه حرص و هوا مدح
ارباب دنیا نکرده است بلکه سلاطین روزگار بوی تبرک می جسته اند چنانکه میگوید — شعر —
چو بعهد جوانی از بر تو • بدر کس نرفتم از در تو • همه را بر درم فرستادی •
من نمیخواستم تو میدادی • چو کنم بر در که تو گشتم پیر • زانچه ترسید بخت من بگیر
مثنویهای پنجگانه وی که به پنج گنج اشتهار دارد و اکثر آنها باسم سلاطین روزگار
واقع شده است امید واری آنکه نام ایشان بواسطه نظم وی بر صفحه روزگار بماند است و
مسطور و اکثر آنها اگرچه بحسب صورت افسانه است اما از روی حقیقت کشف حقایق و بیان
معارف را بهانه است یکی در بیان آن معنی که صوفیه گفته اند که طالبان وصال مشتاقان
جمال حق را دلیل وجود او هم وجود اوست و برهان شهود او هم شهود او میگوید — شعر —
بر وسنده را یار و شد ازان کلید • گر از نفس خود نیستی در قفیه • کسی گر بود در عهد تو لطف از او کنید •
و رهای بیهوده بار کشند • زن مده ترا جز بتو یافتن • عنان باید از هر دو عالم تافتن •
در جای دیگر همین معنی میگوید — شعر — عقل آبله پای کوی تاریک • وانگاه رهی چو موی
باریک • توفیق تو گر نه ره نماید • این عقده بعقل کی گشاید • عقل از در تو بصر فروزد
گر پای برون نهد بسوزد • و یکی در ترغیب و تحریض بر اعراض از سوی حق سبحانه و اقبال بر توجه
بجناب کبریا وی میگوید — شعر — بر براز این دام که خونخواره راست • زیرکی از بهر چنین
چاره ایست • گرگ ز روباه بدندان ترست • روبه از آن رست که بردان ترست •
جهد بر آن کن که وفادار شوی • خود پرستی و خدا را شوی • تاریخ تمام اسکندرنامه که آخرین
کتابهای ویست سنه اثنی و تسعین و خمسمایة بوده است و عمر وی در آن وقت از شصت گذشته بوده
رحمه الله تعالی **امیر خسرو دهلوی رحمة الله علیه** لقب وی یمین الدین است پدر وی از امرای
قبیله لاچین بوده که از ترک نواحی بلخ آمده و بعد از وفات سلطان مبارک شاه خلجی بخدمت و ملازمت
شیخ نظام الدین اولیا پیوست و ریاضات و مجاهدات پیش گرفت گویند که چهل سال صوم دهر داشت
و گویند که همراه شیخ خود شیخ نظام الدین بطریق طی الارض حج گزارده است پنج بار حضرت رسالت را

امیر خسرو دهلوی

صلی الله علیه وسلم بخواب دیده است و باشارت شیخ نظام الدین صحبت حضرت خضر را علیه السلام
دریافته است و از وی التماس آن نموده که آب دهن مبارک خود در دهان وی کند خضر علیه السلام
فرمود که این دولت را سعدی برد خسرو با خاطر شکسته بخدمت نظام الدین آمده است صورت حال
باز نمود شیخ نظام الدین آب دهان خود در دهان وی انداخته است و برکات آن ظاهر شده چنانکه
نود و نه کتاب تصنیف کرده است و میگویند که در بعض مصنفات خود نوشته است که اشعار من از
پانصد هزار کمتر است و از چهار صد هزار بیشتر میگویند که شیخ سعدی را در ایام جوانی دریافته بوده است و بآن
افتخار میکرده است و ویرا از مشرب عشق و محبت چاشنی تمام بوده است چنانکه از سخنان وی ظاهر است
و صاحب سماع و وجد و حال بوده است شیخ نظام الدین میگوید که در قیامت هر کسی بچیزی فخر کند
فخر من بسوز سینه این ترک الله یعنی خسرو خواهد بود وی گفته که وقتی در خاطر من افتاد که خسرو نام امیران است
چه بودی اگر نام من فقیر ابودی که در حشر مرا بآن نام خواندندی و این معنی را بحضرت شیخ عرضه
داشت کردم فرمود که بوقت صالح برای تو نامی خواسته شود خسرو مراقب این معنی می بود تا آنکه
روزی شیخ گفت که بر من چنین مکشوف شده که ترا در قیامت محمد کاسه لیس خوانند وی شب جمعه
نوبت شده است در سنه خمس و عشرین و سبعمائه مدت عمر وی هفتاد و چهار سال بوده است
و در پایان پای شیخ خویش دفن کرده اند

خواجه حسن دهلوی

لقب و نسب وی نجم الدین حسن بن علی السجزی است وی کاتب و مرید شیخ نظام الدین اولیا بوده است بخوش صحبتی
و اخلاق مرضیه متصف بوده است صاحب تاریخ هند گوید که در مکارم اخلاق و در لطافت و ظرافت
مجالس و استقامت عقل و روش صوفیه و لزوم قناعت و اعتقاد پاکیزه و در تجرد و تفرد از خلایق و نیکو
و خوش بودن و خوش گذرانیدن بی اسباب صوری همچو او کمتر دیده ام و چنان شیرین مجلس و مهذب
و مهذب بود که راحتی که از مجالست وی می یافتم از مجالست هیچ کس نمی یافتم و هم صاحب تاریخ
گوید که سالها مرا با امیر خسرو و امیر حسن نعود و یگانگی بوده ایشان بی صحبت من نتوانستندی بود و من
بی صحبت ایشان و بواسطه من میان هر دو استاد جهان رابطه محبت و وداد استحکام یافته بود که بجایها
بلکه آمده شد میکردندی و هم او گوید که از کمال اعتقادی که امیر حسن را بشیخ نظام الدین بود انفاس
متبرکه شیخ را که در مجالس صحبت شنیده بود در چند جلد جمع کرده است فوائد الفواد نام نهاده و درین روزگار
و درین دیار دستور ارباب ارادت شده و ویرا اوراق آن دواوین متعدده صحایف نثر و مثنویات
بسیار است [illegible]

شعر
دارم دل اندکی بیامرز و مپرس ؛ صد واقعه در کمین بیامرز و مپرس

امیر خسرو دهلوی
حسن دهلوی

شرمنده شوم اگر به پرسی عملم ؛ ای اکرم الاکرمین بیامرز و مپرس ؛ و منها ایضا

رباعی
بگرفت تو جنت خلد را مایه حور ؛ بگرفت تو چون صباح عالم را نور ؛ حرف سیمین جبل ولی را دستور
زان چار چهار رکن عالم معمور

شیخ کمال خجندی رحمة الله

وی از اولیاء بزرگ بوده است
و اشتغال وی بشعر و تکلف در آن ستر و تلبیس را بوده باشد بلکه می شاید که برای آن بوده باشد
که ظاهر مغلوب باطن نشود و از رعایت صورت محجوب نماند چنانکه خود میگوید

شعر
این تکلفهای من در شعر من ؛ کلمینی یا حمیرای منست

علی الدوام بریاضات و مجاهدات می بود
حضرت خواجه عبید الله دام الله بقاءه می فرموده اند که وی چندگاه در شاش می بوده است الله
من میگفت که وی در آن مدت که آنجا بوده حیوانی نخورده و یکبار از وی التماس کردم که چه شود
که طعامی که در آن گوشت باشد خورده شود مرا گاوی بود بغایت خوب و فربه خدمت شیخ بود طبیب
فرمود که هرگاه که تو گاو خود را کشتی گوشت بخوریم من بی آنکه ویرا وقوف باشد گاو را بکشتم و از آن
و از آن طعامی مهیا ساختم بجهت خاطر من از آن گوشت بخورد و در زاویه که در تبریز داشته خلوتی
بوده است که شب در آنجا بسر میبردی و کسی دیگر را آنجا کم میرسیده چون بعد از وفات وی از آنجا دیدند غیر
از بوریای که در آنجا می نشسته یا می خفته و سنگی که زیر سر می نهاده چیزی دیگر نیافتند خدمت شیخ رکن الدین
خوافی رحمة الله تعالی میگفته است که در وقت تحصیل علوم در تبریز بصحبت وی رسیده میشد مرا این
طریق دلالت میکرد و میگفت که بنیت ارادت ما در ای پس گفتم که مرا نسبت بشما و طلب ها در خاطر میگذرد
و گفت بگوی تا از آن جواب گویم من هیچ نگفتم اما در تواضع که باین طریق در آمدم مرا در آن گشادی شده
دانستم که ویرا مرتبه ارشاد و که بیش وی کاری توان کرد بوده گویند در آن وقت که در سرای خود وی بوده است
موضعی بوده که در آن وقت که آب طغیان میکرده در آن موضع خرابها بسیار میکرده چون وقت طغیان
آب نزدیک رسیدی از قضیه با وی گفته اند فرموده است که خیمه مرا در آن موضع زنید خیمه وی را در آن
موضع زده بودند در آنجا بوده است چندانکه طغیان آب گذشته و در آن موضع هیچ خرابی واقع نشده وفات
وی در سنه ثلث و ثمانمائه بوده است و قبر وی در تبریز است بر لوح قبر وی این بیت نوشته اند

شعر
کمال از کعبه رفتی بر در یار ؛ هزارت آفرین مردانه رفتی

مولانا محمد شیرین مشهور بمغربی نور الله مضجعه

وی مرید شیخ اسمعیل سیسی است که وی از اصحاب شیخ نور الدین عبد
الرحمن اسفراینی است قدس الله تعالی سره و میگویند که بعضی سیاحتها بدیار مغرب رسیده است
و آنجا از دست یکی از مشایخ که نسبت وی بشیخ بزرگوار شیخ محی الدین ابن العربی قدس الله تعالی سره میرسد

شیخ کمال خجندی

مولانا محمد شیرین مغربی

خرقه پوشیده با شیخ کمال خجندی معاصر بوده و صحبت میداشته‌اند گویند که در آن وقت که شیخ این
مطلع گفته بوده است چشم اگر اینست و ابرو این و ناز و عشوه این • الوداع ای زهد
و تقوی الفراق ای عقل و دین • چون بمولانا رسیده گفته است که شیخ بسیار بزرگست چرا
شعری باید گفت که جز معنی مجازی محملی دیگر نداشته باشد شیخ از آن شنیده است از وی استدعای صحبت
کرده است و خود طعام پخته بوده است مولانا نیز در آن خدمت موافقت کرده و در آن اثنا شیخ آن
مطلع را خوانده است و فرموده است که چشم عین است پس باید که بلسان اشارت از عین
قدیم که ذاتست تعبیر کنند و ابرو حاجبست پس می‌تواند بود که از آن اشارت بصفات که
حجاب ذاتند کنند مولانا تواضع نموده است و انصاف داده و وقتی شیخ اسماعیل
سیسی رحمه الله تعالی درویشی را اربعین می‌نشانده خدمت مولانا را نیز طلب داشته است مولانا
این غزل گفته است و بعرض رسانیده ما مهر تو دیدیم و ز ذرات گذشتیم • از جمله صفات از
پی آن ذات گذشتیم • در خلوت تاریک ز ریاضات کشیدیم • در واقعه از سبع سموات گذشتیم
دیدیم که اینها همه خوابست و خیالاتست • مردانه از این خواب و خیالات گذشتیم • ما از پی نوری
که بود مشرق انوار • با من سخن از کشف کرامات چه گویی • چون ما ز سر کشف و کرامات گذشتیم
ای شیخ اگر جمله کمالات تو اینست • خوش باش که ما جمله کمالات گذشتیم • اینها بحقیقت همه آفات
طریقند • ما در طلب از جمله آفات گذشتیم • ما از پی نوری که بود مشرق انوار • از مغربی
کوکب و مشکات گذشتیم • چون شیخ این غزل را شنیده وقت او خوش شده و استحسان کرده
خدمت مولانا در سن شصت سالگی وفات کرده است سنه تسع و ثمانمایه رحمه الله تعالی شمس الدین
محمد الحافظ الشیرازی رحمه الله تعالی وی لسان الغیب و ترجمان الاسرار است بسا اسرار غیبیه و معانی
حقیقیه که در کسوت صورت و لباس مجاز باز نموده هر چند معلوم نیست که وی دست ارادت پیری گرفته
باشد و در تصوف بیکی ازین طایفه نسبت درست کرده اما سخنان وی چنان بر مشرب این طایفه واقع
شده است که هیچکس را آن اتفاق نیفتاده یکی از عزیزان سلسله خواجگان قدس الله تعالی ارواحهم
فرموده است که هیچ دیوان به از دیوان حافظ نیست اگر مرد صوفی باشد و چون اشعار وی از آن
مشهورترست که باحتیاج ایراد داشته باشد لاجرم عنان قلم از آن مصروف میگردد و وفات
وی در سنه اثنین و تسعین و سبعمایه بوده است رحمه الله تعالی • فی ذکر النساء العارفات الواصلات
الی مراتب الرجال صاحب فتوحات رحمه الله تعالی در باب سیصد و سیم از فتوحات آورده که

ذکر بعضی از طبقات رجال الله کرده است میگوید و کل ما نذکره من هؤلاء الرجال باسم الرجال فقد
یکون منهم النساء و لکن یغلب ذکر الرجال قیل لبعضهم کم الابدال قال اربعون نفسا فقیل له لم
لا تقول اربعون رجلا فقال قد یکون فیهم النساء و شیخ ابو عبد الرحمن السلمی صاحب طبقات المشایخ
رحمه الله در ذکر احوال نسوه عابدات و نسوه عارفات علی حده کتابی جمع کرده است و شرح احوال
بسیاری از ایشان در بیان آورده و قال بعضهم و لو کان النساء کما ذکرنا
لفضلت النساء علی الرجال • فلا التأنیث لاسم الشمس عیب • و لا التذکیر فخر للهلال
رابعه العدویه رحمه الله تعالی وی از اهل بصره است سفیان ثوری رحمه الله تعالی از وی مسایل
بپرسیدی و بوی مرجعت و بموعظه و دعای وی رغبت نمودی روزی سفیان رحمه الله تعالی در آمده
دست بر آورد و گفت اللهم انی اسألک السلامه رابعه بگریست سفیان پرسید که چه گریانید ترا
گفت تو مرا بمعرض گریه در آوردی سفیان گفت چون گفت ندانسته که سلامت از دنیا در ترک اوست
و تو با آن آلوده رابعه گفته است که هر چیزی را ثمره ایست و ثمره معرفت روی بخدای سبحانه و تعالی
آوردنست و هم وی گفته است استغفر الله من قلة صدقی فی استغفار الله سفیان از وی پرسید که
بهترین چیزی که بنده بآن بخدای تعالی تقرب جوید کدامست گفت آنکه بداند که بنده از دنیا و آخرت
غیر او را دوست ندارد روزی سفیان در پیش وی گفت وا حزناه گفت دروغ میگویی اگر تو
محزون بودی ترا زندگانی خوشگوار نبودی و هم وی گفته است اندوه من از آن نیست که اندوهگینم اندوه
من از آنست که اندوهگین نیستم لبابه المتعبده رحمه الله تعالی وی از اهل بیت المقدس است وی
گفته است که من از خدای تعالی شرم میدارم که مرا بغیر مشغول بیند شخصی وی را گفت که بحج میروم
چون بآنجا رسم چه دعا کنم گفت از خدای تعالی آن طلب که از تو خشنود شود و ترا بمقام خشنودان
خود برساند و ترا در میان دوستان خود گم نام کند مریم البصریه رحمه الله تعالی وی از اهل
بصره است در روزگار رابعه بوده و با وی صحبت داشته و خدمت وی کرده و بعد از رابعه چندگاه زیسته
و در محبت سخن گفتی چون سخنان محبت شنیدی بیخود گشتی و گویند که وی در مجلسی که از محبت سخن مستغفقه
حاضر شد زهره وی بدرید و هم در مجلس جان بداد و وی گفته است که هرگز غم رزق نخوردم و در طلب آن
رنج نکشیدم تا این آیت شنیدم و فی السماء رزقکم و ما توعدون ریحانه الواله رحمه الله تعالی وی از متعبدان
بصره بوده است در ایام صالح مری رحمه الله تعالی این ابیات را در پیش گریبان خود نوشته بوده است
انت انسی و همتی و سروری • قد ابی القلب ان یحب سواکا • یا عزیزی و همتی

همتی

و مرادی • طال شوقی متی یکون لقاها • لیس سؤلی من الجنان نعیم • غیر انی ارید ان القاها •

معاذة العدویة رحمها الله تعالی از اقران رابعه عدویه است و با وی صحبت داشته است
چهل سال روی خود با آسمان بالا نکرد و هرگز در روز چیزی نخورد و در شب خواب نکرد وی را گفتند که ضرر
بسیار بنفس میرسانی گفت ضرری نمیرسد خواب شب را بروز انداخته ام و خوردن روز را بشب

عفیرة العابدة رحمة الله تعالی وی از اهل بصره است با معاذه عدویه صحبت داشته چندان بگریست
که چشم وی نابینا گشت کسی گفت که چه سخت است نابینایی وی گفت محجوب بودن از خدای تعالی سخت
ترست و کوری دل از فهم مراد خدای در امرهای وی سخت‌تر و صعب‌تر است

شعوانه رحمها الله تعالی
وی از عجم بوده و در ابله می‌نشست و آواز خوب داشت و بنغمات خوش وعظ میگفت و چیزی میخواند
زاهدان و عابدان و عارفان و ارباب قلوب در مجلس وی حاضر می‌شدند کانت من المجتهدات
الخائفات الباکیات المبکیات وی را گفتند که میترسیم که از بس که میگریی چشم تو نابینا شود گفت
در دنیا کور شدن از گریه بسیار مرا دوست‌تر است از کور شدن از عذاب آن وی گفته است که
چشمی که از لقاء المحبوب خود باز مانده و بدیدار وی مشتاق باشد بی گریه نیک نمیباید گویند چندان اندوه
و گریه بر وی غلبه کرد که از نماز و عبادات باز ماند در خواب کسی بوی آمد و گفت شعر
ادری دموعک امکنت • ان النیاحة تشفی الحزینا • جدی و قومی و صومی الدهر دائبة •
فانما الدأب من فعل المطیعینا • بطاقت باز گشت و باین ابیات ترنم میکرد و میگریست
زنان با وی میگریستند گویند که چون پیر شد فضیل عیاض بوی آمد و طلب دعا کرد و گفت
ای فضیل میان تو و خدای هیچ چیزی هست که اگر دعا کنم سبب اجابت شود فضیل نعره زد و بیفتاد

کردیه رحمة الله تعالی از بصره یا از اهواز بوده و خدمت شعوانه می‌کرده است وی گفته که شبی
پیش شعوانه بودم در خواب شدم پای خود بر من زد و گفت برخیز ای کردیه که اینجا جای خواب نیست
جای خواب گورست وی را گفتند که از برکات صحبت شعوانه چه رسید ترا گفت از آن وقت باز که
بخدمت وی رسیدم دنیا را دوست نداشتم و غم روزی نخوردم و هیچ کس از اهل دنیا در چشم من بزرگ
ننمود از جهت دنیا و هیچ یک را از مسلمانان خرد نشمردم

حفصة بنت سیرین رحمة الله تعالی خواهر محمد سیرین
بود و در زهد و ورع چون برادر خود بوده و ویرا آیات و کرامات بوده است و گویند که وی شبی در خانه
چراغ روشن میکرد و برمیخواست و نماز میگزارد و بودی که چراغ وی بمردی و خانه وی روشن بودی

رابعه شامیه رحمها الله تعالی وی زوجه احمد بن ابی الحواری بود و ابن ابی الحواری گوید که وی مختلف بود
گاهی بر وی عشق و محبت غلبه میکرد و گاهی انس و گاهی خوف در حال غلبه محبت میگفت شعر
حبیب لیس یعدله حبیب • و ما لسواه فی قلبی نصیب • حبیب غاب عن بصری و شخصی
و لکن عن فؤادی لا یغیب • و در حال انس میگفت شعر • و لقد جعلتک فی الفؤاد محدثی
و ابحت جسمی من اراد جلوسی • فالجسم منی للجلیس مؤانس • و حبیب قلبی فی الفؤاد انیسی
و شنیدم که در حال خوف میگفت شعر • و زادی قلیل ما اراه مبلغی
اللزاد ابکی ام لطول مسافتی • و احمد ابن ابی الحواری را میگفت لست احبک حب الازواج
انما احبک حب الاخوان و وقتی که طعام می‌پختی گفتی ای سیدی بخور که این طعام پخته نشده است
مگر بتسبیح احمد بن ابی الحواری گفته است که روزی پیش وی طشتی بود گفت این طشت را بردار که
بر آنجا نوشته می‌بینم که امیر المؤمنین هارون الرشید مرد تفحص کردند همان روز هارون الرشید مرده
بود

رابعه حکیمه دمشقیه رحمها الله تعالی از سادات نساء شام بوده است و استاد رابعه شامیه
احمد بن ابی الحواری گفته است که رابعه گفته حکیمه دمشقیه در آمدم وی در مصحف قرآن میخواند گفت
ای رابعه شنیده ام که شوهر تو احمد بن ابی الحواری بر سر تو زن دیگر میخواهد گفتم آری گفت وی چون
می‌پسندد با آن عقلی که دارد که دل خود را بدو زن از خدای تعالی مشغول دارد مگر بتو رسیده است
تفسیر این آیه الا من اتی الله بقلب سلیم گفتم نه گفت این آیه آنست که بخدای تعالی برسی و در دل
تو هیچ چیز نباشد غیر از وی رابعه گوید که از پیش وی بیرون آمدم و در راه آن سخن تامل کنان میرفتم و از
مردمان که در راه پیش من آمدند شرم میداشتم که گمان برند که مستم

ام حسان رحمها الله تعالی
از زنان اهل کوفه بوده است سفیان ثوری بزیارت وی میرفته و بعضی گفته اند که ویرا بزنی خواست
سفیان گفته است که وقتی بر وی در آمدم در خانه وی غیر از یک پاره حصیر کهنه هیچ ندیدم گفتم
اگر رقعه بر ابن عم خود نوشته شود رعایت حال تو میکنند وی گفت ای سفیان در چشم و دل من
پیش ازین بزرگتر بودی از این که اکنون شدی من هرگز دنیا را سوال نمیکنم از کسی که مالک آنست
و قادر است و متصرف است چون سوال کنم از کسی که قادر نیست بران ای سفیان والله که من دوست
ندارم که بر من وقتی بگذرد که در آن وقت از خدای تعالی بغیر وی مشغول باشم سفیان از آن سخن بگریست

فاطمه نیشابوریه رحمها الله تعالی از قدمای زنان خراسان بوده و از کبار عارفات بایزید بسطامی قدس الله
تعالی سره بروی ثنا گفته و ذوالنون مصری از وی سوالها کرده و در مکه مجاور بوده و گاهی به بیت المقدس
میرفت و باز بمکه مراجعت میکرد و بمکه در راه عمره در سنه ثلث و عشرین و مائتین برفت از دنیا

روزی برای ذوالنون مصری چیزی فرستاد و ذوالنون چیزی قبول نکرد و گفت در قبول کردن
چیزی از زنان مذلت است و نقصان فاطمه گفت در دنیا هیچ صوفی از آن بهتر و بزرگتر نیست که سبب
در میان نه بیند ابویزید گفته است که در عمر خود یک مرد و یک زن دیدم آن زن فاطمه نیشابوریه بود
از هیچ مقام وی را خبر نکردم که آن خبر وی را عیان نبوده یکی از مشایخ ذوالنون را پرسید که بزرگتر
که دیدی ازین طایفه گفت زنی بود در مکه وی را فاطمه نیشابوریه میگفتند در فهم قرآن سخنان میگفت که مرا عجب
می آمد وی گفته که من لم یکن الله منه علی بال فانه یتخطی فی کل میدان و یتکلم بکل لسان ومن کان الله
منه علی بال اخرسه الا عن الصدق والزمه الحیاء منه والاخلاص هم وی گفته الصادق والمتقی
الیوم فی بحر یضطرب علیه امواجه یدعو ربه دعاء الغریق یسال ربه الخلاص والنجاة هم وی گفته
من عمل لله علی المشاهدة فهو عارف ومن عمل علی مشاهدة الله ایاه فهو المخلص زیتونه رحمها الله تعالی
نام وی فاطمه است خدمت ابوحمزه و جنید و نوری قدس الله تعالی سرهم کرده بود وی گفته است
که روزی سرمای سخت بود بر نوری درآمدم گفتم هیچ بخوری گفت آری گفتم چه چیز بیارم گفت
نان و شیر آوردم و پیش وی آتش کرده بود و دست وی از خاکستر سیاه شده بود و هرجا از دست
وی بشیر میرسید سیاه میشد چون آن را بدیدم با خود گفتم یا رب ما اقذر اولیاءک ما فیهم
احد نظیف پس از پیش وی بیرون رفتم و بجایی رسیدم که زنی در من آویخت که اینجا یک رزمه جامه
بود تو برده و مرا پیش امیر بردند نوری از آن بشنید و در عقب من پیش امیر حاضر شد و گفت وی را مرنج
که وی از اولیای خداست سبحانه امیر گفت من چه حیله کنم که خصم وی از او میطلبید ناگاه
کنیزکی سیاه پیدا شد و آن رزمه با وی و گفت بیا بگذارید که رزمه را یافتم پس نوری دست
مرا بگرفت و از پیش امیر بیرون آورد و گفت چرا گفتی ما اقذر اولیاءک گفتم توبه کردم
از آنچه گفته بودم فاطمه البردعیه رحمها الله تعالی در اردبیل می بوده قیل کانت من العارفات المتمکنات
ما نشطح بعضی از مشایخ در باب قول رسول صلی الله علیه وسلم که از حضرت حق سبحانه حکایت کرده است
که انا جلیس من ذکرنی سوال کرد تا آن سایل سخنان گفت پس گفت ان الذکر ان تشهد ذکره
لک مع دوام ذکرک له فیفنی ذکرک فی ذکره ویبقی ذکره لک حین لا مکان ولا زمان ام علی زوجه
احمد بن خضرویه رحمها الله وی از اولاد امرا بود و مال بسیار داشته همه را بر فقرا نفقه کرد و با احمد
در آنچه بود موافقت نمود بایزید را و ابوحفص را قدس الله تعالی ارواحهما دیده بود و از بایزید سوالات
کرده بود ابوحفص گفته است که همیشه حدیث زنان را مکروه میداشتم تا آن وقت که ام علی زوجه احمد

خضرویه را دیدم پس دانستم که حق سبحانه معرفت و شرف خود را آنجا که میخواهد می نهد
بایزید قدس سره گفته است هر که تصوف [...] حال ام علی زوجه احمد
خضرویه [...] همچون حال او ام علی گفته است که خدای تعالی خلق را بانواع لطف و نیکویی
بخود خواند اجابت نکردند پس برایشان ریخت بلاهای گوناگون تا ایشان را به بلای
خود کشاند زیرا که ایشان را دوست میدارد [...] نوت حاجب بصرت
از خواری کشیدن از برای آن زنی از اهل بلخ آمده که آمده ام که بخدا تعالی تقرب جویم
از سید عزت زهر و را گفت چرا و سید عزت خدا تعالی من تقرب نجویم
كانت من العابدات القانتات همراه پسر خود ابوعبدالله
خفیف از راه بحر بسفر حج رفت و در راه مکاشفات و مشاهدات بسیار داشت گویند
که شیخ در عشر اخیر رمضان احیای شب میکرد تا شب قدر را دریابد بر بام برآمده بود و نماز میکرد
و والده وی ام محمد در درون خانه متوجه حق سبحانه نشسته بود ناگاه انوار شب قدر بر وی ظاهر
شدن گرفت آواز داد که ای محمد ای فرزند آنچه تو آنجا می طلبی اینجاست شیخ فرود آمد
و آن انوار را دید در قدم والده افتاد و بعد از آن شیخ میگفت که از آن قدر بار قدر والده
خود دانستم [...] وی در مجلس سمنون المحب وقتی که از محبت
سخن میگفت جان بداد و با وی چهار نفر دیگر از مردان جان بدادند
شیخ ابوالربیع مالقی گفته است که شنیده بودم حال زنی از صالحات در بعضی از دیهها مرا داعیه
زیارت شد از برای اطلاع بر کرامتی که از وی بشهرت گرفته بود و آن زن را فضه میخواندند
بآن دیه که آن زن آنجا بود رسیدم حکایت کردند که گوسفندی دارد که از وی شیر و عسل
میدوشد قدحی نو خریدیم و بیامدیم پیش آن زن و بر وی سلام کردیم پس گفتم که میخواهم که
ببینم آنچه میگویند از گوسفند شما گوسفند را حاضر آمد و دوشیدیم در آن قدح و بیاشامیدیم
شیر بود و عسل از فضه وی پرسیدیم گفت ما را گوسفندی بود و ما قومی فقیریم روز عید
نزدیک شد گفت شوهر وی مردی صالح بود که ما امروز این گوسفند را قربان نکنیم گفتم
نه زیرا که ما را رخصت هست در ترک قربان خدای تعالی احتیاج ما میداند این گوسفند

القصه دران روز مهمانی رسید شوهر را گفتم ما بکرام ضیف ماموریم برخیز و این را بکش تا جانی
که طفلکان ما نپسندند که کشتن آن گربه کنند ایشان را بیرون برد که در پس دیوار قربان کند
ناگاه دیدم که گوسفندی به دیوار خانه بر جست و بخانه فرود آمد من گفتم مگر آن گوسفند از شوهر
من گریخته است بیرون رفتم دیدم که آن را پوست میکنند در عجب ماندم و قصه را با شوهر بگفتم
گفت شاید که خدای تعالی عوضی داده باشد بهتر از آن که مهمان را گرامی داشتیم بعد از آن
گفت که ای فرزند به راستی که آن گوسفند در دلهای مردان چرا میکنند چون دلهای ایشان
خوش است بشیر او خوش است و اگر متغیر است بشیر او متغیر است پس شما دلها خوش کرده
امام مالک رحمه الله میگوید که مراد او برید که آن زن گفت شوهر وی است و لکن عام ذکر کرد از برای
ستر و تلبیس او از برای تحریص مردان بر طیب قلوب و معنا است که چون خوش است دلهای ما خوش است
آنچه نزد ماست پس شما نیز خوش کنید دلهای خود تا خوش شود آنچه نزد شماست

زنی بود شاگرد سری سقطی او را پسری بود پیش معلم معلم آن پسر را به آسیا فرستاد
وی در آب افتاد و غرق شد معلم پیش شیخ سری رفت و از آن سخن خبر داد سری گفت برخیزید تا به خانه
مادرش برویم … شیخ سری قدس سره با مادر کودک بنشست و سخن کرد در صبر بعد از آن
در رضا گفت ای استاد مراد از این تقریر چیست گفت پسر تو غرق شده است گفت پسر من گفت بلی
گفت بدرستی که خدای تعالی این نکرده است شیخ سری باز در صبر و رضا سخن آغاز کرد زن گفت برخیزید
با من بیایید برخاستند و با وی رفتند تا بجوی آب رسیدند پرسید که کجا غرق شده است گفتند
اینجا رفت و بانگ زد که فرزند محمد گفت لبیک ای مادر آن زن به آب در رفت و دست پسر بگرفت و بخانه
برد شیخ سری التفات به شیخ جنید کرد و گفت این چیست گفت این زن رعایت کننده است هرچه را که خدای تعالی
بر وی واجب کرده است و حکم وی این باشد … او را حادث نشود تا نسبت به وی مگر که وی را به آن اعلام کنند
چون وی را این واقعه پیش آمد اعلام کردند و چون … لاجرم انکار کرد و گفت خدای تعالی این نکرده است

سری سقطی گوید رحمه الله که شبی خوابم نیامد و قلق و اضطرابی عجیب داشتم چنانکه از تهجد محروم ماندم
چون نماز گزاردم بیرون رفتم و هر جا که گمان می بردم که شاید که از آن اضطراب تسکین شود گردیدم
هیچ سودی نداشت آخر گفتم به بیمارستان روم که اهل ابتلا را ببینم باشد که متنبه شوم چون به بیمارستان
در آمدم دلگشاده شد و سینه ام منشرح شد ناگاه کنیزکی دیدم پیرهن پاکیزه … بوی خوش
از وی به مشام من رسید منظری زیبا و جمالی نیکو داشت و هر دو دست و هر دو پای وی در بند بود چون مرا دید چشمش …

رفتم

…طلقتم بعدی و لم ارث دنیا • غیر جهدی فی جنة انتصاحی • انا مفتونة بحب حبیب
…لست ابغی عنه ابهم براحی • نصف احی الذین زعمتم فسادی • وفساد الذی زعمتم صلاحی
…ما علی من احب مولی الموالی • وارتضاه لنفسه من جناحی • سخن وی مرا بسوخت و بگریستم
…باندوه و گریه آوردم چون آب چشم من بدید گفت ای سری این گریه است بر صفت او چون باشد
…اگر او را بشناسی چنانچه حق معرفت است بعد از آن ساعتی بیخود شد چون با خود آمد گفتم ای جاریه
…گفت لبیک ای سری گفتم مرا از کجا می شناسی گفت جاهل نبودم از آن زمانکه …
…نشنوده ام که یاد محبت می کنی که او دوست میداری گفت الحمد لله که شناسا کرد …
…دوست نهاده بر ما بعطای خود بدانها قریب است و ما … گفتم اینجا تا که محبوس کرده
…است گفت ای سری حاسدان با هم یاری کردند بعد از آن شهقه بزد من گمان بردم که مگر جان از وی
…رفت گر و بعد از آن با خود آمد و بیتی چند مناسب حال خود بگفت صاحب بیمارستان را گفتم
…رها کن رها کرد و گفتم برو هر جا که خواهی گفت ای سری کجا روم و مرا جای رفتن نیست اگر حبیب
…من مرا بملوک بعضی ممالیک خود گردانیده است اگر مالک من راضی شود بروم والا صبر
…والله که وی از من عاقلتر است ناگاه خواجه وی به بیمارستان در آمد و صاحب بیمارستان را
…بتحفه گو گفت در اندرون است و شیخ سری پیش وی است خرم شد و در آمد و بر من سلام کرد و مرا
…تعظیم بسیار کرد گفتم این کنیزک اولیتر است از من بتعظیم سبب چیست که وی را محبوس کرده گفت عقل
…رفته است چیزی نمی خورد و نمی آشامد و خواب نمیکند و ما را نمیگذارد که خواب کنیم بسیار فکر
…و گریه می کند و حال آنکه تمام بضاعت من در وی است و وی را خریده ام به همه مال خود به بیست هزار درهم
…امید داشته بودم که مثل بهای وی بر وی سود کنم از جهت کمالی که صنعت خود دارد گفتم صنعت
…چیست گفت مطربه است گفتم چند گاه است که این زحمت به وی رسیده است گفت یکسال گفتم ابتدا
…چه بود گفت عود در کنار داشت و تغنی به این ابیات میکرد

عود

…بحقک ما نقضت الدهر عهداً • ولا کدرت بعد الصفو ودا • ملأت جوانحی و القلب وجداً
…فکیف الذو و استلوا بعدا • فیا من لیس لی مولی سواه • اراک ترکتنی فی الناس عبدا
…بعد از آن برخاست و عود بشکست و بگریه در آمد ما وی را بمحبت کسی متهم داشتیم و روشن شد
…ی بود… از وی رسیدیم که حال چنین است با دل خسته و زبان شکسته گفت
…فی الحق من جنانی • مکانه و عظی علی اب انی • قرنی من بعد بعد • و خصنی الله و اصطفانی

احب لما رحیت طوعا • بلیا للذی دعانی • وخفت کما خیفت قدما • نوقع الحب بالامانی

بعد ازان صاحب کنیزک را گفتم بهای او بمن بست و زیاده میدهم او ازبر وی شد گفت

وا فقراه ترا کجاست بهای بهای او تو مردی درویشی وی را گفتم تو تعجیل مکن تو هم اینجا باش تا من

بهای وی بیارم بعد ازان گریان گریان برفتم و بخدای سوگند که از بهای وی نزدیک من

یک درم نبود و شب از متحیر و تنها مانده تضرع میکردم و نمی توانستم که چشم برهم زنم و میگفتم

ای پروردگار من تو میدانی پنهان و آشکارای من و من اعتماد بر فضل تو کردم مرا رسوا مکن

ناگاه یکی در بزد گفتم کیست گفت یکی از احباب در بگشادم مردی دیدم با چهار غلام شمع با او

گفت ای استاد اذن در آمدن میدهی گفتم در آی چون در آمد گفتم کیستی گفت احمد بن

مثنی امشب بخواب دیدم که هاتفی مرا آواز داد که پنج بدره ببر و پیش سری ببر و نفس

وی را بدین خوش کن تا تحفه را بخرد که ما را با تحفه عنایتیست چون این بشنیدم سجده شکر کردم

بدانچه خدای تعالی مرا داد و از نعمت خود سری کوید بنشستم و انتظار صبح می بردم چون نماز صبح

گذاردم بیرون آمدم و دست وی گرفتم و به بیمارستان بردم صاحب [illegible]

چپ و راست می نگریست چون مرا دید گفت مرحبا در آی بدرستی که تحفه نزد خدای تعالی

قربی و اعتباریست که دوش هاتفی بمن آواز داد و گفت

انها منا ببال لیس یخلو من نوال • قربت ثم ترقت علت فی کل حال • چون تحفه مرا

بدید چشم پر آب کرد و با خدای تعالی در مناجات میگفت مرا در خلق مشهور کردی [illegible]

که نشسته بودم صاحب تحفه بیامد گریان گفتم گریان مکن که آنچه تو گفتی آوردم پنج هزار و

گفت لا والله گفتم ده هزار سود گفت لا والله گفتم بمثل بها سود گفت اگر [illegible]

قبول نکنم وی از دست خالصا لله سبحانه و تعالی گفتم قصه چیست گفت ای استاد دوش مرا

توبیخ کردند ترا گواه میگیرم که از همه مال خود بیرون آمدم و در خدای تعالی گریختم اللهم [illegible]

و بالرزق جمیلا روی با ابن مثنی کردم وی نیز میگریست گفتم ترا چه میگریی گفت خدای تعالی

بانچه مرا بآن خوانده از من راضی نیست ترا گواه میگیرم که صدقه کردم همه مال [illegible]

گفتم ابا چه بزرگست برکت تحفه بعد ازان برخاست و جامها که در بر داشت [illegible]

بپوشید و بیرون رفت و میگریست گفتم خدای تعالی ترا آزاد [illegible]

و بکیت منه طلبه وصله [illegible] لا زلت بین یدیه حتی انال [illegible]

بیرون آمدم چندانکه تحفه را طلبیدم نیافتم عزیمت کعبه کردم ابن مثنی در راه بمرد و من و

خواجه تحفه در مکه در آمدیم در ان وقت که طواف میکردیم او از مجروحی شنیدیم که از جگر ریش

گفت و میگریست شعر محب الله فی الدنیا سقیم • تطاول سقمه فدواه داه

سقاه من محبته بکاس • فاروه المهیمن اذ سقاه • فهام بحبه و سما الیه

فلیس یرید محبوبا سواه • کذلک من ادعی شوقا الیه • یهیم بحبه حتی یراه

پیش او رفتم چون مرا دید گفت ای سری گفتم لبیک تو کیستی خدای تعالی بر تو رحمت کند گفت

لا اله الا الله بعد از شناختن ناشناختن واقع شد من تحفه ام و وی همچون خیالی شده بود

گفتم ای تحفه چه فایده دیدی بعد ازانکه تنهایی اختیار کردی از خلق گفت خدای تعالی بقرب

خود انس بخشید و از غیر خود وحشت داد گفتم ای تحفه ابن مثنی مرد گفت رحمة الله تعالی خدای

وی را از کرامتها چندان بخشید که هیچ چشم ندیده است و همسایه منست در بهشت

گفتم خواجه تو که ترا آزاد کرده با من آمده است دعای پنهان کرد در برابر کعبه بیفتاد و بمرد چون

خواجه وی آمد وی را مرده دید بر روی در افتاد برفتم وی را بجنبانیدم مرده بود تجهیز و تکفین

ایشان کردم و بخاک سپردیم رحمة الله تعالی **ام محمد رحمة الله تعالی** وی عمه شیخ محیی الدین

عبد القادر گیلانی است رضی الله تعالی عنها از نساء صالحات بوده است گویند یکسال در

گیلان یکبار خشک سالی شد مردم باستسقا رفتند باران نیامد مردم بدر خانه ام محمد آمدند دعای

باران خواستند ام محمد پیش خانه خود را بروفت و گفت خداوندا من جاروب کردم تو آب

بزن چندان بر نیامد که باران در ایستاد چنانکه گوئی دهانه مشکها گشاده اند **دختر کعب**

رحمة الله تعالی شیخ ابو سعید ابو الخیر رحمة الله تعالی گفته است که بمرو بودم پیرزنی بود و آنجا که

او را بی بی گفتندی بنزدیک ما آمد و گفت ای ابو سعید بسلام آمده ام با گفتم برگوی گفت مردمان

دعای کنند که ما را یک نفس با خود مگذار سی سالست که میگویم که مرا یک طرفة العین بمن باز گذار تا ببینم

که من کیستم بی خود و ستم هنوز اتفاق نیفتاده است **دختر کعب رحمة الله تعالی** شیخ ابو سعید ابو الخیر قدس

الله تعالی روحه گوید دختر کعب عاشق بود بر ان غلام اما پیران همه اتفاق که این سخن که او میگوید

نه از سخن باشد بر مخلوق توان گفت او را جای دیگر قرار افتاده بود روزی آن غلام آن دختر را

تنها در یافت و آستین وی بگرفت دختر بانگ بر غلام زد و گفت ترا این بس نیست که من با خداوندم

در اینجا بسلامت تو بیرون دارم که طمع میکنی شیخ ابو سعید گفت سخنی که او گفته است نه جای آنست

بی بی یک مرویه رح

گر کسی را در مجلوقی افتاده باشد وی گفته است شعر عشق را باز اندر آوردم به بند
کوشش بسیار نامد سودمند • عشق دریای کرانه ناپدید • کی توان کردن شنا ای هوشمند
عشق را خواهی که تا پایان بری • بس که بپسندید باید ناپسند • زشت باید دید و انگارید خوب
زهر باید خورد و انگارید قند • توسنی کردم ندانستم همی • کز کشیدن تنگ‌تر گردد کمند

فاطمه بنت المثنی رحمة الله تعالی

شیخ محیی الدین العربی قدس الله تعالی سره در فتوحات میگوید
که من سالها بنفس خود خدمت وی کردم و سن وی آن وقت بر نود و پنج سال زیاده بود و
من شرم میداشتم که بر روی نگرم از تازگی و نازکی چهره وی هرگز وی را ابدی بنداشتی که چهارده
ساله است و وی را با حق سبحانه و تعالی حالی عجب بود و مرا بر همگنانی از ابنا جنس من بخدمت وی
بر سیدی اختیار کرده بود و میگفت مثل فلان کسی ندیده ام وقتی که پیش من در وی می آید
بهمگی خود می آید و در بیرون هیچ باقی نمیگذارد و وقتی که بیرون میرود و پیش من هیچ باقی نمیگذارد
و هم وی گفته است که از وی شنیدم که میگفت مرا عجب می آید از کسی که میگوید که حق سبحانه و تعالی را
دوست میدارم و بوی شادمانی نمیکند و حال آنکه حق سبحانه مشهود وی است و چشم وی
ناظر بوی است در هر چیزی یک طرفة العین غایب نمیشود این مردمان چون دعوی محبت او میکنند و
میگویند با ترنم بر آرند فریب مجلس از همه مغربان زیاد و تنت پس برای چه میگریند پس گفت
ای فرزند چه میگویند در آنچه من میگویم گفتم سخن آنست که تو میگویی بعد از آن گفت والله مرا تعجب
می نماید حسب من فاتحة الکتاب را خدمت من فرموده است الله هرگز فاتحه از وی مشغول
ناخته است اجابت من شده است هم شیخ میگوید در میان آنکه پیش وی نشسته بودم
ضعیفه درآمد و شهر را نام برد که شوهر من بانجا رفته است و عزیمه داشته است که زن دیگر
کند گفتم میخواهی که باز آید گفت آری روی بفاطمه کردم گفتم ای مادر من می شنوی که چه میگوید
گفت تو چه میخواهی گفتم قضا حاجت وی و حاجت وی آنست که شوهر وی بیاید گفت سمعا و طاعة
حالی فاتحة الکتاب را میفرستم و وی را وصیت میکنم که شوهر این زن را بیارد فاتحه خواندن گرفت
و من هم با وی خواندم و دانستم که از قرائت فاتحه چندانی انشا کرده و وی را فرستاده و در وقت فرستادن
گفت ای فاتحة الکتاب بشهر وی بفلان شهر و شوهر این زن را می جوئی و وی را مگذاری تا نمی آری شیخ
میگوید از فرستادن فاتحه تا آمدن شوهر وی بیش از آن فرصت نشد که فاطمه آن مسافت ...

جاریه سوداء رحمة الله

... النون گوید که کنیزکی سیاه دیدم که ... مردند

و میگفت که این دقیقه میگوید که منم الله را می بینم در پی او برفتم مرا آواز داد و گفت ای ذوالنون
گفتم تو مرا چون شناختی گفتم جانهای دوستان او سپاه او بینند یکدیگر آشنا گفتم این جماعت
را این گروه کان میگویند گفت چه میگویند گفتم میگویند که تو میگویی که من الله را می بینم گفت راست
میگویند تا او را بشناختم هیچ محجوب نبوده ام

امراة مجهولة رحمة الله تعالی

و هم ذوالنون گوید
قدس الله تعالی سره در میان آنکه در طواف بودم دیدم که نوری بر خشید که بر تو آن بعنان آسمان
رسید در عجب آمدم طواف خود را تمام کردم و پشت بدیوار خانه نهادم و در آن نور فکر میکردم
ناگاه آوازی حزین بگوش من آمد در پی آواز برفتم دیدم که جاریه باستار کعبه در آویخته است و
میگوید شعر انت تدری یا حبیبی • من حبیبی انت تدری • و نحول الجسم و الدمع یبوحان بسری
قد کتمت الحب حتی ضاق • بالکتمان صدری • یکجانب شدم و از درد وی گریان شدم پس
میگفت الهی و مولای بحبک لی غفرت لی گفتم ای جاریه ترا این بس نیست که گویی بحبی لک
و میگویی بحبک لی چه میدانی که او ترا دوست میدارد گفت مر خدای را بندگان هستند که ایشان را
دوست میدارد پس ایشان وی را دوست میدارند نشنیده قول الله را که گفت فسوف یاتی الله
بقوم یحبهم و یحبونه محبت وی مر ایشان را سابقت بر محبت ایشان وی را گفتم ترا این ضعیفی و نحیف
که می بینم که بیماری گفت شعر محب الله فی الدنیا علیل • تطاول سقمه فدواه داء • که آخر کان
للباری محبا • بهیم بذکره حتی یراه • پس گفت بنگر بنگر بستم مجلس خدم روی ببری
کردم و وی را نیز ندیدم ندانستم که کجا رفت

جاریه مجهوره رحمة الله تعالی

ذوالنون گوید قدس سره
کنیزکی دیدم ضعیف گشته و نحیف جسم که بی خوابی روز و شب در وی اثر کرده بود بر وی سلام کردم
جواب داد و وی را گفتم ای جاریه در مسکن بغدادی می باشی گفت مرا بر در غیر خدای تعالی در هردو
سرای هیچ می بینی گفتم هیچ وحشت تنهایی نمی یابی گفت از من دور شو که دل مرا از لطایف
حکمت خود و محبت خود جانی پر کرده است و شوق دیدار وی من گماشته که در دل خود هیچ موضع
از برای غیر او نمی یابم گفتم ترا حکیمه میبینم مرا بهر حق از این نکتی در راه راست بر من گفت
بر قدر توی زاد خود ساز و زهد خود و ورع بارگیر خود و سلوک کن در طریق خایفان تا برسی بداری

مصریه رحمة الله تعالی

کرده آنکه نفس خود و با سقر زنان خود را بیفزاید که در هیچ کاری ناتوانی نکنه
در تاریخ امام یافعی ... کرده است که زنی در مصر ... سی سال بریکجای اقامت

امراة مصریه اخری رحمة الله

کرده ... سی سال هیچ ... بر هیچ جا تکیه ...

او هم امام یافعی در کتاب روضة الریاحین آورده است که یکی ازین طایفه گفت که در نواحی مصر
زنی دیدم واله و حیران سی سال بر دو پای ایستاده بود و در زمستان و تابستان نه شب
نشسته و نه روز و از آفتاب و باران و سرما هیچ پناهی نجستی و بدان [illegible] کردی و درج آمد

امراة مصریه رحمها الله تعالی هم امام یافعی در تاریخ خود یکی از علما نقل کرده که گفت که در خوارزم
زنی دیدم که زیادت از بیست سال هیچ نخورده بود و هیچ نیاشامید **امراة خوارزمیه رحمة الله تعالی**
شیخ عبدالقادر گیلانی قدس الله تعالی روحه فرموده است که اول بار که از بغداد عزیمت حج کردم
بر قدم تجرید و هنوز جوان بودم تنها میرفتم شیخ عدی بن مسافر مرا پیش آمد و وی نیز
جوان بود و بپرسید مرا که کجا میروی گفتم بمکه گفت میل صحبت داری گفتم بر قدم تجریدم گفت من
نیز بر قدم تجریدم با هم روان شدیم در بعضی روزها دیدیم که جاریهٔ حبشیه پیدا شد برقعه بسته
و پیش من ایستاد و تیز تیز در روی من می نگریست پس گفت از کجایی جواب گفتم از عجم گفت
امروز مرا در رنج افگندی گفتم چرا گفت درین ساعت در بلاد حبشه بودم مرا مشاهده افتاد
که خدای تعالی بر دل تو تجلی کرده است و ترا عطا فرموده آنچه مثل آن عطا نفرموده غیر ترا از آنکه
من بدانم خواستم که ترا ببینم و بشناسم پس گفت من امروز در صحبت شمام و شب با شما
افطار میکنم در روان شدیم وی یکطرف وادی میرفت ما در یکطرف چون شب شد طبقی از هوا
فرود آمد بران شش رغیف که با سرکه و سبزی آن جاریه گفت الحمد لله الذی اکرمنی و اکرم
ضیفیّ هر شب بر من دو رغیف فرود می آمد و امشب برای هر یک دو رغیف فرود آمد بعد از آن
سه ابریق آب فرود آمد بیاشامیدیم در لذت و حلاوت بآبی که بر روی زمین می باشد نمی ماند
پس در آن شب از ما جدا شد و برفت چون بمکه رسیدیم شیخ عدی را در مکه در طواف تجلی واقع شد که
بیخود بیفتاد چنانکه بعضی میگفتند که وی بمرد ناگاه دیدیم که آن جاریه بر بالای سر وی استاده
است و میگوید که زنده گرداند ترا آنکس که میراننده است سبحان الذی لا تقوم بالحادثات
تجلی نور جلاله الا بتثبیته ولا یستقر الکائنات لظهور صفاته الا بتاییده بل اختطفت سبحات
قدسه ابصار العقول واخذت نفحات نهایة الباب الفحول بعد از آن در طواف مرا تجلی هم واقع شد
و از باطن خود خطابی شنیدم و در آخر آن با من گفتند ای عبدالقادر تجرید ظاهر را بگذار و تفرید توحید را
لازم دار و از برای نفع مردمان بنشین که ما را بندگان خاص هستند میخواهیم که ایشان را بحضرت
شرف قرب خود رسانیم ناگاه آن جاریه گفت ای جوان میدانم امروز چه شانست ترا که بر فرق

از نور خیمه زده اند و تا عنان آسمان ملایکه گرد تو در آمده اند و چشم همه اولیا از مقام خود در تو
خیره مانده است و همه بمثل آنچه ترا داده اند امیدوار شده اند بعد از آن آن جاریه برفت و دیگر
وی را ندیدم **امراة اصفهانیه رحمها الله تعالی** یکی از اصحاب شیخ عبدالقادر رضی الله عنه گفته است
که روزی شیخ را بر بالای منبر استغراقی واقع شد و یک گره از عمامهٔ وی باز شده و وی نمیدانست همه
حاضران بموافقت شیخ دستارها و طاقیها در پای منبر انداختند چون شیخ بحال خود باز آمد و سخن آخر کرد
عمامهٔ خود را راست کرد و مرا گفت دستارها و طاقیها را با صحاب آنها باز گردان چنان کردم
یک عصابه باقی ماند که صاحب آنرا پیدا نشد شیخ گفت آنرا بمن ده بوی دادم و بر دوش خود
انداخت فی الحال ناپدید شد من حیران ماندم چون شیخ از منبر فرود آمد با من گفت چون اهل مجلس
عمامها بینداختند ما را خواهریست باصفهان وی هم عصابهٔ خود را بنهاد چون شیخ آنرا بر دوش
خود انداخت وی از اصفهان دست خود را دراز کرد و آنرا برداشت **امراة فارسیه رحمها الله تعالی**
شیخ نجیب الدین علی بن بزغش رحمه الله تعالی گفته است وقتی زنی از شهر کلبایگان بشیراز
آمده بود و تنها بخانهٔ ما می آمد و زنی با خیر بود وقتی چند روز در خانهٔ ما بود و مرا دست تنگی
روی نموده بود و وی میدانست آن حال را و ظرفی چند در خانه بود که اگر وقتی حق تعالی از حبوبات
مثل گندم و جو چیزی بفرستادی در آن ظرف کردمی و آن ظرفها تهی بود و سرهای آنرا پوشیده
[illegible] تا اگر باشد وقت حاجت آن زن پنداشت که چیزی در آن ظرفها هست مرا گفت چون
دست تنگی روی نموده است چرا از آنچه درین ظروف است نمیخوری گفتم آنها تهی است گفت
[illegible] گفتم تا اگر باشد آن زن برخاست و سرهای آنرا بگرفت
[illegible] گفت از آن تهی است که دهن وی را مهر نهاده است چون سر آن گشاده باشد هیچ چیزی
باشد که باز کرده باشد و گرسنه باشد حق تعالی ترا قوت فرستد قوت هر چیزی مناسب آنچیز می باشد
در وقت حاجت پس قوت این ظروف غلات است چون تهی و تنگی وی ظاهر گردد غله و حبوب گرداند
پس چون آن زن این تصرف بکرد در حال حق تعالی چندان گندم فرستاد که آن ظروف پر کرده شد
و آن زن از اولیای خدای تعالی بود تمام رسید و اختتام انجامید کتاب نفحات الانس من
حضرات القدس که مقصود از آن شرح اخلاق و افعال و بیان مقامات و احوال کرام رجال
[illegible] صدق راه یافته و طلب را سپرده اند و بعد گام خطوتین وقد وصلت بکعبهٔ مطلوب
[illegible] حقایق الهی شده اند و مظهر اسما [illegible] گشته که مقصود در ایجاد عالم وجود ایشانست

و مقصود اظهار بنی و بنات آدم مقام کشف و شهود ایشان

چند ا قومی که دید حق بود دیدارشان • محو باشند در شهود سر غیب اسرارشان • جمله گر صرف فنا
از هستی خود خفته اند • لیک بیدار اند حواس اوکان بیدارشان • گرچه اندازند خورشید جلال خود بکل
مشرق و مغرب گرفته پرتو انوارشان • از خدا خواهند [illegible] دور ذات او
این بود ساعت بساعت [illegible] استغفارشان • ریخته باران عرفان [illegible]
شسته نقش و حرف غیر از صفحه پندارشان • هر یکی را با خود از سودای دل بازارها
زاتش شوق و محبت گرمی بازارشان • یکدم از طوف در و دیوارشان غمین که
صد کنشت اندر و صد بتی از دیوارشان • کارشان جز نفی ذات و صفت نفس خویش نیست
ای خدا چه بود که جامی را کنی در کارشان

[illegible]

این نسخه مقتبس از انفاس کرام • گزوی نفحات الانس آمد بنام
از هجرت خیر بشر و فخر انام
در هشتصد و هشتاد و یکم گشت تمام

تم م م

انکه از من قصه [illegible] علم • [illegible] ای ست
برتر از این سخن پایان کنم • گر ادب منهج حیای ست
انکه در هر دو کون محبت • ساکن کنج [illegible] ای ست
الحمد لله بنهایت عقل • عشق داند که [illegible] ای ست
بخود [illegible] • [illegible] منتهای ست
عرض کرسی که [illegible] • خاطرم را که [illegible] ست
[illegible] • [illegible] ای ست
در محیط سما و سطح زمین • زان نگنجم که [illegible] ای ست
در [illegible] زمین [illegible] • برتر از [illegible] سدره جای ست
[illegible] جاری بالش چرخ • [illegible] ای ست
[illegible] • بی نشانی که آشنای ست
آب دیده [illegible] • دانه دل در آسیای ست
طبع کو کرد [illegible] • [illegible] کیمیای ست
تاج [illegible] • هر که مقبول [illegible] ای ست
آفتاب [illegible] • عکس آینه صفای ست
[illegible] • [illegible] بکای ست
انجه [illegible] • [illegible] ای ست
غرق خون [illegible] • [illegible] جای ست
[illegible] از انکه • گنج غم [illegible] ای ست
کو [illegible] عالم • انکه [illegible] دوای ست
[illegible] عافیت [illegible] • [illegible] ای ست
[illegible] • [illegible] ای ست
روشنای دیده [illegible] • [illegible] ای ست

[illegible] ای ست
[illegible] ای ست
[illegible] ای ست
[illegible] ای ست
[illegible] ای ست

نور اعیون انبیا محمود | آن محمد که مصطفای منست
بعد او ابن عم او سرور | ولی الله مرتضای منست
آل اصحاب او علی التفصیل | ملجأ و مفخر و دعای منست
ناوک جان خارجی زانم | که برین قوم التجای منست
نیستم منکر بهشت و جحیم | که سزای من و جزای منست
ای صفیه ... که ... | نشاری که افترای منست
مشرقی خواندم شهاد و دوم | سوی مغرب که اصل جای منست
ای خوش آن دم که یار پرسیدی | که کیست این که در هوای منست
شاد گشتم چو بر زبان رفت | مشرقی مخلص که آن منست
ختم کارم بخیر باد نظام | وین سخن صدق مدعای منست
شکر لله که از نکارم شاه | ختم الخیر منتهای منست

العیان فی الحقیقه و المعرفت و المکاشفه و المجاهده و ال...

کلید گنج روان خامه و زبان منست | طرب فزای جهان طبع درفشان منست
بحمد خدای که از سر غیب آگاه است | نموده راه کسی آنچه در نهان منست
بحمد خدای تبارک تعالی ... | بدان عطیه که در خاطر و گمان منست
منم مبارز میدان نظم و شعر امروز | حلاوت انگبین دور در جهان منست
ز حب صحوه ... که شاهباز سخن | ملیح اوج معانی و مرغ آشیان منست
چو برق سخن ... آمد از دل | ... روح امین که همزبان منست
ز روی ... اگر ... کشتم | کلام سر که نه سجود آستان منست
من آن خلاصه ای و کامگار دم | که هر دو کون ... بیان منست
منم خلیفه و شهزاده در ممالک فضل | قضای حق و ... لشکر آن منست
کرامت من و ... نطق من ... | که صد هزار سرانه سر زبان منست
نجوم ... نشاط جهان ... | که هفت بحر از رنگ زعفران منست

ز خلد و طوبی رضوان بهیچ نیست مرا | طراوتی که بدیدار دلستان منست
بهشت و طوبی و رضوان ... | که ناز و نعمت او خار گلستان منست
بهشت و طوبی و حور و قصور نیست مرا | بجز خواهش وصل دوست نشان منست
مرا ز جور و جفای سپهر و دهر چه باک | که دوست یار و وفا داده مهربان منست
کدام شربت شیرین ز شهد و شکر و شیر | به از عقیق و لب لعل دلستان منست
مرا به نعمت الوان چرخ حاجت نیست | که دیده ناظر و منظور میزبان منست
بجز خدای نرم طمع من از دگری | خدای من ... بهتر از آن منست
حدیث ... که کسی که دلدار ... | ... خاطر دلدار ... منست
... حاصل عزت یاد ... | که زیر خاک سیه عاقبت مکان منست
... جدایی ... | که آب دیده خونبار ترجمان منست
... گریه ... | که گوش چرخ پر از ناله و فغان منست
... | کنون که بنده و زمان تا بجان منست
ز راه لطف و کرم عذر او پذیرم | که چشم او همه بر فضل بیکران منست
اگر چه عاصی و شرمنده آمدم به حرم | ... لطف ... بخشش ... منست
امید از لطفت ... | که لطف شامل بر عفو عاصیان منست
امان اگر طلبی ... | که ... منست
بدولت ... | ... منست
... | ... منست
چراغ ... | ... منست
... | ... منست
... | ... منست
ز خاک ... | ... عاشقان منست
بزرگوار ... | ... منست

هر چه در سایهٔ طبع تو نظم کشد — چون خرف ساطور و دل او جهانست
قدر گهر گر شکست جوهر کس نگرد — جنس سخن فاخر است طالب او کجاست
صوت نگیرد عقاب و آمد و رفت باز چمن — هم نکند باز سفید آهوی دشت ختاست
این مثل شنیدی که گفت زاغ سیاه — طبع سما گر زراست راست میل مراست
چون شنید این مژده گفت بزاغ سیه — با من است این گفتگو راست بگو از کجاست
بلبل من با هماره معنی نکهت — بلبل و زاغ سیه بیغشان از کجاست
شاخ گل و خار بین شکل گلاب و گلاب — صورتشان از کمیت معنی‌شان خود جداست
صورت عالم اگر شسته جا حاجت — معنی نخستشان آدم و آدم کجاست
بنگر دلی به شکل چه داند فسرده — این به گهر شهاب و آن سهر [illegible]
آینه و نعل اسب اگر چه زیک آهن است — لیک از این تا بآن فرق ببین تا کجاست
تره و تقطین اگر سر کشد از شاخ سرو — این بعصاره و آن به بقا دریاست
طاقت و بدن کی شب پرده و زور — دیده اعمی جدا و دیده بینا جداست
گر چه در این خاکدان دیده کج بین بسیست — شکر که [illegible] بحق دیده و حق بین [illegible]
لعنت کنم حق و انصاف [illegible] — ورنه از این گونه جنس در گلوی [illegible]
در همه عالم کجاست یک مستمع کنون — که چو منش مرغ دل بسته دام بلاست
خاطر ناشاد من یاد نگر و نعم — گر چه احتیاط کز دل غم غمزداست
شوربه نان مرا آب خضر مهر جوی — کلک بنانم اکنون خاور گداست
از اثر کلک من نافه زمین مشکبوی — در شهر آه من طور سینین تو تباست
گر چه تنگ [illegible] — نخره [illegible] خانم [illegible]
پرده عظمت راهش [illegible] — واسطه عالمت [illegible]
خاطر پاک [illegible] — شحنه گلشن کنون [illegible]
مرغ [illegible] خنده چه گل در چمن — گرد [illegible] خنده مرگ از خفا
گل چه گنه [illegible] خاصه در این نوبهار — کز غم [illegible] دیده [illegible]

[illegible] شوق [illegible]
[illegible]
[illegible]

ایضا فی الکشف والطریقة والشریعة والکاشفة [illegible]

چون تن [illegible]
جان [illegible] جان و دل
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

گر او نمی‌کرد [illegible] بخشش است — گر نکند ترک و کفر او جان او بست
[illegible] ساخته است — با ظلمت [illegible] جان [illegible]
زنهار [illegible] ترک باز دار — [illegible] باز گرد [illegible]
هر چه آن [illegible] خیر و صلاح [illegible] — میدان [illegible] توان [illegible]
بر هیچ ذره بحقارت نظر مکن — [illegible]
گر [illegible] شکارگاه [illegible] — [illegible]
ور گاه [illegible] میدان حکم او — هر مور [illegible] پشه [illegible]
ما را [illegible] گم [illegible] — گرون نهاده ایم [illegible] حکم [illegible]
جز خیر [illegible] تسلیم [illegible] — چون [illegible] حضرت [illegible]
از [illegible] — برهان از معجزه است [illegible]
[illegible] عقل [illegible] — منظور [illegible] عقل [illegible]
[illegible] — باور مکن که قبله من سوی دیگر است
ای مشرق کلام حقیقت نظام تو — [illegible]
تیغ زبان [illegible] — از جان خصم [illegible] حسام [illegible]
[illegible] علی [illegible] — [illegible]
جانی که زنده دل [illegible] — آن لال [illegible]
با [illegible] آل علی [illegible] — تا آسمان [illegible] خورشید خاورست

ایضا فی الکشف والمعرفة والفنا والبقاء والمعاد

مرغ [illegible] آشیان [illegible] — [illegible] این و آن [illegible]
ترک [illegible] — دلم [illegible] روان [illegible]
مرغ دل [illegible] — نالام [illegible]
[illegible] — [illegible]
سیل [illegible] — [illegible] کاروان [illegible]

خار غم جست پای امیدم / ور گل شادیم خزان بر خواست
آب حسرت چشم تخم رنجت / در دو کوه ز کوه کان بر خواست
جگرم غصه خورد و دل شد خون / وز فره لکه دهقان بر خواست
همچو سایه ز نالش خود رسید / در کنار غم نشان بر خواست
بس که آهم گرفت روی فلک / نور از روی اختران بر خواست
کشتی عزم از زبونی بخت / خورد اشکست و بادبان بر خواست
همچو جغدم خرابه مسکن شد / تا که ذوقم ز گلستان بر خواست
تلخم از اسنای غصه فسرده / لذت عیشم از دهان بر خواست
کاهکهی مشته نتوانستی / بچه خوار سه جهان بر خواست
کس نه بیند ز دوستان که / تخص او را که شادمان بر خواست
این چه حس بود اندرین گرداب / که به هر موجی از مکان بر خواست
شور بختی چو او نه بیند کسی / یارب این از چه دودمان بر خواست
مکشان ابه از روی اهل فتنه تک / کهنه گبری ز قیروان بر خواست
زنگی بود روی ناشسته / کز با قبال مو میان بر خواست
روبه طوس شیر شروان زد / گرگی از قوم مصریان بر خواست
برشتی بود در دهان نهنگ / که چو پس هم از دهان بر خواست
نقش ابر گشتی به خاک فکنده / سرش چون کوز هو لجان بر خواست
آنگاه سر دوش نگاه بیرون شد / آتشی بود کز دخان بر خواست
همچو پرش گشاد راه نفس / تا اگر ز ره کمان بر خواست
از معتبق تنگ خاک شش / بهر تعظیم مکان بر خواست
مرغ روحش نگاه بال زدن / از بر سدره خان بر خواست
ز خطان خجه کلکش / بهر تو یح خوریان بر خواست
در شکر ز نطق طبعش / خان عیسی به میزبان بر خواست

صحت ما امید چون از طبیب مرگ / زیرا که هیچکس نکند مرگ را علاج
طاری شود صلح بضاعت شود مرض / صفرا چو اختلاف پذیرفت در مزاج
گر دو دواس جمع در ابدان با عتدال / ای چار طبع مختلف ارید انتزاج
بی کی که صحتش شود در پی الحکیم / از قول پر عشق بود در احتیاج
قول حسن بیار که گر دی علم بهر / ای آن که قول حسن پیشش رواج
نوری که ز آفتاب جمالت حاصل است / مطلوب عشق منت طلب کرده ان سراج
ز لولوی و زمرد بایه جشن کرد / در پیش حسرتی ز رخ مهره در کاج
تحصیل و ارشش طلب نکرده گشت / فی بچه بی روی فی همچو سرو کاج
چون صبح صادق از رخ او شد جهان منور / کز زلف او گرفت سیاهی شبان داج
طول شب وصال جیب و رخ شمع / خلوت بی حالی از اغیار دارد ابتهاج
شادی قرای دل نشود خلوه بیگه / بی وصل دوست هیچ راحت ابتهاج
با شیر نر زده روبهم خان که شود / کی دیده گرگ شده هم نعاج
ای مشتری مراد بیابی اگر چه / مشتری بان دهان کنی عیش از این جاج

ایضا فی الحقیقت و الحطن والنحد و الصدی دادا لسادر

آتش فرقت تو سوخت روانم آوخ / از غم هجر تو گذشت آه و فغانم آوخ
خواستم تا ز رقیبان تو کنم اسرار نهان / فاش کرد اشک روان راز نهانم آوخ
آن دو عیب که گلی که کون و مکان / بیچاره است من جهول ز نادانم آوخ
شاه الست از دو قیتم که در ترک گناه / همت بی یاری توفیق ز امکانم آوخ
رشته لطف خلیل ای تبان فسحه خانه / شده بی واسطه ز نار میانم آوخ
سرو و مرکب شعبان بد پس ماه رجب / تا که بارگناه به رمضانم آوخ
جست آنکه ایام اهل من در رفتن و پس / تا بود در کف تقدیر عنانم آوخ
شادی انس نگریزد و جست از دو فخ / تا اسیر محنت و غم او خ
بگرایت در زینت لطف و همگان / چون بنی نوعی از اهل زمانم آوخ

[illegible]

تا کمین بنده اویم بفلک فخر کنم / منت ایزد که ز ممنون طعامم او خ

نعت احمد بحبیب قرو شرف گشته فزا / ز هنا بس همه عمر که نام او خ

حب اولاد نبی در دل شب و درست / این بود ورد دل و ورد زبانم او خ

تا مرا جانست در این ورد و ذکر کنم / ایمنست ور دمی ورزیم دنیا مر او خ

هم بدرایش که مرا هست از او نور و بها / زده و بشت خاطر کمد رام او خ

منبر ق ناشوی پا سر چهر بقبه / رو نبالی بینش و بکام او خ

در منظوم کنم ختم بنعت احمد / تا بود در رشته جان این نظام او خ

الصفا فی الحقیقت والموقت والنسبی والعطش القاطعه

مراد لیست که دریای جان سرو ا زد / بجای آب چشم ز آتش اخگر اندازد

فراغ خرمی و ذوق عیش و روشن طرح / به بستیاری غم از جهان بر اندازد

ز لطف طلعتان مهرو ار گرد و عور / بآتش بونز قرو ار در بر اندازد

بحکم گوش خالی بنده سازد نام / که مهر به برف خود بران در اندازد

سراوت و تسلیم به خاک کری / که مهر و شمس خوش ملک بر اندازد

نثار تربت او آسمان صبا / ز لطف فروغ دیده گوهر اندازد

ز فرش سکه نیز آسمان اختر بسته / تمام روز ز روی زمین زر اندازد

برای ثبت زده مهر او طبیب قضا / بجوش اد ز روان لعل جوهر اندازد

ز رنگ سوده چمن نسیم نکهت سای / مدام غالیه در راح احمر اندازد

برای نقوت روح ساقی بزمش / رحیق گه در قدح ساغر اندازد

وشه خاکروش بهر زینت احسان / گشته دیده دور عیش کوثر اندازد

بوقت خواندن عشق لوای چه خطیب / ز افتخار بر اطراف منبر اندازد

بجلی ایمن ول ان نظر که حاصل اوست / نقوص گر نظراتی بستر بر اندازد

در انتهای شمار شش [illegible] جزو مید / بجنبش نفس خود جو نظر بر اندازد

هرانچه حاصل ما است از عمل کبیر / بعلم غیب تراند که در بر اندازد

مذاق جان ز شراب طهور تر نکند / که سنگ تفرقه در جام بود اندازد

متمم وار بر آرد و هم بگاه / کسی که مکنتی و همت جعفر اندازد

هما به سایه اقبال آشیان بگرد / که گنج بخشش در ظل عالم اندازد

پناه کبر جایی که بخه عمش / ضیا چشمه خورشید خاور اندازد

ز بیم بقوت احتساب تطهیرش / مدام مهره به سر سبز چادر اندازد

جو فاطمه بقعان آید از ظلم قوم / خروش و جوش به صحرای محشر اندازد

ز خاک لاله رویه برنگ خون شهید / ز اشک دیده افلاک اختر اندازد

اگر بزلزل در اید [illegible] عرصات / [illegible] اندازد

ز خون حلق و لب [illegible] / [illegible] عوض اکبر اندازد

ز تاب آتش و [illegible] / که آب در تن و جان [illegible] اندازد

[illegible] / که جای [illegible] اندازد

قدر ز قوس قضا بهر وضع ا بو رحیم / ز شصت شام [illegible] تیر [illegible] اندازد

ز چیره [illegible] / عروس صبح طرب گرد عنبر اندازد

[illegible] / نظر [illegible] انور اندازد

همای اوج سعادت [illegible] / چگونه [illegible] کبوتر اندازد

[illegible] / [illegible] اندازد

[illegible] / [illegible] اندازد

ز زور بازوی [illegible] / [illegible] اندازد

[illegible] / [illegible] شهید از [illegible] اندازد

ملامت [illegible] ابراهیم / [illegible] اندازد

[illegible] / که اگر [illegible] اندازد

[illegible] / [illegible] اندازد

[illegible] / [illegible] اندازد

[illegible]

برای عرش نوروشس چو به برداد / شتابه در عشه بار چمن که براندازد
زابر خون چه از آسمان بارد ما / چو قطره ما ز فره در بحر اشتر اندازد
بروی صورت جان ما که دیده فاز کند / بکی نظر بسوی نقش او ز اندازد
برای غفل ما او همین دلیل بست / که گاه فرصت به حشر بتبر اندازد
یکی ز تخت در دسته چه باهوت / یکی ز افسر بروی تبر اندازد
عجب ما که از روزگار مه بسینی / که یک نایه از الکفت در بشر اندازد
ز مخلصان فهم التفات ما بکیر / که شاه کا نظر بسوی چاکر اندازد
حضور ساقی و می جوی چاکران سره / حریر عید صوری بحجسر اندازد
بسیار مطرب و شش بود و تارکی / که آتش دل و جان ما در اندازد
قبیله جهان [illegible] بکلاه کلو کش / بکاست عطر که از حلق حسر اندازد
رفیق [illegible] ستک بلا / کسی که [illegible] نشاه براندازد
زنار ایمن [illegible] فروغی چو / که آتش [illegible] اندر دل خود اندازد
بساط ایمن [illegible] / کر مثل ستم دستان [illegible] اندازد
سر مخالف [illegible] / بروی خاک چو [illegible] مسطر اندازد
خروش کوس چو [illegible] / خروش [illegible] اندازد
بسان [illegible] / که گر [illegible] اندازد
سنان به پیکان [illegible] / که از کمان [illegible] اندازد
چگونه در [illegible] / که [illegible] اندازد
از آن [illegible] / که [illegible] اندازد
بروی دوست [illegible] / پی خلاص [illegible] اندازد
نبای [illegible] / اجل [illegible] اندازد
بکام دوست [illegible] / میش [illegible] اندازد
چو دوست [illegible] کام [illegible] / بنوسه [illegible] اندازد

نشاط و حده [illegible] و الم / چو در جوارش [illegible] اندازد
فتن به خاکه [illegible] / مسیح [illegible] اندازد
ز تاب آتش [illegible] / چگونه تاب غبار [illegible] اندازد
شکی که [illegible] ضرب تیغ [illegible] / هزار رخنه به [illegible] اندازد
چو در مصاف [illegible] / شکست در صف [illegible] اندازد
کلاه گوشه جاه [illegible] / هراس [illegible] اعضای [illegible] اندازد
بضرب [illegible] / خدنگ [illegible] اندازد
ز جوهر [illegible] خلاص جان [illegible] / [illegible] منظر اندازد
چو گوی غلطه [illegible] / سر مخالف چون [illegible] اندازد
ز دیده [illegible] / نظر [illegible] اندازد
همیشه تا فلک از نور [illegible] / [illegible] اندازد
غبار کالبد خصم [illegible] / [illegible] اندازد

ایضا فی المنقبت و الموعظت و المکاشفه و الحجة و النعت و المنقبه و الصناعة و البلاغة و الفصاحه

منقبت کو [illegible] چو [illegible] کند / ابتدا [illegible] کسته
[illegible] / [illegible] کنه
صورتی [illegible] / روح [illegible] کنه
چل صباح آن [illegible] / نادر [illegible] از علم و حکمت [illegible] کنه
قطره [illegible] / نطفه را در صلب آدم علم الاسما کنه
چون مکمل [illegible] / حکم [illegible] کنه
[illegible] / نور [illegible] چشم نابینا
[illegible] / [illegible] مولانا
معنی آدم ز صورت [illegible] / ور [illegible] نقش [illegible] رها

سالکان از طی راه فانیم جان آگه نیند | چون در آتش پا نهند انگار بستانها کند
پای غیرت تا بر سر [illegible] ننهند | قفل این در را بدست همت ما هم وا کند
چون از آن گلشن سراغ [illegible] بینند | هر چه جز وحدت بود در کار استغنا کند
قطره سان در بحر وحدت کم شو [illegible] | چون بخود آیینه [illegible] کند
ره خوران [illegible] خان شد [illegible] میان | من که گم تسلیم اگر این ره را طی کند
تره و ماهی خوان عیسی طعم خورند | حلوه و نقل و قبا از موسی استدعا کند
منجنیق [illegible] از [illegible] | بلبل فرو دیوان گل را استغنا کند
من که برقی [illegible] بر [illegible] | دام و دانه عافیت صیاد در ارسوا کند
صورت آدم هو بر جامه گر مسیحای [illegible] | دل [illegible] اغوا کند
لا دم [illegible] | جاودان [illegible] آه و واویلا کند
[illegible] | کیمیا عنبر که امروز [illegible] کند
یارب این مستی [illegible] بهشت پادشاه | تا یکی در یوزه در کف دریا کند
کوه را [illegible] چون لالا لاله شد | زلفها [illegible] کند
مست خواب [illegible] نرگس [illegible] | گره سوسن [illegible] حیرت تماشا کند
در جوانی [illegible] | [illegible] پیدا کند
[illegible] | عاملان [illegible]
[illegible] | هیچ گو بازار کام [illegible] کند
[illegible] | [illegible]
[illegible] خاک [illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]
من [illegible] | [illegible]
طبل [illegible] | [illegible]
از [illegible] | تا [illegible] کند

دل را عبرت بر سر بارگه ای مشتاق | پای همت [illegible] وا نه [illegible] کند
جدا از [illegible] | [illegible] ولا احصا کند

الخیال المختص و المعرفة و الحیرة و الندامة [illegible]

چیست [illegible] | [illegible] پنهان کرد
روی در کعبه اسلام کند [illegible] | [illegible] ایمان کرد
هیچ [illegible] | [illegible] پریشان کرد
کربلای [illegible] | مرکز [illegible] جانان
پاک کن [illegible] نقش هوا | [illegible] ویران کرد
[illegible] | [illegible] سلطان کرد
نقش [illegible] علم [illegible] | [illegible]
گر [illegible] | هیچ [illegible] جان کرد
گر [illegible] | [illegible] گلستان کرد
چون سلیمان [illegible] | [illegible] خاتم [illegible] پنهان کرد
[illegible] حکمت [illegible] | [illegible] حیران کرد
سحر فرعون [illegible] | [illegible] ثعبان کرد
[illegible] | هر که [illegible] قربان کرد
طالب [illegible] | تا به مطلب [illegible] چندان کرد
[illegible] جای کند [illegible] | [illegible] گریان کرد
[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible] گریبان کرد
[illegible] | [illegible] درمان کرد
[illegible] | [illegible] پنهان کرد
گر [illegible] | خاطرت [illegible] عریان کرد

انجا و حت نوخ دو و بهعت یافت … آرزوی لت ارحمت که انسان کرده
آخر الامر چو حاصل که چهار ارکانت … از چنان سان که از جنبش ارکان کرده
چشمه چشم روان بحر عشاق کرده … تا زالو لو تر از قطره غلطان کرده
آه دم سنگ دل ای که بریزی ز شوق … شاخ امید تو در روضه رضوان کرده
خانه حق دل پاکت که در آن کشتی … تا ز اذکار حافظ و لهان کرده
شام چون گریه کند الحمد للّه دیده که چکید … نازش افته ببین هیچ چو خندان کرده
عمر بیهوده مکان از پی قسم زینت … که یکی بود الف … و ز نقصان کرده
چشم بگشا و ببین جور سپهر فلک … تا چنان باشی دل ابر بساران کرده
صورتی گر تو بدیه اندازه خوبی ورشت … ارزو هیچ حرمت بر زمان کرده
باز ان صورت و ان معنی اعمال ترا … نور توحید الهی خط بطلان کرده
اختلافات و صور اهم معدوم شوند … پرتو نور تجلیش چو یابان کرده
قطره گر لطف بحر گفتش بینه بخاک … هم ترحیب احساسش انسان کرده
میل انگی که از پس چکیده چشم سحاب … زالتفات نظر لطفش باران کرده
زانتمام است فرادس و دوزخ شود … زانتقام سخطش گلشن نیران کرده
باز دارد و چو نظر خلد شود و بهم سجود … بتر از ابرار کرده و اوشکرستان کرده
آب حیوان که چکد از دل و از دیده ابر … در کنار کرمش لولو مرجان کرده
قطره خونی که ز چشم شهیدی بچکید … در ره ابر قدرتش لاله نعمان کرده
تا که سیاره کانوار فضا شده قدر … شاخ گل را سرو بر جو چوبکان کرده
بهر پاس گل از ابر … خار … تیر زر صد ره و از احمده سوهان کرده
انداز فصل که گل بر سر گل چیر زند … آب رانجو چرا … هم بستان کرده
باد وز … بر نوا … سنبل … تا سخن خواندن عیش زگل بستان کرده
تا دو سانبر بگل از سنبل لطفش بوئی … باد وزد و دست همین چهره کرمان کرده
سرزنش بین آنحا خت همه ان چون کرمی … هر که گرد سر ان زلف چو چوگان کرده

شکر و حمد چه روتش زن سر وار است … خاطر چه بی گم را دل نادان کرده
نه پسندید بجبر از من تو حسن عمل … فی المثل شوم من ار حکمت یزدان کرده
نور توفیق چرا پاره او شد که ز حمد … بنده خاص خدا و نه خداسبان کرده
مشرق و مغرب بجیش نه و غیر گیتی … که بجان و دل اوش جمله مسلمان کرده
دل که ز هر که مسلمان نشود و در ره دین … کفش هست که کارش بجز عصیان کرده
ار گناه کم و بیش بود هیچ گزند … اگر اش عصمت او پرده غفران کرده

الصفات الحقیقیة والموقت والصناعة والبلاغة والاعجمیة

شکر لب تر چون تحسین شایان است … دل ما جان بخشد و من آوا دان کرده
جاودان زنده ماند و از اذن محبه سرو … ما یاد قامت نو هرا انگس که جان کرده
از حلم و سلسبیل ندارد طمع و لم … طمعی گشت دو شش لب در دهان کرده
شام و سحر فروغ و صفا بچو ماه و خورد … رانی حضرت تو زمین و آسمان کرده
و الله ذات … و لم نیز اسش نخواه … الکنون کار حقیقت بیان کرده
از جان ارم و جنت پاسی شبنم … کر ادمن عمر دل نهمه بان کرده
از حول و ز داغ احق اخوان چرخ … خند شد انکه زلف و اشتباه بان کرده
خو رحمت تو کیست که رحمکام بار حرا … جان درا ز آتش تو حرمت امان کرده
در چه دام نگریه که خاصیت که چون … گهر بار آورده و ز عشق ان کرده
پیمار شد دلم ز خاصیتی پیکاست … تا از ان لب دو چشم شکر زار ان کرده
این طرز بین که صاحب بیمار سی طحود … هم خوان جز ادب کش ابرو زبان کرده
خو شد انس بین ولاء زیماری مجند … لگنش کی آب سروار تو روان کرده
از خلد و سلسبیل و عشوی مجوی … خاص حبیبی کز رحمت ان آستان کرده
باشد نو دبادی باج حضرتش … از کعبه بر سر ره ز لا رسلان کرده
سران چرخ جبه گمه باز همتش … تا کلب حضرتش بها شتران کرده
فضل پیچ فا لعث طبع طالعش … خاصه نور شناخوان کرده

گردد چو صبح صادق [illegible] / خورشید [illegible]

از [illegible] سینه [illegible] / در رزم اگر اشاره به تیغ و سنان کند

از شاه [illegible] چرخ ستاند خراج و باج / یک ذره را چو مرتبت پهلوان کند

چون در وجود علمش تاج بر کشد / خورشید را ز ظلمت شب طیلسان کند

شاهی و اقتدار کسی را سزا بود / کو سلطنت به خسرو مازندران کند

ای دل بگوی حمد و ثنا خدایی را / کو راه راست [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ایضاً فی الحقیقت و المعرفت و المکاشفه و النعت و المراثی

[illegible]

فرهاد [illegible] / کان [illegible] شیرین [illegible]

[illegible]

انگشت حسرت [illegible] عالم غم / کان خاتم [illegible]

آن سرو قد [illegible] / مانند گل [illegible]

تخت سلیمان خاک شد [illegible] / خاتم از این غم [illegible]

[illegible]

ایضاً فی الحقیقت و الموعظت و النسق و الصدق و السداد

[illegible]

چو در ثنای تو عاجز شوم مدار عجب / بیشود کو بوصفت زبان قصیر باشد
همیشه تا بفلک آفتاب و ماه [illegible] / بباغ دهر خزان [illegible] نباشد
بهشت [illegible] / عدوی جاه ترا جای جز سقر نباشد

الصنائع المعرفت والمشاهده والمجاهده والصفا

تا نام تو در زبان نجنبد / جان در تن ناتوان نجنبد
بی خدمت رای انور تو / خورشید در آسمان نجنبد
بی حکم تو در مسام اجسام / والله حقیقی که جان نجنبد
در سایه آفتاب حضرت / [illegible] ذره سان نجنبد
با عزم تو صرصری کند خاک / بی عزم تو بادبان نجنبد
بی امر قضا مطیعت / برگ از بر [illegible] نجنبد
از هیبت تیغ آبدارت / مریخ در آسمان نجنبد
بی جاذبه کمال شوقت / دل در بر عاشقان نجنبد
گردون [illegible] آسمان شود باد / بی حکم تو آسمان نجنبد
با شیر فلک عدو [illegible] / در رزم اگر سنان نجنبد
[illegible] حسن و لطف صحبت / جان در بدن جهان نجنبد
تحصیل [illegible] نی توان کرد / [illegible] در آن میان نجنبد
بی چشم [illegible] گر تو / [illegible] نجنبد
گر بر [illegible] دهان زنی گرز / [illegible] نجنبد
در خاک چنان فسرده بر سر / کش مو در استخوان نجنبد
بر [illegible] چرخ اگر نهی پای / در دست قضا عنان نجنبد
در کام حسود زبان شود لال / گر شکر تو در زبان نجنبد
تیر تو از آن نشست در خاک / تا در تن خصم جان نجنبد
چون حضرت دوست [illegible] یافت / بنشسته ز آستان نجنبد

در ره اسلام کی گردد بخت او / در طریق کفر ترسا میکند
چون صلیب [illegible] / [illegible] چلیپا میکند
در طریق عشقبازی کس نکرد / انچه با یوسف زلیخا میکند
هر که مجنون را به لیلی دوستیست / وصف لیلی پیش عذرا میکند
بر سر هر کس که زد ره درد عشق / رو بکوه و دشت و صحرا میکند
در بهشت عدن هر کو راه یافت / تکیه بر فردوس اعلی میکند
هر کاین سرو خرامان دیده است / کی صفات نخل طوبی میکند
زان لب جانبخش و چشم جادوش / حلقه در گوش مسیحا میکند
یوسف حسنش بدان ذقن / قلب و روح خلق در وا میکند
هر زمان [illegible] ظلمت [illegible] / زندگی تازه پیدا میکند
[illegible] / قصه سیمرغ و عنقا میکند
[illegible] / [illegible] میکند
انتقام از وی نخواهد [illegible] / هر که چون ابلیس اغوا میکند
در صراط مستقیمش [illegible] / [illegible] میکند
پاک [illegible] / با علی [illegible] میکند
جنت [illegible] / هر که مدح شاه والا میکند
[illegible] / [illegible] میکند
[illegible] / هر که وصف [illegible] میکند
[illegible] / [illegible] وصف حق [illegible] میکند
[illegible] / ذکر حق هر کو [illegible] میکند
[illegible] / [illegible] میکند
[illegible] / در میان زشت و زیبا میکند
[illegible] / [illegible] میکند

غیر نقشش نباشد چاره — سجده آنکس که غوغا میکند
هست از او نیزار آل مصطفی — تا چراغ دوزخ اولا میکند
حرف اسم اعظم انکو طالبست — نقطش از اسمای حسنا میکند
نار نیران کی شود از آب سرد — اسم اعظم نار را اطفا میکند
شعله در جانم از این انگشت — حل این طلق آب صهبا میکند
هر که خاکی از دلم شد کله بند — از ثری عزم ثریا میکند
روح بهر دیدن ادریس خلد — میل علیین علیا میکند
از وان روح نعش قلب تن — عقل کامل هر شب احیا میکند
منعکس سازد برات دلم — انجم احیاء موتا میکند
انکه مرده زنده کرد انده هم — حشر احیاء از زر عقبی میکند
جاهلی کز عاقلی عمر عزیز — از خافت حرف دنیا میکند
قرب حق نور اسلم امده است — گرد ز کلکان مصلا میکند
هم حسود و هم علت ز نم — کان سه سنگ اخشی بوا
انکه نور قمرش را خاکیای — کعب او منع مرا با میکند
محو اخوان الشیاطین مهربست — این حجر بعضه بی قرار میکند
قتل اسماعیل ابراهیم زاد — در منای عید اضحی میکند
انکه سر و نار دیپش خان — جه کی بره زعفی میکند
ذهن از الف میرد بی شاپه — کار امروز انکه فردا میکند
پی رو اکرد و بوحت ریح مرگ — انکه در حکمت مدارا میکند
پیرکی باطنی ار رنگ و ظلام — صیقل دیرش مجلا میکند
بهر غبار کلیم از طور قرب — تا به محشر ای تجلی میکند
غمزه را داده خطاب کاهی — کو تغافل می مدارا میکند
تا زمن بیمار کی دل کند — کو مرا که دوا میکند

اسمان تا زین شعل ابان رخت را
هر زمان ای میل شعل میکنید
تا سود از او روح از تبدن
[illegible] عقبی میکند
زیر دنیا عوام [illegible]
رو به سوی انسکو ای [illegible]
[illegible] دنیا میکند
کوزه وری کار [illegible] و فضل
هست و الا [illegible] میکند
ای کالالف [illegible]
صبح [illegible] میکند
لوح [illegible]
اول [illegible] میکند
انکه [illegible]
انکه [illegible] میکند
خاکپا [illegible]
خاک کی [illegible] میکند
وفا و حرف [illegible]
مقبل آل [illegible] میکند
تا [illegible] میکند

ارکن

با سرش ز زیبد کلاه معجزه — هر که وصف لیلة الاسری کند
دولت تا مریم ای ساده ز کرم — روح که تا وقت احیا میکند
معجزه مریم دلیل صدق اوست — هر چه مریم خواست عیسی میکند
مجو بر جیب [illegible] امتحان — بی سه او چون بود سقا میکند
در نیاورد در شمار هیچ — چون فعال خلق احیا میکند
زهره از شوخ طرفه از هر قدر — زانکه بر مقصر او لی میکند
تا توانی جهد فعل نیک کن — ساعتی کو حسنه عطا میکند
دامن مریم از ان پاک امده — کو بپاکی فعل یحیی میکند
نطفه را از صلب او در رحم — انکه سر اطفال صنوا میکند
جای او دار و که بخشد از کرم — انکه او جهل کبرا میکند
انجم تو هست در لوح از قلم — نظم منظوم امضا میکند
در سال لاهوت بسیار سال او — بر بیاض صبح انشا میکند
انکه از آبای علوی ما زخوت — ام سفلی حرف غرا میکند
در دم آتش ذنه ام گوشش تو — استماع صوت بشری میکند
چون ناپسند با بود هر نا پسند — نی پسندم انچه ما میکند
تا خط وحب این نکته رند — با دو چون جهدش معطا میکند
این بیاض و این سواد گفتم — راقم این زیب طغرا میکند
متن این جمل المتین بهر دو ق — هم مترجم هم محشا میکند
تا جهان باشد منور از ضیا — حمد گو خلق اشیا میکند
احمد و آل احمد ما طلعت کوی — کو زابر خویش دانا میکنند
انبیا هست تا نهایت هر جهت — هر چه باشد مثل ما میکند
بر سرم تاج کرامت می نهد — حسم من در کار ابا میکند
مشرقی با همس لطف تن دارد انکه — دین و دل خون بر دعا میکند

غمخورد ای شرح کا لطف حق
[illegible] میکند
سیر صفت [illegible]
چه [illegible]
خضر [illegible] میکند
سبز [illegible]
هر [illegible] میکند
[illegible]

فی الحقیقة و الحرف
[illegible] الحقیقة و الدقیقه
والشوق و النقض والدنیه

سر [illegible]
[illegible]
ز [illegible]
در [illegible]
مانند [illegible]
[illegible]
در [illegible]
کار [illegible]
صد [illegible]
که [illegible]

گر دیده حق بین را از غیب کنی صافی — آن غیب همه گردد وقت چو تعیین‌ها

از چون و چرا بگذر هر چیز که می‌بینی — بر کنگره‌اش بنشین چون خیر در این‌ها

از بهر طرب بر خود هر لحظه که پیچیده — کو خاطر ناشاد است [illegible] غمگین‌ها

بنگر که بیت عز نهاد است و مسند‌ها — گر قالب و قلب و روح پیچیده خونین‌ها

گر زخم دگر مرهم یکسان شمرد عشق — شکوه مکن از بیداد چون داد گر این‌ها

با خاک شود یکسان چون لشکری آید — از آه جهان یکسر در زیر نگین‌ها

بینی که مسیحا خورشید علم بر دوش — چون آن مه گردون سیر در خانه زین‌ها

بر دیده و سر دارد [illegible] نعلینش — از آه که نشان پای بر عرش برین‌ها

[illegible] — منت نکنم از غیر چون لعل مبین‌ها

سوراخ کنی گر [illegible] پای نهی بر دوش — زین هر دو نهانی است چون مه که کمین‌ها

[illegible] سورت — غارت گر ایمانت تا دید یقین باشد

[illegible] — در آب بیاید دیر چون جامه [illegible]

تبدیل شود این [illegible] — این نوع دگر گونها خاصیت طین‌ها

مبعوث شود فردا بر شکل فعال خود — هر چیز که امروز در خاک دمن باشد

از [illegible] تا که زاد سفر دنیا — میدان عقبی که صدق [illegible]

رخسار [illegible] کار ام دل و دیده آمد — [illegible]

گر گوی بگیر در ملک دل [illegible] — چون تاج سر اسلام آن حامی دین‌ها

بر عرش که نظران [illegible] — [illegible] سدره نشین‌ها

[illegible] — بر روی دل و جانم [illegible] حسین‌ها

نومید ز زیر خاک باید شدم آخر — گر تاج [illegible]

پیوند دل و جانم با خاک سر کویش — چون روغن و خون [illegible]

[illegible] — [illegible] آن کوه [illegible]

بر قامت چالاک [illegible] علیین — [illegible]

پیالۀ روح پرور تو حیات — در دماغم چو نشئه گردد

به جوار تار زلف کبودت — کیست تا گرد آن نگردد

خاک پای سگان کوی تو ام — [illegible] چشم تو گردد

نظر رحمت تو می‌باید — تا که مقبول [illegible] گردد

گرهای کرم زند جودت — قاف تا قاف با خبر گردد

به جفای تو شاکرم همه عمر — که مبادا از این بتر گردد

هر که را وصل یار می‌باید — پیش تیر بلا سپر گردد

به سر کوی عافیت نرود — هر که از عشق با خبر گردد

بر نگردم ز راه مهر و وفا — گر تمام [illegible] یار بر گردد

در فراق من [illegible] — گر جهان آتشی شرر گردد

ترسم این راز سر نهفته ما — در جهان عاقبت سمر گردد

دار امید [illegible] چندان — که رقیب تو کور و کر گردد

بعد از ان با غصه [illegible] — شهره در شهر و در به در گردد

تا که خورشید و مه به چرخ فلک — گاه زیر و گهی زبر گردد

زیر دست تو باد هر زبری — زیر دست تو کی زبر گردد

ایضا فی الحقیقه و المعرفه و المکاشفه و [illegible]

ترسم که شود خون دل واز دیده بر آید — این غصه که [illegible] بر آید

[illegible] — [illegible]

[illegible] — [illegible] بر آید

[illegible] — از کعبه و بطحا [illegible] بر آید

[illegible] — [illegible] بر آید

چون باد صبا [illegible] — [illegible] بر آید

[illegible] — [illegible] بر آید

امن تو آن بیت بنای یقین / سرگشته این بادیه چو شیخ راه

در ظلمت این حرم گشته ولایت / کو خضر که از کرم شد کاش چراغ

باور مکن از شیخ سگالنده که یک هیچ / از دو قطره ز خوف چنین قطره آید

در سقف سموات به یک لحظه بسوزد / برقی که پی ناله و آه سحر آید

از یارب شبهای چنان لحظه باش / کاو بت ماتم زدگان با اثر آید

وامان فلک پر شود از خون سیاهان / چون های دل سوخته دیر اثر آید

در سقف فلک رخنه اگر عاشق جانکاه / از آه دل سوخته اش یک شرر آید

از نور و بهار که منور کند آفاق / خورشید صفت در همه جا مشتهر آید

هر کو ادب آموز شود در طرق شرع / مرمی گهر علم و حکمی سپر آید

چالاک تو دلاور آنکس که ربابست / شیر افکن و لشکر شکن و پر هنر آید

آزاد شود بعض ز سودای عشقی / از دهر دو رنگ آمده کریه در آید

جز غبن پشیمانی در حشر نه بیند / مشغول بعلش اگر از پرده بر آید

پیوسته جبال اره و دار [illegible] / کالکوه و دار ز جبال [illegible] آید

بر خیز که آنجا [illegible] / [illegible] بر آید

هر دل که [illegible] شرع [illegible] / مفتاح در جنت و فضل سفر آید

کو [illegible] بزرگان که [illegible] توان یافت / کیفیت هر چیز چو وقت نظر آید

از تیغ [illegible] خود دو تیغ حذر کن / چون تیغ [illegible] که ز تیغ ضرر آید

آنان که از این تیغ و ضرر آگاه نباشند / گوینده که [illegible] آید

از صدق کسی که ره [illegible] طرق شرع / [illegible] خبر آید

لا حول که پیمان من از دست ندارد / زیرا که ز بعضش من گمراه بشر آید

در گردنم افکنده کمند غرض دیو / تا جان من از حجره [illegible] بدر آید

رحمان [illegible] / تا از طرف جنت [illegible] آید

چندانکه ز [illegible] طالع [illegible] / از نابه [illegible] چشم تر آید

پر زیب گشته اهل حرم [illegible] / چون خلوتیان از شب [illegible]

از مجره لطفش فیض [illegible] / در باطن [illegible] آید

جز [illegible] حجاب [illegible] / هیبت که [illegible] آید

تا دار سلامت و از این ره به بلا / ره کم کند آنکس که ز راه دگر آید

با جمله شیاطین ره باد شهاب / [illegible] آید

گر نه [illegible] ز طرق شرع نکرد / [illegible] شوق [illegible] آید

هر جا که نهد روی به صدق و داد / [illegible] تسبیح [illegible] آید

رفتن به [illegible] / مطلب تو طالب اگر بخطر آید

خلوت کده دل خالی از اغیار نمودم / تا یار به خلوتگه جانم بکر آید

ناقوس زنم در حرم و کعبه کنم دیر / چون آن بت چین از طرف کاشغر آید

[illegible] دیده نور و بقوت روح / از دیده ز خاک درش [illegible] آید

[illegible] هادی توفیق / زین بحر خطرناکش امید [illegible] آید

آنکس که [illegible] خاک در [illegible] / بر اهل جهان محترم و معتبر آید

لا حول [illegible] / [illegible] زبان [illegible] آید

[illegible] اهل جهان [illegible] / افعال [illegible] آید

از بعد نبی غیر علی [illegible] / [illegible] آید

[illegible] / فردوس [illegible] غلامان علی [illegible] آید

جبریل امین از قبل حضرت [illegible] / بر خاک درش [illegible] آید

[illegible] حریم [illegible] / خورشید [illegible] از طرف [illegible] آید

زنده [illegible] خاک [illegible] / بر تربت [illegible] نشینان [illegible] آید

فردوس برین [illegible] / بر خوان نوال [illegible] آید

طفلی که [illegible] / بر اهل جهان [illegible] آید

[illegible] / [illegible] آید

تلفیق سخن خاتم این طرز سازم | شرح ثنا شامل این نظم نمایم
این نعت مترجم که بود جامع اسما | معنی صد و چارده اسم صور را
امر و خبر و نهی و قصص اعظ و شفا | در یابد از او هر که ز اهل نظر آید

وله ایضاً فی الحقیقت و الموعظت و المکاشفه و المناجات

از من هنری ز خلق نامد بوجود | هر چند که بود و باشد و خواهد بود
مادر چو مرا زاد و ز خود دور افکند | ای کاش که نامدم ز مادر بوجود
ای تیره روانی که حاصل دارم | از دهر بود منجمد چرخ کبود
جان میرم از این غصه خلایق گویند | خوش آنکه بمرد و زغم و درد آسود
تا چند بکام دشمنم داری | دل خسته و جان فگار ای چرخ حسود
از ریش دل و چاک جگر چه گویم | چه درد و چه ریش و آتش [illegible] آلود
هر شب که در ایام جوانی خوردم | خون گشت شب هجر و چشمم آلود
خوش خوش طلب ار طلبکار حقی | ای طالب حق که بود نشان حق مقصود
در ملت و کیش حق پرستان گفتار | حق رحمان ار هر که دو گوید معبود
از رحمت حق مباش نومید چو دیو | گر توبت کم به گشت شیطان دود
این نکته گرت هست خرد یاد آور | گز قول خدا بجهت صادق و موعود
جز راه شریعت نبی پای منه | وار ای تو جز اطاعت رب ودود
جز خالق خلق را پرستش نسزد | خلاق جهان پرست نه عاد و ثمود
از دیده قدم ساز گرت امید است | چون اهل وفا از دل و جان بر محمود
گر سر برود دعوی مقتاب از پیمان | ناکام دل و جان بستانی زنجود
در همکده خوش میگنجی زنهار | مغرور مشو ای ناقص [illegible] سرابی بود
از چهره نقاب زلف شاهد بر داشت | نور الهی گشت کنون از جنون مشهود
حیت الله دل کعبه ارباب وفا | در یابد [illegible] ابد حق معبود
آنکه بر حضرت [illegible] دوست نیافت | بر [illegible] سپهر پایه خود [illegible]

عهد کهن از تازه شود به رفته | اگر به کنی چهره و برخ نالود
بر خیز که رهروان ره خواب زدند | ایام سماع آمد و هنگام سجود
تا دامن خضر طرب باطعنه زنند | کار زمی کرده گشت بجام فشرده
بخواه علی آل که کس [illegible] | بیکوبت لطعن نیزه و ضرب عمود
صمصام علی نیم پراکنده کند | گر عرض سموات بود پر ز جنود
تا کعبه ز مقدمش مشرف گردد | از روی شرف بکعبه آمد بوجود
مسجود ملایک آمد آدم ز آن روی | کان گوهر پاک با صدف آدم بود
ختان که بمدح مصطفی بود قرینه | در خدمتش گرد و نظامی مسعود
کرد از بطیمه شرف [illegible] | بر جانب سامعان صوت داود
از لذت استماع این قول حسن | یابند حیات تازه آل احمد
تا جان من از دوری مهر سپهر | کینه ز ایاز جور و ز محمود
پیوسته بغصه ام سر باید برد | همواره ز محنتم [illegible] فرسود
ختم سخن او لبست خمشان کردم | تا مستمعان شوند از این خشنود

ایضاً فی الحقیقت و الشوق و العشق و القناعه و البلاغه

دل جانم فدای [illegible] | [illegible] هر حال [illegible] باد
[illegible] اهل شهر [illegible] | [illegible] بر او دم [illegible]
تا از دم عشق [illegible] | عشق مجنون و قصه فرهاد
[illegible] حسن تو گفتن | از [illegible] چهار [illegible]
افضل ز همگنان علم و ادب | [illegible] از همقران بعقل و داد
[illegible] از صلب [illegible] | [illegible] پاک نهاد
[illegible] | هر چه تعلیم [illegible] استاد
از ازل تا ابد [illegible] | [illegible] کشف [illegible]
[illegible] | بمقامات [illegible]

نقش علوم دینی که این نوع کار کرد
هم از دیانت در هر دو جهان
محمود فی نصیحت زنهار دو بار کرد
ختم ... دگر این ... عزیز

بیچاره شرفی بود این قوم | به بختی و به حشر و داماد
مستقل چون شود بگوهر خویش | بدر روحش از غم احیاد
از که ذرات نفس باشد فرد | هم ز حیوان و از نبات و جماد
ختم الخیر جمله این باشد | که نمودیم فی نفاق و عناد
بپذیرید به هیچ شه کن ختم | خاتم انبیا سر عباد

ایضا فی الحقیقت والموعظت والنصیحت والمکاشفه

ذات نفس تقاضی نور در دل و نهاد | کو در این دور دیده بوم عمر بنیاد
هزار عقده مشکل نهاد در پیشم | بسینه ام زاری دو دار کون افتاد
زشش جهت در امید بسته بر رویم | چو موز دار این تنگ نشسته روی کشاد
بجای آب بدو خون ز دیده بر دو دیم
چو مرغ خسته بال بهم زنف جگر | ز ماتم دل غمناک و خاطر ناشاد
غریب و بیکس و حیران و عاشق زارم | بهیچ شهر کسی عاشق غریب مباد
ز بس که بسته شدم در جهان بجنس غربا | بزد هیچ کسی نام دانش و فریاد
بلای یوسف و یعقوب الحق بجدا | ضعیفان و غم دار کون پنهان
ستدر من دو اسباب جنس ترش ... | از آن آن علم زاده و دهقه ...
چو طفلکان نو آموز ... باب حال | سیاه شد ... بنظم ... استاد
کنون که با هم از علم معرفت ... | باستحقاق ابجد ... اعداد
معاذ الله چه ... که ای عالم | شده ... الحفظ ... فساد
ز اختلاط مخالف که جهل عین حقایق | ثمره حاصل ... کنار
بجملات ارسطو و فکر افلاطون | اگر کسی ... فاضل ... استناد
چه سود که اهل جدل از نفاق و جهل جه | ... سنگ و ... راه ... باد
ز علم و فضل و هنر هر که بهره دارد | چو آفتاب شود مشتهر ... سعاد
عوام را نبود بهره از علوم کبار | که این عطیه ... خاص ... استعداد
علم شوند بعلم اهل فضل و اهل هنر | میان خلق بهر صواب حسن معاد

نهم فلک همیشه از آن نور با ضیا
ارض و سما زبدر بدن نور بار ...
ز فیاض غیب و ... دیدش
خاکدرش ... تحفه اختیار

ذات سود و طوست جای ظالم | بود نشین اصلیم فوق سبع شداد
چو پرده بر فکنم ازرخ عروس سخن | هوس شرم شود آب در برداد
نگاشت انکه صفت کرد شاه کشور | نگاشت انکه هوس اشک دلبر نوشاد
کسی که دولت طبع کنج نامه ... | کسی که هست هوا خواه جنت شداد
بگو بیا نشین بر بساط خاطر من | نظر نگار بیهوده و صنوبر و شمشاد
باستماع نوای هزار هوش نگار | که نشوی نقمات قدم ز دل فواد
بروی سبزه جو حسینی گل نشاط | ز لحن ربط و رود و سرود ... کرد ...
گل بهار بجه دشاط غالب شد | چنانچه ... عنبر ... باد
وان نگار بچون بهر زنخ چشم بان | اگر گشایمش بهر گرهی خواه حرف نکار
نزد که بیجه گشته این غایی سخن | دیانت ... این بمنح عباد
نشد سر بر خلافت ولی حضرت حق | امام معترض الطاعه از ره زهاد
علیم علم لدنی علی عالیقدر | که ... وجاهش ستاده چو قباد
ز انبیا بود ... علم و معنی و سلوک | باولیا بود اکرم بخلق حسن و معاد
برای دوستی ... مهر بانست | هرانچه حال ... صنع کرد ایجاد
بنای کفر و ضلالت ... کرد خراب | سرای دین و دیانت ... کرد آباد
کلام معجزه ... زندگی بخشش | مؤثر است چو روح لطیف در اجساد
صفات ذات حمیده خصال ... | ... ز صفت ... و از اعداد
بهیچ حال نبود آن ... در میان | بهیچ وجه نکرده است خلف در میعاد
رفیق خلوت او روح اقدس آنجا | رهین منت او جان آدم و اولاد
ز آسمان ... خورشید ... | ز سوی ... سلمان ...
نفس ... تقدم ... | چهار ماه ... ز میلاد
هر خلاف ... در آن ... | ... خیبر ...
هر که ... گاه ساخت ... | هرانچه خواست ولیش بخلاف یافت مراد

کز صدق و صفا نعت رسول یکبار کرد
صدق قبول یافت دو ثنایش بجز و بیم
تا بوذ نیز آنکه او در شهر یار کرد
از تاج و ملک شهنشاه پیغام بر گشت
کز روی صدق و صفا ... نثار کرد
از فضل حق ... بود ...

چه می جز نیاز و نوی عقل کن نوید — نخوان چو صبح دم به شام این عادو ورد
چاو بکیه بکن زانکه هست مستحکم — در آب پایه منه زانکه هست بی بنیاد
دعای عاشق درویش پارسای غریب — بود چو ناوک ... و تاج ... و لاد
بدامن ارسیده ای مخالفان ... — که ... ازو ... رسانی
مکر ترا ... زمانه ... — که گشته تا ابن ... حضم ...
طریق راستی ... بنهادی چند — که مستقیم و مصدق خیند ...
کجا نصیحت صواب و صلاح باز آید — نکند که ... از صلاح استعداد
اگر سحر شود اسلام آسمان ... — ورکه محیط شده ...
طلب ... سود انس جن و ملک — که تا درسته شود ... اتحاد
تمام ملک شده یکسره رضا بر شان — نشان نماند از اسباب و نام ...
نخواهند شد ... ز جاه شاه ... — چو مرغ خامه ز طیران ...
بحرهای شهنشاه ... — ترا ...
ز مهر ... و رفت ز زبان ... — زبان ... ز غلط ... افتاد
کمر خدمت و طاعت ... — ز ... الکان ...
اگر ... ز روز کار ... — وگر ... کار ...
ز روزگار ... — که از تو ...
ضمیر آینه کردار ... مطلع نور — کف کفایت ... دست ...
ز مهر و ... اعتماد ... — که ظل ... عون عباد
به جاه فارس ... — بخواه زاد و ... عباد
سواد اعظم بغداد ... — ...
در کنج ... گنج ... — مده ... گنج ای ...
مگر ... جاب مصر — که از ... چاشنی ...
غذای روح لطف ... — مسیح را ... زندگی ...

...

همای اوج سعادت چو سایه افکن شد — بر شهر ... شاه ... داد
چو کوس سلطنتش در سماء ... — فتاد غلغله در کاینات ...
برای ... خیل ملک — صفوف ... جمله ...
صفی ز ... اندر ... — صفی ز ...
صفی ... در مقام ... — صفی ... در مقام ...
صفی ... نظاره ... — صفی ... در کا ...
ز کر ... و ... — چو در نهادش ... سر ...
بسجده ... سر به خاک ... — خموش ... در ...
چو عکس نور تجلی در آینه ... — به ... سر ... اسرار
پیاس ... خالقیت ... — چهار طبع مخالف بعلم حکمت یار
بامر ... در بساط ... — هزار نقش از ... طبع کرد اظهار
در ... خاک ... — ... باد و ...
نگار کرد ... — ز ... بکار
ز نار لاله و ... — ز خاک ...
... جان و دل ... — ...
ز خال و خط و ... و نرگس — ز سوسن و گل ... عارض ...
بساخت جان و دلش ... — ...
ز ... عالم ... — هزار ... در انتظار
برآمد ... — هزار ... هزار ...
صفات ذات ... — چگونه نطق ... شمار
بکوش ... در منازل ... — ...
در آینه ... گوهر مقصود — که ...
ز کثرت ... — که ...

...

نکن تغیر عالی قسمه اگر بیت درست	نماز و طاعت توئی وسیله ابرار
محمد و علی و فاطمه حسین و حسن	علی و باقر و جعفر امام با مقدار
ز کاظم و موسی شاه رضا تقی و نقی	امام دان و حسن مهدی سپهسالار
به دوستان و محبان و اهل بیت رسول	بجمله محبتان از صحابه و انصار
پناه کعبه و امان حج و نماز و درشهر	نجات بخشنده از قهر واحد قهار
به دشمنان علی دوستی خطا باشد	بگوش ناکنی مصطفی رفو و بیزار
کدام طاعت مقبول تر ز حب رسول	کدام معصیت او وز ز بغض آل اطهار
پند گیت گر ید رسول رب جلیل	مدخل حق کرمنی بجای بیت و جهان
بدانکه کافر فی بی نیاز الجنت باد	که واجب است بدان بی سبب [illegible] بسیار
ز حب و بغض نبی و ولی بدید آورد	بهشت و دوزخ و در کلمات از جبار
دریغ تا بچه امید بعیش تا و زمان	زمام داده بدست طبیعت غدار
بی هوا و هوس تا بکی تو از ره رفتن	عنان بکش از این آه و بار کشن نهار
ببند دل بمتاع جهان فانی	که عاقلان نکنند التفات بر مردار
وفا مجو ز جهان با کسی نه معشوقه	[illegible] دور روزه فانی [illegible]
مکن بیهوده عمر عزیز بر صرف جهان	فسانه گر جهان گوش [illegible]
برای [illegible] و بسیار دهر غم نخورد	بپای پل [illegible] بسیار
اگر خلاص گر از غم هستی طلبی	[illegible] پکرانه کنار
بپیر زال جهان دل مده که [illegible]	[illegible] هیچ تر زین کار
دریغ تا بچه امید بعیش تا و زمان	زمام داده بدست طبیعت غدار
اگر ز ابر [illegible] لطف چنین	[illegible]
[illegible] کوش کن [illegible]	حدیث الحق [illegible]
نجات [illegible]	بجاه [illegible] لا انام فی الاسحار
[illegible]	[illegible] عفار

سبا ز روحت بیدحریف و نما	که گفته اند بزرگان قاره و اوقار
دریغ گر به چنین کار من شدی آسان	شود برون کاری از ایجاد اشعار
پشیمونی شکافم دلی چه سود که دهر	بتجربه شوی زمن چنین اشعار
به هر دقیقه از این شعرها که بود	که گر نه ناظم منظوم با ملا افکار
بهمه بلا و محن گشت بعد از آن چون	چو دیده روی این نظم بر سر بازار
گزیده دست و لب از رشک خامه کلکم	بیافت عیب بسی کرد این سخن تکرار
چو نا امید شد از جست و جوی عیب سخن	ز انفعال خجل [illegible] بر دیدار
ز عهد گذشت بهجو [illegible] اعتقاد	بخواه عذر چو یافت محال استغفار
[illegible]	بگیر دست من عاجز ضعیف نزار
و آن زمان که اجل جان ز تن جدا سازد	نما بشر فی جوش اکرم و دیدار
چو ز معنی [illegible]	نمای خدمتش با آل احمد مختار

انقضای الحیوة و الموت و النوم و العطش و الصدق

ز استماع سرود و چنار قت سحر	مراد دیده فرو ریخت بپای جگر
چو از فتنه فرو ریخت ساقی آتش دیار	هو المطلق [illegible] دان شه خاکش اندر
کنون که نه [illegible] جان شم بافی	فنا نماند دگر با مسش اید ظفر
[illegible] فقر انجام شد حاصل	که فقر [illegible] چه انداد
ز فقر [illegible]	که خاک در که فقر است تو تیای بصر
[illegible] صورت بنوان [illegible]	[illegible] معنی [illegible]
[illegible] مردم [illegible] مجلس [illegible]	ببین [illegible] که بجان [illegible]
ز خوش [illegible] بروی [illegible]	که [illegible] دولت [illegible]
[illegible]	مقام [illegible] این [illegible]
ز جار طبع [illegible] چشم [illegible]	که [illegible] استوار [illegible]
[illegible]	نماز مرده بدو کن [illegible]

چو عکس روی تو در روی نظر کند ساقی | فروغ روی تو ز آتش مهرسان کند پیکر
ز سر برون کن ای غیرت بجمده ورد | فنا شوم ز غیرت ای کلاه سیه
اگر بنور تجلی بسوزیم چه عجب | غریب نور تجلی بسوزد از او در
اعوذ بکلم از کرد های عشق گشت | همه بلا و محن با من ای امان بگیر
مثال ورت از حد بیاض شرع | که مقتدای رسل بود و افتخار بشر
که فقر فخر منست و معار من نشد | ز فقر یافتنی پایه و سدم برتر
ز لوح روی نگارم چو خواندم بحیه عشق | بیاد دادم یکباره حاصل و دفتر
مثال ورت از حد صاحب شرع | که مقتدای رسل بود و افتخار بشر
ز نیکروی که در الوه هیچ فرقی دید | براستی نه شد پلاکی گیر
ز گفتها هم العفو بر زبان آرم | که وصف ذات تو دون بود زهد بشر
دلو قدرت الکم از ولای تو کوبیم | ولای تو بخود هجو من کمتر
تو سرور همی سپهدار و بی نیاز از خلق | سپهر ربیه و دهر هر بار سه
هر انجمن تو عبیر بسرا بر در خیال | که هست جنت کرده و منت سار کر
اگر نه گوی هستم ز سرکان گشتی | چپا به هستی او در کن شوکا سر
میپوش باطل بروی حق که کرب | چو صبح صادق تا نباید چو تیغ
ز اسمان ظلم روز روشن هم خورشید | یکی نفته زو دیگری را بد سر
شب و روز شمع جمال تو به روزی | هزار مرتبه چون شمع و از تو بر قمر
بپیره خوی زر که به مصر گشتی و اش | ز حسن خوبی یوسف زنان مصر ناز
چو دلبری زر که جانم ز دلی مست باد | چو خواست کز نهان تو قرب و در دل نظر
دلم ز جنبش مهر خنجر می دوش | شیم بهیچ بلطف نهاده سر بکمر
ز زلف و بار بکلی میان دو دهان | لب چو تیر بود در نگاه دهر و هنر
نهان ز چشم چو دل کسی دو بد آرام | که پای روزه و ام ز بحیه دیده و در
شراب و نقل می رود و نالهای خزان | خوش است با تو بر غم حسود بد کر

جهان سیاه شد از فتنه تو خبر دیا | که دیده صادم روشن ز ظلمت دیگر
اگر بمهر تو ختم فتی تازی جان | چو آفتاب نگشتی بملک شرق انور
روا است چو مهر جاکم غم دیدم | دو شود از لبان سیاه تیره تر
کسی بعقل مشتری باشد ما نامه | صلابت مهر که پیاده بیند دیده بمهر
جواب چای حج یا غان دهم که سیر | جو تخت دون بکام او چه برود بحر
ایا صبا چه دلی زده خطا به حسن | زمن ببر بران مکیان شمامه عنبر
برای ره دین انجمات صحبت خضر | چه ماه رخ ز ظلمت گیتی اسکندر
ثنای جای حقا برای ده والان | بملک نظم که شیء هم بحر و یمه سر
زبند کی تو محروم باشم از دم | که ای سه که گشت بدخت سنجر
شهانیم باز آن شاعر جاکری | که مدح و هر کنم با سپهر دوران
از این سپس فلک بر بوده تاج | از این عمل بسم کرده مرده دولت بر
فنم که باد جانه زمعن لی من | فنم کاب سرام نگاه پر عنبر
بوقت حمله در ارم سر زمانه بینه | نگاه لا بنهم است چرخ بر حیدر
زمانه گیر که با من کینه بر عزر | سپهر چیه که از دلی کار تا به پیچد
زبحر طبع طبیعی سحاب اگر گشته | طمع چو سنان بجهان بیکند نادر مطر
بکره حیره نشود نقد من بعقل سیح | که قلب نامه تو آن ستانت از تر
بجو دختر طبعم برای زینت خلد | بهر زبان چرا آماده داد طوق و کمر
جو قحط مردی افتاده بود در عالم | بخاک کرده ام از نکت شهران و چه
کنون مجرد و هیچ دلی بیازیم | خلاص یافتم از اختلاف خیر و شر
نشان جهل الشرح از که سپهری | خرد چو شیر تا زنم زمن بر سر خبر
همیشه تا چند فنون بر جهان حج البی | ز کبر و در کدر و اعتداد بیش و در

وله ایضا فی الحقیقه و الموعظه و المکاشفه و القناعه

هر شب غم بکنار و بطرب اشکبار | بریز خون ز بما نده پای فصل بهار

لب از فضول ببند و مپیچ بیک سخن | که عیب جامه نکوارست گفت بسیار
چو هیچ چیز باطل نباشد چیزی | خدا را اگر باطل دگر نظر مکار
ز انتظار بهر اگر نکرده بینی عیب | از آن بود جهت اگر کثرت بود انکار
ز نور واحد مطلق جهان پدید آید | نبود هیچ و از آن نور جلوه شد اظهار
ز جهل خویش مپرس گر نکوئی و زشت | بعض که غیبت ترا بهره از علوم بسیار
صفات حق همه مستحسن و مبرا اند | زعیم و زعم علوم جهول بی مقدار
ز شرع دیو ز را خوان او شواهین | که جنت شرط خرد است بودن از اسرار
چو عون حق بود نیست غم بیان کن | عوارف کبر البیت در آتشش معمار
بز ناز بز ان سرکار اماج الاهو | که ای همی تو بردار و از سان انکار
اگر مخ نیست قتات سز تعات | کرامات بکثرت فقس او کار
بجنگی کرد چشم انیاد و سیل | شنیده وار در آهنگ کام و مریخ غدار
چو خلق شرق و مغرب حیران خواهند | تو بر فوج کمان های کوکب و مشتبه
ببغض علیت ها دی تو | به الشان جور را اقتداست باک مدار
بهشت و دوزخ مدعا بعض علیت | تو در بهشت در آ خصم در سقر بگذار
مهینا صمدا او اعیا خدا | بگیر دست من خسته زار و زار
مراست پی طاعت ز هر گهی گسسته | به مدح آل علی طاعتم بود زین دار
مرا سبب پی رقی ز خیر دیگر هیچ | بدر عذرم و امید من بحشر برار
ز تو کرامت و خیره عطاست بنده | زمین کنه دو خطاء قبایح و الکار
ز آنکه کرامت من این که بنسیم | ز تو کرامت خیره و اظهار
چهار دارم ز بحر عفران | که دور دارد هم اعیا
ز آنکه از کسان ترا بود جویی | و گر نه نیست بکار
تو در صناعت استاد و من در آتش کور | تو در محیط علوم و به جهل من
به من نگاه ز جهل و بود دشمن خوی | [illegible] از علم عالم دیدار

رموز سر که سه لبه پیان کردم | چو نیارد مانی این مشنوی کمی گفتار
نگاه دار و بیاز دی عقل کن تو به | خموش باش نگو پیش منکر عیار

ایضا فی الحقیقة والموعظة والمنقبة والمکاشفة انه :

سعیده دم که درد باد و آمن گلزار | هزار ناله برآید ز جان بلبل زار
اگر ز طرف چمن با شکفته است اید | ز رشک خون جگر نافه آهوی تاتار
معشقه از چه جهت سوکوار بنشینه | در انجمن سره و قمری که گل بود از خار
تمام چشم شده نرگس از شوق گل | تمام گوش شده نسترن ز حسرت زار
دو پای برده فرو سرو من از حسرت | دو دست برزده ز سر شوق سرو چنار
اگر چه لاله بجو همی سکاله مج | نبه زبان شده سوسن بباغ شکر گذار
ز ای ربط و ساقی خواست در چمن | کباب و مشک نماست ابر گوهر بار
ز اعتدال هوا خاک زر شود مرور | که لاله طبع سمنه گرفت و گل شد نار
گره گشت از این مطرب و از آن ساقی | که هر چه دست ز دل بیر چه صبر و قرار
یکی به مجمر عنبر خود کند در بند | یکی ز گیسوی مشکین همی به بند و مار
یکی ز نرگس بیمار زهر بر چشمه | یکی ز پرسش لب ازبای دل بزار و خار
اگر بغمزه دل و دین برد یکی بنگر | بغمزه برد و دل کشته و مار
دو چار گنده چنین مطرب و چنین ساقی | که وصف کردم ازهمه یکی صد زنهار
بستان شاه نجف امام بحق | ولی بر چند شاه شیر شکار
ولی امر علم مصطفی و روح بتول | سر امام و وران علی بحیدار
بهر که چاکر و مولای او نشد حقی | خدای عالم و آدم از او بود بیزار
حدیث ملک همی کر نشنیدی | دگر شنیدی که حجت آن انکار
بروز محشر که ذو الفقار بردارد | بعزم آن که جهان پاک سازد از کفار
شود سعیش برجان به سگال اته | چنانکه آتش سوزان بیان خرمن خار
شان مجش در روز رزم برداده | تن مخالف اگر کوه باشد بس نکبار

بگو شیرین صفتی نقش تست صورت چرخ — که چهره می‌شود از لون لون او اظهار
مبدعی که در ابداع کاینات نهاد — هزار گنج معانی ز دیده اعتبار
بحق قادر دانای صانعی که کند — ز آب و خاک و هوا آفریده اشجار
مقدری که بتقدیر در شب دیجور — ز نور لطف کند روشن همچو مهر نهار
بعالمی که در اوصاف او فرو ماند — زبان طوطی شیرین کلام شکر خوار
بپای وهم اگر جاودان بپیمایی — به آستان جلالش همی نیابی بار
بدان خدای که از کبر یک دم ابلیس — نیافت بر در دولتسرای حرمتش بار
بدان خدای که از جرم چند آدم — گریست سیصد و پنجاه سال در کهسار
بدان کریم رحیمی که گوهرهای کشتی — بآب توبه فرو شوید از صغار و کبار
بدان خدای که شهر صباح صبح — بگرد زیر و زبر نجم در شب تار
بدان خدای که یک دشت سحر در چوبی — نهان کند که نیابد کسی در او آثار
بدان خدای که از نفخ روح مریم را — نوید داد بحمل مسیح متقرب جوار
بدان خدای که او بعد انبیا مهدی — نهاد بر سر کتف محمد مختار
چو ختم شد بمحمد نبوت انگه داد — سپاه داری دست بحیدر کرار
بدان خدای که او گنج خانه حکمت — بعلم و حلم بیاراست و دین شد و ...
بر شنای تعیش ... صدر نشین — که منفعت ... سالار
بزرگوار جنابا ... شاه نجف — که گذری ز دشمنان حیدر ... شمار
تخت مشرقی ... — ... الظهار
شها بگلشن مدح تو طوطی کلکم — چو جای شکر گوهرفشان ...
همیشه تا بدر جیب سفیده صبح — همیشه تا بفروزد چراغ لعل نهار
چراغ دولت آل تو برفروخته باد — سر مخالف جاه تو باد بر سر دار

ایضا فی الحیرت والموت والشوق والعطش

دراز گیسوی مشکین یار داد خبر — نسیم نافه گشای شمال وقت سحر

درین مجال حکایت نامه تند قلم — ... هفت ... یار سیمین
جواب ... سلیمان دو رسید ... — ... بجا ماند و قرار
بسر شدم و دستگاه یار پیدا — چو آفتاب که از چشمه خاور
بروی نسترن افکنده برقعی از آل — بزیر برقع بنمود عکس شمس و قمر
درست کو یکی استاد صنع کاه رقم — بکرد خوش ... ماه کرده از عنبر
براند ... دلم بسته گیسوی پرچین — برای ... خانم گشوده تنگ شکر
... — بزیر ... نرگس ...
... — ... در حوالی مرجان
تن چو سیم ... — جواب ... در لبهای ...
سلام کردم و در خاک ... — به سجده ... خالق ...
خلوص ... آن شاه ... — جواب گفت که ای ...
... — که ... وصال ...
چو بود ... حضرت ... — کنون ... فراق ...
ز غیر ... — دگر ... چه ...
چو شاخ و برگ ... — ... فصل ...
... — ... تیر ...

ایضا فی الکعف والموت والمکاشفه والمصادقه

باز از در دل در آمد آن یار — با طلعت و آفتاب رخسار
از چشم سیاه مست کرده — غارت دل و دین عاشق زار
بر هم زده زلف و خال و خطش — هنگامه جادوان طرار
با این همه لطف و طبع موزون — با این کشی و خرام و گفتار
از ناز و کرم گرفت دستم — گفت ای ... گرفتار
تا چند غم ره ... نگاهی — منشین ... دگر بار

کاینجا بحشر انکه کشته کردیم / از طعن سنان و تیغ اشرار
دیگر نبود ره گریزی / از حکم قضا و امر جبار
بهتر که شهید دار کوشیم / در کشتن خویش وقتی کفار
جان مع بهشت جاودانست / خواهند بهشت را خریدار
در راه بکوش و سر فدا کن / تا باز رهی ز دوزخ و نار
اعلا علیین بهشت شاید / او را که شهید کرد کفار
این مژده چو از لبش شنیدم / کردم دل و جان فدای دلدار
تسلیم و رضا چو حاصل آمد / دادم دل و جان و تن بیکبار
هر چیز رضای دوست باشد / از آن هستم بجان خریدار
قربان و جان من چه باشد / کز هیچ کم بهیچ و مقدار
لیکن تو فدای عهد خواهم / تا هر دو عمش کنم به سربار
آن دم که گون برساند / برداشتم و گزیدم انکار
با خود که کنند چنین نظم / دارم بجهالت خود اقرار
امید که عون دوست سازد / آسان بمن این خطه بی شوار
از ظلمت جهل کن خلاصم / راهم بنما بنور انوار
بردای بفضیل [illegible] است / ز آیینه قلبم ابر زنکار
ما را ز عطای خود بیامرز / چون نام تو هست غفار
در پوشش خطای بنده کارا / هستی چو کریم و خلق ستار
بر درگهت ارمغان چه آرم / انفاس کم و گناه بسیار
باشم ز عذاب اگر تهی دست / دارم لیکن گنه بخروار
بپذیر دل که جان شیرین / کام شود برنج و دینار
پرورده نعمت تو امیت / منت ز نعیم و خلد و انهار
بر در که تو گنه که آبی / او را اگر و هم بود بکفتار

از دولت دمن ایشان [illegible]
از کردن تا کف [illegible] زنار
لایق بکلاه [illegible] است
او را که چو [illegible] آن است
[illegible] کلاه و دستار
چون [illegible] است
در فضل گل و بهار [illegible]
در فصل ربیع عطر [illegible]
این مثنوی [illegible]
این عمر [illegible]
[illegible]

آن کز شرف و جلال قدرش / برتر ز سپهر دوار
بالای [illegible] / از حضرت حق صلوات و تکرار
تا هست در آسمان کواکب / تا هست بروی ارض اشجار
بادا همگی بر آل احمد / صلوات و سلام و نور اطهار
بر جان مخالفان و دشمن / بادا تیر و سنان و [illegible]
کردم در نظم را اختتام / بر مدح علی و آل اطهار
امید که این نظام موزون / بیرون نرود ز راه پرگار
از کرم حسود باش ایمن / یارب به نبی و آل اخیار

وله ایضا فی الحقیقة والموعظة والمکاشفة [illegible]

الامان از سپهر کج رفتار / الحذر زین جهان پر ادبار
نه در او استقامت انجم / نه در او استقامت ابرار
جمل از بوستان شده محروم / گل شده هم نشین مشت خار
زغن و زاغ آمده [illegible] / سرو و شمشاد مانده از انظار
سوسن و نرگس و بنفشه و گل / لاله و شنبلیه و بید و چنار
مانده از جور چرخ پا در گل / شده اند و بکمین و بهنجار
آب دریا گرفته رنگ علم / ابر گشته طوفان بار
آواز این مصیبتهای که تا کران / وا واز آن بچه های بی تیمار
هر چه را علم اهل دانش و عقل / [illegible] مردم هشیار
جاهلان از آنست شده در مسند / ناقصان زانکه هست ساده مدار
اهل تقلید گشته صوفی عصر / اهل تحقیق مانده اندر غار
انکه بوده پیش از این کج دل / و آنکه بوده خلق را سالار
تخت و خاتم گذاشته و شده / کرم کرده ز انظرف بازار
رهگذار است این رباط دو در / کهنه ویرانه است بی معمار

[illegible] کل تحفه [illegible]
[illegible]
چیزی [illegible]
دل [illegible]
[illegible] خون [illegible]
[illegible] دست [illegible]
[illegible]
جیفه [illegible]
[illegible]
[illegible]

اهل دانش بزیر بار عنا / اهل تحقیق در مقام فشار
چند از این قال و قیل علم و عمل / چند از این دار و گیر ظلم و شنار
آن یکی در مقام استیلا / وان دگر در مقام استظهار
زاهد خشک و اعطا … / معنی زرک و قاضی اشرار
همه در حرص و از کار تمام / همه در مکر و در بد کار …
شیخ و تسبیح و خرقه و سالوس / راهب دیر و حلقه زنار
همه در کفر خویش مستظهر / همه در جهل خویش مستظهار
… شهر و کعبه و دیر / جن و انس و وحوش و طیر و سما
عالم باد و خاک و آتش و آب / علوی و سفلی از صغار و کبار
همه محروم مانده از مقصد / همه مجبور و خسته از پیکار
نتوان زیست اندر این وحشت / نتوان رو نهاد در اقطار
پای حیرت بگل فرو مانده / چشم عبرت … در انظار
نه درین واقعه مرا مونس / نه درین مرحله مرا غمخوار
میروم تا چه آیدم بر سر / خاک بر سر کنان بحسرت یار
غزلی … ام از سر درد / عندلیبانه دارم در گلزار
گاه مدهوش چو برق فصل بهار / گاه گریم چو ابر در کهسار
از دل خون شده روان گشتم چو سیل / از دل آتش برآورم چو خیار
گاه باشم قرین ناله زار / گاه باشم … ناله زیر
از تف آه آتش سوزم / اختران در سپهر … بنهار
از آرزوی رخ تو تا بسحر / میشمارم ستاره در شب تار
صبحدم از چه جاه مغرب خور / سر برآرد چو آهم آتش بار
دشت و هامون برنگ خون گردد / بر آتش … شرار
با چنین آه گرم و چهره زرد / با چنین اشک سرخ و ناله زار

شده ام … خصم
مانده ام …
همگنان …
من از آن …
کشته …
…
[illegible]

باد یا رب نثار مقدم شاه / سید القوم احمد المختار
آنکه در وصف او زبان شد لال / آنکه با ذات او خرد شد یار
الصلوات ای سلالة الاخیار / السلام ای خلاصة الابرار
بعد حمد خدا و نعت رسول / آل و اصحاب … او و چهار
جای اصحاب کهف خلد برین / جای اصحاب ظلم دوزخ و نار
بار الها بفضل و رحمت تو / مشرقی کرده است استغفار
قلم عفو بر گناهش کش / کرمت … قوت گفتار
تا بود آب و خاک و آتش و باد / تا بود سال و ماه و لیل و نهار
دیده دوستان روشن / چهره زرد دشمنان چون قار

و له ایضا فی الجیفه و الموت و المشاهده و المخاصمه اللازم

منم آن طوطی شکر گفتار / که چکد آب خضرم از منقار
آن هزارم که چون نوا گیرم / افتد از رشک ساز خویش هزار
آن درختم بباغ دانش و فضل / که بهر وقت میوه آرم بار
آن چراغم بظلمت گیتی / کز فروغم گرفت خور انوار
زنگی … روان گردد / کز نسیم حدیثم در دیوار
در جهان … / همه … ایثار
دایم از باده طرب سرخوش / فارغ و … از رنج خمار
زاستماع کلام موزونم / همه تن گوش گشته …
گر برد صبا بسوی چمن / برد گونه از این گل بنار
ارغوان … / ارغوان … شکفته بهار
سوی بستان نسیم کلک مرا / گر برد صبا بدیگبار
مشک و عنبر زخار … / تا برد زفیض … در گلزار
قمری فاخته ز رنگ … / ساری … شاخ چنار

منطق الطیر …
باز مانده …
با چنین عقل …
با چنین …
…
[illegible]

چون برای طعن خصمی خواست / بخت و اقبال از یمین و یسار
منت لایق که زین سخن بروی / به غلط بر نهم بپشت حمار
در کی طبع من چو تیر گشت / نوگشته از کمان بسیار
راست گویی به وقت بوده و تیر / شد بیاد بیست و ار ابد ز تار
تیغ کلکم که ذو الفقار سزاست / تیغ نطقم که هست ارقم دار
چون دهد جان آن یکی جگرخوار / همچو مریخ آن دگر خونخوار
کلک و نطقم که چون نی و تیغ است / در که رزم و در که پیکار
دوستان را بکام ماه شیرین / دشمنان را به پیه ها چون خار
ذهن باشد که آب و آتش باد / خاک را عون بوده و مقدار
منت لایق که بعد حق قدیم / مرگ شد خاک تیره از انوار
خصم ظلمت سرشت تیره روان / گرد و دو سوی آسمان چو غبار
چون از او باد و گریه دور شود / راجع آید به خاک دیگر بار
حاسد از ابتلا چگونه رهد / گرد و آتش بکین برشته چو آ
تا نگویی به سه سخن به سنگ گران / نکند رنگ گیسه ان مردار
لله الحمد کرد و فا ... ری / تاج بخته هم ببرق خویش ببار
همه اقران زمین بتو در شده / همه اخوان زمین پریشان و دو خار
شاعرانی که در زمان منند / گر کنی امتحان صغار و کبار
همگی لیک فحل نظم منند / لیک هستند گرچه در اشعار
با من انبای دهر ناسفق / با من اقران سفله غدار
بهر خونریزی من به جان تشنه / همه از رمز من ... انکار
تشنه را از سراب تو ... / نرسد هیچ فیض خواه ببار
سعی اندر هلاک خویش مکن / ای حسود خون گرفته زنهار
بر خیا به بوقت حق و سیر / صوره باشا ... شیر شکار

وقت آنکه بر ... عمر و ر / رخت همت کشم مرا قرار
بار بر بسته ام نوم سعفر / جانب آن روم نا قرار پیش آر
مسکن من چو زان سوی سده است / چکنم جا درین شکسته حصار
سر و سیر جهان تیره و تنگ / که درو هست جای من دوار
زینهار او زاو کمن ... / کم اندر او به هیچه ... بار
رو چراغ نقش ... بدست آور / که ترا رهنماست در شب تار
گردن تو در ره نداست ... / چه غولان منوی مولانا چار
خضر غولان طلب کن تا ببیت / که منوی از حیات رهنمود وار
ور نباشد دلیل راهت خضر / همره ای ... بوحشت غار
عمر بیهوده شد بباطل صرف / باید اکنون تا دریغ و حسف بکار
کوش تا عذر مافت ... خواهی / که تو به کس ... بانحسار
هست ای شه ... قی بحر سلیم / مر ترا چاره به حضرت بار
در تو به منوز چون باز است / شو پشیمان ز ... کردار
نفس را باز دار از شهوت / پیش از این و در کشته کمل اصرار
دیده از عیب همگنان دربند / شرم از کرده های خویش بدار
رو به درگاه کعبه یا آور / عذر تقصیرهای بی اعتبار
در حمد خدا و نعت رسول / در دگر نعت خیره کرار
بعد رسول کرام و آل انام / منقبت خوان و نعت لیل و نهار
تا ترا روح باشد اندر تن / تا ترا عقل باشد اندر کار
حمد گو بالغدو و الآصال / نعت گو بالعشی و الابکار

ایضا فی التحقیق والموعظة والمکاشفة والمحبة

الا ای ... الاعتبار / الا ای زبان کار الاعتذار
بهر دل ... / ... بهار زکار

علی آنکه با مصطفی در نهفت　　همی کرد اسرار حق آشکار
علی آنکه در روز اسپید و چپم　　کند خواجه بر قرب او افتخار
علی آنکه از فیض رخسار تو　　دو بدر و مه نور لیل و نهار
علی آنکه بعد از نبی مثل او　　نبود و نباشد بشرع استوار
علی آنکه یکشت خصم از درو　　بیکدم برآورد ز خیبر دمار
علی بود قایم بذات نبی　　بقایم مقامی از او یافت بار
علی بود داماد و همسر پری　　گردین خدا یافت زو اعتبار
علی بود آنکس که پیرای او　　مقدر شده روزی مور و مار
علی آنکه معتاد بار از خیبر　　روان بنده و بار کردش نثار
علی آنکه رایات فتح نبی　　باقبال رایش گرفتی قرار
علی آنکه پای کرامت نهاد　　بکتف نبی خاتم مهردار
علی آنکه فهم و خرد خیره ماند　　در اوصاف آن شاه دلدل سوار
علی آنکه بر بازوی عون او　　نوشت این لا فتی کردگار
علی آنکه پی موصف عرض او　　مصور قلم باز دارد ز کار
علی آنکه در باغ احسان او　　ده کل ز فیضش ریحان خار
علی آنکه شرع از خشوع عشق او　　بجا شمع دنیا و به خاشع شعار
علی آنکه در وقت خان ساختن　　چو جبرئیل بود بیکس چنان افتخار
علی او بال و پر جبرئیل　　کرد نام و تاریخ و نه دار
علی آنکه از قول حق رسم　　بیام ... کاهی دو الاقتدار
پناه علی نبی و بستی تو نبی　　بیاکی و خود را بجا وا گذار
جو این نامه راطی کنه مشرقی　　الهی کنش مقبل ... چار
الا تا جهان زاید و عرض و طول　　الا تا زمان راه و گیسه ور
جهان در پناه شهنشاه باد　　سر دشمن شاه بادا بدار

نزد اعظم کر بطالبات و شرط بر رام　　حدیث کیم ز بر خلق و خود نهیم کار
چو شمع شهر نیم چو دختار زنانه شوریش　　کر افتخار نیامیم به سبحه و دستار
ز اهل بقوام و خانقاه و مدرسیم　　که گیم ... از نال و صفت لیل و نهار
غریب و خسته و بیچاره و دل افتادم　　خرابه خاری و بیچارگی خود بکذار
بسیم چو روز نامقان و ناله میکرد　　بروز من که شند چمن بالزار
فغان و ناله یارب عنیزه اثری　　چو چاره ساز منم یارب بحرمت الهی
بحرمت دل آن ای برگزیده تو　　رسول اکرم و اعظم محمد مختار
بحق سرور مردان و ابن عم نبی　　امام اعظم اکرم ولی بایندار
بزرگوار حسن آنکه بحرمت زهرا　　کرد ز نبی بود و معدن اسرار
بحرمت دل صد پاره حسین حسن　　بطاعت علی و علم باقر دین دار
بجعفر ابن محمد به موسی جعفر　　باب وی علی الرضا سرو سالار
بعلم و جود محمد بخلق و رای علی　　بعسکری و به مهدی بایل پیت بار
بحق جاه کروبیان مهبط رب　　بعرش و کرسی و لوح و قلم بخلد و نار
بطوف کعبه و سعی صفا و مروه زمزم　　بمره و عرفات و به شعر و احجار
بحق شمع که ای کردگار ارض و سما　　بروز محشر و اعراف و کوثر و انهار
که بر جریده اعمال عاصیان کبیر　　قلم کش از کرم خود بحرمت ابرار
زرکوار حسن ابابدات چو مست　　مقدر جاه نبی و ولی و آل کبار
که در مقام رضا دار شرقی حزن　　در آن زمان که دم باز ماند از رفتار
همیشه تا بفلک قرص ماه و خورشید　　بباغ دهر بود اتصال گل با خار
بیاد کار بمانند دوستان علی　　بخاک تیره مخالف سود چار جی خار

ولد ... فی الحیف و الموعظه و الاستغاثه و ...

بحال من شکسته رحم آر　　زمین پیش در بهجر مکذار
مشتاب مقبل یکتاهی　　حجه چو کشی عنان نکهدار

تا خدا بنا حق این جماعت | باطل سازند دین مختار
ای طایفهٔ مخالفان را | با خاک جحیم ساز هموار
ای سگ صفتان پسر را | در هندوستان به سر دار
آن به که ان شهید کردند | اولاد علی به تیغ خونخوار
بر قوم چنین هزار لعنت | از کیش چنین خداست بیزار
القصه چنین ستمگری چند | زجر و جفا نمودشان کار
چون مرگ رسید بازگشتند | هر یک به فعال خود گرفتار
یا رب به حق محمد و آل | یا رب به حق هشت و چهار
کین طایفه را اگر نام بودم | از باطل و حق زخیره اشرار
هر یک به عقیده که دارند | خواهم که رسانی آخر کار
ای مشرقی ترا خوش باش | دل از غم این و آن برون آر

وله ایضاً فی الحقیقت والمعرفت والجنون والمعارفه

گر تو هستی آگه از عشق ای پسر | ترک سر کن ترک سر کن ترک سر
ای که هستی طالب خدای حق | دیده بگشا و رخ جانان نگر
در پناه عشق رو گر طالبی | کو بود در جمله کار راهبر
گر روی در دشت و در ره لیلی | از سر موئی نگردی با خبر
خفته بودم همچو شب در خاک و خون | گاه از آرام جان با چپ و ز
دم ز عشقش همچو مجنون غلطیده ام | ساقی هر کار من شد دیده ور
چون گشودم دیده بر دیدار دوست | جان و دل کردم فدا بس خوشتر
همچو پروانه بگرد شمع دوست | سوختم هستی خود را سربسر
در زمان هر یک یار خود شدم | چون مرا نام ماند و نه اثر
چون در آن بحر شگرف انداختم | قطره بودم در زمان گشتم گهر
این مقام از عشق او من یافتم | در فغان و ناله و آه سحر

عاقبت وصلش ... پیش شد مرا
بیکه خوردم ... خون ... خوری
گر تو ... معتبر
... [illegible]

وله ایضاً فی الحقیقت والمعرفت والمجرده والموعظه والنصیحه

ای عزیز از سر اخلاص می‌پوش گوش | گر گران مستی چنین پند بنیاد مراد
نعمت خویش و جیفه رها کن بکلی | که بچنگال اینک آلوده بودی مراد
همگی گمان به جان خسیستی کشت | دست حسرت زنده بر سر خود زی عاد
نمود و خاک سر این قالب مجرد | دل را اندر که چو خزانه ز اشرار
تا که کام امیدم گشاید ... سر | تا که مست ضمیر در این پیشه خار
زهره در کام من از کشته این جگر | عقده در سینه من تاب دو ماه لرزا
شکوه در پای دم شکسته شیشه عمر | گریه بر روی امیدم سود اکنون برکار
کام من تلخ شد از جام جفا کاری چرخ | نام من ننگ شد از واسطه این فجار
از چنین قوم جفا کار نیاید جز ننگ | وز چنین شده زمین هیچ نیاید جز جار
دل در اندیشه بجان کرده قبا | دیده زین در اندوه قطره خون کرده بها
پای دل چون خار شد زنجیر گران | لب جان چند توان بر ده خاید خار
... توی گم عجب کو بودم ناموس | زین تحکم چه عجب گر شکنم زنار
... شوم آن به که نهم پا به نشت | ور بکنج ... روم آن به که دم در گلزار
رخ ... بر ... | ور چه آتشکده جویم پس چند بی کار
... نمک خنده ... | دخ ... چند ... یک ... ازدی ...
... فلک شعله ... | از درون سوز ز اندوده که ...

... [illegible]
عرفی ... [illegible]

وله ایضاً فی الحقیقت والموفت
وله ایضاً فی العشق والمعارفه
والشرق ...

خال و خط و زلف تو با هم شب | بشنو ز زیر دل من ...
حلقه کعبه‌ی تو آرام دل | گوشه ابروی تو محراب ...
تا دلم از عشق تو شد باده زن | از سر خود هیچ ندارم خبر
تا نظر لطف تو بر من فتاد | زنده جاوید شدم زان نظر
بی تو حرامست مرا زندگی | بی تو کرامت مرا خواب و خور
خون دل از دیده من شد روان | بر رخت شعله نار از جگر
تشنه وصل تو بجویم حیات | گشته بجز تو بخواهم خطر
وصل تو بر تر بیشه‌ای جان | بجز تو بود ز عذاب سقر
هر چه ز رای تو بود آن خطاست | هر چه ز یاد تو بود آن ...
هیچ ز لطف تو بود یک جواب | بجز جود تو بود یک مطر
خاک کف پای سگان تو شد | روشنی دیده اهل بصر
امنی از خوف و خطر باید ت | جز به ثنایش کتاب دگر
ای دل از آلایش پاک شو | چهره را کن بگلاب ای ...
تا چه از گرد تعلق بشوی | جان بسلامت ...
چهره قدس و شوی گوناب دل | دیده ...
پای هوس بر کش از این آب و گل | ...

نه چمن و نه الش و نه ملک و پری و دیو | نه مرغ و نه ماهی نه بهایم نه علف خوار
از پیشتر و پیشینه و سابق و لاحق | یکتن نشنیدم که از او یافته زنهار
گر گنج ستد برسر قومی که نه اند | تا را ز کلی کو همه فانی و شد از
پیل از پشه و زاغ زبلبل که نه فانی | از آنکه بدو رهبر و بگذر که نگه دار
گر افزود افزار ربی هستی و چشمش | آن هر دو یکی نام شد افزود افزار
هر نقطه و هر صورت از این پرده با | هر یک بطریقی گر نیاورده دگر بار
از نیک و بد و هم جهلا تجده بار بت | گو را بنده و ... درهم اقطار
بر عالم و جاهل کمکیفیت زند او دست | ایمن نتوان بود از این دشمن غدار
خواهی که ز دستان و فریبش شوی ایمن | رو آر بدان حضرت ایزد دگر بار
آن کوه مقصود که هر کو بطوافش | ره یافت شد ایمن ز عطب سرو نار
فرداکه بمحشر نفت آتش بیزان | لب تشنه و رنجه شود عاصی ...
یا رب تو نجاتی بده آن جمع که از جد | آید بلطف تو امروز بهنجار
عفو تو خطا و گنه جمله بپوشد | از بیش عطای تو ز اسلام ...
آنجا که عطای تو بود گفته نگیرد | طاعت چه بود با غلط و اندر غفار
جز سایه لطف تو نیست پناهی | از لطف من چه ... در آن سایه کم ...
در پیش خلایان علی کن تو نجات | یا رب بحق حرمت آن سرور ابرار

في بيان الحقيقة والمعرفة والمجاهدة والتنبيه والموعظة

ای محتسب شهر که شب گرد نگر | معروف نه ای زده جا علامت منکر
بارند حریفان چو تو شد همه ای | باده و گلشان که باده عمر بسر
در چشم عیب دگران کوش ز دانش | چون نه ای با ما نشست دگر ای بخل از
از فعل محتسب اشم شرع | عیبست که از فتنه شود شهر ... ر
خوابه حل ایمان و چه عیبی ... | بگذار نزاع و نه عیب ... آن ...
بشنو سخن تازه که ای رو بشنیدن | از قاضی و در مفتی ... و اعطا ...

از آه خود مفلس مخور غم دیگر | رعنا و ظریف نخید و صحبت پرسش مکن
شطرنج فاحش همه در نامه حشم | از معبده خواهر و مابعد باده
از پرورش ... نه همه قربه | از آنچه معقل همه ناقص ابتر
در کمر پلنگند دو ماره چو کینه | از حیله چو روباه و چو بوزینه بیکر
در شهر همه شهره به شهوت همه مشهور | در نیمه چو امنند و ز عفونت همه پرّ
از خاک فرود ... قدر همه زمان | بر باد هوا رندی و کینه و منبر
از ضعف فرو تر همه زر خر و کار | گره بهفت چون خرو گاو نه سراسر
خر گیر و دریا ... اطلس نه مغم | خرخنده چنین ... اطلس نه مضمر
بر خیره فرو خیره به بیهوده مکن صرف | عزت به جای مخطی چنبر جسته
در مدح شاهی پسر الطوی سلطنت | گر تیغ پاش شده آفاق مسخر
کر بحر و کان کف فیض بخشنده | از بحر بکیرد در و در کان ندهد گوهر
سلطانی و شاهیت مسلم به جهانش | شاهان شدند از بحر که ... سر
آنجا که عطا بخشد کی در شمار آید | شاهنشهی طغرل سلطانی سنجر
تیغ از سر مغفور شاهد چو بخشد | شاهی که بلای گر بود خاک سر
از علم و ذکا و هنر و جود و مروت | کر پای بنود و هنر فرق از آذر تا به سپهر
از شعله شمشیر علی صف هیجا | بر همه اختر ... خصم چو برف از تف آذر
خورشید به بذل حمراو داشت علم را | آفاق شد از طلعت خورشید منور
از آرای همای دهر به چه سر تسلیم | شد و فلکش پای و بهمند ... چنبر
چون خصم سر روی در ایه معاقش | از هم شود و بر تن او موی چو خنجر
از خصم فرودست معاشش هم سر تیغ | او را که شناگری بود خالق اکبر
خرخیز سقف ... سلکش | با آنکه نیکخواهم شود آن کار میسر
از مهر قول سنگ ... بست جگر پیش | آورده ام این تحفه فی ... بحقر
با خاک درت سلطنت دهر بچه خم | تا گوی زند ... حکم گشت ...

یارب بحق ذات و صفات کبریائی | جرم دگر سر قی خامره مضطر
خسرو سلطان علی کن بیمات | همایه سیاهش کن و بهم برور

الغیاثی بحبت و الموفقه و المکاشفه و الشطم و التحکم

هر دو نرگس جاش ان مست عیار | نماند در همه آفاق کسبه هشیار
در صوامع و مسجد ... بگل بر آورد ه | صلاز دند به منجانه خلق را به خمار
به جای سبحه گرفته زاهدان ساغر | بجای جزو گزیده حاجیان زنار
بجای بانگ اذان صدای نوشانوش | بگای آب وضو گشته خرد ...
نهاده رو به خرابی عمارت اسلام | زنو بشد نوبت دولت عالم گیر
ز دین و داد کسی در جهان ... نشان | دگر نماند ز اسلام در جهان آثار
گشاد فتنه به اوج دست استیلا | بیست شامت ... راه استغفار
خو چاره جست خرد ... | چه سود گرسی ... خویش را اعطار
خدا و جور ز دهر و سپهر کش اول | گرست ... چار ... سکونه ... قرار
بر آستان ... نه ... سلیم | کهر کسی که ... ایزد جبار
چو شیخ خیره فرو ... ز حسن همه تن | ... گردن و ... همی خورد خار
زحکم ایزد داور کسی که ... | ... به خاک ... را به ... بردار
تبارخ خمره ای بخت ... | کسی که باز ... انداز به بار ... افتاد
چو نیست ... تاج خسروی لایق | ... او ... مجد گشا دستار
شاهی بنجه و خاقان ... | بجز او ... اوراحه ... و نهار
بصنعت ناصر و منصور طبع ... مکن | که ... بود ... نور پر نوبار
ز جاه و مسند جمشید و کیقباد ... | سیاه نامه بخوان شاه نامه ... نهار
سخن خسرو شیرین چو ... مکن | حدیث کرد ... حاتت الحها الانهار
... ها ی صح ملوک طبعت را | بجای خلق کن سیده چنین اشعار
تو بندگی خداوند ... | مکن به بندگی ... خویش اقرار

کتابخانه
دکتر قاسم غنی
۱۳۲۵

محمد آن شه لولاک و خواجه کونین | که بود از ره دانش بر انبیا سالار
شفیع روز قیامت حبیب حضرت حق | ملاذ و ملجا امت خلاصه اخیار
ز معجزات بیان محمد و فخامتش | قمر دو نیم شد و بیت سنگ با این گفتار
بیان معجزه او چگونه شرح دهم | که عاجز است ز وصفش زبان شکرگزار
بجز خدای که علمش محیط ارض و سماست | کسی نیافت بدانش بگرد او اظهار
درود و تحیت بر وی ز جن و انس و ملک | همیشه باد بر او و آل او و احمد مختار
بزرگوار حسن آنکه ذات بحرمت | بنور لامع زهرا و حیدر کرار
بحق شبر و شبیر و عابد و باقر | بحق جعفر و موسی امام با مقدار
بحق جاه علی و بحق جواد تقی | بحق نقی و عسکری شه ابرار
بحق ختم امامان محمد مهدی | که کنیدی ز کفهای آن جلیل [illegible] شمار
که ماه جود و دهش حضرت اب | بحسب در یا جود و نمایش اعطا
بحق ذات تو در کون نیست موجود | بجلوه نیایم ار دو ار عنبر تو بار
بگر انگه ز پرده بامور ری | نمانده از منی و ما بجز دگر آثار
و انمانده ز هستی و نیستی خبری | از آن نیازم کردن ز حسین اخبار
بگشت وجوی تر پریان راه [illegible] | کمی بسر روم دگر بپای چون [illegible]
ز خود دو خواب چرا مانده دلم بر [illegible] | که بار چشم آن روی خوب دیگر بار
دریغ زین تن مجروح و دیده گریان | که خاک گشت و نشد زان جمال برخوردار
دریغ از سر زنم گذر کردی | که تا بقالب رسیده روح شستی
دریغ چاره و تدبیر نیست با تقدیر | قضا چو دور فکندم ز وصل آن دلدار
دریغ همنفسی با نیست یاری او | نهای دل السلم بنه و جان کنم ایثار
دریغ نا کی و تا چند بنشینم و من و دوست | نشینم و نکنم چو روزها ... او انکار
دریغ اگر نشدی صبح از دل از من | بگردی همه غمهای خویش را اظهار
دریغ اگر دل او را رهی بودی | همی بگویم چیست در دل او بار

دریغ گر ز کرم باز راهی آید [illegible]
دریغ اگر [illegible]
[illegible]

دریغ همت چهره حق ز تو جدا امم | اگر ز امت پسر دیده او لولاک ابصار

ابصار الحقیقت و الصلوات و الکاشفه [illegible]

من کسیم که در ظلمت بگم ز مهر | ای [illegible] چهره ای [illegible]
از فیض نور چهره تو آفرینده شد | قندیل شمع و مشعل و فانوس ماه و خور
بر صفحه جاهش رخ از غوا [illegible] | کلک قضا کشیده سواد مشک تر
از دور چرخ و خال و خط ماه و عارضت | کفر و صلیب و حضرت مسیحی [illegible]
حجاب ابروان سیه [illegible] | دل [illegible] در کشش و جان [illegible]
تکلف [illegible] خورشید خورده [illegible] | و ز ذوق فرقه آن [illegible]
هر صفات تو کند عقل خورده دان | ادراک ذات تو کند و آتش بشر
کس را مجال چون چرا نیست لاجرم | قومی [illegible] و ریم و گروهی [illegible]
ز ناچ [illegible] حسر مبتلا | چون قادری بجز [illegible]
لطف تو عذر خواه و عطای تو جرم بخش | عفو تو دستگیر و بخشای تو [illegible]
عفو تو شاملست [illegible] ز جحیم | هرچند آب داده بود آتش سقر
ما را امیدی [illegible] و قصور [illegible] | ما را امید [illegible] ای پسر
پا از ره طلب گشتم [illegible] | چون طالبان ز خوف [illegible] خطر
ای دل غافل [illegible] طریق | راهیست خوفناک و [illegible]
در هر قدم [illegible] | از دام [illegible] پر
مقصد بعید و راه مخوف و [illegible] | و ظلمت [illegible] اسیر
[illegible] مرا ای وح نور السری [illegible] | اندر مضیق خاک [illegible] ای [illegible]
تا چند عمر [illegible] حرف و [illegible] | ز هر شمار عمر [illegible] چه
خرد فضای عقل [illegible] سپر در راه | چون باره [illegible] راه [illegible]
برا بحر رفت [illegible] و دریغ [illegible] | وز انجه مانده است [illegible] غم
این دم که [illegible] گناه [illegible] | وز انجه [illegible] ور کند

[illegible] عالی [illegible] این جهان
[illegible]
تمت [illegible] الحقیقت و الصلوت
انفاس [illegible] و الصلاة

مگر کسی که ز علم یافت فیض بهره‌ور ... وگر نه کجاست ... وصال ... لطف ...
ز فیض نور حضور ز علم چو پر تو یافت ... فنای نفس و کشاد از من ... محذور
دل خراب و گرفتار از فروغ رخش ... چو جمن ... خبات ... شده ...
ذوق حضرت او ... یافت فارغ شد ... دلش رمیده و عالم چو جای حور و قصور
چو دین و دل همه در آرزوی او ... چو فیض ... دید ازان دست دشمنان مجبور
اگر چه ... رفت ... دوراه طالب ... بپای دل چو ... طالب ...
زرو ... و بنا اثر ... ... خبر ... بارگاه نشور
در این ... کرامت جای ... در او ... مغرور
اگر وجود ... دراو ... ز بودن ... آشنا ... مغفور
دگر ... زین جهان ... شوند هم ... از ... رنجور
ز ... لطف ... دوام ز بودن ... سرور ... ظهور
تو ذوق ... زبان ... ز ... ساطور
ز کرم ... علی ... بی‌نظیر ... اطلس ...
برای ... خویش ... در این لباس ...
مسیح وار برابر ... در اقامت ...
بزرگ ... جهان کام خویش ... برای ... ز دم ...
محقق شود ... چو روز نورانی جمال طلعت خورشید در شب دیجور
اگر ... آتش لاله ... زانکه ... مستی انگور
... ساغر چو ... ناله ...
... کرد ... مقصود
نظام ملت و دین مرتضی علی ولی کرامت ... الله ... جهان منصور
... حرف غلط ...
... کرده ...

اگر ز مهر ... بصیرت باشد بود ... مجال ...
و دیعتی که ... کشف ... مقام احمد ... معراج بود ... طور
اگر نه پرتو نور حسن او بودی ز کتم غیب ... ظهور
بکشید او خلقی را در زمانه نزاد نه در زمان و مکان و نه در ... مشهور
فروغ نور تجلیش گر نقاب کشد ... غیرت ... منصور
... اگر ... درون دیده ...
اگر نه ... فیض پرورش دادی چگونه لؤلؤ لالا بر آمدی ز بحور
چو آشکار و نهان جلوه داند ... چرا ... داری ... مستور
بلی ... دیده ... کرامت قابل ... شاه ...
ودیعتی که ز ... دل او بیان آن ...
دعای خیر ... مشرقی که یادارد ...
سزا که ... انچه ... کرم ...
ز فیض ... در ...
بحق مهر علی ... کرامت ...
امید ... یارب ...
... اقامت ...
... صاحب ...
چو صدر عالی ... نور طلعت ... فیض نور حضور
... از ...

ایضا فی مدح سید الاوصیا و فخر الاولیا علی بن ابی طالب ع

ای پناه جهان و ... بشر آفتاب سپهر فضل و هنر
مقتدای امم علی ولی زین اسلام و وارث منبر
کمترین خادمت ... کمترین چاکرت ...

حضرت را مطیع محض شده | حشمت و اطاع میر قدر

پیر گفت کریم تو ... یا | چون ذرف منقل ز وی گیر

زاد در علم آتش و بینش | شاد در لطف و خلق و جود و هنر

حب تو وجه دخول جنان | بغض تو مورث عذاب سقر

وارث علم انبیا با دب | نام شرع مصطفی به ظفر

مقدم تو زمانه را آیین | منطق تو شرع راز یور

جود از فیض کف تو شد به | خجل از رشک جود او لاغر

تیغ تو ملک را شده سالار | کلک تو دهر را شده سرور

کشته آب تیغ تو از رزم | تشنه لعل آب تو گوهر

بزبان پیش نطق تو پس | پی هجر پیش رفته تو عنبر

مشک کلک و منطق تو رفت | نعره شام و خطا و چین و تتر

باغ عقلت که هست غنچه انس | ده صبا را در دست سیر مقر

همچو من بلبلی عجب بود | در چمن گلستان تا گشته

بلبلا زاحجته نوا ... ور | بنو هیچ حاصلی دیگر

گلستان را به بلبلان بود است | از ره مردمی و لطف و نظر

گلشنت از لطف و خلق کریم | شاه هر بنده را شود یاور

جوی داد از لطف ... خوش | گلستم دادی و در و گوهر

از [illegible] | گر زبان گرم بود در خور

شود و گر [illegible] | بدکاری ز جود [illegible] تر

خاک شد [illegible] و حاتم | نامشان گشت در زمانه [illegible]

هست [illegible] نام نیک در گیتی | بنوای [illegible]

هرچه [illegible] عدل و داد و جود بود | تا [illegible] و ضایع [illegible]

ایدل از جان [illegible] | تا کرجان و دل کشی در بر

خسته از خوف در دل و جانم | آب و نان زنده درجه ...

آب شد همچو گوشت از دامن | آتش جهنم و دیده ...

صحبت [illegible] و جلت ... | منقطع کرد از دلم [illegible]

از غم [illegible] هزار درد و دریغ | گشته با [illegible] حسرت

سینه بریان شده ز سوز درون | دل شده غرق خون ز داغ جگر

شده ام پایمال لشکر غم | جان شده [illegible] خوف و خطر

همت ای مشرقی تر اچاره | پاکان [illegible] قضا و تیر قدر

خسرو در گاه شاه [illegible] | [illegible]

هیچ [illegible] جان داری | [illegible]

[illegible] عالم [illegible] | شاه را باد [illegible]

عمر او باد و دوام و باقی باد | تا بود روشنی [illegible]

انتصابی الحقیقة و الموافقة و المصادقة و الکاشفة

[illegible] | [illegible] دلبر [illegible]

[illegible] | ز آه جگر سوز [illegible]

[illegible] | ز اصلاب [illegible]

بود مرگ خوشتر از این زندگانی | کز مایه [illegible] در کام [illegible]

[illegible] | [illegible] در عالم [illegible]

[illegible] | [illegible]

[illegible] | [illegible]

[illegible] | [illegible]

[illegible] | [illegible]

[illegible] | [illegible] الله [illegible]

[illegible] | [illegible]

والموعظه والمعرفه والمکاشفه والمشاهده والمجاهده والمعاشره والمضاعده والبلاغه والموعظه

ای رخ همچو آفتاب و قمر / وی لب همچو انگبین و شکر

نقطهٔ خال بر بیاض رخت / همچو جان خلیل بر آذر

مشک در زلفت بباد برداده / گاه بنفشه شمامهٔ عنبر

باج بگرفته هندوی زلفت / همه ساله ز ملک اسکندر

داده آب‌حیات لعل لبت / زیش آورده شربت کوثر

پیش شمع جمال رخ رخشید / همچو پروانه سوخته شهپر

بنده‌ها کز برت قضا / بسته دار و کمربست قدر

نعت روی تو از حق آمده است / حمد گوی تو عرش را زیور

چون تو زاید کسی و زاید نیست / نه تو کی بزاید از مادر

نه زاد و نه زاید از این پس / مادر تو طلب هیچ پدر

خصم او هیچ و عز پر بود / بتو منسوب کرد انکه پدر

یک از او در زمانه تراود / الحکو به و شبه را دختر

بچنین کس که آرد صدق / جفت با مادرت و با خواهر

هم زمینت و زدالی و شرک / هم زمینت و گاه و آن لشکر

تیغ اسلام ز بعوق سرش / تیغ اندیشه از حیله کافر

بت شکن باشی همچو ابراهیم / مشو از جهل پیرو آزر

چشم بغیبت گرد حق باباست / منکر سوی صورت مستکر

از تجلی طور یاد آورد / گر زمانه نابره بخجر

سخرهٔ فرعون جهل خر مکن / حافظ گوهر وصف در سحر

چه عجب در علم از بزاد مسیح / عذر کن تا گراد باب بشر

بودی مادر و پدر آدم / خلعت روح یافت از داور

غرض از خلقت دو کون این بود / تا محمد به خلق گردد سر

خاک پایش شدند جان ستان / چون سرآمد به خلق است دود

الصفت زیرات و از دار سخ

رشح اعجاز از ان کو نقطه

چونکه ای کمال زرات او بشمع

رات او چه صفات او نه ول

شاه صدق کامل ابن تول

داده ما را به این حدیث خبر

عزت آل ان رسول را بین

فاطمه دوران و حیدر صفدر

حسین علی را باب شیر دران

شبر آمد و بن پدر

جعفر کاظم و علی و عسکر

نوراز آن آران و او را مهدی اورین

خیر از حسن جلیه مهدی او در

گر بود علم رابن حق و رسل

وارث علم انبیا و پیکر

این داده و دو بود و نیک بشر

گر تو از بشر و ان لب کسی

بین سلک بود و بشر

هر که را غیر این عقیده بود / هست مردود و ضایع و ابتر

گر تو لا به این دو داری / ایمنی از عذاب نار و سقر

ور ترا غیر این بود آیین / نجل ای بی‌لعنهٔ محشر

از ولای علی و آل نبی / هیچ اعمال نیست نیکوتر

هیچ طاعت پذیره نیست به حق / کو ولا دست طاعت حیدر

بود در بیشه شاه صفت او / که برید تا بناف اژدر

خاک در جناب آل علی / غار او در ز چشمت سنجر

کدائی در به وقت سوال / قیصرش تخت سنجر و قیصر

پاسبان سرای سلطانش / به سلیمان دهد نگین و کمر

مایهٔ گنج جود او در نه / کان یاقوت و معدن گوهر

لال در پیش نطق او سوسن / کور در پیش دیدهٔ او عبهر

از شعاع فروغ شمع رخش / گرد و شش چراغ هفت اختر

گاه دیوار گلشن چلش / رنگ داده به لالهٔ احمر

گشته از بیم صرصر قهرش / کوهٔ سرخ ارغوان اصفر

برق شمشیر آتش انگیزش / داغ بنهاده در دل اخگر

او نهاده به دست عقل عجب / او نهاده به فرق عقل افسر

بر سر خلق و ملک بار خدای / عز او هست اعظم و اکبر

هجو او از عذاب نار شدن / وصل او از جمال او خوشتر

گفت این مشرقی به حب او / کمترین ذرهٔ شناگستر

جز ولای نبی و آل علی / هست زلوح جان او مضمر

با امید قبول شد و آیم / نیک شد هم آل او از بر

اعتمادش بلطف این دو است / نه بدین خورده ریزهٔ فضل و هنر

تا بود آب و خاک را زینت / تا بود باد و نار را [illegible]

آن کسی از دو جهان شادان

آن کسی بار از کسی و نظر

هم کسی بار از کسی

الفضائل والحقیقه والمعرفه

والتوحید والنبوه والمناجات

کس را دل کرد کسی

مهتاب نبی داد و گل آن ز علم را ز حیل تنظیر

گر هست در همه عالم آل لا اله الا الله

یکتا شهیدان فنا و خاتم شهیر

سردم بر سر چنبل عن او جو

آنجا امد و اینه ای علم چه

بی‌تسلیح تنظر حقایق و صفا نوری عام

زبان الطف و ... است از کس شه تقدیر

حکایه و کار صفات او کن بکمال او

مسیر ای جلالت و عقل کال التقصیر

گار من ... و سر صفات ذات

بیچ عالم کمال صفات او او سبر و تقدیر

گرده نیز او رازهٔ کسی

یکی فنا ... از بعید

دو عرصه ... از کاهن

۲۵۰

کتابخانه
دکتر قاسم غنی

کتابخانه ... [illegible]

سیوم نزول عقوبت ز غیب نهان | که کرد خالق الطاف بر صغیر و کبیر
چهارم آنکه کسی را وقوف نیست از آن | که چیست قسمت و داشت از قلیل و کثیر
به پنجم آنکه نشد هیچ خلق را معلوم | که روزیش بکجا بر زمین بود تقدیر
چو هیچ نیست ترا در دوام سیرانی | مخور غم و الم از بهر روزی ای بی پیر
به فردوست برآنجا که در دو نیست | مساعدت ز قضا خواستن که از تقدیر
چو پادشاه خدام خیزش بر حاجت | هزار حاجت تو را نگاه [illegible]
زروز نامه طاعت نکاست جان ایزد | تو بیره روزی خود [illegible] و خورده مگیر
جو آنکه بهر عبادت معبود | [illegible] در عبادتش تقصیر
چنانکه جعفری بهر بعضش [illegible] | برای حق بعضی [illegible]
قیام [illegible] خدا بر تو واجب آمده است | چنانچه روزی [illegible]
زبهر [illegible] | [illegible]
تو دوست [illegible] | دلیل [illegible]
دراو [illegible] | ز چشم و گوش و زبان و دماغ [illegible]
صفا [illegible] | که تا قیام قیامت نیابد آن تغییر
روا نباشد اگر حق نعمت [illegible] | [illegible] ز جهل [illegible]
اگر رضا [illegible] | روان کالبد [illegible]
رضا بداده [illegible] مقام محمود است | رضا بداده [illegible]
[illegible] آنکه کار [illegible] | [illegible] جهان [illegible]
[illegible] جهان بهر رزق بیهوده | [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] | زمانه [illegible]
[illegible] اخلاص [illegible] | زهر [illegible] اخلاص [illegible]
[illegible] دلیل [illegible] | [illegible]

[illegible]